

خطب الرسول
صلّى الله عليه وسلم

Resûlullah'ın
(Sallallahu Aleyhi ve Sellem)
HUTBELERİ

2

 SIYER
YAYINLARI

Siyer Yayınları: 62

Hadis: 2

Eser Adı

Resûlullah'ın (sas) Hutbeleri -II-

Derleme ve Tahric

Ahmed Badla

Tercüme

Şule Küçük

Editör

Muhammed Ali Alioğlu

Tercüme Kontrol

Abdulahad Hafız

Arapça Tashih

Dr. İslâm Yousry, Mehmet Celali

Son Okuma

Hüseyin Yıldırım, Ömer Kaymaz

Kürşat Aslan, Sercan Geyik

İç Tasarım

Mevlüt Sami Ertem

Kapak

Muhammed Onur Özçelikçi

Baskı

Gül Mat. Matbaacılık Yayıncılık San. Tic. A.Ş.
Maltepe Mah. Fazıl Paşa Cad. No:8/4 Zeytinburnu/İstanbul
Tel.: 0212 577 79 77 Sertifika No: 34712

Cilt

Sağlam Mücellit

1. Baskı: Mayıs 2016

2. Baskı: Eylül 2019

ISBN: 978-605-7689-14-6 (Termo Deri)

978-605-7689-13-9 (Kuşe Sıvama)

Bağlar Mh. 24. Sk. No: 10/A Güneşli Bağcılar/İstanbul

Tel & Fax: (0212) 544 76 96 – (0212) 544 58 46 • **Gsm:** (0554) 930 07 04

Sertifika No: 22574 www.siyerkitap.com | satis@siyeryayinlari.com

خطب الرسول

ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ

Resûlullah'ın (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) HUTBELERİ

2

Derleme ve Tahrir
AHMED BADLA

Tercüme
ŞULE ÇAKMAK

 SİYER
YAYINLARI

İçindekiler

Dördüncü Bölüm

Mücadele Ahlâkı / Cihâd

301. “Önce En Yakın Akrabanı Uyar” Ayeti Geldiğinde İrâd Ettiği Hutbe	26
302. Akrabalarını Uyarması	26
303. Mekke’de İnsanları İslâm’a Davet Ettiği Hutbelerin İlki	30
304. Nübüvvet’in 12. Yılında Akabe’de Ensar ile Yapılan Biat	34
305. Hicret ve Medine’de İlk Günler	36
306. Yahudilere Tebliğ	42
307. Kabileler	44
308. Bir Zorluk Karşısında Yaptığı Hutbesi	44
309. Bedir Gazvesi’nde İhlaslı ve Sabırlı Olmaya Teşvik Etmesi	46
310. Uhud’daki Rüyası Üzerine İrâd Ettiği Hutbe	48
311. Uhud Günü	50
312. Ahzâb Günü Düşmanlara Hutbede Beddua Edışı	56
313. Ahzâb Günü Hutbesi	58
314. Hayber Günü Hutbesi	60
315. Antlaşmalı Oldukları Kişilerin Mallarının Haram Olduğu	62
316. Mu’ta Savaşı’nda Komutanların Ordusu	64
317. Mekke’nin Fethi’nde İrâd Ettiği Hutbe	66
318. Mekke’nin Haram Bölge Olduğu	68
319. Mekke’ye Girdiği Zaman İrâd Ettiği Hutbe	70

فهرس الموضوعات

الفصل الرابع الْجِهَاد

٣٠١. خُطْبَتُهُ لَمَّا نَزَلَتْ {وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ} ٢٧
٣٠٢. خُطْبَتُهُ فِي إِنْذَارِهِمْ وَتَحْذِيرِهِمْ مِنَ التَّعْنُتِ ٢٧
٣٠٣. أَوَّلُ خُطْبَتِهِ بِمَكَّةَ يَدْعُوهُمْ إِلَى الْإِيمَانِ ٣١
٣٠٤. خُطْبَتُهُ فِي الْعَقَبَةِ يُعَاهِدُ الْأَنْصَارَ سَنَةَ (١٢) مِنَ النَّبُوءَةِ ٣٥
٣٠٥. الْهَجْرَةُ وَالْأَيَّامُ الْأُولَى فِي الْمَدِينَةِ ٣٧
٣٠٦. تَبْلِيغُ الْيَهُودِ ٤٣
٣٠٧. الْقَبَائِلُ ٤٥
٣٠٨. خُطْبَتُهُ فِي بَعْضِ مَا لَقِيَهِ مِنَ الْجَهْدِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ٤٥
٣٠٩. خُطْبَتُهُ يَحْتُفُّهُمْ عَلَى الْإِخْلَاصِ وَالصَّبْرِ فِي بَدْرِ ٤٧
٣١٠. خُطْبَتُهُ فِي رُؤْيَاهُ فِي أُحُدٍ ٤٩
٣١١. خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي مَوَاضِعَ شَتَّى (يَوْمَ أُحُدٍ) ٥١
٣١٢. خُطْبَتُهُ يَوْمَ الْأَحْزَابِ وَدُعَاؤُهُ عَلَيْهِم ٥٧
٣١٣. خُطْبَتُهُ يَوْمَ الْأَحْزَابِ ٥٩
٣١٤. خُطْبَتُهُ حِينَمَا شَكَا صَحْبُهُ صَاحِبَ خَيْبَرٍ ٦١
٣١٥. خُطْبَتُهُ فِي تَحْرِيمِ أَمْوَالِ الْمُعَاهِدِينَ ٦٣
٣١٦. خُطْبَتُهُ فِي جَيْشِ الْأَمْرَاءِ بِمُوتَةِ ٦٥
٣١٧. خُطْبَتُهُ بِمَكَّةَ يَوْمَ الْفَتْحِ ٦٧
٣١٨. خُطْبَتُهُ فِي تَحْرِيمِ مَكَّةَ ٦٩
٣١٩. خُطْبَتُهُ لَمَّا دَخَلَ مَكَّةَ ٧١

320. Huneyn Gazvesi'nde İrad Ettiği Hutbe.....	72
321. Huneyn Ele Geçirildiğinde Ganimetin Kullanılmasında Nehyedilenler ile İlgili Hutbesi.....	78
322. Hevâzîn Esirleri Hakkında.....	78
323. Tebûk Gazvesi'ndeki Hutbe.....	80
324. Hicr Bölgesi Hakkındaki Hutbe.....	82
325. Salih Kavmi Hakkındaki Hutbe.....	82
326. Sâlih'in Devesi.....	84
327. Cihad Hakkında Hutbe.....	86
328. Allah (cc) Yolunda Öldürülenlerin Borç Dışındaki Tüm Hatalarının Affedileceği	86
329. Cihadın Fazileti ile İlgili Hutbesi	88
330. Mücahidlerin Dereceleri.....	90
331. Allah'ın (cc) Mücahidler İçin Garantisi.....	90
332. Şehidlerin Mertebeleri.....	92
333. Allah (cc) Katında Şehidin Durumu.....	94
334. Savaş Sırasında Mücahidlerin Geride Kalan Eşlerine Hürmet Gösterilmesi	94
335. Ücretli Askere Sevap Yoktur.....	96
336. Silahlanmaya Teşvik.....	98
337. Atış Yapmanın ve Köle Azat Etmenin Faziletleri	100
338. Atların Çeşitlerine Dair Hutbe.....	102
339. Yöneticiye İtaat Hakkında İrad Ettiği Hutbe.....	104
340. Yöneticilerin İyileri ve Kötüleri.....	106
341. Yöneticileri Dinleme/İtaat Hususunda.....	106
342. Yöneticilerin En Hayırlıları ve En Şerhileri.....	108
343. Zalimlere Yardımdan Uzak Durmak	108

۳۲۰. خُطْبَتُهُ يَوْمَ حُنَيْنٍ ۷۳
۳۲۱. خُطْبَتُهُ حِينَ افْتَتَحَ حُنَيْنًا فِي النَّهْيِ عَنِ اسْتِعْمَالِ الْقَيْءِ ۷۹
۳۲۲. خُطْبَتُهُ فِي أَصْحَابِهِ لِيَتَنَازَلُوا عَنِ السَّبْيِ إِلَى هَوَازِنَ ۷۹
۳۲۳. خُطْبَتُهُ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ ۸۱
۳۲۴. خُطْبَتُهُ لَمَّا أَرَادَ صَحْبُهُ دُخُولَ حِجْرِ ثَمُودَ ۸۳
۳۲۵. خُطْبَتُهُ فِيمَا أَصَابَ قَوْمَ صَالِحَ ۸۳
۳۲۶. خُطْبَتُهُ فِي عَاقِرِ نَاقَةِ صَالِحَ ۸۵
۳۲۷. خُطْبَتُهُ فِي الْجِهَادِ ۸۷
۳۲۸. خُطْبَتُهُ فِي أَنَّ الْقَتْلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُكَفِّرُ الْخَطَايَا إِلَّا الدِّينَ ۸۷
۳۲۹. خُطْبَتُهُ فِي فَضْلِ الْجِهَادِ ۸۹
۳۳۰. دَرَجَاتُ الْمُجَاهِدِينَ ۹۱
۳۳۱. مَا ضَمِنَهُ اللَّهُ لِلْمُجَاهِدِينَ ۹۱
۳۳۲. خُطْبَتُهُ فِي أَنَّ الشُّهَدَاءَ أَرْبَعَةٌ ۹۳
۳۳۳. خُطْبَتُهُ فِيمَا لِلشَّهِيدِ عِنْدَ اللَّهِ ۹۵
۳۳۴. الْعَزْوُ وَحُرْمَةُ نِسَاءِ الْمُجَاهِدِينَ ۹۵
۳۳۵. لَا ثَوَابَ لِلْمُجَاهِدِ بِأَجْرَةٍ ۹۷
۳۳۶. خُطْبَتُهُ فِي حَتِّهِ عَلَى السَّلَاحِ ۹۹
۳۳۷. خُطْبَتُهُ فِي فَضْلِ الرَّمْيِ وَالْإِعْتَاقِ ۱۰۱
۳۳۸. خُطْبَتُهُ فِي أَنَّ الْخَيْلَ وَزَرَ وَسَتَرَ وَأَجْرٌ ۱۰۳
۳۳۹. خُطْبَتُهُ فِي إِكْرَامِ السُّلْطَانِ ۱۰۵
۳۴۰. خُطْبَتُهُ فِي الْمُحْسِنِ وَالْمُسِيءِ مِنَ الْعُمَّالِ ۱۰۷
۳۴۱. خُطْبَتُهُ فِيمَا يُسْتَمَعُ لِلْأَيِّمَةِ فِيهِ ۱۰۷
۳۴۲. خُطْبَتُهُ فِي شِرَارِهِمْ وَخِيَارِهِمْ ۱۰۹
۳۴۳. خُطْبَتُهُ فِي تَبَرُّهِ مِنْ مُعِينِ ظَالِمِهِمْ ۱۰۹

344. Yönetici Ayrılrsa Dahi Sizler Kur'ân'dan Ayrılmayın.....	110
345. Yöneticinin Kapısını Halka Kapamasının Nehyolunuşu	112
346. Hepiniz Çobansınız ve Sorumlusunuz.....	112
347. Hâkimin Kararı, Haramı Helal Kılmaz	114
348. Hâkim İçin Rüşvet ve Hediye'nin Haramlığı.....	116
349. Verilen Sözü Tutma.....	118
350. Gülölün [Ganimetten Çalmak] Büyük Suç Olduğu	118
351. Allah (cc) Yolunda, Kınayıcının Kınamalarına Aldırış Etmeyiniz.....	122
352. Mücahidlere Tavsiyesi.....	124
353. "Müslüman oldum." Diyen Kimseyi Öldürmeye Karşı Uyarısı	126
354. Ganimetsiz Dönen Ashâbına İrad Ettiği Hutbe	128
355. Ensâra Cömert Davranışı	130
356. Ensâra Ganimetten Verilmemesi	132
357. Muhâcirler, Ensâr ve Haşimoğulları	138
358. Ensârdan Razı Olduğunu Bildirdiği Hutbe	140
359. Ensâra Vasiyet.....	144
360. Yine Ensârın Saygınlığı ile İlgili Hutbesi	146
361. Ensârı Sevmenin Fazileti Hakkındaki Hutbesi.....	146
362. Ensârı İnsanlara Miras Olarak Bıraktığını Bildirdiği Hutbesi.....	148
363. Mekke Fethedildiğinde Ensâra İrad Ettiği Hutbe.....	150
364. Ashâbının Neler Üzerine Bîat Edecekleri.....	154
365. Üsâme ve Ordusu Hakkındaki Vasiyeti.....	156
366. Her Emîrin Arkasında Cihad Farzdır.....	158
367. Ganimetler	158
368. Nesli Öldürmeyin!	160
369. Zimmi Hukuku	160
370. Tedbirli Olmak	162

۳۴۴. لَا تُفَارِقُوا الْقُرْآنَ، وَلَوْ فَارَقَهُ السُّلْطَانُ ۱۱۱
۳۴۵. نَهَيْهُ الْوَلَاةَ عَنِ الْحَبَابِ ۱۱۳
۳۴۶. خُطْبَتُهُ فِي أَنَّ كُلَّكُمْ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ ۱۱۳
۳۴۷. خُطْبَتُهُ فِي أَنَّ حُكْمَ الْحُكَّامِ لَا يُجِلُّ الْحَرَامَ ۱۱۵
۳۴۸. خُطْبَتُهُ فِي حُرْمَةِ الرِّشْوَةِ وَالْهَدِيَّةِ عَلَى الْحَاكِمِ ۱۱۷
۳۴۹. خُطْبَتُهُ فِي الْمُحَافَظَةِ عَلَى الْعَهْدِ ۱۱۹
۳۵۰. تَعْظِيمُهُ أَمْرَ الْعُلُولِ ۱۱۹
۳۵۱. لَا تُبَالُوا فِي اللَّهِ لَوْمَةً لَائِمٌ ۱۲۳
۳۵۲. وَصِيَّتُهُ لِلْمُجَاهِدِينَ ۱۲۵
۳۵۳. خُطْبَتُهُ فِي التَّحْذِيرِ عَنِ قَتْلِ مَنْ يَقُولُ أَسْلَمْتُ ۱۲۷
۳۵۴. خُطْبَتُهُ فِي أَصْحَابِهِ وَقَدْ رَجَعُوا دُونَ غَنِيمَةٍ ۱۲۹
۳۵۵. خُطْبَتُهُ حِينَمَا امْتَنَّ عَلَى الْأَنْصَارِ ۱۳۱
۳۵۶. خُطْبَتُهُ فِي الْأَنْصَارِ لَمَّا وَجَدُوا حِينَمَا لَمْ يُعْطِهِمْ مِنَ الْغَنَائِمِ ۱۳۳
۳۵۷. فَصَاؤُهُ بَيْنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَبَيْنَ هَاشِمٍ ۱۳۹
۳۵۸. خُطْبَتُهُ فِي إِرْضَاءِ الْأَنْصَارِ ۱۴۱
۳۵۹. خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُوصِي الْأَنْصَارَ ۱۴۵
۳۶۰. خُطْبَتُهُ أَيْضًا فِي إِكْرَامِ الْأَنْصَارِ ۱۴۷
۳۶۱. خُطْبَتُهُ فِي فَضْلِ حُبِّ الْأَنْصَارِ ۱۴۷
۳۶۲. خُطْبَتُهُ فِي أَنَّ الْأَنْصَارَ تَرَكَّتُهُ ۱۴۹
۳۶۳. خُطْبَتُهُ فِي الْأَنْصَارِ حِينَ فَتَحَ مَكَّةَ ۱۵۱
۳۶۴. خُطْبَتُهُ فِيَمَا بَايَعَ أَصْحَابَهُ عَلَيْهِ ۱۵۵
۳۶۵. وَصِيَّتُهُ لِأَسَامَةَ وَجَيْشِهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ ۱۵۷
۳۶۶. الْجِهَادُ وَاجِبٌ عَلَيْكُمْ مَعَ كُلِّ أَمِيرٍ ۱۵۹
۳۶۷. الْغَنَائِمُ ۱۵۹
۳۶۸. لَا تَقْتُلُوا ذُرِّيَّةَ ۱۶۱
۳۶۹. فَقَهُ أَهْلُ الذِّمَّةِ ۱۶۱
۳۷۰. الْأَحْتِيَاظُ ۱۶۳

Beşinci Bölüm

İmtihan Alanları / Fitneler

371. Ümmetin Evvelinin Afiyetle Olması	
Sonrasında İse Fitnelerin Çıkacağı	166
372. Sınanılan Beş Şey	168
373. Kadınların Dünyası ve Erkeklerin Tabakaları	170
374. Ümmeti Hakkında Dünyadan Korkması	172
375. Ümmetin Ayrılığı Hakkındaki Hutbesi	174
376. Ashâbına Vasiyeti ve Cemaate Teşviki	174
377. Ashâbı Hakkındaki Vasiyeti ve Fitnelere Karşı Uyarısı	176
378. Dünya Herkesindir, Ahiret ise İtaat Edenlerin	180
379. Dünyada Zühd Sahibi Olmak	180
380. Zühde ve Sabra Teşvik Edışı	182
381. Ashâbı Hakkında Dünya Korkusu	184
382. Dünyanın Yükselişi ve Alçalışı	184
383. Ahir Zamanda Dinin Muhafazası	186
384. Dert ve Deva	186
385. Dünyanın Gerçek Yüzü	188
386. Dünyanın İnsanları Kandırması	190
387. Dünyaya Sövme Konusunda Uyarması	192
388. Allah (cc) Sevdiğine de Sevmediğine de Dünyayı Verir.	192
389. Dünyayı Seven Üç Şeyle İmtihan Olur	194
390. İffetli Olun ki Hanımlarınız da İffetli Olsun	194
391. Kişi İmtihan Olunduğu Şeyi İfşa Etmesin	196
392. Eşin Hakkını Güzelce Eda Etmek	198
393. Kötülüğün Anasından (İçki) Uzak Durun!	200

الفصل الخامس فَتَن

٣٧١. حُطِبَتْهُ فِي أَنَّ عَافِيَةَ الْأُمَّةِ فِي أَوَّلِهَا ثُمَّ تُفْتَنُ ١٦٧
٣٧٢. حَمْسٌ إِذَا ابْتُلِيتُمْ بِهِنَّ ١٦٩
٣٧٣. حُطِبَتْهُ يُحَذِّرُ مِنَ الدُّنْيَا وَالنِّسَاءِ وَيُبَيِّنُ طَبَقَاتِ الرِّجَالِ ١٧١
٣٧٤. خَوْفُهُ الدُّنْيَا عَلَى أُمَّتِهِ ١٧٣
٣٧٥. حُطِبَتْهُ فِي افْتِرَاقِ الْأُمَّةِ ١٧٥
٣٧٦. يُوصِي بِأَصْحَابِهِ وَيَحُثُّ عَلَى الْجَمَاعَةِ ١٧٥
٣٧٧. يُوصِي بِأَصْحَابِهِ وَيُحَذِّرُ مِنَ الْفَتَنِ ١٧٧
٣٧٨. الدُّنْيَا لِلْجَمِيعِ وَالْآخِرَةُ لِلْمُطِيعِ ١٨١
٣٧٩. التَّرْهِيدُ فِي الدُّنْيَا ١٨١
٣٨٠. حُطِبَتْهُ يَحُثُّ عَلَى الزُّهْدِ وَالصَّبْرِ ١٨٣
٣٨١. حَشِيَّتُهُ الدُّنْيَا عَلَى أَصْحَابِهِ ١٨٥
٣٨٢. اقْبَالُ الدِّينَ وَإِدْبَارُهُ ١٨٥
٣٨٣. لَا يَسْلَمُ الدِّينُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ إِلَّا لِمَنْ هَرَبَ ١٨٧
٣٨٤. الدَّاءُ وَالِدَوَاءُ ١٨٧
٣٨٥. الدُّنْيَا بِحَذَائِفِهَا ١٨٩
٣٨٦. حُطِبَتْهُ فِي غَشِّ الدُّنْيَا لِأَهْلِهَا ١٩١
٣٨٧. حُطِبَتْهُ فِي التَّحْذِيرِ مِنْ سَبِّ الدُّنْيَا ١٩٣
٣٨٨. إِنَّ اللَّهَ يُعْطِي الدُّنْيَا مَنْ يُحِبُّ وَيَنْغِضُ ١٩٣
٣٨٩. مَنْ أَحَبَّ الدُّنْيَا ابْتُلِيَ بِثَلَاثٍ ١٩٥
٣٩٠. عَفُّوا تَعَفَّ نِسَاؤُكُمْ ١٩٥
٣٩١. مَنْ ابْتُلِيَ فَلْيَسْتَرْ ١٩٧
٣٩٢. مَا أَفْضَلَ حُسْنَ التَّبَعْلِ ١٩٩
٣٩٣. اجْتَنِبُوا أُمَّ الْخَبَائِثِ (الْحَمَرُ) ٢٠١

394. Komşunun Hakkı	204
395. Şan, Şöhret ve Mal Sevgisini Yermesi	206
396. Zandan Sakının!	208
397. Hayvanlara Merhamet Etme	210
398. İhtiyaç Dışında Dilenmenin Haramlığı	212
399. Dilencililiğin Yerilmesi ve Haram Kılınması	216
400. Siz Kendinize Bakın!	220
401. Fitne Zamanı Evlerinizden Ayrılmayın	222
402. Fitnelerin Kalplere Etkisi	224
403. Yoldan Çıkış Ümmetler	226
404. Hiç Kimse Bir Başkasının Günahını Yüklenmez	228
405. Haçlı Savaşları	230
406. Dört Fitne Çıkacak ki Sonuncusunda Kıyamet Kopacaktır	232
407. Kadere Razi Olan Ne de Mutludur!	236
408. Kalbin Zenginliği Ahireti İsteme İleridir	236
409. Belanın Sebepleri	238
410. Emelin Kısıtlılığı	240
411. Ne Zaman Hayat ve Ölüm Daha İyidir?	242
412. Güzel Bir Mesel!	242
413. Tövbeye Teşviki	244
414. Hummâ Hakkındaki Hutbesi	246
415. Ümmeti Tedaviye Teşviki	248
416. Şam Halkı	250
417. Vâil b. Hucr Hakkında	252
418. Resûlullah'ın (sas) Ezd Kabilesine Vasiyeti	262
419. Münafıkları Beyan Ettiği Hutbesi	266
420. İfk Hutbesi ve İfk Hadisesi	266

۳۹۴. حَقُّ الْجَارِ ۲۰۵
 ۳۹۵. ذَمُّ حُبِّ الْجَاهِ وَالشَّرَفِ وَالْمَالِ ۲۰۷
 ۳۹۶. إِثْيَاكُمُ وَالظَّنَّ ۲۰۹
 ۳۹۷. الرَّحْمَةُ بِالْحَيَوَانِ ۲۱۱
 ۳۹۸. تَحْرِيمُ الْمَسْأَلَةِ إِلَّا لِحَاجَةٍ ۲۱۳
 ۳۹۹. فِي ذَمِّ الْمَسْأَلَةِ وَتَحْرِيمِهَا أَيْضًا ۲۱۷
 ۴۰۰. عَلَيْكُمُ أَنْفُسُكُمْ ۲۲۱
 ۴۰۱. الزُّمُوا بِيُوتَكُمْ فِي الْفِتَنِ ۲۲۳
 ۴۰۲. أَثَرُ الْفِتَنِ فِي الْقُلُوبِ ۲۲۵
 ۴۰۳. الْأَيْمَةُ الْمُضِلُّونَ ۲۲۷
 ۴۰۴. لَا يُؤْخَذُ أَحَدٌ بِذَنْبٍ غَيْرِهِ ۲۲۹
 ۴۰۵. الْحُرُوبُ الصَّلَيبِيَّةُ ۲۳۱
 ۴۰۶. أَرْبَعُ فِتَنِ آخِرُهَا الْفَنَاءُ ۲۳۳
 ۴۰۷. مَا أَسْعَدَ الرَّاضِيَ بِالْقَدَرِ ۲۳۷
 ۴۰۸. غِنَى الْقَلْبِ بِقَصْدِ الْآخِرَةِ ۲۳۷
 ۴۰۹. أَسْبَابُ الْبَلَاءِ ۲۳۹
 ۴۱۰. قِصْرُ الْأَمَلِ ۲۴۱
 ۴۱۱. مَتَى تَحْسُنَ الْحَيَاةَ وَالْمَوْتَ؟ ۲۴۳
 ۴۱۲. مَا أَرَوَعَ هَذَا الْمَثَلَ ۲۴۳
 ۴۱۳. يَحُثُّ عَلَى التَّوْبَةِ ۲۴۵
 ۴۱۴. حُطْبَتُهُ فِي الْحُمَى ۲۴۷
 ۴۱۵. حُثُّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُمَّتَهُ عَلَى الدَّوَاءِ ۲۴۹
 ۴۱۶. حُطْبَتُهُ يُرَغِّبُ فِي سُكْنَى الشَّامِ ۲۵۱
 ۴۱۷. حُطْبَتُهُ فِي تَكْرِيمِ وَائِلِ بْنِ حُجْرٍ وَقِصَّتِهِ وَعَجَائِبِهَا ۲۵۳
 ۴۱۸. وَصِيَّتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَوْفِدِ الْأَزْدِ ۲۶۳
 ۴۱۹. حُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَيَانِ الْمُنَافِقِينَ ۲۶۷
 ۴۲۰. حُطْبَتُهُ فِي الْإِفْكِ وَقِصَّتِهِ ۲۶۷

421. Bazı Kimselerin Resûlullah'ın (sas)	
Yaptığından Kendilerini Uzak Tutmaları	276
422. Resûlullah'ın (sas) Lanetlediği Kimseler	276
423. Ölümlere Sövmenin Nehyedilişi	280
424. Fitne Üzerine	280
425. Yas Tutmak	282
426. İçki Kapları	282
427. İçki (Şarap)	284
428. İkrâm-ı İlâhî	286
429. Bir İhtar	292
430. Dünyanın Kısıtlığı	294
431. İnsanın Doyumsuzluğu	294

Altıncı Bölüm

Resûlullah (sas), Ailesi ve Ashâbı

432. Resûlullah'ın (sas) Nesebi	298
433. Seçilmişlerin En Seçkini	300
434. Resûlullah'a (sas) Akraba Olmanın Yararı	302
435. Allah'ın (cc) Beni Yüceltmesinden Daha Fazla Beni Yüceltmeyin	304
436. Kim Sünnetimden Kaçınırsa Benden Değildir	304
437. Sabah Uykusunda Rabbini Görmesi	306
438. Resûlullah'ın (sas) Sıfatları	308
439. Ümmetin Sahip Olacakları	312
440. Ümmetin Önünde Olacağı	314
441. Kendisine ve Ehline Sadaka Verilmesinin Haram Kılınması	314
442. Resûlullah (sas) ile Kavminin Misâli	316
443. Resûlullah'ın (sas) Ehlini Amel İşlemeye Teşvîki	316

٤٢١. خُطْبَتُهُ وَقَدْ تَنَزَّهَ قَوْمٌ عَنْ بَعْضِ مَا يَصْنَعُ ٢٧٧
٤٢٢. خُطْبَتُهُ فِي عَهْدِهِ مَعَ رَبِّهِ فِيمَنْ لَعَنَ ٢٧٧
٤٢٣. خُطْبَتُهُ يَنْهَى عَنْ سَبِّ أَمْوَاتِهِ ٢٨١
٤٢٤. فِي الْفِتَنِ ٢٨١
٤٢٥. الْحِدَاد ٢٨٣
٤٢٦. أَوَانِيِ الْخَمْرِ ٢٨٣
٤٢٧. الْخَمْرُ ٢٨٥
٤٢٨. لُطْفُ اللَّهِ ٢٨٧
٤٢٩. التَّنْبِيهُ ٢٩٣
٤٣٠. قَصْرُ الدُّنْيَا ٢٩٥
٤٣١. حِرْصُ الْإِنْسَانِ ٢٩٥

الفصل السادس رَسُولُ اللَّهِ - (ص) ، آلِهِ وَأَصْحَابِهِ

٤٣٢. نَسَبُ الرَّسُولِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ٢٩٩
٤٣٣. خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أَنَّهُ خِيَارٌ مِنْ خِيَارِ ٣٠١
٤٣٤. خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي نَفْعِهِ قَرَابَتُهُ ٣٠٣
٤٣٥. لَا تَرْفَعُونِي فَوْقَ مَا رَفَعَنِي اللَّهُ ٣٠٥
٤٣٦. مَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِي، فَلَيْسَ مِنِّي ٣٠٥
٤٣٧. خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَبِيحَةَ رَأَى رَبَّهُ مَنَامًا ٣٠٧
٤٣٨. فِي صِفَتِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ٣٠٩
٤٣٩. فِيمَا تَمَلَّكُهُ أُمَّتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ٣١٣
٤٤٠. خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أَنَّهُ فَرَطُ أُمَّتِهِ ٣١٥
٤٤١. خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي تَحْرِيمِ الصَّدَقَةِ عَلَيْهِ وَعَلَى أَهْلِهِ ٣١٥
٤٤٢. مَثَلُهُ وَمَثَلُ قَوْمِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ٣١٧
٤٤٣. خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَحُثُّ أَهْلَهُ عَلَى الْعَمَلِ ٣١٧

444. Halini Ümmetine Anlatması	318
445. Ümmetinin Örnek Alması İçin Evinin Halini Dile Getirmesi	320
446. Rahmet Olması	320
447. Rahmet Elçisi	322
448. Namazda Kendisine Sunulan Şey	324
449. Allah'ın (cc) Resûlullah'a (sas) Verdiği Bazı Şeyler	326
450. İsrâ Gecesi Rabbini Senası	328
451. Rabbini Gördüğünde	332
452. Resûlullah'a (sas) Salâvat Getirmeyen Allah'ın (cc) Rahmetinden Uzaktır!	338
453. Resûlullah'a (sas) Salâvat Getirmenin Fazileti	340
454. Cuma Günü Resûlullah'a (sas) Salâtların Arz Olması	342
455. Resûlullah'a (sas) Salât Edenlere Ne Mutlu! Onlar Affedilmişlerdir!	344
456. İnsanlardan Resûlullah'a (sas) En Yakın Olanlar, Ona (sas) En Çok Salât Edenlerdir	346
457. Muhakkak ki Allah (cc) Beni Halîli Edindi	348
458. Resûlullah'a (sas) Salât Edenlere Meleklerin Duası	348
459. Resûlullah'ın (sas) Beldesini Ziyaretin Faziletleri	350
460. Resûlullah'ın (sas) Mescidinde Yapılan İbadetin Fazileti	352
461. Allah'ın (cc) Kitabı ve Ehl-i Beyt'i Hakkındaki Tavsiyeleri	356
462. Resûlullah'ın (sas) Ailesi ve Kur'an'ın Birbirlerinden Ayrılmayacakları	360
463. Kureyş'i Zemmetmeyi Nehyetmesi	360
464. Akrabalarına Eziyet Edilmesini Nehyetmesi	362
465. Hz. Ali (ra) Hakkındaki Hutbesi	362
466. Hz. Ali'nin (ra) Fazileti Hakkındaki Hutbesi	364

۴۴۴. خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصِفُ حَالَتَهُ لِأُمَّتِهِ ۳۱۹
 ۴۴۵. خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَالِ بَيْتِهِ لِنَتَأَسَّى بِهِ أُمَّتُهُ ۳۲۱
 ۴۴۶. خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أَنَّهُ رَحِمَةٌ ۳۲۱
 ۴۴۷. رَسُولُ الرَّحْمَةِ ۳۲۳
 ۴۴۸. خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيمَا عُرِضَ لَهُ وَهُوَ يُصَلِّي ۳۲۵
 ۴۴۹. خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَعْضِ مَا أَعْطَاهُ اللَّهُ ۳۲۷
 ۴۵۰. خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الثَّنَاءِ عَلَى رَبِّهِ لَيْلَةَ الْإِسْرَاءِ ۳۲۹
 ۴۵۱. خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَمَا رَأَى رَبَّهُ ۳۳۳
 ۴۵۲. مَا أَبْعَدَ مَنْ لَمْ يُصَلِّ عَلَيْهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ۳۳۹
 ۴۵۳. خُطْبَةٌ فِي فَضْلِ الصَّلَاةِ عَلَيْهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ۳۴۱
 ۴۵۴. عَرَضُ صَلَاتِنَا عَلَيْهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ ۳۴۳
 ۴۵۵. طُوبَى لِلْمُصَلِّينَ عَلَيْهِ فَقَدْ غُفِرَ لَهُمْ ۳۴۵
 ۴۵۶. أَقْرَبَ النَّاسِ مِنْهُ أَكْثَرُهُمْ صَلَاةً عَلَيْهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ۳۴۷
 ۴۵۷. إِنَّ اللَّهَ اتَّخَذَنِي خَلِيلًا ۳۴۹
 ۴۵۸. دُعَاءُ الْمَلَائِكَةِ لِلْمُصَلِّينَ عَلَيْهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ۳۴۹
 ۴۵۹. فِي فَضْلِ بَلَدَتِهِ وَزِيَارَتِهِ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ ۳۵۱
 ۴۶۰. مَا أَفْضَلَ الطَّاعَةَ فِي مَسْجِدِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ۳۵۳
 ۴۶۱. خُطْبَتُهُ يُوصِي بِكِتَابِ اللَّهِ وَأَهْلِ بَيْتِهِ ۳۵۷
 ۴۶۲. عِتْرَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْقُرْآنُ لَنْ يَفْتَرِقَا ۳۶۱
 ۴۶۳. خُطْبَتُهُ فِي التَّهْيِ عَنْ ذَمِّ قُرَيْشٍ ۳۶۱
 ۴۶۴. خُطْبَتُهُ فِي التَّهْيِ عَنْ إِيْذَاءِ رَجِمِهِ ۳۶۳
 ۴۶۵. خُطْبَتُهُ فِي عَلِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ۳۶۳
 ۴۶۶. خُطْبَتُهُ فِي فَضْلِ عَلِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ۳۶۵

467. Hz. Ali'nin Evine Bakan Kapı Dışında Mesciddeki Tüm Kapıları Kapattırması.....	366
468. Bazı İman Hakikatleri ve Hz. Ali'nin (ra) Velayeti Hakkındaki Hutbesi.....	366
469. Hz. Hasan (ra) ve Hz. Hüseyin (ra) Hakkında.....	370
470. Hz. Hasan (ra) Hakkında	372
471. Hz. Ali (ra) Ebû Cehil'in Kızı ile Evlenmek İsteyince Resûlullah'ın (sas) İrad Ettiği Hutbe.....	374
472. Hz. Ca'fer'i (ra) Övgü ile Anlatması	376
473. Ensârlı Birinin Kureyş'i Ayıplaması Karşısında Kureyş'i Övmesi	378
474. Resûlullah'ın (sas), Kureyş'i Çalışmaya Teşviki	382
475. Emirler Kureyş'tendir	384
476. Kendisinin, Ashâbının ve Yıldızların Birer Emniyet Olduğu	384
477. Razi Oldukları	386
478. Dört Halife (r.anhum)	386
479. Allah (cc) Benim İçin Ashâbımı Seçti.....	394
480. Ashâbım Hakkında Allah'tan (cc) Korkun!.....	394
481. Ashâbın Değeri.....	396
482. Ashâbımın Tamamı Cennettendir.....	400
483. Ebû Bekir (ra) Hakkındaki Övgüler	402
484. Ebû Bekir'in Bize Yaptığı İyiliklerinin Mükâfatını Allah (cc) Verecektir.....	404
485. Resûlullah'ın (sas) Kendi Ölümünü Haber Vermesi ve Hz. Ebû Bekir'i (ra) Övmesi.....	404
486. Ashâbımı Bana Bırakacak mısınız?	408
487. Ashâbının İhtilafı.....	408
488. Sonuncu Sahâbînin Ne Zaman Öleceği	410

٤٦٧. خُطْبَتُهُ (ص) يَأْمُرُ بِسَدِّ أَبْوَابِ الْمَسْجِدِ إِلَّا بَابَ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ٣٦٧..
٤٦٨. خُطْبَتُهُ فِي ذِكْرِ بَعْضِ حَقَائِقِ الْإِيمَانِ وَوَلَايَةِ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ٣٦٧....
٤٦٩. خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ٣٧١..
٤٧٠. خُطْبَتُهُ فِي الْحَسَنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ٣٧٣
٤٧١. خُطْبَتُهُ حِينَمَا أَرَادَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ زَوَاجَ بِنْتِ أَبِي جَهْلٍ ٣٧٥
٤٧٢. خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الثَّنَاءِ عَلَى جَعْفَرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ٣٧٧
٤٧٣. خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الثَّنَاءِ عَلَى قُرَيْشٍ وَقَدْ عَابَهُمْ أَنْصَارِيٌّ .. ٣٧٩
٤٧٤. خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي إِغْرَاءِ قُرَيْشٍ بِالْأَعْمَالِ ٣٨٣
٤٧٥. خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْأُمَرَاءِ مِنْ قُرَيْشٍ ٣٨٥
٤٧٦. خُطْبَتُهُ فِي أَنَّهُ وَأَصْحَابُهُ وَالنُّجُومُ أَمَانٌ ٣٨٥
٤٧٧. خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيمَنْ هُوَ رَاضٍ عَنْهُمْ ٣٨٧
٤٧٨. فِي الْخُلَفَاءِ الْأَرْبَعَةِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ ٣٨٧
٤٧٩. إِنَّ اللَّهَ اخْتَارَ لِي أَصْحَابِي ٣٩٥
٤٨٠. اللَّهُ اللَّهُ فِي أَصْحَابِي ٣٩٥
٤٨١. يَحُثُّ عَلَى إِكْرَامِ أَصْحَابِهِ وَعَدَمِ الْخَوْضِ فِيهِمْ ٣٩٧
٤٨٢. أَصْحَابِي كُلُّهُمْ فِي الْجَنَّةِ ٤٠١
٤٨٣. فِي الثَّنَاءِ عَلَى أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ٤٠٣
٤٨٤. اللَّهُ يُكَافِي عَنَّا أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ٤٠٥
٤٨٥. يَنْعَى نَفْسَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَيَمْدَحُ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ .. ٤٠٥
٤٨٦. هَلْ أَنْتُمْ تَارِكُوا لِي صَاحِبِي ٤٠٩
٤٨٧. اخْتِلَافُ أَصْحَابِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ٤٠٩
٤٨٨. مَتَى يَمُوتُ آخِرُ أَصْحَابِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ٤١١

489. Hz. Âdem'in (as) Yakarışı	412
490. Ümmetinden Kardeşlerini Görebilme Temennisi.....	414
491. Şemail-i Nebî	416
492. Resûlullah'ın (sas) Kendisine Yalan İsnâd Edenlerle İlgili Hutbesi	418
493. Şefaati İle İlgili Hutbesi	418
494. Hz. Fâtıma'nın (r.anhâ) Evliliği.....	426
495. Ümmet-i Muhammed'in Farklılığı	430
496. İnleyen Kütük	432

Yedinci Bölüm

Kıyamet ve Ahiret

497. Ölüm ve Kabir	436
498. Ölüm Anında Dünya ve Âdemoğlu'nun Misali.....	438
499. Nefis Muhasebesi ve Ahiret İçin Azık Edinme.....	440
500. Niyetiniz Ahiret Olsun	442
501. Allah (cc) Katında Bulunanlara Rağbet.....	442
502. Küçük Kıyametin Alâmetleri.....	444
503. Kıyametin Alâmetleri	448
504. Kıyametin Büyük Alâmetleri.....	450
505. Deccâl, Hz. İsa (as) ve Ye'cûc ve Me'cûc	460
506. Beklenen Mehdi.....	466
507. Mehdi ve Bazı Sıfatları	468
508. Cennet ve Cehennemi Unutmayın	472
509. İnsanların Çıplak Haşredilmesi	474
510. Allah Azze ve Celle'nin Kıyamet Günü Hakkında Buyurdıkları	476
511. Kıyamet Günü Kula Sorulacaklar	476

٤٨٩. فِي تَوْشُلِ آدَمَ بِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ٤١٣
٤٩٠. تَمَنِّيهِ رُؤْيَا إِخْوَانِهِ مِنْ أُمَّتِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ٤١٥
٤٩١. شَمَائِلُ النَّبِيِّ ٤١٧
٤٩٢. خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيْمَنْ كَذَبَ عَلَيْهِ ٤١٩
٤٩٣. خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي شَفَاعَتِهِ ٤١٩
٤٩٤. خُطْبَتُهُ فِي زَوَاجِ السَّيِّدَةِ فَاطِمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا ٤٢٧
٤٩٥. تَمَيُّزُ الْأُمَّةِ الْمُحَمَّدِيَّةِ ٤٣١
٤٩٦. أَنْبِيَا الْجَذَعِ ٤٣٣

الفصل السابع السَّاعَةُ وَالْآخِرَةُ

٤٩٧. الْمَوْتُ وَالْقَبْرُ ٤٣٧
٤٩٨. مَثَلُ الدُّنْيَا وَابْنِ آدَمَ عِنْدَ الْمَوْتِ ٤٣٩
٤٩٩. خُطْبَتُهُ فِي مُحَاسَبَةِ النَّفْسِ وَالتَّزَوُّدِ لِلْآخِرَةِ ٤٤١
٥٠٠. اجْعَلُوا هَمَّكُمْ الْآخِرَةَ ٤٤٣
٥٠١. خُطْبَتُهُ فِي التَّرَغِيبِ فِيْمَا عِنْدَ اللَّهِ ٤٤٣
٥٠٢. عَلَامَاتُ السَّاعَةِ الصَّغْرَى ٤٤٥
٥٠٣. مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ ٤٤٩
٥٠٤. عَلَامَاتُ السَّاعَةِ الْكُبْرَى ٤٥١
٥٠٥. الدَّجَالُ، وَعَيْسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ، وَيَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ ٤٦١
٥٠٦. خُطْبَتُهُ فِي الْمَهْدِيِّ الْمُتَنَطِّرِ ٤٦٧
٥٠٧. فِي الْمَهْدِيِّ وَبَعْضِ صِفَاتِهِ ٤٦٩
٥٠٨. لَا تَنْسُوا الْجَنَّةَ وَالنَّارَ ٤٧٣
٥٠٩. خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَشْرِ النَّاسِ عُرَاةً ٤٧٥
٥١٠. مَا يَقُولُهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ٤٧٧
٥١١. مَا يُسْأَلُ عَنْهُ الْعَبْدُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ٤٧٧

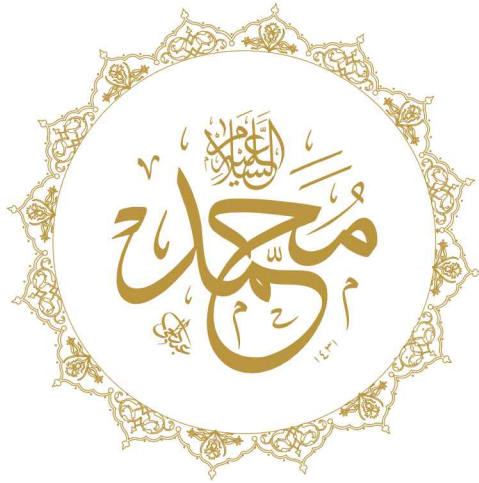
512. Kıyamet Günü İslâm Ümmetinin Diğer Ümmetlere Şahitliği	478
513. Kıyamet Günü Allah'ın (cc), Kullarını İmtihanı	484
514. Kimler Cennet Ehli, Kimler Cehennem Ehlidir?	494
515. Cehennem Ne Derin, Cennet Ne Geniş!	498
516. Cehennemin Dehşeti	500
517. Cennet, Allah'ın (cc) Yardımıyladır	502
518. Cennete Son Girecek Kişi	506
519. Cennet Ehlinin Halleri	508
520. Cennete Girecek İlk Zümre	512
521. Cehennem Azaplarının Çeşitleri	512
522. Ümmetine Veda Ettiği Hutbesi	518
SON SÖZ/GÜZEL SON	524
KAYNAKÇA	527

٥١٢. شَهَادَةُ الْأُمَّةِ الْإِسْلَامِيَّةِ عَلَى الْأُمَمِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ٤٧٩
 ٥١٣. اخْتِبَارُ اللَّهِ عِبَادَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ٤٨٥
 ٥١٤. مَنْ هُمْ أَهْلُ الْجَنَّةِ وَأَهْلُ النَّارِ؟ ٤٩٥
 ٥١٥. مَا أَعَمَّقَ النَّارَ، وَأَفْسَحَ الْجَنَّةَ ٤٩٩
 ٥١٦. فَرْعُ جَهَنَّمَ ٥٠١
 ٥١٧. الْجَنَّةُ بِفَضْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ٥٠٣
 ٥١٨. آخِرُ مَنْ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ ٥٠٧
 ٥١٩. صِفَةُ دُخُولِ أَهْلِ الْجَنَّةِ ٥٠٩
 ٥٢٠. أَوَّلُ زُمْرَةٍ تَدْخُلُ الْجَنَّةَ ٥١٣
 ٥٢١. أَنْوَاعُ الْعَذَابِ فِي جَهَنَّمَ ٥١٣
 ٥٢٢. خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُودِعُ أُمَّتَهُ ٥١٩
 مِسْكُ الْخِتَامِ ٥٢٥
 الْمَرَاجِعُ وَالْمَصَادِرُ ٥٢٧

﴿الفصل الرابع﴾

الجهاد

﴿Dördüncü Bölüm﴾

Cihad
Mücadele Ahlâkı

“Önce En Yakın Akrabanı Uyar” Ayeti Geldiğinde İrâd Ettiği Hutbe

- İbn Abbâs (ra) şöyle rivayet etmiştir:

“Önce en yakın akrabamı uyar” [Şuarâ 26/ 214] ayeti nâzil olduğunda Allah Resûlü (sas), Safa tepesine çıktı ve: “Ey Fihroğullan, Ey Adıyyoğullan!” diye seslenerek Kureyş’in kollarından olanları çağırmaya başladı. Kendisi gelemeyen kişiler ise yerlerine neler olduğuna bakması için temsilcisini gönderdi.

Ebû Leheb ve Kureyşliler gelince Resûlullah (sas): “Şimdi bana ne düşündüğünüzü söyleyin. Şayet size şu vadide düşman süvarileri vardır ve size saldırmak istiyor desem bana inanır mısınız?” diye sordu.

Onlar da: “Evet, inanırız; zira biz sende doğruluktan başka bir şey görmedik.” diye cevap verdiler.

Resûlullah (sas) şöyle karşılık verdi: “O halde, hiç şüphe yok ki ben, gelmekte olan çetin bir azaba karşı sizler için (gönderilmiş) bir uyancıyım.”

Ebû Leheb: “Ellerin kurusun Ey Muhammed! Bu yüzden mi bizleri buraya topladın.” dedi. Bunun üzerine “Ebû Leheb’in iki eli kurusun, kurudu da...” [Tebbet 111/ 2] ayeti nâzil oldu.^[1]

Akrabalarını Uyarması

- ez-Zübeyr b. el-Avvâm’dan rivayetle:

“Önce en yakın hısımlarını/akrabalarını uyar.” [Şuarâ 26/ 214] ayeti nâzil olduğunda Resûlullah (sas), Ebû Kubeys Dağı’na çıkıp: “Ey Abdumenaş ailesi! Hiç şüphe yok ki ben sizler için gönderilmiş bir uyancıyım.” diye seslendi.

¹ Buhârî, Tefsîru’l-Kur’ân, 4770; Müslim, İmân, 208; Tirmizî, Tefsîru’l-Kur’ân, 3363.

٣٠١

خُطْبَتُهُ لَمَّا نَزَلَتْ {وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ}

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ: {وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ} [الشعراء: ٢١٤]، صَعِدَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الصَّفَا، فَجَعَلَ يُنَادِي: «يَا بَنِي فَهْرٍ، يَا بَنِي عَدِيٍّ» - لِبُطُونِ قُرَيْشٍ - حَتَّى اجْتَمَعُوا فَجَعَلَ الرَّجُلُ إِذَا لَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يَخْرُجَ أَرْسَلَ رَسُولًا لِيَنْظُرَ مَا هُوَ، فَجَاءَ أَبُو لَهَبٍ وَقُرَيْشٌ، فَقَالَ: «أَرَأَيْتَكُمْ لَوْ أَخْبَرْتُكُمْ أَنَّ خَيْلًا بِالْوَادِي تُرِيدُ أَنْ تُغِيرَ عَلَيْكُمْ، أَكُنْتُمْ مُصَدِّقِي؟»

قَالُوا: نَعَمْ، مَا جَرَّبْنَا عَلَيْكَ إِلَّا صِدْقًا،

قَالَ: «فَإِنِّي نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ»

فَقَالَ أَبُو لَهَبٍ: تَبًّا لَكَ سَائِرِ الْيَوْمِ، أَلِهَذَا جَمَعْتَنَا؟ فَنَزَلَتْ: {تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ} [المسد: ٢]. [١]

٣٠٢

خُطْبَتُهُ فِي إِنْذَارِهِمْ وَتَحْذِيرِهِمْ مِنَ التَّعَنُّتِ

عَنِ الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ قَالَ:

لَمَّا نَزَلَتْ {وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ} [الشعراء: ٢١٤] صَاحَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - عَلَى أَبِي قُبَيْسٍ: «يَا آلَ عَبْدِ مَنَافٍ إِنِّي نَذِيرٌ».

صحيح البخاري،
كتاب تفسير القرآن،
باب وأندِرْ عشيرتك
الأقربين، ج ٦
ص ١١١، رقم ٤٧٧٠.
وصحيح مسلم، كتاب
الإيمان، باب وأندِرْ
عشيرتك الأقربين،
ج ١ ص ١٩٣، رقم
٢٠٨٠. وسنن الترمذي،
أبواب تفسير القرآن،
ومن سورة تبت، ج ٥
ص ٤٥١، رقم ٣٣٦٣.

Kureyşliler geldi ve Resûlullah onları uyararak azabdan sakınmaya çağırdı.

Onlar da şöyle dediler: “Kendisine vahiy gelen bir nebî olduğunu iddia ediyorsun. Hâlbuki Süleyman’ın emrine rüzgâr ve dağlar, Musa’nın emrine de denizler verildi. İsa da ölülere diriltirdi. O halde sen de Allah’a dua et de bu dağları etrafımızdan yürütüp götürsün, bizim için yerden nehirler fışkırtsin da biz de toprağı ekelim, ziraat yapalım ve beslenelim. Ya da Allah’a dua et de ölülerimizi diriltsin. Yahut da bastığın kayayı altına çevirsin de biz onu yontalım, zengin olalım ve böylece yaz ve kış ticaret yolculuklarımızdan kurtulalım. Zira sen kendinin o nebîler zümresinden olduğunu iddia ediyorsun.”

Bizler Resûlullah’ın [sas] etrafında bulunduğumuz sırada, ona vahiy geldi.

Bu hal kendisinden gidip rahatladığı zaman şunları söyledi: “Neşim kudret elinde olana (Allah’a) yemin ederim ki talep ettiklerinizi Allah bana gerçekten verdi. Eğer isteseydim, onlar olurdu.

Ancak ben, sizin iman edip mümin olarak Rahmet Kapısı’ndan girmeniz ile istedikleriniz doğrultusunda sizleri nefislerinizle baş başa bırakıp da iman edenlerinizin de imandan ayrılarak Rahmet Kapısı’nı kaybetme tehlikesi arasında bir seçim yapmam konusunda muhayyer kıldım. Ben de iman edip mümin olarak Rahmet Kapısı’ndan girmenizi seçtim. Allah; bana, size bu istediklerinizi verdiğinde ve ardından siz de inkân seçtiğinizde sizleri âlemlerde hiç kimseyi azaplandırmadığı bir şekilde azaplandıracağını da haber verdi.” Akabinde şu ayet-i kerime nâzil oldu: “**Bizi mucizelerle peygamber göndermekten alıkoyan şey ancak önceki milletlerin onları yalanlamış olmalarıdır.**” [İsrâ 17/ 59] Resûlullah [sas] sonra üç ayet daha okudu: “**Eğer okunan bir kitapla dağlar yürütülseydi veya onunla yeryüzü parçalansaydı yahut onunla ölüler konuşturulsaydı...**” [Ra’d 13/ 31] Bu ayetlerin de orada nâzil olduğu rivayet edilir.^[2]

2 Bkz. el-el-Heysemi, *el-Mecma’u’z-Zevâid*, VII, 85 (11245).

فَجَاءَتْهُ قُرَيْشٌ، فَحَذَّرَهُمْ وَأَنْذَرَهُمْ،

قَالُوا: تَزْعُمُ أَنَّكَ نَبِيٌّ يُوحَى إِلَيْكَ، وَأَنْ سُلَيْمَانَ سَخَّرَ لَهُ الرِّيحَ
وَالْجِبَالَ، وَأَنَّ مُوسَى سَخَّرَ لَهُ الْبَحْرَ، وَأَنَّ عِيسَى كَانَ يُحْيِي الْمَوْتَى،
فَادْعُ اللَّهَ أَنْ يُسَيِّرَ عَنَّا هَذِهِ الْجِبَالَ، وَيُفَجِّرَ لَنَا أَنْهَارًا فَتَتَّخِذَهَا مَحَارِثًا
فَنَزْرَعُ وَنَأْكُلُ، وَإِلَّا فَادْعُ اللَّهَ أَنْ يُحْيِيَ لَنَا مَوْتَانَا، وَإِلَّا فَادْعُ اللَّهَ أَنْ
يُصَيِّرَ هَذِهِ الصَّخْرَةَ الَّتِي تَحْتَكَ ذَهَبًا فَتَنْحِتُ مِنْهَا وَتُغْنِينَا عَنْ رِحْلَةِ
الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ، فَإِنَّكَ تَزْعُمُ أَنَّكَ كَهَيِّئَتِهِمْ.

فَبَيْنَمَا نَحْنُ حَوْلَهُ إِذْ نَزَلَ عَلَيْهِ الْوَحْيُ،

فَلَمَّا سُرِّيَ عَنْهُ قَالَ: « وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَقَدْ أَعْطَانِي مَا
سَأَلْتُمْ، وَلَوْ شِئْتُ لَكَانَ،

وَلَكِنَّهُ خَيْرَنِي بَيْنَ أَنْ تَدْخُلُوا بَابَ الرَّحْمَةِ فَيُؤْمِنَ مُؤْمِنُكُمْ، وَبَيْنَ
أَنْ يَكِلَكُمْ إِلَيَّ مَا اخْتَرْتُمْ لِأَنفُسِكُمْ فَتَضِلُّوا عَنْ بَابِ الرَّحْمَةِ وَلَا
يُؤْمِنُ مُؤْمِنُكُمْ، فَاخْتَرْتُ بَابَ الرَّحْمَةِ فَيُؤْمِنُ مُؤْمِنُكُمْ، وَأَخْبَرَنِي أَنَّهُ
إِنْ أَعْطَاكُمْ ذَلِكَ ثُمَّ كَفَرْتُمْ أَنَّهُ مُعَذِّبُكُمْ عَذَابًا لَا يُعَذِّبُهُ أَحَدًا مِنَ
الْعَالَمِينَ». فَتَنَزَّلَتْ {وَمَا مَنَعَنَا أَنْ نُرْسِلَ بِالْآيَاتِ إِلَّا أَنْ كَذَّبَ بِهَا
الْأَوَّلُونَ} [الإسراء: ٥٩] حَتَّى قَرَأَ ثَلَاثَ آيَاتٍ، وَنَزَّلَتْ {وَلَوْ أَنَّ قُرْآنًا سُيِّرَتْ
بِهِ الْجِبَالَ أَوْ قُطِّعَتْ بِهِ الْأَرْضُ أَوْ كُلِّمَ بِهِ الْمَوْتَى} [الرعد: ٣١] - الْآيَةُ» [٢].

Mekke'de İnsanları İslâm'a Davet Ettiği Hutbelerin İlki

[Resûlullah] kavmini çağırdı, Allah'a hamd etti ve O'na senada/övgüde bulundu. Ardından şunları söyledi:

“Muhakkak ki bir lider, kendi halkına yalan söylemez. Allah'a yemin olsun ki insanların tamamına yalan söylemiş olsaydım bile sizlere yalan söylemezdim, bütün insanları aldatmış olsaydım bile sizleri aldatmazdım.

Kendisinden başka ilâh olmayan Allah'a yemin olsun ki ben gerçekten özel olarak size, genel olarak da bütün insanlara gönderilmiş Allah'ın Resûlü'yüm. Allah'a yemin olsun ki her biriniz uykuya dalar gibi öleceksiniz, uykudan uyanır gibi de diriltilecek ve yaptıklarınızdan hesaba çekileceksiniz. İyiliklerinize karşı iyilikle, kötülüklerinize karşı da kötülükle karşılık bulacaksınız. İşte bu karşılığınız, ya ebedi cennet ya da ebedi cehennem olacaktır.”

Bu sözlere Resûlullah'ın [sâs] amcası Ebû Leheb dışındaki herkes hoş bir şekilde karşılık verdi.

Ebû Leheb ise şöyle dedi: “Araplar, onun aleyhinde toplanmadan önce sizler onun elindekini alın, onu bundan alı koyun. Eğer siz ona itaat edecek olursanız zillet ve hakarete uğrarsınız, onu muhafaza edecek olursanız öldürülürsünüz.”

Bunun üzerine Ebû Talib: “Allah'a yemin olsun ki biz sağ oldukça onu muhafaza edeceğiz.” diye karşılık verdi.

Sonra herkes dağıldı.^[3]

3 el-Halebi, *İnsānu'l-Uyūn*, I, 405; İbn Esir, *el-Kāmil fi'l-Tārīh*, I, 660; el-Hudarî, *Nūru'l-Yakīn*, I, 36.

٣٠٣

أَوَّلُ خُطْبَةٍ بِمَكَّةَ يَدْعُوهُمْ إِلَى الْإِيمَانِ

دَعَا قَوْمَهُ وَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ:

«إِنَّ الرَّائِدَ لَا يَكْذِبُ أَهْلَهُ. وَاللَّهُ لَوْ كَذَبْتُ النَّاسَ جَمِيعًا، مَا كَذَبْتُكُمْ، وَلَوْ غَرَزْتُ النَّاسَ جَمِيعًا، مَا غَرَرْتُكُمْ،

وَاللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ، إِنِّي لَرَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ خَاصَّةً، وَإِلَى النَّاسِ كَافَّةً. وَاللَّهُ لَتَمُوتُنَّ كَمَا تَنَامُونَ، وَلَتُبْعَثُنَّ كَمَا تَسْتَيْقِظُونَ، وَلَتَحَاسِبُنَّ بِمَا تَعْمَلُونَ، وَلَتَجْزُونَ بِالْإِحْسَانِ إِحْسَانًا، وَبِالشُّعْرِ شُعْرًا. وَإِنَّهَا لَجَنَّةٌ أَبَدًا، أَوْ لِنَارٌ أَبَدًا».

فَتَكَلَّمَ الْقَوْمُ كَلَامًا لَيْثًا، غَيْرَ عَمِّهِ أَبِي لَهَبٍ فَإِنَّهُ

قَالَ: خُذُوا عَلَى يَدَيْهِ قَبْلَ أَنْ تَجْتَمِعَ عَلَيْهِ الْعَرَبُ. فَإِنْ أَسْلَمْتُمُوهُ إِذَا ذُلِلْتُمْ. وَإِنْ مَنَعْتُمُوهُ قُتِلْتُمْ. «

فَقَالَ أَبُو طَالِبٍ: وَاللَّهِ، لَمَنَعْنَاهُ مَا بَقِينَا،

ثُمَّ انصَرَفَ الْجَمِيعُ [٣].

السيرة الحلبية (إنسان
العيون في سيرة الأمين
المؤمنين)، علي بن
إبراهيم الحلبي، باب
استخفائه صلى الله
عليه وسلم وأصحابه
في دار الأرقم بن أبي
الأرقم، ج ١ ص ٤٠٥.
الكامل في التاريخ،
ابن الأثير، ذكر أمر الله
تعالى نبيه - صلى
الله عليه وسلم -
بإظهار دعوته، ج ١
ص ٦٦٠. نوراليعين في
سيرة سيد المرسلين،
محمد بن عفيفي
الباجوري، المعروف
بالشيخ الخضري، ج ١
ص ٣٦.

• İbn Esîr'in Rivayeti:

[Resûlullah] sonra onları [akrabalarını] ikinci kez çağırdı ve buyurdu ki:

“Hamd yalnızca Allah’adır. O’na hamd eder ve O’ndan yardım isterim. O’na iman eder ve O’na tevekkül ederim. Ben şehâdet ederim ki Allah’tan başka ilâh yoktur, O tektir ve O’nun ortağı yoktur.”

Sonra devam etti: *“Muhakkak ki bir lider, kendi halkına yalan söylemez. Kendinden başka ilâh olmayan Allah’a yemin ederim ki sizler muhakkak uyuduğunuz gibi ölecek, uyandığınız gibi de diriltileceksiniz. Amellerinizden hesaba çekileceksiniz. Karşılığınız da ya ebedî cennet ya da ebedî cehennem olacaktır.”*

Ebû Talib dedi ki: “Sana yardım etmek bize ne hoştur! Senin nasihatini kabul ediyoruz ve sözlerini kesinlikle doğruluyoruz. İşte babanın akrabaları burada toplandılar. Ben de ancak onlardan biriyim. Benim ayrıcalığım, onların içinde sana sevgi duymakta daha önce davranmış olmamdır. Şimdi emrolunduğunu yap! Allah’a yemin olsun ki seni kollamaya ve korumaya devam edeceğim. Ancak nefsim Abdulmuttalib’in dininden dönmeye razı değildir.”

Ebû Leheb de dedi ki: “Allah’a yemin olsun ki bu bir ayıptır! Başkalarından önce onun elindekini sizler alın.”

Ebû Talib de ona şu cevabı verdi: “Allah’a yemin olsun ki bizler sağ oldukça onu koruyacağız.”^[4]

4 İbn Esîr, *el-Kâmil fi’t-Tarih*, I, 660. Başka bir rivayet de şöyledir: “Allah’a yemin olsun ki Ey Abdulmuttaliboğulları! Benim size geldiğim bu şeyden daha hayırlısı ile kavmine gelen bir genç biliyor musunuz? Ben sizlere dünya ve ahiret emri ile geldim.” Ebû Leheb dışındaki diğer hoş sözlerle karşılık verdiler. Ebû Leheb dedi ki: “Ey Abdulmuttaliboğulları! Allah’a yemin olsun ki bu bir ayıptır. Başkalarından önce onun elindekini siz alın. Eğer O’nun söylediklerine teslim olursanız bilin ki zelim olmuşsunuzdur. Eğer O’nu muhafaza ederseniz bilin ki öldürüleceksiniz.” el-Halebî, *İnsânu’l-Uyûn*, I, 405

• رواية ابن الأثير

ثُمَّ دَعَاهُمْ ثَانِيَةً وَقَالَ:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ، أَحْمَدُهُ وَأَسْتَعِينُهُ وَأُؤْمِنُ بِهِ وَأَتَوَكَّلُ عَلَيْهِ وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ»،

ثُمَّ قَالَ: «إِنَّ الرَّائِدَ لَا يَكْذِبُ أَهْلَهُ، وَاللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ خَاصَّةً وَإِلَى النَّاسِ عَامَّةً، وَاللَّهُ لَتَمُوتَنَّ كَمَا تَمُوتُونَ، وَلَتَبْعَنَّ كَمَا تَسْتَيْقِظُونَ، وَلَتَحَاسِبَنَّ بِمَا تَعْمَلُونَ، وَإِنَّهَا الْجَنَّةُ أَبَدًا وَالنَّارُ أَبَدًا».

فَقَالَ أَبُو طَالِبٍ: مَا أَحَبَّ إِلَيْنَا مُعَاوَنَتَكَ وَأَقْبَلَنَا لِنَصِيحَتِكَ وَأَشَدَّ تَصَدِّيقِنَا لِحَدِيثِكَ، وَهَؤُلَاءِ بَنُو أَبِيكَ مُجْتَمِعُونَ، وَإِنَّمَا أَنَا أَحَدُهُمْ، غَيْرَ أَنِّي أَسْرَعُهُمْ إِلَى مَا تُحِبُّ، فَاْمْضِ لِمَا أُمِرْتَ بِهِ فَوَاللَّهِ لَا أَزَالُ أَحُوطُكَ وَأَمْنَعُكَ، غَيْرَ أَنَّ نَفْسِي لَا تُطَاوِعُنِي عَلَى فِرَاقِ دِينِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ.

فَقَالَ أَبُو لَهَبٍ: هَذِهِ وَاللَّهِ السَّوَاءُ! خُذُوا عَلَى يَدَيْهِ قَبْلَ أَنْ يَأْخُذَ غَيْرُكُمْ.

فَقَالَ أَبُو طَالِبٍ: وَاللَّهِ لَنَمْنَعَنَّهُ مَا بَقِينَا^[٤].

الكامل في التاريخ، ابن الأثير، ذكر أمر الله تعالى نبيه - صلى الله عليه وسلم - بإظهار دعوته، ج ١ ص ٦٦٠ وقد وردت في كتاب إنسان العيون بلفظ (والله يا بني عبدالمطلب ما أعلم شابا جاء قومه بأفضل مما جئتمكم به؟) إني قد جئتمكم بأمر الدنيا والآخرة» فتكلم القوم كلاما لنا غير أبي لهب، فإنه قال: يا بني عبد المطلب هذه والله السوأة، خذوا على يديه قبل أن يأخذ على يديه غيركم، فإن أسلمتموه حينئذ ذلتم، وإن منعموه قتلتم). السيرة الحلبية (إنسان العيون في سيرة الأئمة المأمون)، علي بن إبراهيم الحلبي، باب استخفافه صلى الله عليه وسلم وأصحابه في دار الأرقم بن أبي الأرقم، ج ١ ص ٤٠٥.

Nübüvvet'in 12. Yılında Akabe'de Ensar ile Yapılan Biat

• Ebû Mes'ûd Ukbe b. Amr'dan rivayetle:

“Resûlullah’a kurban günü Akabe’de söz verdiğimizde yetmiş kişiydik.”

Ukbe dedi ki: “Ben onların yaşça en küçüğü idim. Resûlullah yanımıza geldi ve: ‘Söyleyeceklerinizi kısa tutun. Çünkü Kureyşli kâfirlerin sizlere bir şey yapmalarından korkuyorum.’ buyurdu.

Biz de: ‘Ey Allah’ın Resûlü! Rabbin, kendin ve ashâbın için bizden ne yapmamızı istiyorsun? Bize söyler misin, tüm bunların nihayetinde Allah katından ve senden bizlere ecir olarak ne var?’ diye sorduk.

O da şu cevabı verdi: ‘Rabbim için istediğim, sizlerden O’na iman etmeniz ve hiçbir şeyi O’na ortak koşmamanız; kendim için istediğim, bu doğru yolda sizlere rehberliğim konusunda bana itaat etmenizdir. Son olarak sizden kendim ve ashâbım için isteğim ise sahip olduklarınızı bizimle paylaşmanız ve kendinizi esirgeyip koruduğunuz şeylerden bizleri de esirgemeniz ve korumanızdır. Eğer bunları yaparsanız sizlere cennet vardır.’

Ardından birer birer ellerimizi uzattık ve O’na biat ettik.”^[5]

5 Taberânî, *el-Mu’cemu’l-Kebir*, XVII, 256; el-Heysemî, *el-Mecma’u’z-Zevâid*, VI, 47.

٣٠٤

خُطْبَتُهُ فِي الْعَقَبَةِ يُعَاهِدُ الْأَنْصَارَ سَنَةَ (٢١) مِنَ النَّبُوءَةِ

• عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَمْرِو أَبِي مَسْعُودٍ قَالَ:

وَعَدَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أَصْلِ الْعَقَبَةِ يَوْمَ الْأَضْحَى وَنَحْنُ سَبْعُونَ رَجُلًا،

قَالَ عُقْبَةُ: إِنِّي لَا صَغَرُهُمْ سِنًا، فَأَتَانَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «أَوْجِزُوا فِي الْخُطْبَةِ فَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ كُفَارَ قُرَيْشٍ»

فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، سَلْنَا لِرَبِّكَ وَسَلْنَا لِنَفْسِكَ وَسَلْنَا لِأَصْحَابِكَ، وَأَخْبَرْنَا مَا لَنَا مِنَ الثَّوَابِ عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَعَلَيْكَ،

فَقَالَ: «أَمَّا الَّذِي أَسْأَلُ لِرَبِّي تُؤْمِنُوا بِهِ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا، وَأَمَّا الَّذِي أَسْأَلُ لِنَفْسِي فَإِنِّي أَسْأَلُكُمْ أَنْ تُطِيعُونِي أَهْدِيَكُمْ سَبِيلَ الرَّشَادِ، وَأَسْأَلُكُمْ لِي وَلِأَصْحَابِي أَنْ تُوَاسُونَا فِي ذَاتِ أَيْدِيكُمْ وَأَنْ تَمْنَعُونَا مِمَّا مَنَعْتُمْ مِنْهُ أَنْفُسَكُمْ، فَإِذَا فَعَلْتُمْ ذَلِكَ فَلَكُمْ عَلَى اللَّهِ الْجَنَّةُ وَعَلَيَّ»

قَالَ: فَمَدَدْنَا أَيْدِيَنَا فَبَايَعَنَاهُ^[٥].

المعجم الكبير،
الطبراني، باب العين،
عامر الشعبي عن
أبي مسعود، ج ١٧
ص ٢٥٦، رقم ٧١٠.
مجمع الزوائد،
الهيثمي، باب ابتداء
أمر الأنصار، ج ٦
ص ٤٧، رقم ٩٨٨٦.

Hicret ve Medine’de İlk Günler

- Enes b. Mâlik’ten [ra] rivayetle:

Allah’ın ğeygamberi [sas] Hz. Ebû Bekir’i [ra] devesinin arkasına bindirmiş olarak Medine’ye doğru ilerledi. Hz. Ebû Bekir [ra] tanınan, ihtiyar görünen bir kimse idi. Resûlullah [sas] ise tanınmayan, genç görünen birisiydi.

Yolda birisi Hz. Ebû Bekir [ra] ile karşılaştı ve ona: “Ey Ebû Bekir! Önünde oturan bu adam da kimdir?” diye sordu.

Hz. Ebû Bekir [ra]: “O, bana doğru yolu gösteren rehberimdir.” diye cevapladı.

[Ravi] Dedi ki: Sözün gerçek manasını bilmeyen birisi, bu sözde, maddî manada bir yolun kastedildiğini sanır. Ancak Hz. Ebû Bekir [ra] bu sözülle, hayır yolunu kastediyordu.

Bir ara Hz. Ebû Bekir [ra] arkasını döndü, bir atlının onlara yetiştiğini gördü. “Yâ Resûlullah! Bir atlı bize yetişmiş!” dedi.

Resûlullah [sas] da arkasına baktı ve: “Allah’ım, onu düşür!” diye dua etti. At adamı yere attı, sonra da homurdanarak ayağa kalktı.

Bunun üzerine atlı: “Ey Allah’ın peygamberi! İstedğini emret!” dedi.

Resûlullah [sas] adama: “Yerinde dur ve ardımızdan bize yetişecek kimseyi bırakma!” buyurdu.

[Ravi] Dedi ki: Bu atlı, gündüzün evvelinde Peygamber’e karşı hareket eden birisi iken gündüzün sonunda O’nu [sas] koruyan bir silah oldu.

Resûlullah [sas] Harre yakınında konakladı. Ensâra haber gönderdi. Onlar da Allah’ın peygamberinin [sas] ve Hz. Ebû Bekir’in [ra] yanına gelip selam verdiler ve:

٣٠٥

الْهَجْرَةُ وَالْأَيَّامُ الْأُولَى فِي الْمَدِينَةِ

• عن أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ:

أَقْبَلَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْمَدِينَةِ وَهُوَ مُرْدِفٌ أَبَا بَكْرٍ،
وَأَبُو بَكْرٍ شَيْخٌ يُعْرَفُ، وَنَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَابٌّ لَا يُعْرَفُ،
قَالَ: فَيَلْقَى الرَّجُلُ أَبَا بَكْرٍ فَيَقُولُ يَا أَبَا بَكْرٍ مَنْ هَذَا الرَّجُلُ الَّذِي
بَيْنَ يَدَيْكَ؟

فَيَقُولُ: هَذَا الرَّجُلُ يَهْدِينِي السَّبِيلَ،

قَالَ: فَيَحْسِبُ الْحَاسِبُ أَنَّهُ إِنَّمَا يَعْنِي الطَّرِيقَ، وَإِنَّمَا يَعْنِي سَبِيلَ
الْخَيْرِ،

فَالْتَفَتَ أَبُو بَكْرٍ فَإِذَا هُوَ بِفَارِسٍ قَدْ لَحِقَهُمْ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ،
هَذَا فَارِسٌ قَدْ لَحِقَ بِنَا،

فَالْتَفَتَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: «اللَّهُمَّ اصْرَعْهُ».
فَصْرَعَهُ الْفَرَسُ، ثُمَّ قَامَتْ تُحَمِّحُهُ،

فَقَالَ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ، مُرْنِي بِمَا شِئْتَ،

قَالَ: «فَقِفْ مَكَانَكَ، لَا تَتْرُكَنَّ أَحَدًا يَلْحَقُ بِنَا».

قَالَ: «فَكَانَ أَوَّلَ النَّهَارِ جَاهِدًا عَلَى نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ، وَكَانَ آخِرَ النَّهَارِ مَسْلَحَةً لَهُ،

“Emniyet içerisinde ve kendilerine itaat edilen iki kimse olarak haydi binin!” dediler. Allah’ın Peygamber’i (sas) ile Hz. Ebû Bekir (ra) bineklere bindiler, silahlı bu kimseler de onların çevresini kuşattılar.

Medine’de: “Allah’ın peygamberi geldi! Allah’ın peygamberi geldi!” denildi. İnsanlar tepelere çıkıp yolu gözetliyor, Resûlullah’ı (sas) bekliyordlardı. Bir taraftan da: “Allah’ın peygamberi geldi! Allah’ın peygamberi geldi!” diyorlardı.

Resûlullah (sas), Ebû Eyyüb’un evinin yanına gelene dek ilerledi.

Abdullah b. Selâm, Resûlullah’ı duyduğunda Resûlullah (sas) akrabaları ile konuşuyordu. Abdullah b. Selâm da o sırada ailesine ait bir hurmalıkta onlar için hurma topluyordu. Hurma toplamayı bırakmakta o kadar acele davrandı ki hurmalar ile Resûlullah’ın (sas) yanına geldi. O’ndan (sas) bir şeyler duydu. Sonra ailesinin yanına geri döndü.

Peygamber (sas): “*Akrabalarımızdan kimin evi daha yakındır?*” diye sordu.

Hız. Ebû Eyyüb (ra): “Benim evim Ey Allah’ın peygamberi! İşte evim, işte kapım!” dedi.

Resûlullah (sas): “*O halde haydi, git de istirahat etmemiz için bir yer hazırla!*” buyurdu.

Ebû Eyyüb (ra) gitti geldi ve: “Allah’ın bereketi ikinizin üzerine olsun! Haydi, buyurun!” dedi.

Allah’ın peygamberi (sas), Ebû Eyyüb’un (ra) evine gelince, Abdullah b. Selâm (ra) da Resûlullah’ın (sas) yanına geldi ve: “Ben şehâdet ederim ki sen hak üzere gelen Resûlullah’sın! Yahudiler beni; efendileri ve efendilerinin oğlu, en bilginleri ve en bilginlerinin oğlu olarak bilirler. Sen onları çağır. Benim Müslüman olduğumu bilmiyorlarken benim hakkımda sor. Çünkü onlar benim Müslüman olduğumu öğrendiklerinde hakkımda bende bulunmayan şeyler söylerler.” dedi.

فَنَزَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَانِبَ الْحَرَّةِ، ثُمَّ بَعَثَ إِلَى
الْأَنْصَارِ فَجَاءُوا إِلَى نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبَى بَكْرٍ فَسَلَّمُوا
عَلَيْهِمَا،

وَقَالُوا: ارْكَبَا آمَنَيْنِ مُطَاعَيْنِ. فَرَكِبَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ وَأَبُو بَكْرٍ، وَحَفُوا دُونَهُمَا بِالسَّلَاحِ،

فَقِيلَ فِي الْمَدِينَةِ: جَاءَ نَبِيُّ اللَّهِ، جَاءَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ، فَأَشْرَفُوا يَنْظُرُونَ وَيَقُولُونَ: جَاءَ نَبِيُّ اللَّهِ، جَاءَ نَبِيُّ اللَّهِ،
فَأَقْبَلَ يَسِيرُ حَتَّى نَزَلَ جَانِبَ دَارِ أَبِي أَيُّوبَ،

فَإِنَّهُ لِيُحَدِّثُ أَهْلَهُ إِذْ سَمِعَ بِهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَلَامٍ، وَهُوَ فِي نَخْلٍ
لِأَهْلِهِ، يَخْتَرِفُ لَهُمْ، فَعَجَلَ أَنْ يَضَعَ الَّذِي يَخْتَرِفُ لَهُمْ فِيهَا، فَجَاءَ
وَهِيَ مَعَهُ، فَسَمِعَ مِنْ نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ رَجَعَ إِلَى أَهْلِهِ،
فَقَالَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَيُّ بُيُوتِ أَهْلِنَا أَقْرَبُ».

فَقَالَ أَبُو أَيُّوبَ: أَنَا يَا نَبِيَّ اللَّهِ، هَذِهِ دَارِي وَهَذَا بَابِي،

قَالَ: «فَانْطَلِقْ فَهَيِّئْ لَنَا مَقِيلًا»،

قَالَ: قُومًا عَلَى بَرَكََةِ اللَّهِ،

فَلَمَّا جَاءَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَاءَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَلَامٍ
فَقَالَ: أَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ، وَأَنَّكَ جِئْتَ بِحَقٍّ، وَقَدْ عَلِمْتُ يَهُودُ
أَنِّي سَيِّدُهُمْ وَابْنُ سَيِّدِهِمْ، وَأَعْلَمُهُمْ وَابْنُ أَعْلَمِهِمْ، فَادْعُهُمْ فَاسْأَلَهُمْ
عَنِّي قَبْلَ أَنْ يَعْلَمُوا أَنِّي قَدْ أَسْلَمْتُ، فَإِنَّهُمْ إِنْ يَعْلَمُوا أَنِّي قَدْ أَسْلَمْتُ
قَالُوا فِيَّ مَا لَيْسَ فِيَّ.

Resûlullah (sas) birini Yahudilere gönderdi. Onlar da geldiler ve Resûlullah'ın (sas) huzuruna girdiler.

Resûlullah (sas) onlara: “Ey Yahudi topluluğu! Sizlere yazıklar olsun! Allah’tan korkun! O’ndan başka ilâh olmayana yemin olsun ki sizler, benim gerçekten Allah’ın Resûlü olduğumu ve hak ile sizlere geldiğimi kesinlikle biliyorsunuz! Artık Müslüman olun!” buyurdu.

Yahudiler: “Bizler senin peygamber olduğunu bilmiyoruz.” dediler. Bu sözlerini üç defa tekrarladılar.

Sonra Resûlullah (sas) onlara: “İçinizde Abdullah b. Selâm var, nasıl biridir?” diye sordu.

“Efendimiz ve efendimizin oğludur. En bilgin olanımız ve en bilgin olanımızın oğludur.” diye yanıtladılar.

Resûlullah (sas) bu kez: “Eğer Müslüman olursa bu konuda ne dersiniz?” diye sordu.

“Hâşâ Allah’a, o hiçbir zaman Müslüman olmaz!” dediler.

Resûlullah (sas) tekrardan: “Eğer Müslüman olursa bu konuda ne dersiniz?” diye sordu.

“Hâşâ Allah’a, o hiçbir zaman Müslüman olmaz!” dediler.

Resûlullah (sas) üçüncü defa: “Eğer Müslüman olursa bu konuda ne dersiniz?” diye sordu.

Onlar da yine aynı şeyi tekrarladılar: “Hâşâ Allah’a, o hiçbir zaman Müslüman olmaz!” dediler.

Bunun üzerine Resûlullah (sas): “Ey İbn Selâm, haydi ortaya çık!” buyurdu.

Abdullah b. Selâm saklı bulunduğu yerden çıktı ve: “Ey Yahudi topluluğu! Allah’tan korkun! O’ndan başka ilâh bulunmayana yemin olsun ki sizler, O’nun (sas) Allah’ın Resûlü olduğunu, hak ile geldiğini kesinkes biliyorsunuz!” dedi.

Yahudiler bunun üzerine: “Yalan söyledin.” dediler.

Resûlullah (sas) onları huzurundan çıkarttı.^[6]

فَأَرْسَلَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَقْبَلُوا فَدَخَلُوا عَلَيْهِ،
فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا مَعْشَرَ الْيَهُودِ،
وَيْلَكُمْ، اتَّقُوا اللَّهَ، فَوَاللَّهِ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ، إِنَّكُمْ لَتَعْلَمُونَ أَنَّي
رَسُولُ اللَّهِ حَقًّا، وَأَنِّي جِئْتُكُمْ بِحَقٍّ، فَاسْلِمُوا»،
قَالُوا: مَا نَعْلَمُهُ، قَالُوا لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَهَا ثَلَاثَ
مَرَّاتٍ،

قَالَ: «فَأَيُّ رَجُلٍ فِيكُمْ عَبْدُ اللَّهِ بْنِ سَلَامٍ؟»
قَالُوا: ذَاكَ سَيِّدُنَا وَابْنُ سَيِّدِنَا، وَأَعْلَمُنَا وَابْنُ أَعْلَمِنَا،
قَالَ: «أَفَرَأَيْتُمْ إِنْ أَسْلَمَ؟»،
قَالُوا: حَاشَى لِلَّهِ مَا كَانَ لِيُسْلِمَ،
قَالَ: «أَفَرَأَيْتُمْ إِنْ أَسْلَمَ؟» قَالُوا: حَاشَى لِلَّهِ مَا كَانَ لِيُسْلِمَ، قَالَ:
«أَفَرَأَيْتُمْ إِنْ أَسْلَمَ؟»،
قَالُوا: حَاشَى لِلَّهِ مَا كَانَ لِيُسْلِمَ،
قَالَ: «يَا ابْنَ سَلَامٍ اخْرُجْ عَلَيْهِمْ»،
فَخَرَجَ فَقَالَ: يَا مَعْشَرَ الْيَهُودِ اتَّقُوا اللَّهَ، فَوَاللَّهِ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ،
إِنَّكُمْ لَتَعْلَمُونَ أَنَّهُ رَسُولُ اللَّهِ، وَأَنَّهُ جَاءَ بِحَقٍّ،

فَقَالُوا: كَذَبْتَ،

فَأَخْرَجَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ^[٦].

صحيح البخاري،
٦٣ - كتاب مناقب
الأنصار، باب هجرة
النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ وَأَصْحَابِهِ إِلَى
الْمَدِينَةِ، ج ٥ ص ٦٢،
رقم ٣٩١١.

Yahudilere Tebliğ

- Ebû Hüreye'den [ra] rivayetle:

Bizler mescidde iken Resûlullah [sas] çıktı ve:

“Haydi, Yahudilerin yurduna yürüyün!” buyurdu. Biz de O’nunla [sas] birlikte Beytül-Midrâs’a doğru yola koyulduk. Vardığımızda, Resûlullah [sas] ayakta Yahudilere hitaben şöyle buyurdu:

“Ey Yahudi topluluğu! Müslüman olun ki selamet bulasınız!”

Dediler ki: “Tebliğ ettin Ey Ebû’l-Kâsım!”

Resûlullah [sas]: “İstediğim de tebliğimi gerçekleştirmektir! Müslüman olun ki selamet bulasınız!” buyurdu.

Yahudiler tekrardan: “Tebliğ ettin Ey Ebû’l-Kâsım!” dediler.

Resûlullah [sas] da üçüncü kez: “İstediğim de tebliğimi gerçekleştirmektir!” buyurdu.

Ardından şöyle devam etti: “Biliniz ki yeryüzü ancak Allah’a ve Resûlü’ne aittir. Ben sizleri bu yeryüzünden çıkarmak istiyorum. Artık sizden kim malından (taşıyamadığı) bir şey bulursa onu satsın! Yoksa bilin ki yeryüzü Allah’ın ve Resûlü’nündür!”^[7]

٣٠٦

تَبْلِيغُ الْيَهُودِ

• عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ:

بَيْنَا نَحْنُ فِي الْمَسْجِدِ، خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: «انْطَلِقُوا إِلَى يَهُودَ»، فَخَرَجْنَا مَعَهُ حَتَّى جِئْنَا بَيْتَ الْمِدْرَاسِ، فَقَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَنَادَاهُمْ فَقَالَ:

«يَا مَعْشَرَ يَهُودَ، أَسْلِمُوا تَسْلَمُوا»،

فَقَالُوا: قَدْ بَلَغْتَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ،

قَالَ: فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «ذَلِكَ أُرِيدُ، أَسْلِمُوا تَسْلَمُوا»،

فَقَالُوا: قَدْ بَلَغْتَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ،

فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «ذَلِكَ أُرِيدُ»، ثُمَّ قَالَهَا الثَّالِثَةَ،

فَقَالَ: «اعْلَمُوا أَنَّ الْأَرْضَ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ، وَأَنِّي أُرِيدُ أَنْ أُجْلِيَكُمْ مِنْ هَذِهِ الْأَرْضِ، فَمَنْ وَجَدَ مِنْكُمْ بِمَالِهِ شَيْئًا فَلْيَبِعْهُ، وَإِلَّا فاعْلَمُوا أَنَّ الْأَرْضَ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ^[٧]».

✓ صحيح البخاري،

٩٦ - كِتَابُ الْإِعْتِصَامِ

بِالْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ،

بَابُ قَوْلِهِ تَعَالَى

{وَكَانَ الْإِنْسَانُ أَكْثَرَ

شَيْءٍ جَدَلًا}، ج ٩

ص ١٠٧، رقم ٧٣٤٨.

Kabileler

• Abdullah'tan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) minberinin üzerinden şöyle buyurdu:

“Allah (cc), Gıfâr kabilesine mağfîret etsin! Eslem kabilesine selâmet versin! Usayye kabilesi ise Allah’a ve Resûlü’ne isyan etti!”^[8]

Bir Zorluk Karşısında Yaptığı Hutbesi

• Talha b. Amr'dan rivayetle:

Bir adam Resûlullah'ın (sas) yanına geldiğinde eğer Medine'de yanında kalabileceği bir tanıdığı yoksa Ashâb-ı Suffa'nın yanında kalırdı. Ben de onlar ile kalanlardıyım. Bize, Resûlullah'ın (sas) yanından gün aşırı iki mûd^[9] hurma gelirdi.

Resûlullah'ın (sas) namaz kıldığı bir sırada bir sahâbî birden: “Ya Resûlullah! Hurmalar artık midelerimizi yaktı, haniflerimiz^[10] paramparça oldu.” diye bağırdı.

Resûlullah namazını tamamlayınca ayağa kalktı. Allah'a hamd-ü sena getirdikten sonra kavminin karşılaştığı zorlukları dile getirerek şöyle buyurdu:

“Ben ve ashâbım neredeyse on gün boyunca berîrden^[11] başka bir yiyecek bulamazdık. Bu halimiz ensârdan kardeşlerimizin yanına gelene dek devam etti. Onlar bizleri sofralarına ortak ettiler. En iyi yiyecekleri hurma ve süttü. Kendinden başka ilâh olmayan üzerine yemin ederim sizler için ekmek ve et bulabilseydim sizlere onlardan yedirirdim. Öyle bir zamana yetişeceksiniz ki ya da sizden kimileri öyle bir zaman erişecekler ki Kâbe örtüleri gibi kumaşlardan elbiseler giyecekler, sabah akşam onlara kazanlarla yemekler sunulacak.”^[12]

8 Buhârî, *Menâ-kib*, 3513.

9 1 mûd yaklaşık 509 gr'dır.

10 Hanif, en düşük kalite keten kumaştan dokunan bir tür elbise. Bkz. İbn Manzûr, *Lisânu'l-Arab*, IX, 97.

11 Erak ağacı meyvesi. İbn Manzûr, *Lisânu'l-Arab*, IV, 51.

12 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Ke-bir*, VIII, 310; İbn Hibbân, *Sahih*, XV, 77.

٣٠٧

الْقَبَائِلُ

عن عَبْدِ اللَّهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ عَلَى الْمِنْبَرِ: «غِفَارُ غَفَرِ اللَّهِ لَهَا، وَأَسْلَمُ سَالَمَهَا اللَّهُ، وَعُصَيْتُ عَصَتِ اللَّهُ وَرَسُولُهُ^[٨]».

٣٠٨

خُطْبَتُهُ فِي بَعْضِ مَا لَقِيَهُ مِنَ الْجَهْدِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

• عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عَمْرٍو قَالَ:

كَانَ الرَّجُلُ إِذَا قَدِمَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَلَمْ يَكُنْ لَهُ بِالْمَدِينَةِ عَرِيفٌ يَنْزِلُ عَلَيْهِ نَزْلَ مَعَ أَصْحَابِ الصُّفَّةِ، وَكَانَ لِي بِهَا قُرْنَاءٌ، وَكَانَ يَجْرِي عَلَيْنَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلَّ يَوْمٍ بَيْنَ اثْنَيْنِ مُدَّانٍ^[٩] مِنْ تَمَرٍ،

فَيَبِينَمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَعْضِ الصَّلَوَاتِ إِذَا نَادَاهُ مُنَادٍ مِنْ أَصْحَابِهِ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَحْرَقَ التَّمَرُ بُطُونَنَا، وَتَحَرَّقَتْ عَنَّا الْخُنْفُ^[١٠]،

فَلَمَّا قَضَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الصَّلَاةَ، قَامَ فَحَمِدَ اللَّهَ وَاتَّيَّ عَلَيْهِ، ثُمَّ ذَكَرَ مَا لَقِيَ مِنْ قَوْمِهِ مِنَ الشَّدَّةِ قَالَ:

«فَكُنْتُ أَنَا وَصَاحِبَتِي بَضْعَةَ عَشَرَ يَوْمًا مَا لَنَا طَعَامٌ إِلَّا الْبَرِيرُ^[١١] حَتَّى قَدِمْنَا عَلَى إِخْوَانِنَا مِنَ الْأَنْصَارِ، فَوَاسَوْنَا فِي طَعَامِهِمْ، وَعِظْمُ طَعَامِهِمِ التَّمَرُ، وَالَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ، لَوْ أَجِدَ لَكُمْ الْخُبْزَ وَاللَّحْمَ لَأَطَعَمْتُكُمْهُ، وَإِنَّهُ لَعَلَّهُ أَنْ تُدْرِكُوا زَمَانًا أَوْ مَنْ أَدْرَكَهُ مِنْكُمْ يَلْبَسُونَ فِيهِ مِثْلَ سِتَارِ الْكَعْبَةِ، يُغْدَى عَلَيْكُمْ، وَيُرَاحُ فِيهِ بِالْجِفَانِ^[١٢]».

٨ صحيح البخاري،

٦١ - كِتَابُ

الْمَنَاقِبِ، بَابُ ذِكْرِ

أَسْلَمَ وَغِفَارُ وَمُزَيْنَةُ

وَجُهَيْنَةُ وَأَشْجَعُ، ج ٤

ص ١٨١، رقم ٣٥١٣.

٩ المد ٥٠٩ غرام تقريباً

١٠ الخنْف، واجدُهَا

خَفِيفٌ، وَهُوَ جَنْسٌ مِنْ

الْكُتَّانِ أَرَادَ مَا يَكُونُ

مِنْهُ كَانُوا يَلْبَسُونَهَا.

لسان العرب، ابن

منظور، خنْف، ج ٩

ص ٩٧.

١١ البريرُ: قَمَرُ الْأَرَاكِ

عَائِثَةً. لسان العرب،

ابن منظور، مادة برر،

ج ٤ ص ٥١.

١٢ المعجم الكبير،

الطبراني، باب

الطاء، طلحة بن

عمرو النصري، ج ٨

ص ٣١٠، رقم ٨١٦٠.

الإحسان في تقريب

صحيح ابن حبان،

محمد بن حبان

الدارمي البستي، ترتيب

علاء الدين علي بن

بليان، ذِكْرُ الْإِخْبَارِ

عَنْ وَصْفِ الْبُغْضِ

الْآخِرِ مِنْ سَعَةِ الدُّنْيَا

عَلَى الْمُشْلِيعِينَ، ج ١٥

ص ٧٧، رقم ٦٦٨٤.

Bedir Gazvesi'nde İhlaslı ve Sabırlı Olmaya Teşvik Etmesi

Bedir günü Resûlullah (sas) ashâbına hitap etti, Allah'a hamd-ü sena ile başlayarak şöyle buyurdu:

“Hiçbir şüphe yok ki ben sizleri, Allah'ın teşvik ettiklerine teşvik ediyorum, Allah'ın yasakladıklarından men ediyorum. Elbette ki Allah'ın şanı çok yücedir. O ancak hakkı emreder, doğruluğu sever. Hayır işleyen kimselere kendi katında üstün mevkiler verir. Böylece bu kimseler artık bu mevkiler ile anılırlar ve birbirlerine üstün olurlar.

Şüphesiz ki sizler, artık hakkın mevkilerinden birinde bulunmaktasınız. Allah, bu mevkide, yalnızca O'nun rızasını kazanma temennisi ile yapılanları kabul eder. Muhakkak ki zor anlarda gösterilen sabır sayesinde Allah kaygılan giderir, darlık ve kederden kurtarır. Sizler de bu nedenle ahirette kurtuluşa ereceksiniz. İşte Allah'ın nebîsi aranızda ve sizleri uyandırıyor ve emrediyor! Bugün Allah katında kerih görülen bir işe bulaşarak onun gazabını celbetmekten sakının! Zira Allah buyuruyor ki: “Allah'ın gazabı sizin kendinize olan kötülüğünüzden elbette daha büyüktür.” [Mü'min 40/10] Kitabında size emrettiklerine bakın! Ayetlerini düşünün! Sizler zillet içerisinde iken onunla sizleri nasıl azîz kıldığını hatırlayın. Öyleyse Allah'ın kitabına, emirlerine sınıksız sarılın ki Rabbiniz sizden razı olsun. Bu topraklarda Allah'ın hiçbir emrini çiğnemeyin ki size vadettiği rahmet ve mağfiretine nail olabilesiniz.

Hiçbir şüphe yok ki Allah'ın vaadi hakktır, O'nun sözü doğrudur, azabı da şiddetlidir. Ben ve sizler Hayy ve Kayyûm olan Allah ile birlikteyiz. Sırtımızı bir tek O'na dayadık. Sadece O'na bağlandık. Sadece O'na tevekkül ettik. Dönüş de ancak O'na olacaktır. Allah bana ve Müslümanlara mağfiret etsin.”^[13]

¹³ Vakıdî, Meğâzî, I, 59; Makrizî, İmtâ'u'l-Esmâ, I, 100.

٣٠٩

خُطْبَتُهُ يَحْتَمُّهُمْ عَلَى الْإِخْلَاصِ وَ الصَّبْرِ فِي بَدْرِ

خَطَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ بَدْرٍ فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ وَهُوَ يَأْمُرُهُمْ وَيَحْتَمُّهُمْ وَيُرَغِّبُهُمْ فِي الْأَجْرِ:

«أَمَّا بَعْدُ فَإِنِّي أَحْثُكُمْ عَلَى مَا حَثَّكُمْ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْهَاكُمْ عَمَّا نَهَاكُمْ اللَّهُ عَنْهُ، فَإِنَّ اللَّهَ عَظِيمٌ شَأْنُهُ يَأْمُرُ بِالْحَقِّ وَيُحِبُّ الصَّدْقَ وَيُعْطِي عَلَى الْخَيْرِ أَهْلَهُ عَلَى مَنَازِلِهِمْ عِنْدَهُ، بِهِ يُذَكَّرُونَ وَبِهِ يَتَفَاضَلُونَ.

وَإِنَّكُمْ قَدْ أَصَبَحْتُمْ بِمَنْزِلٍ مِنْ مَنَازِلِ الْحَقِّ لَا يَقْبَلُ اللَّهُ فِيهِ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا مَا ابْتَغَى بِهِ وَجْهَهُ، وَإِنَّ الصَّبْرَ فِي مَوَاطِنِ الْبَأْسِ مِمَّا يُفَرِّجُ اللَّهُ بِهِ الْهَمَّ، وَيُنَجِّي بِهِ مِنَ الْغَمِّ، وَتُذَكَّرُونَ بِهِ النَّجَاةَ فِي الْآخِرَةِ، فَيُكْمَلُ نَبِيِّ اللَّهِ يُحَذِّرُكُمْ وَيَأْمُرُكُمْ فَاسْتَحْيُوا الْيَوْمَ أَنْ يَطَّلِعَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى شَيْءٍ مِنْ أَمْرِكُمْ يَمَقِّتُكُمْ عَلَيْهِ، فَإِنَّ اللَّهَ يَقُولُ {لَمَقَّتْ اللَّهُ أَكْبَرُ مِنْ مَقِّتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ} [مؤمن : ١٠] أَنْظِرُوا إِلَى الَّذِي أَمَرَكُمْ بِهِ مِنْ كِتَابِهِ وَأَرَاكُمْ مِنْ آيَاتِهِ وَأَعَزِّكُمْ بَعْدَ ذَلَّةٍ فَاسْتَمْسِكُوا بِهِ يَرْضَ رَبُّكُمْ عَنْكُمْ. وَأَبْلُوا رَبَّكُمْ فِي هَذِهِ الْمَوَاطِنِ أَمْرًا، تَسْتَوْجِبُوا الَّذِي وَعَدَكُمْ بِهِ مِنْ رَحْمَتِهِ وَمَغْفِرَتِهِ،

فَإِنَّ وَعْدَهُ حَقٌّ، وَقَوْلُهُ صِدْقٌ، وَعِقَابُهُ شَدِيدٌ، وَإِنَّمَا أَنَا وَأَنْتُمْ بِاللَّهِ الْحَيِّ الْقَيُّومِ، إِلَيْهِ أَلْجَأْنَا ظُهُورَنَا، وَبِهِ اعْتَصَمْنَا، وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا، وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ يَغْفِرُ اللَّهُ لِي وَلِلْمُسْلِمِينَ [١٣].

١٣ المغازي، الواقدي،

بدر القتال، ج ١

ص ٥٩. إمتاع

الأسماع، المقرئ،

خطبته يوم بدر، ج ١

ص ١٠٠

Uhud'daki Rüyası Üzerine İrad Ettiği Hutbe

• Mahmûd b. Lebîd'den rivayetle:

Cuma günü geldiğinde insanlar toplandı ve Resûlullah (sas) minbere çıkarak hutbesinde şöyle buyurdu:

“Ey İnsanlar! Bir rüya gördüm. Rüyamda sağlam bir zırh giymiştim. Kılıcım Zülfıkar'ın ağız kısmından kınldığını gördüm. Boğazlanmış bir sığır gördüm. Üstelik ben bir koçun arkasına bindirilmiştim.”

Oradakiler: “Ey Allah'ın Resûlü! Rüya hakkındaki yorumunuz nedir?” diye sordular.

Resûlullah şöyle buyurdu:

“Öyle düşünüyorum ki sağlam zırh Medine'dir ve Medine'de kalmaya delâlet etmektedir. Kılıcımın ağız kısmından kınlanması da nefsim'e/şahsıma gelecek olan bir musibete işarettir. Boğazlanmış sığır ise ashâbımdan birilerinin öldürüleceğine delâlet etmektedir. Benim bir koçun arkasına bindirilmiş olmama gelince bu da askeri bir birliğe işarettir ki Allah'ın izni ile onları öldüreceğiz.”

İbn Abbas'tan nakledilen başka bir rivayette geçtiğine göre: “Kılıcımın kınlanması ise Ehl-i Beyt'imden birisinin öldürüleceğine delâlettir.” diye buyurmuştur.^[14]

¹⁴ Vâkıdî, *el-Me-gâzi*, I, 209; Makrizî, *İmtâu'l-Esmâ*, VIII, 100.

٣١٠

خُطْبَتُهُ فِي رُؤْيَاهُ فِي أَحَدٍ

عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ لَبِيدٍ، قَالَ ظَهَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْمُنْبَرِ، فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ، ثُمَّ قَالَ:

«أَيُّهَا النَّاسُ. إِنِّي رَأَيْتُ فِي مَنَامِي رُؤْيَا، رَأَيْتُ كَأَنِّي فِي دِرْعِ حَصِينَةٍ وَرَأَيْتُ كَأَنَّ سَيْفِي ذَا الْفَقَارِ انْقَصَمَ مِنْ عِنْدِ طَبْعِهِ وَرَأَيْتُ بَقْرًا تَذْبَحُ. وَرَأَيْتُ كَأَنِّي مُرْدِفٌ كَبْشًا.

فَقَالَ النَّاسُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ. فَمَا أَوْلَتْهَا؟

قَالَ «أَمَّا الدَّرْعُ الْحَصِينَةُ فَالْمَدِينَةُ. فَاْمَكُثُوا فِيهَا، وَأَمَّا انْقِصَامُ سَيْفِي مِنْ عِنْدِ طَبْعِهِ فَمُصِيبَةٌ فِي نَفْسِي، وَأَمَّا الْبَقَرُ الْمُذْبَحُ فَقَتْلِي فِي أَصْحَابِي، وَأَمَّا مُرْدِفٌ كَبْشًا، فَكَبْشُ الْكُتَيْبَةِ نَقْلُهُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

عن ابن عباسٍ يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَأَمَّا انْقِصَامُ سَيْفِي، فَقَتْلُ رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي... وَقَالَ: أَشِيرُوا عَلَيَّ» [١٤]

١٤ المغازي، الواقدي،

غزوة أحد، ج ١

ص ٢٠٩. إمتاع

الأسماع، المقرئ،

وأما مناماته عليه

الصلوة والسلام،

ج ٨ ص ١٠٠.

Uhud Günü

• Mahmûd b. Amr b. Yezîd b. es-Seken'den [ra] rivayetle:

Resûlullah [sas] Uhud'a geldiğinde insanlar da Ayneyn'e indiler. Resûlullah [sas] Uhud Dağı'nı arkasına aldı. Askerleri, emir gelmeden çarpışmaktan nehyetti.

İmâre b. Ziyâd b. es-Seken bunu duyunca: "Benî Kayle'nin [Evs ve Hazrec] hayvanlarının otlatılması mı gerekir ki henüz çarpışmıyoruz?" dedi.

Müşrikler geldiler. Saflarını düzenlediler. Hâlid b. el-Velîd sağ kanatta, İkrime b. Ebû Cehil sol kanattaki askerlerin başına geçti. Her iki tarafta da toplam iki yüz atlı vardı. Safvan b. Ümeyye – ya da Amr b. el-Âs'ın olduğunu söyleyenler de vardır – atlıların başına, Abdullah b. Ebû Rebîa da okçuların başına geçirildi. Toplamda yüz okçu vardı. Sancağı ise Talha b. Ebû Talha'ya verdiler. -Ebû Talha'nın adı, Abdullah b. Abduluzza b. Osman b. Abduddâr b. Kusay'dı.-

O gün Ebû Süfyân şöyle sesleniyordu: "Ey Abduddâr oğulları! Bizler biliyoruz ki sizler sancağı taşımaya bizlerden daha lâyıksınız. Bedir Günü biz kendi sancağımız, her kabile de kendi sancağı altında idi. Şimdi sancağınızı sıkı tutun ve onu koruyun. Bizimle onun [Muhammed] arasına girmeyin. Biz ölümden korkmayan ve yakınları öldürülen kimseleriz. Daha taze olan intikamımızı almak istiyoruz."

Ebû Süfyân şunları da ekledi: "*Sancağ düştükten sonra geriye kalanların çokluğunun veya hayatta kalmalarının ne kıymeti var ki!*"

خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي مَوَاضِعَ شَتَّى (يَوْمَ أُحُدٍ)

• عَنْ مَخْمُودِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ يَزِيدَ بْنِ السَّكَنِ، قَالَ:

لَمَّا انْتَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى أُحُدٍ، وَالْقَوْمُ نَزُولٌ بَعَيْنَيْنِ، أَتَى أَحَدًا حَتَّى جَعَلَهُ خَلْفَ ظَهْرِهِ. قَالَ: وَنَهَى أَنْ يُقَاتِلَ أَحَدٌ حَتَّى يَأْمُرَهُ،

فَلَمَّا سَمِعَ بِذَلِكَ عِمَارَةُ بْنُ زِيَادِ بْنِ السَّكَنِ قَالَ: أَتُرْعَى زُرُوعُ بَنِي قَيْلَةَ، وَلَمَّا نُضَارِبُ؟

وَأَقْبَلَ الْمُشْرِكُونَ، قَدْ صَفَّوْا صُفُوفَهُمْ وَاسْتَعْمَلُوا عَلَى الْمَيْمَنَةِ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ، وَعَلَى الْمَيْسَرَةِ عِكْرِمَةَ بْنَ أَبِي جَهْلٍ. وَلَهُمْ مُجَنَّبَتَانِ مَائَتَا فَرَسٍ، وَجَعَلُوا عَلَى الْخَيْلِ صَفْوَانَ بْنَ أُمَيَّةَ- وَيُقَالُ عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ- وَعَلَى الرِّمَاقِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي رَبِيعَةَ، وَكَانُوا مَائَةَ رَامٍ. وَدَفَعُوا اللِّوَاءَ إِلَى طَلْحَةَ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ- وَاسْمُ أَبِي طَلْحَةَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْعَزَى بْنِ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِ الدَّارِ بْنِ قُصَيٍّ.

وَصَاحَ أَبُو سُفْيَانَ يَوْمَئِذٍ: يَا بَنِي عَبْدِ الدَّارِ، نَحْنُ نَعْرِفُ أَنْكُمْ أَحَقُّ بِاللِّوَاءِ مِنَّا! إِنَّا إِنَّمَا أَتَيْنَا يَوْمَ بَدْرٍ مِنَ اللِّوَاءِ، وَإِنَّمَا يُؤْتَى الْقَوْمُ مِنْ قِبَلِ لَوَائِهِمْ، فَالْزُمُوا لَوَاءَكُمْ وَحَافِظُوا عَلَيْهِ، وَخَلُّوا بَيْنَنَا وَبَيْنَهُ، فَإِنَّا قَوْمٌ مُسْتَمِيتُونَ مُؤْتَرُونَ، نَطْلُبُ ثَأْرًا حَدِيثَ الْعَهْدِ.

وَجَعَلَ أَبُو سُفْيَانَ يَقُولُ: إِذَا زَالَتِ الْأَلَوِيَّةُ فَمَا قَوَامُ النَّاسِ وَبَقَاؤُهُمْ

بَعْدَهَا!

Bu sözler karşısında Abduddâroğulları öfkelen-di ve şöyle dediler: “Sancağımızı teslim mi edelim? Bu asla olmayacaktır! Onu korumaya gelince göreceksiniz!” Sonra [Abduddâroğulları] sancaklarını mızrağa taktılar ve sardılar. Ebû Süfyân hakkında ağır sözler söylediler.

Bunun üzerine Ebû Süfyân şöyle dedi: “Öyle ise bir sancak daha edinelim.”

Dediler ki: “Evet. Ancak onu da yalnızca Abduddâroğulları’ndan birisi taşıyabilir. Bundan başkası asla olmaz!”

Resûlullah (sas) askerler arasında dolaşüyor, safları düzenliyor: “Ey falan beri gel! Ey falan geri git!” buyurarak sahâbîleri savaş için hazırlıyordu. Omuzları bir hizaya getiriyor, bir kimsenin omzu biraz önde dursa hemen ona müdahale ediyordu. Müslümanları ok gibi dizdi ta ki saflar dümdüz oldu.

Sonra sordu: “*Müşriklerin sancağını kim taşıyor?*”

“Abduddâroğulları taşıyor.” denildi.

“*Biz vefada onlardan daha üstünüz. Mus’ab b. Umeyr nerede?*” diye sordu.

Mus’ab b. Umeyr: “Buradayım!” dedi.

Resûlullah (sas): “*Al sancağı!*” buyurdu. Mus’ab b. Umeyr sancağı alıp Resûlullah’ın (sas) önüne geldi. Ardından Resûlullah (sas) insanlara hitaben şunları buyurdu:

“*Ey insanlar! Sizlere Allah’ın bana kitabında tavsiye ettiğini, Allah’a itaat içinde amel etmenizi ve haram kıldıklarından uzak durmanızı tavsiye ediyorum. Sizler bugün ecir ve ahirete azık biriktirme menzilindesiniz! Kim ki aleyhine olanı hatırlar sonra da kendini buna alıştırsa artık ona düşen sabır, yakîn şekilde inanma, ciddi ve gayretli olmaktır!*”

فَغَضِبَ بَنُو عَبْدِ الدَّارِ وَقَالُوا: نَحْنُ نُسَلِّمُ لَوَاءَنَا؟ لَا كَانَ هَذَا أَبَدًا، فَأَمَّا الْمُحَافِظَةُ عَلَيْهِ، فَسَتَرَى! ثُمَّ أَسْنَدُوا الرِّمَاحَ إِلَيْهِ، وَأَخَذَتْ بَنُو عَبْدِ الدَّارِ بِاللَّوَاءِ، وَأَغْلَظُوا لِأَبِي سُفْيَانَ بَعْضَ الْإِغْلَاطِ. فَقَالَ أَبُو سُفْيَانَ: فَجَعَلُ لَوَاءٍ آخَرَ.

قَالُوا: نَعَمْ، وَلَا يَحْمِلُهُ إِلَّا رَجُلٌ مِنْ بَنِي عَبْدِ الدَّارِ، لَا كَانَ غَيْرَ ذَلِكَ أَبَدًا!

وَجَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمْشِي عَلَى رِجْلَيْهِ يُسَوِّي تِلْكَ الصَّفُوفَ، وَيُبَوِّئُ أَصْحَابَهُ لِلْقِتَالِ يَقُولُ: تَقَدَّمْ يَا فُلَانُ! وَتَأَخَّرْ يَا فُلَانُ! حَتَّى إِنَّهُ لَيَرَى مِنْكَبِ الرَّجُلِ خَارِجًا فَيُؤَخِّرُهُ، فَهُوَ يَقُومُهُمْ كَأَنَّمَا يَقُومُ بِهِمُ الْقِدَاحُ، حَتَّى إِذَا اسْتَوَتْ الصَّفُوفُ سَأَلَ: مَنْ يَحْمِلُ لَوَاءَ الْمُشْرِكِينَ؟

قِيلَ: بَنُو عَبْدِ الدَّارِ.

قَالَ: نَحْنُ أَحَقُّ بِالْوَفَاءِ مِنْهُمْ. أَيْنَ مُضْعَبُ بَنِ عُمَيْرٍ؟

قَالَ: هَا أَنَا ذَا!

قَالَ: خُذْ اللَّوَاءَ. فَأَخَذَهُ مُضْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ، فَتَقَدَّمَ بِهِ بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. ثُمَّ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَخَطَبَ النَّاسَ فَقَالَ:

«يَا أَيُّهَا النَّاسُ، أُوصِيكُمْ بِمَا أَوْصَانِي اللَّهُ فِي كِتَابِهِ مِنَ الْعَمَلِ بِطَاعَتِهِ وَالتَّأْهِبِي عَنْ مَحَارِمِهِ. ثُمَّ إِنَّكُمْ الْيَوْمَ بِمَنْزِلِ أَجْرٍ وَذُخْرِ لِمَنْ ذَكَرَ الَّذِي عَلَيْهِ ثُمَّ وَطَّنَ نَفْسَهُ لَهُ عَلَى الصَّبْرِ وَالْيَقِينِ وَالْجِدِّ وَالنَّشَاطِ،

Muhakkak ki düşmanla savaş şiddetlidir. Bu işin tasası şiddetlidir. Allah'ın, hidâyetini kuvvetlendirdiği kimseler dışında bu hale sabreden kimseler azdır. Muhakkak ki Allah kendisine itaat edenlerle beraberdir. Şeytan ise Allah'a isyan edenlerledir.

Cihada sabrederek amellerinizi fethedin! Cihad ile Allah'ın size vadettiklerini arayın! Sizlere emredileni yapmaktan mesulsünüz. Doğru yolu tutacağınıza olan güvenim tamdır. İhtilaf etmeniz, kendi aranızda çekişmeniz ve birbirinizi yavaşlatmanız Allah'ın sevmediği aciz ve zayıf işlerdendir ve Allah (cc) böylelerine yardım etmez, onlara zaferi nasip etmez.

Ey insanlar! Kalbime geldi ki: Allah, haram iş üzerine olan ile arasını ayırır. Kim de (Allah için) haramdan sakınırsa Allah onun günahlarını affeder. Kim bana salât ediyorsa Allah ve melekleri de on kez o kimseye salât eder. Müslüman olsun, kafir olsun kim bir iyilikte bulunursa onun karşılığını (ücretini) ya bu dünyada şimdi ya da ahirette sonradan vermek Allah'a aittir. Kim Allah'a ve ahiret gününe iman ediyorsa çocuklar, kadınlar, hastalar ya da köleler haricinde cuma günü Cuma namazına iştirak etmek ona farzdır! Kim bu namazdan istiğna ederse (yüz çevirirse) Allah da o kimseden istiğna eder (yüz çevirir). Allah Ğanî (hiçbir şeye muhtaç olmayan) ve Hamîd'dir.

Şunu iyi bilin ki sizleri Allah'a yaklaştıracak olan ameller, O'nun (cc) sizlere emrettikleridir ve yine şunu iyi bilin ki sizi ateşe (cehenneme) yaklaştıracak ameller de O'nun (cc) sizlere yasakladıklarıdır. Ruhu'l-Emin bana, bir nefsin son nızkına kavuşmadan ölmeyeceğini, nızkı ona yavaş ulaşırsa dahi ondan bir şey eksilmeyeceğini vahyetti. Allah'tan korkun ve nızkınızı istemede güzel davranın. Rızkınızın sizlere ulaşmasının yavaş olması asla sizleri Rabbinize karşı isyan ederek nızık aramaya sürüklemesin. Zira Allah indinde bulunanları ancak O'na itaat ederek elde edebilirsiniz.

فَإِنَّ جِهَادَ الْعَدُوِّ شَدِيدٌ، شَدِيدٌ كَرَبُّهُ، قَلِيلٌ مَنْ يَصْبِرُ عَلَيْهِ إِلَّا مَنْ عَزَمَ اللَّهُ رُشْدَهُ، فَإِنَّ اللَّهَ مَعَ مَنْ أَطَاعَهُ، وَإِنَّ الشَّيْطَانَ مَعَ مَنْ عَصَاهُ، فَافْتَتِحُوا أَعْمَالَكُمْ بِالصَّبْرِ عَلَى الْجِهَادِ، وَاتَّمِسُوا بِذَلِكَ مَا وَعَدَكُمْ اللَّهُ، وَعَلَيْكُمْ بِالَّذِي أَمَرَكُمْ بِهِ، فَإِنِّي حَرِيصٌ عَلَى رُشْدِكُمْ، فَإِنَّ الْاِخْتِلَافَ وَالتَّنَازُعَ وَالتَّشْيِيطَ مِنْ أَمْرِ الْعَجْزِ وَالضَّعْفِ مِمَّا لَا يُحِبُّ اللَّهُ، وَلَا يُعْطِي عَلَيْهِ النَّصْرَ وَلَا الظَّفَرَ.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ، جُدَّدَ فِي صَدْرِي أَنَّ مَنْ كَانَ عَلَى حَرَامٍ فَزَقَ اللَّهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ، وَمَنْ رَغِبَ لَهُ عَنْهُ غَفَرَ اللَّهُ ذَنْبَهُ، وَمَنْ صَلَّى عَلَى صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَمَلَائِكَتُهُ عَشْرًا، وَمَنْ أَحْسَنَ مِنْ مُسْلِمٍ أَوْ كَافِرٍ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ فِي عَاجِلِ دُنْيَاهُ أَوْ آجِلِ آخِرَتِهِ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَعَلَيْهِ الْجُمُعَةُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ إِلَّا صَبِيًا أَوْ امْرَأَةً أَوْ مَرِيضًا أَوْ عَبْدًا مَمْلُوكًا، وَمَنْ اسْتَعْنَى عَنْهَا اسْتَعْنَى اللَّهُ عَنْهُ، وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَمِيدٌ.

مَا أَعْلَمُ مِنْ عَمَلٍ يُقَرِّبُكُمْ إِلَى اللَّهِ إِلَّا وَقَدْ أَمَرْتُكُمْ بِهِ، وَلَا أَعْلَمُ مِنْ عَمَلٍ يُقَرِّبُكُمْ إِلَى النَّارِ إِلَّا وَقَدْ نَهَيْتُكُمْ عَنْهُ. وَإِنَّهُ قَدْ نَفَثَ فِي رُوعِي الرُّوحِ الْأَمِينِ، أَنَّهُ لَنْ تَمُوتَ نَفْسٌ حَتَّى تَسْتَوْفِيَ أَقْصَى رِزْقِهَا، لَا يَنْقُصُ مِنْهُ شَيْءٌ وَإِنْ أَبْطَأَ عَنْهَا. فَاتَّقُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ وَأَجْمِلُوا فِي طَلَبِ الرِّزْقِ، وَلَا يَحْمِلَنَّكُمْ اسْتِبْطَاؤُهُ أَنْ تَطْلُبُوهُ بِمَعْصِيَةِ رَبِّكُمْ، فَإِنَّهُ لَا يُقَدِّرُ عَلَى مَا عِنْدَهُ إِلَّا بِطَاعَتِهِ.

Helal ve haram olanlar sizlere açıklandı ancak ikisi arasında şüpheli işler vardır. Kaçınan kimseler dışında insanların çoğu bunları bilmezler.

Kim ki şüphelileri terk ederse ırzını ve dinini muhafaza eder. Şüpheli şeylerle amel eden, hayvanlarını bir koruluğun etrafında otlatan çoban gibidir. Her an içine düşme ihtimali vardır. Her hükümdarın bir koruluğu vardır, dikkat edin! Allah'ın koruluğu, haramlandır. Müminin mümine durumu, başın bedene olan nisbeti gibidir. Baş rahatsızlandığında bütün beden acı çeker.

Selâm üzerinize olsun.”^[15]

312

Ahzâb Günü Düşmanlara Hutbede Beddua Edişi

Resûlullah (sas), Allah'a hamd-ü sena getirdikten sonra şöyle buyurdu:

“Beni hak üzere gönderene yemin olsun ki onlar şeytanların grubudur. Konuştuklarında yalan söyler, cömert davrandıklarında bununla gururlanırlar ve kibirlenirler, söz verdiklerinde sözlerini tutmazlar. Allah'a yemin olsun ki ben konuştuğumda asla yalan söylemem, verdiğim şeylerden dolayı kibre kapılmam, söz verdiğimde de sözümü tutarım. Allah'im onların yüzlerine çarp, silahlarını boz, bulundukları yeri bereketlendirme! Allah'im! Onları yeryüzünde şiddetli bir rüzgârın çekirge sürülerini savurduğu gibi savur, darmadağın et. Beni hak ile gönderene (Allah'a) yemin olsun ki sizler azdınız çoğaldınız, zillet içerisindeydiniz aziz oldunuz, sizler zayıftınız şereflendiniz; hatta sizler artık rehber edinilen yıldızlar gibi oldunuz...”^[16]

¹⁵ Vakıdî, el-Meğâzî, I, 220; Makrîzî, İmtâ'ul-İslâm, I, 138

¹⁶ Mansur b. el-Hüseyin er-Razî, Nesrû'd-Dürri, I, 180

قَدْ بَيَّنَ لَكُمْ الْحَلَالَ وَالْحَرَامَ، غَيْرَ أَنَّ بَيْنَهُمَا شَبَهًا مِنَ الْأَمْرِ لَمْ يَعْلَمَهَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ إِلَّا مَنْ عَصَمَ،
فَمَنْ تَرَكَهَا حَفِظَ عِرْضَهُ وَدِينَهُ، وَمَنْ وَقَعَ فِيهَا كَانَ كَالرَّاعِي إِلَى
جَنْبِ الْحِمَى أَوْشَكَ أَنْ يَقَعَ فِيهِ. وَلَيْسَ مَلِكٌ إِلَّا وَلَهُ حِمَى، أَلَا وَإِنْ
حِمَى اللَّهِ مَحَارِمُهُ. وَالْمُؤْمِنُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ كَالرَّأْسِ مِنَ الْجَسَدِ، إِذَا
اشْتَكَى تَدَاعَى عَلَيْهِ سَائِرُ الْجَسَدِ.
وَالسَّلَامُ عَلَيْكُمْ» [١٥].

٣١٢

خُطْبَتُهُ يَوْمَ الْأَحْزَابِ وَدُعَاؤُهُ عَلَيْهِم

حَطَبَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ يَوْمَ الْأَحْزَابِ فَحَمِدَ اللَّهُ وَأَثْنَى
عَلَيْهِ، ثُمَّ قَالَ:

«وَالَّذِي بَعَثَنِي بِالْحَقِّ، إِنَّهُمْ لَحِزْبُ الشَّيَاطِينِ يُحَدِّثُونَهُمْ
فَيَكْذِبُونَهُمْ، وَيُمْنُونَهُمْ فَيُغَرِّبُونَهُمْ، وَيَعْدُونَهُمْ فَيُخْلِفُونَهُمْ، وَاللَّهِ مَا
حَدَّثْتُكُمْ فَكَذَّبْتُمْ، وَلَا مَنَيْتُكُمْ فَغَرَّرْتُكُمْ، وَلَا وَعَدْتُكُمْ فَأَخْلَفْتُكُمْ،
اللَّهُمَّ اضْرِبْ وُجُوهَهُمْ، وَأَكِلْ سِلَاحَهُمْ، وَلَا تُبَارِكْ لَهُمْ فِي مُقَامِهِمْ،
اللَّهُمَّ مَرِّقْهُمْ فِي الْأَرْضِ تَمْزِيقَ الرِّيحِ الْجَرَادِ. وَالَّذِي بَعَثَنِي بِالْحَقِّ
لَئِنْ أَمْسَيْتُمْ قَلِيلًا لَتَكْثُرَنَّ، وَلَئِنْ كُنْتُمْ أَذِلَّةً لَتَعِزَّنَّ، وَلَئِنْ كُنْتُمْ وُضْعَاءَ
لَتَشْرُفَنَّ حَتَّى تَكُونُوا نُجُومًا يُقْتَدَى بِوَاحِدِكُمْ، يُقَالُ: قَالَ فُلَانٌ وَقَالَ
فُلَانٌ» [١٦].

- ١٥ المغازي، الواقدى،
غزوة أحد، ج ١
ص ٢٢٠. إمتاع
الأسماع، المقرئى،
خطبة رسول الله صلى
الله عليه وسلم يوم
أحد، ج ١ ص ١٣٨.
١٦ نثر الدر في
المحاضرات، منصور
بن الحسين الرازى،
ج ١ ص ١٨٠.

Ahzâb Günü Hutbesi

Resûlullah [sas], Ahzâb günü hutbesinde Allah'a hamd-ü sena getirdikten sonra şöyle hitap buyurdu:

“Beni hak üzere nebî olarak gönderene yemin olsun ki onlar şüphesiz şeytanın grubu, yandaşlarıdır. Onlar ki söz verdiklerinde sözlerinde durmazlar, konuştuklarında yalan söylerler. Ben ise size bir söz verdiğimde sözümü yerine getiririm. Konuştuğumda sizlere yalan söylemem ve verdiğim şeylerden dolayı da kibre kapılmam. Allah'ım onların silahlarını boz, onların yüzlerine çarp. Allah'ım! Onları bulundukları yerde şiddetli bir rüzgânın çekirge sürülerini savurduğu gibi savur, darmadağın et. Beni hak ile gönderene (Allah'a) yemin olsun ki sizler aşağı kimselerdiniz de şereflendiniz, zillete batmıştınız da azîz oldunuz, hatta rehber edinilen yıldızlar gibi oldunuz.”

(Size haber verilmeyen şeyde) “Resûlullah şöyle söyledi” denmez. Çünkü Resûlullah şöyle buyurmuştur:

“Söylemediğim şeyleri bana isnat etmekten sakının! Sünnetimde olmayan şeyleri bana isnat etmekten sakının! Beni hak ile gönderene (Allah'a) yemin olsun ki elbette siz bulutların geliştiği gibi gelişeceksiniz. Bulutlardan yıldırımlar çakacak, gök gürleyecek sonra yağmur yağacak, onunla zeminde güzellik zamanının çiçekleri bitecek. Takvanızı artırın! Bütün güç ve kuvvet yalnızca Allah'ın yardımı ile elde edilir.”^[17]

17 Ebû Tayyib Muhammed b. Ahmed el-Veşşâ, el-Fâzilu fi Sıfatı'l-Edebi'l-Kâmil, s. 42

٣١٣

خُطْبَتُهُ يَوْمَ الْأَحْزَابِ

خَطَبَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الْأَحْزَابِ فَقَالَ بَعْدَ حَمْدِ اللَّهِ
وَالثَّنَاءِ عَلَيْهِ:

«وَالَّذِي بَعَثَنِي بِالْحَقِّ، إِنَّهُمْ لَحِزْبُ الشَّيْطَانِ يَعِدُهُمْ فَيُخْلِفُهُمْ،
وَيُحَدِّثُهُمْ فَيَكْذِبُهُمْ، وَمَا وَعَدْتُكُمْ فَأَخْلَفْتُكُمْ وَمَا حَدَّثْتُكُمْ فَكَذَّبْتُكُمْ، وَلَا
مَنِّيَّتُكُمْ فَخَدَعْتُكُمْ، اللَّهُمَّ أَكِلَ سِلَاحِهِمْ، وَاضْرِبْ وُجُوهُهُمْ، وَمَزَقْهُمْ
فِي الْبِلَادِ تَمْزِيقَ الرِّيحِ الْجَرَادِ، وَالَّذِي بَعَثَنِي بِالْحَقِّ لَئِنْ كُنْتُمْ وَضَعَاءَ
لَتَشْرُفُنَّ، وَلَئِنْ أَصْبَحْتُمْ أَذِلَّةً لَتَعِزَّنَّ حَتَّى تَصِيرُوا نُجُومًا يُهْتَدَى بِكُمْ،
وَلَا يُقَالُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ: (إِلَّا ذُكِرْتُمْ)

«فَايَاكُمْ أَنْ تَقُولُوا عَلَيَّ مَا لَمْ أَقُلْ، وَأَنْ تَسْتَنْتُوا عَلَيَّ مَا لَمْ
أَسْنِ، وَالَّذِي بَعَثَنِي بِالْحَقِّ لَتَنْمُنَّ نُمُو السَّحَابِ، بَرَقَ وَرَعَدَ فَأَمْطَرَ،
فَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ زَهْرَاتِهَا لِزَمَانٍ بِهِجَتِهَا، تَزَوَّدُوا التَّقْوَى، وَلَا حَوْلَ
وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ».

[١٧]

Hayber Günü Hutbesi

- el-İrbâd b. Sâriye es-Sülemî'den rivayetle:

Resûlullah (sâs) ve yanımızda bulunan bazı Müslümanlar ile Hayber Kalesi'ne girdik. Kalenin lideri iri yapılı, kibirli bir adamdı.

Nebî'yi (sâs) karşıladı ve ona hitaben: "Ey Muhammed! Size göre eşeklerimizi boğazlamanız, kadınlarımıza vurmanız ve meyvelerimizi yemeniz doğru mudur?" deyince,

Resûlullah (sâs) öfkeleni ve şöyle buyurdu: "Ey İbn Avf! Atına bin ve cennetin yalnızca müminlere helâl olduğunu insanlara duyur ve onlara belirlenen yerde (namazda) toplanmaları için çağında bulun."

İnsanlar toplandılar. Resûlullah (sâs) onlara namaz kıldırđı ardından ayağı kalktı ve onlara hitaben şöyle buyurdu:

"Sizlerden birisi oturağına yayılmış bir şekilde otururken Allah'ın Kur'an'da bildirdiklerinin dışında başka şeyleri haram kılmadığını mı zannediyor? Dikkat edin! Allah'a yemin olsun ki şüphesiz ben Kur'an'da yer alanı ve daha da fazlasını sizlere nasihat ettim, emrettim ve nehyettim. Muhakkak ki Allah, sahibinin izni olmaksızın Ehl-i Kitab'dan birilerinin evlerine girmenizi, kadınlarına vurmanızı, meyvelerinden yemenizi sizlere helâl kılmadı. Ancak onların vergi olarak verdiklerinden yiyebilirsiniz.^[18]

¹⁸ Ebû Dâvûd, Harâc, 3050.

٣١٤

خُطْبَتُهُ حِينَ مَا شَكَ صَاحِبَهُ صَاحِبَ خَيْرٍ

• عَنْ الْعِرْبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ السَّلَمِيِّ، قَالَ:

نَزَلْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْرَ وَمَعَهُ مَنْ مَعَهُ مِنْ أَصْحَابِهِ، وَكَانَ صَاحِبُ خَيْرٍ رَجُلًا مَارِدًا مُنْكَرًا،

فَأَقْبَلَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ، أَلَكُمُ أَنْ تَذَبَحُوا حُمْرَنَا، وَتَأْكُلُوا ثَمَرَنَا، وَتَضْرِبُوا نِسَاءَنَا،

فَغَضِبَ يَعْنِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ: « يَا ابْنَ عَوْفٍ ارْكَبْ فَرَسَكَ ثُمَّ نَادِ: أَلَا إِنَّ الْجَنَّةَ لَا تَحِلُّ إِلَّا لِمُؤْمِنٍ، وَإِنْ اجْتَمِعُوا لِلصَّلَاةِ »،

قَالَ: فَاجْتَمَعُوا، ثُمَّ صَلَّى بِهِمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ قَامَ، فَقَالَ:

«أَيْحَسِبُ أَحَدُكُمْ مُتَّكِئًا عَلَى أَرِيكَتِهِ، قَدْ يَظُنُّ أَنَّ اللَّهَ لَمْ يُحَرِّمْ شَيْئًا إِلَّا مَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ، أَلَا وَإِنِّي وَاللَّهِ قَدْ وَعَظْتُ، وَأَمَرْتُ، وَنَهَيْتُ، عَنْ أَشْيَاءٍ إِنَّهَا لَمِثْلُ الْقُرْآنِ، أَوْ أَكْثَرُ، وَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَمْ يُحِلَّ لَكُمْ أَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتَ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا بِإِذْنٍ، وَلَا ضَرْبَ نِسَائِهِمْ، وَلَا أَكْلَ ثِمَارِهِمْ، إِذَا أَعْطَوْكُمُ الَّذِي عَلَيْهِمْ» [١٨] .

Antlaşmalı Oldukları Kişilerin Mallarının Haram Olduğu

- el-Mikdâm b. Ma'dikerib'den [ra] rivayetle:

Hâlid b. el-Velîd ile beraber es-Saife'de savaştım. Arkadaşlarım et yemek istediler.

Dediler ki: "Bizlere düşmanın bir atını yememiz hususunda izin verir misin?" Sonra da bir atı ip ile kendilerine çektiler.

Dedim ki: "Ben, Hâlid b. el- Velîd'in yanına varıp ona bunu sorayım, siz de yerinizde bekleyin." Ardından Hâlid b. el-Velîd'in yanına gittim ve arkadaşlarımin hâlini ona haber verdim.

Dedi ki: "Resûlullah [sas] ile beraber Hayber Gazvesi'nde savaştım. İnsanlar Yahudilerin ağıllarına girmede aceleci davrandılar.

Bunun üzerine Resûlullah [sas]: "Ey Hâlid, insanlara ilân et namaza toplansınlar ve onlara şunu bildir: Cennete ancak Müslüman olanlar girebilir." buyurdu. Derhâl dediklerini yaptım. İnsanlar toplandığında ayağa kalktı ve şöyle buyurdu:

"Ey insanlar, size ne oluyor ki Yahudilerin ağıllarına girebilme konusunda bu kadar aceleci davranıyorsunuz. Dikkat ediniz! Kendisi ile antlaşma yaptığınız kimselerin malları, bedeli ödenerek satın alınanlar hariç sizlere helâl değildir. Ehil eşek, at, katır, azı dişi olan her yırtıcı hayvan ve pençeli olan her yırtıcı kuş sizlere haramdır."^[19]

¹⁹ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXVIII, 19.

٣١٥

خُطْبَتُهُ فِي تَحْرِيمِ أَمْوَالِ الْمُعَاهِدِينَ

• عن المِقْدَامِ بْنِ مَعْدِيكَرِبَ، قَالَ:

غَزَوْتُ مَعَ خَالِدِ بْنِ الْوَلِيدِ الصَّائِفَةَ، فَقَرِمَ أَصْحَابِي إِلَى اللَّحْمِ،

فَقَالُوا: أَتَأْذَنُ لَنَا أَنْ نَذْبَحَ رَمَكَةً لَهُ؟ قَالَ: فَحَبَلُوهَا،

فَقُلْتُ: مَكَانَكُمْ حَتَّى آتِيَ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ، فَاسْأَلْهُ عَنْ ذَلِكَ،

فَأْتَيْتُهُ، فَأَخْبَرْتُهُ خَبَرَ أَصْحَابِي،

فَقَالَ: غَزَوْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَزْوَةَ خَيْبَرَ،

فَأَسْرَعَ النَّاسُ فِي حَظَائِرِ يَهُودَ،

فَقَالَ: «يَا خَالِدُ، نَادِ فِي النَّاسِ: أَنَّ الصَّلَاةَ جَامِعَةٌ، لَا يَدْخُلُ

الْجَنَّةَ إِلَّا مُسْلِمٌ» فَفَعَلْتُ فَقَامَ فِي النَّاسِ، فَقَالَ:

«يَا أَيُّهَا النَّاسُ مَا بِأَلُكُمْ أَسْرَعْتُمْ فِي حَظَائِرِ يَهُودَ؟ أَلَا لَا تَحِلُّ

أَمْوَالُ الْمُعَاهِدِينَ إِلَّا بِحَقِّهَا، وَحَرَامٌ عَلَيْكُمْ حُمُرُ الْأَهْلِيَّةِ، وَالْإِنْسِيَّةِ،

وَوَيْلُهَا، وَبِغَالِهَا، وَكُلُّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبْعِ، وَكُلُّ ذِي مِخْلَبٍ مِنَ

الطَّيْرِ^[١٩]».

Mu'te Savaşı'nda Komutanların Ordusu

- Resûlullah'ın [sas] süvarisi Ebû Katâde el-Ensârî'den rivayetle:

Resûlullah [sas] komutanların ordusunu gönderdiğinde şöyle buyurdu:

“Komutanınız Zeyd b. Hârise’dir. Eğer Zeyd’e bir şey olursa Ca’fer b. Ebî Tâlib onun yerine geçecek, Ca’fer’e de bir şey olursa o zaman Abdullah b. Revâha el-Ensârî komutanınız olacaktır.” Resûlullah [sas], Zeyd b. Hârise’yi komutanlığa tayin edince Ca’fer b. Ebî Tâlib aniden ayağa kalktı ve: “Anam babam sana feda olsun ey Allah’ın Resûlü! Zeyd’i benim üzerime komutan tayin edeceğini düşünmemiştim!?” dedi. Bunun üzerine Resûlullah [sas] şöyle buyurdu: *“Sen emir üzere hareket ederek gerekeni yap. Zira hangisinin hayırlı olduğunu sen bilemezsin.”*

Böylece yola çıktılar. Ta ki Allah’ın dilediği yere vardılar. Sonra Resûlullah [sas] minbere çıktı ve insanların cemaate iştirake çağırılmalarını emretti. Ardından şöyle buyurdu: *“Haber verildi ya da gece haber ulaştı veyahut haber geldi -bu ibareler konusunda [ravî] Abdurrahman tereddüt etti-. Size savaştaki ordunuzdan haber vereyim mi? Onlar yola çıktılar ve düşmanla karşılaştılar. Zeyd şehid oldu. Onun için Allah’tan af dileyiniz!”* Sahâbiler de Zeyd için af dilediler.

Resûlullah [sas] devam etti: *“Sancağı Ca’fer b. Ebî Tâlib aldı, o da şehid olana kadar var gücüyle savaştı. Ben onun şehâdetine şahidim. Kardeşiniz için Allah’tan af dileyiniz.”*

Ardından sancağı Abdullah b. Revâhâ aldı, o da şehid olana dek dimdik savaştı. Kardeşiniz için Allah’tan af dileyiniz. Sonra sancağı Hâlid b. el-Velîd aldı. Komutanlardan değildi fakat o komutan olarak seçildi.”

٣١٦

خُطْبَتُهُ فِي جَيْشِ الْأُمَرَاءِ بِمُوتَةِ

• عَنْ أَبِي قَتَادَةَ الْأَنْصَارِيِّ فَارِسِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَيْشَ الْأُمَرَاءِ فَقَالَ:

«عَلَيْكُمْ زَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ، فَإِنْ أُصِيبَ زَيْدٌ، فَجَعْفَرُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ، فَإِنْ أُصِيبَ جَعْفَرٌ، فَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ الْأَنْصَارِيُّ». فَوَثَبَ جَعْفَرٌ فَقَالَ: يَا أَبَيَّ أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا كُنْتُ أَرْهَبُ أَنْ تَسْتَعْمِلَ عَلَيَّ زَيْدًا. قَالَ: «امْضِ بِهِ؛ فَإِنَّكَ لَا تَدْرِي أَيُّ ذَلِكَ خَيْرٌ».

فَانْطَلَقُوا فَلَبِثُوا مَا شَاءَ اللَّهُ، ثُمَّ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَعِدَ الْمِنْبَرَ، وَأَمَرَ أَنْ يُنَادَى الصَّلَاةُ جَامِعَةً، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «نَابَ خَبْرٌ، أَوْ بَاتَ خَبْرٌ، أَوْ ثَابَ خَبْرٌ» شَكََّ عَبْدُ الرَّحْمَنِ، أَلَا أُخْبِرُكُمْ عَنْ جَيْشِكُمْ هَذَا الْغَازِي إِنْهُمْ انْطَلَقُوا، فَلَقُوا الْعَدُوَّ، فَأُصِيبَ زَيْدٌ شَهِيدًا، فَاسْتَغْفِرُوا لَهُ». فَاسْتَغْفَرَ لَهُ النَّاسُ. «ثُمَّ أَخَذَ اللَّوَاءَ جَعْفَرُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ فَشَدَّ عَلَى الْقَوْمِ حَتَّى قُتِلَ شَهِيدًا، أَشْهَدُ لَهُ بِالشَّهَادَةِ، فَاسْتَغْفِرُوا لَهُ،

ثُمَّ أَخَذَ اللَّوَاءَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ فَأَثْبَتَ قَدَمَيْهِ حَتَّى قُتِلَ شَهِيدًا، فَاسْتَغْفِرُوا لَهُ، ثُمَّ أَخَذَ اللَّوَاءَ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ وَلَمْ يَكُنْ مِنَ الْأُمَرَاءِ هُوَ أَمَرَ نَفْسَهُ».

Ardından Resûlullah [sas] ellerini kaldırdı ve: “Allah’ım! *Hâlid senin kılıçlarından bir kılıçtır, onu muzaffer kıl.*” diye dua etti. Bundan sonra da Hâlid, “Seyfullah/Allah’ın Kılıcı” olarak adlandırıldı.

Sonra Resûlullah [sas] şöyle buyurdu: “*Haydi gidin ve kardeşlerinize yardım edin! Hiçbiriniz bundan geri kalmasin.*”

İnsanlar şiddetli sıcağa rağmen kimisi yaya kimisi de binekleri üzerinde yola koyuldular.^[20]

317

Mekke’nin Fethi’nde İrad Ettiği Hutbe

• Katâde es-Sedûsî’den rivayetle:

Resûlullah [sas] Kâbe’nin kapısında durdu ve insanlara hitaben şunları buyurdu:

“Allah’tan başka ilâh yoktur, O [cc] tektir, eşi ve benzeri yoktur. O [cc] vaadini yerine getirdi, kuluna yardım etti. Toplanan bu düşmanları tek başına hezimete uğrattı.

Dikkat edin! Câhiliye dönemine ait olan övünme vesilelerinin her biri: Kan davaları, mal davaları, şu ayaklanmanın altında kalmıştır, kaldırılmıştır! Ancak sidâne ve sikâye hizmetleri bunun dışındadır.

Eski kan davaları kaldırılmış olmakla birlikte bundan sonra bir cinayet işlenirse biliniz ki kamçı ve sopa ile yan kasıtlı olarak vukû bulan, sonrasında cinayet ile son bulan suçların diyet miktarı çok ağırdır ki bu da, kırk tanesi hamile olması şartı ile yüz devedir.

Ey Kureyş kabilesi! Allah [cc] sizden câhiliye gururunu, atalarınızla övünerek büyüklenmenizi kaldırdı. Bütün insanlar Âdem’dendir, Âdem ise topraktan yaratılmıştır.”

Sonra Resûlullah [sas] şu ayetleri okuyarak hitabına devam etti:

²⁰ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXXVII, 258.

ثُمَّ رَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَصْبَعَيْهِ فَقَالَ: «اللَّهُمَّ هُوَ سَيْفٌ مِنْ سُيُوفِكَ فَأَنْصُرْهُ». فَمِنْ يَوْمِئِذٍ سُمِّيَ خَالِدٌ سَيْفَ اللَّهِ، ثُمَّ قَالَ: «انْفِرُوا فَأَمِدُّوا إِخْوَانَكُمْ، وَلَا يَتَخَلَّفَنَّ أَحَدٌ»
 قَالَ: فَنفَرَ النَّاسُ فِي حَرٍّ شَدِيدٍ مُشَاةً وَرُكْبَانًا [٢٠].

٣١٧

خُطْبَتُهُ بِمَكَّةَ يَوْمَ الْفَتْحِ

• عَنْ قَتَادَةَ السَّدُوسِيِّ:

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَامَ قَائِمًا حِينَ وَقَفَ عَلَى
 بَابِ الْكَعْبَةِ، ثُمَّ قَالَ:
 «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ، لَا شَرِيكَ لَهُ، صَدَقَ وَعْدُهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ،
 وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ،

أَلَا كُلُّ مَأْتَرَةٍ، أَوْ دَمٍ، أَوْ مَالٍ يُدْعَى، فَهُوَ تَحْتَ قَدَمَيَّ هَاتَيْنِ إِلَّا
 سِدَانَةَ النَّيِّبِ وَسِقَايَةَ الْحَاجِّ.

أَلَا وَقَتِيلُ الْخَطَا مِثْلُ الْعَمْدِ، السَّوْطُ وَالْعَصَا، فِيهِمَا الدِّيَةُ مُغْلَظَةٌ
 مِائَةٌ مِنَ الْإِبِلِ، مِنْهَا أَرْبَعُونَ فِي بُطُونِهَا أَوْلَادُهَا.

يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَذْهَبَ عَنْكُمْ نَخْوَةَ الْجَاهِلِيَّةِ وَتَعَظَّمَهَا

بِالْآبَاءِ، النَّاسُ مِنْ آدَمَ، وَآدَمُ خُلِقَ مِنْ تَرَابٍ،

ثُمَّ تَلَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

٢٠. مسند الإمام أحمد،

تتمة مسند الأنصار،

حديث أبي قتادة

الأنصاري، ج ٣٧

ص ٢٥٨، رقم

.٢٢٥٦٧

**“Ey insanlar! Şüphe yok ki biz sizi bir erkek ve bir dişi-
den yarattık ve birbirinizi tanımanız için sizi boylara ve ka-
bilelere ayırdık. Allah katında en değerli olanınız, O’na karşı
gelmekten en çok sakınanınızdır...”** [Hucurât 49/13]

**Ey Kureyşliler, ey Mekke Halkı! Şimdi benim size nasıl
davranacağımı, ne yapacağımı düşünüyorsunuz?”**

Mekkeliler şöyle yanıt verdi:

**“Senden hayır bulacağımızı düşünüyoruz. Zira sen yüce
gönüllü (kerim) bir kardeşsin ve yüce gönüllü (kerim) bir kar-
deşin oğlusun.”**

Bunun üzerine Resûlullah [sas] şöyle buyurdu:

“Gidebilirsiniz, hepiniz salıverildiniz, serbestsiniz.”^[21]

318

Mekke’nin Haram Bölge Olduğu

- Ebû Hüreyre’den [ra] şöyle rivayet edilmiştir:

Allah [cc], Resûlullah’a [sas] fethi nasip ettiğinde Resûlul-
lah [sas], Allah’a hamd-ü sena ile başlayarak insanlara hitaben
şunları buyurdu:

**“Şüphe yok ki Allah [cc] fli Mekke’ye girmekten alıkoydu.
Resûlû’nün ve müminlerin ise fetih niyeti ile bu beldeye girişine
izin verdi ve onları buraya yönetici kıldı. Benden önce kimseye
bu belde helâl kılınmamış iken bana ise burası sadece gündüzün
bir saati helâl kılındı. Benden sonra da hiç kimse için bu belde
helâl kılınmayacaktır.**

Mekke’nin av hayvanları ürkütülmez. Mekke’deki otlar ko-
parılmaz. Yerdeki sähipsiz bir şey bile sahibini bulmak niye-
ti ile almanın dışında uzanılıp alınmaz, bunların hiçbirisi helâl
değildir. Şu andan sonra kim öldürülürse öldürülenin ailesi ya
öldürülenin diyetini istemeli ya da öldürenin kısas üzere öldü-
rölmesini istemelidir. Bu ikisi arasında muhayyerdir.”

21 Taberî, *Tarih*,
III, 61; İbn Esir,
el-Kâmil, II, 125;
İbn Hişâm,
es-Sîre, II, 412

{ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتَقَاكُمْ } [الحجرات: ١٣] الآية.

يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، وَيَا أَهْلَ مَكَّةَ، مَا تَرَوْنَ أَنِّي فَاعِلٌ بِكُمْ؟

قَالُوا: خَيْرًا، أَخٌ كَرِيمٌ وَابْنُ أَخٍ كَرِيمٍ ثُمَّ

قَالَ: اذْهَبُوا فَأَنْتُمْ الطُّلُقَاءُ» [٢١].

٣١٨

خُطْبَتُهُ فِي تَحْرِيمِ مَكَّةَ

• عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ:

لَمَّا فَتَحَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَّةَ قَامَ فِي النَّاسِ فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ، ثُمَّ قَالَ:

«إِنَّ اللَّهَ حَبَسَ عَنْ مَكَّةَ الْفِيلَ، وَسَلَّطَ عَلَيْهَا رَسُولَهُ وَالْمُؤْمِنِينَ، فَإِنَّهَا لَا تَحِلُّ لِأَحَدٍ كَانَ قَبْلِي، وَإِنَّهَا أُحِلَّتْ لِي سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ، وَإِنَّهَا لَا تَحِلُّ لِأَحَدٍ بَعْدِي،

فَلَا يُنْفَرُ صَيْدُهَا، وَلَا يُخْتَلَى شَوْكُهَا، وَلَا تَحِلُّ سَاقِطَتُهَا إِلَّا لِمُنْشِدٍ، وَمَنْ قُتِلَ لَهُ قَتِيلٌ فَهُوَ بِخَيْرِ النَّظَرَيْنِ، إِمَّا أَنْ يُفْدَى وَإِمَّا أَنْ يُقَيَّدَ»،

٢١ تاريخ الرسل والملوك،

الطبري، ذكر الخبر

عن فتح مكة، ج ٣

ص ٦١. الكامل في

التاريخ، ابن الأثير،

ذكر فتح مكة، ج ٢

ص ١٢٥، مختصرة.

السيرة النبوية، ابن

هشام، طَوَافُ الرُّسُولِ

بِالنَّبِيِّ وَكَلِمَتُهُ فِيهِ،

ج ٢ ص ٤١٢.

el-Abbâs [ra] dedi ki: “Ey Allah’ın Resûlü! İzhir otunu ayrı tutsan çünkü o kabirlerimiz ve evlerimiz için gereklidir.”

Resûlullah da [sas] şöyle buyurdu: “İzhir otu bunun dışındadır.”

Ardından Yemenli bir zât olan Ebû Şah ayağa kalktı:

“Yâ Resûlullah! Bunları benim için yazınız.” dedi.

Resûlullah [sas] da: “Bunları Ebû Şah için yazınız.” buyurdu.^[22]

319

Mekke’ye Girdiği Zaman İrad Ettiği Hutbe

• Abdullah b. Amr’dan [ra] rivayetle:

Resûlullah [sas] fetih zamanı Mekke’ye girdiğinde ayağa kalktı ve insanlara hitaben şunları buyurdu:

“Ey insanlar! Câhiliye döneminde yapılmış birtakım anlaşmalar bulunmaktadır. Bunlara riâyet ediniz. İslâm’ın bu anlaşmalara etkisi, onları daha da kuvvetlendirme yönündedir. İslâm’da [artık Câhiliye’deki gibi bir] anlaşma(ittifak, birlik) yoktur/olmayacaktır. Müslümanlar, kendilerinden olmayanlara karşı bir el gibidirler, birlik içerisinde hareket ederler. Müslümanların kanları birbirine eşittir. Onlar en yakınlarında bulunan diğer Müslümanlara yardım ederken, onları korurken en uzakta olanlarının da çağrılarına cevap verirler. Bir kâfir için bir Müslüman öldürülmez. Kâfirin diyeti, Müslüman’ın diyetinin yansı kadardır. Zekât ve sadakaları teslim almak için hayvanları bir yerden başka bir yere sürdürüp götürmek yoktur. Zekât ve sadakalar ancak mal sahiplerinin yurtlarında teslim alınacaktır.”^[23]

²² Buhârî, *Lukata*, 2434; Müslim, *Hac*, 1355.

²³ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XI, 288.

فَقَالَ الْعَبَّاسُ: إِلَّا الْإِذْخِرَ، فَإِنَّا نَجْعَلُهُ لِقُبُورِنَا وَيُيَوِّتَنَا،
فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِلَّا الْإِذْخِرَ»
فَقَامَ أَبُو شَاهٍ - رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْيَمَنِ - فَقَالَ: اكْتُبُوا لِي يَا رَسُولَ
اللَّهِ،

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اَكْتُبُوا لِأَبِي شَاهٍ» [٢٢].

٣١٩

خُطْبَتُهُ لَمَّا دَخَلَ مَكَّةَ

• عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ:

لَمَّا دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَّةَ عَامَ الْفَتْحِ، قَامَ
فِي النَّاسِ خُطْبِيًّا، فَقَالَ:

«يَا أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّهُ مَا كَانَ مِنْ حِلْفٍ فِي الْجَاهِلِيَّةِ، فَإِنَّ
الْإِسْلَامَ لَمْ يَزِدْهُ إِلَّا شِدَّةً، وَلَا حِلْفَ فِي الْإِسْلَامِ، وَالْمُسْلِمُونَ
يَدُّ عَلَى مَنْ سِوَاهُمْ، تَكَافَأُ دِمَاؤُهُمْ، يُجِيرُ عَلَيْهِمْ أَدْنَاهُمْ، وَيَرُدُّ
عَلَيْهِمْ أَقْصَاهُمْ، تُرَدُّ سَرَايَاهُمْ عَلَى قَعْدِهِمْ، لَا يُقْتَلُ مُؤْمِنٌ بِكَافِرٍ،
دِيَّةُ الْكَافِرِ نِصْفُ دِيَّةِ الْمُسْلِمِ، لَا جَلَبَ وَلَا جَنْبَ، وَلَا تُؤْخَذُ
صَدَقَاتُهُمْ إِلَّا فِي دِيَارِهِمْ» [٢٣].

٢٢ صحيح البخاري،
كتاب اللقطة، باب
كَيْفَ تُعْرَفُ لُقْطَةُ أَهْلِ
مَكَّةَ، ج ٣ ص ١٢٥،
رقم ٢٤٣٤. صحيح
مسلم، كتاب الحج،
باب تَخْرِيمِ مَكَّةَ، ج ٢
ص ٩٨٨، رقم ١٣٥٥.
٢٣ مسند الإمام أحمد،
مسند الْمُكْفَرِينَ مِنْ
الصَّحَابَةِ، مُسْنَدُ
عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو
بْنِ الْعَاصِ، ج ١١
ص ٢٨٨، رقم ٦٦٩٢.

24 Şıgar; Cähiliye döneminde uygulanan bir nikâh şeklidir. Şıgar nikâhı, iki kimsenin (sadece kız veya kız kardeşler değil) velisi bulundukları herhangi iki kadını, karşılıklı olarak birbirlerine mehir olmaksızın nikâhlamasıdır. Söz gelimi, bir kimsenin kendi kızını bir adama nikâhlayıp karşı tarafın kızıyla evlenmesi böyledir. Bu nikâhta kadınlar karşılıklı evlendikleri için herhangi bir mihr söz konusu değildir. Böyle bir nikah akdinden sonra “mehru'l-misl”in belirlenmesi durumunda bu nikahın sahih olup olmayacağı konusunda ise alimler arasında ihtilaf vardır. İmam Azam’a göre, bu nikahın caiz olmamasının gerekçesi mehirin söz konusu edilmemesidir.

• Abdullah b. Amr’dan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) fetih zamanında, Kâbe’nin kapı eşğinde durarak Allah’a hamd-ü sena ile başlayarak insanlara şöyle hitap etti:

“Ey insanlar! Cähiliye döneminde yapılmış birtakım antlaşmalar bulunmaktadır. Bunlara riâyet ediniz. İslâm’ın bu antlaşmalara etkisi, onları daha da kuvvetlendirme yönündedir. İslâm’da ne cähiliye antlaşması vardır ne de fetihten sonra hicret.

Müslümanlar, kendilerinden olmayanlara karşı bir el gibidirler, birlik içerisinde hareket ederler. Müslümanların kanları birbirine eşittir. Bir kâfir için bir Müslüman öldürülmez. Kâfirin diyeti Müslüman’ın diyetinin yarısı kadardır.

İyi biliniz ki İslâm’da şıgar^[24], ceneb ve celeb^[25] yoktur. Zekât ve sadakaları teslim almak için hayvanları bir yerden başka bir yere sürdürüp götürmek de yoktur. Zekât ve sadakalar ancak mal sahiplerinin yurtlarında teslim alınacaktır. Onları en yakınlarında bulunan diğer Müslümanlara yardım ederken, onları korurken en uzakta olanlarının da çağrılanna cevap verirler.” ardından yere indi.^[26]

320

Huneyn Gazvesi’nde İrad Ettiği Hutbe

• Amr b. Şu’ayb babasından, o da babasından (Amr’ın dedesinden) şöyle rivayet edilmiştir:

Resûlullah (sas) ile beraber Huneyn Gazvesi’nde bulundum. Hevâzîn kabilesinden bir heyet geldi. Resûlullah’a (sas) şöyle dediler:

“Ey Muhammed! Biz, köklü bir kabileyiz. Allah (cc) sana karşı cömert oldu, sana lütûf ve ihsanda bulundu, sen de bizlere karşı cömert ol. Senin de bildiğin üzere bizler bu musibete uğradık.”

• عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو:

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطَبَ النَّاسَ عَامَ الْفَتْحِ، عَلَى دَرَجَةِ الْكَعْبَةِ، فَكَانَ فِيهَا قَالَ: بَعْدَ أَنْ أَتْنَى عَلَى اللَّهِ، أَنْ قَالَ: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ، كُلُّ حِلْفٍ كَانَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ لَمْ يَزِدْهُ الْإِسْلَامُ إِلَّا شِدَّةً، وَلَا حِلْفَ فِي الْإِسْلَامِ، وَلَا هِجْرَةَ بَعْدَ الْفَتْحِ،

يَدُ الْمُسْلِمِينَ وَاحِدَةٌ عَلَى مَنْ سِوَاهُمْ، تَتَكَافَأُ دِمَاؤُهُمْ، وَلَا يُقْتَلُ مُؤْمِنٌ بِكَافِرٍ، وَدِيَّةُ الْكَافِرِ كَنَصْفِ دِيَّةِ الْمُسْلِمِ،

أَلَا وَلَا شِغَارٌ^[٢٤] فِي الْإِسْلَامِ، وَلَا جَنْبَ وَلَا جَلَبَ^[٢٥]، وَتُؤْخَذُ صَدَقَاتُهُمْ فِي دِيَارِهِمْ، يُجِيرُ عَلَى الْمُسْلِمِينَ أَدْنَاهُمْ، وَيُرَدُّ عَلَى الْمُسْلِمِينَ أَقْصَاهُمْ»، ثُمَّ نَزَلَ^[٢٦].

٣٢٠

خُطْبَتُهُ يَوْمَ حُنَيْنٍ

• عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، قَالَ:

شَهِدْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ حُنَيْنٍ وَجَاءَتْهُ وَفُودُ هَوَازِنَ،

فَقَالُوا: يَا مُحَمَّدُ إِنَّا أَصْلُ وَعَشِيرَةٌ، فَمَنْ عَلَيْنَا، مَنْ اللَّهُ عَلَيْكَ، فَإِنَّهُ قَدْ نَزَلَ بِنَا مِنَ الْبَلَاءِ مَا لَا يَخْفَى عَلَيْكَ،

٢٤ الشغار: فهو أن يُنكح موليته: بنته أو أخته، على أن ينكحه الآخر موليته، ولا صداق بينهما إلا يُضْع هذه بضع الأخرى. اتفق العلماء على معناه هذا، وعلى أنه نكاح غير جائز لثبوت النهي عنه، لخلوه عن المهر. واختلفوا إذا وقع، هل يصح بمهر المثل أو لا؟ وقال أبو حنيفة: يصح نكاح الشغار بفرض صداق المثل. أما النهي عنه في السنة فمحمول على الكراهة، والكراهة لا توجب فساد العقد، فيكون الشرع أوجب فيه أمرين: الكراهة ومهر المثل. [...] والخلاصة: أن نكاح الشغار باطل عند الجمهور. الفقه الإسلامي وأدلته، أ.د. وهبة الزحيلي، ج ٧، ص ١١٦-١١٧.

O halde bu gerekçe ortadan kaldırıldıktan sonra nikâh sahih olur. [...] Genel kabule göre bu nikah batıldır. (Daha fazla bilgi için bkz: Vehbe Zuhaylî, *el-Fıkhu'l-İslami*, 7/116-117).

25 *Celeb*: Zekât memurunun bir yerde oturup zekâta tâbi olan hayvanların zekâtını almak için sahiplerine haber göndererek hayvanların yanına getirilmesini istemesidir. Bu durum mal sahiplerine meşakkat verip onları sıkıntıya düşüreceğinden dolayı Hz. Peygamber (s.a.) tarafından yasaklanmış ve mal sahiplerine kolay olsun diye zekât memurları malların zekâtını su başında veya bulundukları yerlerde almakla emr olunmuşlardır.

Resûlullah (sas) şöyle buyurdu: “Kadınlarınız, mallarınız ve evlâtlarınızdan birini seçiniz.”

Onlar da: “Sen bizleri soyumuz ve mallarımız arasında muhayyer bıraktın. Şu hâlde biz evlâtlarımızı seçiyoruz.” dediler.

Resûlullah (sas): “Ben, bana ve Abdulmuttaliboğulları’nın hissesine düşen esirleri size veriyorum. Ben öğle namazını kıldırınca insanlara şöyle söyleyin: “Bizler kadınlarımız ve evlâtlarımız konusunda Resûlullah’ın (sas) Müslümanlar katında, Müslümanların da Resûlullah (sas) katında şefaatinin istiyoruz.”

Kendilerine söyleneni yaptılar. Resûlullah (sas) şöyle buyurdu: “Bana ve Abdulmuttaliboğulları’nın hissesine düşen esirleri sizlere bağışlıyorum.”

Bunun üzerine muhacirler: “Bizler de hissemize düşen esirleri Resûlullah (sas) için bağışladık.” dediler. Ensâr da muhacirlerle aynı tavrı sergiledi.

Uyeyne b. Bedr (Hısn): “Ben ve Fezareoğulları bize düşen esirleri bağışlamıyoruz.” dediler.

el-Akra b. Hâbis de: “Ben ve Temimoğulları da kendi payımıza düşen esirleri vermiyoruz.” dedi.

el-Abbâs b. Mirdâs: “Ben ve Süleymoğulları da bize düşen esirleri vermiyoruz.” dedi.

Ancak, iki kabile halkı (Temimoğulları ve Süleymoğulları), el-Akra ile el-Abbâs’ın sözleri üzerine: “Hayır, sen yalan söyledin. Bizler kendi hissemize düşenleri Resûlullah (sas) için bağışlıyoruz.” dediler.

Tüm bunların üzerine Resûlullah (sas) şöyle buyurdu:

“Ey insanlar, onlara kadınlarını ve evlâtlarını bağışlayınız. Kim hissesini gönülsüz olarak verirse ona Allah’ın bizlere ihsan edeceği ilk ganimetten, verdiğinin altı katı kadar verilecektir.”

فَقَالَ: « اخْتَارُوا بَيْنَ نِسَائِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ وَأَبْنَائِكُمْ »،
قَالُوا: خَيْرَتَنَا بَيْنَ أَحْسَابِنَا وَأَمْوَالِنَا، نَخْتَارُ أَبْنَاءَنَا،
فَقَالَ: « أَمَّا مَا كَانَ لِي وَلِبَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، فَهُوَ لَكُمْ، فَإِذَا
صَلَّيْتُ الظُّهْرَ، فَقُولُوا: إِنَّا نَسْتَشْفِعُ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
عَلَى الْمُؤْمِنِينَ، وَبِالْمُؤْمِنِينَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي
نِسَائِنَا وَأَبْنَائِنَا »

قَالَ: فَفَعَلُوا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « أَمَّا مَا
كَانَ لِي وَلِبَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، فَهُوَ لَكُمْ »،
وَقَالَ الْمُهَاجِرُونَ: وَمَا كَانَ لَنَا، فَهُوَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ، وَقَالَتِ الْأَنْصَارُ مِثْلَ ذَلِكَ،

وَقَالَ عُيَيْنَةُ بْنُ بَدْرٍ: أَمَّا مَا كَانَ لِي وَلِبَنِي فِرَازَةَ، فَلَا،
وَقَالَ الْأَقْرَعُ بْنُ حَابِسٍ: أَمَّا أَنَا وَبَنُو تَمِيمٍ، فَلَا،
وَقَالَ عَبَّاسُ بْنُ مِرْدَاسٍ: أَمَّا أَنَا وَبَنُو سُلَيْمٍ، فَلَا،
فَقَالَتِ الْحَيَّانُ: كَذَبْتَ، بَلْ هُوَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ،

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«يَا أَيُّهَا النَّاسُ، رُدُّوا عَلَيْهِمْ نِسَاءَهُمْ وَأَبْنَاءَهُمْ، فَمَنْ تَمَسَّكَ
بِشَيْءٍ مِنَ الْفَقِيءِ، فَلَهُ عَلَيْنَا سِتَّةُ فَرَائِضَ مِنْ أَوَّلِ شَيْءٍ يُفِيئُهُ اللَّهُ عَلَيْنَا»

٢٥ لا جَلَبَ: ومعناه: لا
يقرب العامل أموال
الناس إليه لما فيه من
المشقة عليهم بأن
ينزل الساعي محلاً
بعيداً عن الماشية
ثم يحضرها، وإنما
ينبغي له أن ينزل
على مياهم أو أمكنة
مواسمهم لسهولة
الأخذ حينئذٍ
ولا جَنَبَ أي: لا يبعد
صاحب المال المال
بحيث تكون مشقة
على العامل. «ولا
تؤخذ إلا في دورهم»
أي: في منازلهم
وأماكنهم ومياهم
وقبالهم على سبيل
الحصر، لأنه كنى بها
عنه، فإن أخذ الصدقة
في دورهم لازم لعدم
بعد الساعي عنها
فيجلب إليه، ولعدم
بعد المزكي، فإنه إذا
بعد عنها لم يؤخذ
فيها

٢٦ مسند الإمام أحمد،
مُسْنَدُ الْمُكْتَبَرِ بَيْنَ
مِنَ الصَّحَابَةِ، مُسْنَدُ
عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو
بِئِ الْغَاصِي، ج ١١
ص ٥٨٧، رقم ٧٠١٢.

Ardından bineğine bindi ancak insanlar ridasını çekiştirerek: “Mallardan kalan ganimetleri aramızda bölüştür.” dediler. O kadar ileri gittiler ki Resûlullah'ı (sas) bir semüre ağacına yaslanmak zorunda bıraktılar ve ridası yırtıldı.

Bunun üzerine Resûlullah (sas): “*Ey insanlar, ridamı bırakınız. Allah'a yemin olsun ki ganimet malları Tihâme ağaçları sayısınca bile olsa onları aranızda bölüştürürüm. Beni cimri, korkak ya da yalancı olarak görmeyiniz.*” buyurdu.

Ardından devesinden indi. Hörgücünden bir tüy alıp iki parmağı arasında tutarak kaldırdı ve:

“*Ey insanlar, ganimetten bana düşen, beşte bir pay dışında, şu tüy kadar dahi bir şey yoktur. Beşte bir pay ise gerektiğinde yine sizler için harcanıyor, sizlere dönüyor. Ganimet mallarından size düşen her şeyi iğneden ipliğine kadar geri veriniz. Ganimet konusunda ihanette bulunmak, bunu yapan kişiler için kıyamet gününde büyük bir ayıp ve cehennem ateşi olacaktır.*” buyurdu.

Bir adam, elinde kıldan eğirilmiş bir yumak ip ile ayağa kalktı ve şöyle dedi: “Ben bu yumağı devenin sırtına çul yapayım diye almıştım, bu bana kalabilir mi?”

Resûlullah (sas): “*Eğer bu şey, benim ve Abdulmuttaliboğullarının hissesine düşecek olursa senin olsun.*” buyurdu.

Bunun üzerine adam: “Yâ Resûlullah! Mademki iş bu-
raya vardı, artık bu yumak bana gerekmez.” dedi ve yumağı ganimet mallarının içine bıraktı.^[27]

Ceneb: Mal sahibinin kendi malını yerinden uzaklaştırmasıdır. Zekât memuru zekâtı almak için çok zorluk çekeceğinden bu da yasaklanmıştır. “Zekâtları ancak evlerinde alınır” sözünden maksat, zekâtın, malların bulundukları yerlerde, su başında veya mal sahiplerinin meskenlerinde alınır, demektir. Yani mal sahipleriyle zekât memurlarının zorluk çekmeyeceği bir yerde alınır. Hadisin bu cümlesi, bir önceki cümleyi te'kid etmektedir.

²⁶ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XI, 587.

²⁷ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XI, 339.

ثُمَّ رَكِبَ رَاحِلَتَهُ، وَتَعَلَّقَ بِهِ النَّاسُ، يَقُولُونَ: اقْسِمَ عَلَيْنَا فَيَنْنَا
بَيْنَنَا، حَتَّى الْجُثُوهُ إِلَى سَمُرَةٍ فَخَطَفَتْ رِدَاءَهُ،

فَقَالَ: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ، رُدُّوا عَلَيَّ رِدَائِي، فَإِنَّ اللَّهَ لَوْ كَانَ لَكُمْ بَعْدَ
شَجَرِ تِهَامَةَ نَعَمَ لَقَسَمْتُه بَيْنَكُمْ، ثُمَّ لَا تُلْفُونِي بِخِيَلٍ وَلَا جَبَانًا وَلَا
كَذُوبًا»

ثُمَّ دَنَا مِنْ بَعِيرِهِ فَأَخَذَ وَبَرَةً مِنْ سَنَامِهِ فَجَعَلَهَا يَبْنَ أَصَابِعِهِ السَّبَابَةَ
وَالْوُسْطَى، ثُمَّ رَفَعَهَا،

فَقَالَ: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ، لَيْسَ لِي مِنْ هَذَا الْفَيْءِ هَوْلَاءُ هَذِهِ، إِلَّا
الْخُمْسُ، وَالْخُمْسُ مَرْدُودٌ عَلَيْكُمْ، فَرُدُّوا الْحِيَاظَ وَالْمَخِيضَ، فَإِنَّ
الْغُلُولَ يَكُونُ عَلَى أَهْلِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، عَارًا وَنَارًا وَشَنَارًا»

فَقَامَ رَجُلٌ مَعَهُ كُبَّةٌ مِنْ شَعْرِ، فَقَالَ: إِنِّي أَخَذْتُ هَذِهِ أُصْلِحُ بِهَا
بَرْدَةَ بَعِيرٍ لِي دَبِيرَ،

قَالَ: «أَمَّا مَا كَانَ لِي وَلِبَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، فَهُوَ لَكَ»

فَقَالَ الرَّجُلُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَمَّا إِذْ بَلَغْتَ مَا أَرَى فَلَا أَرَبَ لِي
بِهَا، وَنَبَذَهَا [٢٧].

321

Huneyn Ele Geçirildiğinde Ganimetin Kullanılmasında Nehyedilenler ile İlgili Hutbesi

- Ruveyfî b. Sâbit el-Ensârî 'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

Huneyn ele geçirildiğinde Resûlullah (sas) ile beraberdim. Bize yönelerek şunları buyurdu:

“Allah’a ve ahiret gününe iman eden bir kimseye başkasının ekinini kendi suyu ile sulaması [28] ve henüz paylaştırılmamış ganimetten bir şeyler satın alması helâl değildir.

Müslümanlar’ın ganimetinden bir elbiseyi onu eski olsa bile giymesi helâl değildir, geri vermelidir. Müslümanlar’ın ganimetinden bir bineğe zayıf olsa bile binmesi helâl değildir, geri verilmelidir.” [29]

322

Hevâzîn Esirleri Hakkında

- Mervân ve el-Misver b. Mahreme, Urve b. ez-Zübeyr'den (ra) rivayette:

Resûlullah'a (sas) Hevâzinli bir heyet geldi ve savaşta ele geçirilen malların ve esirlerin kendilerine geri iade edilmesini istediklerini söylediler. Resûlullah (sas) şöyle buyurdu:

“Bu gördüğünüz kişiler de benimle beraberdirler. Benim için samimi ve doğru söz, sözlerin en sevgilisidir. Ya esirleri ya da mallarınızı seçin. Ganimetler konusunda aceleci davranmamış, gelirsiniz diye beklemiştim.”

Resûlullah (sas) Tâif'ten dönüşten sonra on gün kadar onlara mühlet vermişti. Heyet Resûlullah'ın (sas), esirler ve mallar arasından sadece birini seçebilmeleri konusunda kararlı olduğunu anlayınca: “O hâlde esirlerimizi tercih ediyoruz.” diyerek kararını bildirdi.

28 Burada bir teşbih vardır. Ekin ve su ile kadın ve cima' kastedilmiştir.

29 Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXVIII, 199.

٣٢١

خُطِبَتْهُ حِينَ افْتَتَحَ حُنَيْنًا فِي النَّهْيِ عَنْ اسْتِعْمَالِ الْفَيْءِ

• عَنْ رُوَيْفِعِ بْنِ ثَابِتٍ الْأَنْصَارِيِّ، قَالَ:

كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ افْتَتَحَ حُنَيْنًا، فَقَامَ فِينَا خَطِيبًا فَقَالَ:

«لَا يَحِلُّ لِمَرِيٍّ، يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ يَسْقِيَ مَاءَهُ زَرْعَ غَيْرِهِ،^[٢٨] وَلَا أَنْ يَتَتَاعَ مَعْنَمًا حَتَّى يُقْسَمَ، وَلَا أَنْ يَلْبَسَ ثَوْبًا مِنْ فَيْءِ الْمُسْلِمِينَ حَتَّى إِذَا أَخْلَقَهُ رَدَّهُ فِيهِ، وَلَا يَرْكَبَ دَابَّةً مِنْ فَيْءِ الْمُسْلِمِينَ حَتَّى إِذَا أَعَجَفَهَا رَدَّهَا فِيهِ»^[٢٩].

٣٢٢

خُطِبَتْهُ فِي أَصْحَابِهِ لِيَتَنَازَلُوا عَنِ السَّبْيِ إِلَى هَوَازِنَ

• عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ، أَنَّ مَرْوَانَ، وَالْمِسُورَ بْنَ مَخْرَمَةَ أَخْبَرَاهُ:

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَامَ حِينَ جَاءَهُ وَقَدْ هَوَازِنَ مُسْلِمِينَ، فَسَأَلُوا أَنْ يُرَدَّ إِلَيْهِمْ أَمْوَالُهُمْ وَسَبْيُهُمْ، فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«مَعِيَ مَنْ تَرَوْنَ، وَأَحَبُّ الْحَدِيثِ إِلَيَّ أَصْدَقُهُ، فَاخْتَارُوا إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ: إِمَّا السَّبْيِ وَإِمَّا الْمَالِ، وَقَدْ كُنْتُ اسْتَأْنَيْتُ بِكُمْ»

وَكَانَ أَنْظَرَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِضَعِ عَشْرَةَ لَيْلَةً حِينَ قَفَلَ مِنَ الطَّائِفِ، فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَيْرُ رَادٍّ إِلَيْهِمْ إِلَّا إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ، قَالُوا: فَإِنَّا نَخْتَارُ سَبْيَنَا.

٢٨ القصد هنا تشبيهه بالنظر: معنى الماء، المني؛ معنى الزرع، المرأة.

٢٩ مسند الإمام أحمد، مسند الشاميين،

حديث رُوَيْفِعِ بْنِ ثَابِتٍ الْأَنْصَارِيِّ،

ج ٢٨ ص ١٩٩، رقم ١٦٩٩٠.

Resûlullah [sas], Müslümanların arasında olduğu halde ayağa kalktı ve Allah’a [cc] lâıyıkıyla hamd-ü sena ettikten sonra şunları buyurdu:

“Kardeşleriniz pişman olmuş olarak geldiler. Ben de esirlerini onlara geri vermeyi uygun gördüm. Aranızda gönlü râzı olarak esirleri geri verebilecek olanlar, versinler. Bu işte gönlü râzı olmayanlara ise Allah’ın [cc] ihsan edeceği ilk ganimetten şu an geri verecekleri miktarın altı katını vereceğiz, onlar da versinler.”

İnsanlar da: “Bunu Resûlullah [sas] için gönlümüz râzı bir şekilde yapacağız.” dediler.

Bunun üzerine Resûlullah [sas] şöyle buyurdu: “Bizler bu işi yerine getirmenizde kimden izin aldığınızı, kimden almadığınızı bilmiyoruz. Gidin ve reislerinizin kararlarını öğrenin ve bize bildirin.”

İnsanlar toplandılar, kabilelerin reisleri onlar ile konuştu. Sonra Resûlullah’ın [sas] yanına geri döndüler ve bu işte gönül rızâları olduğunu ve bu konuda izin verdiklerini ona bildirdiler. Hevâzinli esirler hakkında bana ulaşan bilgi bu şekildedir.^[30]

323

Tebûk Gazvesi’ndeki Hutbe

- İbn Abbâs’tan [ra] şöyle rivayet edilmiştir:

Resûlullah [sas], Tebûk günü insanlara hitaben şöyle buyurdu:

“İnsanlar içerisinde atının dizginini tutmuş Allah yolunda cihad eden ve insanların kötülüklerinden sakınan bir kimse ile sürüsünün içine kanşmış misafirini ağırlayan ve onun hakkını veren bir kimsenin bir eşi yoktur, benzersizdir.”^[31]

³⁰ Ahmed b. Hanbel, Müsned, XXXI, 230.

³¹ Ahmed b. Hanbel, Müsned, V, 39.

فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمُسْلِمِينَ فَأَثْنَى عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ، ثُمَّ قَالَ: «أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ إِخْوَانَكُمْ قَدْ جَاءُوا تَائِبِينَ، وَإِنِّي قَدْ رَأَيْتُ أَنْ أَرُدَّ إِلَيْهِمْ سَبْيَهُمْ، فَمَنْ أَحَبَّ مِنْكُمْ أَنْ يُطِيبَ ذَلِكَ، فَلْيَفْعَلْ، وَمَنْ أَحَبَّ مِنْكُمْ أَنْ يَكُونَ عَلَى حَظِّهِ حَتَّى نُعْطِيَهُ إِيَّاهُ مِنْ أَوَّلِ مَا يُفِيءُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَيْنَا، فَلْيَفْعَلْ»

فَقَالَ النَّاسُ: قَدْ طَيَّبْنَا ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّا لَا نَدْرِي مَنْ أَذِنَ مِنْكُمْ فِي ذَلِكَ، مِمَّنْ لَمْ يَأْذَنْ، فَارْجِعُوا حَتَّى يَرْفَعَ إِلَيْنَا عُرْفَاؤُكُمْ أَمْرَكُمْ»

فَجَمَعَ النَّاسُ فَكَلَّمَهُمْ عُرْفَاؤُهُمْ، ثُمَّ رَجَعُوا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَخْبَرُوهُ أَنَّهُمْ قَدْ طَيَّبُوا وَأَذِنُوا. هَذَا الَّذِي بَلَغَنِي عَنْ سَبْيِ هَوَازِنَ [٣٠].

٣٣٣

خُطْبَتُهُ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ

• عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ:

يُحَدِّثُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: خَطَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ تَبُوكَ، فَقَالَ: «مَا فِي النَّاسِ مِثْلُ رَجُلٍ آخِذٍ بِعِنَانٍ فَرَسِهِ، فَيُجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَيَجْتَنِبُ شُرُورَ النَّاسِ، وَمِثْلُ رَجُلٍ بَادٍ فِي غَنَمِهِ، يَقْرِي ضَيْفَهُ، وَيُؤَدِّي حَقَّهُ» [٣١].

٣٠. مسند الإمام أحمد،
مُسْنَدُ الْكُوفِيِّينَ،
خَدِيثُ الْمُسَوِّرِ بْنِ
مُخْرَمَةَ الزُّهْرِيِّ، ج ٣١
ص ٢٣٠، رقم ١٨٩١٤
٣١. مسند الإمام أحمد،
وَمِنْ مُسْنَدِ تَيْبِي
هَابِشَمَ، مُسْنَدُ عَبْدِ اللَّهِ
بْنِ عَبَّاسٍ بَنِي عَبْدِ
الْمُطَّلِبِ، ج ٥ ص ٣٩،
رقم ٢٨٣٧.

Hicr Bölgesi Hakkındaki Hutbe

- Ebû Kebşe'den şöyle rivayet edilmiştir:

Tebûk Gazvesi yolunda, ashâbtan bir grup Hicr bölgesine girmek için aceleci davrandılar. Bu esnada namazda cemaate iştirak edilmesi için çağrıda bulunuldu. Ben de Resûlullah'ın [sas] yanına geldim. Kendisi devesini tutunmuş bir hâlde şöyle buyuruyordu:

“Sizler niçin Allah'ın gazabına uğramış bir kavmin belde-sine giriyorsunuz?”

Bir adam şöyle dedi: “Ey Allah'ın Resûlü, onların hâli bizi çok şaşırttı, bu nedenle görmek istedik.”

Bunun üzerine Resûlullah [sas] şöyle buyurdu:

“Size bundan daha garibini, daha şaşırtıcı olanını söyleyeyim mi? İçinizden birisinin Allah'ın Resûlü olarak sizlere, sizlerden öncekilerin yaşadıklarını ve sizlerden sonra yaşanacak olanları haber veriyor olması, işte bu daha da şaşırtıcıdır. İstikamet üzere olun ve doğru yoldan ayrılmayın.

Hiç şüphe yok ki Allah [cc], sizlere azap etmeyi çok da arzulamaz.^[32]

Salih Kavmi Hakkındaki Hutbe

- Câbir'den [ra] rivayetle:

Resûlullah [sas] Tebûk Gazvesi yolundaki Hicr denen bölgeye gelindiğinde insanlara hitaben şunları buyurdu:

³² Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Ke-bîr*, XXII, 340.

٣٢٤

خُطْبَتُهُ لَمَّا أَرَادَ صَحْبُهُ دُخُولَ حِجْرِ ثَمُودَ

• عَنْ أَبِي كَبْشَةَ، قَالَ:

لَمَّا كَانَتْ غَزْوَةُ تَبُوكَ تَسَارَعَ قَوْمٌ إِلَى الْحِجْرِ لِيَدْخُلُوا فِيهِ فَنُودِيَ فِي النَّاسِ أَنَّ الصَّلَاةَ جَامِعَةٌ، قَالَ: وَآتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ مُمْسِكٌ بِعَيْرِهِ، وَهُوَ يَقُولُ:

«عَلَامَ تَدْخُلُونَ عَلَى قَوْمٍ غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ؟»،

قَالَ: فَنَادَاهُ رَجُلٌ يَتَعَجَّبُ مِنْهُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ،

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«أَلَا أُنبِئُكُمْ بِأَعْجَبَ مِنْ ذَلِكَ؟ رَسُولُ اللَّهِ مِنْ أَنْفُسِكُمْ بَيْنَكُمْ يُنْبِئُكُمْ بِمَا كَانَ قَبْلَكُمْ، وَمَا هُوَ كَائِنٌ بَعْدَكُمْ اسْتَقِيمُوا وَسَدُّوا، فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَعْبَأُ بِعَذَابِكُمْ شَيْئًا» [٣٢].

٣٢٥

خُطْبَتُهُ فِيَمَا أَصَابَ قَوْمَ صَالِحَ

• عَنْ جَابِرٍ :

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - لَمَّا نَزَلَ الْحِجَرَ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ قَامَ فَخَطَبَ النَّاسَ، فَقَالَ:

“Ey insanlar! Peygamberinizden mucizeler göstermesini istemeyiniz. Zira Sâlih’in kavmi peygamberlerinden mucize olarak onlara bir deve gönderilmesini istediler ve bu istekleri gerçekleşti. Deve bir vadiden geliyor, onların o günkü tüm sularını içiyor, onlar da devenin içtiği su kadar onun sütünü sağıyorlardı. Sonra da aynı yoldan geri gidiyordu. Buna rağmen onu kestiler. Allah da bu yaptıklarından dolayı onlara üç gün mühlet verdi. Allah’ın vaadi asla yalan çıkmaz, mutlaka gerçekleşir. Üç gün sonra “sayha” geldi ve böylece Allah yer ile gök arasında bu kavimden olan herkesi helâk etti. Ancak Allah’ın Haremi’nde (Mekke’de) olan bir kişi kurtuldu. Allah’ın Harem’i, onu Allah’ın azabından korudu.”

Bunun üzerine oradakiler: “Ey Allah’ın Resülü, bu kişi kimdir?” diye sordular.

Resûlullah [sas]: “Bu kişi Ebû Rigâl’dir.” buyurdu.^[33]

326

Sâlih’in Devesi

• Abdullah b. Zem’a’dan rivayetle:

Bir gün kendisi Resûlullah’ı [sas] insanlara hitap ederken duydu. Resûlullah [sas] deveyi ve onu keseni anarak şöyle buyurdu:

“(Semûd Kavmi’nin) en azgını ileri atılınca”[Şems 91/12] Bu işe Semûd kavmine mensup, Ebû Zem’a gibi güçlü, kavgacı, kavmi içerisinde söz sahibi bir kimse kalkıştı.” buyurdu.

Sonra Resûlullah [sas] kadınlardan bahsederek şunları buyurdu: “Sizlerden birisi kansını köle döver gibi dövmeye kalkıştığında bilsin ki günün sonunda onunla aynı yatakta yatacaktır.”

Sonra onlara yellenme konusunda gülmeleri hakkında konuştu ve şöyle buyurdu:

“Neden sizlerden birisi bunu yaptığında güler?”^[34]

33 Taberânî, el-Ev-sât’ta, el-Bezzâr ve Ahmed [b. Hanbel] bu şekilde rivayet etmiştir. el-Hey-semî, Mec-mau’z-Zevâid, VII, 38 (11078). Başka bir rivayette [10324 no’da] hadisin devamı şöyle geçer: “Denildi ki: Ebû Rigâl de kimdir? Dedi ki: Sakıflilerin dedesidir.” Ahmed b. Hanbel, Müsned, XXII, 66 (14160); Taberânî, el-Mu’ce-mu’l-Evsat, IX, 37 (9069).

34 Buhârî, Tefsiru’l-Kur’ân, 4092; Müslim, el-Cennetu ve Sifati Ne’îmiha ve Ehliha, 2855.

«يَا أَيُّهَا النَّاسُ لَا تَسْلُوا نَبِيِّكُمْ عَنِ الْآيَاتِ، هَؤُلَاءِ قَوْمٌ صَالِحٌ سَأَلُوا نَبِيَّهُمْ أَنْ يَبْعَثَ لَهُمْ نَاقَةً فَفَعَلَ، فَكَانَتْ تَرُدُّ مِنْ هَذَا الْفَجِّ فَتَشْرَبُ مَاءَهُمْ يَوْمَ وَرْدِهَا، وَيَحْلِبُونَ مِنْ لَبَنِهَا مِثْلَ الَّذِي كَانُوا يُصَيَّبُونَ مِنْ غَبِّهَا، ثُمَّ تَصْدُرُ مِنْ هَذَا الْفَجِّ، فَعَقَرُوهَا، فَأَجْلَهُمُ اللَّهُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ، وَكَانَ وَعْدُ اللَّهِ غَيْرَ مَكْذُوبٍ، ثُمَّ جَاءَتْهُمْ الصَّيْحَةُ فَأَهْلَكَ اللَّهُ مَنْ كَانَ مِنْهُمْ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِلَّا رَجُلًا كَانَ فِي حَرَمِ اللَّهِ، فَمَنَعَهُ حَرَمُ اللَّهِ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ».

قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَنْ هُوَ؟

قَالَ: «أَبُو رِغَالٍ» [٣٣].

٣٢٦

خُطْبَتُهُ فِي عَاقِرِ نَاقَةٍ صَالِحٍ

• عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَمْعَةَ:

«أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ، وَذَكَرَ النَّاقَةَ وَالَّذِي

عَقَرَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«{إِذْ أَنْبَعَتْ أَشْقَاهَا} [الشمس: ١٢] أَنْبَعَتْ لَهَا رَجُلٌ عَزِيزٌ عَارِمٌ، مَنِيعٌ

فِي رَهْطِهِ، مِثْلُ أَبِي زَمْعَةَ»

وَذَكَرَ النِّسَاءَ، فَقَالَ: «يَعْمِدُ أَحَدُكُمْ، فَيَجْلِدُ امْرَأَتَهُ جَلْدَ الْعَبْدِ،

فَلَعَلَّهُ يُضَاجِعُهَا مِنْ آخِرِ يَوْمِهِ»

ثُمَّ وَعَظَهُمْ فِي صَحِيحِهِمْ مِنَ الصَّرْطَةِ،

وَقَالَ: «لِمَ يَضْحَكُ أَحَدُكُمْ مِمَّا يَفْعَلُ؟» [٣٤].

٣٣ رواه الطبراني في الأوسط و البزار وأحمد بن حنبل ورجال أحمد مجمع الصحيح. الروائد، الهيثمي، كتاب التفسير، سورة هود عليه السلام، ج ٧ ص ٣٧، رقم ١١٠٧٨ أخرى بقم ١٠٣٢٤ (قيل: ومن أبو رغال؟ قال: جد ثقيف). مسند الإمام أحمد، مسند المكثرين من الصحابة، مسند جابر بن عبد الله، ج ٢٢ ص ٦٦، رقم ١٤١٦٠ المعجم الأوسط، الطبراني، ج ٩ ص ٣٧، رقم ٩٠٦٩. ٣٤ صحيح البخاري، كتاب تفسير القرآن، باب {لَتَرْكَبُنَّ طَبَقًا عَنْ طَبَقٍ}، ج ٦ ص ١٦٩، رقم ٤٩٤٢. صحيح مسلم، كتاب الجنة وصفة نعيمها وأهلها، باب التار يدخله الجبارون والجنة يدخلها الضعفاء، ج ٤ ص ٢١٩١، رقم ٢٨٥٥.

Cihad Hakkında Hutbe

- Ömer b. Ubeydullah'ın mevlâsı [aynı zamanda kâtibi]
Sâlim Ebü'n-Nadr'dan rivayetle:

Abdullah b. Ebî Evfâ'nın [ra] ona şu yazdıklarını okudum:

Resûlullah [sas] düşmanla karşılaştığı bazı günlerde, güneşin batışına kadar bekler ve sonra ayağa kalkarak insanlara hitaben şunları söylerdi:

“Ey insanlar, düşman ile karşılaşmayı temenni etmeyiniz. Bunun yerine Allah’tan afiyet isteyiniz. Düşmanla karşılaştığınız zamansa sabrediniz, biliniz ki cennet kılıçların gölgeleri altındadır.”

Sonra devam etti: *“Bize kitabı indiren, bulutları semada gezdiren, düşmanları hezimete uğratan Allah’ım! Sen bu düşmanlarımızı hezimete uğrat ve onlara karşı bizlere yardım et, bizleri muzaffer kıl!”*^[35]

Allah Yolunda Öldürülenlerin Borç Dışındaki Tüm Hatalarının Affedileceği

- Ebû Katâde'den [ra] rivayetle:

Resûlullah [sas] insanlara bir hutbesinde Allah yolunda cihadın ve Allah’a imanın amellerin en faziletlisi olduğundan bahsederken bir adam kalktı ve: *“Ey Allah’ın Resûlü, Allah yolunda öldürülürsem tüm hatalarım affedilir mi?”* diye sordu.

Resûlullah [sas]: *“Evet. Eğer sabrederek ve ecrini yalnızca Allah’tan bekleyerek geriye kaçmadan savaşa yönelmiş olarak Allah yolunda öldürülürsen hataların affedilir.”* buyurdu.

³⁵ Buhârî, Cihad, 2965-2966; Müslim, Cihad, 1742.

٣٢٧

خُطْبَتُهُ فِي الْجِهَادِ

• عَنْ سَالِمِ أَبِي النَّضْرِ، مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، وَكَانَ كَاتِبًا لَهُ، قَالَ:
كَتَبَ إِلَيْهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، فَقَرَأَتْهُ:
إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَعْضِ أَيَّامِهِ الَّتِي لَقِيَ
فِيهَا، انْتَضَرَ حَتَّى مَالَتِ الشَّمْسُ، ثُمَّ قَامَ فِي النَّاسِ خَطِيبًا قَالَ:
«أَيُّهَا النَّاسُ، لَا تَتَمَتَّوْا لِقَاءَ الْعَدُوِّ، وَسَلُّوْا اللَّهَ الْعَافِيَةَ، فَإِذَا
لَقِيتُمُوهُمْ فَاصْبِرُوا، وَاعْلَمُوا أَنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ ظِلَالِ الشُّيُوفِ»، ثُمَّ
قَالَ: «اللَّهُمَّ مُنْزِلَ الْكِتَابِ، وَمُجْرِيَ السَّحَابِ، وَهَارِمَ الْأَحْزَابِ،
اهْزِمْنَاهُمْ وَانصُرْنَا عَلَيْهِمْ».^[٣٥]

٣٢٨

خُطْبَتُهُ فِي أَنَّ الْقَتْلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُكَفِّرُ الْخَطَايَا إِلَّا الدِّينَ

• عَنْ أَبِي قَتَادَةَ:

يُحَدِّثُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَنَّهُ قَامَ فِيهِمْ فَذَكَرَ
لَهُمْ أَنَّ الْجِهَادَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَالْإِيمَانَ بِاللَّهِ أَفْضَلُ الْأَعْمَالِ، فَقَامَ
رَجُلٌ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَرَأَيْتَ إِنْ قُتِلْتُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، تُكَفَّرُ
عَنِّي خَطَايَايَ؟

فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «نَعَمْ، إِنْ قُتِلْتَ فِي
سَبِيلِ اللَّهِ، وَأَنْتَ صَابِرٌ مُحْتَسِبٌ، مُقْبِلٌ غَيْرُ مُدْبِرٍ»،

٣٥ صحيح البخاري،
كتاب الجهاد والسير،
باب: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا
لَمْ يُقَاتِلْ أَوَّلَ النَّهَارِ
أَخَّرَ الْقِتَالَ حَتَّى
تَزُولَ الشَّمْسُ، ج ٤
ص ٥١، رقم ٢٩٦٥
- ٢٩٦٦. صحيح
مسلم، كتاب الجهاد
والسير، باب كَرَاهَةِ
تَمَنِّي لِقَاءِ الْعَدُوِّ، وَالْأَمْرُ
بِالصَّبْرِ عِنْدَ الْمَقَاتِلِ،
ج ٣ ص ١٣٦٢، رقم
١٧٤٢.

Ardından soruyu soran kişiye: “Nasıl sormuştun?” diye sordu.

Adam: “Allah yolunda öldürülürsem tüm hatalarım affedilir mi?”

Resûlullah (sas) şöyle buyurdu: “Evet. Eğer sabrederek ve ecrini yalnızca Allah’tan bekleyerek geriye kaçmadan savaşa yönelmiş olarak Allah yolunda öldürülürsen borçların dışındaki tüm hataların affedilir. Cibril bunu bana böyle söyledi.”^[36]

329

Cihadın Fazileti ile İlgili Hutbesi

- Mücâhid’in, söz ve fillerinde doğru olan Yezîd b. Şecere’nin bir hutbesinde [Resûlullah’ın] şunları söylediğini rivayet etmiştir:

“Ey insanlar! Allah’ın üzerinizdeki nimetlerini hatırlayın, Allah’ın sizlere bağışladığı nimetler ne de güzeldir. O nimetler yeşil, sarı, kırmızı arasında ve taşıdığınız yüklerinizde görünmektedir. İnsanlar namaz için, savaş için saf tuttuklarında semanın, cennetin ve cehennemın kapıları açılır, hüriler süslenirler ve kendilerini gösterirler.

Bir adam kendini öne attığında: “Allah’ım ona yardım et.” diye dua ederler. Bir kimse geri çekildiğinde ise ondan geri durarak: “Allah’ım onu bağışla.” derler.

Anam babam sizlere fedâ olsun, düşmanla karşılaştığınızda var gücünüzle savaşınız, hürileri mahcup etmeyiniz. Dökülen ilk kan damlası, sahibinin tüm günahlarına kefarettir. Onun yanına iki hürî iner ve yüzündeki toprakları silerek:

“Senin için vakit geldi.” derler. O da: “Ben sizin içinim.” der. Sonra hüriler, ona Âdemoğlu’nun sahip olduğu hiçbir kumaşa benzemeyen, iki parmağın arasındaki boşluğu dahi doldurmayacak kadar ince, cennetten getirilen yüz adet elbise giydirebilirler.

Bana bildirildiğine göre, kılıçlar cennetin anahtarıdır.”^[37]

³⁶ Müslim, İmâre, 1885.

³⁷ Taberânî, el-Mucemü’l-Kebir, XXII, 246.

ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كَيْفَ قُلْتَ؟» قَالَ: أَرَأَيْتَ إِنْ قُتِلْتُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَتَكْفُرُ عَنِّي خَطَايَايَ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «نَعَمْ، وَأَنْتَ صَابِرٌ مُحْتَسِبٌ، مُقْبِلٌ غَيْرُ مُدْبِرٍ، إِلَّا الدِّينَ، فَإِنَّ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ لِي ذَلِكَ»^[٣٦].

٣٢٩

خُطْبَتُهُ فِي فَضْلِ الْجِهَادِ

• عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ شَجَرَةَ، وَكَانَ يَزِيدُ بْنُ شَجَرَةَ مِمَّنْ يُصَدِّقُ قَوْلَهُ وَفِعْلُهُ قَالَ: خَطَبَنَا، فَقَالَ:

«أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ مَا أَحْسَنَ نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ، تَرَى مِنْ بَيْنِ أَخْضَرَ وَأَصْفَرَ وَأَحْمَرَ وَفِي الرَّحَالِ مَا فِيهَا، وَكَانَ يَقُولُ إِذَا صَفَّ النَّاسُ لِلصَّلَاةِ وَصُفُّوا لِلْقِتَالِ: فَتَحَتْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ، وَأَبْوَابُ الْجَنَّةِ، وَأَبْوَابُ النَّارِ، وَزُيِّنَ الْخُورُ الْعَيْنُ فَاطْلَعْنَ، فَإِذَا أَقْبَلَ الرَّجُلُ قُلْنَ: اللَّهُمَّ انصُرْهُ، وَإِذَا أَدْبَرَ احْتَجَبْنَ مِنْهُ، وَقُلْنَ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ،

فَانْهَكُوا وُجُوهَ الْقَوْمِ فِدَاءً لَكُمْ أَبِي وَأُمِّي وَلَا تَخْزُوا الْخُورَ الْعَيْنَ، فَإِنَّ أَوَّلَ قَطْرَةٍ تَنْضَحُ مِنْ دَمِهِ تُكَفِّرُ عَنْهُ كُلَّ شَيْءٍ عَمِلَهُ، وَتَنْزِلُ عَلَيْهِ زَوْجَتَانِ مِنَ الْخُورِ الْعَيْنِ تَمْسَحَانِ مِنْ وَجْهِهِ التُّرَابَ وَتَقُولَانِ: قَدْ أَتَى لَكَ وَيَقُولُ: قَدْ أَتَى لَكُمْ، ثُمَّ يُكْسَى مِائَةَ حُلَّةٍ لَيْسَ مِنْ نَسِيجِ بَنِي آدَمَ، وَلَكِنْ مِنْ نَبْتِ الْجَنَّةِ لَوْ وُضِعَتْ بَيْنَ أَصْبُعَيْهِ لَوَسِعَتْ، وَكَانَ يَقُولُ: أَنْبِئْتُ أَنَّ السُّيُوفَ مَفَاتِيحُ الْجَنَّةِ^[٣٧].

٣٦ صحيح مسلم، كتاب الإمامة، باب من قُتِلَ في سبيلِ اللهِ كُفِّرَتْ خطايَاهُ إِلَّا الدِّينَ، ج ٣ ص ١٥٠١، رقم ١٨٨٥.

٣٧ المعجم الكبير، الطبراني، باب النِّبَاءِ، يَزِيدُ بْنُ شَجَرَةَ، ج ٢٢ ص ٢٤٦، رقم ٦٤١.

Mücahidlerin Dereceleri

- Ebû Hüreyre'den [ra] rivayetle:

Resûlullah [sas] şöyle buyurmuştur:

“Kim Allah’a ve Resûlü’ne iman eder, namazını kılar ve Ramazan orucunu tutarsa onun cennete girmesi Allah’ın üzerine hak olur. Bu kişi Allah yolunda cihad etse de doğduğu evinde otursa da bu durum değişmez.”

İnsanlar: “Ey Allah’ın Resûlü, insanları bu haberle müjdelemeyecek miyiz?” dediler.

Bunun üzerine Resûlullah [sas] şöyle buyurdu:

“Cennette yüz derece vardır ki Allah bunları O’nun yolunda cihad edenler için hazırlamıştır. İki derecenin arası yer ve gök arası kadardır. Eğer Allah’tan bu derecelerden birini isteyecek olursanız Firdevs’i isteyiniz. Zira Firdevs, cennetin en geniş ve en yüksek olanıdır. Üzerinde Rahman’ın arşı bulunmaktadır ve cennet nehirleri buradan fışkırır.”^[38]

Allah’ın Mücahidler İçin Garantisi

- Ebû Hüreyre'den [ra] rivayetle:

Resûlullah [sas] buyurdu ki:

“Allah [cc]: ‘Kim benim yolumda cihad etmek üzere bana iman ederek ve resûllerimi tasdik ederek/doğrularak yola çıkarsa onun cennete gireceğini ya da ecir veya ganimete nâil olmuş olarak yola çıktığı beldeye geri döneceğini garanti ediyorum’ buyurarak O’nun [cc] yolunda cihada çıkan kimseyi güvence altına almıştır.”

³⁸ Buhârî, Cihad, 2790; Tirmizî, Cennet, 2530.

٣٣٠

دَرَجَاتُ الْمُجَاهِدِينَ

• عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ، وَأَقَامَ الصَّلَاةَ، وَصَامَ رَمَضَانَ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ، جَاهِدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ جَلَسَ فِي أَرْضِهِ الَّتِي وُلِدَ فِيهَا»،

فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَفَلَا تُبَشِّرُ النَّاسَ؟

قَالَ: «إِنَّ فِي الْجَنَّةِ مِائَةَ دَرَجَةٍ، أَعَدَّهَا اللَّهُ لِلْمُجَاهِدِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، مَا بَيْنَ الدَّرَجَتَيْنِ كَمَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ، فَإِذَا سَأَلْتُمُ اللَّهَ، فَاسْأَلُوهُ الْفِرْدَوْسَ، فَإِنَّهُ أَوْسَطُ الْجَنَّةِ وَأَعْلَى الْجَنَّةِ - أَرَاهُ - فَوْقَهُ عَرْشُ الرَّحْمَنِ، وَمِنْهُ تَفَجَّرُ أَنْهَارُ الْجَنَّةِ» [٣٨].

٣٣١

مَا ضَمَّنَهُ اللَّهُ لِلْمُجَاهِدِينَ

• عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«تَضَمَّنَ اللَّهُ لِمَنْ خَرَجَ فِي سَبِيلِهِ، لَا يُخْرِجُهُ إِلَّا جِهَادًا فِي سَبِيلِي، وَإِيمَانًا بِي، وَتَصَدِيقًا بِرُسُلِي، فَهُوَ عَلَيَّ ضَامِنٌ أَنْ أُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ، أَوْ أَرْجِعَهُ إِلَى مَسْكِنِهِ الَّذِي خَرَجَ مِنْهُ، نَائِلًا مَا نَالَ مِنْ أَجْرٍ أَوْ غَنِيمَةٍ،

٣٨ صحيح البخاري،

كِتَابُ الْجِهَادِ

وَالسَّيْرِ، بَابُ دَرَجَاتِ

الْمُجَاهِدِينَ فِي سَبِيلِ

اللَّهِ، ج ٤ ص ١٦،

رقم ٢٧٩٠. سنن

الترمذي، بَابُ مَا

جَاءَ فِي صِفَةِ دَرَجَاتِ

الْجَنَّةِ، ج ٤ ص ٦٧٥،

رقم ٢٥٣٠.

Muhammed'in canı elinde olana yemin olsun ki Allah yolunda yara alan bir kimsenin her bir yarası, kıyamet gününde ilk andaki tazeliği gibi olacaktır ve kişi böylece Allah'ın huzuruna gelecektir. Yaranın rengi kan rengi olacak ve misk kokacaktır. Muhammed'in canı elinde olana yemin olsun ki eğer Müslümanlara zor gelmeyecek ve meşakkat vermeyecek olsaydı Allah yolunda savaşan bir seriyyeden asla geri kalmazdım. Ancak onları hayvana bindirebilecek imkânı bulamıyorum. Onlar da buna kudret bulamıyorlar. Benden ayrı kalmak da onlara zor geliyor.

Muhammed'in canı elinde olana yemin olsun ki Allah yolunda savaşıp öldürülmeyi, sonra dirilip tekrar savaşıp öldürülmeyi, sonra dirilip tekrar savaşıp tekrar öldürülmeyi çok isterim.”^[39]

332

Şehidlerin Mertebeleri

- Ömer b.el-Hattâb'dan (ra) rivayetle:

Resûlullah' (sas) şöyle buyururken duydum:

“Şehidlerin dört mertebesi vardır. İmanı sağlam mümin bir kişi düşmanla karşılaşır ve Allah'a (cc) verdiği söze sâdık kalarak bu hâl üzere öldürülür. İşte bu kişi, kıyamet günü insanlarının kendisine şöyle başını kaldırarak baktıkları kişidir.” diyerek başını yukarı kaldırdı ve başındaki örtüsü düştü.

Râvi burada şunu ekledi: “Bilmiyorum, burada kastettiği Ömer'in başındaki örtü mü yoksa Resûlullah'ın (sas) başındaki örtü müydü?” Resûlullah (sas) konuşmasının devamında şöyle buyurdu:

39 Müslim, İmare, 1876; Buhârî şu lafızla rivayet etmiştir: “Nefsime elinde olana yemin olsun ki Allah yolunda öldürülmeyi sonra diriltilmeyi sonra tekrar öldürülmeyi ve diriltilmeyi sonra tekrar öldürülüp tekrar diriltilmeyi ve tekrar öldürülmeyi ne kadar isterdim.” Buhârî, Şehâdet, 2797.

وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ، مَا مِنْ كَلِمٍ يُكَلِّمُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، إِلَّا
جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَهَيْئَتِهِ حِينَ كَلِمَ، لَوْنُهُ لَوْنُ دَمٍ، وَرِيحُهُ مِسْكٌ،
وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ، لَوْلَا أَنْ يَشُقَّ عَلَى الْمُسْلِمِينَ مَا قَعَدْتُ
خِلَافَ سَرِيَّةٍ تَغْزُو فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَبَدًا، وَلَكِنْ لَا أَجِدُ سَعَةً فَأَحْمِلُهُمْ،
وَلَا يَجِدُونَ سَعَةً، وَيَشُقُّ عَلَيْهِمْ أَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنِّي،
وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ، لَوَدِدْتُ أَنِّي أَغْزُو فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَأُقْتَلَ،
ثُمَّ أَغْزُو فَأُقْتَلَ، ثُمَّ أَغْزُو فَأُقْتَلَ» [٣٩].

٣٣٢

خُطْبَتُهُ فِي أَنَّ الشُّهَدَاءَ أَرْبَعَةٌ

عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ قَالَ:

سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ:

«الشُّهَدَاءُ أَرْبَعَةٌ: رَجُلٌ مُؤْمِنٌ جَيِّدُ الْإِيمَانِ، لَقِيَ الْعَدُوَّ، فَصَدَقَ
اللَّهُ حَتَّى قُتِلَ، فَذَلِكَ الَّذِي يَرْفَعُ النَّاسُ إِلَيْهِ أَعْيُنُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ هَكَذَا»
وَرَفَعَ رَأْسَهُ حَتَّى وَقَعَتْ قَلَنَسُوتُهُ،

قَالَ: فَمَا أَذْرِي أَقْلَنَسُوتَ عُمَرَ أَرَادَ أَمْ قَلَنَسُوتَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ؟

٣٩ صحيح مسلم، كتاب
الإمامة، باب فضل
الجهاد والخروج
في سبيل الله، ج ٣
ص ١٤٩٥، رقم ١٨٧٦
ورواه البخاري بلفظ
«وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ
لَوَدِدْتُ أَنِّي أُقْتَلَ فِي
سَبِيلِ اللَّهِ، ثُمَّ أُخْيَا،
ثُمَّ أُقْتَلَ، ثُمَّ أُخْيَا،
ثُمَّ أُقْتَلَ، ثُمَّ أُخْيَا،
ثُمَّ أُقْتَلَ» بَابُ تَمَنِّي
الشَّهَادَةِ، ج ٤ ص ١٧،
رقم ٢٧٩٧.

“İmanı sağlam mümin bir kişi, düşmanla karşılaşır ve korkudan sanki derisine sivri dikenlerle vurulur gibidir. Nereden geldiği belli olmayan bir ok ile ölürse bu da ikinci mertebedir. Salih ameline kötü işlerin de kanştığı bir mümin, düşmanla karşılaşır da Allah’a verdiği söze sadık kalarak öldürülene dek savaşırsa bu kişi de üçüncü mertebededir. Diğeri ise birçok günah işleyerek nefesine zulmetmiş kişidir. Bu da Allah’a verdiği söze sadık kalır da öldürülene dek savaşırsa dördüncü mertebededir.”^[40]

333

Allah Katında Şehidin Durumu

- el-Mikdâm b. Ma’dikerib’den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) şöyle buyurmuştur:

“Şehid, Allah katında şu altı mükâfata nâil olur: Kanı ilk aktığında tüm günahları affolunur, cennetteki yeri ona gösterilir, kabir azabından korunur, büyük korkudan emin olur, bir yakutu dünya ve içindeki her şeyden daha değerli olan onur tâcı giydirilir, yetmiş iki hûri ile evlendirilir ve yakınlarından yetmiş kişiye şefaate edebilme izni verilir.”^[41]

334

Savaş Sırasında Mücahidlerin Geride Kalan Eşlerine Hürmet Gösterilmesi

- Mu’âz b. Cebel’den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) şöyle buyurdu:

“Savaş ikiye ayrılır. Kim Allah’ın nzasını ister de komutanına itaat eder, malının en güzellerini bu uğurda infak eder, yoldaşlarına karşı yumuşak olur, onlara yardım eder ve fesattan sakınırsa onun uykusuna da uyanıklığına da ecir verilir.

⁴⁰ Tirmizî, Cihad, 1644.

⁴¹ Tirmizî, Cihad, 1663; Ahmed b. Hanbel, Müsned, XXXVIII, 419.

قَالَ: «وَرَجُلٌ مُؤْمِنٌ جَيِّدُ الْإِيمَانِ لَقِيَ الْعَدُوَّ فَكَأَنَّمَا ضُرِبَ جِلْدُهُ بِشَوْكٍ طَلَحَ مِنَ الْجُبْنِ أَتَاهُ سَهْمٌ غَرَبَ فَقَتَلَهُ فَهُوَ فِي الدَّرَجَةِ الثَّانِيَةِ، وَرَجُلٌ مُؤْمِنٌ خَلَطَ عَمَلًا صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا لَقِيَ الْعَدُوَّ فَصَدَقَ اللَّهُ حَتَّى قُتِلَ فَذَلِكَ فِي الدَّرَجَةِ الثَّالِثَةِ، وَرَجُلٌ مُؤْمِنٌ أُسْرِفَ عَلَى نَفْسِهِ، لَقِيَ الْعَدُوَّ فَصَدَقَ اللَّهُ حَتَّى قُتِلَ فَذَلِكَ فِي الدَّرَجَةِ الرَّابِعَةِ^[٤٠]».

۳۳۳

خُطْبَتُهُ فِيمَا لِلشَّهِيدِ عِنْدَ اللَّهِ

• عَنْ الْمِقْدَامِ بْنِ مَعْدِي كَرِبَ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«لِلشَّهِيدِ عِنْدَ اللَّهِ سِتُّ خِصَالٍ: يُغْفَرُ لَهُ فِي أَوَّلِ دَفْعَةٍ، وَيَرَى مَقْعَدَهُ مِنَ الْجَنَّةِ، وَيُجَارُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَيَأْمَنُ مِنَ الْفَزَعِ الْأَكْبَرِ، وَيُوضَعُ عَلَى رَأْسِهِ تَاجُ الْوَقَارِ، الْيَاقُوتَةُ مِنْهَا خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا، وَيُزَوَّجُ اثْنَتَيْنِ وَسَبْعِينَ زَوْجَةً مِنَ الْحُورِ الْعِينِ، وَيُشَفَّعُ فِي سَبْعِينَ مِنْ أَقَارِبِهِ^[٤١]».

۳۳۴

الْعَزُّ وَحُرْمَةُ نِسَاءِ الْمُجَاهِدِينَ

• عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ:

عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ:

«الْعَزُّ غَزْوَانٌ: فَأَمَّا مَنْ ابْتَغَى وَجْهَ اللَّهِ، وَأَطَاعَ الْإِمَامَ، وَأَنْفَقَ الْكَرِيمَةَ، وَيَاسَرَ الشَّرِيكَ، وَاجْتَنَبَ الْفُسَادَ، فَإِنَّ نَوْمَهُ وَنَبِيَّهُ أَجْرٌ كُلُّهُ،

٤٠ سنن الترمذي، أبواب فضائل الجهاد، باب ما جاء في فضل الشهيد عند الله، ج ٤ ص ١٧٧، رقم ١٦٤٤
٤١ سنن الترمذي، أبواب فضائل الجهاد، باب في ثواب الشهيد، ج ٤ ص ١٨٧، رقم ١٦٦٣.
مسند الإمام أحمد، مسند الشاميين، حديث المِقْدَامِ بْنِ مَعْدِيكَرِبَ الْكِنْدِيِّ أَبِي كَرِيمَةَ، ج ٢٨ ص ٤١٩، رقم ١٧١٨٢

Kim de övülme, riyâ, gösteriş ve mal kazancı için savaşır da komutanına isyan eder, yeryüzünde fesat çıkarırsa bu kişi de savaştan asgarî düzeyde ecir bile alamaz aksine günahla geri döner.”^[42]

• **Büreyde'den (ra) rivayetle:**

Resûlullah (sas) şöyle buyurmuştur:

“Savaştan geri kalan kimseler, kendi annelerine hürmet eder gibi mücahidlerin hanımlarına hürmet etmek zorundadırlar. Savaştan geri kalmış bir kimse mücahidlerden birine yardım etme hususunda muhalefet eder de onun ehline karşı ihanette bulunursa kıyamet günü bu hain, o mücahid için durdurulur. O mücahit, diğerinin amellerinden dilediği kadarını alır. Mücahidin amelleri alma hususundaki istek ve arzusunu ne zannedersiniz?”^[43]

• **Ebû Sa'îd el-Hudrî'den (ra) rivayetle:**

Resûlullah (sas), Beni Lihyan kabilesine “Her iki kişiden birisi savaşa katılsın.” emrini ulaştırması üzere bir kişi gönderdi.

Sonra komutana şöyle buyurdu: “Kim geride kalırsa savaşa gidenin ehline ve malına iyilikle muamelede bulunsun. Böyle yapan bir kimseye savaşa gidenin ecrinin yansı kadar ecir verilir.”^[44]

335

Ücretli Askere Sevap Yoktur

• **Ebû Eyyüb'dan (ra) rivayetle:**

Kendisi Resûlullah'ı şöyle buyururken duymuştur:

“Sizler birçok memleketin fethi ile nızıklandınılacaksınız. Oralarda silahlandınılmış askerî birlikler göreceksiniz.

⁴² Ebû Dâvûd, Cihad, 2515; Nesâî, es-Sünenü'l-Kübrâ, Cihad, 4382.

⁴³ Müslim, İmare, 1897; Nesâî, Cihad, 3189.

⁴⁴ Müslim, İmare, 1896; Ebû Dâvûd, Cihad, 2510.

وَأَمَّا مَنْ غَزَا فَخَرًّا وَرِيَاءً وَسُمْعَةً، وَعَصَى الْإِمَامَ، وَأَفْسَدَ فِي الْأَرْضِ، فَإِنَّهُ لَمْ يَرْجِعْ بِالْكَفَافِ [٤٢].

• عَنْ بُرَيْدَةَ، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«حُرْمَةُ نِسَاءِ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ كَحُرْمَةِ أُمَّهَاتِهِمْ، وَمَا مِنْ رَجُلٍ مِنَ الْقَاعِدِينَ يَخْلُفُ رَجُلًا مِنَ الْمُجَاهِدِينَ فِي أَهْلِهِ فَيُخُونُهُ فِيهِمْ، إِلَّا وَقَفَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَيَأْخُذُ مِنْ عَمَلِهِ مَا شَاءَ، فَمَا ظَنُّكُمْ؟» [٤٣].

• عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ:

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ إِلَى بَنِي لَحْيَانَ: «لِيُخْرِجَ مِنْ كُلِّ رَجُلَيْنِ رَجُلٌ»،

ثُمَّ قَالَ لِلْقَاعِدِ: «أَتَيْكُمْ خَلَفَ الْخَارِجِ فِي أَهْلِهِ وَمَالِهِ بِخَيْرٍ، كَانَ لَهُ مِثْلُ نِصْفِ أَجْرِ الْخَارِجِ» [٤٤].

٣٣٥

لَا ثَوَابَ لِلْمُجَاهِدِ بِأُجْرَةٍ

• عَنْ أَبِي أَيُّوبَ:

أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «سَتُفْتَحَ عَلَيْكُمْ الْأَمْصَارُ، وَسَتَكُونُ جُنُودٌ مُجَنَّدَةٌ،

٤٢ سنن أبي داود، كتاب

الجهاد، باب في

مَنْ يَغْزُو وَيَلْتَمِسُ

الدُّنْيَا، ج ٣ ص ١٣،

رقم ٢٥١٥. السنن

الكبرى، النسائي،

كتاب الجهاد، فضل

الصدقة في سبيل

الله غز ورجل، ج ٤

ص ٣٠٩، رقم ٤٣٨٢.

٤٣ صحيح مسلم، كتاب

الإمارة، باب حُرْمَةُ

نِسَاءِ الْمُجَاهِدِينَ، ج ٣

ص ١٥٠٨، رقم

١٨٩٧. سنن

النسائي، كتاب

الجهاد، حُرْمَةُ نِسَاءِ

الْمُجَاهِدِينَ، ج ٦

ص ٥٠، رقم ٣١٨٩.

٤٤ صحيح مسلم، كتاب

الإمارة، باب فَضْلِ

إِعَانَةِ الْغَازِي فِي سَبِيلِ

الله، ج ٣ ص ١٥٠٧،

رقم ١٨٩٦. سنن

أبي داود، كتاب

الجهاد، باب مَا

يُجْرَى مِنَ الْغَزْوِ، ج ٣

ص ١٢، رقم ٢٥١٠.

Sizlere o birliklerle beraber sefere çıkmanız emredilecek. Ancak içinizden kimileri bu birliklerle sefere çıkmak istemeyerek içerisinde bulunduğu gruptan kaçacak. Sonra başka kabilelerle anlaşma yapabilme isteği ile onlara gidecek ve kendisini onlara: “Falanca orduya karşı sizin yanınızda savaşmam için beni ücretle tutacak yok mu, falanca orduya karşı sizin yanınızda savaşmam için beni ücretle tutacak yok mu?” diyerek sunacak. Dikkat edin, bu kişi ücretli bir askerdir ve kanının son damlasına dek savaşsa da ona herhangi bir sevap yoktur.”^[45]

• Ebû Ümâme el-Bâhilî’den (ra) rivayetle:

Nebî’ye (sas) bir adam geldi ve O’na: “Ücret karşılığında ve insanlar nazarında anılan bir kimse olma ümidi ile savaşan bir kimseye Allah katında ne vardır?” diye sordu.

Resûlullah (sas): “Hiçbir şey yoktur.” diye buyurdu.

Adam sorusunu üç kere tekrarladı ve Resûlullah (sas) her seferinde: “Hiçbir şey yoktur.” buyurdu.

Sonunda şunları ekledi: “Allah (cc), O’nun nızasının dışında yapılan, O’na (cc) has kılınmayan hiçbir ameli kabul etmez.”^[46]

336

Silahlanmaya Teşvik

• Ukbe b. Âmir’den (ra) rivayetle:

Resûlullah’ın (sas) minberden insanlara hitaben şunları buyurduğunu duydum:

“Siz de gücünüzün yettiği her kuvvetten cihad için hazırlık yapın.” [Enfâl 8/60] Biliniz ki kuvvet, (ok) atmaaktır. Biliniz ki kuvvet, (ok) atmaaktır. Biliniz ki kuvvet, (ok) atmaaktır.”^[47]

⁴⁵ Ebû Dâvûd, Cihad, 2525.

⁴⁶ Nesâî, Cihad, 3140.

⁴⁷ Müslim, İmare, 1917.

تُقَطَّعُ عَلَيْكُمْ فِيهَا بُعُوثٌ فَيَكْرَهُ الرَّجُلُ مِنْكُمْ الْبُعْثَ فِيهَا،
فَيَتَخَلَّصُ مِنْ قَوْمِهِ، ثُمَّ يَتَصَفَّحُ الْقَبَائِلَ، يَعْزِضُ نَفْسَهُ عَلَيْهِمْ، يَقُولُ:
مَنْ أَكْفِيهِ بَعْثَ كَذَا، مَنْ أَكْفِيهِ بَعْثَ كَذَا؟ أَلَا وَذَلِكَ الْأَجِيرُ إِلَى آخِرِ
قَطْرَةٍ مِنْ دَمِهِ [٤٥]».

• عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْمُبَاهِلِيِّ،

قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: أَرَأَيْتَ
رَجُلًا غَزَا يَلْتَمِسُ الْأَجْرَ وَالذِّكْرَ، مَا لَهُ؟

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا شَيْءَ لَهُ»

فَاعَادَهَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، يَقُولُ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«لَا شَيْءَ لَهُ»

ثُمَّ قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ لَا يَقْبَلُ مِنَ الْعَمَلِ إِلَّا مَا كَانَ لَهُ خَالِصًا،

وَابْتِغَى بِهِ وَجْهَهُ [٤٦]».

٣٣٦

خُطْبَتُهُ فِي حَتِّهِ عَلَى السِّلَاحِ

• عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ، قَالَ:

سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ، يَقُولُ:

«{وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ} [الأنفال: ٦٠] ، أَلَا إِنَّ الْقُوَّةَ

الرَّمْيَ، أَلَا إِنَّ الْقُوَّةَ الرَّمْيَ، أَلَا إِنَّ الْقُوَّةَ الرَّمْيَ [٤٧]».

٤٥ سنن أبي داود، كتاب

الجهاد، باب في

الجعائل في الغزو،

ج ٣ ص ١٦، رقم

٢٥٢٥.

٤٦ سنن النسائي، كتاب

الجهاد، من غزا

يَلْتَمِسُ الْأَجْرَ وَالذِّكْرَ،

ج ٦ ص ٢٥، رقم

٣١٤٠.

٤٧ صحيح مسلم،

كتاب الإمامة، باب

فَضْلِ الرَّمْيِ وَالْحَتِّ

عَلَيْهِ، ج ٣ ص ١٥٢٢،

رقم ١٩١٧.

• Ukbe b. Âmir'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) minberde şu âyetleri okudu:

“Siz de gücünüzün yettiği her kuvvetten cihad için hazırlık yapın.” [Enfâl 8/ 60] Ardından üç kere peş peşe: **“Biliniz ki kuvvet, (ok) atmaktır.”** buyurarak şöyle devam etti: **“Biliniz ki Allah (cc) yeryüzünde sizi fetihlere müyesser kılacak. Sıkıntılardan kurtulacaksınız. İşte o zaman, sizden hiç kimse ok atışından gâfil kalmasın.”**^[48]

337

Atış Yapmanın ve Köle Azat Etmenin Faziletleri

• Ebû Necîh es-Sülemî'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) ile birlikte Tâif Kalesi'ni ya da Tâif Sarayı'nı muhasara altına almıştık. Resûlullah (sas) şöyle buyurdu:

“Kim Allah (cc) yolunda oku ile yardımda bulunursa onun için cennette bir derece vardır.” -Ben o gün on altı ok yardımda bulunmuştum.- **“Her kim de Allah yolunda bir ok atarsa ona bir köle azat etme sevabı yazılır. Kim de Allah yolunda yaşlanırsa kıyamet günü ona nur olur.”**

Kim bir Müslüman köle azat ederse Allah (cc) azat ettiği kişinin her bir kemiğine karşılık azat edenin de her bir kemiğini cehennem ateşinden muhafaza eder. Müslüman bir köleyi azat eden her bir Müslüman kadın için de Allah (cc) azat ettiğinin her bir kemiğine karşılık azat edenin de her bir kemiğini cehennem ateşinden muhafaza eder.”^[49]

⁴⁸ Tirmizî, Tefsîru'l-Kur'ân, 3083.

⁴⁹ Ahmed b. Hanbel, Müsned, XXXII, 167.

• عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ:

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَرَأَ هَذِهِ الْآيَةَ عَلَى الْمِنْبَرِ:
 {وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ} [الأنفال: ٦٠] قَالَ: «أَلَا إِنَّ الْقُوَّةَ الرَّمْيُ
 - ثَلَاثَ مَرَّاتٍ - أَلَا إِنَّ اللَّهَ سَيَفْتَحُ لَكُمْ الْأَرْضَ، وَتُسْكِنُونَ الْمُؤْنَةَ،
 فَلَا يَعْجِزَنَّ أَحَدُكُمْ أَنْ يُلْهَوْ بِأَسْهُمِهِ» [٤٨].

٣٣٧

خُطْبَتُهُ فِي فَضْلِ الرَّمْيِ وَالْإِعْتَاقِ

• عَنْ أَبِي نَجِيحٍ السُّلَمِيِّ قَالَ:

حَاصِرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِصْنَ الطَّائِفِ أَوْ
 قَصْرَ الطَّائِفِ،

فَقَالَ: «مَنْ بَلَغَ بِسَهْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، فَلَهُ دَرَجَةٌ فِي
 الْجَنَّةِ»، فَبَلَغْتُ يَوْمَئِذٍ سِتَّةَ عَشَرَ سَهْمًا. «وَمَنْ رَمَى بِسَهْمٍ فِي سَبِيلِ
 اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، فَهُوَ لَهُ عِدْلُ مُحَرَّرٍ، وَمَنْ أَصَابَهُ شَيْبٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
 عَزَّ وَجَلَّ، فَهُوَ لَهُ نُورٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ،

وَأَيُّمَا رَجُلٍ أَعْتَقَ رَجُلًا مُسْلِمًا، جَعَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ وِقَاءَ كُلِّ
 عَظْمٍ مِنْ عِظَامِهِ عَظْمًا مِنْ عِظَامِ مُحَرَّرِهِ مِنَ النَّارِ. وَأَيُّمَا امْرَأَةٍ مُسْلِمَةٍ
 أَعْتَقَتْ امْرَأَةً مُسْلِمَةً، فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ جَاعِلٌ وِقَاءَ كُلِّ عَظْمٍ مِنْ
 عِظَامِهَا عَظْمًا مِنْ عِظَامِ مُحَرَّرِهَا مِنَ النَّارِ» [٤٩].

٤٨ سنن الترمذي، أبواب تفسير القرآن، باب ومن سورة الأنفال، ج ٥ ص ٢٧٠، رقم ٣٠٨٣. ٤٩ مسند الإمام أحمد، مسند الكوفيين، حديث أبي نجيح السلمي، ج ٣٢ ص ١٦٧، رقم ١٩٤٢٨.

Atların Çeşitlerine Dair Hutbe

• Ebû Hüreyre'den [ra] rivayetle:

[...] Resûlullah'a [sas]: "Ey Allah'ın Resûlü! Atlar hakkında ne dersin?" diye soruldu.

Resûlullah [sas] şöyle buyurdu: "Atlar üç çeşitti: At kimileri için günah, kimileri için ihtiyacına bir perde, kimileri içinse hayır ve sevaptır.

Sahibine günah kazandıran ata gelince kişi atını gösteriş ve övünme için, İslâm ehline düşmanlık için besler, işte bu at sahibi için büyük bir vebaldir.

Sahibinin ihtiyacına perde olanına gelince kişi atını Allah yolunda bağlar, sonra da gerek hayvanların sırtındaki Allah hakkını (cihad için binmek, bindirmek) gerek zekâtını unutmaz, işte bu at o kimse için bir perdedir.

Sahibine hayır ve sevap kazandıran ata gelince bu kişi de atını Müslümanlar lehine Allah yolunda bağlamıştır. Atı da bol otlu geniş bir sahada ya da bir çayırdaki beslenirse atın buralarda yediği her bir şey sayısınca sahibi için iyilikler yazılır. Atın gübreleri ve bevilleri sayısınca da sahibi için iyilikler yazılır. Hatta bir de atın ipi kopsa da at bir ya da iki tepe boyunca ilerlese yerde tırnaklarının bıraktığı izler ve gübreleri sayısınca Allah sahibine iyilikler yazar. Sahibi bu hayvan ile bir nehir-den geçerken at nehirden su içse sahibi onu sulamak istememiş olsa bile Allah o kimse için atının içtiği su damlası kadar iyilik yazar."^[50]

⁵⁰ Müslim, Zekât, 987; Buhârî, Cihad, 2860.

٣٣٨

خُطْبَتُهُ فِي أَنَّ الْخَيْلَ وَزُرٌّ وَسِتْرٌ وَأَجْرٌ

• عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

...قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَالْخَيْلُ؟

قَالَ: «الْخَيْلُ ثَلَاثَةٌ: هِيَ لِرَجُلٍ وَزُرٌّ، وَهِيَ لِرَجُلٍ سِتْرٌ، وَهِيَ لِرَجُلٍ أَجْرٌ، فَأَمَّا الَّتِي هِيَ لَهُ وَزُرٌّ، فَرَجُلٌ رَبَطَهَا رِيَاءً وَفَخْرًا وَنَوَاءً عَلَى أَهْلِ الْإِسْلَامِ،

فَهِيَ لَهُ وَزُرٌّ، وَأَمَّا الَّتِي هِيَ لَهُ سِتْرٌ، فَرَجُلٌ رَبَطَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ، ثُمَّ لَمْ يَنْسَ حَقَّ اللَّهِ فِي ظُهُورِهَا وَلَا رِقَابِهَا، فَهِيَ لَهُ سِتْرٌ، وَأَمَّا الَّتِي هِيَ لَهُ أَجْرٌ، فَرَجُلٌ رَبَطَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ لِأَهْلِ الْإِسْلَامِ، فِي مَرْجٍ وَرَوْضَةٍ، فَمَا أَكَلَتْ مِنْ ذَلِكَ الْمَرْجِ،

أَوْ الرَّوْضَةِ مِنْ شَيْءٍ، إِلَّا كُتِبَ لَهُ، عَدَدَ مَا أَكَلَتْ حَسَنَاتٍ، وَكُتِبَ لَهُ عَدَدَ أَرْوَاثِهَا وَأَبْوَالِهَا حَسَنَاتٍ، وَلَا تَقْطَعُ طَوْلَهَا فَاسْتَنْتَ شَرَفًا، أَوْ شَرَفَيْنِ، إِلَّا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ عَدَدَ آثَارِهَا وَأَرْوَاثِهَا حَسَنَاتٍ، وَلَا مَرَبَّهَا صَاحِبُهَا عَلَى نَهْرٍ، فَشَرِبَتْ مِنْهُ وَلَا يُرِيدُ أَنْ يَسْقِيَهَا، إِلَّا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ، عَدَدَ مَا شَرِبَتْ حَسَنَاتٍ^[٥٠]».

صحيح مسلم، كتاب
الزكاة، باب إثم مانع
الزكاة، ج ٢ ص ٦٨٠،
رقم ٩٨٧. صحيح
البخاري، كتاب
الجهاد والسير، باب:
الخيال لثلاثة، ج ٤
ص ٢٩، رقم ٢٨٦٠.

Yöneticiye İtaat Hakkında İrad Ettiği Hutbe

- el-Kâsım b. Avf eş-Şeybânî ‘den o da birinden şöyle rivayet etmiştir:

Ebû Zer’e vermek üzere bir hediye götürdük. Rebeze’ye vardığımızda onu bulamadık, nerede olduğunu sorduk. Hac yapmak üzere izin aldığını söylediler. Biz de Mekke yoluna koyulduk ve onu Minâ’da bulduk. Onun yanında oturuyorken bir adam geldi ve ona, Osman’ın [ra] (öğle ve ikindi) namazı dört rek’at kıldırıldığını söyledi. Bu haber Ebû Zer’in hoşuna gitmedi ve onu son derece kızdırdı.

“Ben Resûlullah’ın [sas] arkasında namazı kıldım ve O iki rek’at kıldırdı. Keza Ebû Bekir ve Ömer’in arkasında da namazı kıldım, onlar da iki rek’at kıldırdılar.” dedi.

Sonra namazı kılmak üzere kalktı ancak kendisi de dört rek’at olarak kıldı.

“Sen müminlerin emîrini dört rek’at kıldığı için ayıpladın, sonra da onun gibi yaptın.” denildi.

Bunun üzerine Ebû Zer şöyle söyledi: “İhtilafta bulunmak bundan daha da kötüdür. Çünkü Resûlullah [sas] şöyle buyurdu:

‘Benden sonra bir halife gelecektir, sakın onu zelil etmeyiniz. Kim böyle bir şey yaparsa o İslâm’ın hükmünü boynundan çıkarmış olur. Hatasını telâfi edene kadar da onun tövbesi makbûl olmaz. Bunu da ancak hatasından dönüp başlarında bulunan kişiye değer verenler arasında yer almakla yapabilir.’

Resûlullah [sas] şu üç konuda itaatkâr olmamızı emretti: İyiliği emretmek, münkerden nehyetmek ve insanlara dinin hükümlerini öğretmek.”^[51]

⁵¹ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXXV, 364.

٣٣٩

خُطْبَتُهُ فِي إِكْرَامِ السُّلْطَانِ

• عَنْ الْقَاسِمِ بْنِ عَوْفٍ السَّيْبَانِيِّ عَنْ رَجُلٍ قَالَ:

كُنَّا قَدْ حَمَلْنَا لِأَبِي ذَرٍّ، شَيْئًا نُرِيدُ أَنْ نُعْطِيَهُ إِيَّاهُ، فَأَتَيْنَا الرَّبْدَةَ فَسَأَلْنَا عَنْهُ فَلَمْ نَجِدْهُ، قِيلَ: اسْتَأْذَنَ فِي الْحَجِّ، فَأُذِنَ لَهُ، فَأَتَيْنَاهُ بِالْبَلَدَةِ، وَهِيَ مِنِّي، فَبَيَّنَّا نَحْنُ عِنْدَهُ إِذْ قِيلَ لَهُ: إِنَّ عُثْمَانَ صَلَّى أَرْبَعًا، فَاشْتَدَّ ذَلِكَ عَلَى أَبِي ذَرٍّ، وَقَالَ قَوْلًا شَدِيدًا،

وَقَالَ: صَلَّيْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَصَلَّى رَكَعَتَيْنِ، وَصَلَّيْتُ مَعَ أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ.

ثُمَّ قَامَ أَبُو ذَرٍّ فَصَلَّى أَرْبَعًا،

فَقِيلَ لَهُ: عِبْتَ عَلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ شَيْئًا، ثُمَّ صَنَعْتَهُ

قَالَ: الْخِلَافُ أَشَدُّ، إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطَبَنَا فَقَالَ:

«إِنَّهُ كَأَنَّ بَعْدِي سُلْطَانٌ فَلَا تُذَلُّوهُ، فَمَنْ أَرَادَ أَنْ يُذَلَّهُ فَقَدْ خَلَعَ رِبْقَةَ الْإِسْلَامِ مِنْ عُنُقِهِ، وَلَيْسَ بِمَقْبُولٍ مِنْهُ تَوْبَةٌ حَتَّى يَسُدَّ ثُلُمَتَهُ الَّتِي تَلَمَّ، وَلَيْسَ بِفَاعِلٍ، ثُمَّ يَعُودُ فَيَكُونُ فِيمَنْ يُعْزَرُ»

أَمَرْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ لَا يَغْلِبُونَا عَلَى ثَلَاثٍ: أَنْ نَأْمُرَ بِالْمَعْرُوفِ، وَنَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ، وَنُعَلِّمَ النَّاسَ السُّنَنَ [٥١].

٥١ مسند الإمام أحمد،
مسند الأنصار،
حديث أبي ذرٍّ
الغفاري رضي الله
عنه، ج ٣٥ ص ٣٦٤،
رقم ٢١٤٦٠

Yöneticilerin İyileri ve Kötüleri

- Ebû Sa'îd el-Hudrî'den rivayetle:

Resûlullah (sas) bir hutbesinde bizlere şöyle buyurdu:

“Biliniz ki belki de yakın bir zamanda Allah'ın huzuruna çağrılınm ve icabet ederim. Benden sonra başınıza, bildiğiniz hükümlerle amel eden ve tanıdığınız bir idare şekliyle sizi yöneten bazı kimseler geçecektir. Onlara itaat etmek, itaatten sayılır.

Bir müddet bu hâl devam edecek. Bunlardan sonra ise başınıza, bilmedikleri hükümlerle amel eden ve tanımadığınız idare şekilleri ile sizi yöneten bazı kimseler geçecektir. Kim onlara fayda sağlar ve yakın olursa hem kendileri helâk olur hem de başkalarını helâke sürüklerler. Onlarla oturup kalkın ama amellerinizde onlardan ayrılın. İyilerin iyi olduğuna kötülerin de kötü olduğuna şahitlik edin.”^[52]

Yöneticileri Dinleme/İtaat Hususunda

- Ebû Hüreyre'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) şöyle buyurmuştur:

“Benden sonra gelecek idarecilerin samimi ve sadık olanları iyilikle, günahkâr ve fâsık olanları ise kötülükle sizleri yönetecektir. Onları dinleyiniz ve hakka uygun her şeyde onlara itaat ediniz. Arkalarında namaz kılınız. Eğer iyilik yaparlarsa hem sizin hem onların yararına olur. Kötülük yaparlarsa da sizin lehinize, onların aleyhine olur.”^[53]

⁵² Taberânî, el-Mu'cemü'l-Ev-sat, VII, 105.

⁵³ Taberânî, el-Mu'cemü'l-Ev-sat, VI, 247.

٣٤٠

خُطْبَتُهُ فِي الْمُحْسِنِ وَالْمُسِيءِ مِنَ الْعُمَّالِ

• عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ:

خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ فِي خُطْبَتِهِ: «أَلَا إِنِّي أُوشِكُ أَنْ أَدْعَى فَأُجِيبَ، فَيَلِيَكُمْ عُمَالٌ مِنْ بَعْدِي، يَعْمَلُونَ مَا تَعْلَمُونَ، وَيَعْمَلُونَ مَا تَعْرِفُونَ، وَطَاعَةٌ أَوْلَيْكَ طَاعَةٌ،

فَتَلْبِثُونَ كَذَلِكَ زَمَانًا، ثُمَّ يَلِيكُمْ عُمَالٌ مِنْ بَعْدِهِمْ، يَعْمَلُونَ بِمَا لَا يَعْلَمُونَ، وَيَعْمَلُونَ بِمَا لَا تَعْرِفُونَ، فَمَنْ فَادَهُمْ وَنَاصَحَهُمْ فَأُولَئِكَ قَدْ هَلَكُوا وَأَهْلَكُوا، وَخَالَطُوهُمْ بِأَجْسَادِكُمْ، وَزَايَلَوْهُمْ بِأَعْمَالِكُمْ، وَاشْهَدُوا عَلَى الْمُحْسِنِ أَنَّهُ مُحْسِنٌ، وَعَلَى الْمُسِيءِ أَنَّهُ مُسِيءٌ»^[٥٢].

٣٤١

خُطْبَتُهُ فِيمَا يُسْتَمَعُ لِلْأُئِمَّةِ فِيهِ

• عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ:

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

«سَيَلِيكُمْ بَعْدِي وُلَاةٌ، فَيَلِيكُمْ الْبِرُّ بِيَرِّهِ، وَالْفَاجِرُ بِفُجُورِهِ، فَاسْمَعُوا لَهُمْ وَأَطِيعُوا فِي كُلِّ مَا وَافَقَ الْحَقَّ، وَصَلُّوا وَرَاءَهُمْ، فَإِنْ أَحْسَنُوا فَلَكُمْ وَلَهُمْ، وَإِنْ أَسَاءُوا فَلَكُمْ وَعَلَيْهِمْ»^[٥٣].

٥٢ المعجم الأوسط،
الطبراني، تَابُثُ الْإِيمِ،
مِنْ اسْمُهُ: مُحَمَّدٌ،
ج ٧ ص ١٠٥، رقم
٦٩٨٨.

٥٣ المعجم الأوسط،
الطبراني، تَابُثُ الْإِيمِ،
مِنْ اسْمُهُ: مُحَمَّدٌ،
ج ٦ ص ٢٤٧، رقم
٦٣١٠.

Yöneticilerin En Hayırlıları ve En Şerlileri

- Ukbe b. Âmir'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) şöyle buyurdu:

“Sizlere yöneticilerin en hayırlılarını ve en şerlilerini haber vereyim mi?”

Orada bulunanlar: “Tabii, buyur Ey Allah’ın Resûlü!” dediler.

Şöyle buyurdu: “Yöneticilerinizin en hayırlıları sizin kendilerini sevdiğiniz ve sizi seven, sizin kendilerine dua ettiğiniz ve size dua edenleridir. En şerlileri ise sizin kendilerine buğzettiğiniz ve size buğzeden, sizin kendilerine beddua ettiğiniz ve size beddua edenleridir.”

Bunun üzerine oradakiler: “Ey Allah’ın Resûlü! Onlarla savaşmayacak mıyız?” diye sordular.

Resûlullah (sas): “Hayır, oruç tuttukları ve namaz kıldıkları sürece böyle bir şey yapmayın.”^[54]

Zalimlere Yardımdan Uzak Durmak

- en-Nu'mân b. Beşîr'den (ra) rivayetle:

Bizler mesciddeydik. Resûlullah (sas) yatsı namazından sonra minbere çıktı, bakışlarını gökyüzüne çevirdi. Sonra tekrar bize indirdi. Gökyüzünde bir şey oldu zannettik. Şunları buyurdu:

“Biliniz ki benden sonra yalan söyleyen ve zulmeden yöneticiler olacak. Her kim onların yalanlarını doğrular, zulümlerine yardım ederse benden değildir. Ben de ondan değilim. Her kim de onların yalanlarını doğrulamaz, onaylamaz, zulümlerine yardım etmezse işte o kimse bendendir, ben de ondanım. Dikkat edin, Müslüman’ın kanını akıtmak vebal getirir, günahıdır.”

⁵⁴ Taberânî, el-Mu’cemü’l-Ke-bîr, XVII, 293; Taberânî, el-Mu’cemü’l-Ev-sat, VII, 189.

٣٤٢

خُطْبَتُهُ فِي شَرَارِهِمْ وَخِيَارِهِمْ

• عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِخِيَارِ عَمَالِكُمْ وَشَرَارِهِمْ؟»

قَالُوا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ،

قَالَ: «فَإِنْ خِيَارَهُمْ لَكُمْ مَنْ تُحِبُّونَهُ وَيُحِبُّكُمْ وَتَدْعُونَ اللَّهَ لَهُمْ وَيَدْعُونَ اللَّهَ لَكُمْ، وَشَرَارُهُمْ شَرَارُهُمْ لَكُمْ مَنْ تُبْغِضُونَهُمْ وَيُبْغِضُونَكُمْ وَتَدْعُونَ اللَّهَ عَلَيْهِمْ وَيَدْعُونَ اللَّهَ عَلَيْكُمْ»

فَقَالُوا: أَفَلَا نُقَاتِلُهُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟

قَالَ: «لَا، دَعُوهُمْ مَا صَامُوا وَصَلُّوا»^[٥٤].

٣٤٣

خُطْبَتُهُ فِي تَبَرُّئِهِ مِنْ مُعِينِ ظَالِمِهِمْ

• عَنْ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ،

قَالَ: خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَنَحْنُ فِي

الْمَسْجِدِ بَعْدَ صَلَاةِ الْعِشَاءِ، رَفَعَ بَصَرَهُ إِلَى السَّمَاءِ، ثُمَّ خَفَضَ حَتَّى

ظَنَّنَا أَنَّهُ قَدْ حَدَّثَ فِي السَّمَاءِ شَيْئًا، فَقَالَ:

« أَلَا إِنَّهُ سَيَكُونُ بَعْدِي أَمْرَاءُ يَكْذِبُونَ وَيَظْلِمُونَ، فَمَنْ صَدَّقَهُمْ

بِكَذِبِهِمْ، وَمَالَاهُمْ عَلَى ظُلْمِهِمْ، فَلَيْسَ مِنِّي، وَلَا أَنَا مِنْهُ. وَمَنْ لَمْ

يُصَدِّقَهُمْ بِكَذِبِهِمْ، وَلَمْ يُمَالِئَهُمْ عَلَى ظُلْمِهِمْ، فَهُوَ مِنِّي، وَأَنَا مِنْهُ، أَلَا

وَإِنَّ دَمَ الْمُسْلِمِ كَفَّارَتُهُ،

٥٤ المعجم الكبير،

الطبراني، باب العين،

عليُّ بْنُ رَبَاحٍ، عَنْ

عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ، ج ١٧

ص ٢٩٣، رقم ٨٠٨.

المعجم الأوسط،

الطبراني، تَابِثُ الْيَمِيمِ،

مَنْ اسْمُهُ: مُحَمَّدٌ،

ج ٧ ص ١٨٩، رقم

٧٢٣٨.

Şüphesiz ki Allah (cc) tüm eksikliklerden münezzehtir. Hamd yalnızca O'nadır. O'ndan gayri ilâh yoktur. Allah en büyüğü, en yücedir. Tüm bu tesbihler salih ameldir.”^[55]

344

Yönetici Ayrılrsa Dahi Sizler Kur'ân'dan Ayrılmayın

- Mu'âz b. Cebel'den (ra) rivayetle:

Resûlullah'ı (sas) şöyle buyururken işittim:

“Size verilen hediyeleri, hediye olarak kaldıkça alın. Ancak dinde rüşvete dönüştüğünde almayın sonra onu bırakamazsınız. Almamanız fakirliği ve muhtaçlığı size engeller.

Dikkat edin! Muhakkak ki İslâm değirmeni dönmektedir. Siz de Kur'ân'ın döndüğü yerden dönün (ona göre hareket edin). Biliniz ki Kur'ân ve sultanlık birbirinden ayrılacaktır. Ancak siz Kur'ân'dan ayrılmayın. Dikkat edin! Muhakkak ki başınızda, lehinize hüküm vermeyip kendi lehlerine hüküm veren yöneticiler olacak. Şayet onlara karşı çıkarsanız sizi öldürürler, itaat ederseniz sizi saptırırlar.”

Bunun üzerine ashâb: “Ey Allah'ın Resûlü! O zaman geldiğinde bizler ne yapalım?” dediler.

Resûlullah (sas) da:

“Meryem oğlu İsa'nın ashâbının yaptığı gibi yapın. Onlar ki testereyle biçildiler, çarpmıha gerildiler.

Allah'a (cc) itaat üzere ölmek, Allah'a (cc) isyan üzere yaşamaktan daha hayırlıdır” buyurdu.^[56]

⁵⁵ Ahmed b. Hanbel, Müsned, XXX, 299.

⁵⁶ Taberânî, el-Mucemü'l-Kebir, XX, 90.

أَلَا وَإِنَّ سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ هُنَّ
الْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ [٥٥].»

٣٤٤

لَا تُفَارِقُوا الْقُرْآنَ، وَلَوْ فَارَقَهُ السُّلْطَانُ

• عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، قَالَ:

سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ:

«خُذُوا الْعَطَاءَ مَا دَامَ عَطَاءٌ، فَإِذَا صَارَ رِشْوَةً فِي الدِّينِ فَلَا
تَأْخُذُوهُ، وَلَسْتُمْ بِتَارِكِيهِ، يَمْنَعُكُمُ الْفَقْرَ وَالْحَاجَةَ،

أَلَا إِنَّ رَحَى الْإِسْلَامِ دَائِرَةٌ، فَدُورُوا مَعَ الْكِتَابِ حَيْثُ دَارَ، أَلَا
إِنَّ الْكِتَابَ وَالسُّلْطَانَ سَيَفْتَرِقَانِ، فَلَا تُفَارِقُوا الْكِتَابَ، أَلَا إِنَّهُ سَيَكُونُ
عَلَيْكُمْ أُمَرَاءُ يَقْضُونَ لِنَفْسِهِمْ مَا لَا يَقْضُونَ لَكُمْ، إِنْ عَصَيْتُمُوهُمْ
قَتَلُوكُمْ، وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ أَضَلُّوكُمْ»

قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَيْفَ نَصْنَعُ؟ قَالَ:

«كَمَا صَنَعَ أَصْحَابُ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ، نُشِرُوا بِالْمَنَاشِيرِ، وَحُمِلُوا

عَلَى الْخَشَبِ،

مَوْتُ فِي طَاعَةِ اللَّهِ خَيْرٌ مِنْ حَيَاةٍ فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ [٥٦].»

٥٥ مسند الإمام أحمد،

مُسْنَدُ الْكُوفِيِّينَ،

حَدِيثُ الثُّعْمَانِ بْنِ

بَشِيرٍ، ج ٣٠ ص ٢٩٩،

رقم ١٨٣٥٣.

٥٦ المعجم الكبير،

الطبراني، بَابُ الْمِيمِ،

يَزِيدُ بْنُ مَرْثَدٍ، عَنْ

مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، ج ٢٠

ص ٩٠، رقم ١٧٢.

Yöneticinin Kapısını Halka Kapamasının Nehyolunuşu

• Ebû Cuhayfe'den [ra] rivayetle:

Muâviye b. Ebî Süfyan [ra] (ihtiyaçları için gelen) insanları geri gönderdi. İnsanlar çıktılar. Ebû Dahdah [ra] geri döndü, Muâviye ona: "Sen insanlarla birlikte çıkmamış mıydı?" diye sordu.

Ebû Dahdah [ra]: "Evet çıkmıştım. Ancak Resûlullah'tan [sas] duyduğum bir hadisi, bir daha karşılaşmamamızdan korkarak sana şimdi haber vermek istedim. Resûlullah'ın [sas] şöyle buyurduğunu duydum:

"Ey insanlar! Sizlerden birisi başınıza yönetici olur da Müslümanlardan ihtiyaç sahibi kimselere kapısını kapatırsa Allah da o kimseye cennetin kapısını kapatır.

Kimin himmeti dünya ise Allah, ona benim yakınlığımı (komşuluğumu) haram kılar. Ben dünyanın harabı için gönderildim, [57] onu imar etmek için gönderilmedim." [58]

Hepiniz Çobansınız ve Sorumlusunuz

• Abdullah'tan [ra] rivayetle:

Resûlullah [sas] şöyle buyurdu:

"Her biriniz çobansınız ve sorumluluğunuz altındakilerden mesulsünüz. Devlet başkanı, halkın çobanıdır ve onlardan sorumludur. Erkek, ev halkının çobanıdır ve onlardan sorumludur. Kadın, evinin ve çocuklarının çobanıdır ve onlardan sorumludur. Köle, efendisinin malının çobanıdır ve ondan sorumludur. İyi biliniz ki hepiniz bir çobansınız ve sorumluluğunuz altındakilerden mesulsünüz." [59]

57 Burada kastedilen şey, ahiretin unutulup hiç ölmeyecekmiş gibi dünyaya meyletmektir.

58 Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Kebir*, XXII, 301.

59 Buhârî, *İtk*, 2554; Müslim, *İmare*, 1829.

٣٤٥

نَهْيُهُ الْوَلَاةَ عَنِ الْحَجَابِ

• عن أَبِي جُحَيْفَةَ:

أَنَّ مُعَاوِيَةَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ ضَرَبَ عَلَى النَّاسِ بَعْثًا فَخَرَجُوا فَرَجَعَ أَبُو الدَّحْدَاحِ فَقَالَ لَهُ مُعَاوِيَةُ: أَلَمْ تَكُنْ خَرَجْتَ مَعَ النَّاسِ؟

قَالَ: بَلَى، وَلَكِنِّي سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَدِيثًا فَأَحْبَبْتُ أَنْ أَضَعُهُ عِنْدَكَ مَخَافَةَ أَنْ لَا تَلْقَانِي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ:

«يَا أَيُّهَا النَّاسُ مَنْ وَلِيَ مِنْكُمْ عَمَلًا فَحَجَبَ بَابَهُ عَنْ ذِي حَاجَةٍ الْمُسْلِمِينَ حَجَبَهُ اللَّهُ أَنْ يَلِجَ بَابَ الْجَنَّةِ،

وَمَنْ كَانَتْ هِمَّتُهُ الدُّنْيَا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ جَوَارِي، فَإِنِّي بُعِثْتُ بِخَرَابِ الدُّنْيَا^[٥٧] وَلَمْ أُبْعَثْ بِعَمَارَتِهَا^[٥٨]».

٥٧ القصد بخراب الدنيا
النسي بالآخرة والميل
الى الدنيا حسبا
لايموت

٥٨ المعجم الكبير،

الطبراني، مُسْنَدُ مَنْ
يُعرفُ بِالْكُنَى، مَنْ
يُكْنَى أَبُو الدَّحْدَاحِ أَبُو
الدَّحْدَاحِ الْأَنْصَارِيُّ،

ج ٢٢ ص ٣٠١، رقم
٠٧٦٥.

صحيح

البخاري، كتاب العتق،
باب كراهية التطاول
على الرقيق، ج ٣

ص ١٥٠، رقم ٢٥٥٤.

صحيح مسلم،
كتاب الإمامة، باب
فضيلة الإمام الغادلي،
ج ٣ ص ١٤٥٩، رقم
٠١٨٢٩.

٣٤٦

خُطْبَتُهُ فِي أَنَّ كُلَّكُمْ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ

• عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ:

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

«كُلُّكُمْ رَاعٍ فَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، فَالْأَمِيرُ الَّذِي عَلَى النَّاسِ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْهُمْ، وَالرَّجُلُ رَاعٍ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْهُمْ، وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى بَيْتِ بَعْلِهَا وَوَلَدِهِ وَهِيَ مَسْئُولَةٌ عَنْهُمْ، وَالْعَبْدُ رَاعٍ عَلَى مَالِ سَيِّدِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْهُ، أَلَا فَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ^[٥٩]»

Hâkimin Kararı, Haramı Helal Kılmaz

- Resûlullah'ın (sas) hanımı Ümmü Seleme'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) hüccresinin kapısından bir tartışmayı duydu. Dışarıya yanlarına çıktı ve şöyle buyurdu:

“Ben ancak bir beşerim. Bana bir dava ile geldiğinizde olur da taraflardan birisi kendini ifade etmede, hitabında diğerinden daha iyi ve etkileyicidir. Ben de bu kişinin doğru söylediğini ve haklı olduğunu zannedebilir, böylece kararı onun lehine verebilirim.

Ancak bu kararla ona bir Müslüman'ın hakkı olanı vermiş olurum. İşte bu hak onun için cehennem ateşinden bir parçadır. Artık onu ya alsın ya da terk etsin/ister alsın ister terk etsin.”^[60]

- Ümmü Seleme'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) şöyle buyurmuştur:

“Sizler davalarınızı bana getiriyorsunuz ancak ben de bir beşerim. Bazınız; kendisini, ahvâlini anlatmada bazınızdan daha iyi olabilir. Ben de dinlediklerim çerçevesinde onu haklı sanarak lehine karar verebilirim. Ancak her kime kardeşinin hakkından bir şey verirsem sakın onu almasın. Zira ben ona cehennem ateşinden bir parça vermişimdir.”^[61]

- Yahya b. Râşid'den rivayetle:

Biz, Abdullah bin Ömer'i bekliyorduk ve nihayet o yanıma geldi ve oturdu. Sonra şöyle dedi: Resûlullah'ın (sas) şöyle buyurduğunu duymuştum:

“Kimin aracılığı, Allah'ın hadlerinden birinin uygulanmasına engel olursa Allah ile zıtlamış olur. Kim bilerek haksızlığı savunursa onu terk edinceye kadar Allah'ın gazabı üzerinde olur. Kim bir müminde olmayan bir şeyi ona söylese söylediği şeyden vazgeçinceye kadar Allah onu delilik bataklığına sokar.”^[62]

⁶⁰ Buhârî, Ahkâm, 7181.

⁶¹ Buhârî, Hiyel, 6967; Müslim, Akdiye, 1713

⁶² Ebû Dâvûd, Akdiye, 3597.

٣٤٧

خُطْبَتُهُ فِي أَنَّ حُكْمَ الْحُكَّامِ لَا يُجِلُّ الْحَرَامَ

• عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَنَّهُ سَمِعَ خُصُومَةً بِيَابِ حُجْرَتِهِ فَخَرَجَ إِلَيْهِمْ، فَقَالَ:

«إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ، وَإِنَّهُ يَأْتِينِي الْخَصْمُ، فَلَعَلَّ بَعْضَكُمْ أَنْ يَكُونَ أَبْلَغَ مِنْ بَعْضٍ، فَأَحْسِبُ أَنَّهُ صَادِقٌ فَأَقْضِي لَهُ بِذَلِكَ،

فَمَنْ قَضَيْتُ لَهُ بِحَقِّ مُسْلِمٍ، فَإِنَّمَا هِيَ قِطْعَةٌ مِنَ النَّارِ فَلْيَأْخُذْهَا أَوْ لِيَتْرُكْهَا» [٦٠].

• عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ:

«إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ، وَإِنَّكُمْ تَخْتَصِمُونَ إِلَيَّ، وَلَعَلَّ بَعْضَكُمْ أَنْ يَكُونَ أَلْحَنَ بِحُجَّتِهِ مِنْ بَعْضٍ، وَأَقْضِي لَهُ عَلَى نَحْوِ مَا أَسْمَعُ، فَمَنْ قَضَيْتُ لَهُ مِنْ حَقِّ أَخِيهِ شَيْئًا فَلَا يَأْخُذْ، فَإِنَّمَا أَقْطَعُ لَهُ قِطْعَةً مِنَ النَّارِ» [٦١].

• عَنْ يَحْيَى بْنِ رَاشِدٍ،

قَالَ: جَلَسْنَا لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ فَخَرَجَ إِلَيْنَا فَجَلَسَ، فَقَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ:

«مَنْ حَالَتْ شَفَاعَتُهُ دُونَ حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللَّهِ، فَقَدْ ضَادَّ اللَّهَ، وَمَنْ خَاصَمَ فِي بَاطِلٍ وَهُوَ يَعْلَمُهُ، لَمْ يَزَلْ فِي سَخَطِ اللَّهِ حَتَّى يَنْزِعَ عَنْهُ، وَمَنْ قَالَ فِي مُؤْمِنٍ مَا لَيْسَ فِيهِ أَسْكَنُهُ اللَّهُ رَدَّغَةَ الْخَبَالِ حَتَّى يَخْرُجَ مِمَّا قَالَ» [٦٢].

٦٠. صحيح البخاري،

كتاب الأحكام، باب من قضيه بحق أخيه فلا يأخذه، فإن قضاة الحاكم لا يجل حراما ولا يخرم حلالا، ج ٩ ص ٧٢، رقم ٧١٨١.

٦١. صحيح البخاري،

كتاب الجلي، باب إذا غصب جارية فرغم أنها مائت، ج ٩ ص ٢٥، رقم ٦٩٦٧.

صحيح مسلم، كتاب الأفضية، باب الحكم بالظاهر، واللحن بالحجة، ج ٣ ص ١٣٣٧، رقم ١٧١٣.

٦٢. سنن أبي داود، كتاب

الأفضية، باب في من يوعين على خصومة من غير أن يعلم أمرها، ج ٣ ص ٣٠٥، رقم ٣٥٩٧.

• İbn Ömer'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki: “Kim bir anlaşmazlığa zulüm ile yardım ederse Allah'ın azabı ile karşılaşır.”^[63]

348

Hâkim İçin Rüşvet ve Hediyein Haramlığı

• Ebû Humejd es-Sâ'idî'den rivayetle:

Resûlullah (sas), Esed kabilesinden bir kimseyi memurlukla görevlendirdi. -Bu kişinin İbn el-Lütbiyye olduğu ve sadaka toplanmasında memur olduğu söylenir. - Vazifesini bitirip (Medine'ye) geldiğinde: “Şunlar sizindir bunlar ise benimdir zira bana hediye edildiler.” diyerek teslimde bulundu.

Resûlullah (sas) bunu duyunca minbere çıktı, Allah'a hamd-ü sena getirdikten sonra şöyle buyurdu:

“Görevlendirilen bu memurlara ne oluyor ki bunlar sizin, bunlar da bana hediye edilenlerdir diyor. Eğer babasının ya da annesinin evinde otursaydı, o zaman da ona bunlar hediye edilir miydi edilmez miydi bir düşünsün? Muhammed'in nefsi elinde olana (Allah'a) yemin ederim ki sizden biri bu şekilde elde ettiği en ufak bir şeyi dahi kıyamet günü boynunda taşıyarak getirecektir. Aldığı bir deve ise boynunda inleye inleye, bir inek ise bağıra bağıra, bir koyun ise şiddetli bir feryatla gelir.”

Sonra ellerini kaldırdı o kadar ki koltuk altındaki beyazlığı gördük, bu hâlde iki kez şöyle buyurdu: “Allah'ım, tebliğ ettim mi?”^[64]

⁶³ Ebû Dâvûd, Akdiye, 3598.

⁶⁴ Müslim, İmare, 1832. Ayrıca bkz. Buhârî, Hibe, 2597.

• عَنْ ابْنِ عُمَرَ:

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَعْنَاهُ، قَالَ: «وَمَنْ أَعَانَ عَلَى خُصُومَةٍ بَظَلَمٍ فَقَدْ بَاءَ بِغَضَبٍ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ» [٦٣].

٣٤٨

خُطْبَتُهُ فِي حُرْمَةِ الرِّشْوَةِ وَالْهَدِيَّةِ عَلَى الْحَاكِمِ

• عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ السَّاعِدِيِّ، قَالَ:

اسْتَعْمَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلًا مِنَ الْأَسَدِ، يُقَالُ لَهُ: ابْنُ اللَّثِيئَةِ عَلَى الصَّدَقَةِ، فَلَمَّا قَدِمَ قَالَ: هَذَا لَكُمْ، وَهَذَا لِي، أَهْدِي لِي،

قَالَ: فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْمَنْبَرِ، فَحَمِدَ اللَّهَ، وَائْتَنَى عَلَيْهِ، وَقَالَ:

« مَا بَالُ عَامِلٍ أَبْعَثَهُ، فَيَقُولُ: هَذَا لَكُمْ، وَهَذَا أَهْدِي لِي، أَفَلَا قَعَدَ فِي بَيْتِ أَبِيهِ، أَوْ فِي بَيْتِ أُمِّهِ، حَتَّى يَنْظُرَ أَيُّهُدَى إِلَيْهِ أَمْ لَا؟ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ، لَا يَنَالُ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنْهَا شَيْئًا إِلَّا جَاءَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَحْمِلُهُ عَلَى عُنُقِهِ بَعِيرٌ لَهُ رُغَاءٌ، أَوْ بَقَرَةٌ لَهَا خُورًا، أَوْ شَاةٌ تَبْعِيرُ» ،

ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ حَتَّى رَأَيْنَا غُفْرَتِي إِبْطِيهِ، ثُمَّ قَالَ: «اللَّهُمَّ، هَلْ بَلَغْتُ؟» مَرَّتَيْنِ [٦٤].

٦٣ سنن أبي داود، كتاب الأفضية، باب في مَنْ يُعِينُ عَلَى خُصُومَةٍ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَعْلَمَ أَمْرَهَا، ج ٣ ص ٣٠٥، رقم ٣٥٩٨. صحيح مسلم، كتاب الإمامة، باب تحريم هَذَا الْعُمَالِ، ج ٣ ص ١٤٦٣، رقم ١٨٣٢. صحيح البخاري، كتاب الهبة وَفَضْلِهَا وَالتَّخْرِيسِ عَلَيْهَا، باب مَنْ لَمْ يَقْبَلِ الْهَدِيَّةَ لِعَلَّةٍ، ج ٣ ص ١٥٩، رقم ٢٥٩٧.

Verilen Sözü Tutma

- İbn Abbâs'tan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) bir hutbesinde şunları buyurdu:

“Allah (cc) her hak sahibine hakkını verir. İyi bilin ki Allah (cc) bazı görevleri farz kıldı, hükümler koydu, sınırlar belirledi, bazı şeyleri helâl bazı şeyleri haram kıldı ve dini teşri' etti. Şüphe yok ki dini kolay, hoşgörülü ve geniş kıldı, daraltmadı.

Dikkat edin, emanet ehli olmayan bir kimsede tam anlamıyla iman yoktur. Sözüne, ahdine sâdık olmayan bir kimse gerçek manada dine sahip değildir. Her kim bana verdiği sözden cayarsa şefaata nâil olamaz ve Havz-ı Kevser'de benimle olamaz.

Biliniz ki Allah (cc) sadece üç kişinin öldürülmesine ruhsat vermiştir ki bunlar: İmandan sonra dinden ayrılan kimse, evlilikten sonra zîna eden kimse ve birisini öldürdüğü için kısas üzere öldürülmesi gereken kimsedir. Sizlere tebliğ ettim mi?”^[65]

⁶⁵ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebir*, XI, 213. Rivayete ek olarak şu bölüm de zikredilmiştir: “Kim Allah'ın ahdini bozarsa Allah onu yakalar, kim de benim ahdimi bozarsa ona düşman olurum. Ve ben kime düşman olursam ona delillerimle galip olurum” *el-Heysemi, Mesc-mau'z-Zevâid*, I, 172.

Ğulûlün [Ganimetten Çalmak] Büyük Suç Olduğu

- Ebû Hüreyre'den (ra) rivayetle:

Bir gün Resûlullah (sas) ayağa kalktı ve ğulûlden (ganimetten çalmak) bahsetti, durumunun büyüklüğünü anlattı ve ardından şunları buyurdu:

“Sizden hiç kimseyi kıyamet günü boynunda böğüren bir deve ile görmeyeyim. Bana gelir de: “Ey Allah'ın Resûlü, imdadıma yetiş!” der, ben de ona: “Sana tebliğ etmiştim, artık senin için yapabileceğim bir şey yok.” derim.

٣٤٩

خُطْبَتُهُ فِي الْمُحَافَظَةِ عَلَى الْعَهْدِ

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ،

قَالَ: خَطَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ:

«إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ أَعْطَى كُلَّ ذِي حَقٍّ حَقَّهُ، أَلَا إِنَّ اللَّهَ فَرَضَ فَرَائِضَ، وَسَنَّ سُنَنًا، وَحَدَّ حُدُودًا، أَحَلَّ حَلَالًا، وَحَرَّمَ حَرَامًا، وَشَرَعَ الدِّينَ، فَجَعَلَهُ سَهْلًا سَمَحًا وَاسِعًا وَلَمْ يَجْعَلْهُ ضَيِّقًا، أَلَا إِنَّهُ لَا إِيمَانَ لِمَنْ لَا أَمَانَةَ لَهُ، وَلَا دِينَ لِمَنْ لَا عَهْدَ لَهُ، وَمَنْ نَكَثَ ذِمَّتِي لَمْ يَنْلِ شَفَاعَتِي، وَلَمْ يَرِدْ عَلَيَّ الْحَوْضَ. أَلَا إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَمْ يُرَخِّصْ فِي الْقَتْلِ إِلَّا ثَلَاثًا: مُرْتَدًّا بَعْدَ إِيمَانٍ، أَوْ زَانٍ بَعْدَ إِحْصَانٍ، أَوْ قَاتِلٌ نَفْسٍ فَيُقْتَلُ بِقَتْلِهِ أَلَا هَلْ بَلَغْتُ [٦٥]».

٣٥٠

تَعْظِيمُهُ أَمْرَ الْغُلُولِ

• عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ:

قَامَ فِينَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ، فَذَكَرَ الْغُلُولَ، فَعَظَّمَهُ وَعَظَّمَ أَمْرَهُ، ثُمَّ قَالَ:

«لَا أَلْفَيْنَ أَحَدَكُمْ يَجِيءُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى رَقَبَتِهِ بَعِيرٌ لَهُ رُغَاءٌ، يَقُولُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَغْنَيْنِي، فَأَقُولُ: لَا أَمْلِكُ لَكَ شَيْئًا، قَدْ أَبْلَغْتُكَ،

٦٥ المعجم الكبير، الطبراني، باب العين، عِكْرَمَةُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، ج ١١ ص ٢١٣، رقم ١١٥٣٢. رَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ فِي الْكَبِيرِ، وَفِيهِ حُسَيْنُ بْنُ قَبِيْسٍ الْمُلَقَّبُ بِحَنْشٍ، وَهُوَ مَرْثُوكُ الْخَدِيثِ.

وفي رواية بزيادة ((وَمَنْ نَكَثَ ذِمَّةَ اللَّهِ طَلَبَهُ اللَّهُ، وَمَنْ نَكَثَ ذِمَّتِي خَاصَمْتُهُ وَمَنْ خَاصَمْتُهُ فَلَجْتُ عَلَيْهِ،

مسند أبي يعلى، مُسْنَدُ ابْنِ عَبَّاسٍ، ج ٤ ص ٣٤٣، رقم ٢٤٥٨. مجمع الزوائد،

الهيثمي، (كتاب العلم). بَابُ ثَانٍ مِنْهُ فِي اتِّبَاعِ الْكِتَابِ وَالشُّبَّةِ وَمَعْرِفَةِ الْحَلَالِ مِنَ الْحَرَامِ، ج ١ ص ١٧٢، رقم ٧٩٨.

Sizden hiç kimseyi kıyamet günü boynunda kışneyen bir atla bulmayayım. Bana gelir de: “Ey Allah’ın Resûlü, imdadıma yetiş!” der, ben de ona: “Sana tebliğ etmiştim, artık senin için yapabileceğim bir şey yok.” derim.

Sizden hiç kimseyi kıyamet günü boynunda meleyen bir koyunla görmeyeyim. Bana gelir de: “Ey Allah’ın Resûlü, imdadıma yetiş!” der, ben de ona: “Sana tebliğ etmiştim, artık senin için yapabileceğim bir şey yok.” derim

Sizden hiç kimseyi kıyamet günü boynunda bağırان bir köle ile bulmayayım. Bana gelir de: “Ey Allah’ın Resûlü, imdadıma yetiş!” der, ben de ona: “Sana tebliğ etmiştim, artık senin için yapabileceğim bir şey yok.” derim.

Sizden hiç kimseyi kıyamet günü boynunda kendisine ızdırap veren kıyafetler ile görmeyeyim. Bana gelir de: “Ey Allah’ın Resûlü, imdadıma yetiş!” der, ben de ona: “Sana tebliğ etmiştim, artık senin için yapabileceğim bir şey yok.” derim.

Sizden hiç kimseyi kıyamet günü boynunda altınlar veya gümüşlerle görmeyeyim. Bana gelir: “Ey Allah’ın Resûlü, imdadıma yetiş!” derse ben de ona: “Sana tebliğ etmiştim, artık senin için yapabileceğim bir şey yok.” derim.^[66]

• Adî b. Amîre el-Kindî’den rivayetle:

Resûlullah’ın [sas] şöyle buyurduğunu duydum:

“Sizden zekât memuru olarak görevlendirdiklerimiz, aldığı zekâtlardan bir iğne ya da daha üstün bir şeyi dahi bizden gizleyerek kendine saklasa işte bu gülüldür. Kıyamet günü onunla getirtilir.”

Ensârdan siyahî bir adam kalktı, sanki ona bakıyordum, dedi ki: “Yâ Resûlullah, vazifemi benden geri al!”

Resûlullah buyurdu ki: “Sana ne oldu?”

Dedi ki: “Çünkü senin (az önce) şunu şunu söylediğini duydum!”

لَا أُلْفِينَ أَحَدَكُمْ يَجِيءُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى رَقَبَتِهِ فَرَسٌ لَهُ حَمْحَمَةٌ،
فَيَقُولُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَغْنَيْ، فَأَقُولُ: لَا أَمْلِكُ لَكَ شَيْئًا، قَدْ أْبْلَعْتُكَ،
لَا أُلْفِينَ أَحَدَكُمْ يَجِيءُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى رَقَبَتِهِ شَاةٌ لَهَا ثُعَاءٌ،
يَقُولُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَغْنَيْ، فَأَقُولُ: لَا أَمْلِكُ لَكَ شَيْئًا، قَدْ أْبْلَعْتُكَ،
لَا أُلْفِينَ أَحَدَكُمْ يَجِيءُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى رَقَبَتِهِ نَفْسٌ لَهَا صِيَاخٌ،
فَيَقُولُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَغْنَيْ، فَأَقُولُ: لَا أَمْلِكُ لَكَ شَيْئًا، قَدْ أْبْلَعْتُكَ،
لَا أُلْفِينَ أَحَدَكُمْ يَجِيءُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى رَقَبَتِهِ رِقَاعٌ تَخْفِقُ،
فَيَقُولُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَغْنَيْ، فَأَقُولُ: لَا أَمْلِكُ لَكَ شَيْئًا، قَدْ أْبْلَعْتُكَ،
لَا أُلْفِينَ أَحَدَكُمْ يَجِيءُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى رَقَبَتِهِ صَامِتٌ، فَيَقُولُ:
يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَغْنَيْ، فَأَقُولُ: لَا أَمْلِكُ لَكَ شَيْئًا، قَدْ أْبْلَعْتُكَ [٦٦]».

• وَفِي رِوَايَةٍ عَنْ عَدِيِّ بْنِ عَمِيرَةَ الْكِنْدِيِّ، قَالَ:

سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ:

«مَنْ اسْتَعْمَلَنَاهُ مِنْكُمْ عَلَى عَمَلٍ، فَكَتَمْنَا مِخْيَطًا، فَمَا فَوْقَهُ كَانَ
غُلُولًا يَأْتِي بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»،

قَالَ: فَقَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ أَسْوَدٌ مِنَ الْأَنْصَارِ كَانِي أَنْظَرُ إِلَيْهِ، فَقَالَ: يَا
رَسُولَ اللَّهِ، اقْبَلْ عَنِّي عَمَلَكَ،

قَالَ: «وَمَا لَكَ؟»

قَالَ: سَمِعْتُكَ تَقُولُ: كَذَا وَكَذَا،

٦٦ صحيح مسلم، كتاب
الإمارة، باب غلظ
تخريم الغلول، ج ٣
ص ١٤٦١، رقم
١٨٣١

Buyurdu ki: “Aynılannı şu an tekrar söylüyorum. Kimi zekât memuru olarak görevlendirdiysek az veya çok ne varsa getirsin! O mallardan kendisine ne verilirse onları alır, neyden nehyedilirse de onu terk eder!”^[67]

351

Allah Yolunda, Kınayıcının Kınamalarına Aldırış Etmeyiniz

• el-Mikdâm b. Ma’dikerib el-Kindî’den rivayetle:

Kendisi Ubâde b. es-Sâmit, Ebû’d-Derdâ ve el-Hâris b. Muâviye el-Kindî ile oturmuş, Resûlullah’ın hadislerini hatırlayıp anıyorlardı.

Ebû’d-Derda [ra] Ubâde’ye [ra]: “Ey Ubâde! Resûlullah’ın [sas] filanca gazvedeki sözleri ve humuslar hakkındaki hükümleri nelerdi?” dedi.

Ubâde de [ra] dedi ki: -İshak’ın hadisine göre- Resûlullah [sas] bir savaşta, ganimetlerden bir deveye doğru durarak namaz kıldırıldı. Selam verdiğinde ayağa kalktı, deveden bir kıl aldı ve şöyle buyurdu:

“Bu ganimetlerinizdendir. Benim ondaki payım sadece beşte birlik olan humustur. Humusta gerekli harcamalar tekrar size dönecektir. Ganimetten iğneden ipliğe, büyük küçük ne varsa getirin. Gülûl yapmayın. Şüphesiz ki gülûl, dünyada ve ahirette sahibi için yalnızca ateş ve utançtır. Uzak olsun, yakın olsun Allah için insanlara karşı cihad edin. Allah yolunda, kınayanın kınamasına aldırış etmeyin. Yolculukta iken ya da ikamet ettiğiniz yerde iken Allah’ın hudutlarına riâyet edin. Allah yolunda cihad edin. Şüphe yok ki cihad, Allah’ın onunla kulunu üzüntü ve kederden kurtardığı cennet kapılarından büyük bir kapıdır.”^[68]

⁶⁷ Müslim, *İmare*, 1833; Ebû Dâvûd, *Akdiye*, 3581

⁶⁸ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXXVII, 372.

قَالَ: «وَأَنَا أَقُولُهُ الْآنَ، مَنْ اسْتَعْمَلَنَاهُ مِنْكُمْ عَلَى عَمَلٍ، فَلْيَجِئْ بِقَلِيلِهِ وَكَثِيرِهِ، فَمَا أُوتِيَ مِنْهُ أَخَذَ، وَمَا نُهِيَ عَنْهُ انْتَهَى» [٦٧].

٣٥١

لَا تُبَالُوا فِي اللَّهِ لَوْمَةً لَائِمٌ

• عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ مَعْدِي كَرِبِ الْكُنْدِيِّ أَنَّهُ:

جَلَسَ مَعَ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ، وَأَبِي الدَّرْدَاءِ، وَالْحَارِثِ بْنِ مُعَاوِيَةَ الْكُنْدِيِّ، فَتَذَكَّرُوا حَدِيثَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

فَقَالَ: أَبُو الدَّرْدَاءِ، لِعُبَادَةَ: يَا عُبَادَةُ كَلِمَاتُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزْوَةِ كَذَا، فِي شَأْنِ الْأَخْمَاسِ؟

فَقَالَ: عُبَادَةُ قَالَ: إِسْحَاقُ فِي حَدِيثِهِ، إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى بِهِمْ فِي غَزْوِهِمْ إِلَى بَعِيرٍ مِنَ الْمَقْسِمِ، فَلَمَّا سَلَّمَ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَتَنَاولَ وَبَرَةً بَيْنَ أُنْمَلَتَيْهِ فَقَالَ:

«إِنَّ هَذِهِ مِنْ غَنَائِمِكُمْ، وَإِنَّهُ لَيْسَ لِي فِيهَا إِلَّا نَصِيبِي مَعَكُمْ إِلَّا

الْخُمْسُ، وَالْخُمْسُ مَرْدُودٌ عَلَيْكُمْ، فَأَذُوا الْخَيْطَ وَالْمَخِيطَ، وَأَكْبَرَ مِنْ

ذَلِكَ وَأَصْغَرَ، وَلَا تَغْلُوا؛ فَإِنَّ الْغُلُولَ نَارٌ وَعَارٌ عَلَى أَصْحَابِهِ فِي الدُّنْيَا

وَالْآخِرَةِ، وَجَاهِدُوا النَّاسَ فِي اللَّهِ الْقَرِيبَ وَالْبَعِيدَ، وَلَا تُبَالُوا فِي اللَّهِ

لَوْمَةً لَائِمٌ، وَأَقِيمُوا حُدُودَ اللَّهِ فِي الْحَضَرِ وَالسَّفَرِ، وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِ

اللَّهِ؛ فَإِنَّ الْجِهَادَ بَابٌ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ عَظِيمٌ يُنَجِّي اللَّهُ بِهِ مِنَ الْهَمِّ

وَالْغَمِّ [٦٨].

٦٧ صحيح مسلم، كتاب

الإمارة، باب تخريم

هَذَا الْعَمَلِ، ج ٣

ص ١٤٦٥، رقم

١٨٣٣. سنن أبي

داود، كتاب الأقضية،

باب فِي هَذَا الْعَمَلِ،

ج ٣ ص ٣٠٠، رقم

٣٥٨١.

٦٨ مسند الإمام أحمد،

تتمة مسند الأنصار،

حديث عبادة بن

الصَّامِتِ، ج ٣٧

ص ٣٧٢، رقم ٢٢٦٩٩

و ٢٢٧٧٦.

Mücahidlere Tavsiyesi

- **Büreyde'den [ra] rivayetle:**

Resûlullah (sas) ordunun ya da seriyyenin başına birini komutan tayin ettiğinde ona özellikle Allah'tan korkmasını, takvâ sahibi olmasını tavsiye ederdi. Sonra şöyle buyururdu:

“Allah yolunda, Allah'ın adı ile savaşın. Allah'ı inkâr edenlere karşı savaşın. Ancak savaşırken gülûl yapmayın, sözünüzden dönmeyin, ölümlere işkence etmeyin (müsle) ve çocukları öldürmeyin.

Müşriklerden düşmanıyla karşılaştığın zaman, onları üç şıktan birini kabul etmeye davet et. Bunlardan hangisini kabul ederlerse sen de onu kabul et ve artık onlara dokunma. Bu seçenekler şunlardır:

Önce onları İslâm'a, Müslüman olmaya davet et. Eğer kabul ederlerse sen de kabul et ve onlara dokunma. Sonra da onlara kendi yurtlarını terk edip muhacirlerin yurduna yerleşmelerini söyle ve onlara de ki: 'Eğer bunu yaparsanız muhacirlerin sahip olduklarına ve onların vazifelerine ortak olacaksınız.' Eğer yurtlarından ayrılmayı kabul etmezlerse onlara de ki: “Şu halde ancak bedevî Müslümanlar gibi Müslümanlara uygulanan Allah'ın hükümleri ile muamele göreceksiniz.' Müslümanlar ile beraber cihada iştirak etmezlerse ganimet ya da fey'den onlara bir şey verilmeyecektir.

Bu teklifi kabul etmezlerse onlara ikinci seçenek olarak cizye ödemelerini teklif et. Eğer bunu kabul ederlerse sen de kabul et ve onlara dokunma. Ancak bu ikinci şıkkı da kabul etmezlerse Allah'tan yardım iste ve onlarla savaş.

٣٥٢

وَصِيَّتُهُ لِلْمُجَاهِدِينَ

• عَنْ بُرَيْدَةَ، قَالَ:

كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا أَمَرَ أَمِيرًا عَلَى جَيْشٍ أَوْ سَرِيَّةٍ أَوْصَاهُ فِي خَاصَّتِهِ بِتَقْوَى اللَّهِ، وَمَنْ مَعَهُ مِنَ الْمُسْلِمِينَ خَيْرًا، ثُمَّ قَالَ:

«اغْزُوا بِسْمِ اللَّهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، قَاتِلُوا مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ، اغْزُوا وَلَا تَغْلُوا، وَلَا تَغْدِرُوا، وَلَا تُمَثِّلُوا، وَلَا تَقْتُلُوا وَلِيدًا،

وَإِذَا لَقِيتَ عَدُوَّكَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ فَادْعُهُمْ إِلَى إِحْدَى ثَلَاثِ خِصَالٍ، أَوْ خِلَالٍ، فَأَيُّتُهُنَّ مَا أَجَابُوكَ إِلَيْهَا فَاقْبَلْ مِنْهُمْ وَكُفَّ عَنْهُمْ، ادْعُهُمْ إِلَى الْإِسْلَامِ، فَإِنْ أَجَابُوكَ إِلَيْهِ فَاقْبَلْ مِنْهُمْ، وَكُفَّ عَنْهُمْ ثُمَّ ادْعُهُمْ إِلَى التَّحَوُّلِ مِنْ دَارِهِمْ إِلَى دَارِ الْمُهَاجِرِينَ، وَأَخْبِرْهُمْ أَنَّهُمْ إِنْ فَعَلُوا أَنَّ لَهُمْ مَا لِلْمُهَاجِرِينَ، وَعَلَيْهِمْ مَا عَلَى الْمُهَاجِرِينَ، وَإِنْ هُمْ أَبَوْا أَنْ يَتَحَوَّلُوا مِنْهَا فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّهُمْ يَكُونُونَ كَأَعْرَابِ الْمُسْلِمِينَ، يَجْرِي عَلَيْهِمْ حُكْمُ اللَّهِ الَّذِي يَجْرِي عَلَى الْمُسْلِمِينَ، وَلَا يَكُونُ لَهُمْ فِي الْعِيمَةِ وَالْفَيْءِ شَيْءٌ إِلَّا أَنْ يُجَاهِدُوا مَعَ الْمُسْلِمِينَ،

فَإِنْ هُمْ أَبَوْا فَسَلِّهُمْ الْجَزِيَّةَ فَإِنْ هُمْ أَجَابُوكَ فَاقْبَلْ مِنْهُمْ وَكُفَّ عَنْهُمْ، وَإِنْ هُمْ أَبَوْا فَاسْتَعِنَ بِاللَّهِ وَقَاتِلْهُمْ،

Kaleyi muhasara altına aldığında senden Allah ve peygamber adına söz vermeni, sözleşme yapmanı isterlerse onlara Allah ve peygamberi adına söz verme. Ancak kendi adına, baban adına ve ashâbın adına onlara söz ver. Çünkü kendi adınıza ve babalarınız adına verdiğiniz sözleri tutmanız, Allah ve Resûlü adına vereceğiniz sözleri tutmanıza nispetle sizin için daha kolaydır.

Ya da kaleyi muhasara ettiğinde senden Allah'ın hükmü ile onlara muamele etmeni isterlerse bunu kabul etme. Bunun yerine onlara kendi ictihâdın ile hükmet. Çünkü sen, onlara Allah'ın hükmünü uygulamada isabet edip etmeyeceğini bilemezsin.”^[69]

Abdurrahman şöyle dedi: “Bunu ya da buna yakınını buyurdu.”

353

“Müslüman oldum.” Diyen Kimseyi Öldürmeye Karşı Uyarısı

- Ukbe b. Mâlik'ten [ra] rivayetle:

Resûlullah'ın [sas] gönderdiği seriyyelerinden birinde [ashâb] Mâinlilerin yakınlarında sabahlamak üzere konakladılar.

Mâinlilerden bir adam bir anda ortaya atılınca Müslümanlardan birisi onun üzerine atıldı. Adam: “Ben Müslüman'ım” dediyse de onu öldürdü. Medine'ye geldiklerinde durumu Resûlullah'a [sas] bildirdiler. Bunun üzerine Resûlullah [sas] ayağa kalktı, Allah'a hamd-ü sena getirerek şöyle buyurdu:

“Bir Müslümana ne oluyor ki ‘Ben Müslümanım’ diyen bir adamı öldürüyor?”

Bunun üzerine o adam: “O, bunu sadece kendisini öldürmemden korkarak beni durdurmak için söyledi.” dedi.

Resûlullah [sas] yüzünü çevirdi ve sağ elini uzatarak:

“Allah bir Müslüman'ı öldüren kişiye şefa'at etmemi yasakladı.” buyurdu. Bu sözünü üç kere tekrarladı.^[70]

⁶⁹ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XVIII, 137.

⁷⁰ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXXIX, 392.

وَإِذَا حَاصِرَتْ أَهْلَ حِصْنٍ فَأَرَادُوكَ أَنْ تَجْعَلَ لَهُمْ ذِمَّةَ اللَّهِ وَذِمَّةَ نَبِيِّكَ، فَلَا تَجْعَلَ لَهُمْ ذِمَّةَ اللَّهِ وَلَا ذِمَّةَ نَبِيِّهِ، وَلَكِنْ اجْعَلْ لَهُمْ ذِمَّتَكَ وَذِمَّةَ أَبِيكَ وَذِمَّةَ أَصْحَابِكَ؛ فَإِنَّكُمْ إِنْ تَخَفَرُوا ذِمَّتَكُمْ وَذِمَّةَ آبَائِكُمْ أَهْوَنُ مِنْ أَنْ تَخَفَرُوا ذِمَّةَ اللَّهِ وَذِمَّةَ رَسُولِهِ،

وَإِنْ حَاصِرَتْ أَهْلَ حِصْنٍ فَأَرَادُوكَ أَنْ تُنْزِلَهُمْ عَلَى حُكْمِ اللَّهِ فَلَا تُنْزِلَهُمْ عَلَى حُكْمِ اللَّهِ، وَلَكِنْ أَنْزِلَهُمْ عَلَى حُكْمِكَ؛ فَإِنَّكَ لَا تَدْرِي أَتُصِيبُ حُكْمَ اللَّهِ فِيهِمْ أَمْ لَا [٦٩].»

قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ: هَذَا أَوْ نَحْوُهُ.

٣٥٣

خُطْبَتُهُ فِي التَّحْذِيرِ عَنْ قَتْلِ مَنْ يَقُولُ أَسْلَمْتُ

• عَنْ عُقْبَةَ بْنِ مَالِكٍ:

أَنَّ سَرِيَّةَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَشَوْا أَهْلَ مَاءٍ صُبْحًا، فَبَرَزَ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْمَاءِ، فَحَمَلَ عَلَيْهِ رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ،

فَقَالَ: إِنِّي مُسْلِمٌ فَقَتَلَهُ، فَلَمَّا قَدِمُوا أَخْبَرُوا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِذَلِكَ، فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطِيْبًا، فَحَمِدَ اللَّهَ وَاتْنَى عَلَيْهِ، ثُمَّ قَالَ:

«أَمَّا بَعْدُ، فَمَا بَالُ الْمُسْلِمِ يَقْتُلُ الرَّجُلَ وَهُوَ يَقُولُ: إِنِّي مُسْلِمٌ»،

فَقَالَ الرَّجُلُ: إِنَّمَا قَالَهَا مُتَعَوِّذًا،

فَصَرَفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجْهَهُ، وَمَدَّ يَدَهُ الْيُمْنَى،

فَقَالَ: «أَبَى اللَّهُ عَلَيَّ مَنْ قَتَلَ مُسْلِمًا» ثَلَاثَ مَرَّاتٍ [٧٠].

٦٩ مسند الإمام

أحمد، تمة مسند

الأنصار، حديث

بُرَيْدَةَ الْأَسْلَمِيِّ،

ج ٣٨ ص ١٣٧، رقم

٢٣٠٣٠.

٧٠ مسند الإمام

أحمد، مسند

الشَّامِيِّينَ، حديث

عُقْبَةَ بْنِ مَالِكٍ،

ج ٢٨ ص ٢٢١، رقم

١٧٠٠٩.

Ganimetsiz Dönen Ashâbına İrad Ettiği Hutbe

• Damre b. Habîb'ten rivayetle:

İbn Zuğb el-İyâdî ona şunu haber vermiştir:

Abdullah b. Havâle el-Ezdiyyu evimde kalıyordu, yanıma geldi ve bana: “Resûlullah **[sas]**, bizi Medîne tarafına, ganimetler için yaya olarak gönderdi. Ancak biz, hiçbir ganimet olmaksızın geri döndük. Yüzlerimizdeki meşakkati görünce ayağa kalktı ve şöyle dua etti:

“Allah’ım onları bana bırakma çünkü ben bunun için zayıfım. Onları kendi nefislerine de bırakma çünkü onlar bundan âcizler. Onları insanlara da havale etme, zira insanlar onların kadrini bilemez, onlara zulmederler.

Ardından şunları buyurdu:

“Allah sizleri Şam’ın, Rum ve Fâris diyarlarının -ya da Rum ve Fâris diyarlarının- fethi ile rızıklandırarak. Sizlerden her biriniz şöyle develer, böyle sığırlar ve koyunları olacak. Öyle bir hâl olacak ki onlardan birine yüz dinar verildiğinde bu küçük görülecek.”

Sonra elini başına ya da başının üst kısmına koydu ve şöyle buyurdu:

“Ey İbn Havâle! Hilâfetin mukaddes yere indiğini gördüğün zaman sarsıntılar, belalar ve büyük olaylar yaklaşmış olacak. İşte o zaman kıyamet, insanlara benim şu elimin başıma olan yakınlığından daha yakın olacaktır.”^[71]

⁷¹ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXIX, 151.

٣٥٤

خُطْبَتُهُ فِي أَصْحَابِهِ وَقَدْ رَجَعُوا دُونَ غَنِيمَةٍ

• عَنْ ضَمْرَةَ بْنِ حَبِيبٍ:

أَنَّ ابْنَ زُعْبِ الْإِيَادِيَّ حَدَّثَهُ قَالَ:

نَزَلَ عَلَيَّ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حَوَالَةَ الْأَزْدِيُّ فَقَالَ لِي:

وَأَنَّهُ لَنَازِلٌ عَلَيَّ فِي بَيْتِي، بَعَثْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
حَوْلَ الْمَدِينَةِ عَلَى أَقْدَامِنَا لِنَغْنَمَ، فَرَجَعْنَا وَلَمْ نَغْنَمْ شَيْئًا، وَعَرَفَ
الْجَهْدَ فِي وُجُوهِنَا فَقَامَ فِينَا فَقَالَ:

«اللَّهُمَّ لَا تَكِلْهُمْ إِلَيَّ فَأَضْعُفَ، وَلَا تَكِلْهُمْ إِلَى أَنْفُسِهِمْ فَيَعْجِزُوا
عَنْهَا، وَلَا تَكِلْهُمْ إِلَى النَّاسِ فَيَسْتَأْثِرُوا عَلَيْهِمْ».

ثُمَّ قَالَ: «لَيُفْتَحَنَّ لَكُمْ الشَّامُ وَالرُّومُ وَفَارِسُ أَوِ الرُّومِ وَفَارِسُ
حَتَّى يَكُونَ لِأَحَدِكُمْ مِنَ الْإِبِلِ كَذَا وَكَذَا، وَمِنَ الْبَقَرِ كَذَا وَكَذَا، وَمِنَ
الْغَنَمِ حَتَّى يُعْطَى أَحَدُهُمْ مِائَةُ دِينَارٍ فَيَسْخَطَهَا».

ثُمَّ وَضَعَ يَدَهُ عَلَى رَأْسِي، أَوْ هَامَتِي، فَقَالَ:

«يَا ابْنَ حَوَالَةَ، إِذَا رَأَيْتَ الْخِلَافَةَ قَدْ نَزَلَتْ الْأَرْضَ الْمُقَدَّسَةَ فَقَدْ
دَنَتِ الزَّلَازِلُ وَالْبَلَايَا وَالْأُمُورُ الْعِظَامُ، وَالسَّاعَةُ يَوْمَئِذٍ أَقْرَبُ إِلَى النَّاسِ
مِنْ يَدَيَّ هَذِهِ مِنْ رَأْسِكَ» [٧١].

٧١ مسند الإمام أحمد،
أحاديث رجال من
أصحاب النبي صلى
الله عليه وسلم،
حديث عوف بن
مالك الأشجعي
الأنصاري، ج ٢٩
ص ٣٩٢، رقم
٢٢٣٨٧.

Ensâra Cömert Davranışı

• İbn Abbâs'tan (ra) rivayetle:

Ensâr kendileri ile övünürcesine: “Bizler şunları şunları yaptık.” dediler. Bunun üzerine İbn Abbâs (ra) ya da el-Abbâs (ra) -Abdusselâm burada şüpheye düştü-: “Bizler sizlerden daha faziletliyiz.” dedi.

Bu durum Resûlulla'a (sas) ulaşınca onların bulunduğu meclise geldi ve şöyle buyurdu:

“Ey ensâr! Sizler zillet içerisinde iken Allah (cc) sizi benimle izzetlendirmedimi mi?”

Ensâr: “Evet, Ey Allah'ın Resûlü!” dediler.

Resûlullah (sas): *“Sizler dalâlet içerisinde iken Allah (cc) benimle sizleri hidâyete erdirmemi mi?”* diye buyurdu.

Ensâr yine: “Evet, Ey Allah'ın Resûlü!” diye cevap verdiler.

Bunun üzerine Resûlullah (sas): *“Bana cevap vermeyecek misiniz?”* diye buyurdu.

Oradakiler: “Sana ne dememizi bekliyorsun, Ey Allah'ın Resûlü!” dediler.

Resûlullah (sas) şöyle buyurdu: *“Kavmin seni yurdundan çıkardı da biz sana sahip çıktık, yardım ettik, demeyecek misiniz? Ya da kavmin seni yalanladı da bizler seni tasdik ettik ya da seni yüz üstü bıraktılar da biz sana yardım ettik, bunları söylemeyecek misiniz?”*

Oradakiler artık dizleri üzerine çökene dek konuşmasına devam etti. Sonra şöyle dediler: “Elimizde olan tüm mallarımızı Allah'ın ve Resûlü'nündür.”

Bunun üzerine: *“De ki: “Ben buna (yaptığım tebliğ görevine) karşılık sizden, akrabalıktan doğan sevgiden başka bir ücret istemiyorum.”* [Şûrâ 42/23] ayeti indi. ^[72]

72 Taberî, Câ-mi'u'l-Beyân, XX, s. 449; Suyûtî, ed-Dür-rü'l-Mensûr, VII, 347.

٣٥٥

خُطْبَتُهُ حِينَما اُمْتُنَّ عَلَى الْأَنْصَارِ

• عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ:

قَالَتِ الْأَنْصَارُ: فَعَلْنَا وَفَعَلْنَا، فَكَانَتْهُمْ فَخَرُوا قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ، أَوْ
الْعَبَّاسُ، شَكََّ عَبْدُ السَّلَامِ: لَنَا الْفَضْلُ عَلَيْكُمْ،

فَبَلَغَ ذَلِكَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَتَاهُمْ فِي مَجَالِسِهِمْ،
فَقَالَ: «يَا مَعْشَرَ الْأَنْصَارِ أَلَمْ تَكُونُوا أَذِلَّةً فَأَعَزَّكُمْ اللَّهُ بِي؟»

قَالُوا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ

قَالَ: «أَلَمْ تَكُونُوا ضُلَّالًا فَهَدَاكُمْ اللَّهُ بِي؟»

قَالُوا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: «أَفَلَا تُحْيِيُونِي؟»

قَالُوا: مَا نَقُولُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟

قَالَ: «أَلَا تَقُولُونَ: أَلَمْ يُخْرِجْكُمْ قَوْمُكَ فَأَوَيْنَاكَ، أَوْلَمْ يُكَذِّبُوكَ

فَصَدَّقْنَاكَ، أَوْلَمْ يَخْذُلُوكَ فَنَصَرْنَاكَ؟»

قَالَ: فَمَا زَالَ يَقُولُ حَتَّى جَثَوْا عَلَى الرُّكَبِ، وَقَالُوا: أَمْوَالُنَا وَمَا

فِي أَيْدِينَا لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ قَالَ:

فَنَزَلَتْ {قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى}

[الشورى: ٢٣] [٧٢].

٧٢ تفسير القرآن

((جامع البيان عن

تأويل آي القرآن))،

الطبري، سورة

الشورى آية ٢٣،

القول في تأويل قوله

تعالى: {ذَلِكَ الَّذِي

يُبَشِّرُ اللَّهُ عِبَادَهُ} ج ٢٠

ص ٤٤٩. الدر المنثور

في التفسير بالمأثور،

السيوطي، سورة

الشورى آية ٢٣، ج ٧

ص ٣٤٧.

Ensâra Ganimetten Verilmemesi

• Abdullah b. Zeyd b. Âsım'dan rivayetle:

Allah (cc), Huneyn Günü'nde Resûlullah'ı (sas) ganimetle nimetlendirince, Resûlullah da (sas) bu ganimeti müellefetü'l-kulûb arasında bölüştürdü. Ensâra ise bir şey vermedi. Kendilerini sanki diğer insanların karşılaştıkları değer ile karşılaşmamış kimseler olarak hissettiler.

Bunun üzerine Resûlullah (sas) ensâra hitaben şunları buyurdu:

“Ey ensâr cemaati! Ben sizleri dalâlete düşmüş bir kavim olarak bulmadım mı ve Allah (cc) da sizleri benim vesilemlle hidâyete erdirmemi mi? Sizler aynlığa düşmüş, birbirinize düşman olmuşken Allah (cc) kalplerinizi benim aracılığım ile birleştirip ısındırmadı mı? Sizler yoksul iken Allah (cc) sizleri benim yüzümden zenginleştirmedim mi?”

Resûlullah'ın (sas) her söylediğine: “Allah ve Resûlü ih-sankârdır / üzerimizdeki minnet ve nimetleri üstündür.” dediler.

Resûlullah (sas) şöyle buyurdu: “Sizleri, Resûlullah'a cevap vermekten alıkoyan nedir?”

Resûlullah'ın (sas) her söylediğine: “Allah ve Resûlü ih-sankârdır / üzerimizdeki minnet ve nimetleri üstündür.” diye karşılık verdiler.

Resûlullah: “Eğer isteseydiniz ‘Sen bize şu, şu hâllerde gel-miştin.’ derdiniz. Peki sizler, diğer insanlar aldıkları koyun-larla, develerle çıkıp giderlerken Resûlullah (sas) ile birlikte yurdunuza dönüp gitmeye razı mısınız? Eğer hicret olmasaydı ensâra mensup biri olmak isterdim. Eğer insanların hepsi bir vadiye doğru yol tutup gitse ben ensânın gittiği vadiyi kendime yol tutardım. İnsanlar yün halı ise ensâr o halının üzerindeki kıllardır. Muhakkak ki sizler, benden sonra kendini beğenen ve kendilerini sizden üstün görenler ile karşılaşacaksınız. Benimle Havuz'un başında buluşuncaya dek sabredin!”^[73]

⁷³ Buhârî, Meğâzî, 4330; Müslim, Zekât, 1061.

خُطْبَتُهُ فِي الْأَنْصَارِ لَمَّا وَجَدُوا حِينَمَا لَمْ يُعْطِهِمْ مِنَ الْغَنَائِمِ

• عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدٍ بْنِ عَاصِمٍ، قَالَ:

لَمَّا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ حُنَيْنٍ، قَسَمَ فِي النَّاسِ فِي الْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ، وَلَمْ يُعْطِ الْأَنْصَارَ شَيْئًا، فَكَأَنَّهُمْ وَجَدُوا إِذْ لَمْ يُصِيبْهُمْ مَا أَصَابَ النَّاسَ،

فَخَطَبَهُمْ فَقَالَ:

«يَا مَعْشَرَ الْأَنْصَارِ، أَلَمْ أَجِدْكُمْ ضُلَّالًا فَهَدَاكُمُ اللَّهُ بِي، وَكُنْتُمْ مُتَفَرِّقِينَ فَالَّفَكُمُ اللَّهُ بِي، وَعَالَةً فَأَعَانَاكُمُ اللَّهُ بِي»

كُلَّمَا قَالَ شَيْئًا قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمَنُ،

قَالَ: «مَا يَمْنَعُكُمْ أَنْ تُجِيبُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ».

قَالَ: كُلَّمَا قَالَ شَيْئًا، قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمَنُ،

قَالَ: «لَوْ شِئْتُمْ قُلْتُمْ: جِئْتَنَا كَذًا وَكَذًا، أَتَرْضَوْنَ أَنْ يَذْهَبَ النَّاسُ بِالشَّأَةِ وَالْبَعِيرِ، وَتَذْهَبُونَ بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى رِحَالِكُمْ، لَوْلَا الْهَجْرَةُ لَكُنْتُ أَمْرًا مِنَ الْأَنْصَارِ، وَلَوْ سَلَكَ النَّاسُ وَادِيًا وَشِعْبًا لَسَلَكَتُ وَادِي الْأَنْصَارِ وَشِعْبَهَا، الْأَنْصَارُ شِعَارُ وَالنَّاسُ دِثَارُ، إِنَّكُمْ سَتَلْقَوْنَ بَعْدِي أَثَرَةً، فَاصْبِرُوا حَتَّى تَلْقَوْنِي عَلَى الْحَوْضِ [٧٣]».

٧٣ صحيح البخاري، كتاب المغاري، باب غزوة الطائف، ج ٥ ص ١٥٧، رقم ٤٣٣٠. صحيح مسلم، كتاب الزكاة، باب إعطاء المؤلفة قلوبهم، ج ٢ ص ٧٣٨، رقم ١٠٦١.

• Ebû Sa'îd el-Hudrî'den gelen başka bir rivayet de şöyledir:

Resûlullah (sas) ganimetin içerisinde Kureyş'e ve Arap kabilelerine pay verip de ensâra bir şey vermeyince ensârdan kimileri buna kırıldı. İçlerinde bu konuya dair yapılan yorumlar gittikçe arttı. Hatta bazıları: "Resûlullah (sas) artık kendi kavmine kavuştu." dediler.

Bunların üzerine Sa'd b. Ubâde (ra) Resûlullah'ın yanına vardı ve şöyle dedi: "Ey Allah'ın Resûlü! Şu ensâr kabilesi, aldığın ganimetleri bölüştürürken senin kavmine ve diğer Arap kabilelerine bol bol dağıtıp da ensâra bir şey vermemek suretiyle yaptığın uygulamadan dolayı sana karşı kalplerinde kırgınlık ve üzüntü duymaktadırlar."

Resûlullah (sas): "Peki Ey Sa'd! Sen bu konuda neredesin, fikrin nedir?" diye sordu.

Sa'd: "Yâ Resûlullah! Ben de ancak kavmimden bir kişiyim. Peki, siz ne buyurursunuz?" dedi.

Resûlullah (sas) şöyle buyurdu: "Benim için kavmini şu etrafı çevrili yerde topla."

Bunun üzerine Sa'd b. Ubâde gidip ensânı denilen yerde topladı. Muhâcirlerden bazı kimseler de geldiler. Başka gelenleri geri çevirdiler. Ensâr toplanınca Sâd b. Ubâde gelip Peygamber Efendimize (sas): "Ensâr kabilesi, senin için toplanmış bulunuyor." diyerek haber verdi. Resûlullah (sas) yanlarına geldi, Allah'a lâıykıyla hamd-ü sena getirdikten sonra şunları buyurdu:

"Ey ensâr cemaati! Bana ulaşan habere göre sizler bana karşı kalplerinizde kırgınlık ve üzüntü duyuyormuşsunuz. Oysa sizler dalâlet içerisinde iken ben size geldim ve Allah da sizleri hidâyete erdirmemi mi? Sizler yoksul iken Allah sizleri zengin kılmadı mı? Aranızda düşmanlık varken Allah kalplerinizi birbirinize ısıdırmadı mı?"

• وَفِي رِوَايَةٍ أُخْرَى عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ:

لَمَّا أُعْطِيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا أُعْطِيَ مِنْ تِلْكَ
الْعَطَايَا فِي قُرَيْشٍ وَقَبَائِلِ الْعَرَبِ، وَلَمْ يَكُنْ فِي الْأَنْصَارِ مِنْهَا شَيْءٌ
وَجَدَ هَذَا الْحَيَّ مِنَ الْأَنْصَارِ فِي أَنْفُسِهِمْ، حَتَّى كَثُرَتْ فِيهِمْ الْقَالَةُ
حَتَّى قَالَ قَائِلُهُمْ: لَقِيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَوْمَهُ،

فَدَخَلَ عَلَيْهِ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ هَذَا
الْحَيَّ قَدْ وَجَدُوا عَلَيْكَ فِي أَنْفُسِهِمْ لِمَا صَنَعْتَ فِي هَذَا الْفِيءِ الَّذِي
أَصَبْتَ، قَسَمْتَ فِي قَوْمِكَ، وَأَعْطَيْتَ عَطَايَا عِظَامًا فِي قَبَائِلِ الْعَرَبِ،
وَلَمْ يَكُ فِي هَذَا الْحَيِّ مِنَ الْأَنْصَارِ شَيْءٌ،

قَالَ: «فَأَيْنَ أَنْتَ مِنْ ذَلِكَ يَا سَعْدُ؟»

قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا أَنَا إِلَّا أَمْرٌ مِنْ قَوْمِي، وَمَا أَنَا؟

قَالَ: «فَاجْمَعْ لِي قَوْمَكَ فِي هَذِهِ الْحَضِيرَةِ»،

قَالَ: فَخَرَجَ سَعْدٌ، فَجَمَعَ الْأَنْصَارَ فِي تِلْكَ الْحَضِيرَةِ، قَالَ: فَجَاءَ
رِجَالٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ، فَتَرَكَهُمْ، فَدَخَلُوا وَجَاءَ آخَرُونَ، فَزَدَهُمْ، فَلَمَّا
اجْتَمَعُوا أَتَاهُ سَعْدٌ فَقَالَ: قَدْ اجْتَمَعَ لَكَ هَذَا الْحَيُّ مِنَ الْأَنْصَارِ، قَالَ:
فَأَتَاهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ، بِالَّذِي
هُوَ لَهُ أَهْلٌ، ثُمَّ قَالَ:

«يَا مَعْشَرَ الْأَنْصَارِ مَا قَالَهُ بَلَعْتَنِي عَنْكُمْ وَجِدَّةً وَجَدْتُمُوهَا فِي
أَنْفُسِكُمْ، أَلَمْ آتِكُمْ ضِلَالًا فَهَذَا كُمْ اللَّهُ؟ وَعَالَةً فَأَغْنَاكُمُ اللَّهُ؟ وَأَعْدَاءً
فَأَلَّفَ اللَّهُ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ؟»،

Ensâr: “Evet böyledir, Allah ve Resûlü bol ihsan sahibidir.”

Resûlullah [sas]: “*Bana cevap vermeyecek misiniz? Ey ensâr cemaati!*” diye buyurdu.

Ensâr: “Biz sana başka ne cevap verelim ki Yâ Resûlullah! Sahip olduğumuz tüm ihsan ve faziletler Allah’tandır [cc] ve Resûlü [sas] sebebiyledir.”

Bunun üzerine Resûlullah [sas] şöyle buyurdu:

“*Vallahi isteseydiniz şunları diyebilirdiniz: Sen bize yalanlanmış olarak gelmiştin. Biz seni doğruladık. Sen bize terk edilmiş olarak gelmiştin. Biz sana yardım ettik. Sen bize kovulmuş birisi olarak gelmiştin. Biz seni barındırdık. Sen bize yoksul olarak gelmiştin. Biz malımızı seninle paylaştık. Eğer bunları söyleseydiniz, doğru söylemiş olurdunuz ve doğrulanırdınız da.*

Ey ensâr cemaati! Sizler kendiniz için geçici dünya nimetini elde etmek istiyorsunuz. Ben ise sizleri bağlı bulduğunuz Müslümanlığınıza ve sizin için ahirette hazırlanmış bulunan mükâfatlara havale edip bu dünya mallarını İslâm’a kalpleri ısınsın diye bir kavme verdim. Şimdi sizler, insanlar koyunlar ve develer ile evlerine dönüyorken yurdunuza Resûlullah ile dönmeye razı değil misiniz? Muhammed’in nefsi elinde olana yemin olsun ki hicret olmasaydı, ensârdan bir fert olmak ister, ensârdan bir fert olurdum. Şâyet insanlar bir yol tutsalar ensâr da başka bir yol tutsa ben ensânn tercih ettiği yolu kendime yol tutardım.

Allah’ım! Ensâra, ensânn oğullanna, ensânn oğullannın oğullanna rahmet et!”

Ensâr ağlamaya başladı. O kadar ağladılar ki gözyaşları ile sakallarını ıslattılar.

“Bizler ganimet hissesi olarak Resûlullah’a razıyız.” dediler. Sonra Resûlullah [sas] oradan ayrıldı ve ensâr da dağıldı. [74]

74 Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XVIII, s. 253.

قَالُوا: بَلِ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمَنٌ وَأَفْضَلُ.

قَالَ: «أَلَا تُحْيِيُونَنِي يَا مَعْشَرَ الْأَنْصَارِ»

قَالُوا: وَبِمَاذَا نُحْيِيكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَلِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ الْأَمَنُ وَالْفَضْلُ.

قَالَ: «أَمَّا وَاللَّهِ لَوْ شِئْتُمْ لَقُلْتُمْ فَلَصَدَقْتُمْ وَصَدَقْتُمْ، أَتَيْنَنَا مُكَذِّبًا

فَصَدَّقْنَاكَ، وَمَخْذُولًا فَصَصَرْنَاكَ، وَطَرِيدًا فَآوَيْنَاكَ، وَعَائِلًا فَآسَيْنَاكَ،

أَوْجَدْتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ،

يَا مَعْشَرَ الْأَنْصَارِ فِي لُعَاعَةٍ مِنَ الدُّنْيَا، تَأَلَّفْتُ بِهَا قَوْمًا لِيُسْلِمُوا،

وَوَكَّلْتُكُمْ إِلَى إِسْلَامِكُمْ؟ أَفَلَا تَرْضَوْنَ يَا مَعْشَرَ الْأَنْصَارِ أَنْ يَذْهَبَ

النَّاسُ بِالشَّاةِ وَالْبَعِيرِ، وَتَرْجِعُونَ بِرَسُولِ اللَّهِ فِي رِحَالِكُمْ؟ فَوَالَّذِي

نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَوْلَا الْهَجْرَةُ لَكُنْتُ امْرَأً مِنَ الْأَنْصَارِ، وَلَوْ سَلَكَ

النَّاسُ شِعْبًا، وَسَلَكَتِ الْأَنْصَارُ شِعْبًا لَسَلَكَتُ شِعْبَ الْأَنْصَارِ،

اللَّهُمَّ ارْحَمِ الْأَنْصَارَ، وَأَبْنَاءَ الْأَنْصَارِ، وَأَبْنَاءَ أَبْنَاءِ الْأَنْصَارِ»

قَالَ: فَبَكَى الْقَوْمُ، حَتَّى أَخْضَلُوا لِحَاهُمْ، وَقَالُوا: رَضِينَا بِرَسُولِ

اللَّهِ قِسْمًا وَحَظًّا، ثُمَّ انْصَرَفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وَتَفَرَّقُوا [٧٤].

٧٤ مسند الإمام أحمد،

مُسْنَدُ الْمُكْفَرِينَ مِنْ

الصَّحَابَةِ، مُسْنَدُ

أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ

رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ،

ج ١٨ ص ٢٥٣، رقم

١١٧٣٠.

Muhâcirler, Ensâr ve Hâşimoğulları

• Ka'b b. Ucre'den [ra] rivayetle:

Bir gün, mescidde Resûlullah'ın [sas] odalarının önünde oturuyorduk. İçimizde hem ensârdan hem muhacirlerden hem de Hâşimoğulları'ndan kimseler vardı. Resûlullah'ın [sas] yanında hangimiz daha öncelikli ve hangimiz O'nun tarafından daha çok sevilenleriz diye aramızda tartışmaya başladık.

Biz dedik ki: “Biz ensâr cemaati, Resûlullah'a [sas] iman ettik, O'na tâbi olduk, O'nunla birlikte ve onun ordusunun yanında düşmanı yenmek üzere savaştık. Bunlar sebebiyle bizler Resûlullah'ın yanında daha öncelikli ve daha sevgiliyiz.”

Kardeşlerimiz muhacirler de şöyle söylediler: “Allah'a ve Resûlü'ne hicret etmiş olan bizler; aşiretlerimizi, ehlimizi, mallarımızı geride bıraktık. Sizin bulunduğunuz yerlerde bizler de bulunduk, şahit olduklarınıza bizler de şahit olduk. Bunlardan dolayı bizler Resûlullah'ın [sas] yanında daha öncelikli ve daha sevgiliyiz.”

Kardeşlerimiz Hâşimoğulları da şöyle dedi: “Bizler Resûlullah'ın [sas] aşiretindeniz. Sizlerin bulunduğu yerlerde bizler de bulunduk, şahit olduklarınıza bizler de şahit olduk. Bu yüzden bizler Resûlullah'ın yanında daha öncelikli ve daha sevgiliyiz.” dedi.

Resûlullah [sas] yanımıza geldi. Bizlere yöneldi ve: “Siz bir şey hakkında konuşuyordunuz.” buyurdu. Bizler de ensâr olarak söylediklerimizi ona haber verdik.

Bizlere: “Doğru söylemişsiniz. Peki kim size karşılık verdi?” diye sordu. Bizler de kardeşlerimiz Muhacirlerin söylediklerini O'na [sas] haber verdik.

٣٥٧

قَضَاؤُهُ بَيْنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَبَنِي هَاشِمٍ

• عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ، قَالَ:

جَلَسْنَا يَوْمًا أَمَامَ بَيْتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَسْجِدِ فِي رَهْطٍ مِنَّا مَعَاشِرَ الْأَنْصَارِ، وَرَهْطٍ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ، وَرَهْطٍ مِنْ بَنِي هَاشِمٍ، فَاخْتَصَمْنَا فِي رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَيُّنَا أَوْلَى بِهِ وَأَحَبُّ إِلَيْهِ؟

قُلْنَا: نَحْنُ مَعَاشِرَ الْأَنْصَارِ آمَنَّا بِهِ وَاتَّبَعْنَاهُ وَقَاتَلْنَا مَعَهُ وَكَتَبْتُهُ فِي نَحْرِ عَدُوِّهِ، فَنَحْنُ أَوْلَى بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَحَبُّهُمْ إِلَيْهِ، وَقَالَ إِخْوَانُنَا الْمُهَاجِرُونَ: نَحْنُ الَّذِينَ هَاجَرْنَا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ، فَارْقَنَا الْعَشَائِرَ وَالْأَهْلِينَ وَالْأَمْوَالَ، وَقَدْ حَضَرْنَا مَا حَضَرْتُمْ وَشَهِدْنَا مَا شَهِدْتُمْ، فَنَحْنُ أَوْلَى النَّاسِ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَحَبُّهُمْ إِلَيْهِ،

فَقَالَ إِخْوَانُنَا مِنْ بَنِي هَاشِمٍ: نَحْنُ عَشِيرَةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ حَضَرْنَا الَّذِي حَضَرْتُمْ وَشَهِدْنَا الَّذِي شَهِدْتُمْ، فَنَحْنُ أَوْلَى بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَحَبُّهُمْ إِلَيْهِ،

فَخَرَجَ إِلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَقْبَلَ عَلَيْنَا فَقَالَ: «إِنَّكُمْ لَتَقُولُونَ شَيْئًا»، فَقُلْنَا مِثْلَ مَقَالَتِنَا،

فَقَالَ لِلْأَنْصَارِ: «صَدَقْتُمْ، مَنْ يَرُدُّ هَذَا عَلَيْكُمْ»، وَأَخْبَرَنَاهُ بِمَا قَالَ إِخْوَانُنَا الْمُهَاجِرُونَ،

Onlar için de: “*Doğru söylemişler ve iyilikle karşılık vermişler. Peki, onlara kim karşılık verdi?*” diye sordu. Bizler de, kardeşlerimiz Hâşimoğulları’nın söylediklerini O’na [sas] haber verdik.

Onlar için de: “*Doğru söylemişler ve iyilikle karşılık vermişler.*” buyurdu.

Sonra: “*Sizlerin aranızda hüküm vermeyeyim mi?*” buyurdu.

Bizler de: “Hükmünü söyle, anamız babamız sana feda olsun, Yâ Resûlullah!” dedik. O da [sas] şöyle buyurdu:

“*Siz ey ensâr cemaati, şüphe yok ki ben sizlerin kardeşiyim.*” Bunun üzerine ensâr: “Allahu Ekber! Kâbe’nin Rabbine yemin olsun ki onu götürdük (kazançlı çıktık).”

Resûlullah [sas] devam etti: “*Size gelince ey muhacirler! Şüphesiz ben sizdenim.*” buyurdu. Bunun üzerine muhacir: “Allahu Ekber! Kâbe’nin Rabbine yemin olsun ki onu götürdük (kazançlı çıktık).” “*Ve size gelince ey Hâşimoğulları! Muhakkak ki sizler bendensiniz ve bana tâbi oldunuz.*”

Ayağa kalktık ve her birimiz Resûlullah’ın sözlerinden razı olmuş memnun bir şekilde oradan ayrıldık.^[75]

358

Ensârdan Razi Olduğunu Bildirdiği Hutbe

• es-Sâib b. Yezîd’den rivayetle:

Resûlullah [sas] Huneyn günü, Hevâzin Kabilesi’nden elde edilen kendi payını paylaşıyordu. Paylaşımı Mekke halkından Kureyş ve diğerleri arasında yaptığı haberi yayılınca bu duruma ensâr sinirlendi.

⁷⁵ Taberânî, *el-Mu’cemu’l-Ke-bîr*, XIX, 133.

فَقَالَ: «صَدَقُوا وَبَرُّوا، مَنْ يَرُدُّ هَذَا عَلَيْهِمْ»، وَأَخْبَرَنَاهُ بِمَا قَالَ
 بَنُو هَاشِمٍ،
 فَقَالَ: «صَدَقُوا وَبَرُّوا، مَنْ يَرُدُّ هَذَا عَلَيْهِمْ»،
 ثُمَّ قَالَ: «أَلَا أَقْضِي بَيْنَكُمْ؟»،
 قُلْنَا: بَلَى، بِأَيِّنَا وَأَمَّا أَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ،
 فَقَالَ: «أَمَّا أَنْتُمْ يَا مَعْشَرَ الْأَنْصَارِ فَإِنَّمَا أَنَا أَخُوكُمْ»،
 فَقَالُوا: اللَّهُ أَكْبَرُ ذَهَبْنَا بِهِ وَرَبَّ الْكَعْبَةِ،
 «وَأَمَّا أَنْتُمْ مَعْشَرَ الْمُهَاجِرِينَ، فَإِنَّمَا أَنَا مِنْكُمْ»،
 فَقَالُوا: اللَّهُ أَكْبَرُ ذَهَبْنَا بِهِ وَرَبَّ الْكَعْبَةِ،
 «وَأَمَّا أَنْتُمْ بَنِي هَاشِمٍ، فَأَنْتُمْ مِنِّي وَالْيَ»،
 فَقُمْنَا وَكُنَّا رَاضٍ مُغْتَبِطٍ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ^[٧٥].

٣٥٨

خُطْبَتُهُ فِي إِرْضَاءِ الْأَنْصَارِ

• عَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ:

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَسَمَ الْفَيْءَ الَّذِي أَفَاءَ اللَّهُ
 بِحُنَيْنٍ مِنْ غَنَائِمِ هَوَازِنَ، فَأَفْشَى الْقَسَمَ فِي أَهْلِ مَكَّةَ مِنْ قُرَيْشٍ
 وَغَيْرِهِمْ، فَغَضِبَ الْأَنْصَارُ،

٧٥ المعجم الكبير،
 الطبراني، باب
 الكاف، أبو مشكين
 الأنصاري، عن ابن أبي
 ليلى، ج ١٩ ص ١٣٣،
 رقم ٢٩٣.

Resûlullah (sas), ensârın bu hâlini duyunca konakladıkları yere geldi ve: “*Ensâr dışında şu anda burada bulunanlar çıksınlar.*” buyurdu. Ardından şehâdet getirdi, Allah’a hamd-ü sena getirdikten sonra şöyle buyurdu:

“*Ey ensâr cemaati! Sizlerin, kalplerini İslâm’a ısındırmak için kimilerine verdiğim ganimetler hakkında söyledikleriniz bana ulaştı. Umulur ki bugünden sonra, Allah (cc) onların kalplerine İslâm’ı sokar.*”

Ey ensâr cemaati! Allah (cc) sizlere iman ihsan etmedi mi? Sizlere cömertlikle muâmele etmedi mi? Ve sizleri isimlerin en güzeli ile “Allah’ın ensân”, “Resûlü’nün ensân” olarak adlandırmadı mı?

Şâyet hicret olmasaydı ensârdan bir fert olmak isterdim, ensârdan bir fert olurdum. İnsanlar bir vadiyi yol tutsa sizler de bir vadiyi yol tutsanız ben sizin vadinizi kendime yol tutardım.

İnsanlar; bu ganimetlerle, koyunlarla, nimetlerle, develerle evlerine gitseler de sizler de Allah’ın Resûlü ile yurdunuza dönseniz bundan râzı olmaz mısınız?”

Ensâr, Nebî’nin (sas) söylediklerini duyunca: “Razı olduk.” dediler.

Bunun üzerine Resûlullah (sas) şöyle buyurdu: “*Söylediklerime cevap verin.*”

Ensâr da şöyle dedi: “Yâ Resûlullah! Sen bizi karanlığa gömmülmüş olarak buldun. Allah (cc) bizleri seninle aydınlığa çıkarttı. Sen bizleri ateşten bir çukurun kıyısında buldun. Allah (cc) bizleri seninle ondan kurtardı. Sen bizleri dalâlete sapmış olarak buldun. Allah (cc) seninle bizleri hidâyete erdirdi. Bizler, Rabb olarak Allah’tan, din olarak İslâm’dan, nebî olarak da Muhammed’den (sas) razı olduk. Yâ Resûlullah, artık bize dilediğini yap!”

فَلَمَّا سَمِعَ ذَلِكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَاهُمْ فِي مَنَازِلِهِمْ،
ثُمَّ قَالَ: «مَنْ كَانَ هَهُنَا لَيْسَ مِنَ الْأَنْصَارِ فَلْيَخْرُجْ إِلَى رَحْلِهِ»، ثُمَّ
تَشَهَّدَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَحَمِدَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ، ثُمَّ

قَالَ: «يَا مَعْشَرَ الْأَنْصَارِ، قَدْ بَلَغَنِي مِنْ حَدِيثِكُمْ فِي هَذِهِ الْمَعَانِمِ
الَّتِي آثَرْتُ بِهَا أَنَا أَتَأَلَّفُهُمْ عَلَى الْإِسْلَامِ، لَعَلَّهُمْ أَنْ يَشْهَدُوا بَعْدَ
الْيَوْمِ وَقَدْ أَدْخَلَ اللَّهُ قُلُوبَهُمُ الْإِسْلَامَ»،

ثُمَّ قَالَ: «يَا مَعْشَرَ الْأَنْصَارِ، أَلَمْ يَمُنَّ اللَّهُ عَلَيْكُمْ بِالْإِيمَانِ،
وَخَصَّكُمْ بِالْكَرَامَةِ، وَسَمَّاكُمْ بِأَحْسَنِ الْأَسْمَاءِ: أَنْصَارَ اللَّهِ، وَأَنْصَارَ
رَسُولِهِ؟

وَلَوْلَا الْهَجْرَةُ لَكُنْتُ امْرَأً مِنَ الْأَنْصَارِ، وَلَوْ سَلَكَ النَّاسُ وَادِيًا،
وَسَلَكَتُمْ وَادِيًا لَسَلَكَتُ وَادِيَكُمْ،

أَفَلَا تَرْضَوْنَ أَنْ يَذْهَبَ النَّاسُ بِهَذِهِ الْغَنَائِمِ، الشَّاقَةِ وَالنَّعَمِ وَالْبَعِيرِ،
وَتَذْهَبُونَ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟»

فَلَمَّا سَمِعَتِ الْأَنْصَارُ قَوْلَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالُوا:
رَضِينَا،

فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَجِيبُونِي فِيمَا قُلْتُ؟» فَقَالَتِ
الْأَنْصَارُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَجَدْنَا فِي ظُلْمَةٍ فَأَخْرَجَنَا اللَّهُ بِكَ إِلَى النُّورِ،
وَوَجَدْنَا عَلَى شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ فَأَنْقَذَنَا اللَّهُ بِكَ، وَوَجَدْنَا ضَلَالًا
فَهَدَانَا اللَّهُ بِكَ، فَرَضِينَا بِاللَّهِ رَبًّا، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا، وَبِمُحَمَّدٍ نَبِيًّا،
فَاصْنَعْ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا شِئْتَ فِي أَوْسَعِ الْحِلِّ،

Peygamber Efendimiz [sas] şöyle buyurdu: “Vallahi sizler başka sözlerle bana cevap vermiş olsaydınız da doğru söylemiş olurdunuz ve ben de sizleri doğrulardım. Deseydiniz ki: ‘Sen bizlere kovulmuş olarak geldiğinde bizler seni bannıdırmadık mı? Sen bizlere yalanlanmış olarak geldiğinde bizler seni doğrulamadık mı? Sen bizlere terk edilmiş olarak geldiğinde bizler sana yardım etmedik mi? İnsanların senin aleyhindeki tavırlarına rağmen bizler seni kabul etmedik mi?’ Eğer bunları söyleseydiniz de şüphe yok ki doğru söylemiş olurdunuz.”

Ensâr bunun üzerine şu yanıtı verdi: “Aksine, bizim ve diğerlerinin üzerindeki tüm ihsan ve faziletler Allah’tandır ve Resûlü sebebiyledir.” Sonra ağladılar. Peygamber [sas] de onlarla birlikte ağladı, onlardan râzı oldu. Resûlullah’ın [sas] söyledikleri onları çok hoşnut etti ve dünya mallarındansa bu sözler onlar için daha üstündü.^[76]

359

Ensâra Vasiyet

• Ebû Katâde’den rivayetle:

Resûlullah’ın [sas] minberde şunları buyurduğunu duy-
dum:

“İyi biliniz ki insanlar dış elbisedir. Ancak ensâr iç elbisedir.

Şâyet insanlar bir vadiyi kendilerine yol tutsalar, ensâr da başka bir vadiyi yol tutsa ben kesinlikle ensârın vadisini kendime yol tutardım.

Eğer hicret olmasaydı ensârdan bir fert olmak isterdim. Ensârdan bir fert olurdum. Her kim onların işlerine yöneticilik yaparsa onların iyi davranışlarına iyilikle muamele etsin. Onların kötü davranışlarını da bağışlasın. Her kim onları korkutursa bu ikisi arasındakini korkutmuş olur.” O sırada göğsüne, yani kalbine işaret etti.^[77]

⁷⁶ Taberânî, el-Mu’cemu’l-Ke-bir, VII, 151.

⁷⁷ Taberânî, el-Mu’cemu’l-Ev-sat, VIII, 368.

فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَمَّا وَاللَّهِ لَوْ أَجَبْتُمُونِي بِغَيْرِ هَذَا الْقَوْلِ، لَقُلْتُ: صَدَقْتُمْ، لَوْ قُلْتُمْ: أَلَمْ تَأْتِنَا طَرِيدًا فَأَوْيْنَاكَ، وَمُكَدَّبًا فَصَدَّقْنَاكَ، وَمَخْذُولًا فَنَصَرْنَاكَ، وَقَبِلْنَا مَا رَدَّ النَّاسُ عَلَيْكَ؟ لَوْ قُلْتُمْ هَذَا لَصَدَقْتُمْ».

فَقَالَتِ الْأَنْصَارُ: بَلْ لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ الْمَنُّ، وَالْفَضْلُ عَلَيْنَا، وَعَلَى غَيْرِنَا، ثُمَّ بَكَوْا، فَكَثُرَ بُكَاءُهُمْ، فَبَكَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعَهُمْ، وَرَضِيَ عَنْهُمْ، فَكَانُوا بِالَّذِي قَالَ لَهُمْ أَشَدَّ اغْتِبَاطًا وَأَفْضَلَ عِنْدَهُمْ مِنْ كُلِّ مَالٍ [٧٦].

٣٥٩

خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُوصِي الْأَنْصَارَ

• عَنْ أَبِي قَتَادَةَ قَالَ:

سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ عَلَى الْمِنْبَرِ:

«أَلَا إِنَّ النَّاسَ دِثَارٌ، وَإِنَّ الْأَنْصَارَ شِعَارٌ،

وَلَوْ أَنَّ النَّاسَ سَلَكَوا وَادِيًا، وَسَلَكَتِ الْأَنْصَارُ شُعْبَةً لَاتَّبَعَتْ شُعْبَةَ الْأَنْصَارِ،

وَلَوْ لَا الْهَجْرَةُ لَكُنْتُ امْرَأً مِنَ الْأَنْصَارِ، فَمَنْ وَلِيَ مِنْ أَمْرِهِمْ شَيْئًا فَلْيُحْسِنْ إِلَى مُحْسِنِيهِمْ، وَلْيَتَجَاوَزْ عَنْ مُسِيئِيهِمْ، وَمَنْ أَفْرَعَهُمْ فَقَدْ أَفْرَعَ هَذَا الَّذِي بَيْنَ هَذَيْنِ» وَأَشَارَ إِلَى صَدْرِهِ يَعْنِي: قَلْبَهُ [٧٧].

٧٦ المعجم الكبير،

الطبراني، باب

السَّيْنِ، الزُّهْرِيُّ عَنْ

السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ، ج ٧

ص ١٥١، رقم ٦٦٦٥.

٧٧ المعجم الأوسط،

الطبراني، باب الميم،

مَنْ اسْمُهُ: مِقْدَامٌ

، ج ٨ ص ٣٦٨،

رقم ٨٨٩٧. رَوَاهُ

الطَّبْرَانِيُّ فِي الْأَوْسَطِ

عَنْ شَيْخِهِ: مِقْدَامٌ

بْنِ دَاوُدَ وَهُوَ ضَعِيفٌ،

وَقَالَ ابْنُ دَقِيقِ الْعِيدِ:

إِنَّهُ وَثِقٌ، وَتَقِيَّةُ رَجَالِهِ

ثِقَاتٌ. مجمع الروائد،

الهيتمي، كتاب

الْمَنَاقِبِ، بَابُ مَا جَاءَ

فِي فَضْلِ الْأَنْصَارِ،

ج ١٠ ص ٣٢، رقم

١٦٤٩٠.

Yine Ensârın Saygınlığı ile İlgili Hutbesi

- Abdurrahman b. Ka'b b. Mâlik'ten rivayetle -babası tövbesi kabul edilen üç kişiden biridir-: Resûlullah'ın sahâbîlerinden birisinden rivayetle:

Peygamber (sas) bir gün insanlara hitap etmek üzere kalktı, Allah'a hamd-ü sena getirdi, Uhud'da öldürülen şehidler için af diledi, sonra şöyle buyurdu:

“Sizler ey muhacir topluluğu, sizler günden güne artıyorsunuz ancak ensâr artmıyor. Şüphe yok ki ensâr benim güvendiğim heybemdir. Onların iyiliklerinden kabul ediniz, kötülük edenini affediniz. Muhakkak ki onların aleyhine olanlar geçer gider, onların lehine olanlar da geriye kalır (bâkidir).”^[78]

Ensârı Sevmenin Fazileti Hakkındaki Hutbesi

- Ebû Üseyd es-Sâ'î'den rivayetle:

İnsanlar, hendek kazımı için Peygamber'e (sas) geldiler, hicret üzerine de biat ediyorlardı. Resûlullah biatlerden sonra şöyle buyurdu:

“Ey ensâr cemaati! Sizler hicret için biat etmeyiniz. Zira insanlar sizlerin beldesine hicret ediyorlar. Her kim ki ensân sever ve bu hâlde Allah'a (cc) kavuşursa Allah'a kavuştuğunda Allah'ın da onu sevdiğini görür. Her kimse ensâra buğzeder ve bu hâl üzere Allah'ın huzuruna gelirse Allah'ın da ona buğzettiğini görür.”^[79]

⁷⁸ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXXVI, 283.

⁷⁹ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Ke-bîr*, XIX, 267.

٣٦٠

خُطْبَتُهُ أَيْضًا فِي إِكْرَامِ الْأَنْصَارِ

• عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ كَعْبٍ بْنِ مَالِكٍ، وَكَانَ أَبُوهُ أَحَدَ الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ تَبَعَ عَلَيْهِمُ، عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَامَ يَوْمَئِذٍ خَطِيبًا، فَحَمِدَ اللَّهَ، وَائْتَنَى عَلَيْهِ، وَاسْتَغْفَرَ لِلشُّهَدَاءِ الَّذِينَ قُتِلُوا يَوْمَ أُحُدٍ، ثُمَّ قَالَ:

«إِنَّكُمْ يَا مَعْشَرَ الْمُهَاجِرِينَ تَزِيدُونَ، وَإِنَّ الْأَنْصَارَ لَا يَزِيدُونَ، وَإِنَّ الْأَنْصَارَ عَيْتِي الَّتِي أَوْيْتُ إِلَيْهَا، أَكْرِمُوا كَرِيمَهُمْ، وَتَجَاوَزُوا عَنْ مُسِيئَتِهِمْ، فَإِنَّهُمْ قَدْ قَضَوْا الَّذِي عَلَيْهِمْ، وَبَقِيَ الَّذِي لَهُمْ» [٧٨].

٣٦١

خُطْبَتُهُ فِي فَضْلِ حُبِّ الْأَنْصَارِ

عَنْ أَبِي أُسَيْدٍ السَّاعِدِيِّ:

أَنَّ النَّاسَ جَاءُوا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِحَفْرِ الْخَنْدَقِ يُبَايِعُونَهُ عَلَى الْهَجْرَةِ، فَلَمَّا فَرَغَ قَالَ:

«يَا مَعْشَرَ الْأَنْصَارِ لَا تُبَايِعُونَ عَلَى الْهَجْرَةِ، إِنَّمَا يُهَاجِرُ النَّاسُ إِلَيْكُمْ، مَنْ لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ يُحِبُّ الْأَنْصَارَ لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ يُحِبُّهُ، وَمَنْ لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ يُبْغِضُ الْأَنْصَارَ لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ يُبْغِضُهُ» [٧٩].

٧٨ مسند الإمام أحمد،

تتمة مسند الأنصار،

حديث رجل من

أصحاب النبي صلى

الله عليه وسلم،

ج ٣٦ ص ٢٨٣، رقم

٢١٩٥١.

٧٩ المعجم الكبير،

الطبراني، باب الجيم

، مالك بن خزيمة بن

أبي أسيد، عن جدّه،

ج ١٩ ص ٢٦٧، رقم

٥٩١.

Ensârî İnsanlara Miras Olarak Bıraktığını Bildirdiği Hutbesi

Resûlullah (sas) vefatına sebep olan hastalığı sırasında el-Fadl b. el-Abbâs'a ve Sevbân denilen bir hizmetlisine (ra) dayanmış olarak dışarı çıkmıştı. Sonra tekrar evine girdi ve bu kölesine: *"Kapıya otur ve ensârdan hiç kimsenin içeri girmesine engel olma."* buyurdu.

Ensârdan birileri kapının etrafında toplandılar ve köleye: *"Bizlere müsaade et de Resûlullah'ın (sas) yanına girelim."* dediler.

Köle çocuk: *"Yanında hanımları (ra) var."* dedi. Ardından Resûlullah (sas) onların ağlama seslerini duydu: *"Bunlar da kim?"* diye sordu. *"Ensârdandırlar, ağlıyorlar."* denildi.

Bunun üzerine Resûlullah (sas) Ali ve el-Abbâs'a (ra) dayanmış olarak evinden çıktı, mescide girdi. İnsanlar yanında toplandılar. Resûlullah (sas) şöyle buyurdu:

"Şimdiye dek hiçbir peygamber olmamıştır ki arkasında miras bırakmamış olsun. Muhakkak ki ensâr benim sizlere mirasımdır. Onlar benim sığındığım topluluğumdur. Sizlere Allah'tan (cc) korkmanızı, takvâli kimseler olmanızı, ensâra karşı ihsan sahibi olmanızı vasiyet ediyorum."

Sizler biliyorsunuz ki onlar, zorlukta da kolaylıkta da sahip olduklarını sizlerle paylaştılar. Çalışkanlıkta da tembellikte de sizlere yardım ettiler. Biliniz ki onların bazı hakları vardır. Ensârdan iyilik edenlerin iyiliklerini kabul edin, kötülükte bulunanlarını da affedin."

Sonra Resûlullah (sas) evine geri döndü.^[80]

80 ed-Dineverî, *el-İ-mame ve's-Siyase*, I, 7; Taberânî'de rivayet şöyledir: "Zeyd b. Sa'd'dan, onun da babasından rivayetle: "Nebî (sas) kendine geldiğinde üzerindeki örtüye sarınmış bir halde odadan çıktı minberine geldi. Bu durumu insanlar duydu. Çarşıdaki insanlar mescide geldiler. Resûlullah (sas) Allah'a hamd-ü sena getirdikten sonra buyurdu ki: "Ey İnsanlar! Beni, bu mahallede ensârdan muhafaza ediniz. Çünkü onlar, aralarında ikram gördüğüm ve sığınagım olan bir topluluktur. Ensârdan iyilik edenlerin iyiliklerini kabul edin, kötülükte bulunanlarını da affedin." Taberânî, *el-Mucemu'l-Kebîr*, VI, 33.

٣٦٢

خُطْبَتُهُ فِي أَنَّ الْأَنْصَارَ تَرَكْتُهُ

خَرَجَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي مَرَضِهِ الَّذِي قُبِضَ فِيهِ مُتَوَكِّئًا عَلَى
الْفَضْلِ بْنِ الْعَبَّاسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا وَغُلَامٌ يُقَالُ لَهُ ثَوْبَانُ رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُ ثُمَّ رَجَعَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَدَخَلَ مَنْزِلَهُ وَقَالَ لِغُلَامِهِ «اجْلِسْ
عَلَى الْبَابِ وَلَا تَحْجُبْ أَحَدًا»

مِنَ الْأَنْصَارِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ، فَأَحْدَقُوا بِالْبَابِ

وَقَالُوا لِلْغُلَامِ: إِذْنٌ لَنَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
فَقَالَ عِنْدَهُ نِسَاؤُهُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمْ فَسَمِعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بُكَاءَهُمْ فَقَالَ: مَنْ هَؤُلَاءِ؟ فَقِيلَ لَهُ: الْأَنْصَارُ رَضِيَ
اللَّهُ عَنْهُمْ يَبْكُونَ،

فَخَرَجَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُتَوَكِّئًا عَلَى عَلِيٍّ وَالْعَبَّاسِ رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُمَا فَدَخَلَ الْمَسْجِدَ وَاجْتَمَعَ النَّاسُ إِلَيْهِ فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
«إِنَّهُ لَمْ يَمُتْ نَبِيٌّ قَطُّ إِلَّا خَلَفَ وَرَاءَهُ تَرَكَّةٌ، وَإِنْ تَرَكْتِي فِيكُمْ
الْأَنْصَارَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَهُمْ كَرِشِي الَّتِي آوَى إِلَيْهَا، أُوصِيكُمْ بِتَقْوَى
اللَّهِ تَعَالَى وَالْإِحْسَانِ إِلَيْهِمْ،

فَقَدْ عَلِمْتُمْ أَنَّهُمْ شَاطِرُكُمْ وَوَأَسُوكُمْ فِي الْعُسْرِ وَالْيُسْرِ، نَصَرُوكُمْ
فِي النَّشْطِ وَالْكَسَلِ فَاعْرِفُوا لَهُمْ حَقَّهُمْ وَاقْبَلُوا مِنْ مُحْسِنِهِمْ وَتَجَاوَزُوا
عَنْ مُسِيئَتِهِمْ،

ثُمَّ انْصَرَفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى مَنْزِلِهِ [٨٠].

٨٠ الإمامة والسياسة،

أبو محمد عبد الله

ابن قتيبة الدينوري،

استخلاف رسول الله

صلى الله عليه وسلم

أبا بكر ج ١ ص ٧٠.

وقد روى الطبراني

بعضه ((عن زَيْدِ بْنِ

سَعْدٍ، عَنْ أَبِيهِ: أَنَّ

النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ لَمَّا نَعِيَتْ إِلَيْهِ

نَفْسُهُ خَرَجَ مُتَلَفِّعًا

فِي أَخْلَاقِ ثِيَابِ

عَلَيْهِ، حَتَّى جَلَسَ عَلَى

الْمِنْبَرِ، فَسَمِعَ النَّاسَ

بِهِ، وَأَهْلَ الشُّوقِ

حَضَرُوا الْمَسْجِدَ،

فَحَمِدَ اللَّهُ وَأَثْنَى عَلَيْهِ،

ثُمَّ قَالَ: «أَيُّهَا النَّاسُ

احْفَظُونِي فِي هَذَا

الْحَيِّ مِنَ الْأَنْصَارِ،

فَإِنَّهُمْ كَرِشِي الَّتِي أَكُلُ

فِيهَا وَعَيْتِي، اقْبَلُوا مِنْ

مُحْسِنِهِمْ، وَتَجَاوَزُوا

عَنْ مُسِيئَتِهِمْ».

المعجم الكبير،

الطبراني، باب السَّيِّئِ،

سَعْدُ بْنُ زَيْدٍ الْأَشْهَلِيُّ

بَدْرِيُّ، ج ٦ ص ٣٣،

رقم ٥٤٢٥.

Mekke Fethedildiğinde Ensâra îrad Ettiği Hutbe

• Ebû Hüreyre'den [ra] rivayetle:

Resûlullah [sas] Mekke'yi fethetmek üzere yolda iken Ebû Hüreyre'ye [ra]: “*Ensâra seslen.*” buyurdu.

Ebû Hüreyre de ensâra: “Ey ensâr cemaati! Resûlullah'ın çağrısına icabet edin.” diye seslendi. Ensâr sanki daha önce sözleşmişler gibi çabucak toplandılar.

Onlar toplanınca Resûlullah [sas] şöyle buyurdu: “*Bu yolda ilerleyin. Karşınıza kim çıkar sizinle savaşırsa siz de ya onları kaçirtın ya da onunla savaşın öldürün.*”

Resûlullah [sas] yoluna devam etti ve Allah fethi nasip etti. Ardından Resûlullah [sas] Beyt'i tavaf etti ve iki rek'at namaz kıldı. Sonra Safa Tepesi'ne çıkan kapıdan çıktı ve Safa Tepesi'ne çıktı. İnsanlara hutbe de îrad etti. Ensâr da Resûlullah'ın aşağısında bulunuyordu.

Ensârdan kimileri birbirlerine şöyle dediler: “Resûlullah'ın kavmine acıması, yurduna râğbeti ve özlemi tuttu.” Ensârın bu sözlerinden dolayı, vahiy nâzil oldu.

Resûlullah [sas]: “*Ey ensâr cemaati, sizler benim hakkımda, “Kavmine acıması, yurduna râğbeti ve özlemi tuttu.” dediniz. O hâl de söyleyin ben kimim? Allah'a yemin olsun ki ben, Allah'ın kulu ve hak üzere gönderilen resûlüyüm. Artık hayatım da ölümüm de sizin yanınızdadır!*” buyurdu.

Bunun üzerine ensâr: “Yâ Resûlullah, biz bunu yalnızca senin bizden ayrılmandan korktuğumuz için söyledik.” dediler.

Resûlullah [sas]: “*Allah ve Resûlü de bu sözlerinizi doğruluyor.*” buyurdu. Vallahi ensârdan ağlamaktan boğazı ıslanmamış kimse kalmadı.^[81]

٣٦٣

خُطْبَتُهُ فِي الْأَنْصَارِ حِينَ فَتَحَ مَكَّةَ

• عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ:

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ سَارَ إِلَى مَكَّةَ لِيَفْتَحَهَا
قَالَ لِأَبِي هُرَيْرَةَ: «اهْتَفِ بِالْأَنْصَارِ»،

فَقَالَ: يَا مَعْشَرَ الْأَنْصَارِ أَجِيبُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ،
فَجَاءُوا كَأَنَّمَا كَانُوا عَلَى مِيعَادٍ،

ثُمَّ قَالَ: «اسْلُكُوا هَذَا الطَّرِيقَ وَلَا يَشْرُفَنَّ لَكُمْ أَحَدٌ إِلَّا أَنْتُمُوهُ،
يَقُولُ: قَتَلْتُمُوهُ»،

فَسَارَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَفَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ، فَطَافَ رَسُولُ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْبَيْتِ وَصَلَّى رَكَعَتَيْنِ، ثُمَّ خَرَجَ مِنَ الْبَابِ الَّذِي
يَلِي الصَّفَا، فَصَعِدَ الصَّفَا فَخَطَبَ النَّاسَ، وَالْأَنْصَارُ أَسْفَلَ مِنْهُ،

فَقَالَتِ الْأَنْصَارُ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ: أَمَّا الرَّجُلُ فَأَخَذَتْهُ الرَّأْفَةُ بِقَوْمِهِ
وَالرَّغْبَةُ فِي قَرْنَيْهِ، وَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى الْوَحْيَ بِمَا قَالَتِ الْأَنْصَارُ،

فَقَالَ: «يَا مَعْشَرَ الْأَنْصَارِ تَقُولُونَ: فَقَدْ أَدْرَكْتَهُ رَأْفَةُ بِقَوْمِهِ وَرَغْبَةُ
فِي قَرْنَيْهِ»، قَالَ: «فَمَنْ أَنَا إِذَا، كَلَّا وَاللَّهِ إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ حَقًّا،
فَالْمَحْيَا مَحْيَاكُمْ وَالْمَمَاتُ مَمَاتُكُمْ»،

قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا قُلْنَا ذَلِكَ إِلَّا مَخَافَةَ أَنْ تُفَارِقَنَا،

قَالَ: «أَنْتُمْ صَادِقُونَ عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ رَسُولِهِ»، قَالَ: فَوَاللَّهِ مَا مِنْهُمْ
إِلَّا مَنْ قَدْ بَلَ نَحْرَهُ بِالْذُّمِّوعِ [٨١].

• Abdullah b. Rebâh'tan (ra) rivayetle:

Muâviye'ye heyet olarak gitmiştik ve Ebû Hüreyre de bizimle birlikteydi. Bizden bir adam yemek pişiriyordu. Bir gün bir kısım, diğer gün ise öteki arkadaşlarını yemeğe çağırırdı. Benim günüm geldiğinde dedim ki: “Ey Ebû Hüreyre, yemeklerimizi yiyinceye kadar bizlere Resûlullah'ın (sas) hadislerinden haber versen ya!”

O da şöyle anlattı: “Fetih günü Resûlullah (sas) ile birlikteydim. Resûlullah (sas), Hâlid b. el-Velîd'i ordunun iki kolundan birine, diğerine de ez-Zübeyr b. el-Avvâm'ı, Ebû Ubeyde'yi de zırhsız askerlerin başına komutan tayin etti. Bunlar da vadinin içine doğru yol aldılar.

Sonra Resûlullah (sas) bana: “Ey Ebû Hüreyre, bana ensân çağır.” diye buyurdu. Ben de onlara haber verdim, derhal etrafında toplandılar.

Resûlullah (sas) şöyle buyurdu: “Ey ensâr cemaati, Kureyş'in ayak takımını görüyorsunuz. Yanın eğer onlar ile karşılaşırsanız köklerini kazıyın. Daha sonra Safâ'da buluşuruz.”

Resûlullah (sas), eliyle işaret ederek şöyle buyurdu: “Yanın onların önüne kim çıkarsa onu kaçırtırlar.”

Allah, Resûlü'ne (sas) fethi nasip etti. Resûlullah, Safâ'ya geldi, insanlara hitap etmek üzere ayağa kalktı. Ebû Süfyan da O'nun (sas) yanına geldi ve: “Yâ Resûlullah (sas)! Kureyş'in ekinleri artık helâl oldu. Bugünden sonra Kureyş yoktur.” dedi.

Resûlullah (sas) şöyle buyurdu: “Kim Ebû Süfyân'ın evine girerse güvendedir. Kim kapısını kapatırsa güvendedir. Kim silahını bırakırsa güvendedir.”

Bunun üzerine ensâr: “Adamın kavmine acıyası, yurduna da rağbeti ve özlemi tuttu.” dediler.

• رَوَايَةٌ أُخْرَى لِهَذِهِ الْخُطْبَةِ

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَبَاحٍ، قَالَ: وَفَدْنَا إِلَى مُعَاوِيَةَ وَمَعَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ: فَكَانَ الرَّجُلُ مِنَّا يَصْنَعُ الطَّعَامَ يَدْعُو أَصْحَابَهُ هَذَا يَوْمًا وَهَذَا يَوْمًا، قَالَ: فَلَمَّا كَانَ يَوْمِي قُلْتُ: يَا أَبَا هُرَيْرَةَ حَدِّثْنَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى يُدْرِكَ طَعَامُنَا،

قَالَ: فَقَالَ: «كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الْفَتْحِ فَجَعَلَ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ عَلَى إِحْدَى الْمُجَنَّبَتَيْنِ، وَجَعَلَ الزُّبَيْرُ عَلَى الْأُخْرَى، وَجَعَلَ أَبَا عُبَيْدَةَ عَلَى السَّاقَةِ فِي بَطْنِ الْوَادِي، قَالَ: ثُمَّ قَالَ لِي: «يَا أَبَا هُرَيْرَةَ ادْعُ لِي الْأَنْصَارَ»، قَالَ: فَدَعَوْتُهُمْ فَجَاءُوا يُهْرُولُونَ،

قَالَ: فَقَالَ: «يَا مَعْشَرَ الْأَنْصَارِ هَذِهِ أُوْبَاشُ قُرَيْشٍ، فَإِذَا لَقِيتُمُوهُمْ غَدًا فَاحْصُدُوهُمْ حَصْدًا، ثُمَّ مَوْعِدُكُمْ الصَّفَا»، قَالَ: وَأَشَارَ بِيَدِهِ، «فَلَمَّا كَانَ مِنَ الْغَدِ لَمْ يُشْرِفْ لَهُمْ أَحَدٌ إِلَّا أَنَا مُوَهُ»،

قَالَ: وَفَتَحَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَتَى الصَّفَا فَقَامَ عَلَيْهِ، فَجَاءَهُ أَبُو سُفْيَانَ، قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُبَيِّحَتْ خَضْرَاءُ قُرَيْشٍ فَلَا قُرَيْشَ بَعْدَ الْيَوْمِ،

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ دَخَلَ دَارَ أَبِي سُفْيَانَ فَهُوَ آمِنٌ، وَمَنْ أَغْلَقَ بَابَهُ فَهُوَ آمِنٌ، وَمَنْ أَلْقَى سِلَاحَهُ فَهُوَ آمِنٌ»، قَالَ: فَقَالَتِ الْأَنْصَارُ: أَمَّا الرَّجُلُ فَقَدْ أَخَذَتْهُ رَافَةٌ بِعَشِيرَتِهِ وَرَغْبَةٌ فِي قَرَبَتِهِ،

Peygamber'e [sas] söyledikleri hakkında vahiy nâzil oldu.

Resûlullah ardından şöyle buyurdu:

*“Ey ensâr cemaati! Sizler ‘Adamın kavmine acıyası, yurdu-
na da rağbeti ve özlemi tuttu.’ dediniz. Hayır, böyle değildir. Ben
Allah’ın kulu ve resûlüyüm. Allah’a ve sizlere hicret ettim. Artık
benim hayatım da ölümüm de sizin yanınızdadır!”*

Ensâr da: “Yâ Resûlullah [sas]! Söylediklerimiz yalnızca Al-
lah’a ve sana olan bağlılığımızdan ve senin yanımızdan ayrıl-
mandan korktuğumuzdan ötürüdür.” dediler.

Bunun üzerine Resûlullah [sas] şöyle buyurdu:

*“Şüphe yok ki Allah ve Resûlü sizleri doğruluyor ve özür-
lerinizi kabul ediyor.”*^[82]

364

Ashâbının Neler Üzerine Bîat Edecekleri

- Akabe gecesinde seçilen nakiblerden biri olan ve
Bedir’de şehid düşen Ubâde b. es-Sâmit’ten rivayetle:

Resûlullah, [sas] etrafında bulunan sahâbilere şöyle buyur-
du:

*“Bana, Allah’a hiçbir şeyi ortak koşmayacağınız, hırsızlık
yapmayacağınız, zîna etmeyeceğiniz, çocuklarınızı öldürmeye-
ceğiniz, elleriyle ayakları arasında bir iftira uydurmayacağınız
ve hiçbir hayırlı işe karşı gelmeyeceğinize dair biat ediniz. Siz-
den her kim biatına vefalı olursa onun eciri Allah katındandır.
Sizden her kim de biat ettiği hususlardan bir şeyi dahi çiğnerse
Allah [cc] onun bu günahını örter ve bu kişi Allah’a döndüğünde
Allah [cc] isterse onu affeder isterse de onu cezalandırır.”*^[83]

Bizler de bu hususlar üzerine biat ettik.

⁸² Dârakutnî,
el-Büyu’, 3024.

⁸³ Buhârî, İmân,
18; Müslim,
Hudûd, 1709.

وَنَزَلَ الْوَحْيَ عَلَى نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي ذَلِكَ،
فَقَالَ: «يَا مَعْشَرَ الْأَنْصَارِ قُلْتُمْ: أَمَّا الرَّجُلُ فَقَدْ أَخَذَتْهُ رَأْفَةٌ بِعَشِيرَتِهِ
وَرَغْبَةٌ فِي قَرَّتِيهِ، كَلَّا أَنَا عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ، هَاجَرْتُ إِلَى اللَّهِ وَإِلَيْكُمْ،
وَالْمَحْيَا مَحْيَاكُمْ، وَالْمَمَاتُ مَمَاتُكُمْ»،
فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا قُلْنَا إِلَّا ضَنْئًا بِاللَّهِ
وَرَسُولِهِ،

فَقَالَ: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى وَرَسُولُهُ يُصَدِّقَانِكُمْ وَيَعْذِرَانِكُمْ»^[٨٢].

٣٦٤

خُطْبَتُهُ فِيَمَا بَايَعَ أَصْحَابَهُ عَلَيْهِ

• أَنَّ عُبَادَةَ بْنَ الصَّامِتِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَكَانَ شَهِيدًا بَدْرًا وَهُوَ أَحَدُ
النَّبَإِ لَيْلَةَ الْعَقَبَةِ:

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ، وَحَوْلَهُ عِصَابَةٌ مِنْ
أَصْحَابِهِ:

«بَايَعُونِي عَلَى أَنْ لَا تُشْرِكُوا بِاللَّهِ شَيْئًا، وَلَا تَسْرِقُوا، وَلَا تَزْنُوا،
وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ، وَلَا تَأْتُوا بِيَهْتَانٍ تَفْتَرُونَهُ بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَأَرْجُلِكُمْ،
وَلَا تَعْصُوا فِي مَعْرُوفٍ، فَمَنْ وَفَى مِنْكُمْ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ، وَمَنْ أَصَابَ
مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَعُوقِبَ فِي الدُّنْيَا فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ، وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ
شَيْئًا ثُمَّ سَتَرَهُ اللَّهُ فَهُوَ إِلَى اللَّهِ، إِنْ شَاءَ عَفَا عَنْهُ وَإِنْ شَاءَ عَاقَبَهُ»
فَبَايَعْنَاهُ عَلَى ذَلِكَ^[٨٣].

^{٨٢} سنن الدارقطني،
كتاب النبوة، ج ٤
ص ١٧، رقم ٣٠٢٤.
^{٨٣} صحيح البخاري، ك
تاب الإيمان، باب:
علامَةُ الْإِيمَانِ
حُبُّ الْأَنْصَارِ، ج ١
ص ١٢، رقم ١٨.
صحيح مسلم، كتاب
الْحُدُودِ، باب الْحُدُودِ
كَفَّارَاتُ لِأَهْلِهَا،
ج ٣ ص ١٣٣٣، رقم
١٧٠٩.

• **Başka bir rivayet de şöyledir:**

“Resûlullah’a [sas] gerek zorluk ve darlık zamanında gerek kolaylık ve refah zamanında hoşumuza gitse de gitmese de O’nu dinleyeceğimize ve O’na itaat edeceğimize, Resûlullah’ın bizzat bizim üstümüzde bir tercihe sahip olacağına ve hiçbir hayırlı emrine karşı çıkmayacağımıza, nerede olursak olalım hakkı söyleyeceğimize ve Allah yolunda hiçbir kınayıcının kınamasından korkmayacağımıza dair biat ettik.”^[84]

365

Üsâme ve Ordusu Hakkındaki Vasiyeti

Safer ayının çıkmasına iki gece kala çarşamba günü Resûlullah’ta [sas] baş ağrısı ve humma/sıtma görüldü. Safer ayının çıkmasına bir gün kala perşembe günü Resûlullah, Üsâme için kendi eliyle sancağı bağladı ve şunları buyurdu:

“Ey Üsâme! Allah’ın yolunda, Allah’ın ismi ile savaşa çık! Allah’ı inkâr edenlerle savaşın ve sakın bundan geri kalmayın! Çocukları ve kadınları öldürmeyin. Düşmanla karşılaşmayı da temenni etmeyin, dilemeyin. Zira siz bilmezsiniz ki belki de onlar yüzünden bir belaya bir musibete uğrayacaksınız. Ancak şöyle söyleyin: ‘Ey Allah’ım! Bizim imdadımıza yetiş! Onların hakkından gel! Onlar bize zarar vermekten vazgeçir!’

Onlar sizinle karşılaşarlarsa gürültü çıkaracaklar ve bağıracaklardır. Ancak size düşen sekînetinizi korumanız ve susmanızdır. Sakın birbirinizle çekişmeyin ve ümitsizliğe düşmeyin! Yoksa korkup zaafa düşersiniz de rüzganınız (gücünüz) kesilir! Deyin ki: ‘Allah’ım! Bizler senin kullarınız. Onlar da senin kulların. Bizim perçemlerimiz de onların perçemleri de senin elindedir!’ İyi bilin ki cennet, kılıçların panaltısı altındadır!”^[85]

84 Müslim, *İmâre*, 1709; Buhârî, *Ahkâm*, 7199.

85 Vâkıdî, *el-Meğâzi*, III, 1117; Makrizî, *İmtâu’l-Esma’*, II, 123.

• وفي رواية قال:

«بَايَعَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ فِي الْعُسْرِ وَالْيُسْرِ، وَالْمَنْشَطِ وَالْمَكْرَهِ، وَعَلَى أَثَرَةٍ عَلَيْنَا، وَعَلَى أَنْ لَا نُنَازِعَ الْأَمْرَ أَهْلَهُ، وَعَلَى أَنْ نَقُولَ بِالْحَقِّ أَيْنَمَا كُنَّا، لَا نَخَافُ فِي اللَّهِ لَوْمَةً لَائِمَةً» [٨٤].

٣٦٥

وَصِيَّتُهُ لِأَسَامَةَ وَجَيْشِهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ

فَلَمَّا كَانَ يَوْمُ الْأَرْبَعَاءِ لِلْيَلْتَنِ بَقِيَّتَا مِنْ صَفَرٍ، بُدِيَ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَصُدَّعَ وَحُمَ. فَلَمَّا أَصْبَحَ يَوْمَ الْخَمِيسِ لِلْيَلَةِ بَقِيَّتْ مِنْ صَفَرٍ عَقَدَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِهِ لَوَاءً، ثُمَّ قَالَ:

«يَا أَسَامَةُ، أُغْزُ بِسْمِ اللَّهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، فَقَاتِلُوا مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ، أُغْزُوا وَلَا تَغْدِرُوا، وَلَا تَقْتُلُوا وَلِيدًا وَلَا امْرَأَةً، وَلَا تَمْنُوا لِقَاءَ الْعَدُوِّ، فَإِنَّكُمْ لَا تَدْرُونَ لَعَلَّكُمْ تُبْتَلَوْنَ بِهِمْ، وَلَكِنْ قُولُوا: اللَّهُمَّ اكْفِنَاهُمْ، وَاكْفِفْ بِأَسْهُمٍ عَنَّا!

فَإِنْ لَقَوْكُمْ قَدْ أَجْلَبُوا وَصَيِّحُوا، فَعَلَيْكُمْ بِالسَّكِينَةِ وَالصَّمْتِ، وَلَا تَنَازَعُوا وَلَا تَفْشَلُوا فَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ. وَقُولُوا: اللَّهُمَّ نَحْنُ عِبَادُكَ وَهُمْ عِبَادُكَ، نَوَاصِينَا وَنَوَاصِيهِمْ بِيَدِكَ، وَإِنَّمَا تَعْلِبُهُمْ أَنْتَ! وَعَلِمُوا أَنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ الْبَارِقَةِ» [٨٥].

٨٤ صحيح مسلم، كتاب

الإمارة، باب وجوب

طاعة الأمراء في

غير مَعْصِيَةٍ، ج ٣

ص ١٤٧٠، رقم

١٧٠٩. صحيح

البخاري، كتاب

الأحكام، باب: كيف

يتابع الإمام الناس،

ج ٩ ص ٧٧، رقم

٧١٩٩.

٨٥ المغازي، الواقدي،

غزوة أسامة بن زيد

مؤنة، ج ٣ ص ١١١٧.

إمتاع الأسماع،

المقريزي، ابتداء

مرض رسول الله

صلى الله عليه وسلم

ووصيته لأسامة، ج ٢

ص ١٢٣.

366

Her Emîrin Arkasında Cihad Farzdır

- Ebû Hüreyre'den [ra] rivayetle:

Resûlullah [sas] buyurdu ki:

“İyilik sahibi ya da günahkâr olsun, her emîrin arkasında cihad etmek sizlere farzdır. İyilik sahibi ya da günahkâr olsun hatta büyük günahlardan işlemiş olsa da her Müslüman'ın arkasında namaz kılmak sizlere farzdır. İyilik sahibi ya da günahkâr olsun hatta büyük günahlardan işlemiş olsa da namaz kılmak her Müslüman'a farzdır.”^[86]

367

Ganimetler

- Tucib'in mevlası Ebû Merzûk'tan:

Haneş es-Sanânî'den [ra] bana rivayet etti:

Batı tarafında savaştık. Ruveyfî b. Sâbit el-Ensârî başımızdaydı. Cürbe denen bir köyü fethettik. Ruveyfî b. Sâbit kalktı ve bizlere bir konuşma yaptı.

Dedi ki: “Ben Resûlullah'tan [sas] duyduklarım sebebiyle ayağa kalktım. O [sas], Hayber'i fethettiğimizde kalkmış ve:

‘Allah'a ve ahiret gününe iman edene, Müslümanların ganimet mallarından bir hayvana zayıflatıp iade edinceye kadar binmek helal olmaz.

Allah'a ve ahiret gününe iman edene, Müslümanların ganimet mallarından bir elbiseyi eskitip iade edinceye kadar giymek helal olmaz.”^[87] diye buyurmuştur.”

⁸⁶ Ebû Dâvûd, el-Cihad, 2533.

⁸⁷ Dârimî, es-Siyer, 2531

٣٦٦

الْجِهَادُ وَاجِبٌ عَلَيْكُمْ مَعَ كُلِّ أَمِيرٍ

• عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«الْجِهَادُ وَاجِبٌ عَلَيْكُمْ مَعَ كُلِّ أَمِيرٍ، بَرًّا كَانَ أَوْ فَاجِرًا، وَالصَّلَاةُ وَاجِبَةٌ عَلَيْكُمْ خَلْفَ كُلِّ مُسْلِمٍ بَرًّا كَانَ أَوْ فَاجِرًا، وَإِنْ عَمِلَ الْكَبَائِرُ، وَالصَّلَاةُ وَاجِبَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ بَرًّا كَانَ أَوْ فَاجِرًا، وَإِنْ عَمِلَ الْكَبَائِرُ»^[٨٦]

٣٦٧

الْغَنَائِمُ

• عَنْ أَبِي مَرْزُوقٍ، مَوْلَى لِنَجِيبٍ قَالَ:

حَدَّثَنِي حَنْشُ الصَّنْعَانِيُّ، قَالَ: غَزَوْنَا الْمَغْرِبَ وَعَلَيْنَا رُوَيْفِعُ بْنُ ثَابِتٍ الْأَنْصَارِيُّ، فَافْتَتَحْنَا قَرْيَةً يُقَالُ لَهَا جَرْبَةُ فَقَامَ فِيْنَا رُوَيْفِعُ بْنُ ثَابِتٍ الْأَنْصَارِيُّ خَطِيبًا

فَقَالَ: إِنِّي لَا أَقُومُ فِيكُمْ إِلَّا مَا سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَامَ فِيْنَا يَوْمَ خَيْبَرَ حِينَ افْتَتَحْنَاهَا:

« مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يَرْكَبُ دَابَّةً مِنْ فِيءِ الْمُسْلِمِينَ حَتَّى إِذَا أَجْحَفَهَا -أَوْ قَالَ: أَعْجَفَهَا-

« رَدَّهَا وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يَلْبَسُ ثَوْبًا مِنْ فِيءِ الْمُسْلِمِينَ حَتَّى إِذَا أَخْلَقَهُ رَدَّهُ فِيهِ »^[٨٧].

^{٨٦} سنن أبي داود، ١٥ - كتاب الجهاد، باب في الغزو مع أئمة الجور، ج ٣ ص ١٨، رقم ٢٥٣٣.
^{٨٧} سنن الدارمي، ١٧ - ومن كتاب السير، باب: النهي عن ركوب الدابة من المغنم وليس الثوب منه، ج ٣ ص ١٦٦، رقم ٢٥٣١.

368

Nesli Öldürmeyin!

- el-Esved b. Serî'den [ra] rivayetle:

Resûlullah'a [sas] geldim. O'nunla [sas] beraber gazveye katıldım ve sırtımdan yaralandım. O gün insanlar çocukları da (bilmeden) – bir defa zürriyyet, dedi – öldürdüler. Bu haber Resûlullah'a [sas] ulaşınca şöyle buyurdu:

“İnsanlara ne oluyor da bugün, soyları tüketecek kadar öldürmekte aşıya gidiyorlar!”

Bir adam: “Ya Resûlullah! Ancak onlar müşriklerin çocuklarıdır.” dedi. Bunun üzerine buyurdu ki:

“Unutmayın sizlerin en hayırlıları da (bir zamanlar) müşriklerin çocuklarıydı.”

Sonra devam etti: *“Dikkat edin! Nesli öldürmeyin! Dikkat edin, nesli öldürmeyin! Her kişi fıtrat üzere doğar. Kendi dilini açıkça ifade edene kadar da böyledir. Ancak anne ve babası onu Yahudileştirir ya da Hristiyanlaştırır.”*^[88]

369

Zimmi Hukuku

- Amr b. Şu'ayb'tan [ra], o da babasından, o da kendi babasından rivayetle:

Peygamber [sas] sırtını Kâbe'ye yaslamış bir halde, hutbe-sinde buyurdu ki:

“Kâfire karşılık bir Müslüman öldürülmez, anlaşmalı olduğu süre içerisinde anlaşmalı olan da öldürülmez.”^[89]

⁸⁸ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXIV, 356 (15589).

⁸⁹ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XI, 287 (6690).

٣٦٨

لَا تَقْتُلُوا ذُرِّيَّةً

• عَنْ الْأَسْوَدِ بْنِ سَرِيعٍ، قَالَ:

أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَغَزَوْتُ مَعَهُ فَأَصَبْتُ ظَهْرًا، فَقَتَلَ النَّاسُ يَوْمَئِذٍ حَتَّى قَتَلُوا الْوِلْدَانَ - وَقَالَ مَرَّةً: الذَّرِيَّةَ - فَبَلَغَ ذَلِكَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ:

« مَا بَالُ أَقْوَامٍ جَاوَزَهُمُ الْقَتْلُ الْيَوْمَ حَتَّى قَتَلُوا الذَّرِيَّةَ »

فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّمَا هُمْ أَوْلَادُ الْمُشْرِكِينَ،

فَقَالَ: « أَلَا إِنَّ خِيَارَكُمْ أَبْنَاءُ الْمُشْرِكِينَ »

ثُمَّ قَالَ: « أَلَا لَا تَقْتُلُوا ذُرِّيَّةً، أَلَا لَا تَقْتُلُوا ذُرِّيَّةً » قَالَ: « كُلُّ نَسَمَةٍ تُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ، حَتَّى يُعْرَبَ عَنْهَا لِسَانُهَا، فَأَبَوَاهَا يَهُودَانِهَا وَيَنْصَرَانِهَا »^[٨٨].

٣٦٩

فَقِهِ أَهْلَ الدِّمَّةِ

• عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ:

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فِي خُطْبَتِهِ، وَهُوَ مُسْنِدٌ ظَهْرُهُ إِلَى الْكَعْبَةِ:

« لَا يُقْتَلُ مُسْلِمٌ بِكَافِرٍ، وَلَا ذُو عَهْدٍ فِي عَهْدِهِ »^[٨٩].

٨٨ مسند أحمد، حديث

الأسود بن سريع،

ج ٢٤ ص ٣٥٦، رقم

١٥٥٨٩.

٨٩ مسند أحمد، مسند

عبد الله بن عمرو

بن العاص رضي

الله عنهما، ج ١١

ص ٢٨٧، رقم ٦٦٩٠.

Tedbirli Olmak

- Amr b. el-Âs'tan (ra) rivayetle:

Medine'de bir korku vardı. Ebû Huzeyfe'nin mevlâsı Sâlim'in yanına geldim. O kılıcının kabzasını tutmuştu, ben de bir kılıç aldım ve onun kabzasını tuttum.

Resûlullah (sas): “Ey insanlar! Sığınmanız Allah’a ve Resûlü’ne midir?” buyurdu. Sonra da: “Sizler de bu iki müminin yaptığını yapsaydınız ya!” buyurdu.^[90]

⁹⁰ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXIX, 344 (17810).

٣٧٠

الْإِحْتِيَاظُ

• عَنْ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ، قَالَ:
كَانَ فَرَعٌ بِالْمَدِينَةِ، فَأَتَيْتُ عَلَى سَالِمٍ مَوْلَى أَبِي حُذَيْفَةَ، وَهُوَ
مُحْتَبٍ بِحَمَائِلِ سَيْفِهِ، فَأَخَذْتُ سَيْفًا فَأَحْتَيْتُ بِحَمَائِلِهِ،
فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَلَا كَانَ
مَفْرَعُكُمْ إِلَى اللَّهِ، وَإِلَى رَسُولِهِ؟» ثُمَّ قَالَ: «أَلَا فَعَلْتُمْ كَمَا فَعَلَ
هَذَانِ الرَّجُلَانِ الْمُؤْمِنَانِ [٩٠]» .

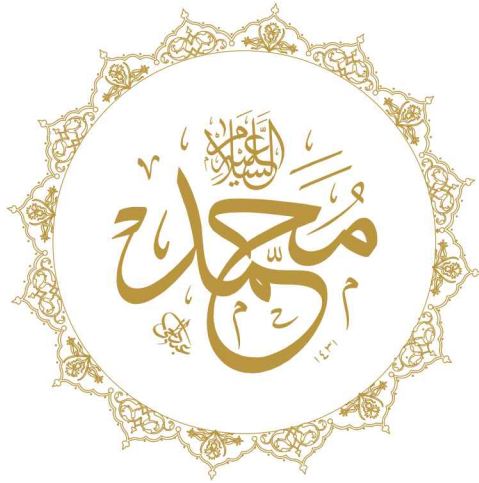
٩٠. مسند أحمد، بَقِيَّةُ

خَدِيثِ عَمْرِو بْنِ

الْعَاصِ، ج ٢٩

ص ٣٤٤، رقم

١٧٨١٠ .

﴿الفصل الخامس﴾

فتن

﴿Beşinci Bölüm﴾

İmtihan Alanları (Fitneler)

Ümmetin Evvelinin Afiyetle Olması Sonrasında İse Fitnelerin Çıkacağı

• Abdurrahman b. Abdurabbil-kâbe'den rivayetle:

Abdullah b. Amr b. el-Âs'ın [ra] yanına vardım. Kâbe'nin gölgesine oturmuş, insanlar da etrafına toplanmıştı. Şöyle söylediğini duydum:

“Resûlullah [sas] ile yolculuktaydık. O, konaklamak üzere bir yere yerleştiğinde kimimiz çadırını kuruyor, kimimiz ok atışı yapıyor, kimimiz de otlayan hayvanları ile ilgileniyorduk. Bir ara bir münâdi namaz için toplanmaya çağırdı. Bizler toplanınca Resûlullah [sas] kalktı ve bizlere bir hutbe îrad etti, şunları buyurdu:

‘Benden önceki peygamberlerin ümmeti hakkında hayır bildiği şeyleri onlara göstermesi ve şer bildiği şeylere karşı da onları uyarması bir hak, bir görevdi. Sizin ümmetinizin afiyeti evvelinde kılındı. Son kısmı ise belalara ve hoşlanmayacağınız durumlara uğrayacak. Sonra birbirlerini yumuşatacak fitneler gelecek. (Yani sonra gelen fitne, öncekinden daha şiddetli olacaktır, öncekini hafif bırakacaktır.)

Bu durumda mümin kimse: “İşte bu benim helâkımdır.” diyecek. Sonra o fitne ortadan kalkacak. Daha sonra bir fitne daha gelecek.

Mümin kimse: “İşte bu benim helâkımdır.” diyecek. Sonra o fitne de ortadan kalkacak. Kim cehennemden uzaklaştınlıp cennete girdirilmeyi isterse ölüm onu Allah’a ve ahiret gününe iman etmiş bir kimse iken yakalasın. İnsanların kendisine yapmasını sevdiği, hoşlandığı şeyleri insanlara yapsın.

Kim bir imama biat eder, ona sağ elini ve kalbinin semeresini verirse (Yani onunla ahitleşir ve bu ahinde samimi olursa) yapabildiği kadar ona itaat etsin. Başka birisi gelir de karşı çıkarsa onun boynunu vurun!’

٣٧١

خُطْبَتُهُ فِي أَنَّ عَافِيَةَ الْأُمَّةِ فِي أَوَّلِهَا ثُمَّ تُفْتَنُ

• عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ رَبِّ الْكَعْبَةِ، قَالَ:

انْتَهَيْتُ إِلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ، وَهُوَ جَالِسٌ فِي ظِلِّ الْكَعْبَةِ، وَالنَّاسُ مُجْتَمِعُونَ عَلَيْهِ، فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ:

بَيْنَا نَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ، إِذْ نَزَلَ مَنْزِلًا، فَمِنَّا مَنْ يَضْرِبُ خِبَاءَهُ، وَمِنَّا مَنْ يَنْتَضِلُ، وَمِنَّا مَنْ هُوَ فِي جَشَرِهِ، إِذْ نَادَى مُنَادِيهِ: الصَّلَاةُ جَامِعَةٌ، فَاجْتَمَعْنَا فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَخَطَبَنَا، فَقَالَ:

«إِنَّهُ لَمْ يَكُنْ نَبِيٌّ قَبْلِي إِلَّا كَانَ حَقًّا عَلَيْهِ أَنْ يَدُلَّ أُمَّتُهُ عَلَى مَا يَعْلَمُهُ خَيْرًا لَهُمْ، وَيُنْذِرَهُمْ مَا يَعْلَمُهُ شَرًّا لَهُمْ، وَإِنَّ أُمَّتَكُمْ هَذِهِ جُعِلَتْ عَافِيَتُهَا فِي أَوَّلِهَا، وَإِنَّ آخِرَهُمْ يُصِيبُهُمْ بَلَاءٌ، وَأُمُورٌ تُنْكِرُونَهَا، ثُمَّ تَجِيءُ فِتْنٌ يُرَقِّقُ بَعْضُهَا بَعْضًا،

فَيَقُولُ الْمُؤْمِنُ: هَذِهِ مُهْلِكَتِي، ثُمَّ تَنْكَشِفُ، ثُمَّ تَجِيءُ فِتْنَةٌ، فَيَقُولُ الْمُؤْمِنُ: هَذِهِ مُهْلِكَتِي، ثُمَّ تَنْكَشِفُ، فَمَنْ سَرَّهُ أَنْ يُرْخَزَ عَنِ النَّارِ، وَيُدْخَلَ الْجَنَّةَ، فَلْيُنْذِرْكَ مَوْتُهُ وَهُوَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، وَلَيَأْتِ إِلَى النَّاسِ الَّذِي يُحِبُّ أَنْ يَأْتُوا إِلَيْهِ، وَمَنْ بَايَعَ إِمَامًا فَأَعْطَاهُ صَفَقَةً يَمِينِهِ، وَثَمَرَةً قَلْبِهِ فَلْيُطِيعْهُ، مَا اسْتَطَاعَ، فَإِنْ جَاءَ آخَرُ يُنَارِعُهُ، فَاضْرِبُوا عُنُقَ الْآخَرِ»،

Ben de insanların arasından geçerek Abdullah b. Amr b. el-Âs'a yaklaştım ve dedim ki: 'Allah aşkına, sen bu söylediklerini Resûlullah'tan [sas] mı duydun?'

Eli ile kulağını işaret etti ve: 'Kulaklarımla duydum ve kalbimle kavradım.'^[1] dedi."

372

Sınanılan Beş Şey

• Abdullah b. Ömer'den [ra] rivayetle:

Resûlullah [sas] yanımıza geldi ve şöyle buyurdu:

"Ey muhacirler topluluğu! Beş şey vardır ki onlarla sınandığınız zaman, onlara erişmenizden Allah'a sığınırım. Onlar şunlardır:

Bir kavim içerisinde zina, fuhuş ortaya çıktığında ve bu hâl alenileştiğinde artık taun hastalığı ve geçmiş kavimlerin uğramadıkları hastalıklar onlar arasında yayılır.

Ölçü ve tartıda eksiklik yapan bir kavim kıtlık, geçim sıkıntısı ve başlarındaki hükümdarın zalimliği ile cezalandınır.

Mallarının zekâtını vermekten kaçınan bir kavim yağmurdan men edilir ve hayvanlar olmasa onlara bir daha yağmur yağdırılmaz.

Allah'a ve Resûlü'ne verdiği ahdi bozan bir kavme, Allah [cc] kendilerinden olmayan düşmanı musallat eder de, o düşmanlar ellerinde bulunanların bir kısmını onlardan alır.

İmamlar (devlet adamları) Allah'ın kitabı ile hükmetmediğinde ve Allah'ın indirdiklerinden işlerine geleni alıp işlerine gelmeyenı bıraktığında Allah onların hesabını kendi aralarında görür.'^[2]

1 İbn Mâce, *Fiten*, 3956; Müslim, *İmâre*, 1844; Nesâî, *Bey'at*, 4191.

2 İbn Mâce, *Fiten*, 4019.

قَالَ: فَأَدْخَلْتُ رَأْسِي مِنْ بَيْنِ النَّاسِ، فَقُلْتُ: أُنْشِدُكَ اللَّهَ أَنْتَ
سَمِعْتَ هَذَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟
قَالَ: فَأَشَارَ يَدِهِ إِلَى أُذُنِيهِ، فَقَالَ: سَمِعْتَهُ أُذُنَايَ وَوَعَاهُ قَلْبِي [١].

٣٧٢

خَمْسٌ إِذَا ابْتُلِيتُمْ بِهِنَّ

• عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، قَالَ:
أَقْبَلَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ:
«يَا مَعْشَرَ الْمُهَاجِرِينَ خَمْسٌ إِذَا ابْتُلِيتُمْ بِهِنَّ، وَأَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ
تُدْرِكُوهُنَّ:

لَمْ تَظْهَرِ الْفَاحِشَةُ فِي قَوْمٍ قَطُّ، حَتَّى يُعْلِنُوا بِهَا، إِلَّا فَشَا فِيهِمْ
الطَّاغُوتُ،

وَالْأَوْجَاعُ الَّتِي لَمْ تَكُنْ مَضَتْ فِي أَسْلَافِهِمُ الَّذِينَ مَضَوْا، وَلَمْ
يَنْقُصُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ، إِلَّا أَخَذُوا بِالسِّنِينَ، وَشَدَّةِ الْمُتُونَةِ، وَجَوْرِ
السُّلْطَانِ عَلَيْهِمْ،

وَلَمْ يَمْنَعُوا زَكَاةَ أَمْوَالِهِمْ، إِلَّا مُنِعُوا الْقَطْرَ مِنَ السَّمَاءِ، وَلَوْلَا
الْبَهَائِمُ لَمْ يُمَطَّرُوا، وَلَمْ يَنْقُصُوا عَهْدَ اللَّهِ، وَعَهْدَ رَسُولِهِ، إِلَّا سَلَطَ
اللَّهُ عَلَيْهِمْ عَدُوًّا مِنْ غَيْرِهِمْ، فَأَخَذُوا بَعْضَ مَا فِي أَيْدِيهِمْ، وَمَا لَمْ
تَحْكَمْ أَيْمَتُهُمْ بِكِتَابِ اللَّهِ، وَيَتَخَيَّرُوا مِمَّا أَنْزَلَ اللَّهُ، إِلَّا جَعَلَ اللَّهُ
بِأَسْهَمِهِمْ بَيْنَهُمْ [٢]».

سنن ابن ماجه،
كتاب الفتن، باب
ما يكون من الفتن،
ج ٢ ص ١٣٠٦، رقم
٣٩٥٦. صحيح
مسلم، كتاب
الإمارة، باب الأمر
بالوفاء ببيعة الخلفاء،
الأول فالأول، ج ٣
ص ١٤٧٢، رقم
١٨٤٤. سنن النسائي،
كتاب البيعة، ذكر
ما على من تابع
الإمام وأعطاه صفقة
يده وثمرة قلبه، ج ٧
ص ١٥٢، رقم ٤١٩١.
سنن ابن ماجه، كتاب
الفتن، باب الغفوات،
ج ٥ ص ١٤٩، رقم
٤٠١٩.

Kadınların Dünyası ve Erkeklerin Tabakaları

• Ebû Sa'îd'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) bizlere ikinci namazını kıldırıldı. Sonra kalkıp güneş batımına kadar bizlere hitap etti. Sözlerini ezberleyen ezberledi, unutan unuttu. Kıyamete kadar olacak şeyleri bizlere haber verdi. Allah'a (cc) hamd-ü sena getirdikten sonra şunları buyurdu:

“Dünya şüphesiz ki tatlı ve yemyeşildir. Muhakkak ki Allah Teâlâ sizleri dünyaya halife olarak göndermiştir ve ne yaptığınızı görmektedir. Dünyaya karşı dikkatli olun! Kadınlara karşı dikkatli olun! Dikkat edin! Âdemoğlu farklı tabakalarda yaratılmıştır. Onlardan kimi mümin olarak doğar, mümin olarak yaşar ve mümin olarak ölür.

Kimi kâfir olarak doğar, kâfir olarak yaşar ve kâfir olarak ölür. Kimi mümin olarak doğar, mümin olarak yaşar ve kâfir olarak ölür. Kimi de kâfir olarak doğar, kâfir olarak yaşar ve mümin olarak ölür.

İyi bilin ki öfke, Âdemoğlu'nun içinde tutuşan bir kordur. Öfkelenen bir kimsenin gözlerinin nasıl kızardığını, boyun damarlarının nasıl şiştiğini görmez misiniz! Her kim kendini bu hâlde bulursa yere otursun.

Bilin ki insanların hayırlısı yavaş öfkelenen ve çabuk sakinleşendir. İnsanların şerlisi de çabuk öfkelenen ve yavaş sakinleşendir. Bunların hepsi birer ibrettir.

İyi bilin ki tüccann hayırlısı (borcunu) güzel ödeyen, (alacağını) güzel isteyendir. Tüccann şerlisi de (borcunu) kötü ödeyen, (alacağını) kötü isteyendir. Kimi insan ödemeyi güzel yapar, istemede kötüdür. Bunların hepsi birer ibrettir. Kimi insan da ödemede kötüdür, istemesi güzeldir; bunların hepsi de birer ibrettir.

خُطْبَتُهُ يُحَذِّرُ مِنَ الدُّنْيَا وَالنِّسَاءِ وَيُبَيِّنُ طَبَقَاتِ الرِّجَالِ

• عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ:

صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَاةَ الْعَصْرِ، ثُمَّ قَامَ خَطِيبًا بَعْدَ الْعَصْرِ إِلَى مَغْرِبَانِ الشَّمْسِ حَفِظَهَا مَنْ حَفِظَهَا، وَنَسِيَهَا مَنْ نَسِيَهَا، وَأَخْبَرَ فِيهَا بِمَا هُوَ كَائِنٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ فَحَمِدَ اللَّهُ تَعَالَى وَائْتَنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ:

«أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ الدُّنْيَا حُلْوَةٌ خَضِرَةٌ، وَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى مُسْتَخْلِفُكُمْ فِيهَا، فَنَظَرْتُ كَيْفَ تَعْمَلُونَ، أَلَا فَاتَّقُوا الدُّنْيَا، وَاتَّقُوا النِّسَاءَ، أَلَا إِنَّ بَنِي آدَمَ خَلِقُوا عَلَى طَبَقَاتٍ شَتَّى فَمِنْهُمْ مَنْ يُوَلَدُ مُؤْمِنًا، وَيَحْيَى مُؤْمِنًا، وَيَمُوتُ مُؤْمِنًا، وَمِنْهُمْ مَنْ يُوَلَدُ كَافِرًا وَيَحْيَى كَافِرًا وَيَمُوتُ كَافِرًا، وَمِنْهُمْ مَنْ يُوَلَدُ مُؤْمِنًا وَيَحْيَى مُؤْمِنًا وَيَمُوتُ كَافِرًا، وَمِنْهُمْ مَنْ يُوَلَدُ كَافِرًا وَيَحْيَى كَافِرًا وَيَمُوتُ مُؤْمِنًا،

أَلَا إِنَّ الْغَضَبَ جَمْرَةٌ تُوقَدُ فِي جَوْفِ ابْنِ آدَمَ، أَلَمْ تَرَوْا إِلَى حُمْرَةِ عَيْنَيْهِ وَانْتِفَاحِ أَوْدَاجِهِ فَإِذَا وَجَدَ أَحَدُكُمْ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَلْيَلْزِقْ بِالْأَرْضِ، أَلَا إِنَّ خَيْرَ الرِّجَالِ مَنْ كَانَ بَطِيءَ الْغَضَبِ سَرِيعَ الْفِيءِ، وَشَرُّ الرِّجَالِ مَنْ كَانَ سَرِيعَ الْغَضَبِ بَطِيءَ الْفِيءِ، فَإِذَا كَانَ الرَّجُلُ سَرِيعَ الْغَضَبِ سَرِيعَ الْفِيءِ فَإِنَّهَا بِهَا وَإِذَا كَانَ الرَّجُلُ بَطِيءَ الْغَضَبِ بَطِيءَ الْفِيءِ فَإِنَّهَا بِهَا،

أَلَا إِنَّ خَيْرَ التُّجَّارِ مَنْ كَانَ حَسَنَ الْقَضَاءِ حَسَنَ الطَّلَبِ، وَشَرُّ التُّجَّارِ مَنْ كَانَ سَيِّئَ الْقَضَاءِ سَيِّئَ الطَّلَبِ، فَإِذَا كَانَ الرَّجُلُ حَسَنَ الْقَضَاءِ سَيِّئَ الطَّلَبِ فَإِنَّهَا بِهَا، وَإِذَا كَانَ الرَّجُلُ سَيِّئَ الْقَضَاءِ حَسَنَ الطَّلَبِ فَإِنَّهَا بِهَا،

Dikkat edin! İnsanların korkusu, hakikati bilen kişiyi onu söylemekten alıkoymasın.

Dikkat edin! Aldatan her kişinin kıyamet günü aldattığı miktarda sancağı olacaktır.

İyi bilin ki aldatmanın en büyüğü, devlet reisinin aldatmasıdır. Onun sancağı arkasına saplanacaktır.

İyi bilin ki cihadın en faziletlisi zalim sultanın karşısında hakkı söylemektir.”

Güneş batarken şöyle buyurdu:

“Dünyanın geçmiş ömrünün kalan ömrüne misali, bugününüzün geçen kısmı ile kalan kısmı gibidir.”^[3]

374

Ümmeti Hakkında Dünyadan Korkması

- Ebû Sa’îd el-Hudrî’den (ra) rivayetle:

Bir gün Peygamber (sas) minberine oturdu, bizler de etrafına oturduk. Şöyle buyurdu:

“Sizin hakkınızdaki korkum, benden sonra dünyanın panltı ve süslerinin sizlere açılmasıdır (ve onlara dalmanızdır).”

Bir adam: “Yâ Resûlullah! Hiç hayır şerri getirir mi?” dedi. Peygamber (sas) sustu. Oradakiler adama: “Sana ne oluyor? Peygamber (sas) ile mi konuşuluyor yoksa seninle mi?” dediler. Gördük ki Resûlullah’a (sas) vahiy nazil oluyor. Sonra alnından akan terleri sildi ve: “Soruyu soran kimdi?” diye sordu. Hamd ediyor gibi bir hali vardı. Ardından şöyle buyurdu:

3 İmam Hâkim, *Fiten*, 8543; Tirmizî, *Fiten*, 2191; Ahmed d. Hanbel, *Müsned*, XVIII, 132.

أَلَا لَا يَمْنَعَنَّ رَجُلًا مَهَابَةُ النَّاسِ أَنْ يَقُولَ بِالْحَقِّ إِذَا عَلِمَهُ،
 أَلَا إِنَّ لِكُلِّ غَادِرٍ لَوَاءً يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِقَدْرِ غَدْرَتِهِ،
 أَلَا وَإِنَّ أَكْبَرَ الْعَدْرِ غَدْرُ إِمَامٍ عَامَّةٍ،
 أَلَا وَإِنَّ الْغَادِرَ لَوَأُوهُ عِنْدَ اسْتِهِ،
 أَلَا وَإِنَّ أَفْضَلَ الْجِهَادِ كَلِمَةُ حَقٍّ عِنْدَ سُلْطَانٍ جَائِرٍ»
 فَلَمَّا كَانَ عِنْدَ مَغْرِبَانِ الشَّمْسِ ، قَالَ:
 «إِنَّ مَثَلَ مَا بَقِيَ مِنَ الدُّنْيَا فِيمَا مَضَى مِنْهَا كَمَثَلِ مَا بَقِيَ مِنْ
 يَوْمِكُمْ هَذَا فِيمَا مَضَى^[٣]».

٣٧٤

خَوْفُهُ الدُّنْيَا عَلَى أُمَّتِهِ

• عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، يُحَدِّثُ:

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَلَسَ ذَاتَ يَوْمٍ عَلَى الْمِنْبَرِ
 وَجَلَسْنَا حَوْلَهُ، فَقَالَ:

«إِنِّي مِمَّا أَخَافُ عَلَيْكُمْ مِنْ بَعْدِي، مَا يُفْتَحُ عَلَيْكُمْ مِنْ زَهْرَةِ
 الدُّنْيَا وَزِينَتِهَا» فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَوَيَأْتِي الْخَيْرُ بِالشَّرِّ؟ فَسَكَتَ
 النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقِيلَ لَهُ: مَا شَأْنُكَ؟ تَكَلَّمُ النَّبِيُّ صَلَّى
 اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَا يُكَلِّمُكَ؟ فَزَأَيْنَا أَنَّهُ يُنْزَلُ عَلَيْهِ؟ قَالَ: فَمَسَحَ عَنْهُ
 الرُّحَصَاءُ، فَقَالَ: «أَيْنَ السَّائِلُ؟» وَكَانَ حَمْدُهُ، فَقَالَ:

٣ مستدرک الإمام
 الحاكم، كِتَابُ الْفِتَنِ
 وَالْمَلَأِجِمِ، أَمَّا حَدِيثُ
 أَبِي عَوَانَةَ، ج ٤
 ص ٥٥١، رقم ٨٥٤٣
 سنن الترمذی، أَبْوَابُ
 الْفِتَنِ، بَابُ مَا جَاءَ مَا
 أَخْبَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ
 عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَصْحَابَهُ
 بِمَا هُوَ كَائِنٌ إِلَى يَوْمِ
 الْقِيَامَةِ، ج ٤ ص ٤٨٣،
 رقم ٢١٩١. مسند
 الإمام أحمد، مُسْنَدُ
 أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ
 رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ،
 ج ١٨ ص ١٣٢، رقم
 ١١٥٨٧

“Şüphesiz ki hayır şerri getirmez. Şu muhakkak ki dere-
nin yetiştirdiği her nebat ya öldürür ya da ölmeye yaklaştırır.
Ancak yeşillik yiyen hayvanlar bunun dışındadır. Çünkü onlar
kannları doyana kadar yerler. Sonra da güneşe doğru yönelir,
ihtiyaçlarını giderir, bevlederler. Ardından tekrar yemeğe dö-
nerler. İşte bu mal, tatlı bir yeşilliktir. Malından fakire, yetime,
yolda kalmışa veren bir Müslüman’a ne mutlu! -veya Hz. Pey-
gamber (sas) buna benzer bir şey dedi- Kim hakkı olmayan bir
malı alırsa yiyip yiyip doymayan kişi gibidir ve o mal kıyamet
günü onun aleyhine şahitlik edecektir.”^[4]

4 Buhârî, *Zekât*,
1465; Müslim,
Zekât, 1052;
Nesâî, *Zekât*,
2581.

5 İbn Yahya ve
Amr bu hadisi
şu lafızları
ekleyerek rivayet
etmişlerdir: “Kö-
peğin sahibini
götürdüğü gibi
muhakkak ki
ümmetimden
bir topluluğu da
hevaları çekip
götürecektir.”
Amr dedi ki:
“Köpek hasta-
lığı (kuduz),
vücuda sirayet
ederse orada
ne bir damar
de ne bir parça
(organ) sağlam
kalır ve tedavisi
de müm-
kün olmaz.”
Ebû Dâvûd,
Şerhu’s-Sünne,
4597; Tirmizî,
el-İmân, 2640;
İbn Mâce, *el-Fi-
ten*, 3993.

375

Ümmetin Ayrılığı Hakkındaki Hutbesi

• Ebû Amir el-Hevzenî’den rivayetle:

Muaviye b. Ebû Süfyan (ra), aramızda ayağa kalkıp şöyle
dedi: “Dikkat edin! Resûlullah (sas) ayağa kalkıp bizlere şöyle
buyurmuştu:

“Dikkatli olun! Sizden önceki Ehl-i Kitab mensupları yet-
miş iki millete ayrıldı. Şüphe yok ki bu millet de yetmiş üç mil-
lete aynlacak. Onların yetmiş ikisi cehennemdedir. Yalnızca bi-
risi cennettedir. O da cemaat ile olandır.”^[5]

376

Ashâbına Vasiyeti ve Cemaate Teşviki

• İbn Ömer’den (ra) rivayetle:

Ömer, Câbiye’de bizlere bir konuşma yaptı ve şunları söy-
ledi:

“Ey insanlar! Resûlullah (sas) aramızda iken kalkıp bizlere
hutbe vermesi gibi ben de bir şeyler söylemek üzere kalktım.
Resûlullah (sas):

«إِنَّهُ لَا يَأْتِي الْخَيْرُ بِالْشَّرِّ، وَإِنَّ مِمَّا يُنْبِئُ الرَّبِيعُ يَقْتُلُ أَوْ يُلِمُّ، إِلَّا أَكَلَةَ الْخَضِرَاءِ، أَكَلْتُ حَتَّى إِذَا امْتَدَّتْ خَاصِرَتَاهَا اسْتَقْبَلَتْ عَيْنَ الشَّمْسِ، فَتَلَطَّتْ وَبَالَتْ، وَرَتَعَتْ، وَإِنَّ هَذَا الْمَالَ خَضِرَةٌ حُلُوءٌ، فَنِعَمَ صَاحِبُ الْمُسْلِمِ مَا أُعْطِيَ مِنْهُ الْمُسْكِينُ وَالْيَتِيمَ وَابْنَ السَّبِيلِ - أَوْ كَمَا قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - وَإِنَّهُ مَنْ يَأْخُذْهُ بِغَيْرِ حَقِّهِ، كَالَّذِي يَأْكُلُ وَلَا يَشْبَعُ، وَيَكُونُ شَهِيدًا عَلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ^[٤]».

٣٧٥

خُطْبَتُهُ فِي افْتِرَاقِ الْأُمَّةِ

• عَنْ أَبِي عَامِرٍ الْمَوْزَنِيِّ:

مُعَاوِيَةَ بْنُ أَبِي سُفْيَانَ أَنَّهُ قَامَ فِينَا فَقَالَ: أَلَا إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَامَ فِينَا فَقَالَ:

« أَلَا إِنَّ مَنْ قَبْلَكُمْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ افْتَرَقُوا عَلَى ثِنْتَيْنِ وَسَبْعِينَ

مِلَّةً، وَإِنَّ هَذِهِ الْمِلَّةَ سَتَفْتَرِقُ عَلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ: ثِنْتَانِ وَسَبْعُونَ فِي

النَّارِ، وَوَاحِدَةٌ فِي الْجَنَّةِ، وَهِيَ الْجَمَاعَةُ^[٥].

٣٧٦

يُوصِي بِأَصْحَابِهِ وَيَحْتُّ عَلَى الْجَمَاعَةِ

• عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ:

خَطَبَنَا عُمَرُ بِالْجَابِيَةِ فَقَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ، إِنِّي قُمتُ فِيكُمْ كَمَقَامِ

رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِينَا فَقَالَ:

صحيح البخاري، كتاب الزكاة، باب الصدقة

على التامى، ج ٢

ص ١٢١، رقم ١٤٦٥.

صحيح مسلم، كتاب

الزكاة، باب تحريف ما يخرج من زهرة الدنيا،

ج ٢ ص ٧٢٨، رقم

١٠٥٢. سنن النسائي،

كتاب الزكاة، الصدقة

على اليتيم، ج

ص ٩٠، رقم ٢٥٨١.

«زاد ابن يحنى،

وعمر في حديثهما»

وإنه سيخرج من أممي أقوام تجاري بهم تلك

الأهواء، كما يتجاري

الكلب لصاحبه «وقال

عمر: «الكلب لصاحبه

لا يبقى منه عرق ولا

مفصل إلا دخله». سنن

أبي داود، كتاب السنة،

باب شرح السنة، ج ٤

ص ١٩٨، رقم ٤٥٩٧.

سنن الترمذي، أبواب

الإيمان، ما جاء في

افتراق هذه الأمة، ج ٥

ص ٢٥، رقم ٢٦٤٠.

سنن ابن ماجه، كتاب

الفتن، باب افتراق

الأمة، ج ٥ ص ١٣٠،

رقم ٣٩٩٣.

‘Sizlere vasiyet olarak ashâbımı bırakıyorum. Sonra ashâbımın ardından gelenleri sonra da onların ardından gelenleri sizlere bırakıyorum.

Onlardan sonra ise yalan yayılacak o kadar ki bir adam yemin etmesi istenmediği halde yemin edecek, bir adam şahitlik etmesi istenmediği halde şahitlik yapmak isteyecek.

Dikkat edin, bir adam ve bir kadın aynı odada baş başa kalmamalı! Zira üçüncüleri şeytan olur!

Sizler cemaat olmalısınız, birlik olmalısınız! Aynlıktan sakınmalı, uzak durmalısınız! Şeytan tek olan kimse ile beraberdir, ikili olanlardan ise uzaktır. Kim cennetin refahlığını isterse cemaat ile olması elzemdir! İyiliğinden dolayı sevinen kötülüğünden dolayı da üzülen kişi mümindir!’^[6] diye buyurdu.”

377

Ashâbı Hakkındaki Vasiyeti ve Fitnelere Karşı Uyarısı

- Abdullah b. Amr b. el-Âs’tan [ra] rivayetle:

Resûlullah [sas] bizlere bir hutbe îrad etti ve şunları buyurdu:

“Ey insanlar! Ashâbıma karşı cömert olun, onlara iyilikte bulunun, onları sevin! Şüphe yok ki insanların en hayırlı olan içlerine gönderildiğim ashâbımdır.

Allah’a iman edin ve beni tasdik edin! Allah katından getirdiklerime iman edin, tâbi olun, onlarla amel edin!

Ashâbımın ardından gelen, bana iman etmiş kimselerin yönettiği asır, ashâbımdan sonra insanların hayırlılarını barındıran asırdır.

6 Tirmizî, *Fiten*, 2165; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 310.

«أَوْصِيَكُمْ بِأَصْحَابِي، ثُمَّ الَّذِينَ يُلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يُلُونَهُمْ،
ثُمَّ يَفْشُوا الْكَذِبَ حَتَّى يَخْلِفَ الرَّجُلُ وَلَا يُسْتَحْلَفُ، وَيَشْهَدَ
الشَّاهِدُ وَلَا يُسْتَشْهَدُ،

أَلَا لَا يَخْلُونَ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ إِلَّا كَانَ ثَالِثُهُمَا الشَّيْطَانُ، عَلَيْكُمْ
بِالْجَمَاعَةِ وَإِيَّاكُمْ وَالْفُرْقَةَ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ مَعَ الْوَاحِدِ وَهُوَ مِنَ الْإِثْنَيْنِ
أَبْعَدُ، مَنْ أَرَادَ بُحْبُوحَةَ الْجَنَّةِ فَلْيَلْزَمْ الْجَمَاعَةَ، مَنْ سَرَّتْهُ حَسَنَتُهُ
وَسَاءَتُهُ سَيِّئَتُهُ فَذَلِكَ الْمُؤْمِنُ^[٦]».

٣٧٧

يُوصِي بِأَصْحَابِهِ وَيُحَذِّرُ مِنَ الْفِتَنِ

• عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمْ، قَالَ:

حَطَبْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ:

«أَيُّهَا النَّاسُ، أَكْرِمُوا أَصْحَابِي، وَأَحْسِنُوا إِلَيْهِمْ، وَأَجِبُوهُمْ فَإِنَّ
خَيْرَ النَّاسِ أَصْحَابِي الَّذِينَ بُعِثَتْ فِيهِمْ، فَأَمَنُوا بِاللَّهِ وَصَدَّقُونِي،

وَأَمَنُوا بِمَا جِئْتُ بِهِ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ، وَاتَّبِعُوهُ وَعَمِلُوا بِهِ، ثُمَّ خَيْرَ
النَّاسِ مِنْ بَعْدِهِمُ الْقَرْنُ الَّذِي يُلُونَهُمْ آمَنُوا بِي،

سنن الترمذي، أبواب
الفتن، باب ما جاء
في لزوم الجماعة، ج ٤
ص ٤٦٥، رقم ٢١٦٥.
مسند أحمد، مسند
العشرة المبشرين،
مسند الخلفاء
الراشدين، مسند عمر
بن الخطاب رضي الله
عنه، ج ١ ص ٣١٠،
رقم ١٧٧.

Onların ardından da öyle bir asır gelecek ki insanlar namazlarını kaybedecek/terk edecekler, şehvetlerine tâbi olacaklar. Emrettiklerimi terk edecek, nehyettiklerime yönelecekler. Dinden işlerine gelenleri alacaklar, amelleri ile insanlara gösteriş yapacaklar. Yemin etmeleri istenmediği halde yemin edecekler, şahitlik etmeleri istenmediği halde şahitlik yapacaklar, kendilerine güvendiğinde sözlerini tutmayacak, aldatacaklar. Emanete ihanet edecekler. Konuştuklarında yalan söyleyecek, yapmadıkları işleri söyleyecekler. İlim ve hilm onlardan kaldırılacaktır. Cehalet, fuhuş aralarında yayılacaktır. Hayâ ve emniyet onlardan kaldırılacaktır. Yalan, ihanet, anne babaya itaatsizlik, haset, zulüm, kötü ahlâk, kötü komşuluk aralarında yayılacaktır. Okun yaydan çıkması gibi onlar da dinden çıkacaklardır.

Kıyamet ancak insanların şerlileri üzerine kopacaktır.

Eğer cennetin ortasında oturmak ve onun nimetleri ile nimetlenmek istiyorsanız sünnete (bağlılık) ve cemaate (katılmak) zorundasınız.

(Din hususunda) Sonradan ortaya çıkanmış şeylerden sakının, uzak durun! Çünkü yeni ortaya çıkanlar her şey bid'attir ve her bid'at de dalâlettir. Muhakkak ki Allah (cc) Muhammed'in ümmetini dalâlet üzere bir araya getirmez.

Kim itaatten çıkar, cemaatten ayrılır, Allah'ın emirlerini terk eder ve hükümlerine karşı gelirse Allah'ın huzuruna varığında Allah'ın gazabı onun üzerine olur ve cehenneme girdirilir.”^[7]

7 Ebû'l-Leys
es-Semerkandî,
Tenbihu'l-Gâ-
filin, I, 558.

ثُمَّ يَجِيءُ مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنٌ يُضَيِّعُونَ الصَّلَوَاتِ، وَيَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ،
وَيَدْعُونَ مَا أَمَرْتُهُمْ بِهِ، وَيَأْتُونَ مَا نَهَيْتُهُمْ عَنْهُ، يَقْتَسِمُونَ الدِّينَ بِأَهْوَائِهِمْ،
وَيُرَاءُونَ النَّاسَ بِأَعْمَالِهِمْ، يَخْلِفُونَ وَلَا يُسْتَحْلَفُونَ، وَيَشْهَدُونَ وَلَا
يُسْتَشْهَدُونَ، وَيُؤْتَمَنُونَ فَيَخُونُونَ، وَلَا يُؤَدُّونَ الْأَمَانَةَ، وَيَتَحَدَّثُونَ
فَيَكْذِبُونَ، وَيَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ، يُرْفَعُ مِنْهُمْ الْعِلْمُ، وَالْحِلْمُ وَيُظْهِرُ
فِيهِمُ الْجَهْلُ، وَالْفَحْشُ، وَيُرْفَعُ مِنْهُمْ الْحَيَاءُ، وَالْأَمَانَةُ، وَيَفْشُو فِيهِمُ
الْكَذِبُ، وَالْخِيَانَةُ، وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ، وَقَطِيعَةُ الْأَرْحَامِ، وَطُولُ الْأَمَلِ،
وَالْبُخْلُ، وَالْجِرْصُ عَلَى الدُّنْيَا، وَالشُّحُّ، وَالْحَسَدُ، وَالْبَغْيُ، وَسُوءُ
الْخُلُقِ، وَسُوءُ الْجَوَارِ، يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ، كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ
الرَّمِيَّةِ،

وَلَا تَقُومُ السَّاعَةُ إِلَّا عَلَى شِرَارِ النَّاسِ، فَإِنْ سَرَكُمُ أَنْ تَسْكُنُوا
بِحُبُوحَةِ الْجَنَّةِ، وَنَعِيمِهَا، فَالزُّمُوا السُّنَّةَ وَالْجَمَاعَةَ،

وَإِيَّاكُمْ وَمُحَدَّثَاتِ الْأُمُورِ، فَإِنَّ كُلَّ مُحَدَّثَةٍ بِدْعَةٌ، وَكُلَّ بِدْعَةٍ
ضَلَالَةٌ، وَإِنَّ اللَّهَ لَا يَجْمَعُ أُمَّةَ مُحَمَّدٍ عَلَى الضَّلَالَةِ أَبَدًا،

فَمَنْ خَلَعَ الطَّاعَةَ، وَفَارَقَ الْجَمَاعَةَ، وَضَيَّعَ أَمْرَ اللَّهِ تَعَالَى وَخَالَفَ
حُكْمَ اللَّهِ، لَقِيَ اللَّهَ تَعَالَى، وَهُوَ عَلَيْهِ غَضَبَانُ، وَأَدْخَلَهُ النَّارَ»^[v].

٧ تنبيه الغافلين، أبو
الليث نصر بن محمد
بن أحمد بن إبراهيم
السمرقندي، باب:
الْعَمَلُ بِالسُّنَّةِ، ج ١
ص ٥٥٨، رقم ٩٠٥.

Dünya Herkesindir, Ahiret ise İtaat Edenlerin

• Amr'dan (ra) rivayetle:

Bir gün Resûlullah (sas) bizlere hutbesinde şunları buyurdu:

“İyi bilin ki dünya yemyeşil bir yerdir ve iyi olan da kötü olan da onun nimetlerinden yer. Şunu da iyi bilin ki ahiret emin bir eceldir. O zaman geldiğinde Kâdir ve Melik olan (Allah) hesaba çekecektir.

Hayrın tamamı eksiksiz olarak cennettedir, şerrin tamamı ise eksiksiz olarak cehennemde. Allah'tan gelenle sizler dikkatlice amel edin ve bilin ki amellerinizin karşılığına maruz kalacaksınız. “Her kim zerre kadar hayır işlemişse onu görecek. Her kim de zerre kadar şer işlemişse onu görecek.” [Zilzâl 99/ 7-8]” [8]

Dünyada Zühd Sahibi Olmak

• Ebü'd-Derdâ'dan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Bedeni afiyette, malı ve ehli emniyette olan ve bir günlük azığı yanında bulunan kimse dünyaya sahip olmuştur.

Ey Âdemoğlu, açlığını giderebilecek azığa ve avretini gizleyebilecek giyeceğe sahip olman sana yeter. Seni barındıran bir ev sana yeter, bineceğin bir hayvanın varsa ne mutlu! Muhakkak ki ekmek, bir testi su ve ızannızın üzerine giydiklerinizin dahi hesabını vereceksiniz! [9]

8 İmam Şafi, Müs-
ned, II, 188.

9 Beyhakî, Şu'abu'l-İmân,
XIII, 7; Hey-
semî, Mec-
mau'z-Zevâid,
X, 10, 289.
Taberânî, Mu'ce-
mu'l-Evsaf'ta İbn
Ömer'den bu
hadisi muhta-
saran rivayet
etmiştir. II, 230.

٣٧٨

الدُّنْيَا لِلْجَمِيعِ وَالْآخِرَةُ لِلْمُطِيعِ

• عَنْ عَمْرِو :

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطَبَ يَوْمًا فَقَالَ فِي خُطْبَتِهِ :
«أَلَا إِنَّ الدُّنْيَا عَرَضٌ حَاضِرٌ يَأْكُلُ مِنْهَا الْبَرُّ وَالْفَاجِرُ، أَلَا وَإِنَّ
الْآخِرَةَ أَجَلٌ صَادِقٌ يَقْضِي فِيهَا مَلِكٌ قَادِرٌ، أَلَا وَإِنَّ الْخَيْرَ كُلَّهُ
بِحَذَافِيرِهِ فِي الْجَنَّةِ،

أَلَا وَإِنَّ الشَّرَّ كُلَّهُ بِحَذَافِيرِهِ فِي النَّارِ، أَلَا فَاعْمَلُوا وَأَنْتُمْ مِنَ اللَّهِ
عَلَى حَذَرٍ، وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ مَعْرُوضُونَ عَلَى أَعْمَالِكُمْ، {فَمَنْ يَعْمَلْ
مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ، وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ [الرُّلَّة: ٨]} [٨]».

٣٧٩

التَّزْهِيدُ فِي الدُّنْيَا

• عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«مَنْ أَصْبَحَ مُعَافًى فِي بَدَنِهِ آمِنًا فِي سِرِّهِ عِنْدَهُ قُوْتُ يَوْمِهِ فَقَدْ
حِيزَتْ لَهُ الدُّنْيَا،

يَا ابْنَ آدَمَ، يَكْفِيكَ مَا سَدَّ جُوعَتَكَ وَوَارَى عَوْرَتَكَ، فَإِنْ كَانَ
بَيِّتُ يُوَارِيكَ فَذَلِكَ، وَإِنْ كَانَتْ ذَابَّةٌ تَرْكِبُهَا فَبَيْخٌ، فَإِنَّ الْخُبْزَ وَمَاءَ الْجَرِّ
وَمَا فَوْقَ الْإِزَارِ حِسَابٌ عَلَيْكَ [٩]».

- أ مسند الإمام الشافعي،
ترتيب محمد عابد
السندي، الأدب، ج ٢
ص ١٨٨، رقم ٦٧٢.
شعب الإيمان،
البيهقي، الزهد
وقصر الأمل، ج ١٣
ص ٧، رقم ٩٨٧٤.
رواه الطبراني، ورجاله
وثقوا على ضعف
في بعضهم. مجمع
الزوائد، الهيثمي،
كتاب الزهد، باب
فيمن أصبح معافى
آميناً، ج ١٠ ص ٢٨٩،
رقم ١٨٠٨٣. ورواه
الطبراني مختصراً
في المعجم الأوسط
عن ابن عمر، ج ٢
ص ٢٣٠، رقم ١٨٢٨.

Zühde ve Sabra Teşvik Edişi

- Hasan'dan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) bir gün ashâbının yanına çıktı ve şöyle buyurdu:

“İçinizde Allahu Teâlâ'nın kendisine öğrenmeksizin ilim ve kılavuzsuz hidâyet vermesini isteyen var mıdır? İçinizde Allah Azze ve Celle'nin kendisinden körlüğü gidermesini ve onu basiret sahibi kılmasını isteyen var mıdır? İyi bilin ki kim dünyaya rağbet eder de ondaki emelini uzatırsa Allah (cc) onun kalbini (rağbeti) nispetinde körleştirir. Kim de dünyaya karşı zühd sahibi olur da ondaki emelini kısa tutarsa Allah (cc) ona öğrenmeksizin ilim ve kılavuzsuz hidâyet verir.

Dikkat verin! Sizden sonra öyle bir kavim gelecek ki yönetimi cinayet ve zorbalıkla, zenginliği cimrilik ve kibirle, muhabbeti yalnızca dinden çıkarma ve hevalara uydurma isteği ile sürdürülecek.

Dikkatli olun, sizden kim bu zamana yetişirse fakirliğe sabretsin bu zenginliğe denktir. Nefrete sabretsin bu muhabbete denktir. Zillate sabretsin bu da izzete denktir. Bunları yalnızca Allah'a yönelmek niyeti ile yapsın. Allah (cc) ona elli siddık sevabı verir.”^[10]

10 İbn Ebû'd-Dünya, ez-Zühde, I, 62; Beyhâkî, Şu'abu'l-İmân, III, 154.

٣٨٠

خُطْبَتُهُ يَحُثُّ عَلَى الزُّهْدِ وَالصَّبْرِ

• عَنْ الْحَسَنِ، قَالَ:

خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى أَصْحَابِهِ ذَاتَ يَوْمٍ فَقَالَ:

«هَلْ مِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ أَنْ يُؤْتِيَهُ اللَّهُ تَعَالَى عِلْمًا بَغَيْرِ تَعَلُّمٍ، وَهُدًى بَغَيْرِ هِدَايَةٍ؟ هَلْ مِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ أَنْ يُذْهَبَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَنْهُ الْعَمَى وَيَجْعَلَهُ بَصِيرًا؟ أَلَا إِنَّهُ مَنْ رَغِبَ فِي الدُّنْيَا وَطَالَ أَمَلُهُ فِيهَا أَعْمَى اللَّهُ قَلْبُهُ عَلَى قَدَرِ ذَلِكَ، وَمَنْ زَهَدَ فِي الدُّنْيَا وَقَصُرَ أَمَلُهُ فِيهَا أَعْطَاهُ اللَّهُ عِلْمًا بَغَيْرِ تَعَلُّمٍ، وَهُدًى بَغَيْرِ هِدَايَةٍ،

أَلَا إِنَّهُ سَيَكُونُ بَعْدَكُمْ قَوْمٌ لَا يَسْتَقِيمُ لَهُمُ الْمُلْكُ إِلَّا بِالْقَتْلِ وَالتَّجْبِيرِ، وَلَا الْغِنَى إِلَّا بِالْبُخْلِ وَالْفَخْرِ، وَلَا الْمَحَبَّةُ إِلَّا بِاسْتِخْرَاجِ فِي الدِّينِ وَاتِّبَاعِ الْهَوَى،

أَلَا فَمَنْ أَدْرَكَ ذَلِكَ الزَّمَنَ مِنْكُمْ فَصَبَرَ لِلْفَقْرِ وَهُوَ يَقْدِرُ عَلَى الْغِنَى، وَصَبَرَ لِلْبَغْضَاءِ وَهُوَ يَقْدِرُ عَلَى الْمَحَبَّةِ، وَصَبَرَ عَلَى الذُّلِّ وَهُوَ يَقْدِرُ عَلَى الْعِزِّ، لَا يُرِيدُ بِذَلِكَ إِلَّا وَجْهَ اللَّهِ تَعَالَى، أَعْطَاهُ اللَّهُ تَعَالَى ثَوَابَ خَمْسِينَ صَدِيقًا» [١٠].

١٠ الزهد، ابن أبي الدنيا، من رغب في الدنيا وطال أمله، ج ١ ص ٦٢، رقم ١٠٥. وقريب من لفظه في شعب الإيمان، البيهقي، الزهد وقصر الأمل، ج ١٣ ص ١٥٤، رقم ١٠٠٩٨.

381

Ashâbı Hakkında Dünya Korkusu

- Avf b. Mâlik'ten [ra] rivayetle:

Resûlullah [sas] ashâbına şöyle buyurdu:

“Fakirlik veya muhtaçlık sizleri korkutuyor ya da dünya aklınıza mı takılıyor? Muhakkak ki Allah [cc] sizlere Fâris ve Rum diyarlarını açacak ve dünya nimetleri üzerinize yağacaktır. O kadar ki benden sonra sizleri, başka bir şey değil ancak dünya saptıracak.”^[11]

382

Dünyanın Yükselişi ve Alçalışı

- Ebû Hüreyre'den [ra] rivayetle:

Resûlullah [sas] buyurdu ki:

“Muhakkak ki bu dinin bir ikbal (ilerleme) bir de idbar (gerileme) devri vardır. Dinin ikbal döneminin başlıca amili (Müslüman) topluluğun tamamının fakih, idrak sahibi kimse-ler olmasıdır. İçlerindeki fasıklarnın sayısı da ancak bir veya iki kişidir ki onlar da bu topluluğun içinde silik ve ezik kalan, hiç- bir şeye ve söze kadir olamayanlardır.

Dinin idbar döneminin başlıca amili ise (Müslüman) topluluğun cahil, kaba kimselerden oluşmasıdır. İçlerindeki fakih-lerin sayısı da ancak bir veya iki kişidir ki onlar da konuştuk-larında bu kahir ve cahil topluluğun içerisinde silik kalan zelim olmuş kimselerdir.

Ümmetin ahiri, evveline lanet eder. Tabii ki asıl lanete uğra-yanlar kendileridir. Çünkü onlar içkiyi alenen içerler. Bir kadın bir topluluğa uğradığında birçok kimse ile zina eder, o kadın tıpkı dişi koyunun kuyruğunu kaldırması gibi davranır. O gün bu çirkinlik-lere “Bu günahıdır!” diyenler; Ebû Bekir gibidirler, Ömer gibidirler. Kim o zaman iyiliği emredip kötülükten de nehyeder, bana iman eder, itaat eder ve bana tâbi olursa ona elli sahâbî sevabı vardır.”^[12]

11 Ahmed b. Hanbel, Müsned, XXXIX, 407.

12 Taberânî, el-Muce-mu'l-Kebîr, VIII, 198; el-Hey-semî, Mec-mau'z-Zevâid, VII, 262.

٣٨١

خَشْيَتُهُ الدُّنْيَا عَلَى أَصْحَابِهِ

• عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّهُ قَالَ:

إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَامَ فِي أَصْحَابِهِ فَقَالَ:

«الْفَقْرَ تَخَافُونَ، أَوِ الْعَوَزَ، أَوْ تُهْمُكُمْ الدُّنْيَا؟ فَإِنَّ اللَّهَ فَاتِحٌ لَكُمْ أَرْضَ فَارِسَ وَالرُّومِ، وَتُصَبُّ عَلَيْكُمْ الدُّنْيَا صَبًّا، حَتَّى لَا يُزِغُكُمْ بَعْدِي إِنْ أَرَاكُمْ إِلَّا هِيَ»^[١١].

٣٨٢

إِقْبَالُ الدِّينِ وَإِدْبَارُهُ

• عَنْ أَبِي أُمَامَةَ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«إِنَّ لِهَذَا الدِّينِ إِقْبَالًا وَإِدْبَارًا، أَلَا وَإِنَّ مِنْ إِقْبَالِ هَذَا الدِّينِ أَنْ تَفْقَهُ الْقَبِيلَةُ بِأَسْرَهَا حَتَّى لَا يَبْقَى إِلَّا الْفَاسِقُ، وَالْفَاسِقَانِ ذَلِيلَانِ فِيهَا، إِنْ تَكَلَّمَا قُهْرًا وَاضْطُهِدَا،

وَإِنْ مِنْ إِدْبَارِ هَذَا الدِّينِ، أَنْ تَجْفُو الْقَبِيلَةُ بِأَسْرَهَا، فَلَا يَبْقَى إِلَّا الْفَقِيهُ وَالْفَقِيهَانِ، فَهُمَا ذَلِيلَانِ إِنْ تَكَلَّمَا قُهْرًا وَاضْطُهِدَا،

وَيَلْعَنُ آخِرُ الْأُمَّةِ أَوَّلَهَا، أَلَا وَعَلَيْهِمْ حَلَّتِ اللَّعْنَةُ حَتَّى يَشْرَبُوا الْحَمَرَ عَلَانِيَةً حَتَّى تَمُرَّ الْمَرْأَةُ بِالْقَوْمِ، فَيَقُومُوا إِلَيْهَا بَعْضُهُمْ، فَيَرْفَعُ بِذِيلِهَا كَمَا يُرْفَعُ بِذَنْبِ النَّعْجَةِ، فَقَائِلٌ يَقُولُ: يَوْمَئِذٍ أَلَا وَارٍ مِنْهَا وَرَاءَ الْحَائِطِ، فَهُوَ يَوْمَئِذٍ فِيهِمْ مِثْلُ أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرُ فِيكُمْ، فَمَنْ أَمَرَ يَوْمَئِذٍ بِالْمَعْرُوفِ، وَنَهَى عَنِ الْمُنْكَرِ فَلَهُ أَجْرُ خَمْسِينَ مِثْلَ رَأْيِي، وَأَمَنْ بِي وَأَطَاعَنِي وَتَابَعَنِي»^[١٢].

١١ مسند الإمام أحمد،

حديث عوف بن

مالك الأشجعي

الأصاري، ج ٣٩

ص ٤٠٧، رقم

٢٣٩٨٢.

١٢ المعجم الكبير،

الطبراني، عبيد بن

زحر، عن علي بن

يزيد مطروح بن يزيد

أبو المهلب، عن عبيد

الله بن زحر، ج ٨

ص ١٩٨، رقم ٧٨٠٧.

مجمع الزوائد،

الهيتمي، كتاب

الفتن، باب فيمن يأمر

بالمعروف عند فساد

الناس، ج ٧ ص ٢٦٢،

رقم ١٢١٠٩.

Ahir Zamanda Dinin Muhafazası

- Ebû Hüreyre'den [ra] rivayetle:

Resûlullah [sas] buyurdu ki:

“Öyle bir zaman gelecek ki din sahibi bir kimse dinini ancak dağlara, mağaralara kaçarak koruyabilecek, dini selamette olabilecektir. O zamanda kişinin Allah'ın gazabına sebep olmadan geçimini elde etmesi de kolay olmayacaktır. İşte bu zamanda kişi hanımı ve çocukları eliyle helâk olacaktır. Eğer hanımı ve çocukları yoksa anne babası eliyle helâk olacaktır. Anne babası da yoksa helâki akrabaları ya da komşuları eliyle olacaktır.”

Sahâbeler sordular: “ Bu nasıl olacak, Yâ Resûlullah?”

Buyurdu ki: “Bu kişiler adamı geçiminin darlığından dolayı kınayacaklar, o da kınanmamak için geçimini kazanmada helâkine sebep olacak yollara başvuracaktır.”^[13]

Dert ve Deva

- Muhammed b. Ka'b el-Kurazî'den [ra] rivayetle:

Kendisinden şüphe etmediğim bir kimse Resûlullah'ın [sas] şöyle buyurduğunu bana haber verdi:

“Benden sonra sizler için en çok korktuğum üç şey şunlardır: Dünya nimetlerinin ve süslerinin sizlere açılması, Kur'ân'ı tevili dışında farklı şekilde tevil eden kimseler ve âlimin hatası.”

¹³ Beyhakî, ez-Zühdü'l-Kebîr, I, 183; Münziri, et-Terğîb ve't-Terhîb, III, 299.

٣٨٣

لَا يَسَامُ الدِّينُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ إِلَّا لِمَنْ هَرَبَ

• عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لَا يَسْلَمُ لِدِينٍ دِينُهُ إِلَّا مَنْ هَرَبَ بِدِينِهِ مِنْ شَاهِقٍ إِلَى شَاهِقٍ، وَمِنْ جُحْرٍ إِلَى جُحْرٍ، فَإِذَا كَانَ ذَلِكَ الزَّمَانُ لَمْ تُنَلِ الْمَعِيشَةُ إِلَّا بِسَخَطِ اللَّهِ، فَإِذَا كَانَ ذَلِكَ كَذَلِكَ كَانَ هَلَاكُ الرَّجُلِ عَلَى يَدَيِ زَوْجَتِهِ وَوَلَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ زَوْجَةٌ وَلَا وَلَدٌ كَانَ هَلَاكُهُ عَلَى يَدَيِ أَبَوَيْهِ، فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ أَبَوَانِ كَانَ هَلَاكُهُ عَلَى يَدَيِ قَرَابَتِهِ أَوْ الْجِيرَانِ»

قَالُوا: كَيْفَ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟

قَالَ: «يُعَيِّرُونَهُ بِضَيْقِ الْمَعِيشَةِ فَعِنْدَ ذَلِكَ يُورِدُ نَفْسَهُ الْمَوَارِدَ الَّتِي تَهْلِكُ فِيهَا نَفْسُهُ^[١٣]».

٣٨٤

الدَّاءُ وَالِدَوَاءُ

• عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ الْقُرَظِيِّ:

حَدَّثَنِي مَنْ لَا أَتَهُمُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

«إِنَّ أَخَوْفَ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ بَعْدِي ثَلَاثٌ: مَا يُفْتَحُ عَلَيْكُمْ مِنْ زَهْرَةِ الدُّنْيَا وَزِينَتِهَا، وَرِجَالٌ يَتَأَوَّلُونَ الْقُرْآنَ عَلَى غَيْرِ تَأْوِيلِهِ، وَزَلَّةَ عَالِمٍ»

١٣ الزهد الكبير،

البيهقي، فصل في

تَرْكِ الدُّنْيَا وَمُخَالَفَةِ

النَّفْسِ وَالْهَوَى، ج ١

ص ١٨٣، رقم ٤٣٩.

الترغيب والترهيب،

المنذري، كتاب

الأدب وغيره، الترغيب

في العزلة لمن لَا

يَأْمَنُ عَلَى نَفْسِهِ، ج ٣

ص ٢٩٩، رقم ٤١٥٢.

Sonra şöyle buyurdu: “*Dikkat buyurun, sizlere bunlardan çıkış yollarını haber veriyorum! Dünya nimetleri sizlere açıldığında Allah’a şükredin, tevilde bildiklerinizi alın, şüpheye düşüklerinizi Allah Azze ve Celle’ye havale edin, âlimin de hatasından dönmesini bekleyin, hatasından dolayı (yargılamak için) aceleci davranmayın.*” [14]

385

Dünyanın Gerçek Yüzü

• Ebû Hüreyre’den (ra) rivayetle:

Hiz. Peygamber (sas) bana şöyle buyurdu:

“*Dünyayı bütün içindikileriyle beraber sana göstereyim mi?*”

“Evet.” Dedim. Sonra elimi tuttu ve beni Medine vadilerinden birine götürdü. Burası insan kafaları, insan tersleri, paçavra haline gelmiş bez parçaları ve çürümüş kemiklerle dolu bir mezarlıktı. Şöyle buyurdu:

“*Ey Ebû Hüreyre! Bu insan kafaları da sizlerin arzularnızı arzuluyorlardı. Emellerinize onlar da sahipti. İşte bugün ise onlar derilerinden ayrılmış kemikler. Daha sonra da toz toprak haline gelecekler. Bu tersler de nerelerden kazandıkları ardından midelerine indirdikleri çeşitli yemeklerdir de sonradan onları vücutlarından atarlar da artık kaçındıkları, hoşlanmadıkları bir hale gelmişlerdir. İşte bu paçavraya dönmüş bezler onların süslü, hoş giysileri, elbiseleriydi de artık rüzgânın sürüklediği bu hale geldiler. Ve bu kemikler de şehir etraflarında otlaklar aradıkları hayvanlarının kemikleridir. Kim artık dünyaya ağlamak isterse ağlasın!*”

14 Ebû Dâvûd, el-Merâsîl, I, 358.

15 Ebû Bekir et-Tartûşî el-Mâlikî, Sirâcu'l-Mülûk, s. 7.

Onun bu sözleriyle ağlamamız devam etti ve daha da şiddetlendi.”[15]

ثُمَّ قَالَ: «أَلَا أُخِيرُكُمْ بِالْمَخْرَجِ مِنْ ذَلِكَ، إِذَا فُتِحَتْ عَلَيْكُمُ الدُّنْيَا، فَاشْكُرُوا اللَّهَ، وَخُذُوا مَا تَعْرِفُونَ مِنَ التَّائِيلِ، وَمَا شَكَكْتُمْ فِيهِ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ جَلَّ وَعَزَّ، وَانْتَظِرُوا بِالْعَالِمِ فَيَتَنَّهُ، وَلَا تَلْقَفُوا عَلَيْهِ عَثْرَةً [١٤]».

٣٨٥

الدُّنْيَا بِحَذَائِيرِهَا

• قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ:

قَالَ لِيَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«أَلَا أُرِيكَ الدُّنْيَا جَمْعًا بِمَا فِيهَا؟»

قُلْتُ: بَلَى. قَالَ، فَأَخَذَ يَدَيَّ وَأَتَى بِي إِلَى وَادٍ مِنْ أَوْدِيَةِ الْمَدِينَةِ، فَإِذَا مَزْبَلَةٌ فِيهَا رُؤُوسُ النَّاسِ وَعَذِرَاتٌ وَخِرْقٌ بَالِيَةٌ وَعِظَامُ الْبَهَائِمِ، ثُمَّ قَالَ:

«يَا أَبَا هُرَيْرَةَ هَذِهِ الرُّؤُوسُ كَانَتْ تَحْرِصُ حِرْصَكُمْ وَتَأْمَلُ آمَالَكُمْ، ثُمَّ هِيَ الْيَوْمَ تَسَاقُطُ جَلْدًا بِلَا عَظْمٍ، ثُمَّ هِيَ صَائِرَةٌ رَمَادًا رَمْدِدًا، وَهَذِهِ الْعَذِرَاتُ أَلْوَانُ أَطْعَمَتِهِمْ اكْتَسَبُوهَا مِنْ حَيْثُ اكْتَسَبُوهَا وَقَذَفُوهَا فِي بُطُونِهِمْ فَأَصْبَحَتْ وَالنَّاسُ يَتَحَامَوْنَهَا، وَهَذِهِ الْخِرْقُ الْبَالِيَةُ رِيَاسُهُمْ وَلِبَاسُهُمْ ثُمَّ أَصْبَحَتْ وَالرِّيَاحُ تَصْفِفُهَا، وَهَذِهِ الْعِظَامُ عِظَامُ دَوَابِّهِمُ الَّتِي كَانُوا يَتَجْعَعُونَ عَلَيْهَا أَطْرَافَ الْبِلَادِ فَمَنْ كَانَ بَاكِيًا عَلَى الدُّنْيَا فَلْيَبْكْ!»

فَمَا بَرَحْنَا حَتَّى اشْتَدَّ بُكَائُنَا [١٥].

١٤ المراسيل، أبو داود السجستاني، باب في البِدْع، ج ١ ص ٣٥٨، رقم ٥٣٣.

١٥ سراج الملوك، أبو بكر محمد بن محمد الطرطوشي المالكي، الباب الأول: في مواظب الملوك، ص ٧.

• Câbir b. Abdullah'tan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) pazar yerine uğradı. Yanında ashâbından bazı kimseler de vardı. İnsanlar etrafındaydı. Resûlullah (sas) küçük kulaklı bir oğlak ölüsüne rastladı. Onun kulağından tutarak:

“Hanginiz bunu bir dirheme almak ister?” buyurdu.

İnsanlar: “Daha ucuz olsa bile istemeyiz. Ne yapalım ki ölü bir oğlakla?”

Buyurdu ki: *“Onun sizin olmasını ister miydiniz?”*

Dediler ki: “Vallahi, eğer canlı olsaydı bile kulağının küçüklüğünden dolayı kusurludur. Ölüyken nasıl isteyelim?”

Buyurdu ki: *“Allah’a yemin olsun ki dünyanın Allah katındaki değeri şu oğlağın sizin gözünüzdeki değerinden daha azdır.”*^[16]

386

Dünyanın İnsanları Kandırması

• Ebû Abdullah'tan (ra) rivayetle:

Ömer b. Abdülaziz, Hasan el-Basrî'ye: “Bana kısa ve öz bir şekilde nasihat et.” Şeklinde bir mektup yazdı.

Hasan el-Basrî (ra) cevaben şu mektubu gönderdi:

“Bundan sonra, şüphesiz zühd, dünyada seni (şahsını) ve senin elinde olanı (idareni/yönetimini) ıslah edicilerin en başında gelenidir.

Zühd, yakîn (sağlam inanç) ile; yakîn, tefekkür ile; tefekkür de neyi önemseyeceğin ile ilgilidir. Eğer dünya hakkında düşünürsen kendini ona satmaya, onun lâıyk olmadığını göreceksin. Kendini, dünyayı küçümsemekle ona ikram etmeye lâıyk olduğunu göreceksin. Çünkü dünya imtihan sarayı ve gaflet yeridir.”^[17]

¹⁶ Müslim, ez-Zühd, 2957.

¹⁷ İbn Ebû'd-Dünya, ez-Zühd, s. 150 (321).

• عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ:

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِالسُّوقِ، دَاخِلًا مِنْ بَعْضِ الْعَالِيَةِ، وَالنَّاسُ كَنَفَتُهُ، فَمَرَّ بِجَدِي أَسَكَّ مَيِّتٍ، فَتَنَاوَلَهُ فَأَخَذَ بِأُذُنِهِ، ثُمَّ قَالَ: «أَيُّكُمْ يُحِبُّ أَنْ هَذَا لَهُ بِدِرْهَمٍ؟»

فَقَالُوا: مَا نُحِبُّ أَنَّهُ لَنَا بِشَيْءٍ، وَمَا نَصْنَعُ بِهِ؟

قَالَ: «أَتُحِبُّونَ أَنَّهُ لَكُمْ؟» قَالُوا: وَاللَّهِ لَوْ كَانَ حَيًّا، كَانَ عَيْنًا

فِيهِ، لِأَنَّهُ أَسَكَّ، فَكَيْفَ وَهُوَ مَيِّتٌ؟

فَقَالَ: «فَوَاللَّهِ لِلدُّنْيَا أَهْوَنُ عَلَى اللَّهِ، مِنْ هَذَا عَلَيْكُمْ»^[١٦].

٣٨٦

خُطْبَتُهُ فِي غَشِّ الدُّنْيَا لِأَهْلِهَا

• حَدَّثَنِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ:

كَتَبَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ إِلَى الْحَسَنِ الْبَصْرِيِّ أَنْ: عِظْنِي وَأَوْجِزْ، فَكَتَبَ إِلَيْهِ الْحَسَنُ:

«أَمَّا بَعْدُ، فَإِنَّ رَأْسَ مَا هُوَ مُصْلِحُكَ وَمُصْلِحُ بِهِ عَلَى يَدَيْكَ

الرُّهُدُ فِي الدُّنْيَا،

وَإِنَّمَا الرُّهُدُ بِالْيَقِينِ، وَالْيَقِينُ بِالتَّفَكُّرِ، وَالتَّفَكُّرُ بِالِاعْتِبَارِ، فَإِذَا

أَنْتَ تَفَكَّرْتَ فِي الدُّنْيَا لَمْ تَجِدْهَا أَهْلًا أَنْ تَبِيعَ بِهَا نَفْسَكَ، وَوَجَدْتَ

نَفْسَكَ أَهْلًا أَنْ تُكْرِمَهَا بِهَوَانِ الدُّنْيَا، فَإِنَّمَا الدُّنْيَا دَارُ بَلَاءٍ، وَمَنْزِلُ

غَفْلَةٍ»^[١٧].

١٦ صحيح مسلم، كتاب

الرُّهُدِ وَالرَّقَائِقِ، ج ٤

ص ٢٢٧٢، رقم

٢٩٥٧.

١٧ الزهد، ابن أبي الدنيا،

ص ١٥٠، رقم ٣٢١.

387

Dünyaya Sövmeye Konusunda Uyarması

- Abdullah'tan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Dünyaya sövmeyin! O mümin için ne güzel bir binektir. Zira onunla hayra ulaşır, şerden onunla uzaklaşır.”^[18]

388

Allah (cc) Sevdiğine de Sevmediğine de Dünyayı Verir.

- Ali b. Ebû Tâlib'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Arzularınıza tabi olmanız ve emelinizi uzun tutmanız sizler hakkında en çok korktuğum iki haslettir. Arzularınıza tabi olmak, hakkı terk ettirir. Emeli uzun tutmak ise dünya sevgisinden gelir.”

Ardından buyurdu ki: “Muhakkak ki Allah (cc), sevdiğine de sevmediğine de dünyayı verir. Eğer Allah (cc) bir kulunu severse ona iman verir.

İyi bilin ki kimi oğullar din, kimi oğullar da dünya içindir. Sizler dinin oğullarından olun, dünyanın oğullarından değil!

Dikkat edin! Dünya sizden yüz çevirip gitmekte, ahiret ise size doğru gelmektedir.

Dikkat edin! Sizler bugün hesapsız amel günündesiniz! Ve sizler amelsiz hesap gününe varmak üzeresiniz!”^[19]

18 Ziyaeddin el-Makdisî, Sıfatu'n-Nebi, XI, 139 (45); Deylemî, el-Firdevs, V, 10 (7288).

19 İbn Ebû'd-Dünya, Kasru'l-Emel, s. 26 (3). Hadisin bir kısmı Ahmed [b. Hanbell]'in el-Müsned'inde [VI, 189 (3672)]'de rivayet edilmiştir.

٣٨٧

خُطْبَتُهُ فِي التَّحْذِيرِ مِنْ سَبِّ الدُّنْيَا

• عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تَسُبُّوا الدُّنْيَا فَنِعَمَ مَطِيئَةُ الْمُؤْمِنِ عَلَيْهَا يَبْلُغُ الْخَيْرَ وَبِهَا يَنْجُو مِنَ الشَّرِّ^[١٨].

٣٨٨

إِنَّ اللَّهَ يُعْطِي الدُّنْيَا مَنْ يُحِبُّ وَيُبْغِضُ

• عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ:

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

«إِنَّ أَشَدَّ مَا أَتَخَوَّفُ عَلَيْكُمْ خَصْلَتَيْنِ: اتِّبَاعَ الْهَوَى، وَطُولَ الْأَمَلِ. فَأَمَّا اتِّبَاعُ الْهَوَى فَإِنَّهُ يَعْدِلُ عَنِ الْحَقِّ. وَأَمَّا طُولُ الْأَمَلِ فَالْحُبُّ لِلدُّنْيَا»

ثُمَّ قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ يُعْطِي الدُّنْيَا مَنْ يُحِبُّ وَيُبْغِضُ. وَإِذَا أَحَبَّ اللَّهُ عَبْدًا أَعْطَاهُ الْإِيمَانَ،

أَلَا إِنَّ لِلدِّينِ أُنْبَاءً، وَلِلدُّنْيَا أُنْبَاءً. فَكُونُوا مِنْ أُنْبَاءِ الدِّينِ، وَلَا تَكُونُوا مِنْ أُنْبَاءِ الدُّنْيَا.

أَلَا إِنَّ الدُّنْيَا قَدْ ارْتَحَلَتْ مُوَلِّيَّةً، وَالْآخِرَةُ قَدْ ارْتَحَلَتْ مُقْبِلَةً أَلَا وَإِنَّكُمْ فِي يَوْمٍ عَمَلٍ لَيْسَ فِيهِ حِسَابٌ،

أَلَا وَإِنَّكُمْ تَوْشِكُونَ فِي يَوْمٍ حِسَابٍ وَلَيْسَ فِيهِ عَمَلٌ^[١٩]».

١٨ صفة النبي صلى الله عليه وسلم وأجزاء حديثية أخرى، ضياء الدين المقدسي، من حديث خيثمة، ١١، ص ١٣٩، رقم ٤٥. الفردوس بمأثور الخطاب، الديلمي، باب لأم ألف، ج ٥، ص ١٠، رقم ٧٢٨٨.

١٩ قصر الأمل، ابن أبي الدنيا، باب المُبَادَرَةِ بِالْعَمَلِ، ص ٢٦، رقم ٣. وبعضه في مسند أحمد، مُشَدَّدُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ، ج ٦، ص ١٨٩، رقم ٣٦٧٢.

Dünyayı Seven Üç Şeyle İmtihan Olur

- Abdullah b. Mesûd'dan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Kim kalbine dünya sevgisi içirirse dünyadan üç şey ona yapışır: Sonu gelmeyen mutsuzluk, doyumsuz bir hırs ve bitmeyen emel. Dünya hem isteyendir, hem de istenilen. Kim dünyayı isterse ahiret de onu ister. Ta ki ölüm gelip de onu alıncaya kadar. Kim de ahireti isterse dünya da onu ister. Ta ki nızkını tamamlayana kadar.”^[20]

İffetli Olun ki Hanımlarınız da İffetli Olsun

- Ebû Hüreyre'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Siz başkalarının hanımlarına karşı iffetli olun ki hanımlarınız da iffetli olsun.

Babalarınıza iyilik edin ki çocuklarınız da sizlere iyilik etsin. Birinize, din kardeşi barışmak maksatlı gelirse o kişi haklı da olsa haksız da olsa onu kabul edin (dinleyin). Eğer bir kimse böyle yapmazsa Kevser Havuzu'nda benimle olamaz.”^[21]

²⁰ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebir*, X, 162 (10328).

²¹ Hâkim, *el-Müstedrek*, IV, 749 (7258).

٣٨٩

مَنْ أَحَبَّ الدُّنْيَا أُبْتُلِيَ بِثَلَاثٍ

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ أَشْرَبَ قَلْبُهُ حُبَّ الدُّنْيَا التَّاطَ مِنْهَا بِثَلَاثٍ: شَقَاءٌ لَا يَنْفَدُ عَنْهُ، وَحِرْصٌ لَا يَبُلُغُ غِنَاهُ، وَأَمَلٌ لَا يَبُلُغُ مُنْتَهَاهُ، فَالدُّنْيَا طَالِبَةٌ وَمَطْلُوبَةٌ، فَمَنْ طَلَبَ الدُّنْيَا طَلَبَتْهُ الْآخِرَةُ حَتَّى يَأْتِيَهُ الْمَوْتُ فَيَأْخُذَهُ، وَمَنْ طَلَبَ الْآخِرَةَ طَلَبَتْهُ الدُّنْيَا حَتَّى يَسْتَوْفِيَ مِنْهَا رِزْقَهُ» [٢٠].

٣٩٠

عَفُّوا تَعَفَّ نِسَاؤُكُمْ

• عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«عَفُّوا عَنِ نِسَاءِ النَّاسِ تَعَفَّ نِسَاؤُكُمْ، وَبَرُّوا آبَاءَكُمْ تَبَرَّكُمْ أَبْنَاؤُكُمْ، وَمَنْ أَتَاهُ أَخُوهُ مُتَنَصِّلًا فَلْيَقْبَلْ ذَلِكَ مِنْهُ مُحِقًّا كَانَ أَوْ مُبْطِلًا، فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ لَمْ يَرِدْ عَلَيَّ الْحَوْضُ» [٢١].

٢٠ المعجم الكبير،

الإختلاف عن

الأعمش، باب،

الطبراني، ج ١٠

ص ١٦٢، رقم ١٠٣٢٨

٢١ المستدرک، الحاكم،

کتاب الأبر والصلوة،

ج ٤ ص ١٧٠، رقم

٧٢٥٨.

Kişi İmtihan Olunduğu Şeyi İfşa Etmesin

• Zeyd b. Esleme'den [ra] rivayetle:

Resûlullah [sas] zamanında bir adam zina suçunu itiraf etti. Resûlullah [sas] adamı çağırdı, bir de kırbaç getirtti. Kırk bir kırbaç getirildi. *“Bundan daha iyisini getirin.”* buyurdu. Bu kez de budakları alınmamış yeni bir kırbaç getirildi. *“Bundan da daha âdisini getirin.”* buyurdu. Daha yumuşak, kullanılmış bir kırbaç daha getirildi. Resûlullah [sas] onunla kırbaçlanmasını emretti ve adam kırbaçlandı.

Sonrasında Resûlullah [sas] şöyle buyurdu: *“Ey insanlar! Allah'ın hudutlarını çiğnemekten kaçınma zamanınız geldi değil mi? Artık kim bu kirli işlerden birine bulaşırsa yaptığını Allah'ın örtmesi ile örtsün. Kim bizlere yaptığını açıklarsa biz de ona Allah'ın kitabındaki emirleri uygulanz.”*^[22]

• Abdullah b. Mes'ûd'dan [ra] rivayetle:

Resûlullah'a [sas] içki içmiş bir adam getirildi. Bunun üzerine şöyle buyurdu:

“Ey insanlar! Allah'ın hudutlarını çiğnemekten kaçınma zamanınız geldi değil mi? Artık kim bu kirli işlerden birine bulaşırsa yaptığını Allah'ın örtmesi ile örtsün. Kim bizlere yaptığını açıklarsa biz de ona Allah'ın kitabındaki emirleri uygulanz.”

Ardından şu âyet-i kerîmeyi okudu: *“Yine onlar ki Allah ile beraber (tuttukları) başka bir ilâha yalvarmazlar, Allah'ın haram kıldığı cana haksız yere kıymazlar ve zina etmezler.”* [Furkan, 25/68]

Ardından buyurdu ki: *“Allah, zina ile şirki birlikte zikretti. Zina eden, mümin olarak zina etmez.”*^[23]

²² Malik, Muvatta', II, 825 (12); Münzirî, et-Terğîb ve't-Terhîb, III, 188 (3616).

²³ İbnu'l-Esîr, Câmiu'l-Usûl, III, 598 (1927).

٣٩١

مَنِ ابْتُلِيَ فَلْيَسْتَرِ

• عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ:

أَنَّ رَجُلًا اعْتَرَفَ عَلَى نَفْسِهِ بِالزُّنَا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَدَعَا لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِسَوْطٍ فَأُتِيَ بِسَوْطٍ مَكْسُورٍ فَقَالَ: فَوْقَ هَذَا فَأُتِيَ بِسَوْطٍ جَدِيدٍ لَمْ تُقَطَّعْ ثَمَرَتُهُ. فَقَالَ: دُونَ هَذَا فَأُتِيَ بِسَوْطٍ قَدْ رُكِبَ بِهِ وَلَانَ فَأَمَرَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجُلِدَ.

ثُمَّ قَالَ: «أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ آنَ لَكُمْ أَنْ تَنْتَهُوا عَنْ حُدُودِ اللَّهِ مَنْ أَصَابَ مِنْ هَذِهِ الْقَادُورَاتِ شَيْئًا. فَلْيَسْتَرِ بِسِتْرِ اللَّهِ. فَإِنَّهُ مَنْ يُنْذِرُ لَنَا صَفْحَتَهُ، نُقِمَ عَلَيْهِ كِتَابُ اللَّهِ [٢٢]».

• عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ:

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُتِيَ بِرَجُلٍ قَدْ شَرَبَ، فَقَالَ: «أَيُّهَا النَّاسُ، قَدْ آنَ لَكُمْ أَنْ تَنْتَهُوا عَنْ حُدُودِ اللَّهِ، فَمَنْ أَصَابَ مِنْ هَذِهِ الْقَادُورَةِ شَيْئًا، فَلْيَسْتَرِ بِسِتْرِ اللَّهِ، فَإِنَّهُ مَنْ يُنْذِرُ لَنَا صَفْحَتَهُ نُقِمَ عَلَيْهِ كِتَابُ اللَّهِ.»

وَقَرَأَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: {وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ} [الفرقان: ٦٨] وَقَالَ: قَرَنَ اللَّهُ الزَّنى مَعَ الشُّرْكِ، وَقَالَ: لَا يَزْنِي الزَّانِي حِينَ يَزْنِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ [٢٣]».

٢٢ موطأ مالك، ٤١ -

كِتَابُ الْحُدُودِ، بَابُ مَا جَاءَ فِيهِ اعْتَرَفَ عَلَى نَفْسِهِ بِالزُّنَا، ج ٢ ص ٨٢٥، رقم ١٢.

التَّوْبَةُ وَالتَّوْبَةُ، الْمُنْذِرُ، كِتَابُ الْحُدُودِ وَغَيْرَهَا،

التَّوْبَةُ مِنَ الزُّنَا، ج ٣ ص ١٨٨، رقم ٣٦٦.

٢٣ جَامِعُ الْأَصُولِ، ابْنُ الْأَثِيرِ، الْكِتَابُ الثَّانِي مِنْ حُرُوفِ الْحَاءِ:

فِي الْحُدُودِ، الْبَابُ السَّابِعُ: فِي إِقَامَةِ الْحُدُودِ وَأَحْكَامِهَا، الْفَصْلُ الْأَوَّلُ: فِي الْحَثِّ عَلَى إِقَامَتِهَا،

ج ٣ ص ٥٩٨، رقم ١٩٢٧.

• Ebû Hüreyre'den (ra) rivayetle:

Peygamber (sas) buyurdu ki:

“Zâni bir kimse zina ettiğinde mümin olarak zina etmez. Hırsızlık yapan da çaldığı sırada mümin olarak hırsızlık yapmaz. İçki içen de içtiği sırada mümin olarak içmez. Ancak hâlâ tevbe etme imkanı vardır.”^[24]

Ebû Hüreyre (ra) önceki bu sözleri öncekilerle birleştirdi. Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“İnsanların bakışlarını kendisine yöneltecek kadar kıymetli bir şeyi mümin olan kimse yağmalamaz.”^[25]

Ebû Hüreyre (ra) rivayet ettiği hadis-i şerife şu sözleri de ekledi:

“Sizden birisi ganimet mallarından çaldığında mümin olarak çalmaz. Sakının, uzak durun!”^[26]

392

Eşin Hakkını Güzelce Eda Etmek

• Benû Abdüleşhel kabilesinden Esmâ bt. Yezîd'den rivayetle:

Kendisi, Resûlullah'ın (sas) yanına geldi. Resûlullah (sas) o sırada sahâbîlerle oturuyordu.

Hz. Esmâ: “Anam babam sana feda olsun! Ben kadınların elçisi olarak sana geldim. Bil ki nefsim sana fedadır. Doğu ve batıdaki her bir kadın şu sözlerimi duymuştur, duymamışsa dahi benimle aynı düşüncededir. Muhakkak ki Allah (cc) seni hak üzere hem erkeklere hem de kadınlara gönderdi. Bizler sana ve seni gönderen ilâha iman ettik. Biz kadınlar topluluğu sizlerin evlerinde oturmakla, kocalarımızın isteklerini yerine getirmekle ve çocuklarınızı taşımakla kuşatılmış ve sınırlandırılmışız. Ancak siz erkekler topluluğu Cuma namazı kılmak, cemaate katılmak, hasta ziyaret etmek, cenazelerde bulunmak, birden fazla hacca gitmek gibi konularda bizlerden üstün kıldınız.

24 Buhârî, *Hudud*, 6810; Müslim, *İmân*, 87.

25 Müslim, *İmân*, 57.

26 Müslim, *İmân*, 57.

• عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ:

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«لَا يَزْنِي الزَّانِي حِينَ يَزْنِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَلَا يَسْرِقُ حِينَ يَسْرِقُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَلَا يَشْرَبُ حِينَ يَشْرَبُهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَالتَّوْبَةُ مَعْرُوضَةٌ بَعْدُ^[٢٤]». ثُمَّ يَقُولُ وَكَانَ أَبُو هُرَيْرَةَ يُلْحِقُ مَعَهُنَّ: «وَلَا يَنْتَهَبُ نَهْبَةً ذَاتَ شَرَفٍ يَرْفَعُ النَّاسُ إِلَيْهِ فِيهَا أَبْصَارَهُمْ حِينَ يَنْتَهَبُهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ^[٢٥]». وَزَادَ: «وَلَا يَعْلُ أَحَدُكُمْ حِينَ يَعْلُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ، فَإِيَّاكُمْ إِيَّاكُمْ^[٢٦]».

٣٩٢

مَا أَفْضَلَ حُسْنَ التَّبَعْلِ

• عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ الْأَنْصَارِيَّةِ مِنْ بَنِي عَبْدِ الْأَشْهَلِ:

أَنَّهَا أَتَتْ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ بَيْنَ أَصْحَابِهِ،

فَقَالَتْ: يَا أَبِي أَنْتَ وَأُمِّي، إِنِّي وَافِدَةٌ النَّسَاءِ إِلَيْكَ، وَاعْلَمْ نَفْسِي لَكَ الْفِدَاءُ أَمَا إِنَّهُ مَا مِنْ امْرَأَةٍ كَائِنَةٍ فِي شَرْقٍ وَلَا غَرْبٍ سَمِعَتْ بِمَخْرَجِي هَذَا أَوْ لَمْ تَسْمَعْ إِلَّا وَهِيَ عَلَى مِثْلِ رَأْيِي، إِنَّ اللَّهَ بَعَثَكَ بِالْحَقِّ إِلَى الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ فَاْمَنَّ بِكَ وَيَا لِهَكَ الَّذِي أَرْسَلَكَ، وَإِنَّا مَعَشَرَ النِّسَاءِ مَحْصُورَاتُ مَقْصُورَاتٍ، قَوَاعِدُ يُبْوتِكُمْ، وَمَقْصَى شَهَوَاتِكُمْ، وَحَامِلَاتُ أَوْلَادِكُمْ، وَإِنَّكُمْ مَعَاشِرَ الرِّجَالِ فَضَّلْتُمْ عَلَيْنَا بِالْجُمُعَةِ وَالْجَمَاعَاتِ، وَعِيَادَةِ الْمَرْضَى، وَشُهُودِ الْجَنَائِزِ، وَالْحَجَّ بَعْدَ الْحَجِّ،

٢٤ صحيح البخاري،

٨٦ - كِتَابُ الْخُذُودِ،

بَابُ إِثْمِ الزُّنَاةِ، ج ٨،

ص ١٦٤، رقم ٦٨١٠.

صحيح مسلم، ١ -

كِتَابُ الْإِيمَانِ، ٢٤

- باب بيان نقصان

الإيمان بالمعاصي،

ج ١ ص ٧٧، رقم ٥٧.

٢٥ صحيح مسلم، ١ -

كِتَابُ الْإِيمَانِ، ٢٤

- باب بيان نقصان

الإيمان بالمعاصي،

ج ١ ص ٧٦، رقم ٥٧.

٢٦ صحيح مسلم، ١ -

كِتَابُ الْإِيمَانِ، ٢٤

- باب بيان نقصان

الإيمان بالمعاصي،

ج ١ ص ٧٧، رقم ٥٧.

Daha da önemlisi Allah yolunda cihad ile emrolunmaya nâil oldunuz. Erkekler hac için umre için ya da savaşmak maksatlı yola çıktığında bizler sizler için mallarınızı muhafaza eder, iplik eğirip elbiselerinizi diker, çocuklarınıza bakarız. Yâ Resûlullah! Bizler de sizlere bu ecirlerinizde ortak olabilmek için ne yapmalıyız?”

Peygamber [sas] bu soru üzerine sahâbîlere yüzünü döndü:

“Bir hanımın dini hakkındaki bir sorusunu bundan daha güzel bir şekilde dile getirdiğini hiç duydunuz mu?” diye sordu.

Sahâbîler: “Yâ Resûlullah, bizler bir kadının böyle bir şeyi düşünceğini zannetmezdik.” dediler. Ardından Resûlullah [sas], Hz. Esmâ’ya yöneldi ve şöyle buyurdu:

“Ey hanım! Git ve seni buraya temsilci olarak gönderen hanımlara haber ver ki sizlerden birisi kocasının hakkını güzelce edâ etse onun hoşnutluğunu elde etmeye çalışıp nızasını gözetse bu saydığın amellerin tümüne denk ecre mazhar olur.”

Bu sözlerin ardından Hz. Esmâ, tehlîl ve tekbir ile hanımları müjdelemek üzere onlara doğru gitti.”^[27]

393

Kötülüğün Anasından (İçki) Uzak Durun!

• Abdurrahman b. el-Hâris’ten [ra] rivayetle:

Osman b. Affân’ın hutbesinde şöyle dediğini duydum: Resûlullah’ı [sas] şöyle buyururken duydum:

“Kötülüklerin anasından uzak durun! Sizden önce yaşamış bir adam, kendini Allah yoluna adadı, uzlete çekildi. Bir kadın adama aşık oldu. Kadın, cariyesini göndererek şahitlik yapması için adamı davet etti. Adam da gitti, eve girdiğinde geçtiği her kapıyı cariye arkasından kapatıyordu. Nihayet adam, güzel bir kadının yanına vardı. Kadın oturmuş, yanında bir çocuk ve içinde içki olan bir şişe vardı. Dedi ki:

27 Beyhakî, Şu’a-bu’l-İmân, XI, 177 (8369). Rivayetin bir kısmı için bkz: et-Taberânî, Mu’cemu’l-Kebîr, XI, 410 (12163); Bezzâr, Müsned, XI, 377 (5209). el-Münzirî, et-Terğîb ve’t-Terhîb, III, 34 (2974).

وَأَفْضَلُ مِنْ ذَلِكَ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَإِنَّ الرَّجُلَ مِنْكُمْ إِذَا أُخْرِجَ حَاجًّا أَوْ مُعْتَمِرًا وَمُرَابِطًا حَفِظْنَا لَكُمْ أَمْوَالَكُمْ، وَغَزَلْنَا لَكُمْ أَثَوَابًا، وَرَبَّيْنَا لَكُمْ أَوْلَادَكُمْ، فَمَا نُشَارِكُكُمْ فِي الْأَجْرِ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: فَالْتَفَتَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى أَصْحَابِهِ بِوَجْهِهِ كُلِّهِ، ثُمَّ قَالَ: «هَلْ سَمِعْتُمْ مَقَالَهَ امْرَأَةٍ قَطُّ أَحْسَنَ مِنْ مَسْأَلَتِهَا فِي أَمْرِ دِينِهَا مِنْ هَذِهِ؟»

فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا ظَنَّنَا أَنَّ امْرَأَةً تَهْتَدِي إِلَى مِثْلِ هَذَا، فَالْتَفَتَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَيْهَا، ثُمَّ قَالَ لَهَا: «انصَرِفِي أَيْتَهَا الْمَرْأَةُ، وَأَعْلِمِي مَنْ خَلْفَكَ مِنَ النِّسَاءِ أَنَّ حُسْنَ تَبَعُلٍ إِحْدَاكُنَّ لِرُؤُوسِهَا، وَطَلَبَهَا مَرْضَاتِهِ، وَاتَّبَاعَهَا مُوَافَقَتُهُ تَعْدِلُ ذَلِكَ كُلُّهُ»
قَالَ: فَادْبَرَتِ الْمَرْأَةُ وَهِيَ تَهْلُلُ وَتُكَبِّرُ اسْتِشَارًا [٢٧].

٣٩٣

اجْتَنِبُوا أُمَّ الْخَبَائِثِ (الْخَمْرُ)

• عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْخَارِثِ قَالَ:

سَمِعْتُ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ خَطِيبًا، سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ:

«اجْتَنِبُوا أُمَّ الْخَبَائِثِ، فَإِنَّهُ كَانَ رَجُلٌ مِمَّنْ قَبْلَكُمْ يَتَعَبَّدُ، وَيَعْتَرِلُ النَّاسَ، فَعَلِقَتْهُ امْرَأَةٌ، فَأَرْسَلَتْ إِلَيْهِ خَادِمًا، فَقَالَتْ: إِنَّا نَدْعُوكَ لِشَهَادَةٍ، فَدَخَلَ فَطَفِيقَتْ كُلَّمَا يَدْخُلُ أَبَا، أَعْلَقَتْهُ دُونَهُ حَتَّى أَفْضَى إِلَى امْرَأَةٍ وَضِيئَةٍ جَالِسَةٍ وَعِنْدَهَا غُلَامٌ وَبَاطِيَةٌ فِيهَا خَمْرٌ، فَقَالَتْ:

٢٧ شعب الإيمان،

البيهقي، ٦٠ حقوق

الأولاد والأهلين،

ج ١١ ص ١٧٧،

رقم ٨٣٦٩. وبعضه

في المعجم الكبير،

الطبراني، كُتِبَ

عن ابن عباس،

ج ١١ ص ٤١٠،

رقم ١٢١٦٣. وفي

مسند الزبار، مُسْنَدُ

ابن عباس رضي

الله عنهما، ج ١١

ص ٣٧٧، رقم ٥٢٠٩.

الترغيب والترهيب،

المنذري، كتاب

النكاح وما يتعلق

به، ترغيب الرّؤج في

الوفاء بحق زوجته،

ج ٣ ص ٣٤، رقم

٢٩٧٤.

“Ben seni aslında şahitlik için çağırmadım. Senden, ya bu çocuğu öldürmeni ya benimle zina etmeni ya da bu içkiden bir bardak içmeni istiyorum. Eğer burada gecelemeyi seçersen de bağırır, senin burada olduğunu yayarım.”

Adam bu üçünden birini kabul etmek mecburiyetinde olduğunu görünce: “Bana içkiden bir bardak ver.” dedi. İçtikten sonra: “Biraz daha ver.” dedi. Sarhoş olunca zina etti, ardından da bunları kimseye söylemesin diye çocuğu öldürdü.

İçkiden uzak durun! Allah’a yemin olsun ki iman ve içki bağımlılığı bir kimsede bir arada bulunmaz. Muhakkak ki onlardan biri diğerini çıkartır.”^[28]

• Abdullah b. Abdullah b. Ömer, babasından rivayetle:

Peygamber (sas) buyurdu ki:

“Allah içkiye, içki içene, içkiyi sunana, içkiyi yapana, içkiyi yaptıranı, satana, satın alana, onu taşıyana, taşıttırana ve içkiden gelen kazancı yiyene lanet etti.”^[29]

• İbn Abbâs’tan (ra) rivayetle:

Peygamber (sas) buyurdu ki:

“Her türlü sarhoşluk veren şey içkidir. Her içki de haramdır. Kim içki içerse, sarhoş olursa kırk gün namazı kabul olmaz. Eğer tövbe ederse Allah tövbesini kabul eder. Bu durum dördüncü kez tekrarlanırsa artık Allah’ın (cc) ona ‘Tînetu’l-Habâl’ içirmesi haktır.”

Sahâbîler: “Tînetu’l-Habâl nedir Yâ Resûlullah?” diye sordular.

Buyurdu ki: “Cehennem ehlinin irinidir. Kim de henüz helali haramı bilmeyen küçük bir çocuğa içki içirirse Allah’ın ona ‘Tînetu’l-Habâl’ içirmesi haktır.”^[30]

²⁸ İbn Hibban, Eşribe, 5348; Nesâî, Eşribe, 5666.

²⁹ Ahmed b. Hanbel, Müsned, X, 9 (5716).

³⁰ Ebû Dâvûd, Eşribe, 3680

إِنَّا لَمْ نَدْعُكَ لِشَهَادَةٍ، وَلَكِنْ دَعَوْتُكَ لِيَتَّقُتَلَ هَذَا الْغُلَامَ، أَوْ تَقَعَ عَلَيَّ، أَوْ تَشْرَبَ كَأْسًا مِنْ هَذَا الْخَمْرِ، فَإِنْ أَتَيْتَ صِحْتُ بِكَ وَفَضَحْتُكَ،

قَالَ: فَلَمَّا رَأَى أَنَّهُ لَا بَدَ مِنْ ذَلِكَ، قَالَ اسْقِينِي كَأْسًا مِنْ هَذَا الْخَمْرِ، فَسَقَتُهُ كَأْسًا مِنْ الْخَمْرِ فَقَالَ: زَيْدِي، فَلَمْ يَزَلْ حَتَّى وَقَعَ عَلَيْهَا، وَقَتَلَ النَّفْسَ،

فَاجْتَنَبُوا الْخَمْرَ، فَإِنَّهُ وَاللَّهِ لَا يَجْتَمِعُ الْإِيمَانُ وَإِذْمَانُ الْخَمْرِ فِي صَدْرِ رَجُلٍ أَبَدًا، لِيُوشِكَنَّ أَحَدُهُمَا يُخْرِجُ صَاحِبَهُ^[٢٨]».

• عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ أَبِيهِ:

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

«لَعَنَ اللَّهُ الْخَمْرَ، وَلَعَنَ شَارِبَهَا، وَسَاقِيَهَا، وَعَاصِرَهَا، وَمُعْتَصِرَهَا، وَبَائِعَهَا، وَمُبْتَاعَهَا، وَحَامِلَهَا، وَالْمَحْمُولَةَ إِلَيْهِ، وَآكِلَ ثَمَنِهَا^[٢٩]».

• عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

«كُلُّ مُخَمَّرٍ خَمْرٌ، وَكُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ، وَمَنْ شَرِبَ مُسْكِرًا بُخِستَ صَلَاتُهُ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا، فَإِنْ تَابَ تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِ، فَإِنْ عَادَ الرَّابِعَةَ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يَسْقِيَهُ مِنْ طِينَةِ الْخَبَالِ»، قِيلَ: وَمَا طِينَةُ الْخَبَالِ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «صَدِيدُ أَهْلِ النَّارِ، وَمَنْ سَقَاهُ صَغِيرًا لَا يَعْرِفُ حَلَالَهُ مِنْ حَرَامِهِ، كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يَسْقِيَهُ مِنْ طِينَةِ الْخَبَالِ^[٣٠]».

٢٨ صحيح ابن حبان، ٤١

— كِتَابُ الْأَشْرِيَّةِ، ذِكْرُ مَا يَجِبُ عَلَى الْمَرْءِ مِنْ مُجَانِبَةِ الْخَمْرِ،

ج ١٢ ص ١٦٩، رقم

٥٣٤٨. سنن النسائي،

٥١ - كِتَابُ الْأَشْرِيَّةِ،

ذِكْرُ الْأَقَامِ الْمُتَوَلِّدَةِ

عَنْ شُرْبِ الْخَمْرِ، ج ٨

ص ٣١٥، رقم ٥٦٦٦.

٢٩ مسند أحمد، مُسْنَدُ

عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ

اللَّهُ عَنْهُمَا، ج ١٠

ص ٩، رقم ٥٧١٦.

٣٠ سنن أبي داود، ٢٥ -

كِتَابُ الْأَشْرِيَّةِ، بَابُ

الْثَّهْيِ عَنِ الْمُسْكِرِ،

ج ٣ ص ٣٢٧، رقم

٣٦٨٠.

Komşunun Hakkı

- Ebû Şüreyh el-Adevî'den (ra) rivayetle:

Gözlerimle gördüm, kulaklarımla da işittim ki Resûlullah şöyle buyuruyordu:

“Kim Allah’a ve ahiret gününe iman ediyorsa komşusuna karşı saygılı ve cömert olsun. Kim Allah’a ve ahiret gününe iman ediyorsa misafirine karşılığını versin.”

Sahâbîler sordu: “Misafirin karşılığı nedir Yâ Resûlullah?”

Buyurdu ki: “Onu bir gün ve bir gece ağırlamaktır. Misafirlik üç gündür. Üç günden fazla ağırlamak ise sadakadır. Kim de Allah’a ve ahiret gününe iman ediyorsa ya hayır konuşsun ya da sussun!”^[31]

- Amr b. Şu’ayb’tan (ra), o da babasından, babası da kendi babasından rivayetle:

Resûlullah (sas) şöyle buyurdu:

“Kim ehli ve malı üzerine korkarak komşusuna kapısını kapatırsa bu kişi gerçek mümin değildir. Komşusu, şerlerinden emîn olmayan kimse mümin değildir.

Komşunun hakkını biliyor musunuz? Senden yardım istediğinde ona yardım etmen, borç istediğinde borç vermek, muhtaç olduğunda onunla ilgilenmen, hastalandığında yardımcı olman, hayırlı işinde onu tebrik etmen, başına bir musibet geldiğinde teselli etmen, öldüğünde cenazesinde bulunmandır. Komşunun izni dışında evi yükseltip de onun rûzgârına engel olma, kazandaki yemeğin kokusuyla ona eziyet etme. Ancak bir kepece de ona verirken o zaman kokuyu almasının bir sakıncası yoktur. Bir meyve aldığına ona da hediye et, böyle yapmayacaksan ona gösterme, evine gizlice götür. Çocuğun bu meyveyle komşunun çocuğunu kızdırmak için dışarı çıkmasını.

٣٩٤

حَقُّ الْجَارِ

• عَنْ أَبِي شُرَيْحٍ الْعَدَوِيِّ، قَالَ:

سَمِعْتُ أَذُنَايَ، وَأَبْصَرْتُ عَيْنَايَ، حِينَ تَكَلَّمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ:

«مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ جَارَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ جَائِزَتَهُ»
قَالَ: وَمَا جَائِزَتُهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟

قَالَ: «يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ، وَالضِّيَافَةُ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ، فَمَا كَانَ وَرَاءَ ذَلِكَ فَهُوَ صَدَقَةٌ عَلَيْهِ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُقِلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصُمْتُ^[٣١]».

• عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ:

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

«مَنْ أَغْلَقَ بَابَهُ دُونَ جَارِهِ مَخَافَةً عَلَى أَهْلِهِ وَمَالِهِ فَلَيْسَ ذَاكَ بِمُؤْمِنٍ، وَلَيْسَ بِمُؤْمِنٍ مَنْ لَمْ يَأْمَنْ جَارُهُ بِوَأَيْقِهِ،

أَتَدْرِي مَا حَقُّ الْجَارِ: إِذَا اسْتَعَانَكَ أَعْنَتُهُ، وَإِذَا اسْتَقْرَضَكَ أَقْرَضَتْهُ، وَإِذَا افْتَقَرَ عُدَّتْ عَلَيْهِ، وَإِذَا مَرَضَ عُدَّتْهُ، وَإِذَا أَصَابَهُ خَيْرٌ هَنَأَتْهُ، وَإِذَا أَصَابَتْهُ مُصِيبَةٌ عَزَّيَّتْهُ، وَإِذَا مَاتَ اتَّبَعَتْ جِنَازَتَهُ، وَلَا تَسْتَطِيلُ عَلَيْهِ بِالْبِنَاءِ تَحْجُبُ عَنْهُ الرِّيحُ إِلَّا بِإِذْنِهِ، وَلَا تُؤْذِيهِ بِقِتَارِ قَدْرِكَ إِلَّا أَنْ تَغْرِفَ لَهُ مِنْهَا، وَإِنْ اشْتَرَيْتَ فَاكِهَةً فَاهْدِ لَهُ، فَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَأَدْخِلْهَا سِرًّا، وَلَا يَخْرُجْ بِهَا وَلَدُكَ لِيَغِیْظَ بِهَا وَلَدَهُ،

٣١ صحيح البخاري،
٧٨ - كِتَابُ الْأَدَبِ،
بَابُ: مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ
بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
فَلَا يُؤْذِي جَارَهُ، ج ٨
ص ١١، رقم ٦٠١٩.

Komşunun hakkını biliyor musunuz? Nefsim elinde olana (Allah'a) yemin olsun ki komşusunun hakkını ancak Allah'ın rahmet ettiklerinden çok azı yerine getirebilir.”

Resûlullah (sas) sahâbîlere komşu hakkındaki tavsiyelerine devam etti. O kadar ki sahâbîler komşuya da miras düşeceğini zannettiler. Sonra Resûlullah (sas) şöyle buyurdu:

“Komşu üç çeşittir: Üç hakkı olan komşu, iki hakkı olan komşu ve bir hakkı olan komşu. Üç hakkı olan; akraba olan Müslüman komşudur. Onun hem komşuluk yönünden, hem Müslüman olması yönünden hem de akraba alması yönünden üç hakkı vardır. İki hakkı olan; Müslüman komşudur. Onun da hem komşuluk yönünden hem de Müslüman olması yönünden iki hakkı vardır. Bir hakkı olan; kâfir komşudur. Onun ise sadece komşuluk hakkı vardır.”

Bizler dedik ki:

“Yâ Resûlullah! Onlara (müşrik komşulara) kurbanlarımızdan yedirelim mi?”

Buyurdu ki: “Müşriklere kurbanlarınızdan bir şey yedirmeyin.”^[32]

395

Şan, Şöhret ve Mal Sevgisini Yermesi

• Ebû Sa'îd el-Hudrî'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki: “Mal ve makam arzusunun bir Müslüman'a vereceği zarar, iki azgın kurdun bir koyun ağılına vereceği zarardan daha şiddetlidir.”^[33]

³² Beyhâkî, Şu'a-bu'l-İmân, 9113

³³ Taberânî, el-Mu'cemu'l-Ev-sat, VI, 234 (6279).

أَتَدْرُونَ مَا حَقُّ الْجَارِ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا يَبْلُغُ حَقُّ الْجَارِ إِلَّا
 قَلِيلًا مِمَّنْ رَحِمَ اللَّهُ»
 فَمَا زَالَ يُوصِيهِمْ بِالْجَارِ حَتَّى ظَنُّوا أَنَّهُ سَيُورِّثُهُ، ثُمَّ قَالَ رَسُولُ
 اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«الْجِيرَانِ ثَلَاثَةٌ: فَمِنْهُمْ مَنْ لَهُ ثَلَاثَةُ حُقُوقٍ، وَمِنْهُمْ مَنْ لَهُ حَقَّانِ،
 وَمِنْهُمْ مَنْ لَهُ حَقٌّ، فَأَمَّا الَّذِي لَهُ ثَلَاثَةُ حُقُوقٍ فَالْجَارُ الْمُسْلِمُ الْقَرِيبُ
 لَهُ حَقُّ الْجَارِ، وَحَقُّ الْإِسْلَامِ، وَحَقُّ الْقَرَابَةِ، وَأَمَّا الَّذِي لَهُ حَقَّانِ
 فَالْجَارُ الْمُسْلِمُ لَهُ حَقُّ الْجَوَارِ، وَحَقُّ الْإِسْلَامِ، وَأَمَّا الَّذِي لَهُ حَقٌّ
 وَاحِدٌ فَالْجَارُ الْكَافِرُ لَهُ حَقُّ الْجَوَارِ»

قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، نُطْعِمُهُمْ مِنْ نُسْكِنَا،

قَالَ: «لَا تُطْعِمُوا الْمُشْرِكِينَ شَيْئًا مِنَ النَّسْكِ^[٣٢]».

٣٩٥

دَمُّ حُبِّ الْجَاهِ وَالشَّرَفِ وَالْمَالِ

• عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا ذِئْبَانِ ضَارِيَانِ فِي
 زَرِيَّةٍ غَنَمٍ بِأَسْرَعَ فِيهَا فَسَادًا مِنْ طَلَبِ الْمَالِ، وَطَلَبِ الشَّرَفِ فِي
 دِينِ الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ^[٣٣]».

٣٢ شعب الإيمان،

البيهقي، إكرام الجار،

ج ١٢ ص ١٠٥، رقم

٩١١٣.

٣٣ المعجم الأوسط،

الطبراني، تَابُ الْمِيمِ

مِنْ أَسْمَاءٍ: مُحَمَّدٌ،

ج ٦ ص ٢٣٤، رقم

٦٢٧٩.

- Ebû Ümâme'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Ümmetimin içinde çeşitli yemekler yiyen, türlü türlü içecekler içen, çeşit çeşit elbiseler giyen ve yapmacık tavırlarla konuşan bazı kimseler olacaktır.

İşte bu insanlar ümmetimin şerlilerindendirler.”^[34]

- Mu'âz b. Cebel'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Kim ki bid'at sahibi bir kimseye saygı göstermek için giderse; İslâm'ın yıkımına yardım etmiş olur.”^[35]

396

Zandan Sakının!

- Ebû Hüreyre'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Zandan sakınınız! Çünkü zan sözün en yalanıdır. Başkalarının konuşmalarını dinlemeyin, ayıplarını araştırmayın, birbirinizle üstünlük yarışına girmeyin, hasetleşmeyin, birbirinizden buğzetmeyin, birbirinize sırt çevirmeyin! Ey Allah'ın kullan kardeş olun!”^[36]

34 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebir*, VIII, 107 (7512); İmam Gazâlî, *İhyâu Ulûmi'd-Din*, III, 232.

35 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebir*, XX, 96 (188).

36 Müslim, *Birr*, 2563; Buhârî, *Edeb*, 6064.

• عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«سَيَكُونُ رِجَالٌ مِنْ أُمَّتِي يَأْكُلُونَ أَلْوَانَ الطَّعَامِ، وَيَشْرَبُونَ أَلْوَانَ الشَّرَابِ، وَيُلْبِسُونَ أَلْوَانَ اللَّبَاسِ، وَيَتَشَدَّقُونَ فِي الْكَلَامِ، فَأُولَئِكَ شِرَارُ أُمَّتِي [٣٤]».

• عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«مَنْ مَشَى إِلَى صَاحِبٍ بِدْعَةٍ لِيُوقِرَهُ فَقَدْ أَعَانَ عَلَى هَذِمِ الْإِسْلَامِ [٣٥]».

٣٩٦

إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ

• عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ:

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ:

«إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ، فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ، وَلَا تَحَسَّسُوا، وَلَا تَجَسَّسُوا، وَلَا تَنَافَسُوا، وَلَا تَحَاسَدُوا، وَلَا تَبَاغَضُوا، وَلَا تَدَابَرُوا، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا [٣٦]».

٣٤ المعجم الكبير،

الطبراني، حبيب بن غُبَيْدٍ الرَّحْبِيُّ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، ج ٨ ص ١٠٧،

رقم ٧٥١٢. إحياء علوم الدين، الغزالي، كتاب ذم البخل وذم حب المال، ج ٣ ص ٢٣٢.

٣٥ المعجم الكبير،

الطبراني، خَالِدُ بْنُ مَعْدَانَ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، ج ٢٠ ص ٩٦، رقم ١٨٨.

٣٦ صحيح مسلم، ٤٥

- كتاب البرِّ وَالصَّلَةِ وَالْأَدَبِ، ٩ - بَابُ تَحْرِيمِ الظَّنِّ، ج ٤ ص ١٩٨٥، رقم

٢٥٦٣. صحيح

البخاري، ٧٨ - كِتَابُ الْأَدَبِ، بَابُ مَا يُنْهَى عَنْ التَّحَاسُدِ وَالتَّدَابُرِ، ج ٨ ص ١٩، رقم

٦٠٦٤.

• Ebû Hüreyre'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Birbirinize haset etmeyin, alışverişte aldatmayın, birbirinizden buğz etmeyin, sırt çevirmeyin, birinizin bitmek üzere olan pazarlığını bozmayın! Ey Allah'ın kullanı kardeş olun!

Müslüman Müslüman'ın kardeşidir. Ona zulmetmez, onu yardımsız bırakmaz ve küçümsemez. Takva buradadır!” Bu esnada göğsüne işaret etti ve bu sözünü üç kez tekrarladı.

Ardından şöyle buyurdu: “Bir adamın Müslüman kardeşini küçümsemesi ona şer olarak yeter. Bir Müslüman'ın diğerine kanı, malı ve ırzı haramdır.”^[37]

• Ebû Eyyüb el-Ensârî'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) şöyle buyurdu:

“Müslüman'ın kardeşine üç gecedan fazla küsmesi helal değildir.

Karşılaştıklarında biri diğerinden yüz çevirir, o da diğerinden yüz çevirir; ikisinden en hayırlı olanı selâm vererek konuşmaya başlarıdır.”^[38]

397

Hayvanlara Merhamet Etme

• Şeddâd b. Evs'ten (ra) rivayetle:

Ben Resûlullah'tan (sas) iki şey (hadis) muhafaza ettim. Buyurdu ki:

“Allah (cc) her şeyin güzel yapılmasını yazdı. O halde öldürdüğünüzde güzel bir şekilde öldürünüz, (hayvanınızı) kesdiğinizde güzel bir şekilde kesiniz. Hayvanı kesecek kişi önce bıçağı bileylesin, böylece keseceği hayvanı rahatlatır.”^[39]

37 Müslim, Birr, 2564.

38 Müslim, Birr, 2560; Buhârî, el-Edeb, 6077.

39 Müslim, Sayd, 1955.

• عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«لَا تَحَاسَدُوا، وَلَا تَنَاجَشُوا، وَلَا تَبَاغَضُوا، وَلَا تَدَابَرُوا، وَلَا يَبِعْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا .

الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ، لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ، وَلَا يَحْقِرُهُ التَّقْوَى هَاهُنَا» وَيُشِيرُ إِلَى صَدْرِهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ «بِحَسْبِ امْرِئٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ، كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ، دَمُهُ، وَمَالُهُ، وَعَرْضُهُ^[٣٧]».

• عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ:

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «لَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثِ لَيَالٍ، يَلْتَقِيَانِ فَيُعْرِضُ هَذَا وَيُعْرِضُ هَذَا، وَخَيْرُهُمَا الَّذِي يَبْدَأُ بِالسَّلَامِ^[٣٨]».

٣٧ صحيح مسلم، ٤٥ - كتاب البرِّ والصَّلةِ والأَدَبِ، ١٠ - بَابُ تَحْرِيمِ ظُلْمِ الْمُسْلِمِ، ج ٤ ص ١٩٨٦، رقم ٢٥٦٤.

٣٨ صحيح مسلم، ٤٥ - كتاب البرِّ ٨ - بَابُ تَحْرِيمِ الْهَجْرِ فَوْقَ ثَلَاثِ يَلَالٍ عُنْدَ شَرْعِيٍّ، ج ٤ ص ١٩٨٤، رقم ٢٥٦٠. صحيح البخاري، ج ٨ ص ٢١، ٧٨ - كِتَابُ الْأَدَبِ، بَابُ الْهَجْرِ، رقم ٦٠٧٧.

٣٩ صحيح مسلم، ٣٤ - كِتَابُ الصَّيْدِ وَالذَّبَائِحِ، ١١ - بَابُ الْأَمْرِ بِالْإِحْسَانِ الذَّبْحِ وَالْقَتْلِ، ج ٣ ص ١٥٤٨، رقم ١٩٥٥.

٣٩٧

الرَّحْمَةُ بِالْحَيَوَانِ

• عَنْ سَدَادِ بْنِ أَوْسٍ، قَالَ:

ثَبَّتَانِ حَفِظْتُهُمَا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْإِحْسَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ، فَإِذَا قَتَلْتُمْ فَأَحْسِنُوا الْقِتْلَةَ، وَإِذَا ذَبَحْتُمْ فَأَحْسِنُوا الذَّبْحَ، وَلْيُجِدْ أَعْدَاكُمْ شَفْرَتَهُ، فَلْيُرْحَ ذَبِيحَتَهُ^[٣٩]».

• Abdullah b. Ömer'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) bıçakların bilenmesini ve hayvanlardan gizlenmesini emretti. Buyurdu ki: “Biriniz hayvanı keseceği zaman hızlı davranın.”^[40]

• Amr b. eş-Şerîd'den (ra) rivayetle:

Şerîd'i şöyle söylerken duydum:

Resûlullah'ın (sas) şöyle buyurduğunu işittim:

“Kim bir serçeyi lüzumsuz yere öldürürse kıyamet günü bu serçe Allah'tan (cc) yardım isteyerek: “Ya Rabbi! Falanca kulun beni fayda sağlamak sebebiyle değil lüzumsuz yere öldürdü.” diye bağırır.”^[41]

• Ebû Sâlih el-Hanefî'nin (ra), Resûlullah'ın (sas) sahâbilerinden İbn Ömer'den (ra) rivayetiyle:

Resûlullah'ı (sas) şöyle buyururken işittim:

“Kim bir canlıya eziyet eder ve bundan dolayı tövbe de etmezse kıyamet günü Allah (cc) da o kimseye eziyet eder.”^[42]

398

İhtiyaç Dışında Dilenmenin Haramlığı

• Hubşî b. Cünâde es-Selûlî'den (ra) rivayetle:

Veda Haccı'nda Arafat vakfesi sırasında bedevî bir adam geldi, Resûlullah'ın (sas) ridasının ucundan tuttu ve onu (ridasını) istedi.

Resûlullah (sas) de ridâsını ona verdi ve bedevî gitti. Bu hadisenin ardından dilenmek haram kılındı. Resûlullah (sas) buyurdu ki:

⁴⁰ İbn Mace, *Zibâh*, 3172.

⁴¹ Nesâî, *Dahâya*, 4446; İbn Hibban, *Zebâih*, 5894.

⁴² Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IX, 474 (5661).

• عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، قَالَ:
«أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِحَدِّ الشِّفَارِ، وَأَنْ تُوَارَى
عَنِ الْبَهَائِمِ» وَقَالَ: «إِذَا ذَبَحَ أَحَدُكُمْ، فَلْيُجْهِزْ»^[٤٠].
• عَنْ عُمَرَ بْنِ الشَّرِيدِ قَالَ:

سَمِعْتُ الشَّرِيدَ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ:
«مَنْ قَتَلَ عُصْفُورًا عَبَثًا عَجَّ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَقُولُ:
يَا رَبِّ، إِنَّ فَلَانًا قَتَلَنِي عَبَثًا، وَلَمْ يَقْتُلْنِي لِمَنْفَعَةٍ»^[٤١].

• عَنْ أَبِي صَالِحٍ الْخَنَفِيِّ، عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرَاهُ ابْنَ عُمَرَ قَالَ:
سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ:
«مَنْ مَثَلَ بِذِي رُوحٍ، ثُمَّ لَمْ يَثْبُثْ مَثَلَ اللَّهِ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»^[٤٢].

٢٩٨

تَحْرِيمُ الْمَسْأَلَةِ إِلَّا لِحَاجَةٍ

• عَنْ حُبْشِيِّ بْنِ جُنَادَةَ الْمَسْلُوبِيِّ قَالَ:
سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ فِي حَبَّةِ الْوَدَاعِ
وَهُوَ وَاقِفٌ بِعَرَفَةَ، أَتَاهُ أَعْرَابِيٌّ، فَأَخَذَ بِطَرْفِ رِدَائِهِ، فَسَأَلَهُ إِيَّاهُ،
فَأَعْطَاهُ وَذَهَبَ، فَعِنْدَ ذَلِكَ حَرَمَتِ الْمَسْأَلَةُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

٤٠ سنن ابن ماجه،

كِتَابُ الذَّبَائِحِ،

بَابُ إِذَا ذَبَحْتُمْ،

فَأَخْبِسُوا الذَّبِيحَ،

ج ٢ ص ١٠٥٩، رقم

٣١٧٢.

٤١ سنن النسائي، ٤٣

- كِتَابُ الصَّحَابَا،

مَنْ قَتَلَ عُصْفُورًا بِغَيْرِ

حَقِّهَا، ج ٧ ص ٢٣٩،

رقم ٤٤٤٦. صحيح

ابن حبان، كِتَابُ

الذَّبَائِحِ، ذِكْرُ الرَّجُلِ

عَنْ ذَبَحَ الْمَرْءَ شَيْئًا

مِنَ الطُّيُورِ عَبَثًا، ج ١٣

ص ٢١٤، رقم ٥٨٩٤.

٤٢ مسند أحمد، مُسْنَدُ

عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ

رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، ج ٩

ص ٤٧٤، رقم ٥٦٦١.

“Dilenmek; zengine, sağlığı yerinde olan güç kuvvet sahibi kimseye helal değildir. Ancak sefalet içindeki fakirler ve gırtlığına kadar borca batmış olan kimseler bunun dışındadır. Kim malını artırmak maksadıyla dilenirse bu malı; kıyamet günü yüzünde tırmalama izi ve cehennemde yemesi için kızgın taşlar olarak gelir. Artık isteyen malını azaltsın, isteyen çoğaltsın.”^[43]

• Ebû Sa’îd el-Hudrî’den (ra) rivayetle:

Hiz. Ömer Resûlullah’a (sas): “Yâ Resûlullah, falanca iki adamın senin onlara iki dirhem verdiğini anlatarak övündüklerini duydum.” dedi.

Resûlullah (sas) buyurdu ki: “Lakin falanca öyle değil, Ona 10’dan 100 kadar verdim ama o, onu hiç söylemiyor. Allah’a yemin ederim ki sizden birinin benim yanımdan alıp gittiği şey, koltuğunun altında taşıdığı ateşten bir parçadır.”

Bunun üzerine Hiz. Ömer (ra): “Yâ Resûlullah! O halde neden onlara veriyorsun?” diye sordu.

Resûlullah (sas): “Onlar benden istemeyi sürdürürken ve Allah (cc) da benim cimri olmamdan razı değilken ben ne yapabilirim ki?”^[44]

• Resûlullah’ın (sas) sahâbîlerinden

Sehl b.el-Hanzaliyye el-Ensârî’den (ra) rivayetle:

Uyeyne ve el-Akra Resûlullah’tan (sas) kendilerine bir şey vermesini istediler. Resûlullah (sas) istedikleri şeyi onlara yazması için Muâviye’ye emretti. Muâviye emri yerine getirdi. Resûlullah (sas) sahifeyi mühürledi ve onlara teslimini emretti. Uyeyne sahifeyi alınca: “İçinde ne yazılıdır?” diye sordu. Muâviye: “Yazmakla emrolduğum şey yazılıdır.” diye cevapladı. Uyeyne sahifeyi aldı, öptü ve sarğının içine koydu. İkisi arasında Uyeyne daha yumuşaktı. el-Akra ise: “Kullanılmış kağıt gibi içinde ne yazdığını bilmediğim bir sahife taşıyorum.” dedi.

⁴³ Tirmizî, *Zekât*, 653.

⁴⁴ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XVII, 40 (11004).

«إِنَّ الْمَسْأَلَةَ لَا تَحِلُّ لِعَنِيٍّ، وَلَا لِذِي مِرَّةٍ سَوِيٍّ، إِلَّا لِذِي فَقْرٍ مُدْقِعٍ، أَوْ غُرْمٍ مُقْطِعٍ، وَمَنْ سَأَلَ النَّاسَ لِثَرِيٍّ بِهِ مَالُهُ، كَانَ خُمُوشًا فِي وَجْهِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَرَضْفًا يَأْكُلُهُ مِنْ جَهَنَّمَ، وَمَنْ شَاءَ فَلْيُقِلِّ، وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْثِرْ» [٤٣].

• عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ:

قَالَ عُمَرُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، لَقَدْ سَمِعْتُ فُلَانًا وَفُلَانًا يُحْسِنَانِ الشَّاءَ، يَذْكُرَانِ أَنَّكَ أَعْطَيْتَهُمَا دِينَارَيْنِ،

قَالَ: فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَكِنَّ وَاللَّهِ فُلَانًا مَا هُوَ كَذَلِكَ لَقَدْ أَعْطَيْتُهُ مِنْ عَشْرَةٍ إِلَى مِائَةٍ، فَمَا يَقُولُ ذَاكَ، أَمَا وَاللَّهِ إِنَّ أَحَدَكُمْ لَيُخْرِجُ مَسْأَلَتَهُ مِنْ عِنْدِي يَتَأَبَّطُهَا» يَعْنِي تَكُونُ تَحْتَ إِبْطِهِ، يَعْنِي نَارًا،

قَالَ: قَالَ عُمَرُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ لِمَ تُعْطِيهَا إِيَّاهُمْ؟

قَالَ: «فَمَا أَصْنَعُ يَأْبُونَ إِلَّا ذَاكَ، وَيَأْبَى اللَّهُ لِي الْبُخْلُ» [٤٤].

• عَنْ سَهْلِ ابْنِ الْحَنْظَلِيَّةِ الْأَنْصَارِيِّ،
صَاحِبِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

أَنَّ عُمَيْنَةَ وَالْأَفْرَعَ سَأَلَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْئًا، فَأَمَرَ مُعَاوِيَةَ أَنْ يَكْتُبَ بِهِ لَهُمَا، ففَعَلَ وَخَتَمَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَأَمَرَ بِدَفْعِهِ إِلَيْهِمَا، فَأَمَّا عُمَيْنَةُ فَقَالَ: مَا فِيهِ؟ قَالَ: فِيهِ الَّذِي أُمِرْتُ بِهِ، فَقَبَّلَهُ، وَعَقَدَهُ فِي عِمَامَتِهِ، وَكَانَ أَحْلَمَ الرَّجُلَيْنِ، وَأَمَّا الْأَفْرَعُ، فَقَالَ: أَحْمِلْ صَحِيفَةً لَا أَدْرِي مَا فِيهَا كَصَحِيفَةِ الْمُتَمَلِّسِ،

٤٣ سنن الترمذي، ٥ -
أَبْوَابُ الزَّكَاةِ، بَابُ مَنْ
لَا تَحِلُّ لَهُ الصَّدَقَةُ،
ج ٣ ص ٣٤، رقم
٦٥٣.

٤٤ مسند أحمد، مُسْنَدُ
أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، ج ١٧
ص ٤٠، رقم ١١٠٠٤.

Muâviye onların sözlerini Resûlullah'a [sas] haber verdi. Resûlullah [sas] ihtiyacı için dışarı çıktı, gündüzün ilk vakti sırasında mescidin kapısında çökmüş bir devenin yanından geçti. Gündüzün son vakitleri tekrar oradan geçerken devenin aynı halde olduğunu gördü:

“Bu devenin sahibi nerededir?” diye sordu. Sahibi arandı ancak bulunamadı.

Resûlullah [sas] buyurdu ki: *“Bu hayvanlarınız hakkında Allah’tan korkun. Onlara uygun şekilde binin, besili halde iken yiyin. Demin kızan adam gibi kim malını artırmak için dilenirse ancak cehennemdeki korlanını artırmayı istemiş olur.”*

Sahâbîler sordular: *“Yâ Resûlullah, insanın dilenmesini gerektirmeyecek kadar zenginlik nedir?”*

Buyurdu ki: *“Kişinin sabah ve akşam yiyeceğine sahip olmasıdır.”*^[45]

399

Dilenciliğin Yerilmesi ve Haram Kılınması

- Abdullah b. Ömer'den [ra] rivayetle:

Hiz. Peygamber [sas] buyurdu ki:

“Sizden biri dilenmeyi sürdürürse kıyamet günü yüzünde bir parça dahi et kalmamış olarak gelir.”^[46]

- Semüre b. Cündeb'den [ra] rivayetle:

Hiz. Peygamber [sas] buyurdu ki:

“Dilenmeler, bir nevi kişinin kendi yüzünü tırmalamasıdır. Artık kim isterse yüzünü muhafaza etsin, isteyen de terk etsin. Ancak yetki sahibi veya idareci birinden istemek ya da kişinin başka çaresinin olmaması bunun dışındadır.”^[47]

⁴⁵ Ahmed b. Hanbel, Müsned, XXIX, 165 (17625).

⁴⁶ Buhârî, Zekât, 1474

⁴⁷ İbn Hibbân, Zekât, 3397.

فَأَخْبَرَ مُعَاوِيَةَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقَوْلِهِمَا، وَخَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَاجَةٍ، فَمَرَّ بِبَعِيرٍ مُنَاحٍ عَلَى بَابِ الْمَسْجِدِ مِنْ أَوَّلِ النَّهَارِ، ثُمَّ مَرَّ بِهِ آخِرَ النَّهَارِ وَهُوَ عَلَى حَالِهِ، فَقَالَ: «أَيْنَ صَاحِبُ هَذَا الْبَعِيرِ؟» فَأَبْتُغِي فَلَمْ يُوجَدْ،

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اتَّقُوا اللَّهَ فِي هَذِهِ الْبَهَائِمِ، ثُمَّ ارْكَبُوهَا صَبَاحًا، وَكُلُّوهَا سِمَانًا كَالْمُتَسَخِّطِ، آتِفًا، إِنَّهُ مَنْ سَأَلَ وَعِنْدَهُ مَا يُغْنِيهِ، فَإِنَّمَا يَسْتَكْثِرُ مِنْ جَمْرِ جَهَنَّمَ»
قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَمَا يُغْنِيهِ؟
قَالَ: «مَا يُعَدِّيهِ أَوْ يُعَشِّيهِ»^[٤٥].

٣٩٩

فِي ذِمِّ الْمَسْأَلَةِ وَتَحْرِيمِهَا أَيْضًا

• عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ:

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«مَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَسْأَلُ النَّاسَ، حَتَّى يَأْتِيَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَيْسَ فِي وَجْهِهِ مُرْعَةٌ لَحْمٍ»^[٤٦].

• عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ:

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ:

«إِنَّمَا الْمَسْأَلُ كُدُوحٌ يَكْدَحُ بِهَا الرَّجُلُ وَجْهَهُ، فَمَنْ شَاءَ أَبْقَى عَلَى وَجْهِهِ وَمَنْ شَاءَ تَرَكَ، إِلَّا أَنْ يَسْأَلَ ذَا سُلْطَانٍ أَوْ فِي أَمْرٍ لَا يَجِدُ مِنْهُ بُدًّا»^[٤٧].

٤٥ - مسند أحمد، حديث سهل بن الحنظلية، ج ٢٩ ص ١٦٥، رقم ١٧٦٢٥.

٤٦ - صحيح البخاري، ٢٤ - كتاب الزكاة، باب من سأل الناس تكفراً، ج ٢ ص ١٢٣، رقم ١٤٧٤.

٤٧ - صحيح ابن حبان، ١١ - كتاب الزكاة، ١٢ - باب المسألة والأخذ، ج ٨ ص ١٩١، رقم ٣٣٩٧.

• Âiz b. Amr'dan (ra) rivayetle:

Peygamber'e (sas) bir adam geldi ve ona bir şey vermesini istedi. Resûlullah (sas) da verdi. Adam daha ayağını kapının eşiğine koymuştu ki Resûlullah (sas) şöyle buyurdu:

“Dilenmede olanı bilseydiniz, kimse kimseye bir şey istemeye gitmezdi.”^[48]

• ez-Zübeyr b. el-Avvâm'dan (ra) rivayetle:

Peygamber (sas) buyurdu ki:

“Sizden birinin ipini alıp (sırtına) bir bağ odun yüklenerek pazara getirip satması, onunla Allah'ın onun yüzünü dilenmekten korumasına, versin veya vermesin insanlardan bir şey istemesinden daha hayırlıdır.”^[49]

• Muâviye'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“İstemede ısrar etmeyin! Allah'a yemin olsun ki kim gelir benden bir şey ister, ben de ona vermeyi istemediğim halde ısrarından dolayı istediğini benden alırsa verdiğimin bereketini göremez.”^[50]

• Kâbîse b. Muhârik'ten (ra) rivayetle:

Ağır borç altına girdim. Bu sebeple Resûlullah'a (sas) geldim ve ondan bir şeyler istedim. O da şöyle buyurdu:

“Otur Yâ Kâbîse! Sadakalar gelene kadar bekle. Ondan sana da verilmesini emrederiz.”

Sonra Resûlullah (sas) şöyle buyurdu: *“Yâ Kâbîse! Sadaka şu üç kimseye helaldir: Ağır borç altına girmiş kimsenin, yaşamını sağlayacak hale gelinceye ya da borcunu kapatıncaya kadar istemesi helaldir. Mal varlığını yok eden bir afete uğrayan kimsenin, geçimini sağlayabilecek hale gelene dek istemesi helaldir, ardından bunu terk etmelidir.*

48 Nesâî, Zekât, 2586.

49 Buhârî, Zekât, 1471.

50 Müslim, Zekât, 1038

• عَنْ عَائِذِ بْنِ عَمْرٍو:

أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَسَأَلَهُ فَأَعْطَاهُ، فَلَمَّا وَضَعَ رِجْلَهُ عَلَى أُسْكُفَةِ الْبَابِ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَوْ تَعْلَمُونَ مَا فِي الْمَسْأَلَةِ، مَا مَشَى أَحَدٌ إِلَى أَحَدٍ يَسْأَلُهُ شَيْئًا» [٤٨].

• عَنِ الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ:

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

«لَأَنْ يَأْخُذَ أَحَدُكُمْ حَبْلَهُ، فَيَأْتِيَ بِحُزْمَةِ الْحَطَبِ عَلَى ظَهْرِهِ، فَيَبِيعَهَا، فَيَكِفَّ اللَّهُ بِهَا وَجْهَهُ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَسْأَلَ النَّاسَ أَعْطَوْهُ أَوْ مَنَعُوهُ» [٤٩].

• عَنْ مُعَاوِيَةَ، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«لَا تُلْحِقُوا فِي الْمَسْأَلَةِ، فَوَ اللَّهِ، لَا يَسْأَلُنِي أَحَدٌ مِنْكُمْ شَيْئًا، فَتُخْرِجَ لَهُ مَسْأَلَتُهُ مِنِّي شَيْئًا، وَأَنَا لَهُ كَارَةٌ، فَيُبَارِكَ لَهُ فِيمَا أَعْطَيْتُهُ» [٥٠].

• عَنْ قَبِيصَةَ بْنِ مُخَارِقٍ، قَالَ:

تَحَمَّلْتُ حَمَالَةً فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَسْأَلُهُ

فِيهَا فَقَالَ:

«أَقِمِّ يَا قَبِيصَةُ حَتَّى تَأْتِيَنَا الصَّدَقَةُ، فَنَأْمُرَ لَكَ»

قَالَ: ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«يَا قَبِيصَةُ إِنَّ الصَّدَقَةَ لَا تَحِلُّ إِلَّا لِأَحَدٍ ثَلَاثَةً: رَجُلٍ تَحَمَّلَ حَمَالَةً، فَحَلَّتْ لَهُ الْمَسْأَلَةُ حَتَّى يُصِيبَ قَوَامًا مِنْ عَيْشٍ، أَوْ سِدَادًا مِنْ عَيْشٍ، وَرَجُلٍ أَصَابَتْهُ جَائِحَةٌ، فَاجْتَاَحَتْ مَالَهُ، فَحَلَّتْ لَهُ الْمَسْأَلَةُ حَتَّى يُصِيبَهَا ثُمَّ يُمْسِكَ،

٤٨ - سنن النسائي،

٢٣ - كِتَابُ الزَّكَاةِ،

الْمَسْأَلَةُ، ج ٥ ص ٩٤،

رقم ٢٥٨٦.

٤٩ - صحيح البخاري،

٢٤ - كِتَابُ الزَّكَاةِ،

بَابُ الْإِسْتِغْفَافِ

عَنِ الْمَسْأَلَةِ، ج ٢

ص ١٢٣، رقم ١٤٧١.

صحيح مسلم،

١٢ - كِتَابُ الزَّكَاةِ،

٣٣ - بَابُ التَّوْبَةِ

عَنِ الْمَسْأَلَةِ، ج ٢

ص ٧١٨، رقم ١٠٣٨.

Kavminden muteber üç kişinin bu adam yoksul oldu diye şehâdet edecek kadar fakir olan kimsenin hayatını yaşayabilecek ya da borcunu ödeyebilecek duruma gelinceye kadar dilenmesi helaldir. Ey Kabise! Bundan başka durumda dilenmek haramdır, onu yiyen haram yiyordur.”^[51]

400

Siz Kendinize Bakın!

- Ebû Ümâme eş-Şa'bânî'den (ra) rivayetle:

Ebû Sa'lebe el-Huşenî'ye sordum:

“Yâ Ebû Sa'lebe, “**Siz kendinize bakın..**” [Maide, 5/105] ayeti hakkında ne dersin?”

Dedi ki: “Vallahi bu soruyu iyi bilen birine sordun çünkü ben de Resûlullah'a (sas) aynısını sormuştum. O da şöyle buyurmuştu:

“Ma'rûfa sarılın, münkerden kaçının! Ne zaman ki insanların cimriliğe uyduğunu, hevalarını takip ettiklerini, dünyanın tesirinde yaşadıklarını ve her fikir sahibinin yalnız kendi fikrini beğendiğini görürsen o zaman kendine bak. İnsanlarla uğraşmayı bırak. Sizlerin arkasından gelecek günler, sabır günleridir. Sabır, elinde kor tutmak gibidir. O günlerde amel eden kimseye, karşılık olarak aynı ameli işleyen elli adama verilen ecir kadar ecir verilir.”

Ben daha da çok öğrenmek istedim ve Resûlullah'a (sas) sordum: “Yâ Resûlullah! Onlardan elli kişinin eciri gibi mi?”

Buyurdu ki: “Sizden elli kişiye verilen ecir gibi.”^[52]

⁵¹ Nesâî, *Zekât*, 2580

⁵² Ebû Dâvûd, *Melâhim*, 4341; Tirmizî, *Tefsîru'l-Kur'an*, 3058.

وَرَجُلٍ أَصَابَتْهُ فَاقَةٌ حَتَّى يَشْهَدَ ثَلَاثَةً مِنْ ذَوِي الْحِجَا مِنْ قَوْمِهِ
قَدْ أَصَابَتْ فُلَانًا فَاقَةٌ فَحَلَّتْ لَهُ الْمَسْأَلَةُ حَتَّى يُصِيبَ قِوَامًا مِنْ عَيْشٍ،
أَوْ سِدَادًا مِنْ عَيْشٍ، فَمَا سِوَى هَذَا مِنَ الْمَسْأَلَةِ يَا قَيِّصَةُ؟ سُحِتْ
يَاكُلُهَا صَاحِبُهَا سُحْتًا [٥١]».

٤٠٠

عَلَيْكُمْ أَنْفُسُكُمْ

• عَنْ أَبِي أُمَيَّةَ الشَّعْبَانِيِّ، قَالَ:
سَأَلْتُ أَبَا ثَعْلَبَةَ الْخَشِنِيَّ، فَقُلْتُ:
يَا أَبَا ثَعْلَبَةَ، كَيْفَ تَقُولُ فِي هَذِهِ الْآيَةِ: {عَلَيْكُمْ أَنْفُسُكُمْ} [المائدة: ١٠٥]؟

قَالَ: أَمَا وَاللَّهِ لَقَدْ سَأَلْتُ عَنْهَا خَبِيرًا، سَأَلْتُ عَنْهَا رَسُولَ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: «بَلِ اتَّعَمِرُوا بِالْمَعْرُوفِ، وَتَنَاهَوْا عَنِ
الْمُنْكَرِ، حَتَّى إِذَا رَأَيْتَ شُحًّا مُطَاعًا، وَهَوًى مُتَّبَعًا، وَدُنْيَا مُؤْتَرَةً،
وَإِعْجَابَ كُلِّ ذِي رَأْيٍ بِرَأْيِهِ، فَعَلَيْكَ - يَعْنِي - بِنَفْسِكَ، وَدَعْ عَنْكَ
الْعَوَامَّ، فَإِنَّ مِنْ وَرَائِكُمْ أَيَّامَ الصَّبْرِ، الصَّبْرُ فِيهِ مِثْلُ قَبْضٍ عَلَى الْجَمْرِ،
لِلْعَامِلِ فِيهِمْ مِثْلُ أَجْرِ خَمْسِينَ رَجُلًا يَعْمَلُونَ مِثْلَ عَمَلِهِ»،
وَزَادَنِي غَيْرُهُ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَجْرُ خَمْسِينَ مِنْهُمْ؟
قَالَ: «أَجْرُ خَمْسِينَ مِنْكُمْ» [٥٢].

٥١ - سنن النسائي، ٢٣ -
كِتَابُ الزَّكَاةِ، الصَّدَقَةُ
لِمَنْ تَحْمَلُ بِحِمَالَةٍ،
ج ٥ ص ٨٩، رقم
٢٥٨٠.
٥٢ - سنن أبي داود، ٣٦ -
كِتَابُ الْمَلَايِمِ،
بَابُ الْأَمْرِ وَالنَّهْيِ،
ج ٤ ص ١٢٣، رقم
٤٣٤١. سنن الترمذي،
٤٤ - أَبْوَابُ تَفْسِيرِ
الْقُرْآنِ، بَابُ: وَمِنْ
سُورَةِ الْمَائِدَةِ، ج
٢٥٧، رقم ٣٠٥٨.

Fitne Zamanı Evlerinizden Ayrılmayın

- Ebû Musa el-Eş'ârî'den [ra] rivayetle:

Resûlullah [sas] buyurdu ki:

“Kıyametin öncesinde karanlık gecenin parçaları gibi fitneler çıkacak. O zaman kişi mümin olarak sabahlayacak, kafir olarak akşamlayacak. Ya da mümin olarak akşamlayacak, kafir olarak sabahlayacak. Bu zamanda, oturan ayaktakinden, yürüyen koşandan daha hayırlı olacak.

O vakit geldiğinde yaylarnızı kırı, kırımlerinizi parçalayın, kılıçlarınızı taşa vurun. Sizden birinin evine girilirse siz Adem'in iki oğlundan en hayırlısı olun (karşılık vermeyin). “[53]

- Ebû Kebşe'den [ra] rivayetle:

Ebû Musa'yı duydum, şöyle diyordu: Resûlullah [sas] şöyle buyurdu:

“Önünüzde karanlık gecenin parçaları gibi fitneler var. Öyle ki bir adam mümin olarak sabahlayıp kafir olarak akşamlayacak. O zaman geldiğinde oturan ayaktakinden, ayaktaki de yürüyenden, yürüyen de koşandan daha hayırlıdır.”

Sahâbîler: “Bize ne emredersiniz?” diye sordular.

Buyurdu ki: “O gün evlerinizin çulları olun (yani evlerinizden ayrılmayın).”[54]

53 Ebû Dâvûd, Fiten, 4259.

54 Ebû Dâvûd, Fiten, 4262.

٤٠١

الزُّمُوا بُيُوتَكُمْ فِي الْفِتَنِ

• عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«إِنَّ بَيْنَ يَدَيِ السَّاعَةِ فِتْنًا كَقَطْعِ اللَّيْلِ الْمُظْلِمِ، يُصْبِحُ الرَّجُلُ فِيهَا مُؤْمِنًا، وَيُمْسِي كَافِرًا، وَيُمْسِي مُؤْمِنًا، وَيُصْبِحُ كَافِرًا، الْقَاعِدُ فِيهَا خَيْرٌ مِنَ الْقَائِمِ، وَالْمَاشِي فِيهَا خَيْرٌ مِنَ السَّاعِي،

فَكَسَرُوا قَسِيَكُمْ، وَقَطَّعُوا أَوْتَارَكُمْ، وَاضْرَبُوا سُيُوفَكُمْ بِالْحِجَارَةِ، فَإِنْ دُخِلَ - يَعْنِي - عَلَى أَحَدٍ مِنْكُمْ، فَلْيَكُنْ كَخَيْرِ ابْنِي آدَمَ» [٥٣].

• عَنْ أَبِي كَبْشَةَ،

قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا مُوسَى، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ:

«إِنَّ بَيْنَ أَيْدِيكُمْ فِتْنًا كَقَطْعِ اللَّيْلِ الْمُظْلِمِ، يُصْبِحُ الرَّجُلُ فِيهَا مُؤْمِنًا وَيُمْسِي كَافِرًا، الْقَاعِدُ فِيهَا خَيْرٌ مِنَ الْقَائِمِ، وَالْقَائِمُ فِيهَا خَيْرٌ مِنَ الْمَاشِي، وَالْمَاشِي فِيهَا خَيْرٌ مِنَ السَّاعِي»،

قَالُوا: فَمَا تَأْمُرُنَا؟

قَالَ: «كُونُوا أَحْلَاسَ بُيُوتِكُمْ» [٥٤].

٥٣ سنن أبي داود،
٣٤ - كتاب الفتن
والملاحم، باب في
التهني عن السعي في
الفتنة، ج ٤ ص ١٠٠،
رقم ٤٢٥٩.

٥٤ سنن أبي داود،
٣٤ - كتاب الفتن
والملاحم، باب في
التهني عن السعي في
الفتنة، ج ٤ ص ١٠١،
رقم ٤٢٦٢.

Fitnelerin Kalplere Etkisi

• Huzeyfe'den [ra] rivayetle:

Hiz. Ömer'in yanındaydık: "Resûlullah'ın [sas] fitneler hakkındaki hadislerinden hanginiz duymuştur?" diye sordu.

Bir grup insan: "Bizler duyduk." dediler.

Hiz. Ömer [ra]: "Kişinin ehli ve komşu hakkındaki fitnesini mi kastediyorsunuz?" diye sordu. "Evet." dediler.

Hiz. Ömer: "Bu fitne, namaz, oruç ve sadakanın kefareti olacağı fitnelerdendir. Fakat benim kastettiğim, hanginiz deniz dalgaları gibi dalgalanacak olan fitneyi Resûlullah'tan [sas] duydu?"

Ravi [Huzeyfe] devam etti: Bu soru karşısında herkes sükût etti. Ben de: "Ben duydum." dedim.

Hiz. Ömer: "Allah için söyle." dedi.

Huzeyfe dedi ki: "Resûlullah'ı [sas] şöyle buyururken duydum: *"Fitneler kalplere hasır gibi bir bir işlenecek. Hangi kalbe işlerse o kalpte siyah bir nokta belirecek. Hangi kalbe işlemezse o kalpte beyaz bir nokta belirecek. Böylece iki kalp meydana gelecek. Cilalı taş gibi bembeyaz olanına, gökler ve yeryüzü durdukça hiçbir fitne zarar veremeyecektir. Diğerini alacakaranlıktır, paramparça olmuş testi gibidir. Hevasına uyanlar dışında ne ma'rufu bilir ne de münkeri."*

Huzeyfe dedi ki: "Seninle bu fitne arasında kınılması yakın olan kapalı bir kapı vardır."

Hiz. Ömer dedi ki: "Babasız kalasica, kapı kırılabilecek mi? Şayet açılsaydı belki tekrar kapatılabilirdi."

٤٠٢

أَثَرُ الْفِتَنِ فِي الْقُلُوبِ

• عَنْ حُذَيْفَةَ، قَالَ:

كُنَّا عِنْدَ عُمَرَ، فَقَالَ: أَيُّكُمْ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَذْكُرُ الْفِتْنَ؟

فَقَالَ قَوْمٌ: نَحْنُ سَمِعْنَاهُ،

فَقَالَ: لَعَلَّكُمْ تَعْنُونَ فِتْنَةَ الرَّجُلِ فِي أَهْلِهِ وَجَارِهِ؟ قَالُوا: أَجَلْ،
قَالَ: تِلْكَ تُكَفِّرُهَا الصَّلَاةُ وَالصَّيَامُ وَالصَّدَقَةُ، وَلَكِنْ أَيُّكُمْ سَمِعَ
النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَذْكُرُ النَّبِيَّ تَمُوجُ مَوْجِ الْبَحْرِ؟
قَالَ حُذَيْفَةُ: فَأَسَكَتَ الْقَوْمُ، فَقُلْتُ: أَنَا،
قَالَ: أَنْتَ لِلَّهِ أَبُوكَ

قَالَ حُذَيْفَةُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ:
«تُعْرَضُ الْفِتْنُ عَلَى الْقُلُوبِ كَالْحَصِيرِ عُودًا عُودًا، فَأَيُّ قَلْبٍ
أُشْرِبَهَا، نُكِتَ فِيهِ نُكْتَةٌ سَوْدَاءٌ، وَأَيُّ قَلْبٍ أَنْكَرَهَا، نُكِتَ فِيهِ نُكْتَةٌ
بَيْضَاءٌ، حَتَّى تَصِيرَ عَلَى قَلْبَيْنِ، عَلَى أَبْيَضَ مِثْلِ الصَّفَا فَلَا تَضُرُّهُ فِتْنَةٌ
مَا دَامَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ، وَالْآخِرُ أَسْوَدُ مُرْبَادًا كَالْكُوزِ، مُبْجَحِيًا
لَا يَعْرِفُ مَعْرُوفًا، وَلَا يُنْكِرُ مُنْكَرًا، إِلَّا مَا أُشْرِبَ مِنْ هَوَاهُ»،
قَالَ حُذَيْفَةُ: وَحَدَّثْتُهُ، «أَنَّ بَيْنَكَ وَبَيْنَهَا بَابٌ مُغْلَقٌ يُوشِكُ أَنْ
يُكْسَرَ»،

قَالَ عُمَرُ: أَكْسَرًا لَا أَبَا لَكَ؟ فَلَوْ أَنَّهُ فَتِحَ لَعَلَّهُ كَانَ يُعَادُ،

Dedim ki: “Ancak kınılacaktır.” Ardından bu kapının öldürülen ya da ölen bir adam olduğunu ona [Hz. Ömer’e] net bir şekilde bildirdim.

Ebû Hâlid dedi ki: Sa’d’a sordum: “Yâ Ebû Mâlik, [hadis metninde yer alan] esved-u mürbâd nedir?”

Dedi ki: “Siyahdaki keskin beyazdır.”

“el-Küz mücehiyyan nedir?” diye sordum. “Paramparça olmuş testidir.” diye cevapladı.^[55]

403

Yoldan Çıkılmış Ümmetler

• Sevbân’dan [ra] rivayetle:

Resûlullah [sas] buyurdu ki:

“Muhakkak ki Allah [cc] benim için arzı dürdü -ya da ‘Muhakkak ki Rabbim benim için arzı dürdü’ buyurdu- ve ben de yeryüzünün doğusunu da batısını da gördüm. Ümmetimin mülkü, bana arzdan dürülüp toplanan yere kadar genişleyecektir. Bana kırmızı ve beyaz iki hazine verildi. Rabbimden, ümmetimi umumi ktlıkla helâk etmemesini, kendi nefislerinden başka düşmanı onlara musallat etmemesini ve onların köklerini kurutmamasını istedim. Rabbim buyurdu ki: ‘Yâ Muhammed, ben bir hüküm verdiğimde artık o reddolunmaz. Onları umumi ktlıkla helâk etmem, kendi nefislerinden başka düşmanı onlara musallat etmem ve köklerini kurutmam. Ancak onların içlerinden kimileri diğerlerinin aleyhine toplanır ve böylece birbirlerini helâk ederler, birbirlerini esir ederler.’

قُلْتُ: «لَا بَلْ يُكْسَرُ»، وَحَدَّثْتُهُ «أَنَّ ذَلِكَ الْبَابَ رَجُلٌ يُقْتَلُ أَوْ
يَمُوتُ حَدِيثًا لَيْسَ بِالْأَغَالِيطِ»
قَالَ أَبُو خَالِدٍ: فَقُلْتُ لِسَعْدٍ: يَا أَبَا مَالِكٍ، مَا أَسْوَدُ مُرَبَّادٍ؟
قَالَ: «شِدَّةُ الْبَيَاضِ فِي سَوَادٍ»،
قَالَ: قُلْتُ: فَمَا الْكُوزُ مُجَحِّيًا؟ قَالَ: «مَنْكُوسًا»^[٥٥].

٤٠٣

الْأَيِّمَةُ الْمُضِلُّونَ

• عَنْ ثَوْبَانَ، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«إِنَّ اللَّهَ زَوَى لِي الْأَرْضَ» - أَوْ قَالَ: - «إِنَّ رَبِّي زَوَى لِي
الْأَرْضَ، فَرَأَيْتُ مَشَارِقَهَا وَمَغَارِبَهَا، وَإِنَّ مُلْكَ أُمَّتِي سَيَبْلُغُ مَا زَوَى لِي
مِنْهَا، وَأُعْطِيتُ الْكَزْنَينِ الْأَحْمَرَ وَالْأَبْيَضَ، وَإِنِّي سَأَلْتُ رَبِّي لِأُمَّتِي
أَنْ لَا يَهْلِكَهَا بِسَنَةِ بَعَامَةٍ، وَلَا يُسَلِّطَ عَلَيْهِمْ عَدُوًّا مِنْ سِوَى أَنْفُسِهِمْ،
فَيَسْتَبِيحَ بَيْضَتَهُمْ، وَإِنَّ رَبِّي قَالَ لِي: يَا مُحَمَّدُ، إِنِّي إِذَا قَضَيْتُ قَضَاءً،
فَإِنَّهُ لَا يُرَدُّ، وَلَا أَهْلِكُهُمْ بِسَنَةِ بَعَامَةٍ، وَلَا أَسْلُطُ عَلَيْهِمْ عَدُوًّا مِنْ
سِوَى أَنْفُسِهِمْ، فَيَسْتَبِيحَ بَيْضَتَهُمْ، وَلَوْ اجْتَمَعَ عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْنِ أَقْطَارِهَا
- أَوْ قَالَ بِأَقْطَارِهَا - حَتَّى يَكُونَ بَعْضُهُمْ يَهْلِكُ بَعْضًا، وَحَتَّى يَكُونَ
بَعْضُهُمْ يَسْبِي بَعْضًا،

٥٥ صحيح مسلم، ١ -

كِتَابُ الْإِيمَانِ، ٦٥

- بَابُ بَيَانِ أَنَّ الْإِسْلَامَ

بَدَأَ غَرِيبًا وَسَيَعُودُ

غَرِيبًا، وَأَنَّهُ يَأْرِزُ بَيْنَ

الْمَسْجِدَيْنِ، ج ١

ص ١٢٨، رقم ١٤٤.

Ben ümmetim hakkında doğru yoldan sapmış ümmetlerden korkuyorum. Ümmetim arasına artık kılıç sokulmuşsa kıyamete dek kaldırılmayacaktır. Ümmetimden bazı kimseler müşriklerle birleşmedikçe kıyamet kopmayacaktır. Hatta kimileri putlara tapacak. Ümmetim içinde otuz yalancı çıkacaktır. Her biri peygamber olduğunu iddia edecektir. Ben peygamberlerin mührüyüm ve benden sonra peygamber yoktur.

Ümmetimden bir grup, hak üzere olmak ile üstün olmaya devam edeceklerdir. Onlara muhalefet eden kimse onlara zarar veremeyecektir. Allah'ın emri gelene dek bu böyledir.”^[56]

404

Hiç Kimse Bir Başkasının Günahını Yüklenmez

- İyâs b. Seleme (ra), babasından rivayetle:

Peygamber (sas) buyurdu ki: “Kim bize karşı kılıç çekerse bizden değildir.”^[57]

- el-Ahnef b. Kays'tan (ra) rivayetle:

Falanca bir adamı kastederek yola çıktım. Hz. Ebû Bekir (ra) ile karşılaştım:

“Nereye gidiyorsun?” diye sordu. “Falanca yardımı etmeye gidiyorum.” dedim.

O da: “Geri dön! Çünkü duydum ki Resûlullah (sas) şöyle buyurdu: ‘İki Müslüman birbirlerine kılıç çekip dövüştüklerinde hem katil hem de maktul cehennemdedir.’ dedi.”

Ben de sordum: “Yâ Resûlullah! Katili anladım ancak maktulun suçu nedir?”

Buyurdu ki: “Çünkü o da arkadaşını öldürmek istiyordu.”^[58]

⁵⁶ Ebû Dâvûd, *Fiten*, 4252.

⁵⁷ Müslim, *İmân*, 99.

⁵⁸ Buhârî, *İmân*, 31; Müslim, *Fiten*, 2888

وَأِنَّمَا أَخَافُ عَلَى أُمَّتِي الْأَئِمَّةَ الْمُضِلِّينَ، وَإِذَا وُضِعَ السَّيْفُ فِي
أُمَّتِي لَمْ يُرَفَّعْ عَنْهَا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَلَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَلْحَقَ
قَبَائِلُ مِنْ أُمَّتِي بِالْمُشْرِكِينَ، وَحَتَّى تَعْبُدَ قَبَائِلُ مِنْ أُمَّتِي الْأَوْثَانَ، وَإِنَّهُ
سَيَكُونُ فِي أُمَّتِي كَذَابُونَ ثَلَاثُونَ، كُلُّهُمْ يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ، وَأَنَا خَاتَمُ
النَّبِيِّينَ لَا نَبِيَّ بَعْدِي،
وَلَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي عَلَى الْحَقِّ «ظَاهِرِينَ» لَا يَضُرُّهُمْ مَنْ
خَالَفَهُمْ، حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللَّهِ [٥٦].

٤٠٤

لَا يُؤْخَذُ أَحَدٌ بِذَنْبٍ غَيْرِهِ

- عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَلَمَةَ، عَنْ أَبِيهِ:
عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ سَلَّ عَلَيْنَا السَّيْفَ فَلَيْسَ
مِنَّا» [٥٧].
- عَنْ الْأَخْنَفِ بْنِ قَيْسٍ، قَالَ:
ذَهَبْتُ لِأَنْصُرَ هَذَا الرَّجُلَ، فَلَقِينِي أَبُو بَكْرَةَ
فَقَالَ أَيْنَ تُرِيدُ؟ قُلْتُ: أَنْصُرُ هَذَا الرَّجُلَ،
قَالَ: ارْجِعْ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ:
«إِذَا التَّقَى الْمُسْلِمَانِ بِسَيْفَيْهِمَا فَالْقَاتِلُ وَالْمَقْتُولُ فِي النَّارِ»،
فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا الْقَاتِلُ فَمَا بَالُ الْمَقْتُولِ قَالَ: «إِنَّهُ كَانَ
حَرِيصًا عَلَى قَتْلِ صَاحِبِهِ» [٥٨].

٥٦ سنن أبي داود،
٣٤ - كتاب الفتن
والملاحم، باب ذكر
الفتن ودلائلها، ج ٤
ص ٩٧، رقم ٤٢٥٢.

٥٧ صحيح مسلم،
كتاب الإيمان، ٤٢ -
باب قول النبي صلى
الله عليه وسلم: مَنْ
حَمَلَ عَلَيْنَا السَّلَاحَ
فَلَيْسَ مِنَّا، ج ١
ص ٩٨، رقم ٩٩.

٥٨ صحيح البخاري،
٢ - كتاب الإيمان،
باب {وَأِنْ طَائِفَتَانِ
مِنَ الْمُؤْمِنِينَ افْتَقَتَا
فَأُضِلُّوا بَيْنَهُمَا}،
ج ١ ص ١٥، رقم
٣١. صحيح مسلم،
٥٢ - كتاب الفتن
وأشراط الساعة،
٤ - باب إذا تَوَاجَعَا
الْمُسْلِمَانِ بِسَيْفَيْهِمَا،
ج ٤ ص ٢٢١٣، رقم
٢٨٨٨.

• Hemmâm'dan (ra) rivayetle:

Ebû Hüreyre'den şu hadisi duydum: Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“İçinizden biri, silahını kardeşine doğrultmasın. Çünkü o farkında olmadan şeytan onu elinden düşürebilir de neticesinde bu kimse de cehennem çukurunda yer alabilir.”^[59]

• Abdullah'tan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Benden sonra birbirlerinin boynunu vuran kâfirler haline gelmeyin. Bir adam ne babasının ne de kardeşinin günahını üstlenebilir.”^[60]

405

Haçlı Savaşları

• Cübeyr b. Nüfeyr'den (ra) rivayetle:

Resûlullah'ın (sas) sahâbîlerinden, haber sahibi birine doğru yola çıktık. Yanına vardığımızda Cübeyr (ra), ona ateşkes hakkında sordu, dedi ki:

“Resûlullah'ın (sas): ‘Rumlarla güvenilir bir barış yapacaksınız. Sonra siz ve onlar arkanızdan (saldıran başka) bir düşmana karşı savaşacaksınız. Bu savaşı kazanacak, ganimet elde edecek ve selamette olacaksınız. Savaş dönüşü tepelerin olduğu bir meraya kadar geleceksiniz. Burada Hristiyan bir adam haç kaldıracak ve: “Haç kazandı!” diyecek. Onun bu haline Müslümanlardan bir adam sinirlenecek ve o haçı kıracak. İşte o zaman Rumlar antlaşmayı bozacak ve size karşı savaşmak için toplanacaklar.’ buyurduğunu duydum.”

⁵⁹ Buhârî, Fiten, 7072.

⁶⁰ Nesâî, Tahrîm, 4127.

• عَنْ هَمَامٍ:

سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ:
«لَا يُشِيرُ أَحَدُكُمْ عَلَى أَخِيهِ بِالسَّلَاحِ، فَإِنَّهُ لَا يَدْرِي، لَعَلَّ
الشَّيْطَانَ يَنْزِعُ فِي يَدِهِ، فَيَقَعُ فِي حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ».^[٥٩]

• عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
«لَا تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا، يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ، وَلَا
يُؤْخَذُ الرَّجُلُ بِجَرِيرَةٍ أَبِيهِ، وَلَا بِجَرِيرَةِ أَخِيهِ».^[٦٠]

٤٠٥

الْحُرُوبُ الصَّلِيبِيَّةُ

• قَالَ جُبَيْرُ بْنُ نُفَيْرٍ:

انْطَلَقْنَا إِلَى ذِي مِخْبَرٍ، رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ: فَاتَيْنَاهُ فَسَأَلَهُ جُبَيْرٌ عَنِ الْهُدْنَةِ، فَقَالَ:

سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «سَتُصَالِحُونَ
الرُّومَ صَلَاحًا آمِنًا، فَتَغْزُونَ أَنْتُمْ وَهُمْ عُدُوًّا مِنْ وَرَائِكُمْ، فَتَنْصَرُونَ،
وَتَعْنَمُونَ، وَتَسْلَمُونَ، ثُمَّ تَرْجِعُونَ حَتَّى تَنْزِلُوا بِمَرْجِ ذِي ثُلُولٍ،
فَيَرْفَعُ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ النَّصْرَانِيَّةِ الصَّلِيبَ، فَيَقُولُ: غَلَبَ الصَّلِيبُ،
فَيَغْضِبُ رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ، فَيَدْفُقُهُ، فَعِنْدَ ذَلِكَ تَغْدِرُ الرُّومُ، وَتَجْمَعُ
لِلْمَلْحَمَةِ».

٥٩ صحيح البخاري،
كِتَابُ الْفِتَنِ، بَابُ
قَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ حَمَلَ
عَلَيْنَا السَّلَاحَ فَلَيْسَ
بِنَا، ج ٩ ص ٤٩،
رقم ٧٠٧٢. صحيح
مسلم، ٤٥ - كتاب
الْبِرِّ وَالصَّلَةِ وَالْأَدَابِ،
٣٥ - بَابُ التَّوْفِي
عَنِ الْإِشَارَةِ بِالسَّلَاحِ
إِلَى مُسْلِمٍ، ج ٤
ص ٢٠٢، رقم
٢٦١٧.

٦٠ سنن النسائي، ٣٧ -
كِتَابُ تَحْرِيمِ الدَّمِ،
تَحْرِيمُ الْقَتْلِ، ج ٧
ص ١٢٧، رقم ٤١٢٧.

Şu ilave de vardır: “Müslümanlar da silahlarına sarılıp onlarla savaşıacaklar ve Allah **[cc]** bu Müslüman topluluğu şehadetle ikramlandıracaktır.”^[61]

• Sevbân’dan **[ra]** rivayetle:

Resûlullah **[sas]** buyurdu ki:

“Yemek yiyen insanların büyük tabağa üşüştükleri gibi ümetlerin de sizin başınıza üşüşmeleri yakındır.”

Birisi: “Yâ Resûlullah! Bunun sebebi o gün sayımızın az olması mıdır?” diye sordu.

Resûlullah **[sas]**: “Aksine o gün sayımız çok olacak ancak sizler selin sürüklediği çer-çöp gibi dağınık olacaksınız. Allah düşmanlarınızın kalplerinden sizin korkunuzu çıkaracak, sizlerin kalplerineyse vehn atacaktır.” diye cevapladı.

Birisi sordu: “Yâ Resûlullah, vehn de nedir?”

Buyurdu ki: “Dünya sevgisi ve ölümden hoşlanmamaktır.”^[62]

406

Dört Fitne Çıkacak ki Sonuncusunda Kıyamet Kopacaktır

• Ebû Hüreyre’den **[ra]** rivayetle:

Resûlullah **[sas]** buyurdu ki:

“Karanlık gecenin parçaları gibi olan fitnelerden önce, hayırlı ameller işlemede acele edin. O vakitlerde bir adam mümin olarak sabahlayacak, kâfir olarak akşamlayacaktır. Ya da mümin olarak akşamlayacak, kâfir olarak sabahlayacaktır. Dinini dünya menfaatine satacaktır.”^[63]

⁶¹ Ebû Dâvûd, el-Melâhim, 4292.

⁶² Ebû Dâvûd, Melâhim, 4297.

⁶³ Müslim, İmân, 118; Tirmizî, Fiten, 2195.

وَزَادَ فِي رَوَايَةٍ: «وَيُثَوِّرُ الْمُسْلِمُونَ إِلَى أَسْلِحَتِهِمْ، فَيَقْتَتِلُونَ، فَيُكْرِمُ اللَّهُ تِلْكَ الْعِصَابَةَ بِالشَّهَادَةِ»^[٦١].

• عَنْ ثَوْبَانَ، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«يُوشِكُ الْأُمَمُ أَنْ تَدَاعَى عَلَيْكُمْ كَمَا تَدَاعَى الْأَكْلَةُ إِلَى قَصْعَتِهَا»، فَقَالَ قَائِلٌ: وَمِنْ قَلَّةٍ نَحْنُ يَوْمَئِذٍ؟

قَالَ: «بَلْ أَنْتُمْ يَوْمَئِذٍ كَثِيرٌ، وَلَكِنَّكُمْ غُثَاءُ غُثَاءِ السَّيْلِ، وَلَيَنْزَعَنَّ اللَّهُ مِنْ صُدُورِ عَدُوِّكُمْ الْمَهَابَةَ مِنْكُمْ، وَلَيَقْذِفَنَّ اللَّهُ فِي قُلُوبِكُمُ الْوَهْنَ».

فَقَالَ قَائِلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَا الْوَهْنُ؟

قَالَ: «حُبُّ الدُّنْيَا، وَكَرَاهِيَّةُ الْمَوْتِ»^[٦٢].

٤٠٦

أَرْبَعُ فِتَنِ آخِرُهَا الْفَنَاءُ

• عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ:

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

«بَادِرُوا بِالْأَعْمَالِ فِتْنًا كَقَطْعِ اللَّيْلِ الْمُظْلِمِ، يُصْبِحُ الرَّجُلُ مُؤْمِنًا

وَيُؤْمِسِي كَافِرًا، أَوْ يُؤْمِسِي مُؤْمِنًا وَيُصْبِحُ كَافِرًا، يَبِيعُ دِينَهُ بِعَرَضٍ مِنَ الدُّنْيَا»^[٦٣].

٦١ - سنن أبي داود، ٣٦ -

كِتَابُ الْمَلَايِمِ، بَابُ مَا يُذَكَّرُ مِنْ مَلَايِمِ الرُّومِ، ج ٤ ص ١٠٩، رقم ٤٢٩٢.

٦٢ - سنن أبي داود، ٣٦ -

كِتَابُ الْمَلَايِمِ، بَابُ فِي تَدَاعِي الْأُمَمِ عَلَى الْإِسْلَامِ، ج ٤ ص ١١١، رقم ٤٢٩٧.

٦٣ - صحيح مسلم،

١ - كِتَابُ الْإِيمَانِ،

٥١ - بَابُ الْحَتِّ عَلَى

الْمُبَادَرَةِ بِالْأَعْمَالِ قَبْلَ

تَظَاهُرِ الْفِتَنِ، ج ١

ص ١١٠، رقم ١١٨.

سنن الترمذي، ٣١ -

أَبْوَابُ الْفِتَنِ، بَابُ

مَا جَاءَ سَتَكُونُ فِتْنٌ

كَقَطْعِ اللَّيْلِ الْمُظْلِمِ،

ج ٤ ص ٤٨٧، رقم

٢١٩٥.

• Abdullah'tan (ra) rivayetle:

Peygamber (sas) buyurdu ki:

“Bu ümmette dört fitne çıkacak ki sonuncusunda kıyamet kopacaktır.”^[64]

• Arfece'den (ra) rivayetle:

Resûlullah'ı (sas) şöyle buyururken duydum:

“Fitne ve fesat çıkacak! Kim ki bir baş altında iken bu ümmeti ayırmak isterse kim olursa olsun kılıçla boynunu vurun!”^[65]

Başka bir rivayette “Öldürün!” şeklindedir.

• Abdullah b. Amr'dan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Muhakkak ki İsrailoğulları'nın başına gelen ümmetimin de başına gelecektir. Onları adım adım takip edeceklerdir. Hatta onlardan birisi alenen annesi ile zina etse ümmetimden de bunu yapan muhakkak çıkacaktır. İsrailoğulları yetmiş iki millete bölündü. Benim ümmetimsen yetmiş üç ümmete bölünecektir. Birisi hariç diğerleri cehennemdedir.”

Oradaki sahâbiler sordu: “Yâ Resûlullah, onlar da kim?”

Buyurdu ki: *“Benim ve ashâbımın üzerinde olduğu yolda olanlar.”^[66]*

⁶⁴ Ebû Dâvûd, *Fiten*, 4241

⁶⁵ Müslim, *İmare*, 1852

⁶⁶ Tirmizî, *İmân*, 2641

• عَنْ عَبْدِ اللَّهِ:

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

«يَكُونُ فِي هَذِهِ الْأُمَّةِ أَرْبَعُ فِتَنٍ فِي آخِرِهَا الْفَنَاءُ^[٦٤]».

• عَنْ عَرْفَجَةَ، قَالَ:

سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ:

«إِنَّهُ سَتَكُونُ هَنَاتٌ وَهَنَاتٌ، فَمَنْ أَرَادَ أَنْ يُفَرِّقَ أَمْرَ هَذِهِ الْأُمَّةِ

وَهِيَ جَمِيعٌ، فَاضْرِبُوهُ بِالسَّيْفِ كَأَنَّا مَنْ كَانَ^[٦٥]».

وَفِي رِوَايَةٍ فَاقْتُلُوهُ.

• عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«لَيَأْتِيَنَّ عَلَى أُمَّتِي مَا أَتَى عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ حَذَوِ النَّعْلِ بِالنَّعْلِ،

حَتَّى إِنْ كَانَ مِنْهُمْ مَنْ أَتَى أُمَّهُ عِلَانِيَةً لَكَانَ فِي أُمَّتِي مَنْ يَصْنَعُ ذَلِكَ،

وَإِنَّ بَنِي إِسْرَائِيلَ تَفَرَّقَتْ عَلَى ثِنْتَيْنِ وَسَبْعِينَ مِلَّةً، وَتَفْتَرِقُ أُمَّتِي عَلَى

ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ مِلَّةً، كُلُّهُمْ فِي النَّارِ إِلَّا مِلَّةً وَاحِدَةً»،

قَالُوا: وَمَنْ هِيَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟

قَالَ: «مَا أَنَا عَلَيْهِ وَأَصْحَابِي^[٦٦]».

٦٤ - سنن أبي داود، ٣٤ - كتاب الفتن
والملاحم، باب ذكر
الفتن وذلكها، ج ٤
ص ٩٤١، رقم ٤٢٤١.
٦٥ - صحيح مسلم،
٣٣ - كتاب الإمامة،
١٤ - باب حكم من
فرق أمر المسلمين
وهو مجتبع، ج ٣
ص ١٤٧٩، رقم
١٨٥٢.

٦٦ - سنن الترمذي، ٣٨ -
أبواب الإيمان، ما جاء
في افتراق هذه الأمة،
ج ٥ ص ٢٦، رقم
٢٦٤١.

Kadere Razi Olan Ne de Mutludur!

- İsmail b. Muhammed b. Sa'd b. Ebû Vakkas babasından, o da Sa'd'dan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Âdemoğlu'nun saadeti, Allah'ın onun için verdiği hükme razı olmasındadır. Âdemoğlu'nun mutsuzluğu da, Allah'ın kendisine yol göstermesini istemeyi terkinde ve Allah'ın onun için verdiği hükme karşı öfke duymasındadır.”^[67]

- Ebû Hüreyre'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Güçlü mümin, Allah katında zayıf müminden daha güzeldir ve hayırlıdır. Her şeyde hayır vardır. Sen sana faydalı olana rağbet et! Allah'tan yardım iste ve aciz olma! Başına bir iş geldiğinde keşke şöyle şöyle yapsaydım deme! De ki: 'Bu Allah'ın kaderidir ve O'nun istediği olur!' Keşke demek şeytanın amellerine yol açar!”^[68]

Kalbin Zenginliği Ahireti İsteme İleridir

- Enes'ten (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Kimin niyeti ahirete ise Allah Tebâreke ve Teâlâ onun kalbini zengin kılar, (kalbinin) dağınıklığını toplar, fakirliği onun gözlerinin önünden kaldırır. Dünya isteksizce ona gelir. Ancak zengin olarak sabahlar ve zengin olarak akşamlar.

⁶⁷ Tirmizî, Kader, 2151.

⁶⁸ Müslim, Kader, 2664.

٤٠٧

مَا أَسْعَدَ الرَّاضِيَ بِالْقَدَرِ

• عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَاصٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سَعْدٍ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«مَنْ سَعَادَةَ ابْنِ آدَمَ رِضَاهُ بِمَا قَضَى اللَّهُ لَهُ، وَمِنْ شَقَاوَةِ ابْنِ آدَمَ تَرْكُهُ اسْتِخَارَةَ اللَّهِ، وَمِنْ شَقَاوَةِ ابْنِ آدَمَ سَخَطُهُ بِمَا قَضَى اللَّهُ لَهُ [٦٧]».

• عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ، خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ، وَفِي كُلِّ خَيْرٍ احْرِصْ عَلَى مَا يَنْفَعُكَ، وَاسْتَعِزْ بِاللَّهِ وَلَا تَعْجِزْ، وَإِنْ أَصَابَكَ شَيْءٌ، فَلَا تَقُلْ لَوْ أَنِّي فَعَلْتُ كَانَ كَذَا وَكَذَا، وَلَكِنْ قُلْ قَدَرُ اللَّهِ وَمَا شَاءَ فَعَلَ، فَإِنَّ لَوْ تَفْتَحُ عَمَلَ الشَّيْطَانِ [٦٨]».

٤٠٨

غِنَى الْقَلْبِ بِقُضْدِ الْآخِرَةِ

• عَنْ أَنَسٍ، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

مَنْ كَانَتْ نِيَّتُهُ الْآخِرَةَ جَعَلَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى الْغِنَى فِي قَلْبِهِ وَجَمَعَ لَهُ شَمْلَهُ وَنَزَعَ الْفَقْرَ مِنْ بَيْنِ عَيْنَيْهِ وَأَتَتْهُ الدُّنْيَا وَهِيَ رَاغِمَةٌ فَلَا يُصْبِحُ إِلَّا غَنِيًّا، وَلَا يُمْسِي إِلَّا غَنِيًّا،

٦٧ سنن الترمذي،

٣٠ - أبواب القدر،

باب ما جاء في

الرضا بالقضاء، ج ٤

ص ٤٥٥، رقم ٢١٥١.

٦٨ صحيح مسلم، ٤٦

- كتاب القدر، ٨ -

باب في الأمر بالقوة

وتزك العجز والاستعانة

بالله، ج ٤ ص ٢٠٥٢،

رقم ٢٦٦٤.

Kimin de niyeti dünyaya ve dünyalıkları istemeye ise Allah [cc] fakirliği onun gözlerinin önünde kılar. Ancak fakir olarak sabahlar ve fakir olarak akşamlar.”^[69]

• İbn Abbâs’tan [ra] rivâyetle:

Resûlullah [sas] bizlere Hayf Mescidi’nde bir hutbe îrad etti. Lâyıkı ile Allah’a hamd ettikten sonra şunları buyurdu:

“Kimin niyeti ahirete ise Allah onun dağınıklıklarını toplar ve zenginliği onun gözlerinin önünde kılar. Dünya isteksizce ona gelir. Kimin de niyeti dünyaya ise Allah onun topladıklarını dağıtır ve fakirliği onun gözlerinin önünde kılar. Dünya nimetlerinden ancak ona yazıldığı kadar ona gelir.”^[70]

• el-Berâ b. Âzib’den [ra] rivâyetle:

Resûlullah [sas] buyurdu ki:

*“Kim bu dünyada bütün arzularını tüketirse kıyamet günü onunla arzulan arasında bir perde olur (kıyamet günü arzula-
dığı şeylerine nail olamaz), kim gözünü israf sahiplerine diker-
se (onlar gibi olmak isterse) dünya mülkünde horlanır. Her kim
geçim sıkıntısına güzelce sabrederse Allah onu Firdevs cenne-
tinde dilediği yere koyar.”^[71]*

409

Belanın Sebepleri

• Ali b. Ebû Tâlib’den [ra] rivâyetle:

Resûlullah [sas] buyurdu ki:

*“Ümmetim on beş hasleti işlemeye başladığında bela üze-
rine çökecektir.”*

Sahâbîler sordular: “Nedir onlar Yâ Resûlullah?”

⁶⁹ Bezzar, Müs-
ned, XIII, 221
(6704).

⁷⁰ Taberânî,
el-Mu’cemu’l-Ke-
bir, XI, 266
(11690).

⁷¹ Taberânî,
el-Mu’ce-
mu’l-Evsat,
VIII, 45 (7912);
Taberânî, el-
Mu’cemu’s-Sağir,
II, 225 (1071).

وَمَنْ كَانَتْ نِيَّتُهُ الدُّنْيَا وَسُؤْلُهُ جَعَلَ اللَّهُ الْفَقْرَ بَيْنَ عَيْنَيْهِ فَلَا يُصْبِحُ إِلَّا فَقِيرًا، وَلَا يُمْسِي إِلَّا فَقِيرًا^[٦٩].

• عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ:

حَظَبْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي مَسْجِدِ الْخَيْفِ فَحَمِدَ اللَّهُ وَذَكَرَهُ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ:

«مَنْ كَانَتْ الْآخِرَةُ هَمَّهُ، جَمَعَ اللَّهُ لَهُ شَمْلَهُ، وَجَعَلَ غِنَاهُ بَيْنَ عَيْنَيْهِ، وَأَتَتْهُ الدُّنْيَا وَهِيَ رَاغِمَةٌ، وَمَنْ كَانَتْ الدُّنْيَا هَمَّهُ، فَرَّقَ اللَّهُ شَمْلَهُ، وَجَعَلَ فَقْرَهُ بَيْنَ عَيْنَيْهِ، وَلَمْ يُؤْتِهِ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا مَا كُتِبَ^[٧٠]».

• عَنْ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«مَنْ قَضَى نَهْمَتَهُ فِي الدُّنْيَا حِيلَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ شَهَوَاتِهِ فِي الْآخِرَةِ، وَمَنْ مَدَّ عَيْنَهُ إِلَى زِينَةِ الْمُتَرَفِينَ كَانَ مُهِينًا فِي مَلَكَوَتِ الدُّنْيَا، وَمَنْ صَبَرَ عَلَى الْقُوَتِ الشَّدِيدِ صَبْرًا جَمِيلًا أَسْكَنَهُ اللَّهُ مِنَ الْفِرْدَوْسِ حَيْثُ شَاءَ^[٧١]».

٦٩ مسند البزار، مُسْنَدُ

أَبِي حُمْزَةَ أَنَسٍ

بْنِ مَالِكٍ، ج ١٣

ص ٢٢١، رقم ٦٧٠٤.

٧٠ المعجم الكبير،

الطبراني، عِكْرَمَةُ

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ،

ج ١١ ص ٢٦٦، رقم

١١٦٩٠.

٧١ المعجم الأوسط،

الطبراني، بَابُ مَنْ

اسْمُهُ مُحَمَّدٌ،

ج ٨ ص ٤٥، رقم

٧٩١٢. و المعجم

الصغير، الطبراني، مَنْ

اسْمُهُ مُحَمَّدٌ، ج ٢

ص ٢٢٥، رقم ١٠٧١.

٤٠٩

أَسْبَابُ الْبَلَاءِ

• عَنْ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«إِذَا فَعَلْتَ أُمَّتِي خَمْسَ عَشْرَةَ خَصْلَةً حَلَّ بِهَا الْبَلَاءُ»

فَقِيلَ: وَمَا هُنَّ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟

Buyurdu ki: “Ganimetin (zengin, makam sahibi) kimseler arasında dolaşımı, emaneti (ganimetten sayıp kendine) helal kılmanın, kocanın karısına itaat etmesi ancak annesine karşı gelmesi, arkadaşına iyilik etmesi ancak babasından uzaklaşması, mescidlerde seslerin yükselmesi, kavmin en rezil kişinin reis olduğu, zorba kimseye şerrinden korktuğu için kişinin saygı göstermesi, içki içilmesi, şarkıcıların ve çalgı aletlerinin çoğaldığı, bu ümmetin sonra gelenlerinin ilklere lânet ettiklerinde kırmızı bir rüzgân ya da bir hasfı (yere batış) ve meshi (suret değiştirmeyi) bekleyin!”^[72]

410

Emelin Kısallığı

Ebû Sa’îd el-Hudrî’den [ra] rivayetle:

Üsâme b. Zeyd b. Sâbit bir ay vade ile bir cariye satın aldı. Bu olay üzerine Resûlullah’ın [sas] şöyle buyurduğunu duydum:

“Bir ay vade ile [bir cariye] satın alan Üsâme’nin haline şaşırırmıyormusunuz? Şüphesiz yok ki Üsâme uzun emel sahibi biri. Nefsim elinde olana (Allah’a) yemin ederim ki gözlerimi her açtığımda Allah ruhumu kabzeder de tekrar kapayamayacağımı zannederim. Bir elimi kaldırırsam onu koyuncaya kadar ruhumun kabzedileceğini zannederim. Lokmayı yuttuğumda daha onu hazmedemediğim öleceğimi zannederim.”

Ardından şöyle devam etti: “Ey Âdemoğulları! Aklınız varsa kendinizi ölümlerden sayınız! Nefsim elinde olana (Allah’a) yemin olsun ki size vadedilen ölüm gelecek ve buna engel olmayacaksınız.”^[73]

⁷² Tirmizî, *Fiten*, 2210.

⁷³ Beyhâkî, *Şu’a-bu’l-İmân*, XIII, 143 (10080).

قَالَ: «إِذَا كَانَ الْمَغْنَمُ دُولًا، وَالْأَمَانَةُ مَغْنَمًا، وَالزَّكَاةُ مَغْرَمًا، وَأَطَاعَ الرَّجُلُ زَوْجَتَهُ وَعَقَّ أُمَّهُ، وَبَرَّ صَدِيقَهُ وَجَفَا أَبَاهُ، وَارْتَفَعَتْ الْأَصْوَاتُ فِي الْمَسَاجِدِ، وَكَانَ زَعِيمُ الْقَوْمِ أَرْدَلَهُمْ، وَأَكْرَمَ الرَّجُلُ مَخَافَةَ شَرِّهِ، وَشَرِبَتِ الْخُمُورُ، وَلَيْسَ الْحَرِيرُ، وَاتَّخَذَتِ الْقَيْنَاتُ وَالْمَعَازِفُ، وَلَعَنَ آخِرُ هَذِهِ الْأُمَّةِ أَوَّلَهَا، فَلْيَرْتَقِبُوا عِنْدَ ذَلِكَ رِيحًا حَمْرَاءَ أَوْ خَسْفًا وَمَسْحًا» [٧٢].

٤١٠

قِصْرُ الْأَمَلِ

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ:

اشْتَرَى أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ بِنِ ثَابِتٍ وَلَيْدَةً بِمِائَةِ دِينَارٍ إِلَى شَهْرٍ، فَسَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ:

«أَلَا تَعْجَبُونَ مِنْ أُسَامَةَ الْمُشْتَرِي إِلَى شَهْرٍ؟ إِنَّ أُسَامَةَ لَطَوِيلُ الْأَمَلِ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا طَرَفْتُ عَيْنَايَ إِلَّا ظَنَنْتُ أَنَّ شَفْرِي لَا يَلْتَقِيَانِ حَتَّى يَقْبِضَ اللَّهُ رُوحِي، وَلَا رَفَعْتُ طَرْفِي فَظَنَنْتُ أَنَّي وَاضِعُهُ حَتَّى أَقْبِضَ، وَلَا لَقِمْتُ لُقْمَةً إِلَّا ظَنَنْتُ أَنَّي لَا أَسِيعُهَا حَتَّى أَغْصَّ بِهَا مِنَ الْمَوْتِ» ،

ثُمَّ قَالَ: «يَا بَنِي آدَمَ، إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ فَعُدُّوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ الْمَوْتَى؛ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنْ مَا تُوعَدُونَ لَآتٍ، وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ» [٧٣].

٧٢ سنن الترمذي، ٣١ -

أَبْوَابُ الْفِتَنِ، بَابُ مَا

جَاءَ فِي غَلَامَةِ حُلُولِ

الْمَسْخِ وَالْخَسْفِ، ج ٤

ص ٤٩٤، رقم ٢٢١٠.

٧٣ شعب الإيمان، البيهقي،

الزهد وقصر الأمل،

ج ١٣ ص ١٤٣، رقم

١٠٠٨٠.

411

Ne Zaman Hayat ve Ölüm Daha İyidir?

- Ebû Hüreyre'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Eğer hayırlılarınız yöneticileriniz, zenginleriniz cömertleriniz ve işleriniz de aranızda istişare ile görüldüğü sürece, sizler için yerin üstü altından daha hayırlıdır. Ancak yöneticileriniz şerlileriniz, zenginleriniz cimrileriniz olduğu ve işleriniz kadınlara kaldığında artık sizler için yerin altı yerin üstünden daha hayırlıdır.” [74]

412

Güzel Bir Mesell

- en-Nevvâs b. Sim'ân el-Ensârî'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Allah (cc) dosdoğru bir yolu şöyle misal olarak vermiştir: Yolun iki tarafında iki sur vardır. Bu surlarda açık kapılar bulunmaktadır. Kapıların üzerinde sarkıtılmış perdeler vardır. Yolun kapısında bir davetçi seslenir:

‘Ey insanlar, hepiniz bu yola girin ve sakın yoldan ayrılmayın!’ Bir başka davetçi de yolun üzerindedir. Birisi bu kapılardan birini açmak istediğinde o der ki: ‘Yazık sana! Sakın onu açma! Eğer açarsan içeri girersin.’

Bu yol İslâm’dır. İki taraftaki iki sur ise Allah’ın hudutlarıdır. Açık kapılar; Allah’ın haram kıldıklarıdır. Yolun başındaki davetçi, Allah’ın kitabı; yolun üzerindeki davetçi ise her Müslüman’ın kalbinde olan Allah’ın vaizidir.” [75]

74 Tirmizî, Fiten, 2266.

75 Ahmed b. Hanbel, Müsned, XIX, 181, (17634); Hakim, İman, 245. Hadisin bir kısmı Tirmizî’de de yer alır. Tirmizî, Edeb, 2859.

٤١١

مَتَى تَحْسُنُ الْحَيَاةَ وَالْمَوْتَ؟

• عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«إِذَا كَانَ أَمْرَاؤُكُمْ خِيَارَكُمْ، وَأَغْنِيَاؤُكُمْ سَمَحَاءَكُمْ، وَأُمُورُكُمْ سُورَى بَيْنَكُمْ فَظَهَرُ الْأَرْضِ خَيْرٌ لَكُمْ مِنْ بَطْنِهَا، وَإِذَا كَانَ أَمْرَاؤُكُمْ شِرَارَكُمْ وَأَغْنِيَاؤُكُمْ بُخَلَاءَكُمْ، وَأُمُورُكُمْ إِلَى نِسَائِكُمْ فَبَطْنُ الْأَرْضِ خَيْرٌ لَكُمْ مِنْ ظَهْرِهَا» [٧٤].

٤١٢

مَا أَرَوْعَ هَذَا الْمَثَلِ

• عَنْ النَّوَّاسِ بْنِ سَمْعَانَ الْأَنْصَارِيِّ:

عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

«ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا، وَعَلَى جَنْبَيْهِ الصِّرَاطِ سُورَانِ، فِيهِمَا أَبْوَابٌ مُفْتَحَتٌ، وَعَلَى الْأَبْوَابِ سُتُورٌ مُرَخَّاةٌ، وَعَلَى بَابِ الصِّرَاطِ دَاعٍ يَقُولُ:

أَيُّهَا النَّاسُ، ادْخُلُوا الصِّرَاطَ جَمِيعًا، وَلَا تَتَعَرَّجُوا، وَدَاعٍ يَدْعُو مِنْ فَوْقِ الصِّرَاطِ، فَإِذَا أَرَادَ يَفْتَحُ شَيْئًا مِنْ تِلْكَ الْأَبْوَابِ، قَالَ: وَيْحَكَ لَا تَفْتَحْهُ، فَإِنَّكَ إِنْ تَفْتَحْهُ تَلِجُهُ،

وَالصِّرَاطُ الْإِسْلَامُ، وَالسُّورَانِ: حُدُودُ اللَّهِ، وَالْأَبْوَابُ الْمُفْتَحَةُ: مَحَارِمُ اللَّهِ، وَذَلِكَ الدَّاعِي عَلَى رَأْسِ الصِّرَاطِ: كِتَابُ اللَّهِ، وَالدَّاعِي مِنْ فَوْقِ الصِّرَاطِ: وَاعِظُ اللَّهِ فِي قَلْبِ كُلِّ مُسْلِمٍ» [٧٥].

٧٤ سنن الترمذي، ٣١

- أَبْوَابُ الْفَقَنِ، بَاب

مَا جَاءَ فِي النَّهْيِ

عَنْ سِبَالِ الرَّيَاحِ، ج ٤

ص ٥٢٩، رقم ٢٢٦٦.

٧٥ مسند أحمد، حديث

النَّوَّاسِ بْنِ سَمْعَانَ

الْكِلَابِيِّ الْأَنْصَارِيِّ،

ج ٢٩ ص ١٨١، رقم

١٧٦٣٤. مستدرک

الحاكم، كتاب

الْإِيمَانِ، وَأَمَّا حَدِيثُ

أَشْعَثِ بْنِ جَابِرٍ،

ج ١ ص ١٤٤، رقم

٢٤٥. وبعضه في

سنن الترمذي، ٤١ -

أَبْوَابُ الْأَدَبِ، أَبْوَابُ

الْأَمْثَالِ، بَابُ مَا جَاءَ

فِي مَثَلِ اللَّهِ لِعِبَادِهِ،

ج ٥ ص ١٤٤، رقم

٢٨٥٩.

Tövbeye Teşviki

- İbn Ömer'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Ey insanlar! Allah’a tövbe edin! Ben, muhakkak her gün yüz defa O’na tövbe ediyorum.”^[76]

- Enes b. Mâlik’ten (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Kulunun tövbe etmesinden dolayı Allah’ın (cc) duyduğu memnuniyet, ıssız çölde giderken üzerindeki yiyecek ve içeceği ile birlikte devesini kaybetmiş, artık onu bulmaya ümidi de kalmamış, gidip bir ağacın gölgesine uzanmış, devesine dair umudu tükenmiş bir adamın tam bu sırada devesini yanı başında dikildiğini görüp de yularına yapışarak aşın sevincinden ne dediğini bilmeyerek:

‘Allah’ım sen benim kulumsun, ben senin Rabbinim!’ derken ki mutluluğundan çok daha fazladır.”^[77]

- Ebû Musa’dan (ra) rivayetle:

Peygamber (sas) buyurdu ki:

“Allah Azze ve Celle gündüz günah işleyenlerin tövbelerini kabul için geceleyin, gece günah işleyenlerin tövbelerini kabul etmek için de gündüz ellerini açar. Bu durum güneş battığı yerden doğana dek devam eder.”^[78]

- İbn Ömer'den (ra) rivayetle:

Peygamber (sas) buyurdu ki:

“Allah (cc) kul can çekişmeye başlamadığı sürece onun tövbesini kabul eder.”^[79]

76 Müslim, Zıkr, 2702.

77 Müslim, Tövbe, 2747. Buhârî’de de buna yakın bir rivayet bulunmaktadır. Buhârî, Deavât, 6308.

78 Müslim, Tövbe, 2759.

79 Tirmizî, Deavât, 3537.

٤١٣

يَحْتَ عَلَى التَّوْبَةِ

• عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«يَا أَيُّهَا النَّاسُ تُوبُوا إِلَى اللَّهِ، فَإِنِّي أَتُوبُ فِي الْيَوْمِ إِلَيْهِ مِائَةَ مَرَّةٍ^[٧٦]».

• عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«لَلَّهِ أَشَدُّ فَرَحًا بِتَوْبَةِ عَبْدِهِ حِينَ يَتُوبُ إِلَيْهِ، مِنْ أَحَدِكُمْ كَانَ عَلَى رَاحِلَتِهِ بِأَرْضِ فَلَاةٍ، فَأَنْفَلَتْ مِنْهُ وَعَلَيْهَا طَعَامُهُ وَشَرَابُهُ، فَأَيْسَ مِنْهَا، فَأَتَى شَجَرَةً، فَاضْطَجَعَ فِي ظِلِّهَا، قَدْ أَيْسَ مِنْ رَاحِلَتِهِ، فَبَيْنَا هُوَ كَذَلِكَ إِذَا هُوَ بِهَا، فَأَيْمَةً عِنْدَهُ، فَأَخَذَ بِخِطَامِهَا، ثُمَّ قَالَ مِنْ شِدَّةِ الْفَرَحِ:

اللَّهُمَّ أَنْتَ عَبْدِي وَأَنَا رَبُّكَ، أَخْطَأَ مِنْ شِدَّةِ الْفَرَحِ^[٧٧]».

• عَنْ أَبِي مُوسَى:

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ:

«إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَنْسُطُ يَدَهُ بِاللَّيْلِ لِيَتُوبَ مُسِيءُ النَّهَارِ، وَيَنْسُطُ

يَدَهُ بِالنَّهَارِ لِيَتُوبَ مُسِيءُ اللَّيْلِ، حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا^[٧٨]».

• عَنْ ابْنِ عُمَرَ:

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

«إِنَّ اللَّهَ يَقْبَلُ تَوْبَةَ الْعَبْدِ مَا لَمْ يُعْرِغْ^[٧٩]».

٧٦ صحيح مسلم، ٤٨ -

كتاب الذِّكْرِ والدُّعَاءِ

والتَّوْبَةِ وَالِاسْتِغْفَارِ،

١٢ - بَابُ اسْتِخْبَابِ

الِاسْتِغْفَارِ، ج ٤

ص ٢٧٠، رقم

٢٧٠٢.

٧٧ صحيح مسلم، ٤٩

- كتاب التَّوْبَةِ، ١ -

بَابُ فِي الْخَضِّ عَلَى

التَّوْبَةِ وَالْفَرَحِ بِهَا،

ج ٤ ص ٢١٠، رقم

٢٧٤٧. وقريب منه في

صحيح البخاري، ٨٠

- كِتَابُ الدُّعَوَاتِ،

بَابُ التَّوْبَةِ، ج ٨

ص ٦٨، رقم ٦٣٠٨.

٧٨ صحيح مسلم،

٤٩ - كتاب التَّوْبَةِ،

٥ - بَابُ قَبُولِ التَّوْبَةِ

مِنَ الذُّنُوبِ، ج ٤

ص ٢١٣، رقم

٢٧٥٩.

٧٩ سنن الترمذي، ٤٥

- أَبْوَابُ الدُّعَوَاتِ،

بَابُ، ج ٥ ص ٥٤٧،

رقم ٣٠٣٧.

• Ebû el-Cevn'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Allah’ın tövbe edenin tövbesi ile duyduğu hoşnutluk; susuz kalmış kimsenin suya kavuştuğundaki, çocuğu olmayan kimsenin çocuğu olduğundaki ve bir şey kaybedenin kaybettiğini bulmasındaki mutluluğundan daha fazladır. Kim Allah’a içten, samimiyetle tövbe ederse Allah (cc) bu kimsenin günahlarını yazan iki meleğe, günahları işlediği uzuvlarına ve üzerinde günah işlediği tüm toprak parçalarına hatalarını ve günahlarını unutturur.”^[80]

414

Hummâ Hakkındaki Hutbesi

• Abdullah b. el-Murâffâ’dan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) Hayber’i fethettiğinde o da [savaşa katılan] 1800 kişiden birisi idi. Ganimet her yüz kişiye bir hisse düşecek şekilde 18 hisseye ayrıldı. Bu paylar meyve bahçeleri idi. İnsanlar buradaki meyvelerden yediler ve hummaya yakalandılar. Bu hallerini Resûlullah’a (sas) şikâyet ettiler. O da (sas) şöyle buyurdu:

“Ey insanlar! Humma ölümün öncüsü, Allah’ın yeryüzündeki hapishanesidir. Cehennemden bir parçadır. Hummaya yakalandığınızda bir kırbada su soğutun ve iki namaz arası onu üzerinize dökün.” Yani akşam ve yatsı namazları arası. ^[81]

⁸⁰ Suyûtî, *el-Câmiu’s-Sağır*, II, 219 (7194); Abdülkerim er-Râfî el-Kazvînî, *et-Tedvin*, I, 226.

⁸¹ Taberânî’nin senedinde yer alan Füreyyh b. Ubeyd ve el-Muhabber b. Hârûn hakkında bir şey bilmiyoruz. Heysemî, *Mecmau’z-Zevâid*, V, 95 (8347).

• عَنْ أَبِي الْجَوْنِ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ:

«لِلَّهِ أَفْرَحُ بِتَوْبَةِ التَّائِبِ مِنَ الظُّمَّانِ الْوَارِدِ، وَمِنَ الْعَقِيمِ الْوَالِدِ،
وَمِنَ الصَّالِّ الْوَاجِدِ فَمَنْ تَابَ إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَصُوحاً أَنْسى اللَّهُ حَافِظِيهِ
وَجَوَارِحَهُ وَبَقَاعَ الْأَرْضِ كُلَّهَا خَطَايَاهُ وَذُنُوبُهُ» [٨٠].

٤١٤

خُطْبَتُهُ فِي الْحُمَى

• عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُرْفَعِ قَالَ:

فَتَحَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْبَرَ وَهُوَ فِي أَلْفٍ وَثَمَانِمِائَةٍ،
فَقَسَمَ عَلَى ثَمَانِيَةِ عَشَرَ سَهْمًا، لِكُلِّ مِائَةٍ سَهْمٌ، قَالَ: وَهِيَ مُخَضَّرَةٌ
مِنَ الْفَوَاكِهَ، فَأَكَلُوا، فَمَعَكَتْهُمْ الْحُمَى، فَشَكَّوْهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«يَا أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ هَذِهِ الْحُمَى رَائِدُ الْمَوْتِ، وَسَجْنُ اللَّهِ فِي
الْأَرْضِ، هِيَ قِطْعَةٌ مِنَ النَّارِ، فَإِذَا أَخَذَتْكُمْ فَبَرِّدُوا لَهَا الْمَاءَ فِي الشَّانِ
- يَعْنِي الْقَرَبَ وَصُبُّوا عَلَيْكُمْ مَا بَيْنَ الصَّلَاتَيْنِ». يَعْنِي: الْمَغْرِبَ
وَالْعِشَاءَ [٨١].»

٨٠ الجامع الصغير،

السيوطي، باب :

حرف اللام، ج ٢

ص ٢١٩، رقم ٧١٩٤.

وقال (أبو العباس بن

تركان الهمداني في

كتاب التائبين، عن

أبي الجون مُرسلاً).

التدوين في اخبار

قزوین، عبد الكريم

الرافعي القزويني،

القول فيمن بعد

الصحابه والتابعين،

المحمدون حرف

الألف في آياتهم، ج ١

ص ٢٢٦.

٨١ رَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ، وَفِيهِ

فُرَيْحُ بْنُ عُثَيْدٍ،

وَالْمُحَبَّرُ بْنُ هَارُونَ،

وَلَمْ أَعْرِفْهُمَا، وَبَقِيَّةُ

رَجَالِهِ ثِقَاتٌ. مجمع

الزوائد، الهيثمي، ٢١

- كِتَابُ الطَّبِّ، بَابُ

مَا جَاءَ فِي الْحُمَى

وَأُزَادَهَا بِالْمَاءِ، ج ٥

ص ٩٥، رقم ٨٣٤٧.

• Abdurrahman b. Muraffâ' şöyle rivayet ediyor:

Resûlullah [sas], 1800 kişi ile Hayber'e hucûm etti ve onu fethetti. Hayber'de meyve bahçeleri vardı. İnsanlar onun meyvelerinden yediler. Sonra onlar hummaya yakalandılar. Resûlullah'a [sas] geldiler ve durumu haber verdiler. Buyurdu ki:

"Humma ölümün öncüsü, Allah'ın yeryüzündeki hapishanesidir. Kırbada su soğutun ve akşam ezanı ile yatsı ezanı arasında başınızdan bu suyu dökün."

Denileni yaptılar ve hummadan kurtuldular. Resûlullah'a [sas] giderek durumu haber verdiler. O da şöyle buyurdu:

"Mideden daha kötü doldurulan bir kap yoktur. Bu halinizin faili sizlersiniz. Midenizi üçte biri yemek, üçte biri su, üçte biri de hava veya nefes olmak üzere üçe ayırın."

Daha sonra Resûlullah [sas] ganimeti on sekiz hisseye ayırdı.^[82]

415

Ümmeti Tedaviye Teşviki

• Üsâme b. Şerîk'ten [ra] rivayetle:

Bir bedevi dedi ki: "Yâ Resûlullah, tedavi olmayalım mı?"

Buyurdu ki: *"Hayır, ey Allah'ın kulları, tedavi olun! Muhakkak ki Allah [cc] şifasını vermediği bir hastalığı da vermez."* Ya da şöyle buyurdu: *"Birisi hariç, hepsinin devası vardır."*

Sahâbîler sordular: "Yâ Resûlullah, o da nedir?" buyurdu ki: *"İhtiyarlık."*^[83]

• Üsâme b. Şerîk'ten [ra] rivayetle:

Resûlullah [sas] buyurdu ki:

"Tedavi olun! Muhakkak ki Allah [cc] şifasını vermediği bir hastalığı indirmez. Ölüm ve ihtiyarlık bunun dışındadır."^[84]

82 Taberânî'nin senedinde tanımadığım el-Muhabber b. Harun adlı bir ravi bulunmaktır. Rivayetin diğer ravileri ise sikadırlar. Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, V, 94 (8346).

83 Tirmizî, *et-Tıb*, 2038

84 İbn Hibbân, *et-Tıb*, 6064

• عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْمَرْفَعِ قَالَ:

غَزَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْبَرَ فِي أَلْفٍ وَثَمَانِمِائَةٍ، فَافْتَتَحَهَا وَهِيَ مُخَضَّرَةٌ مِنَ الْفَوَاكِه، فَوَقَعَ النَّاسُ فِيهَا، فَغَشِيَتْهُمْ الْحُمَّى، فَأَتَوْا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرُوا ذَلِكَ لَهُ، فَقَالَ: «إِنَّ الْحُمَّى رَائِدُ الْمَوْتِ، وَهِيَ سِجْنُ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ، فَبَرِّدُوا لَهَا الْمَاءَ فِي الشَّنَانِ، وَصَبُّوهُ عَلَيْكُمْ فِيمَا بَيْنَ الْأَذَانَيْنِ: أَذَانَ الْمَغْرِبِ وَأَذَانَ الْعِشَاءِ».

فَفَعَلُوا، فَذَهَبَتْ عَنْهُمْ، فَأَتَوْا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرُوهُ بِذَلِكَ فَقَالَ:

«إِنَّهُ لَا وِعَاءَ إِذَا مُلِئَ شَرًّا مِنْ بَطْنٍ، فَإِنْ كُنْتُمْ لَا بُدَّ فَاعْلِينَ فَاجْعَلُوهَا ثُلُثًا لِلطَّعَامِ، وَثُلُثًا لِلشَّرَابِ، وَثُلُثًا لِلرَّيْحِ أَوْ النَّفْسِ».

قَالَ: وَقَسَمَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى ثَمَانِيَةِ عَشَرَ سَهْمًا [٨٢].

٤١٥

حَتَّى صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُمَّتَهُ عَلَى الدَّوَاءِ

• عَنْ أَسَامَةَ بْنِ شَرِيكٍ، قَالَ:

قَالَتِ الْأَعْرَابُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَلَا تَنْدَاوِي؟

قَالَ: «نَعَمْ، يَا عِبَادَ اللَّهِ تَدَاوُوا، فَإِنَّ اللَّهَ لَمْ يَضَعْ دَاءً إِلَّا وَضَعَ لَهُ شِفَاءً، أَوْ قَالَ: دَوَاءً إِلَّا دَاءً وَاحِدًا»

قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَا هُوَ؟ قَالَ: «الْهَرَمُ» [٨٣].

٨٢ رَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ، وَفِيهِ الْمُخَبَّرُ بْنُ هَارُونَ وَلَمْ أَعْرِفْهُ، وَبَقِيَّتُهُ رَجَالِهِ ثِقَاتٌ. مجمع الروائد، الهيثمي، ٢١ - كتاب الطب، بَابُ مَا جَاءَ فِي الْحُمَّى وَإِزَادَهَا بِالْمَاءِ، ج ٥ ص ٩٤، رقم ٨٣٤٦.

٨٣ سنن الترمذي، ٢٦ - أَبْوَابُ الطَّبِّ، بَابُ مَا جَاءَ فِي الدَّوَاءِ وَالْحَتِّ عَلَيْهِ، ج ٤ ص ٣٨٣، رقم ٢٠٣٨.

٨٤ صحيح ابن حبان، كتاب الطب، ذِكْرُ وَصْفِ الشَّيْئَتَيْنِ اللَّذَيْنِ لَا دَوَاءَ لَهُمَا، ج ١٣ ص ٤٢٩، رقم ٦٠٦٤.

• Hassân b. el-Muhârik'ten (ra) rivayetle:

Ümmü Seleme dedi ki: Kızımın ağrısı vardı. Ben de onun için bir kaba şıra yaptım. Kaynadığı esnada Resûlullah (sas) geldi ve:

“Bu nedir?” diye sordu.

Dedim ki: “Kızımın ağrısı vardır. Ben de onun için bunu yaptım.”

Buyurdu ki: “Şüphe yok ki Allah (cc), şifanızı sizlere haram kıldığı bir şeyde kılmamıştır.”^[85]

İbn Mes'ûd (ra) içki hakkında şöyle dedi: “Muhakkak ki Allah (cc), şifanızı sizlere haram kıldığı şeylerde kılmamıştır.”^[86]

416

Şam Halkı

• el-İrbâd b. Sâriye'den (ra) rivayetle:

Peygamber (sas) bir gün ayağa kalktı ve şöyle buyurdu:

“Ey insanlar! Yakın zamanda ordularınız olacak! Şam'da bir ordu, Irak'ta bir ordu ve Yemen'de bir ordu olacak!”

İbn Havâle sordu: “Yâ Resûlullah! Eğer o zamana yetişirsem benim için o yerlerden birini seç!”

Buyurdu ki: “Senin için Şam'ı seçiyorum. Zira burası Müslümanlar için en iyi belededir. Burası Allah'ın beldelerinin en hayırlılarından. Allah yarattıklarının en hayırlılarını oraya seçer. Şam'a gitmekten çekinen Yemen'e gitsin! Oraya gittiğinde göllerinden su içsin. Kuşkusuz ki Allah Şam ve Şam halkı hakkında bana teminat verdi.”^[87]

⁸⁵ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Ke-bîr*, c. 23, s. 326, 749

⁸⁶ Buhârî, *el-Eşri-be*, 110

⁸⁷ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Ke-bîr*, XVIII, 251 (627).

• عَنْ أُسَامَةَ بْنِ شَرِيكٍ، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«تَدَاوَوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَمْ يُنَزِلْ دَاءً إِلَّا وَقَدْ أَنْزَلَ لَهُ شِفَاءً، إِلَّا السَّامَ وَالْهَرَمَ» [٨٤].

عَنْ حَسَّانَ الْمُخَارِقِ، قَالَ: قَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ: اشْتَكَيْتِ ابْنَتِي لِي فَنَبَذْتُ لَهَا فِي كُوزٍ لَهَا، فَدَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَغْلِي، فَقَالَ: «مَا هَذَا؟»، فَقُلْتُ: إِنَّ ابْنَتِي اشْتَكَيْتِ فَنَبَذْتُ لَهَا هَذَا، فَقَالَ: «إِنَّ اللَّهَ لَمْ يَجْعَلْ شِفَاءَكُمْ فِيمَا حُرِّمَ عَلَيْكُمْ» [٨٥].

وَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ، فِي السَّكْرِ: «إِنَّ اللَّهَ لَمْ يَجْعَلْ شِفَاءَكُمْ فِيمَا حُرِّمَ عَلَيْكُمْ» [٨٦].

٤١٦

خُطْبَتُهُ يُرْغَبُ فِي سُكْنَى الشَّامِ

• عَنْ الْعِزْبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ:

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَامَ يَوْمًا فِي النَّاسِ فَقَالَ:

«أَيُّهَا النَّاسُ، تَوْشِكُونَ أَنْ تَكُونُوا مُجَنَّدَةً، جُنْدٌ بِالشَّامِ، وَجُنْدٌ بِالْعِرَاقِ، وَجُنْدٌ بِالْيَمَنِ»

فَقَالَ ابْنُ حَوَالَةَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنْ أَدْرَكَنِي ذَلِكَ الزَّمَانُ فَاخْتَرْ لِي، قَالَ: «إِنِّي أَخْتَارُ لَكَ الشَّامَ، فَإِنَّهُ خَيْرُهُ الْمُسْلِمِينَ وَصَفْوَةُ اللَّهِ مِنْ بِلَادِهِ، يَجْتَبِي إِلَيْهَا صَفْوَتُهُ مِنْ خَلْقِهِ، فَمَنْ أَبِي فَلْيَلْحَقْ بِيَمَنِهِ، وَلْيَسْقِ مِنْ غُدْرِهِ، فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ كَفَلَ لِي بِالشَّامِ وَأَهْلِهِ» [٨٧].

٨٥ المعجم الكبير،

الطبراني، حَسَّانُ

بْنُ الْمُخَارِقِ، عَنْ

أُمِّ سَلَمَةَ، ج ٢٣

ص ٣٢٦، رقم ٧٤٩.

٨٦ صحيح البخاري،

٧٤ - كِتَابُ الْأَشْرَبَةِ،

بَابُ شَرَابِ الْحُلُوءِ

وَالْعَسَلِ، ج ٧

ص ١١٠. فِي تَرْجُمَةِ

البَابِ.

٨٧ المعجم الكبير،

الطبراني، خَالِدُ بْنُ

مُعْذَانَ، عَنِ الْعِزْبَاضِ،

ج ١٨ ص ٢٥١، رقم

٦٢٧.

Vâil b. Hucr Hakkında

• Vâil b. Hucr'dan (ra) rivayetle:

Resûlullah'ın (sas) zuhur haberi bana ulaştığında kavmimden bir heyet ile yola çıktım. Medine'ye vardım. Resûlullah (sas) ile görüşmeden önce sahâbîlerden bazı kimseler ile karşılaştım, bana: "Sen bize gelmeden üç gün önce, Resûlullah bizlere seni müjdeleyerek şöyle dedi: 'Vâil b. Hucr size geliyor.'" dediler.

Sonra Resûlullah (sas) ile görüştüm, beni çok hoş bir şekilde karşıladı. Benim için üzerindeki ridasını çıkarıp yanına, yere serdi ve beni üzerine oturttu. Ardından insanları çağırttı. İnsanlar toplanınca minbere çıktı, beni de çıkarttı. Yanında duruyordum. Allah'a hamd ettikten sonra şöyle buyurdu:

"Ey insanlar! Bu Vâil b. Hucr'dur. Çok uzak bir beldeden, Hadramevt'ten, istemeyerek değil kendi rızası ile sizlere geldi. O, meliklerin (sultanların) neslindendir. Allah, seni de oğlunu da mübarek kılsın!"

Sonra minberden indi, beni de indirdi. Ardından Muâviye b. Ebû Süfyân'a beni Medine'nin uzağındaki bir eve götürüp orada ağırlanmamı emretti. Muâviye ile yola çıktık, biraz gittikten sonra Muâviye bana dedi ki:

"Ey Vâil, sıcak toprak ayaklarının altını yaktı. Beni de terkine al." dedi.

"Senden bu deveyi esirgeyecek değilim. Ancak sen kraların (meliklerin) terkisine binen kimselerden değilsin. Koruyacağım ki insanlar senin yüzünden beni ayıplarlar." diye cevapladım.

خُطْبَتُهُ فِي تَكْرِيمِ وَائِلِ بْنِ حُجْرٍ وَقِصَّتِهِ وَمُجَابِبِهَا

• عَنْ وَائِلِ بْنِ حُجْرٍ قَالَ:

لَمَّا بَلَّغْنَا ظُهُورَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ خَرَجْتُ
وَافِدًا عَنْ قَوْمِي حَتَّى قَدِمْتُ الْمَدِينَةَ، فَلَقِيتُ أَصْحَابَهُ قَبْلَ لِقَائِهِ،
فَقَالُوا: قَدْ بَشَّرْنَا بِكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ مِنْ قَبْلِ أَنْ
تَقْدَمَ عَلَيْنَا بِثَلَاثَةِ أَيَّامٍ، فَقَالَ: «قَدْ جَاءَكُمْ وَائِلُ بْنُ حُجْرٍ»،

ثُمَّ لَقِيتُهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فَرَحَّبَ بِي، وَأَذْنَى مَجْلِسِي، وَبَسَطَ لِي
رِذَاءَهُ، فَأَجْلَسَنِي عَلَيْهِ، ثُمَّ دَعَا فِي النَّاسِ، فَاجْتَمَعُوا إِلَيْهِ، ثُمَّ طَلَعَ
الْمُنْبَرِ، وَأُطْلِعَنِي مَعَهُ وَأَنَا مِنْ دُونِهِ، ثُمَّ حَمِدَ اللَّهَ، وَقَالَ:

«يَا أَيُّهَا النَّاسُ، هَذَا وَائِلُ بْنُ حُجْرٍ، أَتَاكُمْ مِنْ بِلَادٍ بَعِيدَةٍ مِنْ
بِلَادِ حَضَرَمَوْتَ طَائِعًا غَيْرَ مُكْرَهٍ، بَقِيَّةُ أَبْنَاءِ الْمُلُوكِ، بَارَكَ اللَّهُ فِيكَ
يَا وَائِلُ، وَفِي وَلَدِكَ»،

ثُمَّ نَزَلَ، وَأَنْزَلَنِي مَعَهُ، وَأَنْزَلَنِي مَنْزِلًا شَاسِعًا عَنِ الْمَدِينَةِ، وَأَمَرَ
مُعَاوِيَةَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ أَنْ يُيَوِّئَنِي إِيَّاهُ، فَخَرَجْتُ، وَخَرَجَ مَعِيَ حَتَّى إِذَا
كُنَّا بِبَعْضِ الطَّرِيقِ

قَالَ: يَا وَائِلُ، إِنَّ الرَّمْضَاءَ قَدْ أَصَابَتْ بَاطِنَ قَدَمِي، فَأَرْدِفْنِي
خَلْفَكَ،

فَقُلْتُ: مَا أَضُنُّ عَلَيْكَ بِهَذِهِ النَّاقَةِ، وَلَكِنْ لَسْتُ مِنْ أَرْدَافِ
الْمُلُوكِ، وَأَكْرَهُ أَنْ أُعِيرَ بِكَ،

Bu sefer de dedi ki: “O halde ayakkabını bana at da güneşin sıcağından ayaklarımı koruyayım.”

“Bu iki deri parçasını senden esirgeyecek değilim. Ancak sen kralların giydiklerinden giyen birisi değilsin. Korkarım ki insanlar senin yüzünden beni ayıplarlar.” dedim.

Artık kavmimin yanına dönmek istediğimde Resûlullah (sas) benim için üç mektup yazılmasını emretti.

Bunlardan birisi benim hakkımda idi, içinde benim kavmimin kralı olduğum yazılıydı. Biri ailem ve mallarımız hakkında diğeri ise benim ve kavmim hakkındaydı. Benim hakkımda olanda şunlar yazılıydı:

“Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adı ile...”

Bu mektup, Resûlullah Muhammed’den el-Muhâcir b. Ebû Ümeyye’ye yazılmıştır. Vâil, Hadramevt’in neresinde olurlarsa olsunlar, bütün krallar üzerine âmir ve başkandır.”

Benim ve ailem hakkında yazılı olanda şunlar yazılıydı:

“Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adı ile...”

Bu mektup, Allah’ın elçisi Muhammed’den el-Muhâcir b. Ümeyye’ye ve Ma’seroğulları’na, idareleri altında olan Dim’âcoğulları’nadır. Uzak yakın kendilerine ait olan mülkler, binalar, göller, tuz madenleri, mermer (taşlı) yerler, elde ettikleri mallar, su kaynakları ve değerli veya değersiz Hadramevt’te kendilerine ait olan bütün mallar benim zimmetim ve himayemdedir. Allah onların koruyucusudur, müminler de bu konuda onların yardımcısıdır.”

Benim ve kavmim hakkında yazılarda ise şunlar yazılıydı:

قَالَ: فَأَلْقِ إِلَيَّ هَذَاكَ أَتَوَقَّى بِهِ مِنْ حَرِّ الشَّمْسِ،
 قَالَ: مَا أَضُنُّ عَلَيْكَ بِهَاتَيْنِ الْجِلْدَتَيْنِ، وَلَكِنْ لَسْتَ مِمَّنْ يَلْبَسُ
 لِبَاسَ الْمُلُوكِ، وَأَكْرَهُ أَنْ أُعَيَّرَ بِكَ،
 فَلَمَّا أَرَدْتُ الرُّجُوعَ إِلَى قَوْمِي أَمَرَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
 وَآلِهِ وَسَلَّمَ بِكِتَابٍ ثَلَاثَةٍ؛

مِنْهَا كِتَابٌ لِي خَالِصٌ: فَضَّلَنِي فِيهِ عَلَى قَوْمِي، وَكِتَابٌ لِأَهْلِ
 بَيْتِي بِأَمْوَالِنَا هُنَاكَ، وَكِتَابٌ لِي وَلِقَوْمِي فِي كِتَابِي الْخَالِصِ:
 «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مِنْ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ إِلَى الْمُهَاجِرِ بْنِ أَبِي أُمَيَّةَ أَنَّ وَاثِلًا يُسْتَسْعَى
 وَيَتَرَفَّلُ عَلَى الْأَقْوَالِ حَيْثُ كَانُوا فِي (مِنْ) حَضْرَمَوْتَ»،
 وَفِي كِتَابِي الَّذِي لِي وَلِأَهْلِ بَيْتِي:

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 مِنْ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ إِلَى الْمُهَاجِرِ بْنِ أَبِي أُمَيَّةَ لِأَبْنَاءِ مَعْشَرِ أَبْنَاءِ
 ضَمْعَاجِ أَقْوَالِ شَنْوَةَ بِمَا كَانَ لَهُمْ فِيهَا مِنْ مُلْكٍ وَمَوَامِرَ (مَرَامِرَ)
 وَعِمْرَانَ وَبَحْرٍ وَمِلْحٍ وَمَحْجَرٍ، وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ مَالٍ اِتْرَثُوهُ بَايَعْتُ،
 وَمَا لَهُمْ فِيهَا مِنْ مَالٍ بِحَضْرَمَوْتَ أَعْلَاهَا وَأَسْفَلَهَا مِنِّي الذِّمَّةُ وَالْجَوَارُ،
 اللَّهُ لَهُمْ جَارٌ، وَالْمُؤْمِنُونَ عَلَى ذَلِكَ أَنْصَارٌ»،
 وَفِي الْكِتَابِ الَّذِي لِي وَلِقَوْمِي:

“Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adı ile...

Bu mektup Resûlullah Muhammed’den, Vâil b. Hucr’a ve Hadramevt’in ahâli ve idarecilerinedir. Namazlanınızı kılınız. Yaylada bakılan deve, koyun ve keçi sürülerinin zekâtını veriniz. Kırktan ziyade olan bir koyun sahibinindir. İslâm’da zekât almak için uzaktaki mallarını getirtmek (celeb), zekât memuru yormak için mallarını uzağa götürmek (ceneb), mihirsiz evlenmek için erkeklerin; kızlarını ya da kız kardeşlerini değiş tokuş yapması (şiğar) ve zekât hayvanlarını başkalarının hayvanlarına katmak suretiyle gizlemek yoktur. Yük taşıyabilecek her on deve için hurma torbalarını taşıyabilecek bir deve zekât verilir. Kim olgunlaşmayan meyveyi satarsa faiz yemiş olur. Sarhoşluk veren her şey haramdır.”

Muâviye halife olduğunda Kureyş’ten Büsr b. Ebû Ertât adlı birini komutan tayin ederek şu emri verdi:

“Ordunla yola çık, Şam’ın sınırlarını geçtikten sonra Medine’ye varıncaya kadar bana biat etmeyenlere karşı kılıcını çek ve öldür. Sonra Medine’ye gir ve bana biatten yüz çevirenleri öldür. Ardından Hadramevt’e doğru yola devam et, bana biat etmeyenleri öldür. Vâil b. Hucr’a rastlarsan onu bana getir.”

Komutan denilenleri yaptı. Vâil b. Hucr’a da rastladı, hâlâ yaşıyordu. Bunun üzerine onu halifeye götürdü. Muâviye onun karşılanmasını emretti. Ardından huzura girmesi için izin verildi. Muâviye ile beraber bir serire oturtuldu.

Muâviye dedi ki: “Benim seririm mi yoksa senin devenin sırtı mı?”

[Vâil b. Hucr anlatıyor:] Dedim ki: “Ey Müminlerin Emîri! Ben [o gün] daha yeni Câhiliye adetlerini ve küfrü terk etmiştim. Benim yaptığım hareket bir Câhiliye hareketi idi. Allah (cc) bugün bize İslâm’ı ve İslamî tavırları ihsan etti. Sonra da İslâm’ın yoluyla işlerimi yaptım.”

Dedi ki: “O halde seni bize yardım etmekten alıkoyan da neydi? Halbuki Osman sana güvendi ve senden kız aldı.”

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مِنْ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ إِلَى وَائِلِ بْنِ حُجْرٍ وَالْأَقْوَالِ الْعَيَاهِلَةِ مِنْ
حَضْرَمَوْتَ بِإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ مِنَ الصَّرْمَةِ الثَّمَةِ وَلِصَاحِبِهَا
التَّبِعَةُ لَا جَلْبَ وَلَا جَنْبَ وَلَا شِعَارَ وَلَا وِرَاطَ فِي الْإِسْلَامِ، لِكُلِّ
عَشْرَةٍ مِنَ السَّرَايَا مَا تَحْمِلُ الْقِرَابُ مِنَ التَّمْرِ مَنْ أَجَبَا فَقَدْ أَرَبَا، وَكُلُّ
مُسْكِرٍ حَرَامٌ»،

فَلَمَّا مَلَكَ مُعَاوِيَةُ بَعَثَ رَجُلًا مِنْ قُرَيْشٍ يُقَالُ لَهُ بُسْرُ بْنُ أَبِي
أَرْطَاةَ، فَقَالَ لَهُ:

قَدْ ضَمَمْتُ إِلَيْكَ النَّاحِيَةَ، فَاخْرُجْ بِجَيْشِكَ فَإِذَا تَخَلَّفْتَ أَفْوَاهَ
الشَّامِ فَضَعْ سَيْفَكَ فَاقْتُلْ مَنْ أَبِي يَبْعَثِي حَتَّى تَصِيرَ إِلَى الْمَدِينَةِ، ثُمَّ
ادْخُلِ الْمَدِينَةَ فَاقْتُلْ مَنْ أَبِي يَبْعَثِي، ثُمَّ اخْرُجْ إِلَى حَضْرَمَوْتَ فَاقْتُلْ
مَنْ أَبِي يَبْعَثِي، وَإِنْ أَصَبْتَ وَائِلَ بْنَ حُجْرٍ فَأَتْنِي بِهِ،
فَفَعَلَ، وَأَصَابَ وَائِلًا حَيًّا، فَجَاءَ بِهِ إِلَيْهِ، فَأَمَرَ مُعَاوِيَةَ أَنْ يَتَلَقَّى،
وَأَذِنَ لَهُ، فَأَجْلَسَ مَعَهُ عَلَى سَرِيرٍ،

فَقَالَ لَهُ مُعَاوِيَةُ: أَسْرِيرِي هَذَا أَفْضَلُ أَمْ ظَهْرُ نَافَتِكَ؟

فَقُلْتُ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، كُنْتُ حَدِيثَ عَهْدٍ بِجَاهِلِيَّةٍ وَكُفْرٍ،
وَكَانَتْ تِلْكَ سِيرَةُ الْجَاهِلِيَّةِ، وَقَدْ أَتَانَا اللَّهُ الْيَوْمَ بِالْإِسْلَامِ، فَبَسِيرَةِ
الْإِسْلَامِ مَا فَعَلْتُ،

قَالَ: فَمَا مَنَعَكَ مِنْ نَصْرِنَا، وَقَدْ اتَّخَذَكَ عُثْمَانُ ثِقَةً وَصِهْرًا؟

Dedim ki: “Sen, Osman’a senden daha yakın olan birisi ile savaştın.”

Dedi ki: “Nasıl o, Osman’a benden daha yakın oluyor? Ben neseben Osman’a ondan daha yakındım.”

Dedim ki: “Peygamber [sas] Osman ve Ali arasında kardeşlik kurdu. Kardeşlik, amcaoğlu olmaktan daha evlâdır. Ben muhacirlerle savaşıacak birisi değilim.”

“Bizler muhacir değil miyiz?” diye sordu.

“Biz de her ikinize karşı tarafsız kalmadık mı? Ayrıca benim bu tavrımın bir sebebi de şudur: Bir gün Resûlullah’ın yanına geldim. Başını kaldırdı, doğuya doğru baktı. Çok sayıda insan gelmişti. Sonra Resûlullah [sas] bakışlarını indirdi, şöyle buyurdu:

‘Karanlık gecenin parçaları gibi fitneler gelecek.’ Bu fitnelerin şiddetinden, çok çabuk geleceklerinden ve çirkinliklerinden bahsetti.

İnsanların arasından ona sordum: “Yâ Resûlullah! Peki bu fitneler nedir?”

Buyurdu ki: “*Ey Vâil! İslâm’da iki kılıç ihtilafa düştüğünde sen tarafsız kal.*”

Bu sözlerim üzerine Muâviye bana: “Sen Şîi mi oldun?” diye sordu.

“Hayır, değilim. Ben sadece Müslümanlara nasihat eden biri oldum.” diye cevapladım.

“Eğer bunları duymuş ve bilmiş olsaydım, seni buraya kadar getirtmezdim.” dedi.

“Ya da Muhammed b. Mesleme’nin yaptığını, Osman’ın öldürülmesinde kılıcını kınılana dek taş vurduğunu da görmüş değilsin.” dedim.

Dedi ki: “Onlar, bize karşı gelenlerdi.”

Dedim ki: “Peki, Resûlullah’ın [sas] şu sözü için ne dersin? *‘Kim ensân severse beni sevdiği için sevmiştir. Kim de onlara buğzederse bana buğzettigi için buğzetmiştir.’*”

قُلْتُ: إِنَّكَ قَاتَلْتَ رَجُلًا هُوَ أَحَقُّ بِعُثْمَانَ مِنْكَ
قَالَ: وَكَيْفَ يَكُونُ أَحَقُّ بِعُثْمَانَ مِنِّي، وَأَنَا أَقْرَبُ إِلَى عُثْمَانَ فِي
النَّسَبِ؟

قُلْتُ: إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ كَانَ آخِي بَيْنَ عَلِيٍّ
وَعُثْمَانَ؛ فَلَا أُخِ أَوْلَى مِنْ ابْنِ الْعَمِّ، وَلَسْتُ أَقَاتِلُ الْمُهَاجِرِينَ،
قَالَ: أَوْ لَسْنَا مُهَاجِرِينَ؟

قُلْتُ: أَوْ لَسْنَا قَدْ اعْتَرَلْنَاكُمْ جَمِيعًا، وَحُجَّةٌ أُخْرَى: حَضَرْتُ
رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ رَفَعَ رَأْسُهُ نَحْوَ الْمَشْرِقِ،
وَقَدْ حَضَرَهُ جَمْعٌ كَثِيرٌ، ثُمَّ رَدَّ إِلَيْهِ بَصَرُهُ، فَقَالَ:

«أَتُنْكُمُ الْفِتْنُ كَقَطْعِ اللَّيْلِ الْمُظْلِمِ»، فَشَدَّدَ أَمْرَهَا وَعَجَّلَهُ وَقَبَّحَهُ،

فَقُلْتُ لَهُ مِنْ بَيْنِ الْقَوْمِ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَا الْفِتْنُ؟

فَقَالَ: «يَا وَائِلُ، إِذَا اخْتَلَفَ سَيْفَانِ فِي الْإِسْلَامِ فَاعْتَرَلَهُمَا»،

فَقَالَ: أَصَبَحْتُ شِيعِيًّا؟

قُلْتُ: لَا، وَلَكِنِّي أَصَبَحْتُ نَاصِحًا لِلْمُسْلِمِينَ،

فَقَالَ مُعَاوِيَةُ: لَوْ سَمِعْتَ ذَا وَعَلِمْتَهُ مَا أَقْدَمْتُكَ،

قُلْتُ: أَوْ لَيْسَ قَدْ رَأَيْتَ مَا صَنَعَ مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ عِنْدَ مَقْتَلِ

عُثْمَانَ انْتَهَى بِسَيْفِهِ إِلَى صَخْرَةٍ، فَضْرَبَهُ بِهَا حَتَّى انْكَسَرَ،

فَقَالَ: أُولَئِكَ قَوْمٌ يَحْمِلُونَ عَلَيْنَا،

فَقُلْتُ: فَكَيْفَ تَصْنَعُ بِقَوْلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ:

«مَنْ أَحَبَّ الْأَنْصَارَ فَبِحُبِّي، وَمَنْ أَبْغَضَ الْأَنْصَارَ فَبِغَضِي»

Dedi ki: “O halde, istediğin beldeyi seç. Çünkü Hadramevt’e geri dönmeyeceksin.”

Dedim ki: “Kabilem Şam’da, ailem de Kûfe’dedir.”

Dedi ki: “Ailenden olan bir adam, kabilendeki on adamdan daha hayırlıdır.”

Dedim ki: “Ben Hadramevt’i sevdiğim için oraya döndüm. Bir yerden hicret eden bir kimsenin, tekrar oraya geri dönmesi için bir sebep olmadıkça dönmemesi icabet eder.”

“Senin sebebin de nedir?” diye sordu.

“Resûlullah’ın [sas] fitneler hakkındaki sözleridir. İhtilafa düştüğünüzde sizler arasında tarafsız olacağız. Birleştiğinizde ise sizlere geleceğiz. Sebeğim budur.”

Muâviye dedi ki: “O halde seni Kûfe valiliğine atadım. Oraya git.” dedi.

Ben de: “Peygamber’den [sas] sonra kimseden emir almam. Görmedin mi ki Ebû Bekir de bana teklif etti, kabul etmedim; Ömer de etti, kabul etmedim; Osman da etti, kabul etmedim. Bununla beraber hepsine biat ettim. Bizim bölgedeki halk irtidad edince, bana Ebû Bekir’den bir mektup geldi. Ben de Allah onları tekrar İslâm’a döndürünceye dek, üzerimde resmî bir vazife olmaksızın Hz. Ebû Bekir ile beraber çalıştım.” diye cevapladım.

Ardından Abdurrahmân b. el-Hakem’i çağırdı. “Seni Kûfe’ye vali olarak atadım, oraya git. Vâil b. Hucr’u da götür, ona ikramda bulun ve ihtiyaçlarını gider.” diye emretti.

Abdurrahmân b. Hâkem de şöyle dedi: “Ey Müminlerin Emîri! Sen benim hakkımda kötü zanda bulundun. Bana, Resûlullah’ın, Ebû Bekir’in, Ömer’in, Osman’ın ve senin kendisine ikramda bulunduğunuzu gördüğüm bir kimseye hizmet ve yardım etmemi emretmenize gerek var mı?”

Bu söz Muâviye’nin çok hoşuna gitti. Abdurrahmân ile beraber Kûfe’ye gittim ve çok geçmeden Abdurrahmân vefat etti.”^[88]

⁸⁸ Taberânî, *el-Mu’cemu’s-Sağir*, II, 284 (1176); Taberânî, *el-Mu’cemu’l-Kebir*, XXII, 46 (117). Taberânî bu hadisi hem *es-Sağir* hem de *el-Kebir*’de rivayet eder. Rivayet zincirinde zayıf kabul edilen Muhammed b. Hucr yer almaktadır. el-Heysemî, *el-Mecmau’z-Zevâid*, IX, 374 (16006).

قَالَ: اخْتَرْتُ أَيَّ الْبِلَادِ شِئْتُ، فَإِنَّكَ لَسْتَ بِرَاجِعٍ إِلَى حَضْرَمَوْتَ،
فَقُلْتُ: عَشِيرَتِي بِالشَّامِ، وَأَهْلُ بَيْتِي بِالْكُوفَةِ،
فَقَالَ: رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ بَيْتِكَ خَيْرٌ مِنْ عَشْرَةٍ مِنْ عَشِيرَتِكَ،
فَقُلْتُ: مَا رَجَعْتُ إِلَى حَضْرَمَوْتَ سُرُورًا بِهَا، وَمَا يَنْبَغِي لِلْمُهَاجِرِ
أَنْ يَرْجِعَ إِلَى الْمَوْضِعِ الَّذِي هَاجَرَ مِنْهُ إِلَّا مِنْ عِلَّةٍ،
قَالَ: وَمَا عِلَّتُكَ؟

قُلْتُ: قَوْلُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فِي الْفِتَنِ،
فَحَيْثُ اخْتَلَفْتُمْ اعْتَرَلْنَاكُمْ، وَحَيْثُ اجْتَمَعْتُمْ جِئْنَاكُمْ، فَهَذِهِ الْعِلَّةُ،
فَقَالَ: إِنِّي قَدْ وَلَّيْتُكَ الْكُوفَةَ فَسِرْ إِلَيْهَا،

فَقُلْتُ: مَا إِلَيَّ بَعْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ لِأَحَدٍ حَاجَةٌ،
أَمَّا رَأَيْتُ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ قَدْ أَرَادَنِي فَأَبَيْتُ، وَأَرَادَنِي عُمرُ فَأَبَيْتُ، وَأَرَادَنِي
عُثْمَانُ فَأَبَيْتُ، وَلَمْ أَدْعُ بَيْنَهُمْ، قَدْ جَاءَنِي كِتَابُ أَبِي بَكْرٍ حَيْثُ ارْتَدَّ
أَهْلُ نَاحِيَّتِنَا، فَقُمْتُ فِيهِمْ حَتَّى رَدَّهُمُ اللَّهُ إِلَى الْإِسْلَامِ بِغَيْرِ وَلَايَةٍ،
فَدَعَا عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنُ الْحَكَمِ، فَقَالَ لَهُ: سِرْ فَقَدْ وَلَّيْتُكَ الْكُوفَةَ،
وَسِرْ بِوَائِلِ بْنِ حُجْرٍ فَأَكْرِمَهُ وَاقْضِ حَوَائِجَهُ،

فَقَالَ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، أَسَأَتْ بِي الظَّنُّ، تَأْمُرُنِي بِأَكْرَامِ رَجُلٍ
قَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ أَكْرَمَهُ وَأَبَا بَكْرٍ وَعُمرَ
وَعُثْمَانَ وَأَنْتَ؟

فَسَرَّ مَعَاوِيَةَ بِذَلِكَ مِنْهُ، فَقَدِمْتُ مَعَهُ الْكُوفَةَ، فَلَمْ يَلْبَثْ أَنْ مَاتَ. [٨٨]

المعجم الصغير،
الطبراني، مَن اسْمُهُ
يُحْيَى، ج ٢ ص ٢٨٤،
رقم ١١٧٦. المعجم
الكبير، الطبراني، أُمُّ
يُحْيَى امْرَأَةُ وَائِلِ بْنِ
حُجْرٍ، عَنْ وَائِلِ بْنِ
حُجْرٍ، ج ٢٢ ص ٤٦،
رقم ١١٧. رَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ
فِي الصَّغِيرِ وَالْكَبِيرِ،
وَفِيهِ مُحَمَّدُ بْنُ حُجْرٍ،
وَهُوَ ضَعِيفٌ. مجمع
الروائد، الهيثمي،
كِتَابُ الْمَنَاقِبِ، بَابُ
مَا جَاءَ فِي وَائِلِ بْنِ
حُجْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ،
ج ٩ ص ٣٧٤، رقم
١٦٠٠٦.

Resûlullah'ın [sas] Ezd Kabilesine Vasiyeti

- Alkame b. Yezîd b. Süveyd el-Ezdî'den [ra] rivayetle:

Babam, dedem Süveyd b. Hâris'ten naklen bana rivayet etti. Dedi ki:

Kavmimden yetmiş yedi kişi ile beraber Resûlullah'a [sas] giden heyetin içindeydim. O'nun [sas] yanına girdik, konuştuk. Bizim üslûbumuz, dış görünümümüz O'nun hoşuna gitti.

“Siz kimsiniz?” buyurdu.

“Müminleriz.” dedik. Tebessüm etti ve buyurdu ki:

“Her sözün bir hakikati vardır. Sizin sözünüzün ve imanınızın hakikati nedir?”

Dedik ki: “On beş haslettir. Beşi, senin bizlere gönderdiğin elçilerin bizlere emrettiği iman etmemiz gerekenler; beşi, elçilerinin öğrettiği amel etmemiz gereken şeyler ve beşi de yine elçilerinin öğrettiği Câhiliye de benimseyip de adet ettiğimiz -ki içerisinde senin de hoşlanmadığın bir şey olmayan şeylerdir.”

“Peki, elçilerimin sizlere iman etmenizi emrettikleri beş şey nedir?” diye sordu.

“Elçilerin bizlere, Allah’a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine ve ölümden sonra dirilmeye imanı emrettiler.” diye cevap verdik.

“Peki, elçilerimin sizlere amel etmenizi emrettikleri de nelerdir?” diye sordu.

“Elçilerin bizlere, Lâ ilâhe illâllah (demeyi), namazı kılmamızı, zekâtı vermemizi, Ramazan orucunu tutmamızı ve gücü yetenimizin de Beyt’i hacetmesini emrettiler.” diye cevapladık.

وَصِيَّتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَوْفِدِ الْأَزْدِ

• عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ يَزِيدَ بْنِ سُؤَيْدِ الْأَزْدِيِّ:

حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ جَدِّي سُؤَيْدِ بْنِ الْحَارِثِ، قَالَ:

وَفَدْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَابِعَ سَبْعَةٍ مِنْ قَوْمِي فَلَمَّا دَخَلْنَا عَلَيْهِ وَكَلَّمْنَاهُ فَأَعْجَبَهُ مَا رَأَى مِنْ سَمْتِنَا وَزِينَتِنَا

فَقَالَ: «مَا أَنْتُمْ؟»

قُلْنَا: مُؤْمِنِينَ.

فَتَبَسَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ:

«إِنَّ لِكُلِّ قَوْلٍ حَقِيقَةً فَمَا حَقِيقَةُ قَوْلِكُمْ وَإِيمَانِكُمْ؟»

قَالَ سُؤَيْدٌ: فَقُلْنَا: خَمْسَ عَشْرَةَ خَصْلَةً: خَمْسٌ مِنْهَا أَمَرْتَنَا رُسُلُكَ

أَنْ نُؤْمِنَ بِهَا، وَخَمْسٌ مِنْهَا أَمَرْتَنَا رُسُلُكَ أَنْ نَعْمَلَ بِهَا، وَخَمْسٌ مِنْهَا تَخَلَّقْنَا بِهَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَنَحْنُ عَلَيْهَا إِلَّا أَنْ تَكْرَهَ مِنْهَا شَيْئًا.

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَمَا الْخَمْسُ الَّتِي

أَمَرْتَكُمْ رُسُلِي أَنْ تُؤْمِنُوا بِهَا؟»

قُلْنَا: أَمَرْتَنَا رُسُلُكَ أَنْ نُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْبَعْثِ

بَعْدَ الْمَوْتِ.

قَالَ: «وَمَا الْخَمْسُ الَّتِي أَمَرْتَكُمْ أَنْ تَعْمَلُوا بِهَا؟»

قُلْنَا: أَمَرْتَنَا رُسُلُكَ أَنْ نَقُولَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَنُقِيمَ الصَّلَاةَ، وَنُؤْتِيَ

الزَّكَاةَ، وَنَصُومَ رَمَضَانَ، وَنَحُجَّ الْبَيْتَ مَنْ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا.

“Peki, Câhiliye de edindiğiniz adetleriniz de nelerdir?” diye sordu.

“Refah halinde şükretmek, bela zamanı sabretmek, savaş meydanında sebat göstermek, başa gelen hükme razı olmak ve düşmanın alay etmelerine sabretmektir.”

Bunun üzerine Peygamber [sas] buyurdu ki: “*Hikmet sahibi âlimler, neredeyse doğruluklarından dolayı peygamberler olacaklardı.*”

Ardından şöyle devam etti:

“*Ben de sizlere beş haslet söyleyeyim, böylece yirmiye tamamlansın: Eğer sizler söylediğiniz gibiyseniz yiyemeyeceğiniz şeyleri toplayıp biriktirmeyin, oturamayacağınız evi inşâ etmeyin, kendisinden yarı aynlayacağınız şeyler üzerine birbirinizle çekişmeyin, kendisine döndürüleceğiniz ve huzuruna çıkarılacağınız Allah’tan korkun ve ahirette sunacağınız amellere ve sonsuz yaşayacağınız cenneti elde etmeye karşı rağbet edin.*”

Ebû Süleyman dedi ki: Alkame b. Yezîd şöyle dedi: “Bu insanlar Resûlullah’ın [sas] yanından ayrıldılar. Bu tavsiyeleri ezberlediler ve onlarla amel ettiler. Allah’a yemin olsun ki onlardan geriye benden başka tek bir er, tek bir çocuk dahi kalmadı.”

Aradan çok zaman geçmeden o da vefat etti. [89]

⁸⁹ Ebû Nuâym,
Hilyetu’l-Evliyâ,
IX, 279.

قَالَ: «وَمَا الْخَمْسُ الَّتِي تَخَلَقْتُمْ بِهَا أَنْتُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ؟»

قُلْنَا: الشُّكْرُ عِنْدَ الرَّحَاءِ، وَالصَّبْرُ عِنْدَ الْبَلَاءِ، وَالصَّدْقُ فِي مَوَاطِنِ
اللِّقَاءِ، وَالرِّضَى بِمُرِّ الْقَضَاءِ، وَالصَّبْرُ عِنْدَ شِمَاتِهِ الْأَعْدَاءِ.

فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «عُلَمَاءُ حُكَمَاءُ كَادُوا مِنْ
صِدْقِهِمْ أَنْ يَكُونُوا أَنْبِيَاءُ»

ثُمَّ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي آخِرِ هَذَا الْحَدِيثِ:

«وَأَنَا أَرِيدُكُمْ خَمْسًا فَتَتِمُّ لَكُمْ عِشْرُونَ خَصْلَةً: إِنْ كُنْتُمْ كَمَا
تَقُولُونَ فَلَا تَجْمَعُوا مَا لَا تَأْكُلُونَ، وَلَا تَبْنُوا مَا لَا تَسْكُنُونَ، وَلَا
تَنَافِسُوا فِي شَيْءٍ أَنْتُمْ عَنْهُ غَدَا زَائِلُونَ، وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ
وَعَلَيْهِ تُعْرَضُونَ، وَارْغَبُوا فِيَمَا عَلَيْهِ تَقْدَمُونَ وَفِيهِ تَخْلُدُونَ».

قَالَ أَبُو سُلَيْمَانَ: قَالَ عَلْقَمَةُ بْنُ يَزِيدَ: فَانصَرَفَ الْقَوْمُ مِنْ عِنْدِ
رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَحَفِظُوا وَصِيَّتَهُ وَعَمِلُوا بِهَا، وَلَا
وَاللَّهِ مَا بَقِيَ مِنْ أَوْلِيكَ النَّفَرُ وَلَا مِنْ أَوْلَادِهِمْ أَحَدٌ غَيْرِي،

وَمَا بَقِيَ إِلَّا أَيَّامًا فَلَا تِلَّ ثُمَّ مَاتَ [٨٩].

Münafıkları Beyan Ettiği Hutbesi

- Ebû Mes'ûd'dan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) bizlere bir hutbe îrad etti. Allah'a hamd-ü sena getirdikten sonra şöyle buyurdu:

“Şüphe yok ki içinde münafıklar var. Adını söylediğim ayağa kalksın.” Sonra: *“Ey falanca kalk! Ey filanca kalk!”* diyerek otuz altı isim saydı. Ardından şöyle buyurdu: *“Sizlerde -ya da sizlerden kimilerinde- münafıklık vardır. Allah'tan korkun!”*

Hiz. Ömer, ismi söylenenlerden birisinin yanından geçiyordu, adam yüzünü peçe ile kapamıştı. Adamı tanıyınca: “Sana ne oldu?” diye sordu. Adam da Resûlullah'ın (sas) söylediklerini haber verdi. Bunun üzerine Hiz. Ömer ona: “Bundan sonra Allah seni uzaklaştırsın.”^[90]

İfk Hutbesi ve İfk Hadisesi

- Hiz. Âişe'den (r.anha) rivayetle:

Bu söylenenler hakkında hiçbir bilğim yokken Resûlullah (sas), hakkında bir şey bilmediğim konularda hakkımda bir hutbe îrad etti. Şehâdet getirdi, Allah'a lâıyk olduğı şekilde hamd-ü senada bulunduktan sonra şöyle buyurdu:

“Ailem hakkında çirkin sözler eden bazı kimseler hakkında bana görüşlerinizi bildirin. Allah'a yemin ederim ki ben ailem hakkında hiçbir kötülük bilmiyorum. Onların zevcemi itham ettikleri kişi hakkında da Allah'a yemin olsun ki kötü bir şey bilmiyorum. O kimse benim evime, ben evde olmadıkça hiçbir zaman girmemiştir. Ne zaman bir sefere çıkmışsam o da benimle sefere çıkmıştır.”

90 Ahmed b. Hanbel, XXXVII, 36 (22348); Taberânî, el-Mu'ce-mu'l-Kebîr, XVII, 246 (687).

٤١٩

خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَيَانِ الْمُنَافِقِينَ

• عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ قَالَ:

خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خُطْبَةً فَحَمِدَ اللَّهَ، وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ:

«إِنَّ فِيكُمْ مُنَافِقِينَ فَمَنْ سَمَّيْتُ فَلْيَقُمْ» ثُمَّ قَالَ: «قُمْ يَا فُلَانُ. قُمْ يَا فُلَانُ. قُمْ يَا فُلَانُ». حَتَّى سَمَى سِتَّةً وَثَلَاثِينَ رَجُلًا ثُمَّ قَالَ: «إِنَّ فِيكُمْ، أَوْ مِنْكُمْ، فَاتَّقُوا اللَّهَ»

قَالَ: فَمَرَّ عُمَرُ عَلَى رَجُلٍ مِمَّنْ سَمَى مُقَنَّعٍ قَدْ كَانَ يَعْرِفُهُ قَالَ: مَا لَكَ؟ قَالَ: فَحَدَّثَهُ بِمَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: بُعْدًا لَكَ سَائِرَ الْيَوْمِ [٩٠].

٤٢٠

خُطْبَتُهُ فِي الْإِفْكِ وَقِصَّتِهِ

• عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ:

لَمَّا ذُكِرَ مِنْ شَأْنِي الَّذِي ذُكِرَ، وَمَا عَلِمْتُ بِهِ، قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي خَطِيبًا، وَمَا عَلِمْتُ بِهِ، فَتَشَهَّدَ، فَحَمِدَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَأَثْنَى عَلَيْهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ، ثُمَّ قَالَ:

«أَمَّا بَعْدُ، أَشِيرُوا عَلَيَّ فِي نَاسٍ أَنْبَأُوا أَهْلِي، وَإِنَّمَا اللَّهُ مَا عَلِمْتُ عَلَى أَهْلِي سُوءًا قَطُّ، وَأَبْنُوهُمْ بِمَنْ، وَاللَّهِ مَا عَلِمْتُ عَلَيْهِ مِنْ سُوءٍ قَطُّ، وَلَا دَخَلَ بَيْتِي قَطُّ، إِلَّا وَأَنَا حَاضِرٌ، وَلَا غِبْتُ فِي سَفَرٍ إِلَّا غَابَ مَعِيَ؟»

٩٠. مسند أحمد، حديث
أبي مسعود عُقْبَةُ بْنُ
عُمَرُ الْأَنْصَارِيِّ،
ج ٣٧ ص ٣٦، رقم
٢٢٣٤٨. المعجم
الكبير، الطبراني،
عياضُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ
أبي مسعود، ج ١٧
ص ٢٤٦، رقم ٦٨٧.

Bu esnada S'âd b. Mu'âz ayağa kalktı ve şöyle dedi: "Biliyoruz Yâ Resûlullah! Onların boyunlarını vuralım mı?"

Bu sözün üzerine, Hassân b. Sâbit'in annesinin kabilesinde olan Hazrecli bir adam ayağa kalktı: "Yalan söyledin, Allah'a yemin olsun ki onlar Evs kabilesinden olsalardı onların boyunlarını vurmak istemezdin." dedi.

Bunların üzerine mescidde Evs ve Hazrec arasında neredeyse şer bir hadise ortaya çıkacaktı. Ancak ben hâlâ olayı bilmiyordum. O günün akşamı, ihtiyacımı gidermek üzere dışarı çıktım. Ümmü Mistah da yanımdaydı. Bir an tökezledi. Bunun üzerine de:

"Perişan olasin Mistah!" dedi.

Dedim ki: "Ne sebeple oğluna beddua edersin?" Sustu. Sonra ikinci kez tökezledi.

Tekrardan: "Perişan olasin Mistah!" dedi.

Tekrar sordum: "Neden oğluna beddua ediyorsun?" Sonra üçüncü kez tökezledi ve yine: "Perişan olasin Mistah!" dedi. Artık sinirlendim ve tekrar sordum:

"Neden oğluna beddua edersin?"

"Allah'a yemin olsun ki ben ona sadece seninle ilgili şeyden dolayı beddua ediyorum." diye cevapladı.

"Benimle ilgili neyden?" diye sordum. Olanları bana anlattı.

Dedim ki: "Bunlar mı oldu?" dedim.

"Allah'a yemin olsun ki evet." dedi.

Ardından eve döndüm. Dışarı çıkmamın sebebi olan ihtiyacım bir anda kayboldu, artık ne az ne çok hiçbir şey hissetmiyordum. Hastalandım. Resûlullah'a [sas]: "Beni babamın evine gönder." dedim.

فَقَامَ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ فَقَالَ: نَرَى يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَنْ تَضْرِبَ أَعْنَاقَهُمْ،
فَقَامَ رَجُلٌ مِنَ الْخَزَرَجِ، وَكَانَتْ أُمُّ حَسَّانَ بِنْتُ ثَابِتٍ مِنْ رَهْطِ
ذَلِكَ الرَّجُلِ، فَقَالَ: كَذَبْتَ، أَمَا وَاللَّهِ لَوْ كَانُوا مِنَ الْأَوْسِ مَا أَحْبَبْتَ
أَنْ تَضْرِبَ أَعْنَاقَهُمْ،

حَتَّى كَادُوا أَنْ يَكُونَا بَيْنَ الْأَوْسِ وَالْخَزَرَجِ فِي الْمَسْجِدِ شَرًّا،
وَمَا عَلِمْتُ بِهِ، فَلَمَّا كَانَ مَسَاءُ ذَلِكَ الْيَوْمِ، خَرَجْتُ لِبَعْضِ حَاجَتِي،
وَمَعِيَ أُمُّ مِسْطَحٍ، فَعَثَرْتُ،
فَقَالَتْ: تَعِسَ مِسْطَحٌ،

فَقُلْتُ: عَلَامَ تَسْبِيْنِ ابْنِكَ؟ فَسَكَتَتْ،
ثُمَّ عَثَرَتِ الثَّانِيَةَ، فَقَالَتْ: تَعِسَ مِسْطَحٌ،
فَقُلْتُ: عَلَامَ تَسْبِيْنِ ابْنِكَ؟ ثُمَّ عَثَرَتِ الثَّالِثَةَ، فَقَالَتْ: تَعِسَ
مِسْطَحٌ، فَاثْتَهَرْتُهَا، فَقُلْتُ: عَلَامَ تَسْبِيْنِ ابْنِكَ؟
فَقَالَتْ: وَاللَّهِ مَا أَسْبُهُ إِلَّا فِيكَ،

فَقُلْتُ: فِي أَيِّ شَأْنِي؟ فَذَكَرْتُ لِي الْحَدِيثَ،
فَقُلْتُ: وَقَدْ كَانَ هَذَا؟
قَالَتْ: نَعَمْ وَاللَّهِ،

فَرَجَعْتُ إِلَى بَيْتِي، لَكَأَنَّ الَّذِي خَرَجْتُ لَهُ لَمْ أَخْرُجْ لَهُ، لَا أَجِدُ
مِنْهُ قَلِيلًا، وَلَا كَثِيرًا، وَوَعَكْتُ، فَقُلْتُ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ: أَرْسِلْنِي إِلَى بَيْتِ أَبِي،

Bir uşak ile beni gönderdi. Eve girdim. Annem Ümmü Rumân beni görünce: “Kızcağızım, seni buraya getiren de nedir?” diye sordu. Durumu ona haber verdim.

Dedi ki: “Sen sakınleş kendini üzme. Allah’a yemin olsun ki bir kadın ki güzel ve eşinin yanında sevgili olsun ve birçok ortakları olsun da ona haset edilmesin, hakkında konuşulmasın, bu mümkün değil!”

“Babamın haberi var mıdır?” diye sordum.

“Evet.” dedi. “Peki, Resûlullah’ın?” diye sordum.

“Resûlullah’ın da [sas] haberi vardır.” dedi. Gözlerim yaşla doldu, ağladım.

Babam Hz. Ebû Bekir, evin damında Kur’ân okuyordu, sesimi duyunca indi.

Anneme: “Ona ne oldu?” diye sordu.

Annem de: “Kendisi hakkında söylenenleri öğrenmiş.” dedi.

Babamın da gözlerinden yaşlar akmaya başladı: “Sana yemin ederim ki ey kızcağızım! Kesinlikle evine dönmelisin.” dedi. Eve döndüm. Anne babam da benimleydiler. Onlar hâlâ yanımdaydı ki Resûlullah [sas] ikindi vakti yanıma geldi. Annem ve babam biri sağıma biri soluma geçtiler. Resûlullah [sas] şehâdet getirdi, Allah’a lâıykı ile hamd-ü sena getirdikten sonra bana şöyle dedi:

“Ey Âişe! Eğer sen bir kötülük işlediysen ya da zulmettiysen Allah’a tövbe et. Muhakkak ki Allah [cc] kullannın tövbele-rini kabul eder.”

Ensârdan bir kadın geldi. Kapıya oturdu. Dedim ki: “Bu kadının bir şey demesinden utanmaz mısın?”

Babama: “Ona cevap ver.” dedim. “Ne diyeyim?” dedi.

فَأَرْسَلَ مَعِيَ الْغُلَامَ، فَدَخَلْتُ الدَّارَ، فَإِذَا أَنَا بِأُمِّ رُومَانَ فَقَالَتْ: مَا جَاءَ بِكَ يَا بُنَيَّةُ؟ فَأَخْبَرْتُهَا،

فَقَالَتْ: خَفَضِي عَلَيْكَ الشَّانَ، فَإِنَّهُ وَاللَّهِ لَقَلَّمَا كَانَتْ امْرَأَةً جَمِيلَةً تَكُونُ عِنْدَ رَجُلٍ يُحِبُّهَا وَلَهَا ضَرَائِرُ إِلَّا حَسَدْنَهَا وَقُلْنَ فِيهَا قُلْتُ، وَقَدْ عَلِمَ بِهِ أَبِي؟

قَالَتْ: نَعَمْ، قُلْتُ: وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟
قَالَتْ: وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَاسْتَعْبَرْتُ، فَبَكَيْتُ،
فَسَمِعَ أَبُو بَكْرٍ صَوْتِي وَهُوَ فَوْقَ الْبَيْتِ يَقْرَأُ، فَزَلَّ،
فَقَالَ لِأُمِّي: مَا شَأْنُهَا؟

قَالَتْ: بَلَغَهَا الَّذِي ذَكَرَ مِنْ أَمْرِهَا،

فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ، فَقَالَ: أَقْسَمْتُ عَلَيْكَ يَا بُنَيَّةُ، إِلَّا رَجَعْتُ إِلَى بَيْتِكَ، فَارْجِعْتُ، وَأَصْبَحَ أَبَوَايَ عِنْدِي، فَلَمْ يَزَالَا عِنْدِي، حَتَّى دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَ الْعَصْرِ، وَقَدْ اكْتَفَنِي أَبَوَايَ عَنْ يَمِينِي، وَعَنْ شِمَالِي، فَتَشَهَّدَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَحَمِدَ اللَّهَ وَاتَّئِنَّا عَلَيْهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ، ثُمَّ قَالَ:

« أَمَّا بَعْدُ يَا عَائِشَةُ، إِنْ كُنْتَ قَارَفْتَ سُوءٌ أَوْ ظَلَمْتَ، تُوبِي إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ»

وَقَدْ جَاءَتْ امْرَأَةٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فَهِيَ جَالِسَةٌ بِالْبَابِ، فَقُلْتُ: أَلَا تَسْتَحِي مِنْ هَذِهِ الْمَرْأَةِ أَنْ تَقُولَ شَيْئًا؟

فَقُلْتُ لِأُمِّي: أَجِبْهُ، فَقَالَ: أَقُولُ مَاذَا؟

Anneme: “Sen cevap ver.” dedim. O da: “Ne diyeyim?” dedi. İkisi de bir şey söylemeyince şehâdet getirdim, Allah’a hamd ettim, lâyıkiyla O’na sena ettim ve şöyle dedim:

“Allah’a yemin olsun ki eğer ben bunu yapmadım desem vallahi Allah benim doğruyu söylediğime şahittir. Sizde benim faydama bir şey yoktur (bana inanmayacaksınız).

Zira sizler konuyu konuşmuşsunuz hatta kalplerinize de telkin edilmiş. Eğer desem ki, evet böyle bir şey yaptım, Allah’a yemin olsun ki ben böyle bir şey yapmadım, sizler bana ‘Suçunu itiraf etti, bu sözle günahını yükledi!’ diyeceksiniz. Vallahi ben kendim için ve sizin için Yusuf’un [as] babasının misalinden başka misal bulamıyorum: **‘Artık bana düşen güzel bir sabırdır. Söylediklerinize karşı ancak Allah’tan yardım istenir...’** [Yûsuf, 10/83]

Resûlullah’a [sas] o sırada vahy nazil oldu. Vahiy hali üzerinden kalkınca yüzündeki sevinci görebiliyordum. Alnının terini silerken şöyle buyurdu: **“Müjde Ey Âişe! Allah Azze ve Celle senin iftiralardan berî olduğunu vahyetti.”**

Ancak çok kızgındım. Anne ve babam bana: “Kalk, eşinin yanına var!” dediler.

Dedim ki: “Allah’a yemin olsun ki ne O’nun yanına varacağım ne O’na ne de sizden birine teşekkür edeceğim. Çünkü siz duyduğunuzu inkâr etmediniz, ne de duyduklarınızdan dolayı gayrete geldiniz. Ben ancak bu iftiradan beni berî kılan Allah’a hamd ederim.”

Resûlullah [sas] benim evime gelmiş ve cariyeme benim hakkımda sormuştu. O da:

“Hayır, Allah’a yemin olsun ki onun bir ayıbını bilmem. Onda kusur olarak görebileceğim tek şey, uyuyakalır da koyun gelir hamurunu yedi.” -Ancak Hişâm cariyenin sözlerinden şüpheyne düştü.- Sahâbîlerden bazıları da kadına sinirlendi.

“Resûlullah’a doğruyu söyle!” dedi. O kadar ileri gittiler ki kötü sözler söylediler. Bunların üzerine Urve dedi ki: “Bu şekilde konuşana ayıplar olsun!”

فَقُلْتُ لِأُمِّي: أَجِيبِيهِ، فَقَالَتْ: أَقُولُ مَاذَا؟ فَلَمَّا لَمْ يُجِيبَاهُ تَشَهَّدْتُ،
فَحَمِدْتُ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ، وَأَتَيْتُ عَلَيْهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ، ثُمَّ قُلْتُ:
أَمَّا بَعْدُ، فَوَاللَّهِ لَئِنْ قُلْتُ لَكُمْ إِنِّي لَمْ أَفْعَلْ، وَاللَّهُ جَلَّ جَلَالُهُ
يَشْهَدُ إِنِّي لَصَادِقَةٌ، مَا ذَاكَ بِنَافِعِي عِنْدَكُمْ،

لَقَدْ تَكَلَّمْتُمْ بِهِ، وَأَشْرَبْتُهُ قُلُوبُكُمْ، وَلَئِنْ قُلْتُ لَكُمْ: إِنِّي قَدْ
فَعَلْتُ، وَاللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ يَعْلَمُ أَنِّي لَمْ أَفْعَلْ، لَتَقُولُنَّ: قَدْ بَاءَتْ بِهِ عَلَى
نَفْسِهَا، فَإِنِّي وَاللَّهُ مَا أَجِدُ لِي وَلَكُمْ مَثَلًا، إِلَّا أَبَا يُوسُفَ، وَمَا أَحْفَظُ
اسْمَهُ {صَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ}، [يوسف: ٨]

فَأَنْزَلَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَاعَتَيْدٍ فَرَفَعَ عَنْهُ،
وَإِنِّي لَأَسْتَبِينُ الشُّرُورَ فِي وَجْهِهِ، وَهُوَ يَمْسَحُ جَبِينَهُ، وَهُوَ يَقُولُ:
«أُبَشِّرِي يَا عَائِشَةُ، فَقَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بَرَاءَتِي»،

فَكُنْتُ أَشَدَّ مَا كُنْتُ غَضَبًا، فَقَالَ لِي أَبَوَايَ: قُومِي إِلَيْهِ،
قُلْتُ: وَاللَّهِ لَا أَقُومُ إِلَيْهِ، وَلَا أَحْمَدُهُ، وَلَا أَحْمَدُكُمْ، لَقَدْ سَمِعْتُمُوهُ
فَمَا أَنْكَرْتُمُوهُ، وَلَا غَيَّرْتُمُوهُ، وَلَكِنْ أَحْمَدُ اللَّهَ الَّذِي أَنْزَلَ بَرَاءَتِي،
وَلَقَدْ جَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنِي، فَسَأَلَ الْجَارِيَةَ
عَنِّي، فَقَالَتْ: لَا وَاللَّهِ، مَا أَعْلَمُ عَلَيْهَا عَيْبًا، إِلَّا أَنَّهَا كَانَتْ تَنَامُ حَتَّى
تَدْخُلَ الشَّاةُ، فَتَأْكُلَ حَمِيرَتَهَا،

-أَوْ عَجِينَتَهَا، شَكَّ هِشَامٌ- فَاَنْتَهَرَهَا بَعْضُ أَصْحَابِهِ،
وَقَالَ: اصْطَفِي رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، حَتَّى أَسْقُطُوا
لَهَا بِهِ، قَالَ عُرْوَةُ: فَعِيبَ ذَلِكَ عَلَى مَنْ قَالَهُ،

Cariye: “Hayır, Allah’a yemin olsun ki kuyumcu kırmızı altın külçesi hakkında ne biliyorsa ben de onun hakkında o kadarını bilirim.”

Bu konuşmalar, hakkında dedikodu edilen kişiye ulaşınca: “Sübhanallah, Allah’a yemin olsun ki ben hiçbir zaman bir kadının eteğini açmamışımdır.” dedi. Daha sonra bu kimse Allah yolunda şehid düşmüştür.”

Hiz. Âişe anlatmaya şöyle devam ediyor: “Allah, Zeyneb bt. Cahş’ın dinini korusun, o bu olayla ilgili hakkımda sadece hayır konuştu. Ancak kız kardeşi Hamne de bu günaha bulaşanlardandı. Münafık olduğu konuşulan Abdullah b. Übeyy, bu iftirayı başlatan ve insanları toplayan kimseydi. İçlerinde bu günahın en büyüğünü yüklenen de o oldu. Bunlarla beraber Mistah ve Hassân b. Sâbit de iftiraya katılanlardan oldu. Hiz. Ebû Bekir, Mistah’a bir daha asla yardım etmeyeceğine yemin etti. Bunun üzerine Allah (cc) şu ayeti indirdi: **‘İçinizden fazilet ve servet sahibi olanlar (vermekte) kusur etmesin..’** Burada kastedilen Hiz. Ebû Bekir’di. **‘...yakınlarına ve yoksullara vermekte...’** Burada kastedilen de Mistah’tır. **‘...Allah’ın size mağfiret etmesini istemez misiniz?’** [Nûr, 24/22]

Bunun üzerine Hiz. Ebû Bekir: ‘Evet, Allah’a yemin olsun ki bizler gerçekten bizi affetmesini isteriz.’ dedi.

Akabinde Hiz. Ebû Bekir, Mistah’a daha önceki gibi yardımda bulunmaya tekrardan başladı.”^[91]

91 Ahmed b. Hanbel, XL, 368 (24317). Buna yakın bir hadisi Buhârî de rivayet etmiştir. Buhârî, *Tefsiru'l-Kur'an*, 65; Müslim, *Tevbe*, 2770.

فَقَالَتْ: لَا وَاللَّهِ، مَا أَعْلَمُ عَلَيْهَا إِلَّا مَا يَعْلَمُ الصَّائِغُ عَلَى تَبْرِ
الذَّهَبِ الْأَحْمَرِ.

وَبَلَغَ ذَلِكَ الرَّجُلَ الَّذِي قِيلَ لَهُ، فَقَالَ: سُبْحَانَ اللَّهِ، وَاللَّهُ مَا
كَشَفْتُ كَنَفَ أَنْثَى قَطُّ، فَقُتِلَ شَهِيدًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ.

قَالَتْ عَائِشَةُ: فَأَمَّا زَيْنُبُ بِنْتُ جَحْشٍ فَعَصَمَهَا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ
بِدِينِهَا، فَلَمْ تَقُلْ إِلَّا خَيْرًا، وَأَمَّا أُخْتُهَا حَمْنَةُ فَهَلَكَتْ فِيْمَنْ هَلَكَ،
وَكَانَ الَّذِينَ تَكَلَّمُوا فِيهِ: الْمُنَافِقُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أُبَيٍّ، كَانَ يَسْتَوْشِيهِ
وَيَجْمَعُهُ، وَهُوَ الَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ، وَمِسْطَحٌ، وَحَسَّانُ بْنُ ثَابِتٍ
فَحَلَفَ أَبُو بَكْرٍ، أَنْ لَا يَنْفَعَ مِسْطَحًا بِنَافِعَةٍ أَبَدًا، فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ:
{وَلَا يَأْتَلِ أُولُو الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ} يَعْنِي: أَبَا بَكْرٍ {أَنْ يُؤْتُوا أُولِي
الْقُرْبَى وَالْمَسَاكِينَ} يَعْنِي: مِسْطَحًا {أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ
وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ} [النور: ٢٢]

فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: بَلَى وَاللَّهِ إِنَّا لَنُحِبُّ أَنْ تَغْفِرَ لَنَا.

وَعَادَ أَبُو بَكْرٍ لِمِسْطَحٍ بِمَا كَانَ يَصْنَعُ بِهِ [٩١].

٩١ مسند أحمد، مسند
النساء، مُسْنَدُ الصَّديقَةِ
عَائِشَةَ بِنْتُ الصَّديقِ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا،
ج ٤٠ ص ٣٦٨، رقم
٢٤٣١٧. وقريب منه
في صحيح البخاري،
٦٥ - كِتَابُ تَفْسِيرِ
الْقُرْآنِ، بَابُ {وَلَا
إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ
الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ،
بِأَنْفُسِهِمْ خَيْرًا}،
ج ٦ ص ١٠١، رقم
٤٧٥٠. وفي صحيح
مسلم، ٤٩ - كِتَابُ
التَّوْبَةِ، ١٠ - بَابُ
فِي حَدِيثِ الْإِفْكِ،
ج ٤ ص ٢١٢٩، رقم
٢٧٧٠.

Bazı Kimselerin Resûlullah'ın [sas] Yaptığından Kendilerini Uzak Tutmaları

• Mesrûk'tan [ra] rivayetle:

Hz. Âişe (r.anha) anlatıyor:

Peygamber [sas] bir gün bir şey yaptı ve bunun yapılmasına da izin verdi. Ancak bazı kimseler O'nun bu yaptığından uzak durdular. Bu halleri Resûlullah'a [sas] ulaştığında Allah'a hamd getirdikten sonra şöyle buyurdu:

“Bazı insanlara ne oluyor ki benim yaptığım bir şeyden kendilerini berî (uzak) tutuyorlar! Allah'a yemin olsun ki ben Allah'ı onlardan daha iyi bilirim ve onlardan daha çok Allah'tan korkarım.”^[92]

Resûlullah'ın [sas] Lanetlediği Kimseler

• Amr b. Ebû Kurre'den [ra] rivayetle:

Huzeyfe, Medâin'de bulunduğu sıralarda, Resûlullah'ın [sas] kızgın iken bazı sahâbiler hakkında söylediklerini insanlara anlatıyordu. Onun bu sözlerini duyanlar, kalkıp Selmân'ın [ra] yanına gittiler ve Huzeyfe'nin anlattıklarını ona haber verdiler.

Selmân [ra] ise sadece: “Huzeyfe ne söylediğini daha iyi bilir.” dedi. Bunun üzerine Huzeyfe'nin [ra] yanına geri döndüler ve ona sözlerini Selmân'a [ra] haber verdiklerini, Selmân'ın ise bu sözleri ne doğruladığını ne de yalanladığını bildirdiler.

Huzeyfe de [ra] kalktı, tarlada çalışmakta olan Selmân'ın yanına gitti: “Ey Selmân! Benim Resûlullah'tan [sas] duyduğumu tasdik etmekten seni alıkoyan da nedir?” diye sordu.

⁹² Buhârî, *el-Edeb*, 6101; Müslim, *el-Fedâil*, 2356.

٤٢١

خُطِبَتْهُ وَقَدْ تَنَزَّهَ قَوْمٌ عَنْ بَعْضِ مَا يَصْنَعُ

• عَنْ مَسْرُوقٍ:

قَالَتْ عَائِشَةُ:

صَنَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْئًا فَرَخَّصَ فِيهِ، فَتَنَزَّهَ عَنْهُ قَوْمٌ،
فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَخَطَبَ فَحَمِدَ اللَّهَ ثُمَّ قَالَ:
«مَا بَالُ أَقْوَامٍ يَتَنَزَّهُونَ عَنِ الشَّيْءِ أَصْنَعُهُ، فَوَ اللَّهُ إِنِّي لَأَعْلَمُهُمْ
بِاللَّهِ، وَأَشَدُّهُمْ لَهُ خَشْيَةً» [٩٢].

٤٢٢

خُطِبَتْهُ فِي عَهْدِهِ مَعَ رَبِّهِ فِيمَنْ لَعَنَ

• عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي قُرَّةَ، قَالَ:

كَانَ حُدَيْفَةُ بِالْمَدَائِنِ فَكَانَ يَذْكُرُ أَشْيَاءَ قَالَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لِلْأَنْاسِ مِنْ أَصْحَابِهِ فِي الْعُصْبِ، فَيَنْطَلِقُ نَاسٌ مِمَّنْ
سَمِعَ ذَلِكَ مِنْ حُدَيْفَةَ فَيَأْتُونَ سَلْمَانَ فَيَذْكُرُونَ لَهُ قَوْلَ حُدَيْفَةَ،
فَيَقُولُ سَلْمَانُ: حُدَيْفَةُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُ، فَيَرْجِعُونَ إِلَى حُدَيْفَةَ
فَيَقُولُونَ لَهُ قَدْ ذَكَرْنَا قَوْلَكَ لِسَلْمَانَ فَمَا صَدَّقَكَ وَلَا كَذَّبَكَ،
فَأَتَى حُدَيْفَةَ سَلْمَانٌ وَهُوَ فِي مَبَقْلَةٍ فَقَالَ: يَا سَلْمَانُ، مَا يَمْنَعُكَ
أَنْ تُصَدِّقَنِي بِمَا سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟

٩٢ صحيح البخاري،
٧٨ - كتاب الأدب،
باب مَنْ لَمْ يُوَاجِهْ
النَّاسَ بِالْعِتَابِ، ج ٨
ص ٢٦، رقم ٦١٠١.
صحيح مسلم، ٤٣ -
كتاب الفضائل،
٣٥ - باب علمه صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِاللَّهِ
تَعَالَى وَشِدْوِ خَشْيَتِهِ،
ج ٤ ص ١٨٢٩، رقم
٢٣٥٦.

Selman dedi ki: “Resûlullah (sas), [bazen] öfkeleniyordu ve öfke ile bazı sahâbîlere bir şeyler diyordu. Hoşnut oluyor ve hoşnutlukla da bazı sahâbîlere bir şeyler diyordu. Birbirlerini seven insanları birbirlerine düşman edecek bu tavrını sonlandırmayacak mısın? Yoksa ihtilaf ve ayrılık çıkacak. Sen de Resûlullah’ın (sas) şöyle buyurduğunu gayet iyi biliyorsun:

‘Ümmetimden kime kızgınlıkla kötü söz söylemişsem ya da ona lanet etmişsem; muhakkak ki ben de Âdemoğulları’ndanım ve onların öfkelenmeleri gibi ben de öfkelenirim. Allah (cc) beni âlemlere rahmet olarak gönderdi. Allah’ım! Lanet ettiğim şeyleri, kıyamet günü onlar için birer rahmet vesilesi kıl!’

Artık ya buna son verirsin ya da Hz. Ömer’e bu durumu yazarım.”^[93]

• Ebû Hüreyre’den (ra) rivayetle:

Peygamber (sas) buyurdu ki:

“Allah’ım, senden mutlaka yerine getireceğin bir ahit alıyorum. Ben ancak bir beşerim.

Herhangi bir mümine eziyet etmişsem ya da kötü söz söylemişsem ya da lanet etmişsem ya da dövmüşsem; bunları kıyamet günü onlar için bir namaz, bir zekât, sana yaklaştıracak bir vesile kıl!”^[94]

⁹³ Ebû Dâvûd, *Sünnet*, 4659; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IX, 110, (23706), (23721).

⁹⁴ Müslim, *Birr*, 2601; Buhârî, *Deavât*, 6361.

فَقَالَ سَلْمَانُ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَغْضَبُ
فَيَقُولُ فِي الْغَضَبِ لِنَاسٍ مِنْ أَصْحَابِهِ، وَيَرْضَى فَيَقُولُ فِي الرِّضَا لِنَاسٍ
مِنْ أَصْحَابِهِ، أَمَا تَنْتَهِي حَتَّى تُورِثَ رِجَالًا حُبَّ رِجَالٍ وَرِجَالًا بُغْضَ
رِجَالٍ، وَحَتَّى تُوقِعَ اخْتِلَافًا وَفُرْقَةً؟ وَلَقَدْ عَلِمْتُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطَبَ فَقَالَ:

«أَيُّمَا رَجُلٍ مِنْ أُمَّتِي سَبَبْتُهُ سَبَبَةً، أَوْ لَعَنْتُهُ لَعْنَةً فِي غَضَبِي، فَإِنَّمَا
أَنَا مِنْ وَلَدِ آدَمَ أَغْضَبَ كَمَا يَغْضُبُونَ، وَإِنَّمَا بَعَثَنِي رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ،
فَاجْعَلْهَا عَلَيْهِمْ صَلَاةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

وَاللَّهُ لَتَنْتَهِيَنَّ أَوْ لَا كُتِبَنَّ إِلَى عُمَرَ [٩٣].

• عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ:

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَتَّخِذُ عِنْدَكَ عَهْدًا لَنْ تُخْلِفَنِيهِ، فَإِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ،

فَأَيُّ الْمُؤْمِنِينَ آذَيْتُهُ شَتَمْتُهُ، لَعَنْتُهُ، جَلَدْتُهُ، فَاجْعَلْهَا لَهُ صَلَاةً
وَزَكَاةً، وَقُرْبَةً تُقَرِّبُهُ بِهَا إِلَيْكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ [٩٤].»

- ٩٣ - سنن أبي داود،
٣٩ - كتاب السنن،
بَابُ فِي التَّهْنِ عَنْ
سَبِّ أَصْحَابِ رَسُولِ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ، ج ٤ ص ٢١٥،
رقم ٤٦٥٩. مسند
أحمد، حديث سلمان
الفارسي، ج ٣٩
ص ١١٠، رقم ٢٣٧٠٦
ورقم ٢٣٧٢١.
- ٩٤ - صحيح مسلم،
٤٥ - كتاب البر
وَالصَّلَاةِ وَالْأَدَابِ،
٢٥ - بَابُ مَنْ لَعَنَهُ
النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ، أَوْ سَبَّهُ، أَوْ
دَعَا عَلَيْهِ، وَلَيْسَ هُوَ
أَهْلًا لِذَلِكَ، كَانَ لَهُ
زَكَاةٌ وَأَجْرًا وَرَحْمَةٌ،
ج ٤ ص ٢٠٠٨،
رقم ٢٦٠١. صحيح
البخاري، ٨٠ -
كِتَابُ الدَّعَوَاتِ،
بَابُ قَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
«مَنْ آذَيْتُهُ فَاجْعَلْهُ لَهُ
زَكَاةً وَرَحْمَةً»، ج
٨٠، ص ٧٧، رقم ٦٣٦١.

Ölülere Sövmenin Nehyedilişi

• İbn Abbâs'tan (ra) rivayetle:

Bir adam Câhiliye döneminde ölen babasına sövdü. Abbâs (ra) da adama bir tokat attı. Bu adamın kavmi toplandı: “Tokat attığı gibi ona da bir tokat atılmalı!” dediler. Silahlarını kuşandılar. Bu durum Resûlullah’a ulaşınca minbere çıktı ve buyurdu ki:

“Ey insanlar! Yeryüzünde Allah için en kıymetli kimse kimdir?”

“Sensin.” dediler.

“Muhakkak ki Abbâs bendendir, ben de ondanım. Ölülerimize sövmeyin! Yoksa dirilerimize eziyet etmiş olursunuz.”

O insanlar geldiler ve şöyle dediler: “Yâ Resûlullah! Senin öfkenden Allah’a sığınınız. Bizler için af dile!”^[95]

Fitne Üzerine

• Abdullah b. Ömer'den (ra) rivayetle:

Resûlullah'ın (sas) minberi üzerinde şöyle buyurduğunu duydum:

“Allah’a yemin olsun ki fitne işte bu taraftadır!” Doğuyu işaret ediyordu.

“Şeytanın boynuzunun doğacağı yerededir!”^[96]

⁹⁵ Nesâî, *Kasâme*, 4775; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 466 (2734).

⁹⁶ Buhârî, *Menâ-kib*, 3511.

٤٢٣

خُطْبَتُهُ يَنْهَى عَنْ سَبِّ أَمْوَاتِهِ

• عن ابن عباس:

أَنَّ رَجُلًا وَقَعَ فِي أَبِي كَانَ لَهُ فِي الْجَاهِلِيَّةِ، فَلَطَمَهُ الْعَبَّاسُ، فَجَاءَ قَوْمُهُ فَقَالُوا: لِيَلْطِمَنَّه كَمَا لَطَمَهُ، فَلَبِسُوا السَّلَاحَ، فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَصَعِدَ الْمِنْبَرَ فَقَالَ:

«أَيُّهَا النَّاسُ، أَيُّ أَهْلِ الْأَرْضِ تَعْلَمُونَ أَكْرَمَ عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ؟»
فَقَالُوا: أَنْتَ.

فَقَالَ: «إِنَّ الْعَبَّاسَ مِنِّي وَأَنَا مِنْهُ، لَا تَسُبُّوا مَوْتَانَا، فَتُؤْذُوا أَحْيَاءَنَا»
فَجَاءَ الْقَوْمُ فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، نَعُودُ بِاللَّهِ مِنْ غَضَبِكَ،
اسْتَغْفِرْ لَنَا [٩٥].

٤٢٤

فِي الْفِتَنِ

• عن عبد الله بن عمر رضي الله عنهما، قَالَ:

سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ:

«أَلَا إِنَّ الْفِتْنَةَ هَا هُنَا» يُشِيرُ إِلَى الْمَشْرِقِ «مِنْ حَيْثُ يَطْلُعُ قَرْنُ

الشَّيْطَانِ [٩٦].»

٩٥ سنن النسائي، ٤٥ - كِتَابُ الْقِسَامَةِ،
الْقَوْدُ مِنَ اللَّطْمَةِ، ج ٨
ص ٣٣، رقم ٤٧٧٥.
مسند أحمد، مُسْنَدُ
عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْعَبَّاسِ
بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، ج ٤
ص ٤٦٦، رقم ٢٧٣٤.
٩٦ صحيح البخاري، ٦١ -
كِتَابُ الْمَنَاقِبِ، ٦
بَابُ، ج ٤ ص ١٨١،
رقم ٣٥١١.

425

Yas Tutmak

- Zeyneb bt. Ebû Seleme'den [ra] rivayetle:

Peygamber'in [sas] hanımı Ümmü Seleme'nin yanına girdim. Dedi ki: "Resûllullah'ın [sas] şöyle buyurduğunu duydum:

'Allah'a ve ahiret gününe iman eden bir kadının ölünün ardından üç günden fazla yas tutması helâl değildir. Ancak ölen kocası ise bu süre dört ay on gündür.'

Bir keresinde de Zeyneb bt. Cahş'ın [ra] yanına girdim. Erkek kardeşi vefat etmişti. Koku isteyip kendisine sürdü. Sonra şöyle dedi: 'Benim kokuya ihtiyacım yoktur. Ancak Resûllullah'ın [sas] minberi üzerinde:

'Allah'a ve ahiret gününe iman eden bir kadının ölen kimse için üç günden fazla yas tutması helal değildir. Ancak ölen kocası ise bu süre dört ay on gündür.'^[97] buyurduğunu duydum."

426

İçki Kapları

- İbn Abbâs'tan [ra] rivayetle:

Abdü'l-Kays heyeti Resûlullah'a [sas] geldi.

Dediler ki: "Senin ve bizim aramızda, Mudar kabilesinden olan müşrikler var. Bu sebeple bizler, haram ayların dışında sana gelemiyoruz. O halde sen de bizlere yaptığımızda cennete gireceğimiz ve bizden sonrakileri de yapmaya çağıracağımız birtakım ameller emret!"

٤٢٥

الحَدَاد

• عَنْ زَيْنَبِ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ أَخْبَرَتْهُ، قَالَتْ:
 دَخَلْتُ عَلَى أُمِّ حَبِيبَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَتْ:
 سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ:
 «لَا يَحِلُّ لِمَرْأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، تُحِدُّ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ
 ثَلَاثٍ إِلَّا عَلَى زَوْجٍ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا»،
 ثُمَّ دَخَلْتُ عَلَى زَيْنَبِ بِنْتِ جَحْشٍ حِينَ تُؤَفِّي أَخُوَهَا، فَدَعَتِ
 بِطَيْبٍ، فَمَسَّتْ بِهِ، ثُمَّ قَالَتْ: مَا لِي بِالطَّيِّبِ مِنْ حَاجَةٍ، غَيْرَ أَنِّي
 سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْمَنْبَرِ يَقُولُ:
 «لَا يَحِلُّ لِمَرْأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، تُحِدُّ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ
 ثَلَاثٍ، إِلَّا عَلَى زَوْجٍ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا»^[٩٧].

٤٢٦

أَوَانِي الْحُمْرِ

عن ابنِ عَبَّاسٍ: فَقَالَ: قَدِيمٌ وَفَدُ عَبْدُ الْقَيْسِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى
 اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ،

فَقَالُوا: إِنَّ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ الْمُشْرِكِينَ مِنْ مُضَرَ، وَإِنَّا لَا نَصِلُ إِلَيْكَ
 إِلَّا فِي أَشْهُرٍ حُرْمٍ، فَمُرْنَا بِجَمَلٍ مِنَ الْأَمْرِ إِنْ عَمِلْنَا بِهِ دَخَلْنَا الْجَنَّةَ،
 وَنَدْعُو إِلَيْهَا مَنْ وَرَاءَنَا،

٩٧ صحيح البخاري، ٢٣

- كِتَابُ الْجَنَائِزِ، بَابُ
 إِحْدَادِ الْمَرْأَةِ عَلَى غَيْرِ
 زَوْجِهَا، ج ٢ ص ٧٨،
 رقم ١٢٨١.

Bunun üzerine Resûlullah [sas] şöyle buyurdu: “Dört şeyi sizlere emrediyor ve dört şeyi sizlerden nehyediyorum: Sizlere Allah’a imanı emrediyorum! Allah’a iman nedir biliyor musunuz? Allah’tan başkasının ilâh olmadığına şahitlik etmek, namazı ikâme etmek, zekâtı vermek, ganimetten beşte birini vermektir. Sizleri dört şeyden nehyediyorum: Dubba^[98] ve nakîr^[99] denilen kaplarda, ziftlenmiş kaplarda^[100] ve hanteme^[101] denen kapta bir şey içmeyiniz!”^[102]

427

İçki (Şarap)

98 el-Buda: Kabağın içini oyup içkiyi ona koyarlardı (daha etkili ve kaliteli olsun diye)

99 el-Nekir: Odu-
nun içini oyup içine hurma ve hurma cinsinden olan içecekleri konulan odundan kap(içi daha keskin olsun diye).

100 ez-Zurufu el-Muzefetete: içi zift ile sıvanmış kap.

101 el-Hintem: Çömlektен yapılmış kap veya büyük çömlek, içki bu kapta daha keskin olsun diye bu kaplara konurdu.

102 Buhârî, *Tevhîd*, 7556.

103 Müslim, *Müşakât*, 1578.

• Ebû Sa’îd el-Hudrî’den [ra] rivayetle:

Resûlullah’ın [sas] Medine’de hutbede şöyle buyurduğunu duydum:

“Ey insanlar! Muhakkak ki Allah [cc] şarabı ayıplıyor. Belki de onun hakkında bir emir indirecek. Kimin varsa ya satсын ya da faydalansın!”

Az bir zaman sonra Resûlullah [sas] şöyle buyurdu:

“Muhakkak ki Allah [cc] şarabı haram kıldı! Kim bu ayet-ten haberdar olduysa sakın onu içmesin ve satmasın!”

Bunun üzerine insanlar yanlarındaki tüm şarapları Medi-ne’nin yollarına döktüler.^[103]

قَالَ: «أَمُرُّكُمْ بِأَرْبَعٍ وَأَنْهَاكُمْ عَنْ أَرْبَعٍ: أَمُرُّكُمْ بِالْإِيمَانِ بِاللَّهِ، وَهَلْ تَدْرُونَ مَا الْإِيمَانُ بِاللَّهِ؟ شَهَادَةُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَإِقَامُ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءُ الزَّكَاةِ، وَتُعْطُوا مِنَ الْمَغْنَمِ الْخُمْسَ، وَأَنْهَاكُمْ عَنْ أَرْبَعٍ: لَا تَشْرَبُوا فِي الدُّبَاءِ^[٩٨]، وَالنَّفِيرِ^[٩٩]، وَالظُّرُوفِ الْمُزَفَّةِ^[١٠٠]، وَالْحَنْتَمَةِ^[١٠١]»^[١٠٢].

٤٢٧

الْخَمْرُ

• عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ:

سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ بِالْمَدِينَةِ، قَالَ: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُعَرِّضُ بِالْخَمْرِ، وَلَعَلَّ اللَّهَ سَيُنْزِلُ فِيهَا أَمْرًا، فَمَنْ كَانَ عِنْدَهُ مِنْهَا شَيْءٌ فَلْيَبِيعْهُ وَلْيَنْتَفِعْ بِهِ»، قَالَ: فَمَا لَبِثْنَا إِلَّا يَسِيرًا حَتَّى قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى حَرَّمَ الْخَمْرَ، فَمَنْ أَدْرَكَتْهُ هَذِهِ الْآيَةُ وَعِنْدَهُ مِنْهَا شَيْءٌ فَلَا يَشْرَبْ، وَلَا يَبِيعْ»،

قَالَ: فَاسْتَقْبَلَ النَّاسُ بِمَا كَانَ عِنْدَهُ مِنْهَا فِي طَرِيقِ الْمَدِينَةِ فَسَفَكُوهَا^[١٠٣].

٩٨ الدُّبَاءُ : الْقَرْع، كانوا

يَنْتَبِذُونَ فِيهَا فَتَسْرِعُ الشَّدَّةُ فِي الشَّرَابِ.

٩٩ النْفِير: خَشْبَةٌ تَنْقُرُ فَيَتَخَذُ فِيهَا نَبِيذٌ مِنَ

التَّمْرِ وَنَحْوِهِ

١٠٠ الظُّرُوفُ الْمُزَفَّةُ :

الْأَوْعِيَةُ الْمُطْلِيَةُ بِالْقَارِ "الرَّفَتْ".

١٠١ الحَنْتَمَةُ : إِنْاءٌ أَوْ جَرَّةٌ

كَبِيرَةٌ تَشْتَدُّ فِيهَا

الْخَمْرُ وَتَكُونُ أَكْثَرُ سُكْرًا

١٠٢ صحيح البخاري،

٩٧ - كِتَابُ التَّوْحِيدِ،

بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى:

{وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا

تَعْمَلُونَ}، ج ٩

ص ١٦١، رقم

٧٥٥٦.

١٠٣ صحيح مسلم، ٢٢

- كِتَابُ الْمُسَاقَاةِ،

١٢ - بَابُ تَحْرِيمِ

بَيْعِ الْخَمْرِ، ج ٣

ص ١٢٠٥، رقم

١٥٧٨.

İkram-ı İlâhî

- Ebû Katâde'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) bizlere hutbesinde şöyle buyurdu:

“Sizler bugün öğleden sonra ve bu gece yürüyecek ve nihayetinde İnşallah yanın suya varacaksınız.”

Bunun üzerine insanlar yola koyuldular, kimse kimseyi görmüyordu.

Ebû Katâde dedi ki: Resûlullah (sas) da yola devam etti, derken gece yarısı oldu. Ben de Resûlullah'ın (sas) yanındaydım. Kendisi uyuyakaldı. Bineğinin üzerinden (uyuklamadan ötürü) biraz kaydı. Ben de hemen yanına gidip O'nu uyandırmadan bineğin üzerinde doğrulana kadar O'nu (sas) destekledim.

Sonra gecenin çoğu gidene dek yine yola devam etti. Resûlullah (sas) tekrardan bineğinin üzerinden biraz kaydı. Ben de hemen O'na yetişip uyandırmadan bineğinin üzerinde doğrulana kadar O'nu (sas) destekledim.

Sonra yine yola devam etti. Seher vaktinin sonu geldiği sırada öncekilerden daha çok bineği üzerinden kaydı. Hatta neredeyse düşüyordu. Hemen yanına vardım ve O'nu destekledim. Başını kaldırdı.

“Kim o?” buyurdu.

“Ebû Katâde.” dedim.

“Ne zamandan beridir benimle yürüyorsun?” buyurdu.

“Geceden beri yürüyorum.” dedim.

“Peygamberini koruduğundan dolayı Allah da seni korusun!” buyurdu.

٤٢٨

لُطْفُ اللَّهِ

• عَنْ أَبِي قَتَادَةَ، قَالَ:

خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ:

«إِنَّكُمْ تَسِيرُونَ عَشِيَّتَكُمْ وَلَيْلَتَكُمْ، وَتَأْتُونَ الْمَاءَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ غَدًا»، فَاَنْطَلَقَ النَّاسُ لَا يَلُوي أَحَدٌ عَلَى أَحَدٍ،

قَالَ أَبُو قَتَادَةَ: فَتَيْنَمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسِيرُ حَتَّى ابْهَارَ اللَّيْلِ، وَأَنَا إِلَى جَنْبِهِ، قَالَ: فَنَعَسَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَمَالَ عَنْ رَاحِلَتِهِ، فَأَتَيْتُهُ فَدَعَمْتُهُ مِنْ غَيْرِ أَنْ أُوقِظَهُ حَتَّى اعْتَدَلَ عَلَى رَاحِلَتِهِ،

قَالَ: ثُمَّ سَارَ حَتَّى تَهَوَّرَ اللَّيْلُ، مَالَ عَنْ رَاحِلَتِهِ، قَالَ: فَدَعَمْتُهُ مِنْ غَيْرِ أَنْ أُوقِظَهُ حَتَّى اعْتَدَلَ عَلَى رَاحِلَتِهِ،

قَالَ: ثُمَّ سَارَ حَتَّى إِذَا كَانَ مِنْ آخِرِ السَّحَرِ، مَالَ مَيْلَةً هِيَ أَشَدُّ مِنَ الْمَيْلَتَيْنِ الْأُولَيَيْنِ، حَتَّى كَادَ يَنْجَفِلُ، فَأَتَيْتُهُ فَدَعَمْتُهُ، فَرَفَعَ رَأْسَهُ، فَقَالَ: «مَنْ هَذَا؟»

قُلْتُ: أَبُو قَتَادَةَ،

قَالَ: «مَتَى كَانَ هَذَا مَسِيرِكَ مِنِّي؟»

قُلْتُ: مَا زَالَ هَذَا مَسِيرِي مُنْذُ اللَّيْلَةِ،

قَالَ: «حَفِظَكَ اللَّهُ بِمَا حَفِظْتَ بِهِ نَبِيَّهٗ»،

Ardından: *“İnsanların gözünden kaybolduk mu dersin? Kimseyi görüyor musun?”* diye sordu.

Dedim ki: *“İşte şurada bir atlı var.”* dedim. Sonra: *“Şurada başka birisi daha var.”* diye ekledim. Nihayet toplanıp yedi yolcu olduk.

Resûlullah (sas) yoldan çıkıp uyumak için başını bir yere koydu.

“Bizim için namazımıza dikkat edin!” buyurdu.

İçimizde ilk Resûlullah (sas) uyandı. Güneş sırtına vurmuştu. Biz de telaşla kalktık.

Resûlullah (sas): *“Bineklerinize binin!”* buyurdu.

Derhal bindik ve yola koyulduk. Güneş yükselince bineğinden indi. İçinde biraz su bulunan yanımdaki su kabımı istedi. Onunla hafif bir abdest aldı. Kabın içinde biraz su kalmıştı.

Sonra Ebû Katâde'ye: *“Su kabını bizim için muhafaza et. Onun için bir haber çıkacaktır.”* buyurdu.

Sonra Bilâl (ra) namaz için ezanı okudu. Resûlullah (sas) iki rek'at namaz kıldı. Ardından sabah namazını kıldı. Her gün yaptığı gibi yaptı.

Sonra bineğine bindi, bizler de bineklerimize bindik. Bu arada da: *“Acaba namazımız hakkındaki bu gevşekliğimizin kefareti ne ki?”* diye birbirimizle fısıldaşmaya başladık.

Sonra Resûlullah (sas): *“Sizin için bende örnek vardır.”* buyurdu.

Daha sonra: *“Uyku sebebiyle bir gevşeklik yoktur. Gevşek davranmak ancak diğer namazın vakti gelene kadar vaktinin namazını kılmamaktır. Kim de böyle uyuyup kalırsa uyandığında o namazını kılsın. Ertesi gün ise o namazı vaktinde kılsın.”* buyurdu.

ثُمَّ قَالَ: «هَلْ تَرَانَا نَخْفَى عَلَى النَّاسِ؟»، ثُمَّ قَالَ: «هَلْ تَرَى مِنْ أَحَدٍ؟»

قُلْتُ: هَذَا رَاكِبٌ، ثُمَّ قُلْتُ: هَذَا رَاكِبٌ آخَرُ، حَتَّى اجْتَمَعْنَا فَكُنَّا سَبْعَةَ رُكَبٍ،

قَالَ: فَمَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الطَّرِيقِ، فَوَضَعَ رَأْسَهُ،

ثُمَّ قَالَ: «احْفَظُوا عَلَيْنَا صَلَاتَنَا»،

فَكَانَ أَوَّلَ مَنْ اسْتَيْقَظَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالشَّمْسُ

فِي ظَهْرِهِ، قَالَ: فَقُمْنَا فَرَعَيْنِ،

ثُمَّ قَالَ: «ارْكَبُوا»، فَارْكَبْنَا فَسِرْنَا حَتَّى إِذَا ارْتَفَعَتِ الشَّمْسُ نَزَلَ،

ثُمَّ دَعَا بِمِضَاةٍ كَانَتْ مَعِيَ فِيهَا شَيْءٌ مِنْ مَاءٍ، قَالَ: فَتَوَضَّأَ مِنْهَا وَضُوءًا دُونَ وَضُوءٍ، قَالَ: وَبَقِيَ فِيهَا شَيْءٌ مِنْ مَاءٍ،

ثُمَّ قَالَ لِأَبِي قَتَادَةَ: «احْفَظْ عَلَيْنَا مِضْأَتَكَ، فَسَيَكُونُ لَهَا نَبَأٌ»،

ثُمَّ أَذَّنَ بِأَلَالٍ بِالصَّلَاةِ، فَصَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

رُكْعَتَيْنِ، ثُمَّ صَلَّى الْغَدَاةَ، فَصَنَعَ كَمَا كَانَ يَصْنَعُ كُلَّ يَوْمٍ،

قَالَ: وَرَكِبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَارْكَبْنَا مَعَهُ، قَالَ:

فَجَعَلَ بَعْضُنَا يَهْمِسُ إِلَى بَعْضٍ مَا كَفَّارُهُ مَا صَنَعْنَا بِتَفْرِيطِنَا فِي صَلَاتِنَا؟

ثُمَّ قَالَ: «أَمَّا لَكُمْ فِي أُسْوَةٍ»،

ثُمَّ قَالَ: «أَمَّا إِنَّهُ لَيْسَ فِي النَّوْمِ تَفْرِيطٌ، إِنَّمَا التَّفْرِيطُ عَلَى مَنْ

لَمْ يُصَلِّ الصَّلَاةَ حَتَّى يَجِيءَ وَقْتُ الصَّلَاةِ الْآخَرَى، فَمَنْ فَعَلَ ذَلِكَ

فَلْيُصَلِّهَا حِينَ يَنْتَبِهُ لَهَا، فَإِذَا كَانَ الْغَدُ فَلْيُصَلِّهَا عِنْدَ وَقْتِهَا»،

Sonra da: “İnsanların yaptıklarına ne dersiniz? Peygamberlerini kaybetmiş olarak sabahladılar.” dedi.

Ebû Bekir ve Ömer: “Resûlullah sizden sonra gelmektedir, o sizi geride bırakmaz.” dediler.

İnsanlarsa: “Resûlullah [sas] önünüzdendir.” dediler. “Eğer Ebû Bekir’e ve Ömer’e itaat etseydiniz (dinleseydiniz) doğru yolda olurdunuz.”

Artık gündüzün iyice ilerlediği ve her şeyin sıcaktan iyice ısındığı bir vakitte insanların yanına vardık.

İnsanlar: “Yâ Resûlullah! Helâk olduk, susadık!” dediler.

Resûlullah [sas]: “Sizlere helâk yoktur!” buyurdu. Ardından: “Bana küçük kâsemi getirin!” buyurdu. Su kabını da istedi. Resûlullah [sas] döküyor, Ebû Katâde insanlara su dağıtıyordu. İnsanlar kapta su olduğunu görünce, hemen kaba doğru yığıldılar.

Resûlullah [sas] onlara: “Terbiyenizi güzelleştirin, hepinizin susuzluğunu giderilecektir.” buyurdu.

Ebû Katâde anlatmaya devam ediyor: Denileni yaptılar. Resûlullah [sas] su koyuyor, ben de insanlara dağıtıyordum. Benden ve Resûlullah’tan [sas] başka su içmeyen kalmadı. Resûlullah [sas] tekrar su koydu ve bana:

“İç!” buyurdu.

“Sen içmeden içmem Yâ Resûlullah!” dedim.

“Bir topluluğun sâkîsi (su vereni) suyu en son içenidir.” buyurdu. Ben de içtim. Ardından da Resûlullah [sas] içti. Artık insanlar, suya kanmış ve rahatlamış olarak geldiler.

ثُمَّ قَالَ: «مَا تَرَوْنَ النَّاسَ صَنَعُوا؟» قَالَ: ثُمَّ قَالَ: «أَصْبَحَ النَّاسُ فَقَدُوا نَبِيَّهُمْ»،

فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ، وَعُمَرُ: رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَكُمْ، لَمْ يَكُنْ لِيُخَلِّفَكُمْ،

وَقَالَ النَّاسُ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ أَيْدِيكُمْ، فَإِنْ يُطِيعُوا أَبَا بَكْرٍ، وَعُمَرَ يَرْشُدُوا،

قَالَ: فَانْتَهَيْنَا إِلَى النَّاسِ حِينَ امْتَدَّ النَّهَارُ، وَحَمِيَ كُلُّ شَيْءٍ، وَهُمْ يَقُولُونَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلَكْنَا، عَطِشْنَا،

فَقَالَ: «لَا هُلْكَ عَلَيْكُمْ»، ثُمَّ قَالَ: «أَطْلِقُوا لِي غَمْرِي» قَالَ: وَدَعَا بِالْمِیْضَاءِ، فَجَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُبُّ، وَأَبُو قَتَادَةَ يَسْقِيهِمْ، فَلَمْ يَعْذُ أَنْ رَأَى النَّاسُ مَاءً فِي الْمِیْضَاءِ تَكَاثَبُوا عَلَيْهَا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَحْسِنُوا الْمَلَأَ كُلُّكُمْ سَيْرَوَى»

قَالَ: فَفَعَلُوا، فَجَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُبُّ وَأَسْقِيهِمْ حَتَّى مَا بَقِيَ غَيْرِي، وَغَيْرُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: ثُمَّ صَبَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ لِي: «اشْرَبْ»،

فَقُلْتُ: لَا أَشْرَبُ حَتَّى تَشْرَبَ يَا رَسُولَ اللَّهِ

قَالَ: «إِنَّ سَاقِي الْقَوْمِ آخِرُهُمْ شُرْبًا»، قَالَ: فَشَرِبْتُ، وَشَرَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: فَأَتَى النَّاسُ الْمَاءَ جَامِينَ رِوَاءً،

Abdullah b. Rebâh dedi ki: “Ben bu hadisi Mescidü’l-Câmi’de rivayet ediyorken bir anda İmrân b. Husayn bana: “Nasıl anlattığına dikkat et ey genç! Ben de o geceki yolculardanım!” dedi.

Ben: “O halde bu hadisi sen daha iyi bilirsin.” dedim.

“Kimlerdensin?” diye sordu.

“Ensârdanım.” dedim.

“Sen anlat çünkü siz hadisinizi daha iyi bilirsiniz!” dedi. İnsanlara hadisi rivayet ettim. Sonra İmrân [ra]: “Ben o geceye şahitlik ettim. Ama bu hadisi senin gibi belleyen hiç kimse duymadım.” dedi.^[104]

429

Bir İhtar

- Ebû Mes’ûd’dan [ra] rivayetle:

Resûlullah [sas] bizlere hutbe verdi ve şöyle buyurdu:

“Bu din sizin aranızdadır ve sizler onun sahiplerisiniz (koryucularsınız). Sizler yeni ameller (bid’at) çıkarana dek de böyle olacak. Yeni ameller çıkardığınızda ise Allah [cc] yaratıklarının en şerlisini gönderecek. O da ağaç budar gibi sizleri budayacak.”^[105]

¹⁰⁴Müslim, *Mesâcid*, 681.

¹⁰⁵Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XVIII, 301 (17069).

قَالَ: فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَبَاحٍ: إِنِّي لَأُحَدِّثُ هَذَا الْحَدِيثَ فِي
مَسْجِدِ الْجَامِعِ، إِذْ قَالَ عِمْرَانُ بْنُ حُصَيْنٍ انْظُرْ أَيُّهَا الْفَتَى كَيْفَ
تُحَدِّثُ، فَإِنِّي أَحَدُ الرُّكْبِ تِلْكَ اللَّيْلَةَ،
قَالَ: قُلْتُ: فَأَنْتَ أَعْلَمُ بِالْحَدِيثِ،

فَقَالَ: مِمَّنْ أَنْتَ؟

قُلْتُ: مِنَ الْأَنْصَارِ،

قَالَ: حَدِّثْ، فَأَنْتُمْ أَعْلَمُ بِحَدِيثِكُمْ، قَالَ: فَحَدَّثْتُ الْقَوْمَ، فَقَالَ
عِمْرَانُ: لَقَدْ شَهِدْتُ تِلْكَ اللَّيْلَةَ، وَمَا شَعَرْتُ أَنَّ أَحَدًا حَفِظَهُ كَمَا
حَفِظْتُهُ [١٠٤].

٤٢٩

التَّنْبِيْهُ

• عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ، قَالَ:

خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ:

«إِنَّ هَذَا الْأَمْرَ فِيكُمْ، وَإِنَّكُمْ وَلَاتُهُ، وَلَنْ يَزَالَ فِيكُمْ حَتَّى تُحَدِّثُوا
أَعْمَالًا، فَإِذَا فَعَلْتُمْ ذَلِكَ بَعَثَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَيْكُمْ شَرَّ خَلْقِهِ فَيَلْتَحِيحُكُمْ
كَمَا يُلْتَحَى الْقَضِيبُ» [١٠٥].

١٠٤ - صحيح مسلم،

٥ - كِتَابُ الْمَسَاجِدِ

وَمَوَاضِعُ الصَّلَاةِ، ٥٥

- بَابُ قَضَاءِ الصَّلَاةِ

الْفَائِتَةِ، وَاسْتِحْبَابِ

تَعْجِيلِ قَضَائِهَا، ج ١

ص ٤٧٢، رقم ٦٨١.

١٠٥ - مسند أحمد، بَقِيَّةُ

حَدِيثِ أَبِي مَسْعُودٍ

الْبَدْرِيِّ الْأَنْصَارِيِّ،

ج ٢٨ ص ٣٠١، رقم

١٧٠٦٩.

Dünyanın Kısallığı

- Abdullah b. Ömer'den (ra) rivayetle:

Kendisi Arafat vakfesindeydi. Bir kalkan gibi duran, batıya doğru harekete geçmiş güneşe baktı ve ağladı. Ağlaması gittikçe şiddetlendi.

Yanındaki adam ona: “Ey Ebû Abdurrahman! Defalarca benimle vakfe yaptın, şimdi neden böyle yapıyorsun?” diye sordu. Dedi ki: “Resûlullah'ı (sas) hatırladım. O da benim bulunduğum bu yerde vakfe yaparken:

‘Geçip giden zamana nispetle dünyanızın ömrü, şu gününüzün geçen kısmına oranla geride kalan kısmı kadardır.’^[106] buyurdu.

İnsanın Doyumsuzluğu

- Ebû Vâkîd el-Leysî'den (ra) rivayetle:

Bizler Peygamber'e (sas) geliyorduk. O da bize inen ayetleri haber veriyor, bizimle konuşuyordu. Bir gün bizlere şöyle buyurdu:

“Muhakkak ki Allah (cc) şöyle buyurdu: ‘Biz namazı ikâme edesiniz, zekâtı veresiniz diye sizlere mal verdik. Âdemoğlu'nun bir vadisi olsaydı muhakkak ikincisini isterdi. İki vadisi olsaydı da üçüncüsünü isterdi. Âdemoğlu'nun karnını ancak toprak doldurur. Allah (cc) tövbe edenlerin tövbelerini kabul eder.’”^[107]

¹⁰⁶Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, X, 313 (6173).

¹⁰⁷Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XVI, 237 (21906).

٤٣٠

قَصْرُ الدُّنْيَا

• عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ:

أَنَّهُ كَانَ وَاقِفًا بِعَرَفَاتٍ، فَنَظَرَ إِلَى الشَّمْسِ حِينَ تَدَلَّتْ مِنْ ثَرَسٍ
لِلْغُرُوبِ فَبَكَى وَاشْتَدَّ بُكَاءُهُ،

فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ عِنْدَهُ: يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَدْ وَقَفْتَ مَعِيَ مَرَارًا لَمْ
تَصْنَعْ هَذَا، فَقَالَ: ذَكَرْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ وَاقِفٌ
بِمَكَانِي هَذَا فَقَالَ:

« أَتَيْهَا النَّاسُ إِنَّهُ لَمْ يَبْقَ مِنْ دُنْيَاكُمْ فِيمَا مَضَى مِنْهَا إِلَّا كَمَا بَقِيَ
مِنْ يَوْمِكُمْ هَذَا فِيمَا مَضَى مِنْهُ ^[١٠٦] ».

٤٣١

حِرْصُ الْإِنْسَانِ

• عَنْ أَبِي وَاقِدٍ اللَّيْثِيِّ، قَالَ:

كُنَّا نَأْتِي النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ، فَيُحَدِّثُنَا فَقَالَ
لَنَا ذَاتَ يَوْمٍ:

« إِنَّ اللَّهَ قَالَ: إِنَّا أَنْزَلْنَا الْمَالَ لِإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَلَوْ
كَانَ لِابْنِ آدَمَ وَادٍ، لَأَحَبَّ أَنْ يَكُونَ إِلَيْهِ ثَانٍ، وَلَوْ كَانَ لَهُ وَادِيَانِ،
لَأَحَبَّ أَنْ يَكُونَ إِلَيْهِمَا ثَالِثٌ، وَلَا يَمْلَأُ جَوْفَ ابْنِ آدَمَ إِلَّا التُّرَابُ،
ثُمَّ يَتُوبُ اللَّهُ عَلَى مَنْ تَابَ ^[١٠٧] ».

١٠٦ مسند أحمد، مُسْنَدُ

عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ

رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا،

ج ١٠ ص ٣١٣، رقم

٦١٧٣.

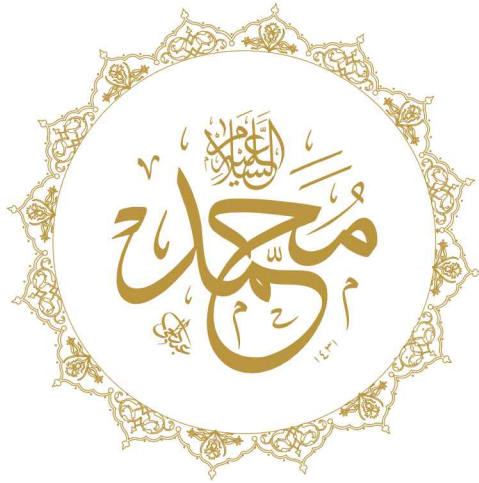
١٠٧ مسند أحمد، حَدِيثُ

أَبِي وَاقِدٍ اللَّيْثِيِّ،

ج ٣٦ ص ٢٣٧، رقم

٢١٩٠٦.

﴿الفصل السادس﴾

رسول الله ﷺ
وآله واصحابه

﴿Altıncı Bölüm﴾

**Resûlullah (sas),
Ailesi ve Ashâbı**

Resûlullah'ın [sas] Nesebi

- Enes'ten [ra] ve Ebû Bekir b. Abdurrahmân b. el-Hâris b.

Hişâm'dan rivayetle:

Kindeli bazı kimselerin Resûlullah (sas) ile nesep bağı bulunduklarını iddia ettikleri haberi Peygamber'e [sas] ulaştı.

Dediler ki: “Bunu el-Abbâs ve Ebû Süfyan b. Harb söylediler ve bu sözlerinden eminler. Bizler babalarımızı yok sayacak değiliz. Bizler en-Nadr b. Kinâne'nin oğullarıyız.”

Peygamber [sas] hutbe verdi ve şöyle buyurdu:

“Ben, Muhammed b. Abdullah b. Abdulmuttalib b. Hâşim b. Abdumenaş b. Kusay b. Kilâb b. Mürre b. Ka'b b. Lüey b. Gâlib b. Fihr b. Mâlik b. en-Nadr b. Kinâne b. Huzeyme b. Müdrike b. İlyâs b. Mudar b. Nizâr'ım. İnsanlar iki gruba ayrıldı ve Allah (cc) beni en hayırlısından kıldı. Annem ve babam beni dünyaya getirdiler. Câhiliyet fücûrundan bana hiçbir şey bulaşmadı. Ben nikâhtan doğdum, zina yolu ile değil. Bu durum Hz. Âdem'den anne babama kadar olan soyumda hep böyledir. Ben hem nefis hem de baba itibari ile en hayırlınızım.”^[1]

1 İbn Kesîr, *el-Bi-dâye ve'n-Nihâye*, III, 361.

٤٣٢

نَسَبُ الرَّسُولِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

• عَنْ أَنَسٍ، وَعَنْ أَبِي بَكْرٍ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ قَالَ:

بَلَغَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ رَجُلًا مِنْ كِنْدَةَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ مِنْهُ وَأَنَّهُ مِنْهُمْ

فَقَالَ: إِنَّمَا كَانَ يَقُولُ ذَلِكَ الْعَبَّاسُ وَأَبُو سُفْيَانَ بْنُ حَرْبٍ لِيَأْمَنَا بِذَلِكَ، وَإِنَّا لَنَنْتَفِي مِنْ آبَائِنَا نَحْنُ بَنُو النَّضْرِ بْنِ كِنَانَةَ

قَالَ: وَخَطَبَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ:

«أَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ بْنِ هَاشِمٍ بْنِ عَبْدِ مَنَافٍ
بَنِ قُصَيٍّ بْنِ كِلَابٍ بْنِ مُرَّةَ بْنِ كَعْبٍ بْنِ لُؤَيٍّ بْنِ غَالِبٍ بْنِ فِهْرِ بْنِ
مَالِكٍ بْنِ النَّضْرِ بْنِ كِنَانَةَ بْنِ خُزَيْمَةَ بْنِ مُدْرِكَةَ بْنِ إِيَّاسَ بْنِ مُضَرَ بْنِ
نِزَارٍ وَمَا افْتَرَقَ النَّاسُ فِرْقَتَيْنِ إِلَّا جَعَلَنِي اللَّهُ فِي خَيْرِهَا فَأُخْرِجْتُ مِنْ
بَيْنِ آبَائِي فَلَمْ يُصْنِنِي شَيْءٌ مِنْ غَيْرِ الْجَاهِلِيَّةِ، وَخَرَجْتُ مِنْ نِكَاحٍ
وَلَمْ أُخْرَجْ مِنْ سِفَاحٍ، مِنْ لَدُنْ آدَمَ حَتَّى انْتَهَيْتُ إِلَى أَبِي وَأُمِّي فَأَنَا
خَيْرُكُمْ نَفْسًا وَخَيْرُكُمْ أَبًا»^[١].

Seçilmişlerin En Seçkini

• Abdullah b. Ömer'den (ra) rivayetle:

Resûlullah'ın (sas) avlusunda oturuyordum. Bir kadın yanımdan geçti.

Bazı kimseler: "Bu, Muhammed'in kızıdır." dediler.

Bir adam da: "Benî Haşim'in içinde Muhammed'in misâli; çürümüş bitkilerin içindeki reyhan gibidir." dedi. Bu sözü duyan kadın Resûlullah'ın (sas) yanına gitti ve O'na adamın sözlerini haber verdi. Peygamber (sas) geldi. Öfkeli olduğu yüzünden belliydi. Konuşanların yanına varınca şöyle buyurdu:

*"Bana kavimler hakkında ulaşan bu sözler de nedir? Mu-
hakkak ki Allah Azze ve Celle semaları ve arzı yedi kat yarattı.
En yüksektekini seçti ve kuruldu. Yarattıkları içinden dilediği
kimseler ise semalarına yerleştirdi. Arzı yedi kat yarattı. En
yükseğini seçti ve yarattıklarından dilediğini oraya yerleştirdi.
Mahlûkatı yarattı. İçlerinden Âdemoğulları'nı seçti. Âdemoğul-
ları içinden Arapları, Arapların içinden Mudarlıları, Mudar-
lıların içinden Kureys'i, Kureys'in içinden Hâşimoğulları'nı ve
Hâşimoğulları'nın içinden de beni seçti. Ben seçilmişlerin se-
çilmişiyim. Kim Arapları severse benim sevgimle onları sever,
kim de buğzederse bana olan buğzundan dolayı onlardan buğ-
zeder."*^[2]

2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, XII, s. 455 (13650). Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Evsat*, VI, 200 (6182). Taberânî bu hadisi *el-Kebîr* ve *el-Evsat*'ta rivayet etti. Ancak [şu farkla] şöyle dedi: "Kim Arapları severse beni sevdiği için onları sever, kim de onlardan buğzederse bana olan buğzu sebebiyle onlara buğzeder." Rivayetin senedinde zayıf olarak görülen Hammâd b. Vâkid yer almaktadır. Diğer raviler sikadılar. Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, VIII, 215 (13823).

٤٣٣

خُطِبَتْهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أَنَّهُ خِيَارٌ مِنْ خِيَارِ

• عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، قَالَ:

إِنَّا لَقُعُودٌ بِفَنَاءِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، إِذْ مَرَّتِ امْرَأَةٌ، فَقَالَ بَعْضُ الْقَوْمِ: هَذِهِ ابْنَةُ مُحَمَّدٍ،

فَقَالَ رَجُلٌ: إِنَّ مَثَلَ مُحَمَّدٍ فِي بَنِي هَاشِمٍ مَثَلُ الرِّيحَانَةِ فِي وَسْطِ النَّتَنِ، فَاْنطَلَقَتِ الْمَرْأَةُ فَأَخْبَرَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَجَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعْرِفُ فِي وَجْهِهِ الْغَضَبُ حَتَّى قَامَ عَلَى الْقَوْمِ، فَقَالَ:

«مَا بَالُ أَقْوَالٍ تَبْلُغُنِي عَنْ أَقْوَامٍ، إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ، وَالْأَرْضَ سَبْعًا، فَاخْتَارَ الْعُلَيَّا مِنْهَا فَسَكَنَهَا، وَأَسْكَنَ سَمَاوَاتِهِ مَنْ شَاءَ مِنْ خَلْقِهِ، وَخَلَقَ الْأَرْضَ سَبْعًا، فَاخْتَارَ الْعُلَيَّا مِنْهَا فَاسْكَنَهَا مَنْ شَاءَ مِنْ خَلْقِهِ، وَخَلَقَ الْخَلْقَ فَاخْتَارَ مِنَ الْخَلْقِ بَنِي آدَمَ، وَاخْتَارَ مِنْ بَنِي آدَمَ الْعَرَبَ، وَاخْتَارَ مِنَ الْعَرَبِ مُضَرَ، وَاخْتَارَ مِنْ مُضَرَ قُرَيْشًا، وَاخْتَارَ مِنْ قُرَيْشِ بَنِي هَاشِمٍ، وَاخْتَارَنِي مِنْ بَنِي هَاشِمٍ، فَأَنَا مِنْ خِيَارٍ إِلَى خِيَارٍ، فَمَنْ أَحَبَّ الْعَرَبَ فَيَحِبُّني أَحَبَّهُمْ، وَمَنْ أَبْغَضَ الْعَرَبَ فَيَبْغِضُنِي أَبْغَضَهُمْ»^[٢].

المعجم الكبير،
الطبراني، عمرو بن
دينار، عن ابن عمر،
ج ١٢ ص ٤٥٥، رقم
١٣٦٥٠. المعجم
الأوسط، الطبراني،
باب اليمين، من
اشمؤه، محمد، ج
ص ٢٠٠، رقم ٦١٨٢.
رواه الطبراني في
الكبير والأوسط، إلا
أنه قال: «فَمَنْ أَحَبَّ
الْعَرَبَ فَلْيَحِبُّ أَحَبَّهُمْ،
وَمَنْ أَبْغَضَ الْعَرَبَ
فَلْيَبْغِضِ أَبْغَضَهُمْ».
وفيه حماد بن وإيد
وهو ضعيف يُعْتَبَرُ
به، وبقية رجاله
وثقوا. مجمع الزوائد،
الهيتمي، كتاب
علامات النبوة، باب
في كرامة أصله صلى
الله عليه وسلم،
ج ٨ ص ٢١٥، رقم
١٣٨٢٣.

Resûlullah'a (sas) Akraba Olmanın Yararı

- Abdullah b. Abbâs'tan (ra) rivayetle:

Resûlullah'ın (sas) halası Safiyye'nin (r.anha) oğlu vefat etti. Hz. Safiyye (r.anha) ağladı, bağırdı çağırdı.

Peygamber (sas) yanına geldi: “Ey hala! Seni ağlatan da ne?” buyurdu.

Hz. Safiyye: “Oğlum vefat etti.” diye cevapladı.

Bunun üzerine buyurdu ki: “Ey hala! Kimin Müslüman bir evladı ölür de sabrederse Allah (cc) cennette o kimse için bir ev bina eder.”

Hz. Safiyye (r.anha) bu sözün üzerine sustu. Ardından Resûlullah'ın (sas) yanından ayrıldı. Ömer b. el-Hattâb ona rastladı: “Ey Safiyye! Bağırışlarını duydum. Muhakkak ki senin Resûlullah'a (sas) olan akrabalığın, sana Allah'tan bir fayda sağlamayacaktır.” Bu söz üzerine Hz. Safiyye tekrar ağlamaya başladı.

Peygamber (sas) halasına değer verir ve onu severdi, sesini duyunca: “Ey hala! Sana dediğime rağmen hâlâ ağlıyor musun?” buyurdu.

Hz. Safiyye: “Beni ağlatan o değildir Yâ Resûlullah, Ömer b. el-Hattâb bana rastladı: ‘Muhakkak ki senin Resûlullah'a (sas) akrabalığın, sana Allah'tan bir fayda sağlamayacaktır.’ dedi ve ben de bundan dolayı ağlarım.” dedi.

Bu söz karşısında Resûlullah (sas) öfkelen-di: “Ey Bilâl! İnsanları namaza çağır!” buyurdu. Hz. Bilâl insanları çağır-dı. Peygamber (sas) minbere çıktı, Allah'a hamd-ü sena ettikten sonra buyurdu ki:

٤٣٤

خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي نَفْعِهِ قَرَابَتَهُ

• عن عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ:

تُوفِّي ابْنُ لِصْفِيَّةَ عَمَّةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَبَكَتْ عَلَيْهِ وَصَاحَتْ،

فَأَتَاهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «يَا عَمَّةُ! مَا يُبْكِيكِ؟»
قَالَتْ: تُوفِّي ابْنِي،

قَالَ: «يَا عَمَّةُ: مَنْ تُوفِّي لَهُ وَلَدٌ فِي الْإِسْلَامِ فَصَبَرَ، بَنَى اللَّهُ لَهُ
بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ»

فَسَكَتَتْ ثُمَّ خَرَجَتْ مِنْ عِنْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
فَاسْتَقْبَلَهَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ، فَقَالَ: يَا صَفِيَّةُ: لَقَدْ سَمِعْتُ صُرَاخَكَ،
إِنَّ قَرَابَتِكَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَنْ تُغْنِيَ عَنْكَ مِنَ
اللَّهِ شَيْئًا، فَبَكَتْ،

فَسَمِعَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَانَ يُكْرِمُهَا وَيُحِبُّهَا،
فَقَالَ: «يَا عَمَّةُ أَتَبْكِينَ وَقَدْ قُلْتُ لَكَ مَا قُلْتُ»

قَالَتْ: لَيْسَ ذَاكَ أَبْكَانِي يَا رَسُولَ اللَّهِ؛ اسْتَقْبَلَنِي عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ،
فَقَالَ: إِنَّ قَرَابَتِكَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ لَنْ تُغْنِيَ عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا،

قَالَ: فَغَضِبَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَقَالَ: «يَا بِلَالُ! هَجِرْ
بِالصَّلَاةِ» فَهَجَرَ بِلَالٌ بِالصَّلَاةِ، فَصَعِدَ الْمِنْبَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ، فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ، ثُمَّ قَالَ:

“İnsanlara ne oluyor ki bana olan akrabalığın faydasız olduğunu iddia ediyorlar. Kıyamet gününde her sebep ve nesep bağları kopacak, yalnız benimle kurulmuş sebep ve nesep bağları kalacaktır.”

H. Ömer (ra) dedi ki: “O gün Resûlullah’tan (sas) bunları duyunca benim de O’nunla (sas) sebep ve nesep bağım olmasını istediğimden dolayı Ümmü Külsüm bt. Ali (r.anha) ile evlendim.”^[3]

435

Allah’ın Beni Yüceltmesinden Daha Fazla Beni Yüceltmeyin

• Enes’ten (ra) rivayetle:

Bir adam Resûlullah’a (sas): “Ey efendimiz ve efendimizin oğlu! Ey en hayırlımız ve en hayırlımızın oğlu!” dedi. Bu sözlerin üzerine Peygamber (sas) buyurdu ki:

“Ey insanlar! Sözlerinizi söyleyin ancak şeytan bu hususta sizleri ayartmasın. Ben Muhammed b. Abdullah’ım. Allah’ın Resûlü’yüm. Allah’a yemin olsun ki sizlerin beni, Allah’ın yücelttiğinden daha fazla yüceltmenizi sevmiyorum.”^[4]

436

Kim Sünnetimden Kaçınırsa Benden Değildir

• Enes’ten (ra) rivayetle:

İnsanlar Peygamber’in (sas) hanımlarına O’nun (sas) gizli de yaptığı ibadetlerini sordular. Bunun üzerine Resûlullah (sas) Allah’a hamd-ü sena ettikten sonra şöyle buyurdu:

“İnsanlara ne oluyor ki benim yaptıklarım hakkında soruyorlar! Ben namaz kılarım, uyurum da. Oruç tutarım, iftar da ederim. Hanımlarla evlenirim de. Kim benim sünnetimden kaçınırsa benden değildir.”^[5]

3 el-Heysemî, *Keşfü’l-Estâr*, III, 110 (2363).

4 Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXI, 166 (21).

5 Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXI, 273 (13727); Müslim, *Nikâh*, 1401.

«مَا بَالُ أَقْوَامٍ يَزْعُمُونَ أَنَّ قُرْآنِي لَا تَنْفَعُ، كُلُّ نَسَبٍ وَسَبَبٍ مُنْقَطِعٌ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا سَبَبِي وَنَسَبِي، فَإِنَّهَا هِيَ مَوْصُولَةٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ»،
فَقَالَ عُمَرُ: فَتَزَوَّجْتُ أُمَّ كُلْثُومٍ بِنْتَ عَلِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا لَمَّا
سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَئِذٍ، أَحْبَبْتُ أَنْ يَكُونَ
لِي مِنْهُ سَبَبٌ وَنَسَبٌ [٣].

٣٤٥

لَا تَرْفَعُونِي فَوْقَ مَا رَفَعَنِي اللَّهُ

• عَنْ أَنَسٍ:

أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا سَيِّدَنَا، وَابْنُ
سَيِّدِنَا، وَيَا خَيْرِنَا، وَابْنُ خَيْرِنَا،

فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ، قُولُوا بِقَوْلِكُمْ
وَلَا يَسْتَهْوِيَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ، أَنَا مُحَمَّدٌ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، وَرَسُولُ اللَّهِ، وَاللَّهُ
مَا أَحَبُّ أَنْ تَرْفَعُونِي فَوْقَ مَا رَفَعَنِي اللَّهُ [٤]».

٤٣٦

مَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِي، فَلَيْسَ مِنِّي

• عَنْ أَنَسٍ:

أَنَّ نَاسًا سَأَلُوا أَزْوَاجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ عِبَادَتِهِ فِي
السِّرِّ، قَالَ: فَحَمِدَ اللَّهَ، وَآتَنَى عَلَيْهِ، ثُمَّ قَالَ:

«مَا بَالُ أَقْوَامٍ يَسْأَلُونَ عَمَّا أَصْنَعُ، أَمَّا أَنَا فَأُصَلِّي وَأَنَامُ، وَأُصُومُ
وَأُفْطِرُ، وَأَتَزَوَّجُ النِّسَاءَ، فَمَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِي، فَلَيْسَ مِنِّي [٥]».

٣ كشف الاستار عن

زوائد البزار، الهيثمي،
كتاب غلامات النبوة،
باب طيب أضله، ج ٣
ص ١١٠، رقم ٢٣٦٣
مسند أحمد، مسند
أنس بن مالك رضي
الله تعالى عنه،

ج ٢١ ص ١٦٦، رقم
١٣٥٢٩.

مسند أحمد، مسند
أنس بن مالك رضي
الله تعالى عنه،

ج ٢١ ص ٢٧٣، رقم
١٣٧٢٧.

مسلم ١٦ - كتاب
النكاح، ١ - باب

استحباب النكاح
لمن تافت نفسه إليه،

ج ٢ ص ١٠٢٠، رقم
١٤٠١.

Sabah Uykusunda Rabbini Görmesi

• Mu'âz b. Cebel'den (ra) rivayetle:

Bir sabah Resûlullah (sas) sabah namazını kıldırmak üzere yanımıza çıkmadı. Neredeyse güneş doğmak üzere idi. Ardından hızlıca yanımıza çıktı ve namazı kıldırdı. Ancak namazı kısa tuttu.

Selam verince bizlere: *“Olduğunuz gibi saflarınızda durun.”* buyurdu. Ardından bizlere doğru döndü ve şunları buyurdu: *“Şimdi sizlere beni bu sabah neyin alıkoyduğunu anlatacağım. Geceleyin kalktım, abdest aldım, gücüm yettiği kadar namaz kıldım. Ancak namazımda uyku bastırdı, üzerime ağırlık çöktü. Birden Rabbim Tebâreke ve Teâlâ ile karşı karşıya geldim. Rabbim en güzel sûret üzere idi.*

Buyurdu ki: ‘Ey Muhammed!’

‘Buyur Rabbim!’ dedim.

‘el-Meleü’l-Âla ne üzere tartışıyorlar?’ buyurdu.

‘Bilmiyorum Rabbim.’ dedim. Bu sorusunu üç kez tekrarladı. Bir de gördüm ki elinin içini iki omzum arasına koydu. Öyle ki parmaklarının serinliğini göğsümün arasında hissettim. O anda her şey bana âyân oldu ve bildim.

‘Ey Muhammed!’ diye buyurdu.

‘Buyur Rabbim!’ dedim.

‘el-Meleü’l-Âla ne üzere tartışıyorlar?’ buyurdu.

‘Kefâretleri.’ diye cevapladım.

‘Onlar nedir?’ buyurdu.

٤٣٧

خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَبِيحَةَ رَأَى رَبَّهُ مَنَامًا

• عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ قَالَ:

اخْتَبَسَ عَنَّا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ غَدَاةٍ مِنْ صَلَاةِ الصُّبْحِ حَتَّى كِدْنَا نَتَرَاءَى عَيْنَ الشَّمْسِ، فَخَرَجَ سَرِيعًا فَثَوَّبَ بِالصَّلَاةِ، فَصَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتَجَوَّزَ فِي صَلَاتِهِ، فَلَمَّا سَلَّمَ دَعَا بِصَوْتِهِ فَقَالَ لَنَا: «عَلَى مَصَافِكُمْ كَمَا أَنْتُمْ» ثُمَّ انْفَتَلَ إِلَيْنَا فَقَالَ: «أَمَّا إِنِّي سَأُحَدِّثُكُمْ مَا حَبَسَنِي عَنْكُمُ الْعَدَاةُ: أَنِّي قُمْتُ مِنَ اللَّيْلِ فَتَوَضَّأْتُ فَصَلَّيْتُ مَا قُدِّرَ لِي فَنَعَسْتُ فِي صَلَاتِي فَاسْتَقَلْتُ، فَإِذَا أَنَا بِرَبِّي تَبَارَكَ وَتَعَالَى فِي أَحْسَنِ صُورَةٍ،

فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ

قُلْتُ: لَيْتَكَ رَبِّ،

قَالَ: فِيمَ يَخْتَصِمُ الْمَلَأُ الْأَعْلَى؟

قُلْتُ: لَا أَدْرِي رَبِّ، قَالَهَا ثَلَاثًا « قَالَ: « فَرَأَيْتُهُ وَضَعَ كَفَّهُ بَيْنَ كَتِفَيْ حَتَّى وَجَدْتُ بَرْدَ أَنَامِلِهِ بَيْنَ ثَدْيَيْ، فَتَجَلَّى لِي كُلُّ شَيْءٍ وَعَرَفْتُ،

فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ،

قُلْتُ: لَيْتَكَ رَبِّ،

قَالَ: فِيمَ يَخْتَصِمُ الْمَلَأُ الْأَعْلَى؟

قُلْتُ: فِي الْكَفَّارَاتِ،

قَالَ: مَا هُنَّ؟

‘Cemaatlere giderken atılan adımlar, namazlardan sonra mescidlerde oturma, zahmet içinde iken abdesti tam ve güzel bir şekilde alma.’ diye cevapladım.

‘Sonra?’ diye buyurdu.

‘Yemek yedirmek, güzel konuşmak, insanlar uyurken gece namazı kılmak.’ dedim.

‘İste!’ buyurdu.

‘Allah’ım! Senden beni hayırlı işlere iletmeni ve kötülükleri terk etmemi sağlamanı, bana miskinleri sevdirmeni, beni affetmeni ve bana merhamet etmeni, bir topluluk için eğer fitne murad ettiysen beni fitneye düşürmemeni istiyorum. Senden senin sevgini, seni sevenin sevgisini ve senin sevgine yaklaştıracak amellerin sevgisini istiyorum.’ dedim.

Resûlullah (sas) ardından buyurdu ki: “Bu söylediklerim haktır. Artık bunları güzelce inceleyin ve öğrenin.”^[6]

438

Resûlullah’ın (sas) Sıfatları

- Abdüamr b. Cebele b. Vâil b. el-Cülâh el-Kelbî’den rivayetle:

Benî Âmir kabilesinin Benî Rekâş kolundan Âsım ile beraber Resûlullah’ı (sas) görmeye gittik. Yanına vardığımızda bizlere İslâm’ı anlattı ve biz de Müslüman olduk.

Ardından buyurdu ki: “Ben ümmî, doğru, saf ve temiz peygamberim. Yazıklar olsun beni yalanlayana, benden yüz çevirene ve bana karşı savaşıyana! Hayır olsun, benim yanımda olup bana yardım edene, iman edene, sözümü doğrulayıp birlikte cihad edene!”

6 Tirmizî, V, 368 (3235); Ahmed b. Hanbel, Müsned, XXXVI, 422, (22109).

قُلْتُ: مَشِي الْأَقْدَامِ إِلَى الْجَمَاعَاتِ، وَالْجُلُوسُ فِي الْمَسَاجِدِ بَعْدَ الصَّلَوَاتِ، وَإِسْبَاغُ الْوُضُوءِ فِي الْمَكْرُوهَاتِ، قَالَ: ثُمَّ فِيمَ؟ قُلْتُ: إِطْعَامُ الطَّعَامِ، وَلِينُ الْكَلَامِ، وَالصَّلَاةُ بِاللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامٌ. قَالَ: سَلْ.

قُلْتُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ، وَتَرْكَ الْمُنْكَرَاتِ، وَحُبَّ الْمَسَاكِينِ، وَأَنْ تَغْفِرَ لِي وَتَرْحَمَنِي، وَإِذَا أَرَدْتَ فِتْنَةً فِي قَوْمٍ فَتَوَفَّنِي غَيْرَ مَفْتُونٍ، وَأَسْأَلُكَ حُبَّكَ وَحُبَّ مَنْ يُحِبُّكَ، وَحُبَّ عَمَلٍ يُقَرِّبُ إِلَى حُبِّكَ»،

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّهَا حَقٌّ فَادْرُسُوهَا ثُمَّ تَعَلَّمُوهَا»^[٦].

٤٣٨

فِي صِفَتِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

• قَالَ عَبْدُ عَمْرِو بْنِ جَبَلَةَ بْنِ وَاثِلِ بْنِ الْجَلَّاحِ الْكَلْبِيُّ :

شَخَصْتُ أَنَا وَعَاصِمٌ ، رَجُلٌ مِنْ بَنِي رَقَاشٍ مِنْ بَنِي عَامِرٍ ، حَتَّى أَتَيْنَا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَعَرَضَ عَلَيْنَا الْإِسْلَامَ فَأَسْلَمْنَا

وَقَالَ : «أَنَا النَّبِيُّ الْأُمِّيُّ الصَّادِقُ الرَّكِيُّ وَالْوَيْلُ كُلُّ الْوَيْلِ لِمَنْ كَذَّبَنِي وَتَوَلَّى عَنِّي وَقَاتَلَنِي وَالْخَيْرُ كُلُّ الْخَيْرِ لِمَنْ آوَانِي وَنَصَرَنِي وَأَمَنَ بِي وَصَدَّقَ قَوْلِي وَجَاهَدَ مَعِي»

سنن الترمذي، ٤٤ -
أبواب تفسير القرآن،
باب: وَمِنْ سُورَةِ ص،
ج ٥ ص ٣٦٨، رقم
٣٢٣٥. مسند أحمد،
حديث مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ،
ج ٣٦ ص ٤٢٢، رقم
٢٢١٠٩.

Bu sözlerin üzerine her ikisi de: “Biz sana iman ettik ve sözünü tasdik ettik. Müslüman olduk.” dediler.

Abduamr şu şiiri okudu:

Hidâyeti getiren Resûlullah’a icabet ettim.

Allah’ı inkârdan sonra şifa buldum.

Ok fallarına ve oyuna düşkün olduğum halde,

Hepsine veda ettim.

Şânı Yüce olan Allah’a iman ettim.

Artık yaşadığım müddetçe, putları inkâr eden birisi oldum.^[7]

• Câbir b. Abdullah’tan (ra) rivayetle:

Peygamber (sas) buyurdu ki:

“Benden önce kimseye verilmeyen beş şey bana verildi: Bir aylık mesafeden düşmanın kalbine salınan korku ile zafer ihsan edildi. Yeryüzü benim için bir mescid ve tertemiz kılındı. Öyle ki ümmetimden birisi namaz vakti geldiğinde hemen namazını bulunduğu yerde kılabilir. Savaş ganimetleri benden önce kimseye helal kılınmadığı halde bana helal kılındı. Bana şefaât verildi. (Son olarak) Bir peygamber belli bir gruba gönderilirken ben tüm insanlara peygamber olarak gönderildim.”^[8]

• Abdullah b. Mes’ûd’dan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Benim sıfatım Ahmed el-Mütevekkil’dir. Kötü ahlaklı ve kaba saba değildir. İyiliği iyilikle mükafatlandırır, kötülüğe ise karşılık vermez. Mekke’de doğdu, Taybe’ye hicret etti. Ümmeti çok hamd eder. İzarlarnı (alt elbiselerini) bellerine kadar bağlarlar, kol ve bacaklarını nurlandırır.

Kitapları kalplerindedir. Savaşta saf olur gibi namazda safa girerler. Allah’a takdim edeceği kanları (şehidler) vardır. Gece-nin ruhbanı, gündüzün aslanlarıdır. Allah’a takdim edeceği kan-ları (şehidler) vardır. Gecenin ruhbanı, gündüzün aslanlarıdır.”^[9]

7 İbn Sa’d, et-Ta-bakâtü’l-Kübra, I, 288.

8 Buhârî, et-Te-yemmüm, 335.

9 Taberânî, el-Mu’cemu’l-Ke-bîr, X, 89 (10046).

قَالَا: فَنَحْنُ نُؤْمِنُ بِكَ وَنُصَدِّقُ قَوْلَكَ، فَأَسْلَمْنَا
وَأَنْشَأَ عَبْدُ عَمْرِو يَقُولُ :

أَجَبْتُ رَسُولَ اللَّهِ إِذْ جَاءَ بِالْهُدَى / وَأَصْبَحْتُ بَعْدَ الْجَحْدِ بِاللَّهِ أَوْجَرًا
وَوَدَّعْتُ لَذَاتِ الْقِدَاحِ وَقَدْ أَرَى / بِهَا سِدْكَا عُمْرِي وَلِلَّهِ أَصُورًا
وَأَمَنْتُ بِاللَّهِ الْعَلِيِّ مَكَانَهُ / وَأَصْبَحْتُ لِلْأَوْثَانِ مَا عِشْتُ مُنْكَرًا^[٨].
• عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ:

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

«أُعْطِيتُ خَمْسًا لَمْ يُعْطَهُنَّ أَحَدٌ قَبْلِي: نُصِرْتُ بِالرُّعْبِ مَسِيرَةً
شَهْرٍ، وَجُعِلَتْ لِي الْأَرْضُ مَسْجِدًا وَطَهُورًا، فَأَيُّمَا رَجُلٍ مِنْ أُمَّتِي أَدْرَكْتُهُ
الصَّلَاةَ فَلْيَصِلْ، وَأُحِلَّتْ لِي الْمَعَانِمُ وَلَمْ تَحِلَّ لِأَحَدٍ قَبْلِي، وَأُعْطِيتُ
الشَّفَاعَةَ، وَكَانَ النَّبِيُّ يُبْعَثُ إِلَى قَوْمِهِ خَاصَّةً وَبُعِثْتُ إِلَى النَّاسِ عَامَّةً^[٨]»
• عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«صِفَتِي أَحْمَدُ الْمُتَوَكِّلُ، لَيْسَ بِفِظٍّ وَلَا غَلِيظٍ، يَجْزِي بِالْحَسَنَةِ
الْحَسَنَةَ، وَلَا يُكَافِي السَّيِّئَةَ، مَوْلَدُهُ بِمَكَّةَ، وَمُهَاجَرُهُ طَيْبَةَ، وَأُمَّتُهُ
الْحَمَّادُونَ، يَأْتِرُونَ عَلَى أَنْصَافِهِمْ، وَيُوضُونَ أَطْرَافَهُمْ،
أَنَاجِلُهُمْ فِي صُدُورِهِمْ، يَصْفُونَ لِلصَّلَاةِ كَمَا يَصْفُونَ لِلْقِتَالِ،
قُرْبَانُهُمْ الَّذِي يَتَقَرَّبُونَ بِهِ إِلَيَّ دِمَاؤُهُمْ، رُهْبَانُ بِاللَّيْلِ، لُيُوثُ بِالنَّهَارِ^[٩]».

٧ الطبقات الكبير، ابن سعد، - وقد كُتِبَ، ج ١ ص ٢٨٨، رقم ٧٦٢.

٨ صحيح البخاري، ٧ - كِتَابُ التَّيَمُّمِ، ج ١ ص ٧٤، رقم ٣٣٥. المعجم الكبير،

الطبراني، بَابُ مَنْ رَوَى عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ أَنَّهُ لَمْ يَكُنْ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةَ الْجَنَّةِ، ج ١٠ ص ٨٩، رقم ١٠٠٤٦.

• Enes b. Mâlik'ten (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“İnsanlar diriltildiğinde (toprakten) ilk çıkacak olan benim, huzura çıktıklarında onların hatibi benim. Ben, ümitleri kınıldığında onları müjdeleyecek kişiyim. O gün hamd sancağı benim elimde olacaktır. Ben Âdemoğlu içinde Rabbim katında en değerli kimseyim. Bu sözlerimde bir övünme yoktur.”^[10]

439

Ümmetin Sahip Olacakları

• Sevbân'dan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Allah (cc), arzı benim için dürüp topladı, böylece doğusunu da batısını da gördüm. Muhakkak ki ümmetimin arzdaki mülkü, bana gösterilen yerlere kadar ulaşacaktır. Kırmızı ve beyaz iki hazine bana verildi. Rabbimden ümmetimi, umumi bir kıtlıkla helâk etmemesini, onlara kendileri dışında başkalarının düşman olarak musallat edip de çoğunun öldürülerek ya da esir edilerek helâk olmamasını istedim.

Rabbim de buyurdu ki: ‘Ey Muhammed! Ben bir hüküm verdiğimde artık o geri alınmaz. Ben senin ümmetini umumi bir kıtlıkla helâk etmeyeceğim, kendileri dışında çoğunu öldürecek ve esir edecek bir düşman musallat etmeyeceğim. Hatta yer-yüzünün her tarafında bulunanlar onlar aleyhinde toplansalar da bu böyle olacaktır. Ama kendi kendilerini helâk edecekler, birbirlerini esir edeceklerdir.”^[11]

¹⁰ Tirmizî, *Menâkıb*, 3610.

¹¹ Müslim, *Fiten*, 2889; Tirmizî, *Fiten*, 2176; Ebû Dâvûd, *Fiten*, 4252.

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَنَا أَوَّلُ النَّاسِ خُرُوجًا إِذَا بُعِثُوا، وَأَنَا خَطِيئُهُمْ إِذَا وَفِدُوا، وَأَنَا مُبَشِّرُهُمْ إِذَا أَيْسُوا، لِوَاءِ الْحَمْدِ يَوْمَئِذٍ بِيَدِي، وَأَنَا أَكْرَمُ وَلَدِ آدَمَ عَلَى رَبِّي وَلَا فَخْرَ» [١٠].

٤٣٩

فِيمَا تَمْلِكُهُ أُمَّتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

• عَنْ ثَوْبَانَ، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«إِنَّ اللَّهَ زَوَى لِي الْأَرْضَ، فَرَأَيْتُ مَشَارِقَهَا وَمَغَارِبَهَا، وَإِنَّ أُمَّتِي سَيَبْلُغُ مُلْكُهَا مَا زُوِيَ لِي مِنْهَا، وَأُعْطِيتُ الْكَزْنَ الْأَحْمَرَ وَالْأَبْيَضَ، وَإِنِّي سَأَلْتُ رَبِّي لِأُمَّتِي أَنْ لَا يَهْلِكَهَا بِسَنَةِ عَامَّةٍ، وَأَنْ لَا يُسَلِّطَ عَلَيْهِمْ عَدُوًّا مِنْ سِوَى أَنْفُسِهِمْ، فَيَسْتَبِيحَ بَيْضَتَهُمْ،

وَإِنَّ رَبِّي قَالَ: يَا مُحَمَّدُ إِنِّي إِذَا قَضَيْتُ قَضَاءً فَإِنَّهُ لَا يُرَدُّ، وَإِنِّي أَعْطَيْتُكَ لِأُمَّتِكَ أَنْ لَا أَهْلِكَهُمْ بِسَنَةِ عَامَّةٍ، وَأَنْ لَا أُسَلِّطَ عَلَيْهِمْ عَدُوًّا مِنْ سِوَى أَنْفُسِهِمْ، يَسْتَبِيحُ بَيْضَتَهُمْ، وَلَوْ اجْتَمَعَ عَلَيْهِمْ مَنْ بِأَقْطَارِهَا - أَوْ قَالَ مَنْ بَيْنَ أَقْطَارِهَا - حَتَّى يَكُونَ بَعْضُهُمْ يَهْلِكُ بَعْضًا، وَيَسْبِي بَعْضُهُمْ بَعْضًا» [١١].

١٠ - سنن الترمذي، ٤٦ - أبواب المناقب، باب، ج ٥ ص ٥٨٥، رقم ٣٦١٠.

١١ - صحيح مسلم، ٥٢ - كتاب الفتن وأشراف الساعة، ٥ - باب هلاك هذه الأمة بعضهم ببعض، ج ٤ ص ٢٢١٥، رقم ٢٨٨٩.

سنن الترمذي، ٣١ - أبواب الفتن، باب ما جاء في سؤال النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثلاثاً في أمته، ج ٤ ص ٤٧٢، رقم ٢١٧٦.

سنن أبي داود، ٣٤ - كتاب الفتن والملاحم، باب ذكر الفتن ودلائلها، ج ٤ ص ٩٧، رقم ٤٢٥٢.

Ümmetin Önünde Olacağı

• Ukbe b. Âmir'den (ra) rivayetle:

Peygamber (sas) bir gün çıktı, Uhud şehidleri için cenaze namazı kıldı. Sonra oradan ayrıldı, minbere çıktı ve buyurdu ki:

“Ben sizlerin önünde olacağım. Size şahitlik yapacağım. Allah’a yemin olsun ki şu anda Kevser Havuzu’na bakıyorum. Bana, arzın hazinelerinin anahtarları – ya da arzın anahtarları – verildi. Allah’a yemin olsun ki ben, sizlerin benden sonra müşrik olacağınızdan korkmuyorum, sizlerin dünyalıkları elde etmek için birbirinizle yarışmanızdan korkuyorum.”^[12]

Kendisine ve Ehline Sadaka Verilmesinin Haram Kılınması

• Şehr b. Havşeb'den (ra) rivayetle:

Bana Peygamber'den (sas) duyan bir kimse haber verdi ki o da İbn Ebû Leyla'da Amr b. Hârice'den duymuştur. Leys konuşmasında şöyle dedi: Resûlullah (sas) devesinin üzerinde olduğu halde bizlere şöyle buyurdu:

“İyi bilin ki sadaka bana ve Ehl-i Beyt’ime helal değildir.”

Devenin sırtından bir kıl aldı ve devam etti: *“Buna denk ya da bununla aynı ölçüde olsa bile helal değildir. Allah (cc), babası olmayan bir kimseye (bilerek) babalık iddiasında bulunan kimseyle ve kölesi olmayan bir kimsenin kölesi olduğu iddiasında bulunan kimseye lanet etti. Çocuk kimin döşğinde doğdu ise onundur. Zina edene ise mahrumiyet vardır. Muhakkak ki Allah (cc), her hak sahibine hakkını vermiştir. Varise vasiyet yoktur.”^[13]*

¹² Buhârî, el-Cenâiz, 1344; Müslim, el-Fezâil, 2296; Ahmed b. Hanbel, Müsned, XVIII, 578 (17344).

¹³ Ahmed b. Hanbel, Müsned, XXXIX, 210, (17663).

٤٤٠

خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أَنَّهُ فَرَطُ أُمَّتِهِ

• عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ:

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ يَوْمًا، فَصَلَّى عَلَى أَهْلِ أُحُدٍ صَلَاتَهُ عَلَى الْمَيِّتِ، ثُمَّ انْصَرَفَ إِلَى الْمِنْبَرِ، فَقَالَ: «إِنِّي فَرَطُ لَكُمْ، وَأَنَا شَهِيدٌ عَلَيْكُمْ، وَإِنِّي وَاللَّهِ لَا نَظْرُ إِلَى حَوْضِي الْآنَ، وَإِنِّي أُعْطِيتُ مَفَاتِيحَ خَزَائِنِ الْأَرْضِ - أَوْ مَفَاتِيحَ الْأَرْضِ - وَإِنِّي وَاللَّهِ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ أَنْ تُشْرِكُوا بَعْدِي، وَلَكِنْ أَخَافُ عَلَيْكُمْ أَنْ تَنَافَسُوا فِيهَا»^[١٢].

٤٤١

خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي تَحْرِيمِ الصَّدَقَةِ عَلَيْهِ وَعَلَى أَهْلِهِ

• عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ، قَالَ:

أَخْبَرَنِي مَنْ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَنْ ابْنِ أَبِي لَيْلَى، أَنَّهُ سَمِعَ عَمْرُو بْنَ خَارِجَةَ، قَالَ لَيْثٌ فِي حَدِيثِهِ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَصِفَاتِهِ،

«أَلَا إِنَّ الصَّدَقَةَ لَا تَحِلُّ لِي، وَلَا لِأَهْلِ بَيْتِي»،

وَأَخَذَ وَبَرَةً مِنْ كَاهِلِ نَاقَتِهِ فَقَالَ: «وَلَا مَا يُسَاوِي هَذِهِ، أَوْ مَا يَرِنُ هَذِهِ» لَعَنَ اللَّهُ مَنْ ادَّعَى إِلَى غَيْرِ أَبِيهِ، أَوْ تَوَلَّى غَيْرَ مَوَالِيهِ الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ، وَلِلْعَاهِرِ الْحَجَرُ. إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَعْطَى كُلَّ ذِي حَقٍّ حَقَّهُ، وَلَا وَصِيَّةَ لَوَارِثٍ^[١٣].

١٢ صحيح البخاري، ٢٣ - كتاب الجنائز، باب الصَّلَاةِ عَلَى الشَّهِيدِ، ج ٢ ص ٩١، رقم ١٣٤٤. صحيح مسلم، ٤٣ - كتاب الفَضَائِلِ، ٩ - بابُ إِثْبَاتِ حَوْضِ نَبِيِّنَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَصِفَاتِهِ، ج ٤ ص ١٧٩٥، رقم ٢٢٩٦. مسند أحمد، حديث عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ الْجُهَنِيِّ، ج ٢٨ ص ٥٧٨، رقم ١٧٣٤٤. مسند أحمد، حديث عَمْرُو بْنِ خَارِجَةَ، ج ٢٩ ص ٢١٠، رقم ١٧٦٦٣.

Resûlullah (sas) ile Kavminin Misâli

- Abdullah b. Büreyde, babasından (ra) rivayetle:

Peygamber (sas) bir gün yanımıza çıktı ve üç defa üst üste:

“Ey insanlar! Benimle sizin misalinizi biliyor musunuz?” diye sordu.

“Allah ve Resûlü (sas) daha iyi bilir.” dediler.

Buyurdu ki: “Benimle sizin misaliniz, kendilerine doğru gelen bir düşman sebebi ile korku içindeki bir kavmin misali gibidir. İçlerinden birini düşmanı gözetlemesi için gönderirler. Onlar bu halde iken bu kimse düşmanın kendilerine doğru harekete geçtiğini görür. Kavmini uyarmak üzere yanlarına döner. Ancak kavmini uyaramadan düşmanın kendisinden önce onlara ulaşmasından dolayı da korku içindedir. Bu nedenle elbisesini çıkarır da kavmine doğru onu sallayarak bir yandan da şöyle bağırır: “Ey insanlar! Saldırıya uğradınız! Ey insanlar! Saldırıya uğradınız!” üç kez tekrarladı. ^[14]

Resûlullah'ın (sas) Ehlini Amel İşlemeye Teşvîki

- Ebû Hüreyre'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Ey Haşimoğulları! Ey Abdulmuttaliboğulları! Ey Resûlullah'ın halası Safiyye! Ey Fâtıma bt. Muhammed! Yarı insanlar ahiretlerini taşıyıp geldiklerinde sizler de dünyalığınızı taşıyıp gelerseniz sizi kesinlikle tanımam.

Kıyamet gününde bana en yakınlarınız muttakilerdir. Benim sizin içinizdeki misalim, kavmine nasihat etmek isteyen bir adamın misali gibidir.

¹⁴ Ahmed b. Hanbel, Müsned, XXXVIII, 37, (22948).

٤٤٢

مَثَلُهُ وَمَثَلُ قَوْمِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

• عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ:
خَرَجَ إِلَيْنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا فَنَادَى ثَلَاثَ مِرَارٍ فَقَالَ:
« أَيُّهَا النَّاسُ تَذَرُونَ مَا مَثَلِي وَمَثَلُكُمْ؟ »
قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ.

قَالَ: « إِنَّمَا مَثَلِي وَمَثَلُكُمْ مَثَلُ قَوْمٍ خَافُوا عَدُوًّا يَأْتِيهِمْ، فَبَعَثُوا رَجُلًا
يَتَرَاى لَهُمْ، فَبَيْنَمَا هُمْ كَذَلِكَ أَبْصَرَ الْعَدُوَّ فَأَقْبَلَ لِيُنْذِرَهُمْ، وَخَشِيَ أَنْ
يُذِرَكَ الْعَدُوَّ قَبْلَ أَنْ يُنْذَرَ قَوْمُهُ، فَأَهْوَى بِثَوْبِهِ: أَيُّهَا النَّاسُ أُتَيْتُمْ. أَيُّهَا
النَّاسُ أُتَيْتُمْ » ثَلَاثَ مِرَارٍ [١٤].

٤٤٣

خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَحُثُّ أَهْلَهُ عَلَى الْعَمَلِ

• عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ:
أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:
« يَا بَنِي هَاشِمٍ، يَا بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، يَا صَفِيَّةُ عَمَّةَ رَسُولِ اللَّهِ،
يَا فَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ، لَا أَعْرِفَنَّ مَا جَاءَ النَّاسُ غَدًا يَحْمِلُونَ الْآخِرَةَ،
وَجِئْتُمْ تَحْمِلُونَ الدُّنْيَا،
إِنَّمَا أَوْلِيَايَ مِنْكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْمُتَّقُونَ، إِنَّمَا مَثَلِي فِيكُمْ كَمَثَلِ
رَجُلٍ يُسْتَنْصَحُ فِي قَوْمِهِ،

Onlara gelir ve der ki: ‘Ey kavmim! Düşman tarafından saldırıya uğrayacaksınız, muhasara edileceksiniz. Sabaha düşman buraya varacaktır.’ Ben bir uyancıyım. Ölüm size aniden baskın yapar. Kıyamet ise buluşma yeridir.”^[15]

• Mu’âz b. Cebel’den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) ona nasihat etmek üzere onunla beraber Medine’den çıktı. Sonra Medine’ye yöneldi. Şöyle buyurdu:

“Ehl-i Beyt’imden bazıları, insanlar arasında bana en yakın olanlarının kendileri olduğunu düşünüyorlar. Hâlbuki öyle değildir. İçinizde bana en yakın olanlar muttakilerdir. Onlar kim olursa olsun ya da nerede bulunursa bulunsun bu durum değişmez.

Allah’ım! Senin ıslah ettiğini fesada uğratmalarını onlara helal kılmıyorum!

Allah’a yemin olsun ki düzlük arazide kabın ters yüz olması gibi ümmetim de dini hakkında ters yüz olacaktır.”^[16]

444

Halini Ümmetine Anlatması

• Hz. Âişe’den (r.anha) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Kim beni sorar veya bana bakmak isterse saçı başı dağılmış, elbiseleri buruşmuş, (ahiret için) hazırlanıp gayret gösteren, tuğla üstüne tuğla koymayan, kamış üzerine kamış koymayan, kendisi için bayrak kaldındığında (yanış için) hazırlanan kişiye baksın. Bu gün hazırlık, yannın ise yanış günüdür. Hedef ise cennet veya cehennemdir.”^[17]

15 Taberânî, el-Mu’cemu’l-Evsat, I, 34 (86). Taberânî’nin el-Evsat’ta rivayet ettiği bu hadisin senedinde zayıf olan Zekeriyya b. Yahya el-Vakkâr yer almaktadır. Heysemî, Mecmau’z-Zevâid, X, 228 (17699).

16 Taberânî, el-Mu’cemu’l-Kebîr, XX, 120 (241). Taberânî’nin isnadı ceyyiddir. Heysemî, Mecmau’z-Zevâid, X, 231 (17718).

17 Taberânî, el-Mu’cemu’l-Evsat, III, 306 (3242). Taberânî’nin senedinde yer alan Süleyman b. Ebû Kerîme zayıf bir ravidir. el-Heysemî, Mecmau’z-Zevâid, X, 258 (17883).

أَتَاهُمْ، فَقَالَ: يَا قَوْمِ أُتِيتُمْ غُشِيْتُمْ وَاصْبَحَاةُ، أَنَا التَّذِيرُ، وَالْمَوْتُ
الْمُغِيرُ، وَالسَّاعَةُ الْمَوْعِدُ^[١٥]».

• عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ:

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ مَعَهُ يُوصِيهِ، ثُمَّ التَفَتَ
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْمَدِينَةِ فَقَالَ:

«إِنَّ أَهْلَ بَيْتِي هَؤُلَاءِ يَرَوْنَ أَنَّهُمْ أَوْلَى النَّاسِ، وَلَيْسَ كَذَلِكَ، إِنَّ
أَوْلِيَّائِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ، مَنْ كَانُوا أَوْ حَيْثُ كَانُوا،
اللَّهُمَّ إِنِّي لَا أُحِلُّ لَهُمْ فَسَادَ مَا أَصْلَحْتَ، وَإِيْمُ اللَّهِ لَتُكَفُّ أُمَّتِي
عَلَى دِينِهَا كَمَا يُكْفَى الْإِنَاءُ فِي الْبُطْحَاءِ^[١٦]».

٤٤٤

خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصِفُ حَالَتَهُ لِأُمَّتِهِ

• عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«مَنْ سَأَلَ عَنِّي» أَوْ «سَرَّهُ أَنْ يَنْظُرَ إِلَيَّ، فَلْيَنْظُرْ إِلَيَّ أَشَعَثَ،
شَاحِبٍ، مُشَمَّرٍ، لَمْ يَضَعْ لَبَنَةً عَلَى لَبَنَةٍ، وَلَا قَصَبَةً عَلَى قَصَبَةٍ، رُفِعَ لَهُ
عِلْمٌ فَشَمَّرَ إِلَيْهِ، الْيَوْمَ الْمِضْمَارُ، وَغَدَا السِّبَاقُ، وَالْغَايَةُ الْجَنَّةُ وَالنَّارُ^[١٧]».

١٥ المعجم الأوسط،

الطبراني، من اسمه

أحمد، ج ١ ص ٣٤،

رقم ٨٦. رَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ

فِي الْأَوْسَطِ، وَفِيهِ زَكَرِيَّا

بْنُ يَحْيَى الْوَقَارِيُّ، وَهُوَ

ضَعِيفٌ. مَجْمَعُ الزَّوَائِدِ،

الهيثمى، كِتَابُ الرَّهْدِ،

بَابُ جَامِعِ فِي الْمَوَاعِظِ،

ج ١٠ ص ٢٢٨، رقم

١٧٦٩٩.

١٦ المعجم الكبير،

الطبراني، غَاصِمُ بْنُ

حُمَيْدٍ السَّكُونِيُّ، عَنْ

مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، ج ٢٠

ص ١٢٠، رقم ٢٤١.

رَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ، وَإِسْنَادُهُ حَسَنٌ.

مَجْمَعُ الزَّوَائِدِ، الْهَيْثَمِيُّ،

كِتَابُ الرَّهْدِ، بَابُ مِنْهُ

فِي الْمَوَاعِظِ، ج ١٠

ص ٢٣١، رقم ١٧٧١٨.

١٧ المعجم الأوسط،

الطبراني، من اسمه

بَكْرٌ، ج ٣ ص ٣٠٦، رقم

٣٢٤١. رَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ فِي

الْأَوْسَطِ، وَفِيهِ سَلِيمَانُ

بْنُ أَبِي كَرِيمَةَ، وَهُوَ

ضَعِيفٌ. مَجْمَعُ الزَّوَائِدِ،

الهيثمى، كِتَابُ الرَّهْدِ،

بَابُ فَضْلِ الْفُقَرَاءِ، ج ١٠

ص ٢٥٨، رقم ١٧٨٨٣.

445

Ümmetin Örnek Alması İçin Evinin Halini Dile Getirmesi

- Hz. Hasân'dan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) hutbe îrad etti ve dedi ki:

“Allah’a yemin olsun ki Muhammed’in ailesinde akşam bir sa yemek bulunmaz. Onlar dokuz evdirler.”

Allah’a yemin olsun ki Resûlullah’ın bunu söylemesinin sebebi Allah’ın rızkını az görüp de şikâyet etmek değil, ümmetin onu örnek almasını istemesidir.^[18]

446

Rahmet Olması

- el-Misver b. Mahreme'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) ashâbının yanına çıktı ve onlara şöyle buyurdu:

“Muhakkak ki Allah Azze ve Celle beni bütün insanlara rahmet olarak gönderdi. O halde bana İslâm’ı yaymada yardımcı olun ki Allah size merhamet etsin. Havarilerin Hz. İsa’ya (as) muhalif olmaları gibi siz de bana muhalif olmayın. O da, benim sizleri davet ettiğime onları davet etti. Onun yakın bir yere göndermek istediği kişiler bu emre icabet ettiler, böylece selamet buldular. Ancak uzak bir yere göndermek istediği kişiler ise bundan hoşlanmadılar. İsa b. Meryem de bu durumu Allah’a (cc) şikâyet etti. Sabahladıklarında her biri gönderildikleri yerin dili ile konuşurken kendilerini buldular. İsa b. Meryem onlara: ‘Bu Allah’ın sizler için karar verdiği bir iştir. Haydi, gidin ve yerine getirin!’ dedi.”

¹⁸ İbn Sa’d, et-Ta-bakât el-Kebîr, I, 345.

٤٤٥

خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
فِي حَالِ بَيْتِهِ لَتَتَأَسَّى بِهِ أُمَّتُهُ

• عَنِ الْحَسَنِ قَالَ :

خَطَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ :

«وَاللَّهِ مَا أُمْسَى فِي آلِ مُحَمَّدٍ صَاعٌ مِنْ طَعَامٍ وَإِنَّهَا لَتَسْعَةُ أَئْيَاتٍ»
وَاللَّهِ مَا قَالَهَا اسْتِقْلَالًا لِرِزْقِ اللَّهِ ، وَلَكِنْ أَرَادَ أَنْ تَأَسَّى بِهِ أُمَّتُهُ [١٨] .

٤٤٦

خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أَنَّهُ رَحِمَةٌ

• عَنِ الْمِسُورِ بْنِ مَخْرَمَةَ، قَالَ:

خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى أَصْحَابِهِ فَقَالَ:

« إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ بَعَثَنِي رَحْمَةً لِلنَّاسِ كَافَّةً، فَأَدُّوا عَنِّي يَرْحَمَكُمُ
اللَّهُ، وَلَا تَخْتَلِفُوا كَمَا اخْتَلَفَ الْحَوَارِيُّونَ عَلَى عِيسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ،
فَإِنَّهُ دَعَاهُمْ إِلَى مِثْلِ مَا أَدْعُوكُمْ إِلَيْهِ، فَأَمَّا مَنْ قَرُبَ مَكَانُهُ فَإِنَّهُ أَجَابَ
وَأَسْلَمَ، وَأَمَّا مَنْ بَعُدَ مَكَانُهُ فَكَرِهَهُ، فَشَكَأَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ ذَلِكَ إِلَى
اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَأَصْبَحُوا وَكُلُّ رَجُلٍ مِنْهُمْ يَتَكَلَّمُ بِلِسَانِ الْقَوْمِ الَّذِينَ
وُجِّهَ إِلَيْهِمْ، فَقَالَ لَهُمْ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: هَذَا أَمْرٌ قَدْ عَزَمَ
اللَّهُ لَكُمْ عَلَيْهِ، فَاْمْضُوا فَافْعَلُوا»

١٨ الطبقات الكبير، ابن
سعد، - ذِكْرُ شِدَّةِ
الْعَيْشِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ،
ج ١ ص ٣٤٥، رقم
١٠٢٠.

Resûlullah'ın ashâbı bunun üzerine şöyle dediler: “Yâ Resûlullah, bizler yardım edeceğiz. İstedğin yere bizi gönder.”

Resûlullah (sas), Abdullah b. Huzâfe'yi Kısra'ya, Selî b. Amr'ı Yemâme'nin sahibi Hevze b. Ali'ye, el-Alâ b. el-Hadramî'yi Hecer'in sahibi el-Münzir b. Sâvâ'ya, Amr b. el-Âs'ı Ceyfer'e ve Umân'ın kralı Abbâd b. Celendâ'ya, Dihye el-Kelbî'yi Kayser'e, Şücâ b. Vehb el-Esedî'yi el-Münzir b. el-Hâris b. Ebû Şimr el-Gassânî'ye, Amr b. Ümeyye ed-Damrî'yi de en-Necâşî'ye gönderdi.

el-Alâ b. el-Hadramî dışında tümü Resûlullah (sas) vefat etmeden önce geri döndüler. el-Âlâ b. el-Hadramî ise Resûlullah (sas) vefat ettiğinde el-Bahreyn'deydi.”^[19]

447

Rahmet Elçisi

• Ebû Sâlih'ten (ra) rivayetle:

Peygamber (sas) insanlara seslenerek buyurdu ki:

“Ey insanlar! Ben ancak hediye edilmiş rahmetim.”^[20]

¹⁹ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, XX, 8, (12). Taberânî'nin rivayet senedinde zayıf bir ravi olan Muhammed b. İsmâil b. Ayyâş yer alır. Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, V, 306 (9586)

²⁰ Dârimî, *el-Muhaddime*, 15

فَقَالَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: نَحْنُ يَا رَسُولَ
اللَّهِ نُؤَدِّي عَنْكَ، فَاْبْعَثْنَا حَيْثُ شِئْتَ،

فَبَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ حُذَافَةَ إِلَى
كَسْرَى، وَبَعَثَ سَلِيطَ بْنَ عَمْرِوٍ إِلَى هَوْذَةَ بْنِ عَلِيٍّ صَاحِبِ الْيَمَامَةِ،
وَبَعَثَ الْعَلَاءَ بْنَ الْحَضْرَمِيِّ إِلَى الْمُنْذِرِ بْنِ سَاوَى صَاحِبِ هَجَرَ،
وَبَعَثَ عَمْرُو بْنَ الْعَاصِ إِلَى جَيْفَرَ، وَعَبَادُ ابْنِي جَلَنْدَا مَلِكِي عُمَانَ،
وَبَعَثَ دِحْيَةَ الْكَلْبِيِّ إِلَى قَبْصَرَ، وَبَعَثَ شُجَاعَ بْنَ وَهَبِ الْأَسَدِيِّ
إِلَى الْمُنْذِرِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ أَبِي شَمْرِ الْعَسَانِيِّ، وَبَعَثَ عَمْرُو بْنَ أُمَيَّةَ
الضَّمْرِيِّ إِلَى النَّجَاشِيِّ.

فَرَجَعُوا جَمِيعًا قَبْلَ وَفَاةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَيْرِ
الْعَلَاءِ بْنِ الْحَضْرَمِيِّ، فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تُوُفِّيَ
وَهُوَ بِالْبَحْرَيْنِ [١٩].

٤٤٧

رسول الرحمة

• عَنْ أَبِي صَالِحٍ قَالَ:

كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«يُنَادِيهِمْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا أَنَا رَحْمَةٌ مُهْدَاةٌ» [٢٠].

- ١٩ المعجم الكبير،
الطبراني، غُرُوةُ بْنُ
الزُّبَيْرِ، عَنِ الْمُسَوِّرِ
بْنِ مَخْرَمَةَ، ج ٢٠،
ص ٨، رقم ١٢. رَوَاهُ
الطَّبْرَانِيُّ، وَفِيهِ مُحَمَّدُ
بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ
عِيَّاشٍ، وَهُوَ ضَعِيفٌ.
مجمع الزوائد،
الهيثمي، ٢٤ - كِتَابُ
الْجِهَادِ، بَابُ غَرْضِ
الْإِسْلَامِ وَالِدُّعَاءِ إِلَيْهِ
قَبْلَ الْقِتَالِ، ج ٥
ص ٣٠٦، رقم ٩٥٨٦.
٢٠ سنن الدارمي،
المقدمة، بَابُ كَيْفِ
كَانَ أَوَّلُ شَأْنِ النَّبِيِّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ،
ج ١ ص ١٦٦، رقم ١٥

Namazda Kendisine Sunulan Şey

- İbn Büreyde, babasından (ra) rivayetle:

Kendisi, Resûlullah (sas) makamda namaz kılarken O'nunla (sas) beraber orada bulunan kırk iki sahâbîden birisidir. Bu sahâbîler Peygamber'in (sas) arkasına oturmuş, O'nu (sas) bekliyorlardı.

Resûlullah (sas) namazı kılınca bir şey almak ister gibi kendisi ile Kâbe'nin arasında öne doğru uzandı. Sonra ashâbına döndü. Onlar da ayaklandılar. Eli ile oturmaları için işaret etti ve tekrar oturdular.

Ardından buyurdu ki: *“Namazımı bitirdiğimde bir şey almak istiyormuşum gibi kendimle Kâbe arasına öne doğru uzandığımı gördünüz.”*

Sahâbîler: “Evet, Yâ Resûlullah!” dediler.

Devam etti: *“Cennet bana gösterildi. Onun içinde bulunanların başka bir misalini hiç görmedim. Önümden bir salkım üzüm geçti, hoşuma gitti. Almak için atıldım ama yetişemedim, gerisinde kaldım. Eğer onu alsaydım aranızda dağıtırdım, böylece cennet meyvesi yemiş olurdunuz. İyi bilin ki kem'e [meyvesi] göze şifadır. Acve ise cennet meyvesidir. İyi bilin ki tuzda bulunan bu siyah taneler ölüm dışında tüm dertlere devadır.”^[21]*

21 Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XVIII, 71 (22972).

٤٤٨

خُطِبَتْهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيمَا عُرِضَ لَهُ وَهُوَ يُصَلِّي

• عَنْ ابْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ:

كَانَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي اثْنَيْنِ وَأَرْبَعِينَ مِنْ
أَصْحَابِهِ وَالنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي فِي الْمَقَامِ، وَهُمْ خَلْفَهُ
جُلُوسٌ يَنْتَظِرُونَهُ،

فَلَمَّا صَلَّى أَهْوَى فِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْكَعْبَةِ كَأَنَّهُ يُرِيدُ أَنْ يَأْخُذَ شَيْئًا،
ثُمَّ انْصَرَفَ إِلَى أَصْحَابِهِ، فَثَارُوا وَأَشَارَ إِلَيْهِمْ بِيَدِهِ أَنْ اجْلِسُوا فَجَلَسُوا.
فَقَالَ: «رَأَيْتُمُونِي حِينَ فَرَعْتُ مِنْ صَلَاتِي أَهْوَيْتُ فِيمَا بَيْنِي وَبَيْنَ
الْكَعْبَةِ كَأَنِّي أُرِيدُ أَنْ آخُذَ شَيْئًا».

قَالُوا: نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ.

قَالَ: «إِنَّ الْجَنَّةَ عُرِضَتْ عَلَيَّ، فَلَمْ أَرِ مِثْلَ مَا فِيهَا، وَإِنَّهَا مَرَّتْ
بِي خَصْلَةً مِنْ عِنَبٍ فَأَعَجَبْتَنِي، فَأَهْوَيْتُ إِلَيْهَا لِأَخْذِهَا فَسَبَقْتَنِي،
وَلَوْ أَخَذْتُهَا لَعَرَسْتُهَا بَيْنَ ظَهْرَانِيكُمْ حَتَّى تَأْكُلُوا مِنْ فَاكِهِةِ الْجَنَّةِ،
وَاعْلَمُوا أَنَّ الْكَمَاءَ دَوَاءُ الْعَيْنِ، وَأَنَّ الْعَجْوَةَ مِنْ فَاكِهِةِ الْجَنَّةِ، وَأَنَّ
هَذِهِ الْحَبَّةَ السَّوْدَاءَ الَّتِي تَكُونُ فِي الْمِلْحِ اعْلَمُوا أَنَّهَا دَوَاءُ مَنْ كُلَّ
دَاءٍ إِلَّا الْمَوْتَ» [٢١].

Allah'ın (cc) Resûlullah'a (sas) Verdiği Bazı Şeyler

- Huzeyfe b. el-Yemân'dan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) bir gün yanımıza çıkmadı. O kadar ki odadan hiç çıkmayacak sandık.

Sonra odasından çıktı, geldi ve secde etti. Secdesi o kadar uzun sürdü ki vefat etti sandık.

Başını secdeden kaldırıncı şöyle buyurdu: “*Rabbim ümmetim hakkında: ‘Onlara ne yapayım?’ diye benimle istişarede bulundu. Ben de: ‘Rabbim, ne dilersen onu yap. Onlar senin mahlûkun ve kullarıdır.’ dedim. İkinci defa benimle istişarede bulundu. Ben de aynı cevabı verdim.*

Buyurdu ki: ‘Ey Muhammed, seni ümmetinden dolayı mahzun etmeyeceğim.’ Ardından benimle beraber cennete girecek ilk yetmiş bin kişi ve her bin kişi ile de yetmiş bin kişi gireceğini ve hesaba çekilmeyeceklerini müjdeledi. Sonra bana bir elçi gönderdi.

O da: ‘Dua et, cevap verilsin, iste verilsin!’ dedi.

Ben de elçiye dedim ki: ‘Rabbim isteklerimi verendir.’

Dedi ki: ‘Beni sana isteklerini vermek için gönderdi.’

Böylece Rabbim isteğimi verdi. Bunda bir övünme yoktur. Ben henüz sıhhatli bir şekilde sizin aranızda dolaşırken Rabbim benim gelmiş gelecek tüm günahlarımı bağışladı. Ümmetimin (kuraklık sebebi ile) aç kalmayacağını, çoğunluğun böylece helâk olmayacağını bana vadetti.

Cennette, havzımda akan bir nehir olan Kevser’i bana verdi. Bana izzet ve yardım/zafer verdi. Ümmetimin önündeki bir aylık mesafede bulunan [düşmanların kalbine bile korku] salındı. Ben peygamberler içinde cennete ilk girecek olanım. Ganimet, bana ve ümmetime temiz kılındı. Bizden öncekilere ağırlaştırılan pek çok şey bize helal kılındı ve böylece bizlere bir zorluk kılınmadı.”^[22]

22 Ahmed b. Hanbel, Müsned, XVIII, 361 (23336).

٤٤٩

خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَعْضِ مَا أَعْطَاهُ اللَّهُ

• عن حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ قَالَ:

غَابَ عَنَّا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا، فَلَمْ يَخْرُجْ حَتَّى ظَنَنَّا أَنْ لَنْ يَخْرُجَ،

فَلَمَّا خَرَجَ سَجَدَ سَجْدَةً فَظَنَنَّا أَنَّ نَفْسَهُ قَدْ قُبِضَتْ فِيهَا،

فَلَمَّا رَفَعَ رَأْسَهُ قَالَ: « إِنَّ رَبِّي اسْتَشَارَنِي فِي أُمَّتِي مَاذَا أَفْعَلُ بِهِمْ، فَقُلْتُ: مَا شِئْتَ أَيُّ رَبِّ، هُمْ خَلْقُكَ وَعِبَادُكَ، فَاسْتَشَارَنِي الثَّانِيَةَ، فَقُلْتُ لَهُ كَذَلِكَ،

فَقَالَ: لَا أَحْزِنُكَ فِي أُمَّتِكَ يَا مُحَمَّدُ، وَبَشِّرْنِي أَنْ أَوَّلَ مَنْ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِي مَعِيَ سَبْعُونَ أَلْفًا مَعَ كُلِّ أَلْفٍ سَبْعُونَ أَلْفًا، لَيْسَ عَلَيْهِمْ حِسَابٌ، ثُمَّ أَرْسَلَ إِلَيَّ

فَقَالَ: ادْعُ تَجَبُّ، وَسَلِّ ثُعْطُ،

فَقُلْتُ لِرَسُولِهِ: أَوْ مُعْطِي رَبِّي سُؤْلِي،

فَقَالَ: مَا أَرْسَلَنِي إِلَيْكَ إِلَّا لِيُعْطِيَكَ،

وَلَقَدْ أَعْطَانِي رَبِّي، وَلَا فَخْرَ وَغَفَرَ لِي مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِي وَمَا تَأَخَّرَ، وَأَنَا أَمْشِي حَيًّا صَحِيحًا، وَأَعْطَانِي أَنْ لَا تَجُوعَ أُمَّتِي، وَلَا تُغْلَبَ،

وَأَعْطَانِي الْكَوْثَرَ فَهُوَ نَهْرٌ مِنَ الْجَنَّةِ يَسِيلُ فِي حَوْضِي، وَأَعْطَانِي الْعِزَّ وَالنَّصْرَ، وَالرُّعْبَ يَسْعَى بَيْنَ يَدَيَّ أُمَّتِي شَهْرًا، وَأَعْطَانِي أَنِّي أَوَّلُ الْأَنْبِيَاءِ أَدْخُلُ الْجَنَّةَ، وَطَيِّبَ لِي وَلَا أُمَّتِي الْغَنِيمَةَ، وَأَحَلَّ لَنَا كَثِيرًا مِمَّا شَدَّدَ عَلَى مَنْ قَبْلَنَا، وَلَمْ يَجْعَلْ عَلَيْنَا مِنْ حَرَجٍ [٢٢]».

İsrâ Gecesi Rabbini Senası

- Ebû Hüreyre'den -ya da bir başkasından,
Ebû Ca'fer şüphe etti- naklen:

Allah Azze ve Celle'nin: *“Bir gece, kendisine ayetlerimizden bir kısmını gösterelim diye (Muhammed) kulunu Mescid-i Harâm'dan çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya götürən Allah noksan sıfatlardan münezzehtir. O, gerçekten iştiridir, görendir.”* [İsrâ, 17/1] ayeti hakkında dedi ki:

“Cibrîl (as), Mikâil (as) ile birlikte, Peygamber'e (sas) geldi. Cebraîl, Mikâil'e: 'Göğsünü yarıp da kalbini temizlemem için bana bir kap zezem suyu getir.' dedi. Resûlullah'ın (sas) göğsünü yardı ve üç defa yıkadı. Mikâil üç defa gitti geldi, zezem suyundan getirdi. Göğsünü yardı, içinde nefrete dair ne varsa çıkardı ve hilm, ilim, iman, yakîn ve İslâm ile doldurdu. İki omzunun arasına peygamberlik mührünü koydu. Sonra bir at getirdi ve Resûlullah'ı (sas) ona taşıttı. Her adımında gözünün gördüğü en uzak yere ayak basıyordu.

[...] Sonra dedi ki: “Sonra (Hz. Peygamber), peygamberlerin ruhları ile karşılaştı. Rabblarına senada bulundular.

Hız. İbrahim (as) dedi ki: ‘Beni halîli (dostu) edinen, büyük bir mülk veren, itaatkar bir ümmet yapıp kendisine uyulan (peygamber) kılan, beni ateşten kurtaran ve ateşi benim için serinlik ve selamet kılan Allah’a hamd olsun.’

Sonra Hız. Musa (as) Rabbine senada bulundu. Dedi ki: ‘Benimle kelim eden, Firavun ailesini helâk eden, benim elimle İsrâiloğulları’nı kurtaran, ümmetimden kimilerini hak ile doğruyu bulduran ve adil kılan Allah’a hamd olsun.’

خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الشَّاءِ عَلَى رَبِّهِ لَيْلَةَ الْإِسْرَاءِ

• عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَوْ غَيْرِهِ شَكَ أَبُو جَعْفَرٍ فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ:

{سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ} [الإسراء: ١]

قَالَ: جَاءَ جِبْرَائِيلُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَعَهُ مِيكَائِيلُ، فَقَالَ جِبْرَائِيلُ لِمِيكَائِيلَ: ائْتِنِي بِطَسْتٍ مِنْ مَاءٍ زَمْزَمَ كَيْمَا أَطَهَّرَ قَلْبَهُ وَأَشْرَحَ لَهُ صَدْرَهُ، قَالَ: فَشَقَّ عَنْ بَطْنِهِ، فَغَسَلَهُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، وَاخْتَلَفَ إِلَيْهِ مِيكَائِيلُ بِثَلَاثِ طِسَاتٍ مِنْ مَاءٍ زَمْزَمَ، فَشَرَحَ صَدْرَهُ، وَنَزَعَ مَا كَانَ فِيهِ مِنْ غِلٍّ، وَمَلَأَهُ حِلْمًا وَعِلْمًا وَإِيمَانًا وَيَقِينًا وَإِسْلَامًا، وَخَتَمَ بَيْنَ كَتِفَيْهِ بِخَاتَمِ الثُّبُوتِ، ثُمَّ أَتَاهُ بِفَرَسٍ فَحُمِلَ عَلَيْهِ كُلُّ خُطُوةٍ مِنْهُ مُنْتَهَى طَرَفِهِ وَأَقْصَى بَصَرِهِ.

[...] ثُمَّ قَالَ: ثُمَّ لَقِيَ أَرْوَاحَ الْأَنْبِيَاءِ فَأَثْنُوا عَلَى رَبِّهِمْ،

فَقَالَ إِبْرَاهِيمُ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي اتَّخَذَنِي خَلِيلًا وَأَعْطَانِي مُلْكًا عَظِيمًا، وَجَعَلَنِي أُمَّةً قَانِتًا لِلَّهِ يُؤْتِمُّ بِي، وَأَنْقَذَنِي مِنَ النَّارِ، وَجَعَلَهَا عَلَيَّ بَرْدًا وَسَلَامًا،

ثُمَّ إِنَّ مُوسَى أَثْنَى عَلَى رَبِّهِ فَقَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَلَّمَنِي تَكْلِيمًا، وَجَعَلَ هَلَاكَ آلِ فِرْعَوْنَ وَنَجَاةَ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى يَدَيَّ، وَجَعَلَ مِنْ أُمَّتِي قَوْمًا يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ،

Sonra Hz. Dâvûd (as) Rabbine senada bulundu. Dedi ki: ‘Bana büyük bir mülk veren, Zebûr’u öğreten, benim için demiri yumuşatan, O’nu (cc) tesbih eden dağları ve kuşları emrime veren, bana hikmeti, güzel ve açık konuşmayı veren Allah’a hamd olsun.’

Sonra Hz. Süleyman (as) Rabbine senada bulundu. Dedi ki: “Rûzgârı emrime veren, mihraplar, heykeller, havuzlar gibi çanaklar ve sabit kazanlardan her ne dilersem yapan şeytanları emrime veren, kuş dilini öğreten, bana her şeyden bol bol veren, şeytan ordularını ve insan ordularını emrime veren, beni mümin kullarının çoğundan üstün kılan, benden sonra bir daha kimsenin erişemediği büyük bir mülkü bana veren ve üzerimde hesabı olmayan bu mülkü bana temiz kılan Allah’a hamd olsun!”

Sonra Hz. İsa (as) Rabbine senada bulundu. Dedi ki: ‘Beni (bebek iken) konuşturan, benim misalimi; topraktan yaratılan gibi ona: “Ol!” diyerek olan Hz. Âdem’in misali kılan, bana kitabı, hikmeti, Tevrat’ı ve İncil’i öğreten, çamurdan kuş şekline benzer bir şey yapıp da ona üflediğimde Allah’ın izni ile kuş oluverdiren, anadan doğma kör olanı ve abraşı (cûzzam) iyileştirmemi sağlayan, Allah’ın izni ile ölüleri diriltiren, beni yükselten ve temizleyen, beni ve annemi kovulmuş şeytanın şerrinden koruyan ve böylece şeytanın artık bizim yolumuza çıkamamasını sağlayan Allah’a hamd olsun!’

Sonra Hz. Muhammed (sas) Rabbine senada bulundu. Dedi ki:

‘Her biriniz Rabbine senada bulundu. Ben de Rabbimi sena eden bir kimseyim. Beni âlemlere rahmet olarak gönderen, insanların tamamına müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderen, içinde her şeyin beyanı bulunduğu Furkan’ı bana indiren, ümmetimi insanların en hayırlı ümmeti kılan, ümmetimi vasat ümmet kılan, ümmetimi ilkler ve sonlar kılan, göğsümü yaran, günahımı çıkaran, zikrimi yükselten ve beni fetihler yapan peygamberlerin sonuncusu kılan Allah’a hamd olsun!’

Hz. İbrahim (as): ‘Muhammed bununla sizlere üstün kılındı.’ buyurdu.”^[23]

23 Taberî, *Tefsir*, XIV, 424-428; Bezzar, *Müsned*, XVII, 8 (9518). Bu rivayet, uzunca bir hadisin bir bölümüdür. Bezzar’ın rivayetindeki şahıslardan Rebi’ b. Enes dışındakiler sikadırlar. [Bezzar] Ebû Aliye veya başkası için dedi ki: “(Senette) O’nun (Ebû Aliye) aka bindeki raviler meçhuldür.” Heysemî, *Mecmau’z-Zevâid*, I, 420 (236).

ثُمَّ إِنَّ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَتْنَى عَلَى رَبِّهِ، فَقَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
جَعَلَ لِي مُلْكًا عَظِيمًا وَعَلَّمَنِي الرَّبُّورَ، وَالْأَنَ لِي الْحَدِيدَ، وَسَخَّرَ لِي
الْجِبَالَ يُسَبِّحُنَ وَالطَّيْرَ، وَأَعْطَانِي الْحِكْمَةَ وَفَضَلَ الْخِطَابِ،

ثُمَّ إِنَّ سُلَيْمَانَ أَتْنَى عَلَى رَبِّهِ، فَقَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي سَخَّرَ لِي
الرِّيَّاحَ، وَسَخَّرَ لِي الشَّيَاطِينَ، يَعْمَلُونَ لِي مَا شِئْتُ مِنْ مَحَارِبٍ وَتَمَاثِيلٍ
وَجِفَانٍ كَالْجَوَابِ، وَقُدُورٍ رَاسِيَاتٍ، وَعَلَّمَنِي مَنْطِقَ الطَّيْرِ، وَأَتَانِي مِنْ
كُلِّ شَيْءٍ فَضْلًا، وَسَخَّرَ لِي جُنُودَ الشَّيَاطِينَ وَالْإِنْسِ وَالطَّيْرِ، وَفَضَّلَنِي
عَلَى كَثِيرٍ مِنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ، وَأَتَانِي مُلْكًا عَظِيمًا لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِنْ
بَعْدِي، وَجَعَلَ مُلْكِي مُلْكًا طَيِّبًا لَيْسَ عَلَيَّ فِيهِ حِسَابٌ.

ثُمَّ إِنَّ عِيسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ أَتْنَى عَلَى رَبِّهِ، فَقَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
جَعَلَنِي كَلِمَتُهُ وَجَعَلَ مَثَلِي مَثَلِ آدَمَ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ، ثُمَّ قَالَ لَهُ: كُنْ
فَيَكُونُ، وَعَلَّمَنِي الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ، وَجَعَلَنِي أَخْلُقُ
مِنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ، فَأَنْفُخُ فِيهِ فَيَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِ اللَّهِ، وَجَعَلَنِي أُبْرِئُ
الْأَكْمَةَ وَالْأَبْرَصَ، وَأُحْيِي الْمَوْتَى بِإِذْنِ اللَّهِ، وَرَفَعَنِي وَطَهَّرَنِي، وَأَعَاذَنِي
وَأَمِّي مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ، فَلَمْ يَكُنْ لِلشَّيْطَانِ عَلَيْنَا سَبِيلٌ، قَالَ:

ثُمَّ إِنَّ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتْنَى عَلَى رَبِّهِ، فَقَالَ:

«كُلُّكُمْ أَتْنَى عَلَى رَبِّهِ، وَأَنَا مُشْنٌ عَلَى رَبِّي»، فَقَالَ: «الْحَمْدُ لِلَّهِ
الَّذِي أَرْسَلَنِي رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ، وَكَافَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا، وَأَنْزَلَ عَلَيَّ
الْفُرْقَانَ فِيهِ تَبْيَانُ كُلِّ شَيْءٍ، وَجَعَلَ أُمَّتِي خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِّلنَّاسِ،
وَجَعَلَ أُمَّتِي وَسْطًا، وَجَعَلَ أُمَّتِي هُمُ الْأَوَّلُونَ وَهُمْ الْآخِرُونَ، وَشَرَحَ لِي
صَدْرِي، وَوَضَعَ عَنِّي وَزْرِي وَرَفَعَ لِي ذِكْرِي، وَجَعَلَنِي فَاتِحًا خَاتَمًا»

قَالَ إِبْرَاهِيمُ: بِهَذَا فَضَلَكُمْ مُحَمَّدٌ [٢٣].

٢٣ تفسير الطبري،
سورة الإسراء، وأما
قوله: {مِنَ الْمَسْجِدِ
الْحَرَامِ}، ج ١٤
ص ٤٢٤... ٤٢٨.
مسند البزار، ما انفرد
به البصريون، أبو
العالية أو غيره، ج ١٧
ص ٨، رقم ٩٥١٨.
من حديث طويل.
رواه البزار، ورجاله
موثقون إلا أن الربيع
بن أنس قال: عن
أبي العلية أو غيره،
فتابعه مجهول.
مجمع الزوائد،
الهيثمى، كتاب
الإيمان، ٣٩ - (باب
منه في الإسراء)، ج ١
ص ٤٢٠، رقم ٢٣٦.

Rabbini Gördüğünde^[24]

[...] Sonra es-Sidre'ye ulaştı. Ona dendi ki: "Ümmetinden senin sünnetin üzerine olanlardan başkası bu *Sidre*'nin ötesine geçemez.

O (*Sidre*), suyu tuzlu olmayan nehirlerin, tadı değişmeyen sütten nehirlerin, içene lezzet veren şarap nehirlerinin, saf baldan nehirlerin gövdesinden çıktığı ağaçtır. Bir yolcu gölgesinde yetmiş yıl yol alsa da gölgesi son bulmayan ağaçtır. Yaprağı ümmetimin tamamını örter. Yaratan Azze ve Celle'nin nuru onu kaplar. Melekler kargalar misali ağacın üzerine toplansalar onu kaplarlar. Burada (Allah) kelimetti: 'İste!' dedi."

Dedi ki: "*İbrahim'i halilin edindin, ona büyük bir mülk verdin. Musa ile kelimetti. Dâvûd'a büyük bir mülk verdin, onun için demiri yumuşattın, dağları emrine verdin. Süleyman'a büyük bir mülk verdin. İnsan, cin ve şeytanları emrine verdin. Rûzgân emrine verdin. Ondan sonra kimsenin ulaşamayacağı büyüklükte bir mülk verdin. İsa'ya Tevrat ve İncil'i öğrettin. Anadan doğma körleri ve abraşları (cüzzamlıları) iyileştirmesini sağladın. Allah'ın izni ile ölüleri diriltti. Onu ve annesini şeytandan korudun da şeytan onların yoluna çıkmadı.*"

Rabbi ona dedi ki: "Seni Habîb ve Halîl edindim. Bu Tevrat'ta da 'Habîbullah' diye yazıyor. Seni insanların tümüne müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdim. Göğsünü açtım, günahını senden aldım ve zikrini yükselttim. Ben ne zaman anılsam sen de benimle beraber anılırsın.

24 "Bir gece, kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye (Muhammed) kulunu Mescid-i Harâm'dan, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya götüren Allah noksan sıfatlardan münezzehtir; O, gerçekten işitendir, görendir." ayeti hakkında Ebû Hüreyre'den -ya da bir başkasından, Ebû Ca'fer bunda şüphe etti- şöyle rivayet edildi:..." Taberî, Tefsir, XIV, 424...428. Uzun bir hadis bir kısmı alınmıştır.

خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَمَا رَأَى رَبَّهُ^[٢٤]

[...] قَالَ: ثُمَّ انْتَهَى إِلَى السُّدْرَةِ، فَقِيلَ لَهُ: هَذِهِ السُّدْرَةُ يَنْتَهِي إِلَيْهَا كُلُّ أَحَدٍ خَلَا مِنْ أُمَّتِكَ عَلَى سُنَّتِكَ،

فَإِذَا هِيَ شَجَرَةٌ يَخْرُجُ مِنْ أَصْلِهَا أَنْهَارٌ مِنْ مَاءٍ غَيْرِ آسِنٍ، وَأَنْهَارٌ مِنْ لَبَنٍ لَمْ يَتَغَيَّرْ طَعْمُهُ، وَأَنْهَارٌ مِنْ خَمْرٍ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ، وَأَنْهَارٌ مِنْ عَسَلٍ مُصَفًّى، وَهِيَ شَجَرَةٌ يَسِيرُ الرَّكَّابُ فِي ظِلِّهَا سَبْعِينَ عَامًا لَا يَقْطَعُهَا، وَالْوَرَقَةُ مِنْهَا مَعْطِيةٌ لِلْأُمَّةِ كُلِّهَا، قَالَ: فَغَشِيَهَا نُورُ الْخَلَاقِ عَزَّ وَجَلَّ، وَغَشِيَتْهَا الْمَلَائِكَةُ أَمْثَالُ الْغُرَبَانِ حِينَ يَقَعْنَ عَلَى الشَّجَرَةِ، قَالَ: فَكَلَّمَهُ عِنْدَ ذَلِكَ، فَقَالَ لَهُ: سَلْ،

فَقَالَ: «اتَّخَذْتَ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا وَأَعْطَيْتَهُ مُلْكًا عَظِيمًا، وَكَلَّمْتَ مُوسَى تَكْلِيمًا، وَأَعْطَيْتَ دَاوُدَ مُلْكًا عَظِيمًا وَأَلَنْتَ لَهُ الْحَدِيدَ وَسَخَّرْتَ لَهُ الْجِبَالَ، وَأَعْطَيْتَ سُلَيْمَانَ مُلْكًا عَظِيمًا، وَسَخَّرْتَ لَهُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ وَالشَّيَاطِينَ، وَسَخَّرْتَ لَهُ الرِّيَّاحَ، وَأَعْطَيْتَهُ مُلْكًا لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِنْ بَعْدِهِ، وَعَلَّمْتَ عِيسَى التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ، وَجَعَلْتَهُ يُبْرِئُ الْأَكْمَةَ وَالْأَبْرَصَ، وَيُحْيِي الْمَوْتَى بِإِذْنِ اللَّهِ، وَأَعَدْتَهُ وَأُمَّهُ مِنْ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ، فَلَمْ يَكُنْ لِلشَّيْطَانِ عَلَيْهِمَا سَبِيلٌ».

فَقَالَ لَهُ رَبُّهُ: قَدْ اتَّخَذْتُكَ حَبِيبًا وَخَلِيلًا، وَهُوَ مَكْتُوبٌ فِي التَّوْرَةِ: حَبِيبُ اللَّهِ، وَأَرْسَلْتُكَ إِلَى النَّاسِ كَافَّةً بَشِيرًا وَنَذِيرًا، وَشَرَحْتُ لَكَ صَدْرَكَ، وَوَضَعْتُ عَنْكَ وَزْرَكَ، وَرَفَعْتُ لَكَ ذِكْرَكَ، فَلَا أَذْكَرُ إِلَّا ذُكِّرْتَ مَعِيَ،

٢٤ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَوْ غَيْرِهِ شَكَ أَبُو جَعْفَرٍ فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: {سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ}.

تفسير الطبري، سورة الإسراء، وَأَمَّا قَوْلُهُ: {مِنْ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ}، ج ١٤ ص ٤٢٤... ٤٢٨. من حديث طويل..

Ümmetini vasat ümmet kıldım. Onları ilkler ve sonlar kıldım. Onlar, senin benim kulum ve resûlüm olduğuna şehâdet getirmeden hutbeye (hitaba/konuşmaya) başlamaları caiz olmaz. Senin ümmetinden bir kavmin/topluluğun kalpleri kitap ile birleşmiştir.

Seni yaratılış itibari ile peygamberlerin ilki, elçi olarak gönderiliş itibari ile sonuncusu ve hüküm verilmesi itibari ile de peygamberlerin ilki kıldım. Sana önceki peygamberlere verilmeyen *Sebû'l-Mesani*'yi (Fatıha Sûresi'ni) verdim. Sana Kevser'i verdim. Sana şu yedi payı verdim: İslâm, hicret, cihad, sadaka, namaz, Ramazan orucu, iyiliği emir ve kötülükten nehyetmek. Seni açan ve mühürleyen kıldım.”

Peygamber (sas) dedi ki: “*Rabbim beni altı şeyde üstün kıldı: Bana kelimanın anahtarlarını ve mühürlerini, kısa ve öz konuşmayı verdi. Beni insanların tümüne müjdeleyici ve uyancı olarak gönderdi. Bir aylık mesafedeki düşmanın kalplerine korku saldı. Benden önce kimseye helal kılmadığı ganimetleri bana helal kıldı. Yeryüzünün tamamını benim için temiz ve mescid kıldı. Bana elli vakit namazı farz kıldı.*”

Hiz. Musa'nın yanına döndüğünde Hiz. Musa sordu:

-Ne ile emrolundun Ey Muhammed!

-Elli vakit namaz ile.

-Rabbine geri dön ve bunu hafifletmesini iste! Zira ümmetin, ümmetlerin en zayıfıdır. Ben İsrailoğulları'nda zorluklarla karşılaşmışım.

Peygamber (sas) Rabbine döndü ve O'ndan hafifletmesini istedi. On vakit azalttı. Sonra Hiz. Musa'nın yanına geri döndü. Hiz. Musa (as) sordu:

-Ne kadar ile emrolundun?

-Kırk.

وَجَعَلْتُ أُمَّتَكَ أُمَّةً وَسَطًا، وَجَعَلْتُ أُمَّتَكَ هُمْ الْأَوَّلُونَ وَالْآخِرُونَ،
وَجَعَلْتُ أُمَّتَكَ لَا تَجُوزُ لَهُمْ خُطْبَةٌ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنَّكَ عَبْدِي وَرَسُولِي،
وَجَعَلْتُ مِنْ أُمَّتِكَ أَقْوَامًا قُلُوبُهُمْ أَنَا جِلُّهُمْ،
وَجَعَلْتُكَ أَوَّلَ النَّبِيِّينَ خَلْقًا، وَآخِرَهُمْ بَعْنًا، وَأَوَّلَهُمْ يُقْضَى لَهُ،
وَأَعْطَيْتُكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِي، لَمْ يُعْطَهَا نَبِيٌّ قَبْلَكَ، وَأَعْطَيْتُكَ الْكَوْثَرَ،
وَأَعْطَيْتُكَ ثَمَانِيَةَ أَسْهُمٍ: الْإِسْلَامَ وَالْهَجْرَةَ، وَالْجِهَادَ، وَالصَّدَقَةَ،
وَالصَّلَاةَ، وَصَوْمَ رَمَضَانَ، وَالْأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ، وَالنَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ،
وَجَعَلْتُكَ فَاتِحًا وَخَاتَمًا،

فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «فَضَّلَنِي رَبِّي بِسِتٍّ: أَعْطَانِي
فَوَاتِحَ الْكَلِمِ وَخَوَاتِيمَهُ، وَجَوَامِعَ الْحَدِيثِ، وَأَرْسَلَنِي إِلَى النَّاسِ كَافَّةً
بَشِيرًا وَنَذِيرًا، وَقَدَفَ فِي قُلُوبِ عَدُوِّي الرُّعْبَ مِنْ مَسِيرَةِ شَهْرٍ،
وَأُحِلَّتْ لِي الْغَنَائِمُ وَلَمْ تَحِلَّ لِأَحَدٍ قَبْلِي، وَجُعِلَتْ لِي الْأَرْضُ كُلُّهَا
طَهْرًا وَمَسْجِدًا، قَالَ: وَفَرَضَ عَلَيَّ خَمْسِينَ صَلَاةً»،
فَلَمَّا رَجَعَ إِلَى مُوسَى، قَالَ: بِمِ أُمِرْتُ يَا مُحَمَّدُ،
قَالَ: «بِخَمْسِينَ صَلَاةً»،

قَالَ: ارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ التَّخْفِيفَ، فَإِنَّ أُمَّتَكَ أَضْعَفُ الْأُمَمِ،
فَقَدْ لَقِيتُ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ شِدَّةً،

قَالَ: فَرَجَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى رَبِّهِ فَسَأَلَهُ التَّخْفِيفَ،
فَوَضَعَ عَنْهُ عَشْرًا، ثُمَّ رَجَعَ إِلَى مُوسَى،
فَقَالَ: بِكُمْ أُمِرْتُ؟

قَالَ: «بِأَرْبَعِينَ»،

-Rabbinin yanına geri dön ve hafifletmesini iste. Zira senin ümmetin ümmetlerin en zayıfıdır. Ben İsrailoğulları'nda zorluklarla karşılaşmışım.

Resûlullah (sas) tekrar Rabbinin yanına döndü ve hafifletilmesini istedi. On vakit daha azalttı. Hz. Musa'ya geri döndü. Tekrar sordu:

-Ne kadar ile emrolundun?

-*Otuz.*

-Rabbine geri dön ve bunu hafifletmesini iste! Zira ümmetin, ümmetlerin en zayıfıdır. Ben İsrailoğulları'nda zorluklarla karşılaşmışım.

Peygamber (sas) Rabbine döndü ve O'ndan hafifletmesini istedi. On vakit daha azalttı.

Sonra Hz. Musa'nın yanına geri döndü.

-Ne kadarla emrolundun?

-*Yirmi.*

-Rabbine geri dön ve bunu hafifletmesini iste! Zira ümmetin, ümmetlerin en zayıfıdır. Ben İsrailoğulları'nda zorluklarla karşılaşmışım.

Peygamber (sas) Rabbine döndü ve O'ndan hafifletmesini istedi. On vakit daha azalttı. Ardında Hz. Musa'nın yanına tekrar geri döndü. Hz. Musa:

-Ne kadarla emrolundun?

-*On.*

-Rabbine geri dön ve bunu hafifletmesini iste! Zira ümmetin, ümmetlerin en zayıfıdır. Ben İsrailoğulları'nda zorluklarla karşılaşmışım.

Peygamber (sas) Rabbine döndü ve O'ndan hafifletmesini istedi. Beş vakit daha azalttı. Sonra Hz. Musa'nın yanına geri döndü.

قَالَ: ارْجِعْ إِلَىٰ رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ التَّخْفِيفَ، فَإِنَّ أُمَّتَكَ أَضْعَفُ الْأُمَمِ،
وَقَدْ لَقِيتُ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ شِدَّةً،

قَالَ: فَارْجِعْ إِلَىٰ رَبِّهِ، فَاسْأَلْهُ التَّخْفِيفَ، فَوَضَعَ عَنْهُ عَشْرًا، فَارْجِعْ
إِلَىٰ مُوسَى،

فَقَالَ: بِكُمْ أُمِرْتُ؟

قَالَ: «أُمِرْتُ بِثَلَاثِينَ» ،

فَقَالَ لَهُ مُوسَى: ارْجِعْ إِلَىٰ رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ التَّخْفِيفَ، فَإِنَّ أُمَّتَكَ
أَضْعَفُ الْأُمَمِ، وَقَدْ لَقِيتُ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ شِدَّةً،

قَالَ: فَارْجِعْ إِلَىٰ رَبِّهِ فَاسْأَلْهُ التَّخْفِيفَ، فَوَضَعَ عَنْهُ عَشْرًا، فَارْجِعْ
إِلَىٰ مُوسَى

فَقَالَ: بِكُمْ أُمِرْتُ؟ قَالَ: «بِعِشْرِينَ» ،

قَالَ: ارْجِعْ إِلَىٰ رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ التَّخْفِيفَ، فَإِنَّ أُمَّتَكَ أَضْعَفُ الْأُمَمِ،
وَقَدْ لَقِيتُ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ شِدَّةً،

قَالَ: فَارْجِعْ إِلَىٰ رَبِّهِ فَاسْأَلْهُ التَّخْفِيفَ، فَوَضَعَ عَنْهُ عَشْرًا، فَارْجِعْ
إِلَىٰ مُوسَى،

فَقَالَ: بِكُمْ أُمِرْتُ؟

قَالَ: «بِعِشْرٍ» ،

قَالَ: ارْجِعْ إِلَىٰ رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ التَّخْفِيفَ، فَإِنَّ أُمَّتَكَ أَضْعَفُ الْأُمَمِ،
وَقَدْ لَقِيتُ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ شِدَّةً،

قَالَ: فَارْجِعْ عَلَىٰ حَيَاءٍ إِلَىٰ رَبِّهِ فَاسْأَلْهُ التَّخْفِيفَ، فَوَضَعَ عَنْهُ
خَمْسًا، فَارْجِعْ إِلَىٰ مُوسَى،

Hz. Musa tekrar:

-Ne kadarla emrolundun?.

-Beş.

-Rabbine geri dön ve bunu hafifletmesini iste! Zira ümmetin, ümmetlerin en zayıfıdır. Ben İsrailoğulları'nda zorluklarla karşılaşmışım.

-Rabbime (defalarca) geri döndüm, artık utandım. Tekrar dönmeyeceğim.

Ona denildi ki:

"Nefsini beş vakit namaza sabrettirmen, her birine on misli iyilik yazılması ile elliye denktir."

Hz. Muhammed (sas) razı oldu. Musa (as), başta Resûlullah'a karşı peygamberlerin en sert davrananı idi, dönüşte ise en hayırlısı oldu.^[25]

452

Resûlullah'a (sas) Salâvat Getirmeyen Allah'ın Rahmetinden Uzaktır!

• İbn Abbâs'tan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) minbere çıktığı esnada üç defa: "Âmin!" dedi.

Sonra bizlere: "Ne için âmin dediğimi biliyor musunuz?" diye sordu.

"Allah ve Resûlü daha iyi bilir." dedik.

Buyurdu ki: "Cibrîl (as) yanıma geldi. Bana: 'Kim ki sen anıldığında senin üzerine salât getirmezse ateşe girsin! Allah onu rahmet ve mağfiretinden uzaklaştırsın!' dedi.

Ben de: 'Âmin!' dedim.

²⁵ Taberî, *Tefsir*, XIV, 424-453; Bezzar, *Müsned*, XVI, 8 (9518). Bu, uzunca bir hadisin bir bölümüdür. Bezzar'ın rivayetindeki şahıslardan Rebi' b. Enes dışındakiler sika-dırlar. [Bezzar] Ebû Aliye veya başkası için dedi ki: "O'nun (Ebû Aliye) devamındakiler (raviler) meçhuldür." Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, I, 420 (236).

فَقَالَ: بِكُمْ أُمِرْتُ؟

قَالَ: «بِخَمْسٍ» ،

قَالَ: ارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ التَّخْفِيفَ، فَإِنَّ أُمَّتَكَ أَضْعَفُ الْأُمَمِ،

وَقَدْ لَقِيتُ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ شِدَّةً،

قَالَ: «قَدْ رَجَعْتُ إِلَى رَبِّي حَتَّى اسْتَحْيَيْتُ فَمَا أَنَا رَاجِعٌ إِلَيْهِ»

فَقِيلَ لَهُ: أَمَّا إِنَّكَ كَمَا صَبَرْتَ نَفْسَكَ عَلَى خَمْسِ صَلَوَاتٍ فَإِنَّهُمْ

يُجْزِينَ عَنْكَ خَمْسِينَ صَلَاةً فَإِنَّ كُلَّ حَسَنَةٍ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا،

قَالَ: فَرَضِي مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلَّ الرِّضَا فَكَانَ مُوسَى

أَشَدَّهُمْ عَلَيْهِ حِينَ مَرَّ بِهِ وَخَيْرُهُمْ لَهُ حِينَ رَجَعَ إِلَيْهِ [٢٥]

٤٥٢

مَا أَبْعَدَ مَنْ لَمْ يُصَلِّ عَلَيْهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

• عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ:

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ارْتَقَى عَلَى الْمِنْبَرِ فَأَمَّنَ ثَلَاثَ

مَرَّاتٍ،

ثُمَّ قَالَ: «تَذَرُونَ لِمَ أَمَنْتُ؟»

قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ.

قَالَ: «جَاعَنِي جَبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فَأَخْبَرَنِي: أَنَّهُ مَنْ ذُكِرَتْ

عِنْدَهُ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيْكَ دَخَلَ النَّارَ، فَأَبْعَدَهُ اللَّهُ وَأَسْحَقَهُ،

فَقُلْتُ: آمِينَ،

٢٥ تفسير الطبري،
سورة الإسراء، وأما
قوله: {مِنَ الْمَسْجِدِ
الْحَرَامِ}، ج ١٤
ص ٤٢٤... ٤٣٥.
مسند البزار، ما انفرد
به البصريون، أبو
العالية أو غيره، ج ١٧
ص ٨، رقم ٩٥١٨.
من حديث طويل.
رواه البزار ورجاله
موثقون إلا أن الربيع
بن أنس قال: عن
أبي العالية أو غيره،
فتابعه مجهول.
مجمع الزوائد، كتاب
الإيمان، ٣٩ - (باب
منه في الإسراء)، ج ١
ص ٤٢٠، رقم ٢٣٦.

Sonra Cibrîl (as): ‘Anne babası ya da onlardan birine ulaşmış bir evlat, onlara güzellikle davranmamışsa ateşe girsin! Allah onu rahmet ve mağfiretinden uzaklaştırsın!’ dedi.

Ben de: ‘Âmin!’ dedim.

Sonra Cibrîl (as): ‘Kim de Ramazan’a erişmiş ancak affedilmemişse ateşe girsin! Allah onu rahmet ve mağfiretinden uzaklaştırsın!’ dedi.

Ben de: ‘Âmin!’ dedim.”^[26]

453

Resûlullah’a (sas) Salâvat Getirmenin Fazileti

- et-Tufeyl b. Übey b. Ka’b, babasından (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) gecenin üçte biri geçtiğinde kalktı ve şöyle buyurdu:

“Ey insanlar! Allah’ı zikredin! Allah’ı anın! Racife (bütün canlıları öldürecek olan ilk sura üfürülmenin) zamanı geldi! Hemen ardından da Radife (bütün canlıları diriltecek olan üfle-yiş) gelecektir! Ölüm her türlü şiddet ve sancılan ile gelecektir! Ölüm her türlü şiddet ve sancılan ile mutlaka gelecektir!”

Ben de dedim ki: “Yâ Resûlullah, ben sana çokça salât ediyorum, duamın ne kadarını sana ayırayım?”

“İstediğin kadarını.” buyurdu.

“Dörtte biri?” dedim.

“İstediğin kadar ancak artırırsan senin için daha hayırlıdır!” buyurdu.

“Yarısını?” dedim.

“İstediğin kadar ancak artırırsan senin için daha hayırlıdır!” buyurdu.

“Üçte ikisini?” dedim.

26 Taberânî, *el-Mu’ce-mu’l-Kebîr*, XII, 83 (12551). Taberânî’nin rivayet senesinde hakkında ihtilaf bulunan Yezîd b. Ebû Züyad yer almaktadır. Diğer raviler sıklıkla Heysemî, *Mec-mau’z-Zevâid*, X, 160 (17312).

وَمَنْ أَدْرَكَ وَالِدَيْهِ أَوْ أَحَدَهُمَا، فَلَمْ يَبْرَهُمَا دَخَلَ النَّارَ فَأَبْعَدَهُ اللَّهُ
وَأَسْحَقَهُ،

فَقُلْتُ: آمِينَ،

وَمَنْ أَدْرَكَ رَمَضَانَ فَلَمْ يُغْفَرْ لَهُ دَخَلَ النَّارَ، فَأَبْعَدَهُ اللَّهُ وَأَسْحَقَهُ،

فَقُلْتُ: آمِينَ [٢٦] .

٤٥٣

خُطْبَةٌ فِي فَضْلِ الصَّلَاةِ عَلَيْهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

• عَنْ الطَّفِيلِ بْنِ أَبِي بْنِ كَعْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ:

كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا ذَهَبَ ثُلَاثَ اللَّيْلِ قَامَ فَقَالَ:

«يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا اللَّهَ اذْكُرُوا اللَّهَ جَاءَتِ الرَّاحِفَةُ تَتْبُعُهَا

الرَّادِفَةُ جَاءَ الْمَوْتُ بِمَا فِيهِ جَاءَ الْمَوْتُ بِمَا فِيهِ»،

قَالَ أَبِي: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أَكْثَرُ الصَّلَاةِ عَلَيْكَ فَكَمْ أَجْعَلُ

لَكَ مِنْ صَلَاتِي؟

فَقَالَ: «مَا شِئْتَ» .

قَالَ: قُلْتُ: الرَّبْعُ،

قَالَ: «مَا شِئْتَ فَإِنْ زِدْتَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ»،

قُلْتُ: النِّصْفَ، قَالَ: «مَا شِئْتَ، فَإِنْ زِدْتَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ»،

قَالَ: قُلْتُ: فَالثُّلُثَيْنِ،

٢٦ المعجم الكبير،

الطبراني، سَعِيدُ بْنُ

جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ،

بَابُ مِنْهُ، ج ١٢

ص ٨٣، رقم ١٢٥٥١ .

رَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ، وَفِيهِ

يَزِيدُ بْنُ أَبِي زَيْنَادٍ، وَهُوَ

مُخْتَلَفٌ فِيهِ، وَبَقِيَّةُ

رَجَالِهِ ثِقَاتٌ . مجمع

الزوائد، الهيثمي،

كِتَابُ الْأَدْعِيَةِ، بَابُ

فِيمَنْ ذُكِرَ عِنْدَهُ

فَلَمْ يُصَلَّ عَلَيْهِ،

ج ١٠ ص ١٦٥، رقم

١٧٣١٢ .

“İstediğin kadar ancak artırırsan senin için daha hayırlıdır!” buyurdu.

“Bütün dualarımı senin için yapacağım.” dedim.

“O halde sıkıntıların gidecek, günahların affedilecektir!” buyurdu.^[27]

454

Cuma Günü Resûlullah’a (sas) Salâtların Arz Olması

- Evs b. Ebû Evs’ten rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Günlerinizin en faziletlisi cuma günüdür. Hz. Âdem (as) o gün yaratıldı, o gün ruhu kabzedildi. (Kıyamette sura) O gün üflenecek, sayha da o günde olacak. Cuma gününde bana salât getirmeyi çoğaltın. Muhakkak ki sizlerin salâtları bana arz edilir.”

Dediler ki: “Yâ Resûlullah, senin bedeninin çürümüş iken nasıl sana arz olunurlar ki?”

Buyurdu ki: “Allah Azze ve Celle peygamberlerin (as) bedenlerini yemeyi arza haram kılmıştır.”^[28]

- Abdullah b. Mes’ûd’dan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Muhakkak ki Allah Azze ve Celle’nin arzda dolaşan melekleri vardır. Onlar ümmetimin selamlarını bana ulaştırırlar.”^[29]

27 Tirmizî, Sıfatu’l-Kiyame, 2457. Hadisin bir kısmı da Ahmed b. Hanbel’de rivayet edilmiştir. Müsned, XXXV, 166, (21241), (21242).

28 Ahmed b. Hanbel, Müsned, XXVI, 84 (16162); Hâkim, el-Müstedrek, I, 413 (1029); Ebû Dâvûd, Cuma, 1047.

29 Hâkim, el-Müstedrek, II, 456 (3576); Ahmed b. Hanbel, Müsned, VII, 343 (4320); Nesâî, es-Sehv, 1282.

قَالَ: «مَا شِئْتُ، فَإِنْ زِدْتَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ»،
قُلْتُ: أَجْعَلُ لَكَ صَلَاتِي كُلَّهَا
قَالَ: «إِذَا تَكْفَى هَمَّكَ، وَيُغْفِرُ لَكَ ذَنْبَكَ»^[٢٧].

٤٥٤

عَرَضَ صَلَاتِنَا عَلَيْهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ

• عَنْ أَوْسِ بْنِ أَبِي أَوْسٍ، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«مَنْ أَفْضَلَ أَيَّامِكُمْ يَوْمُ الْجُمُعَةِ، فِيهِ خُلِقَ آدَمُ، وَفِيهِ قُبُضَ، وَفِيهِ
النَّفْخَةُ، وَفِيهِ الصَّعْقَةُ، فَأَكْثَرُوا عَلَيَّ مِنَ الصَّلَاةِ فِيهِ، فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ
مَعْرُوضَةٌ عَلَيَّ»

فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَكَيْفَ تُعَرِّضُ عَلَيْكَ صَلَاتِنَا وَقَدْ أَرَمْتَ؟

- يَعْنِي وَقَدْ بَلَيْتَ،

قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ حَرَّمَ عَلَيَّ الْأَرْضَ أَنْ تَأْكُلَ أَجْسَادَ الْأَنْبِيَاءِ

صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ»^[٢٨].

• عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«إِنَّ لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ مَلَائِكَةً سَيَّاحِينَ فِي الْأَرْضِ، يُبَلِّغُونِي مِنْ أُمَّتِي

السَّلَامَ»^[٢٩].

- ٢٧ سنن الترمذي، ٣٥ -
أَبْوَابُ صِفَةِ الْقِيَامَةِ
وَالرَّقَائِقِ وَالْوَزْعِ، بَابُ،
ج ٤ ص ٦٣٦، رقم
٢٤٥٧. وبعضه في مسند
أحمد، حديث الطفيل
بْنِ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ، عَنْ
أَبِيهِ، ج ٣٥ ص ١٦٦، رقم
٢١٢٤١ و ٢١٢٤٢.
- ٢٨ مسند أحمد، حديث
أَوْسِ بْنِ أَبِي أَوْسٍ
التَّقْفِي وَهُوَ أَوْسُ بْنُ
حُذَيْفَةَ، ج ٢٦ ص ٨٤،
رقم ١٦١٦٢. مستدرک
الحاكم، كِتَابُ الْجُمُعَةِ،
ج ١ ص ٤١٣، رقم
١٠٢٩. سنن أبي داود،
تَفْرِيعُ أَبْوَابِ الْجُمُعَةِ،
بَابُ فَضْلِ يَوْمِ الْجُمُعَةِ
وَلَيْلَةِ الْجُمُعَةِ، ج ١
ص ٢٧٥، رقم ١٠٤٧.
- ٢٩ مستدرک الحاكم، كِتَابُ
التَّفْسِيرِ، تَفْسِيرُ سُورَةِ
الْأَحْزَابِ، ج ٢ ص ٤٥٦،
رقم ٣٥٧٦. مسند
أحمد، مُسْنَدُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ
مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى
عَنْهُ، ج ٧ ص ٣٤٣، رقم
٤٣٢٠. سنن النسائي،
١٣ - كِتَابُ السُّهُوِّ، بَابُ
السَّلَامِ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ج ٣
ص ٤٣، رقم ١٢٨٢.

Resûlullah'a (sas) Salât Edenlere Ne Mutlu! Onlar Affedilmişlerdir!

• Ebû Hüreyre'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Muhakkak ki Allah'ın (cc) dolaşan melekleri vardır. Bir zikir halkasının yanından geçerken birbirlerine:

‘Haydi, oturun.’ derler. Bir grup insan dua ederken onların dualarına: ‘Âmin!’ derler. Peygamber’e (sas) salât edildiğinde onlar sona erdirene kadar bu melekler de onlarla beraber salât ederler. Sonra birbirlerine: ‘Onlara ne mutlu! Affedilmiş olarak dönecekler!’ derler.”^[30]

• Enes'ten (ra) rivayetle:

Peygamber (sas) buyurdu ki:

“Muhakkak ki Allah'ın, zikir halkalarını aramak üzere dolaşan melekleri vardır. Bu kimselerin yanına vardıklarında etraflarını sararlar. Ardından öncülerini semaya, Rabb Tebareke ve Teâlâ'ya gönderirler.

Derler ki: ‘Rabbimiz! Senin nimetlerini tazim eden, kitabını okuyan peygamberine salât eden, senden ahiret ve dünyaları için isteyen kullarının yanından geldik.’

Allah Tebareke ve Teâlâ der ki: ‘Rahmetimle onları kuşatın.’

Melekler derler: ‘Yâ Rabbi, içlerinden birisi çokça günah işleyen falancadır. O sadece diğerlerine dayanıyor.’

Allah Tebareke ve Teâlâ da: ‘Rahmetimle onları kuşatın. Orada oturan kimseye sıkıntı çekmek yoktur.’^[31] buyurur.”

30 İsfahânî, et-Tergîb ve't-Terhîb, II, 319 (1672).

31 Bezzar, Müs-ned, XIII, 116 (6492). Bezzar, Zaide b. Ebû er-Rakkâd ve Ziyâd en-Nu-meyrî kanalı ile rivayet etmiştir. Her iki ravi de zayıf olmalarına rağmen sika kabul edilmiştir. Heysemî, Mec-mau'z-Zevâid, X, 77 (16769).

٤٥٥

طُوبَى لِلْمُصَلِّينَ عَلَيْهِ فَقَدْ غُفِرَ لَهُمْ

• عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ لِلَّهِ سَيَّارَةً مِنَ الْمَلَائِكَةِ إِذَا مَرُّوا بِحَلَقِ الذِّكْرِ قَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ: اقْعُدُوا، وَإِذَا دَعَا الْقَوْمُ أَمَّنُوا عَلَى دُعَائِهِمْ، فَإِذَا صَلُّوا عَلَى النَّبِيِّ صَلُّوا مَعَهُمْ حَتَّى يَفْرَغُوا، ثُمَّ يَقُولُ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ: طُوبَى لَهُؤُلَاءِ يَرْجِعُونَ مَغْفُورًا لَهُمْ»^[٣٠].

• عَنْ أَنَسٍ:

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

«إِنَّ لِلَّهِ سَيَّارَةً مِنَ الْمَلَائِكَةِ يَطْلُبُونَ حِلَقَ الذِّكْرِ فَإِذَا أَتَوْا عَلَيْهِمْ حَفُّوا بِهِمْ ثُمَّ بَعَثُوا رَائِدَهُمْ إِلَى السَّمَاءِ إِلَى رَبِّ الْعِزَّةِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فَيَقُولُونَ رَبَّنَا أَتَيْنَا عَلَى عِبَادٍ مِنْ عِبَادِكَ يُعَظِّمُونَ آلَاءَكَ وَيَتْلُونَ كِتَابَكَ وَيُصَلُّونَ عَلَى نَبِيِّكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَيَسْأَلُونَكَ لِآخِرَتِهِمْ وَدُنْيَاهُمْ،

فَيَقُولُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: غَشَوْهُمْ رَحْمَتِي، فَيَقُولُونَ يَا رَبِّ إِنَّ فِيهِمْ فُلَانًا الْخَطَاءَ إِنَّمَا اعْتَنَقَهُمْ اعْتِنَاقًا فَيَقُولُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: غَشَوْهُمْ رَحْمَتِي فَهُمْ الْجُلَسَاءُ لَا يَشْقَى بِهِمْ جَلِيسُهُمْ»^[٣١].

٣٠. الترغيب والترهيب

لقوام السنة

الأصبهاني، باب

الترغيب في الصلاة

على النبي صلى الله

عليه وسلم، ج ٢

ص ٣١٩، رقم ١٦٧٢.

٣١. مسند البزار، مُسْنَدُ

أبي حمزة أنس

بن مالك، ج ١٣

ص ١١٦، رقم ٦٤٩٤.

رَوَاهُ الْبَزَّازُ مِنْ طَرِيقِ

زَائِدَةَ بْنِ أَبِي الرُّقَادِ،

عَنْ زِيَادِ الثَّمِيرِيِّ،

وَكِلَاهُمَا وَثَّقَ عَلَى

ضَعْفِهِ، فَعَادَ هَذَا

إِسْنَادُهُ حَسَنٌ. مجمع

الزوائد، الهيثمي،

٣٨ كتاب الأذكار،

٢ - باب ما جاء في

مجالس الذكر، ج ١٠

ص ٧٧، رقم ١٦٧٦٩.

İnsanlardan Resûlullah'a (sas) En Yakın Olanlar, Ona (sas) En Çok Salât Edenlerdir

- Enes b. Mâlik'ten (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Ey insanlar! Kıyamet gününün dehşetinden ve sıkıntılardan en çok kurtulanınız, dünya hayatında bana en çok salât getireninizdir. Bu, Allah ve meleklerinin katında yeterlidir. ‘Gerçekten Allah ve melekleri Peygamber’e salât ederler. Ey iman edenler! Siz de ona teslimiyetle salât ve selâm edin.’ [Ahzab, 33/56] Bu hal mükâfatlandırılmak için sadece müminlere bahşedilmiştir.”^[32]

- Peygamber'in (sas) yardımcısı Enes b. Mâlik'ten (ra) rivayetle:

Peygamber (sas) buyurdu ki:

“Kıyamet günü tüm insanların içinde bana en çok yakın olanınız, dünya hayatında cuma günü ve cuma gecesi bana en çok salât edeninizdir.

Allah (cc) bu kimsenin yetmişi ahirette, otuzu dünyada olmak üzere yüz ihtiyacını giderir. Sonra sizlere hediyelerin arz olduğu gibi Allah da onun kabrine girmesi için bir melek görevlendirir. Bu melek de bana salât edenleri aşiretine dek ismi, nesebi ile haber verir. Ben de onları yanımda duran beyaz bir sahifeye sabitlerim/kaydederim.”^[33]

³² İsfahânî, et-Tergîb ve't-Terhîb, II, 317 (1667).

³³ Beyhakî, Salât, 2773.

أَقْرَبُ النَّاسِ مِنْهُ أَكْثَرُهُمْ صَلَاةً عَلَيْهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

• عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ أَنْجَاكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ أَهْوَالِهَا وَمَوَاطِنِهَا أَكْثَرُكُمْ عَلَيَّ فِي دَارِ الدُّنْيَا صَلَاةً، إِنَّهُ قَدْ كَانَ فِي اللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ كِفَايَةً، إِنَّ اللَّهَ قَالَ: {إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا} [الأخزاب: ٥٦]. خَصَّ بِذَلِكَ الْمُؤْمِنِينَ لِشَيْبِهِمْ عَلَيْهِ [٣٢].»

• عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ خَادِمِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«إِنَّ أَقْرَبَكُمْ مِنِّي يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي كُلِّ مَوْطِنٍ أَكْثَرُكُمْ عَلَيَّ صَلَاةً فِي الدُّنْيَا مَنْ صَلَّى عَلَيَّ فِي يَوْمِ الْجُمُعَةِ وَلَيْلَةِ الْجُمُعَةِ،

قَضَى اللَّهُ لَهُ مِائَةَ حَاجَةٍ، سَبْعِينَ مِنْ حَوَائِجِ الْآخِرَةِ، وَثَلَاثِينَ مِنْ حَوَائِجِ الدُّنْيَا، ثُمَّ يُوَكَّلُ اللَّهُ بِذَلِكَ مَلَكًا يُدْخِلُهُ فِي قَبْرِهْ كَمَا يُدْخِلُ عَلَيْكُمْ الْهَدَايَا، يُخْبِرُنِي مَنْ صَلَّى عَلَيَّ بِاسْمِهِ وَنَسَبِهِ إِلَى عَشِيرَتِهِ فَأُثْبِتُهُ عِنْدِي فِي صَحِيفَةٍ بَيَّضَاءَ [٣٣].»

٢٢ الترغيب والترهيب

لقوام السنة

الأصبهاني، باب

الترغيب في الصلاة

على النبي صلى الله

عليه وسلم، ج ٢

ص ٣١٧، رقم ١٦٦٧.

٢٣ شعب الایمان،

البيهقي، الصلاة، فضلُ

الصَّلَاةِ عَلَى النَّبِيِّ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ وَيَوْمَهَا،

ج ٤ ص ٤٣٥، رقم

٢٧٧٣.

Muhakkak ki Allah (cc) Beni Halîli Edindi

• Cündeb'den (ra) rivayetle:

Resûlullah'ın (sas), vefatından beş gece öncesinde insanlara hitap ettiğinde şunları buyurduğunu duydum:

“Ey insanlar! Muhakkak ki içinizde kardeşler, arkadaşlar vardır. Ben ise sizin içinizden bir dost edinmekten Allah'a sığınırım. Eğer ümmetimden birisini dost edinecek olsaydım, Ebû Bekir'i dost edinirdim. Muhakkak ki Allah İbrahim'i halîli (dost) edindiği gibi beni de halîli edinmiştir. Sizden öncekiler, peygamberlerinin ve salihlerinin kabirlerini mescidler edinirlerdi. Sakın sizler onların kabirlerini mescidler edinmeyin! Bunu sizlerden nehyediyorum!”^[34]

Resûlullah'a (sas) Salât Edenlere Meleklerin Duası

• Ukbe b. Âmir'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Muhakkak ki mescidlerin direkleri (orada oturan bazı kimseler) vardır. Melekler onlar ile otururlar. Eğer mescidde bulunmazlarsa melekler onları arar, bulurlar. Hastalansalar, melekler onları ziyaret ederler.

Onları gördüklerinde hoşça karşılarlar. Bir ihtiyaç içinde olsalar, onlara yardım ederler. Oturduklarında melekler ayaklarının yanından semadaki bulutlara kadar ellerinde gümüşten kâğıtlar ve altından kalemler ile etraflarını sararlar. Onlar Resûlullah'a (sas) edilen salavâtı yazarlar.

34 İbn Hibban, *Sahih*, XIV, 178 (6425). Yakın manada bir hadisi de İmam Müslim rivayet etmiştir. Müslim, *Mesâcid*, 532.

٤٥٧

إِنَّ اللَّهَ اتَّخَذَنِي خَلِيلًا

• عَنْ جُنْدُبٍ، قَالَ:

سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَبْلَ أَنْ يُتَوَفَّى بِخَمْسِ لَيَالٍ خَطَبَ النَّاسَ، فَقَالَ:

«أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّهُ قَدْ كَانَ فِيكُمْ إِخْوَةٌ وَأَصْدِقَاءُ، وَإِنِّي أَبْرَأُ إِلَى اللَّهِ أَنْ أَتَّخِذَ مِنْكُمْ خَلِيلًا، وَلَوْ أَنِّي اتَّخَذْتُ مِنْ أُمَّتِي خَلِيلًا لَاتَّخَذْتُ أَبَا بَكْرٍ خَلِيلًا، إِنَّ اللَّهَ اتَّخَذَنِي خَلِيلًا كَمَا اتَّخَذَ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا، وَإِنْ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ وَصَالِحِيهِمْ مَسَاجِدَ، فَلَا تَتَّخِذُوا قُبُورَهُمْ مَسَاجِدَ، فَإِنِّي أَنَهَاكُمْ عَنْ ذَلِكَ^[٣٤]» .

٤٥٨

دُعَاءُ الْمَلَائِكَةِ لِلْمُصَلِّينَ عَلَيْهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

• عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«إِنَّ لِلْمَسَاجِدِ أَوْتَادًا جُلَسَاؤُهُمُ الْمَلَائِكَةُ إِنْ غَابُوا فَقَدُّوهُمْ، وَإِنْ مَرَضُوا عَادُوهُمْ،

وَإِنْ رَأَوْهُمْ رَحَّبُوا بِهِمْ وَإِنْ طَلَبُوا حَاجَةً أَعَانُوهُمْ فَإِذَا جَلَسُوا حَفَّتْ بِهِمُ الْمَلَائِكَةُ مِنْ لَدُنْ أَقْدَامِهِمْ إِلَى عَنَانِ السَّمَاءِ بِأَيْدِيهِمْ قَرَاطِيسُ الْفِضَّةِ وَأَقْلَامُ الذَّهَبِ يَكْتُبُونَ الصَّلَاةَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ،

٣٤ صحيح ابن حبان، كتاب التاريخ، ذكر اتخاذ الله جل وعلا صفته صلى الله عليه وسلم خليلاً، ج ١٤ ص ٣٣٤، رقم ٦٤٢٥. وقريب منه في صحيح مسلم، ٥ - كتاب المساجد، ٣ - باب التَّهْنِئَةِ عَنْ بِنَاءِ الْمَسَاجِدِ، عَلَى الْقُبُورِ، ج ١ ص ٣٧٧، رقم ٥٣٢.

Derler ki: ‘Zikrediniz, Allah size rahmet eylesin. Zikri çoğaltınız ki Allah da size olan rahmetini ziyadeleştirsın.’ Onlar zikre başlayınca onlara göklerin kapıları açılır, onların duaları kabul edilir. el-Hûru’l-În (Huriler) onlara bakarlar. Onlar zikirden başka bir şey konuşmaya dalmadığı sürece Allah (cc) ve-chini onlara yöneltir.

Onlar zikirlerini bitirip ayrıldıklarında melekler de oradan ayrılır. Bu ziyaretçi melekler başka zikir halkaları aramaya koyulurlar.”^[35]

Resûlullah’ın (sas) Beldesini Ziyaretin Faziletleri

• Hz. Ömer’den (ra) rivayetle:

Medine’de ürünlerin fiyatları aşırı pahalalanınca sıkıntılar iyice şiddetlendi. Bunun üzerine Resûlullah (sas) şöyle buyurdu:

“Sabredin ki sevinirsiniz! Sizlerin sa’ınıza ve müd’ünüze dua ettim. Yemeğinizi ayrı yemeyin! Muhakkak ki bir kişinin yemeği iki kişiye yeter. İki kişinin yemeği dört kişiye yeter. Dört kişinin yemeği de beş-altı kişiye yeter. Bereket, birlikte yemektedir. Kim Medine’nin sıkıntılanna ve şiddetli belalarına sabrederse ben kıyamet günü ona şefaatçi ve şahit olacağım. Kim de Medine’den yüz çevirirse (oradan çıkıp giderse) Allah, Medine’ye ondan daha hayırlı kişileri getirir. Kim de Medine’ye zarar vermek isterse Allah o kimseyi tuzu suda erittiği gibi eritir.”^[36]

• Sübey’a el-Eslemiyye’den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Kimin Medine’de ölmeye gücü yeterse orada ölsün. Orada ölen kimseye muhakkak ki kıyamet gününde şefaatçi veya şahit olurum.”^[37]

35 Ebû’l-Kâsım b. Beşkûvâl, zayıf bir senet ile rivayet etti. Ayrıca bu rivayeti ed-Dürrü’l-Munazzem kitabının müellifi de rivayet etmiştir. Sahâvi, el-Kavlü’l-Bedi’, s 123. Hadisin bir kısmını Ahmed b. Hanbel de rivayet etmiştir: Müsned, XV, 248 (9424).

36 Bezzar, Müsned, I, 240 (127).

37 Taberânî, el-Mu’cemu’l-Kebir, XXIV, 294 (747); İbn Mace, Menâsik, 3112.

وَيَقُولُونَ أَذْكُرُوا رَحِمَكُمُ اللَّهُ، زِيدُوا زَادَكُمُ اللَّهُ فَإِذَا اسْتَفْتَحُوا
الذِّكْرَ فُتِحَتْ لَهُمْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَاسْتُجِيبَ لَهُمُ الدُّعَاءُ وَتَطْلُعَ عَلَيْهِمُ
الْحُورُ الْعِينُ، وَأَقْبَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَيْهِمْ بِوَجْهِهِ،
مَا لَمْ يَخَوْضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ وَيَتَفَرَّقُوا فَإِذَا تَفَرَّقُوا أَقَامَ الزُّوَارُ
يَلْتَمِسُونَ حِلْقَ الذِّكْرِ [٣٥].

٤٥٩

فِي فَضْلِ بَلَدَتِهِ وَزِيَارَتِهِ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ

• عَنْ عُمَرَ قَالَ:

غَلَا السَّعْرُ بِالْمَدِينَةِ فَاشْتَدَّ الْجَهْدُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«اصْبِرُوا وَأَبْشِرُوا، فَإِنِّي قَدْ بَارَكْتُ عَلَى صَاعِكُمْ وَمُدَّكُمْ، فَكُلُوا
وَلَا تَفَرَّقُوا فَإِنَّ طَعَامَ الْوَاحِدِ يَكْفِي الْإِثْنَيْنِ، وَطَعَامُ الْإِثْنَيْنِ يَكْفِي الْأَرْبَعَةَ،
وَطَعَامُ الْأَرْبَعَةِ يَكْفِي الْخَمْسَةَ وَالسَّتَّةَ، وَإِنَّ الْبَرَكَاتِ فِي الْجَمَاعَةِ، فَمَنْ
صَبَرَ عَلَى لَأْوَائِهَا وَشِدَّتِهَا كُنْتُ لَهُ شَفِيعًا أَوْ شَهِيدًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ
خَرَجَ عَنْهَا رَغْبَةً عَمَّا فِيهَا أَبْدَلَ اللَّهُ بِهِ مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنْهُ فِيهَا، وَمَنْ
أَرَادَهَا بِسُوءٍ أَذَابَهُ اللَّهُ كَمَا يَذُوبُ الْمِلْحُ فِي الْمَاءِ [٣٦]».

• عَنْ سُبَيْعَةَ الْأَسْلَمِيَّةِ:

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

«مَنْ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ يَمُوتَ بِالْمَدِينَةِ فَلْيَمُتْ، فَإِنَّهُ لَا يَمُوتُ
بِهَا أَحَدٌ إِلَّا كُنْتُ لَهُ شَفِيعًا أَوْ شَهِيدًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ [٣٧]».

٣٥ رواه أبو القاسم بن
بشكوال بسند ضعيف
ودكره صاحب الدر
المنظم. القول البديع
في الصلاة على
الحبيب الشفيع،
السخاوي، الباب
الثاني: في ثواب
الصلاة على رسول
الله - صلى الله عليه
وسلم، ص ١٢٣.
وبعضه في مسند
أحمد، مُسْنَدُ أَبِي
هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ،
ج ١٥ ص ٢٤٨، رقم
٩٤٢٤.

٣٦ مسند الزوار، مُسْنَدُ
عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، وَمِمَّا
رَوَى عُمَرُو بْنُ دِينَارٍ
فَهَرَمَانُ دَارُ الزُّبَيْرِ،
عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ
عُمَرَ، ج ١ ص ٢٤٠،
رقم ١٢٧.

٣٧ المعجم الكبير،
الطبراني، سُبَيْعَةُ بِنْتُ
الْخَارِثِ الْأَسْلَمِيَّةِ،
مَا أَسْنَدَتْ سُبَيْعَةُ
بِنْتُ الْخَارِثِ، ج ٢٤
ص ٧٩٤، رقم ٧٤٧.

سنن ابن ماجه،
كِتَابُ الْمَنَاقِبِ، بَابُ
فَضْلِ الْمَدِينَةِ، ج ٢
ص ١٠٣٩، رقم ٣١١٢.

• Hâtib'den (ra) rivâyetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Kim beni vefatımdan sonra ziyaret ederse beni hayatta iken ziyaret etmiş gibidir. Kim de Haremeyn'den birinde vefat ederse kıyamet günü emînler ile diriltilir.”^[38]

• Ebû Hüreyre'den (ra) rivâyetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Medine İslâm'ın kubbesi, imanın diyanı, hicretin yeri ve helal ve haramın menzildir.”^[39]

460

Resûlullah'ın (sas) Mescidinde Yapılan İbadetin Fazileti

• Hz. Âişe'den (r.anha) rivâyetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Ben peygamberlerin mührüyüm. Mescidim de peygamberlerin mescidlerinin mührüdür ve ziyarete en lâyık mesciddir. Benim mescidim ve Mescid-i Haram için yolculuk edilebilir. Benim mescidimde kılınan bir namaz, Mescid-i Haram dışında, diğer mescidlerde kılınan bin namazdan daha faziletlidir.”^[40]

• Câbir b. Abdullah'tan (ra) rivâyetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Benim bu mescidimde kılınan bir namaz, Mescidü'l-Haram dışında, diğer mescidlerde kılınan bin namazdan faziletlidir. Mescid-i Haram'da kılınan bir namaz da diğer mescidlerde kılınan yüz bin namazdan daha faziletlidir.”^[41]

38 Beyhakî, Şu'a-bu'l-İmân, VI, 46 (3855).

39 Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat, V, 380 (5618).

40 el-Heysemî, Keşfu'l-Estâr, II, 56, (1193).

41 Ahmed b. Hanbel, Müsned, XXIII, 415 (15271); İbn Mâce, İkâme-tu's-Salât, 1406.

• عَنْ حَاطِبٍ، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«مَنْ زَارَنِي بَعْدَ مَوْتِي فَكَأَنَّمَا زَارَنِي فِي حَيَاتِي، وَمَنْ مَاتَ بِأَحَدِ الْحَرَمَيْنِ بُعِثَ مِنَ الْأَمْنِينَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ^[٣٨]».

• عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«الْمَدِينَةُ قُبَّةُ الْإِسْلَامِ، وَدَارُ الْإِيمَانِ، وَأَرْضُ الْهَجْرَةِ، وَمُبْوَا الْحَلَالِ وَالْحَرَامِ^[٣٩]» .

٤٦٠

مَا أَفْضَلَ الطَّاعَةَ فِي مَسْجِدِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

• عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«أَنَا خَاتَمُ الْأَنْبِيَاءِ وَمَسْجِدِي خَاتَمُ مَسَاجِدِ الْأَنْبِيَاءِ، أَحَقُّ الْمَسَاجِدِ أَنْ يُزَارَ، وَيُشَدُّ إِلَيْهِ الرَّوَاحِلُ الْمَسْجِدُ الْحَرَامُ، وَمَسْجِدِي صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيمَا سِوَاهُ مِنَ الْمَسَاجِدِ إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ^[٤٠]» .

• عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي هَذَا أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيمَا سِوَاهُ، إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ، وَصَلَاةٌ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَفْضَلُ مِنْ مِائَةِ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيمَا سِوَاهُ^[٤١]» .

٣٨ شعب الإيمان، البيهقي، المناسك، فضل الحج والعمرة، ج ٦ ص ٤٦، رقم ٣٨٥٥ .

٣٩ المعجم الأوسط،

الطبراني، مَن اسْمُهُ:

مُحَمَّدٌ، ج ٥ ص ٣٨٠،

رقم ٥٦١٨ .

٤٠ كشف الأستار عن زوائد

البراز، الهيثمي، كتاب

الحج، باب في مسجد

النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وسلم، ج ٢ ص ٥٦، رقم

١١٩٣ .

٤١ مسند أحمد، مُشْنَدُ جَابِرِ

بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ

عَنْهُ، ج ٢٣ ص ٤١٥، رقم

١٥٢٧١ . سنن ابن ماجه،

كتاب إقامة الصلاة،

وَالسُّنَّةُ فِيهَا، بَابُ مَا جَاءَ

فِي فَضْلِ الصَّلَاةِ فِي

الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَمَسْجِدِ

النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وسلم، ج ١ ص ٤٥١، رقم

١٤٠٦ .

• Enes b. Mâlik'ten (ra) rivayetle:

Peygamber (sas) buyurdu ki:

“Kim benim mescidimde hiç vakit atlamadan kırk vakit namaz kılsa onun için ateşten beraat ve azaptan kurtuluş yazılır. Nifaktan da berî olur.”^[42]

• Ebü'd-Derdâ'dan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Mescid-i Haram'da kılınan namazın diğer mescidlerde kılınan namazlara olan üstünlüğü yüz bin namaz; benim mescidimin üstünlüğü bin namaz, Beytü'l-Makdis'te üstünlüğü ise beş yüz namazdır.”^[43]

• Câbir b. Abdullah'tan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Benim bu mescidimde kılınan bir namaz, Mescid-i Haram dışında, diğer mescidler de kılınan bin namazdan daha faziletlidir.

Benim bu mescidimde kılınan bir Cuma namazı, Mescid-i Haram dışında, diğer mescidlerde kılınan bin Cuma namazından daha faziletlidir. Benim bu mescidimde geçirilen bir Ramazan ayı, Mescid-i Haram dışında, diğer mescidlerde geçirilen bin Ramazan ayından daha faziletlidir.”^[44]

⁴² Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XX, 40 (12583).

⁴³ Bezzar, *Müsned*, X, 77 (4142).

⁴⁴ Beyhakî, *Şu'abul-İmân*, VI, 43 (3851).

⁴⁵ Tirmizî, *Salât*, 324. İbn Mace, *İkâmetü's-Salât*, 1411.

⁴⁶ Müslim, *el-Hac*, 1399; Buhârî, *Fazlu's-Salât*, 1194.

• Peygamber'in (sas) sahâbilerinden olan
Üseyd b. Züheyr el-Ensârî'den (ra) rivayetle:

Peygamber (sas) buyurdu ki:

“Kuba Mescidi'nde namaz kılmak umre yapmak gibidir.”^[45]

• İbn Ömer'den (ra) rivayetle:

“Resûlullah (sas), Kuba Mescidi'ne binekle ya da yürüyerek gelir ve iki rek'at namaz kılardı.”^[46]

• عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ:

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ:

« مَنْ صَلَّى فِي مَسْجِدِي أَرْبَعِينَ صَلَاةً، لَا يَفُوتُهُ صَلَاةٌ، كُتِبَتْ لَهُ بَرَاءَةٌ مِنَ النَّارِ، وَنَجَاةٌ مِنَ الْعَذَابِ، وَبَرِيٌّ مِنَ النَّفَاقِ ^[٤٢] ».

• عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

« فَضَّلُ الصَّلَاةَ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ عَلَى غَيْرِهِ مِائَةَ أَلْفِ صَلَاةٍ وَفِي مَسْجِدِي أَلْفُ صَلَاةٍ وَفِي مَسْجِدِ بَيْتِ الْمَقْدِسِ خَمْسِمِائَةَ صَلَاةٍ ^[٤٣] ».

• عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

« الصَّلَاةُ فِي مَسْجِدِي هَذَا أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيمَا سِوَاهُ إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ،

وَالْجُمُعَةُ فِي مَسْجِدِي هَذَا أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ جُمُعَةٍ فِيمَا سِوَاهُ إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ وَشَهْرُ رَمَضَانَ فِي مَسْجِدِي هَذَا أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ شَهْرِ رَمَضَانَ فِيمَا سِوَاهُ إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ ^[٤٤] » .

• عَنْ أُسَيْدِ بْنِ ظُهَيْرِ الْأَنْصَارِيِّ، وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُحَدِّثُ:

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

« الصَّلَاةُ فِي مَسْجِدِ قُبَاءٍ كَعُمْرَةِ ^[٤٥] ».

• عَنْ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ:

« كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْتِي مَسْجِدَ قُبَاءٍ رَاكِبًا

وَمَاشِيًا، فَيُصَلِّي فِيهِ رَكَعَتَيْنِ ^[٤٦] ».

٤٢ مسند أحمد، مُسْنَدُ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ، ج ٢٠ ص ٤٠، رقم ١٢٥٨٣.

٤٣ مسند البزار، حَدِيثُ أَبِي الدَّرْدَاءِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ج ١٠ ص ٧٧، رقم ٤١٤٢.

٤٤ شعب الإيمان، البيهقي، المناسك، فضل الحج والعمرة، ج ٦ ص ٤٣، رقم ٣٨٥١.

٤٥ سنن الترمذي، ٢ - أبواب الصَّلَاةِ، بَابُ مَا جَاءَ فِي الصَّلَاةِ فِي مَسْجِدِ قُبَاءٍ، ج ٢ ص ١٤٦، رقم ٣٢٤.

٤٦ ابن ماجه، كِتَابُ إِقَامَةِ الصَّلَاةِ، وَالسُّنَّةُ فِيهَا، بَابُ مَا جَاءَ فِي الصَّلَاةِ فِي مَسْجِدِ قُبَاءٍ، ج ١ ص ٤٥٣، رقم ١٤١١.

صحيح مسلم، ١٥ - كِتَابُ الْحَجِّ، ٩٧ - بَابُ فَضْلِ مَسْجِدِ قُبَاءٍ، وَفَضْلِ الصَّلَاةِ فِيهِ، وَزَيَارَتِهِ، ج ٢ ص ١٠٦، رقم ١٣٩٩.

صحيح البخاري، ٢٠ - كِتَابُ فَضْلِ الصَّلَاةِ فِي مَسْجِدِ مَكَّةَ وَالْمَدِينَةِ، بَابُ إِثْنَانِ مَسْجِدِ قُبَاءٍ مَاشِيًا وَرَاكِبًا، ج ٢ ص ٦١، رقم ١١٩٤.

Allah'ın Kitabı ve Ehl-i Beyt'i Hakkındaki Tavsiyeleri

• Yezîd b. Hayyân'dan (ra) rivayetle:

Ben, Husayn b. Sebre ve Ömer b. Müslim, Zeyd b. Erkam'a (ra) gittik. Yanına oturduğumuzda Husayn dedi ki:

“Ey Zeyd! Sen pek çok hayırla karşılaştın. Resûlullah'ı (sas) gördün, hadislerini duydun, O'nunla (sas) beraber savuştın, arkasında namaz kıldın. Ey Zeyd! Sen pek çok hayırla karşılaştın. Bizlere, Resûlullah'tan (sas) duyduklarından haber ver!” dedi.

Zeyd b. Erkam şu cevabı verdi: “Ey kardeşimin oğlu! Allah'a yemin olsun ki yaşım ilerledi, aradan çok yıl geçti. Resûlullah'tan (sas) duyduğum bazı şeyleri de unuttum. Sizlere aktardığım hadisleri alın. Ancak anlatmadıklarım hususunda da beni zorlamayın.”

Devam etti: “Bir gün Resûlullah (sas) Mekke ve Medine arasındaki Humma suyu başında ayağa kalkarak bize bir konuşma yaptı. Allah'a hamd-ü sena ettikten sonra, şu öğütleri verdi:

‘Ey insanlar! İyi bilin ki ben de bir beşerim. Yakında Rabbinin elçisi bana da gelecek ve ben de onun davetine icabet edeceğim. Sizlere iki ağır emanet bırakıyorum. İlki; insanı doğru yola ileten bir rehber ve nur olan Allah'ın kitabıdır. Ona yapışın ve sınıksız sanılın.’

Bu şekilde Allah'ın kitabı hakkında teşvikte ve tavsiyelerde bulundu ve ‘*Ve Ehl-i Beyt'imi sizlere bırakıyorum. Ehl-i Beyt'im hakkında Allah'tan korkun! Ehl-i Beyt'im hakkında Allah'tan korkun!*’ diye ekledi.”

٤٦١

خُطْبَتُهُ يُوصِي بِكِتَابِ اللَّهِ وَأَهْلِ بَيْتِهِ

• عن يزيد بن حيان، قال:

انْطَلَقْتُ أَنَا وَحُصَيْنُ بْنُ سَبْرَةَ، وَعُمَرُ بْنُ مُسْلِمٍ، إِلَى زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ، فَلَمَّا جَلَسْنَا إِلَيْهِ قَالَ لَهُ حُصَيْنُ:

لَقَدْ لَقِيتُ يَا زَيْدُ خَيْرًا كَثِيرًا، رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَسَمِعْتُ حَدِيثَهُ، وَغَزَوْتُ مَعَهُ، وَصَلَّيْتُ خَلْفَهُ، لَقَدْ لَقِيتُ يَا زَيْدُ خَيْرًا كَثِيرًا، حَدَّثَنَا يَا زَيْدُ مَا سَمِعْتَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ،

قَالَ: يَا ابْنَ أَخِي وَاللَّهِ لَقَدْ كَبِرْتُ سِنِّي، وَقَدَّمَ عَهْدِي، وَنَسِيتُ بَعْضَ الَّذِي كُنْتُ أَعْيِي مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَمَا حَدَّثْتُكُمْ فَأَقْبِلُوا، وَمَا لَا، فَلَا تُكَلِّفُونِيهِ،

ثُمَّ قَالَ: قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا فِينَا خَطِيبًا، بِمَاءٍ يُدْعَى خُمًّا بَيْنَ مَكَّةَ وَالْمَدِينَةِ فَحَمِدَ اللَّهُ وَأَثْنَى عَلَيْهِ، وَوَعَظَ وَذَكَرَ، ثُمَّ قَالَ:

« أَمَّا بَعْدُ، أَلَا أَيُّهَا النَّاسُ فَإِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ يُوشِكُ أَنْ يَأْتِيَ رَسُولُ رَبِّي فَأُجِيبُ، وَأَنَا تَارِكٌ فِيكُمْ ثَقَلَيْنِ: أَوَّلُهُمَا كِتَابُ اللَّهِ فِيهِ الْهُدَى وَالتُّورُ فَخُذُوا بِكِتَابِ اللَّهِ، وَاسْتَمْسِكُوا بِهِ»

فَحَثَّ عَلَى كِتَابِ اللَّهِ وَرَغَّبَ فِيهِ، ثُمَّ قَالَ: «وَأَهْلُ بَيْتِي أَذْكُرْكُمْ اللَّهُ فِي أَهْلِ بَيْتِي، أَذْكُرْكُمْ اللَّهُ فِي أَهْلِ بَيْتِي، أَذْكُرْكُمْ اللَّهُ فِي أَهْلِ بَيْتِي»

Husayn (ra) dedi ki: “Ehl-i Beyt’i kimdir? Ey Zeyd, eşleri de Ehl-i Beyt’inden midir?”

“Eşleri de Ehl-i Beyt’tendir. Fakat onun Ehl-i Beyt’i, kendisinden sonra da sadaka alması haram olanlardır.” diye cevapladı.

Husayn (ra) tekrar sordu: “Peki, onlar kim?”

Zeyd (ra) şu cevabı verdi: “Onlar, Ali’nin ailesi, Akıl’ın ailesi, Ca’fer’in ailesi ve Abbâs’ın ailesidir.”

Husayn (ra): “Bu kimselerin hepsine sadaka almak haram mıdır?” diye sordu.

Zeyd (ra): “Evet.” dedi.^[47]

• Başka Bir Rivayet

“Dikkat edin! Sizlere iki yük bırakıyorum: Bunlardan birisi Allah Azze ve Celle’nin kitabıdır. O Allah’ın ipidir. Kim ona tâbi olursa hidâyet üzere olur, kim de terk ederse dalâlet üzere olur.”

Devamında sorduk: “Ehl-i Beyt kimdir? Hanımları mı?”

“Hayır, Allah’a yemin olsun ki kadın bir asır müddetince kocası ile beraberdir. Sonra kocası onu boşar da o da babasına, kendi kavmine geri döner.

Resûlullah’ın (sas) Ehl-i Beyt’i onun aslıdır ve kendinden sonra sadaka almaları haram kılınmış olan baba tarafından akrabalarıdır.”^[48]

⁴⁷ Müslim, Fe-dâilu’s-Sahâbe, 2408.

⁴⁸ Müslim, Fe-dâilu’s-Sahâbe, 2408.

فَقَالَ لَهُ حُصَيْنٌ: وَمَنْ أَهْلُ بَيْتِهِ؟ يَا زَيْدُ أَلَيْسَ نِسَاؤُهُ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ؟

قَالَ: نِسَاؤُهُ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ، وَلَكِنْ أَهْلُ بَيْتِهِ مَنْ حُرِمَ الصَّدَقَةُ بَعْدَهُ، قَالَ: وَمَنْ هُمْ؟

قَالَ: هُمْ آلُ عَلِيٍّ وَآلُ عَقِيلٍ، وَآلُ جَعْفَرٍ، وَآلُ عَبَّاسٍ
قَالَ: كُلُّ هَؤُلَاءِ حُرِمَ الصَّدَقَةُ؟
قَالَ: نَعَمْ [٤٧].

• وَفِي رِوَايَةٍ أُخْرَى

«أَلَا وَإِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ ثَقَلَيْنِ: أَحَدُهُمَا كِتَابُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، هُوَ حَبْلُ اللَّهِ، مَنْ اتَّبَعَهُ كَانَ عَلَى الْهُدَى، وَمَنْ تَرَكَهُ كَانَ عَلَى ضَلَالَةٍ»

وَفِيهِ فَقُلْنَا: مَنْ أَهْلُ بَيْتِهِ؟ نِسَاؤُهُ؟

قَالَ: لَا، وَإِنَّمَا اللَّهُ إِنَّ الْمَرْأَةَ تَكُونُ مَعَ الرَّجُلِ الْعَصْرَ مِنَ الدَّهْرِ، ثُمَّ يُطَلِّقُهَا فَتَرْجِعُ إِلَى أَبِيهَا وَقَوْمِهَا

أَهْلُ بَيْتِهِ أَصْلُهُ، وَعَصَبَتُهُ الَّذِينَ حُرِّمُوا الصَّدَقَةُ بَعْدَهُ [٤٨].

٤٧ صحيح مسلم، ٤٤ - كتاب فضائل الصحابة رضي الله تعالى عنهم، ٤ - باب من فضائل علي بن أبي طالب رضي الله عنه، ج ٤ ص ١٨٧٣، رقم ٢٤٠٨.

٤٨ صحيح مسلم، ٤٤ - كتاب فضائل الصحابة رضي الله تعالى عنهم، ٤ - باب من فضائل علي بن أبي طالب رضي الله عنه، ج ٤ ص ١٨٧٤، رقم ٢٤٠٨.

Resûlullah'ın [sas] Ailesi ve Kur'ân'ın Birbirlerinden Ayrılmayacakları

- Huzeyfe b. Esîd el-Gıfârî'den [ra] rivayetle:

Resûlullah [sas] buyurdu ki:

“Ey insanlar! Ben sizlerden önce (Kevser Havuzu'na) gideceğim. Sizler de oraya benim yanıma geleceksiniz. Bu havuzun genişliği San'a ile Busra arası kadardır. İçinde yıldızlar adedince gümüştten kadehler vardır. Benim yanıma vardığınızda sizlere iki ağır emanet hakkında soracağım. Benden sonra o ikisine nasıl davranacağınıza bakın!

Büyük kurtuluş sebebi; Allah'ın kitabıdır. Onun bir tarafı Allah'ın elinde bir tarafı da sizin elinizdedir. Ona sımsıkı sarılın ki sapmayın. Sakın onu değiştirmeyin. Diğeri ise Ehl-i Beyt'imdir. el-Latif ve el-Hâbîr olan bana bildirdi ki bu ikisi Kevser Havuzu'nda benim yanıma varmadan kopmayacak, ayrılmayacaklardır.”^[49]

Kureyş'i Zemmetmeyi Nehyetmesi

- Hz. Ali'den [ra] rivayetle:

Resûlullah [sas], Cuhfe'de şöyle buyurdu:

“Ey insanlar! Ben sizler için kendi nefislerinizden de daha evlâ değil miyim?”

Sahâbîler: “Evet, öylesin.” dediler.

⁴⁹ Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebrî, III, 67 (2683). Hadisin bir kısmını Tirmizî de rivayet etmiştir. Menakibu Ehl-i Beyt, 3788.

٤٦٢

عِثْرَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْقُرْآنُ لَنْ يَفْتَرِقَا

• عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ أَسِيدٍ الْغِفَارِيِّ:

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

«أَيُّهَا النَّاسُ، إِنِّي فَرَطُ لَكُمْ، وَارِدُونَ عَلَيَّ الْحَوْضَ، حَوْضٌ
أَعْرَضُ مَا بَيْنَ صَنْعَاءَ وَبُصْرَى، فِيهِ عَدَدُ النُّجُومِ قِدْحَانٌ مِنْ فِضَّةٍ،
وَإِنِّي سَأَلْتُكُمْ حِينَ تَرِدُونَ عَلَيَّ عَنِ الثَّقَلَيْنِ، فَاظْطَرُّوا كَيْفَ تَخْلِفُونِي
فِيهِمَا؟

السَّبَبُ الْأَكْبَرُ كِتَابُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، سَبَبٌ طَرَفُهُ بِيَدِ اللَّهِ،
وَطَرَفُهُ بِأَيْدِيكُمْ، فَاسْتَمْسِكُوا بِهِ، وَلَا تَضِلُّوا وَلَا تُبَدِّلُوا، وَعِثْرَتِي أَهْلُ
بَيْتِي، فَإِنَّهُ قَدْ نَبَّأَنِي اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ أَنَّهُمَا لَنْ يَنْفَضِيَا حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ
الْحَوْضَ» [٤٦٢].

٤٦٣

خُطْبَتُهُ فِي النَّهْيِ عَنِ ذَمِّ قَرِيشٍ

• عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ:

خَطَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْجُحْفَةِ فَقَالَ:

«أَيُّهَا النَّاسُ أَلَسْتُ أَوْلَى بِكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ؟»

قَالُوا: بَلَى

٤٩ المعجم الكبير،
الطبراني، بَقِيَّةُ أَخْبَارِ
الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ رَضِيَ
اللَّهُ عَنْهُمَا، ج ٣
ص ٦٧، رقم ٢٦٨٣.
وبعضه في سنن
الترمذي، بَابُ مَنَاقِبِ
أَهْلِ بَيْتِ النَّبِيِّ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ج ٥
ص ٦٦٣، رقم ٣٧٨٨.

Resûlullah (sas) devam etti: “Ben sizlerden önce Kevser Havuzu’na varacağım. Orada sizlere iki şey hakkında soracağım: Kur’ân ve zürriyyetinden. Kureyş hakkında ileri gitmeyin, helâk olursunuz. Onlar ile muhalefet etmeyin, yoldan saparsınız. Kureyşli bir adamın kuvveti, Kureyşli olmayan iki adamın kuvvetine denktir. Kureyş’ten bir şeyler öğrenmez misiniz? Kureyş’in dini idraki sizlerden daha üstündür. Kureyş mağrur olmayacak olsaydı onlara Allah’ın katındakileri haber verirdim. Kureyş’in en hayırlısı, insanların da en hayırlısıdır. Kureyş’in en şerlisi, insanların en şerlisinin hayırlısıdır.”^[50]

464

Akrabalarına Eziyet Edilmesini Nehyetmesi

- Ebû Hüreyre’den (ra) rivayetle:

Sübey’a bt. Ebû Leheb, Peygamber’in (sas) yanına geldi ve şöyle dedi: “Yâ Resûlullah, insanlar bana: ‘Ey ateş odununun kızı’ diye sesleniyorlar.” Bunu duyan Resûlullah (sas) ayağa kalktı. Çok sinirlendi. Buyurdu ki:

“İnsanlara ne oluyor ki benim nesebimden ve akrabam olan birisine eziyet ediyorlar. Kim benim nesebimden ve akrabam olan birisine eziyet ederse iyi bilsin ki bana eziyet etmiştir. Kim de bana eziyet etmişse Allah’a eziyet etmiştir!”^[51]

465

Hiz. Ali (ra) Hakkındaki Hutbesi

- Ebû Sa’îd el-Hudrî’den (ra) rivayetle:

İnsanlar Hiz. Ali hakkında şikâyetle bulunuyorlardı. Bunun üzerine Resûlullah (sas) ayağa kalktı ve bizlere bir konuşma yaptı. Şunları söylediğini duydum:

⁵⁰ İsfehânî, *Hilyetü’l-Evliya*, IX, 64; Heysemî, *Mecmau’z-Zevâid*, V, 195 (8993).
⁵¹ İbn Âdiy, *el-Kamil*, IX, 139.

قَالَ: «فَإِنِّي كَأَنِّي لَكُمْ عَلَى الْحَوْضِ فَرَطًا وَسَائِلُكُمْ عَنِ اثْنَتَيْنِ: عَنِ الْقُرْآنِ، وَعَنْ عِزَّتِي، لَا تَقْدَمُوا قُرَيْشًا فَتَهْلِكُوا وَلَا تَخْتَلِفُوا عَنْهَا فَتَضِلُّوا، قُوَّةُ الرَّجُلِ مِنْ قُرَيْشٍ قُوَّةُ رَجُلَيْنِ، أَلَا تَفَاقَهُوا قُرَيْشًا؟ فَهِيَ أَفْقَهُ مِنْكُمْ، لَوْلَا أَنْ تَبْطُرَ قُرَيْشٌ لَأَخْبَرْتُهَا بِمَا لَهَا عِنْدَ اللَّهِ؛ خِيَارُ قُرَيْشٍ خِيَارُ النَّاسِ، وَشَرَارُ قُرَيْشٍ خَيْرُ شَرَارِ النَّاسِ».^[٥٠]

٤٦٤

خُطْبَتُهُ فِي النَّهْيِ عَنِ إِيْذَاءِ رَجْمِهِ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ:

أَنَّ سُبَيْعَةَ بِنْتَ أَبِي لَهَبٍ جَاءَتْ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ النَّاسَ يَصِيحُونَ بِي يَا ابْنَةَ حَطَبِ النَّارِ، قَالَ فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُغَضَّبًا شَدِيدَ الْغَضَبِ، فَقَالَ: «مَا بَالُ أَقْوَامٍ يُوْذُونَ نَسَبِي وَذِي رَجْمِي، أَلَا وَمَنْ آذَى نَسَبِي وَذِي رَجْمِي فَقَدْ آذَانِي، وَمَنْ آذَانِي فَقَدْ آذَى اللَّهَ».^[٥١]

٤٦٥

خُطْبَتُهُ فِي عِلْيِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ

• عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ:

اشْتَكَى عَلِيًّا النَّاسُ، قَالَ: فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِينَا خَطِيبًا، فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ:

حلية الأولياء،
الأصبهاني، الإمام
الشافعي ومنهم الإمام
الكامل العالم الغايل،
ج ٩ ص ٦٤ مجمع
الزوائد، الهيثمي،
كتاب الخلافة، باب
الخلافة في قُرَيْشٍ
والناس تبع لهم، ج ٥
ص ١٩٥، رقم ٨٩٩٣.
٥١ الكامل في ضعفاء
الرجال، ابن عدي،
٢١٦٢- يزيد بن عبد
الملك بن المغيرة أبو
نوفل النوفلي مديني،
ج ٩ ص ١٣٩.

“Ey insanlar! Ali’den şikâyetçi olmayın. Allah’a yemin olsun ki Ali’den şikayetçi olmayın. Vallahi o, Allah’ın zatı hakkında -veya Allah yolunda- son derece hasyetlidir.”^[52]

466

Hiz. Ali’nin (ra) Fazileti Hakkındaki Hutbesi

- el-Berâ b. Âzib’den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) ile birlikte bir seferdeydik. Gâdir-i Hum’da konakladık. Toplanmamız için çağrı yapıldı. İki ağacın altı Resûlullah (sas) için süpürüldü. Öğle namazını kıldı.

Ardından Hiz. Ali’nin (ra) elini tuttu ve insanlara: “Benim müminler nezdinde onlar için kendi nefislerinden bile daha evlâ olduğumu biliyorsunuz değil mi?” diye sordu.

“Evet, öylesin.” dedi sahâbîler.

“Benim, her bir mümin için kendi nefisinden bile daha evlâ olduğumu biliyorsunuz değil mi?” diye sordu.

Sahâbîler: “Evet, öylesin.” dediler.

Hiz. Ali’nin (ra) elini tuttu ve şöyle buyurdu: “Ben kimim mevlâsı isem Ali de onun mevlâsıdır. Allah’ım! Ona dost olana dost ol! Düşman olana düşman ol!”

Bunun ardından Hiz. Ömer, Hiz. Ali’ye: “Ne mutlu sana Ey Ebû Tâlib’in oğlu! Sen sabahladığında da akşamladığında da erkek kadın bütün müminlerin mevlâsıdır!” dedi.^[53]

⁵² Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XVIII, 337 (11817).

⁵³ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXX, 430 (18479).

« أَيُّهَا النَّاسُ لَا تَشْكُوا عَلَيَّ، فَوَ اللَّهُ إِنَّهُ لَا أُخِشِنُ فِي ذَاتِ اللَّهِ،
أَوْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ^[٥٢] ».

٤٦٦

خُطْبَتُهُ فِي فَضْلِ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ

• عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ، قَالَ:

كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ، فَنَزَلْنَا بِغَدِيرِ
خُمٍّ، فَتَوَدَّيْ فِينَا: الصَّلَاةُ جَامِعَةٌ، وَكُتِبَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ تَحْتَ شَجَرَتَيْنِ، فَصَلَّى الظُّهْرَ،

وَأَخَذَ بِيَدِ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، فَقَالَ: «أَلَسْتُمْ تَعْلَمُونَ أَنِّي أُولَى
بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ؟»

قَالُوا: بَلَى،

قَالَ: «أَلَسْتُمْ تَعْلَمُونَ أَنِّي أُولَى بِكُلِّ مُؤْمِنٍ مِنْ نَفْسِهِ؟»

قَالُوا: بَلَى،

قَالَ: فَأَخَذَ بِيَدِ عَلِيٍّ، فَقَالَ: «مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ، فَعَلَيْ مَوْلَاهُ،

اللَّهُمَّ وَالِ مَنْ وَالَاهُ، وَعَادِ مَنْ عَادَاهُ»

قَالَ: فَلَقِيَهُ عُمَرُ بَعْدَ ذَلِكَ، فَقَالَ: «لَهُ هَنِيئًا يَا ابْنَ أَبِي طَالِبٍ،

أَصْبَحْتَ وَأَمْسَيْتَ مَوْلَى كُلِّ مُؤْمِنٍ، وَمُؤْمِنَةٍ ^[٥٣] ».

٥٢ مسند أحمد، مُسْنَدُ

أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ

رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ،

ج ١٨ ص ٣٣٧، رقم

١١٨١٧.

٥٣ مسند أحمد، حَدِيثُ

الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ،

ج ٣٠ ص ٤٣٠، رقم

١٨٤٧٩.

Hiz. Ali'nin Evine Bakan Kapı Dışında Mesciddeki Tüm Kapıları Kapattırması

- Zeyd b. Erkam'dan (ra) rivayetle:

Resûlullah'ın (sas) sahâbilerinden bir grubun mescide açılan kapıları vardı.

Bir gün Resûlullah (sas): “Ali'nin kapısı dışındaki kapıları kapatın!” buyurdu. Bu emrin karşısında insanlar konuşmaya başladılar. Bunun üzerine Resûlullah (sas) ayağa kalktı, Allah'a (cc) hamd ve sena ettikten sonra şöyle buyurdu:

“Ben sizlere Ali'nin kapısı dışındaki kapıları kapamanızı emrettim. Kimileriniz bu emrim hakkında konuştu. Allah'a yemin olsun ki ben bir şeyi ne kapadım ne de açtım. Ancak ben bir şey ile emrolundum ve bu emre de uydum.”^[54]

Bazı İman Hakikatleri ve Hiz. Ali'nin (ra) Velayeti Hakkındaki Hutbesi

- Huzeyfe b. Esîd el-Gıfârî'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) Veda Haccı'nın dönüşünde sahâbilerini Bahta Vadisi'nin sık ağaçlıklarının altında konaklamayı nehyetti. Sonra oraya birilerini gönderdi ve ağaçların altını dikenlerden temizletti. O ağaçların yanına vardı ve altında namaz kıldı.

⁵⁴ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXXII, 41 (19287).

٤٦٧

خُطِبَتْهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْمُرُ بِسَدِّ أَبْوَابِ
الْمَسْجِدِ إِلَّا بَابَ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ

• عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ قَالَ:

كَانَ لِنَفَرٍ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَبْوَابٌ
شَارِعَةٌ فِي الْمَسْجِدِ.

قَالَ: فَقَالَ يَوْمًا: « سُدُّوا هَذِهِ الْأَبْوَابَ، إِلَّا بَابَ عَلِيٍّ » قَالَ:
فَتَكَلَّمُوا فِي ذَلِكَ النَّاسِ، قَالَ: فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ،
فَحَمِدَ اللَّهَ تَعَالَى، وَأَثْنَى عَلَيْهِ، ثُمَّ قَالَ:

« أَمَّا بَعْدُ، فَإِنِّي أَمَرْتُ بِسَدِّ هَذِهِ الْأَبْوَابِ، إِلَّا بَابَ عَلِيٍّ وَقَالَ فِيهِ
قَائِلُكُمْ، وَإِنِّي وَاللَّهِ مَا سَدَدْتُ شَيْئًا وَلَا فَتَحْتُه، وَلَكِنِّي أَمَرْتُ بِشَيْءٍ
فَاتَّبَعْتُهُ [٥٤] ». •

٤٦٨

خُطِبَتْهُ فِي ذِكْرِ بَعْضِ حَقَائِقِ الْإِيمَانِ
وِوَلَايَةِ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ

• عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ أَسِيدِ الْغِفَارِيِّ، قَالَ:

لَمَّا صَدَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ حَجَّةِ الْوَدَاعِ نَهَى
أَصْحَابَهُ عَنْ شَجَرَاتِ بِالْبَطْحَاءِ مُتَقَارِبَاتٍ أَنْ يَنْزِلُوا تَحْتَهُنَّ، ثُمَّ بَعَثَ
إِلَيْهِنَّ فَقُمَّ مَا تَحْتَهُنَّ مِنَ الشُّوكِ، وَعَمَدَ إِلَيْهِنَّ فَصَلَّى تَحْتَهُنَّ،

Sonra ayağa kalktı ve buyurdu ki: “Ey insanlar! el-Latîf ve el-Habîr olan (Allah), bana hiçbir peygamberin kendisinden öncekinin yanı ömrü kadar yaşamayacağını bildirdi. Sanırım benim de davet edilmem ve icabetim yakınlaştı. Ben mesulüm (hesaba çekileceğim), sizler de mesulsünüz (hesaba çekileceksiniz). Bu konuda ne dersiniz?”

Dediler ki: “Şahitlik ederiz ki sen tebliğ ettin, cihad ettin ve nasihatte bulundun. Allah karşılığını hayır olarak versin.”

Resûlullah (sas) buyurdu ki: “Sizler Allah’tan başka ilâh olmadığına, Muhammed’in onun kulu ve resûlü olduğuna, cennetin, cehennemin, ölümün, ölümden sonra dirilmenin hak olduğuna, şüphesiz ki kıyametin geldiğine ve Allah’ın kabirdekileri dirilteceğine şahitlik ediyorsunuz değil mi?”

Sahâbîler: “Evet, şahitlik ediyoruz!” dediler.

Resûlullah (sas): “Allah’ım! Şahit ol!” dedi ve ardından devam etti: “Ey insanlar! Muhakkak ki Allah (cc), benim mevlâmdır. Ben de müminlerin mevlâsıyım. Ben sizlerin nezdinde kendi nefislerinizden daha evlâyım. Ben kimin mevlâsı isem o da -Yani; Hz. Ali- onların mevlâsıdır. Allah’ım! Onu dost edineni dost edin! Onu düşman edineni, düşman edin!”

Sonra şöyle devam etti: “Ey insanlar! Ben (Kevser Havuzu’na) sizlerden önce varacağım. Sizler de oraya yanıma geleceksiniz. Kevser Havuzu’nun genişliği Busra’dan San’a’ya kadardır. İçinde yıldızlar sayısınca gümüşten kadehler vardır. Sizler benim yanıma ulaştığınızda sizlere iki emanet (sekaleyn) hakkında soracağım. Öyleyse benden sonra onlar konusunda nasıl davrandığınıza bakın. Büyük emanet, Allah’ın kitabıdır. Onun bir tarafı Allah’ın elinde bir tarafı da sizlerin ellerindedir. Ona sınıksız sarılın ki yoldan sapmayasınız. Onu sakın değiştirmeyin! Diğer emanetim ise zürriyetim, Ehl-i Beyt’imdir. el-Latîf ve el-Habîr olan (Allah), bu ikisinin Kevser Havuzu’nda yanıma gelene dek birbirlerinden kopmayacağını, ayrılmayacağını bana bildirdi.” [55]

55 Taberânî, *el-Mu’ce-mu’l-Kebîr*, III, 180 (3052). Taberânî’nin rivayet senedinde Zeyd b. el-Hasen el-Enmâtî yer almaktadır. Ebû Hâtım [bu rivayet için] der ki: “Münker-rû’l-Hadis’tir”. İbn Hibbân ise Zeyd b. el-Hasen el-Enmâtî’yi sika kabul eder. İki senetten birinin ravileri sikadır. Heysemî, *Mec-mau’z-Zevâid*, IX, 164 (14966).

ثُمَّ قَامَ فَقَالَ: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ، إِنِّي قَدْ نَبَّأَنِي اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ أَنَّهُ لَمْ يُعَمَّرْ نَبِيٌّ إِلَّا نَصَفَ عُمُرَ الَّذِي يَلِيهِ مِنْ قَبْلِهِ، وَإِنِّي لَا أَظُنُّ أَنِّي يُوشِكُ أَنْ أَدْعَى فَأُجِيبَ، وَإِنِّي مَسْئُولٌ، وَإِنَّكُمْ مَسْئُولُونَ، فَمَاذَا أَنْتُمْ قَائِلُونَ؟»
قَالُوا: نَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ بَلَغْتَ وَجَاهَدْتَ وَنَصَحْتَ، فَجَزَاكَ اللَّهُ خَيْرًا
فَقَالَ: «أَلَيْسَ تَشْهَدُونَ أَنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ،
وَأَنَّ جَنَّتَهُ حَقٌّ وَنَارُهُ حَقٌّ، وَأَنَّ الْمَوْتَ حَقٌّ، وَأَنَّ الْبُعْثَ بَعْدَ الْمَوْتِ
حَقٌّ، وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا، وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ؟»
قَالُوا: بَلَى، نَشْهَدُ بِذَلِكَ.

قَالَ: «اللَّهُمَّ اشْهَدْ» ثُمَّ قَالَ: «أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ اللَّهَ مَوْلَايَ، وَأَنَا
مَوْلَى الْمُؤْمِنِينَ، وَأَنَا أَوْلَى بِهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ، فَمَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَهَذَا
مَوْلَاهُ - يَعْنِي عَلِيًّا - اللَّهُمَّ وَالِ مَنْ وَالَاهُ، وَعَادِ مَنْ عَادَاهُ»

ثُمَّ قَالَ: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ، إِنِّي فَرَطُكُمْ، وَإِنَّكُمْ وَارِدُونَ عَلَيَّ
الْحَوْضَ، حَوْضٌ أَعْرَضَ مَا بَيْنَ بُصْرَى وَصَنْعَاءَ، فِيهِ عَدَدُ النُّجُومِ
قَدْ حَانَ مِنْ فَضَّةٍ، وَإِنِّي سَأَلْتُكُمْ حِينَ تَرِدُونَ عَلَيَّ عَنِ الثَّقَلَيْنِ، فَانْظُرُوا
كَيْفَ تَخْلُفُونِي فِيهِمَا، الثَّقَلُ الْأَكْبَرُ كِتَابُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، سَبَبُ
طَرَفِهِ بِيَدِ اللَّهِ، وَطَرَفُهُ بِأَيْدِيكُمْ، فَاسْتَمْسِكُوا بِهِ لَا تَضِلُّوا وَلَا تَبَدَّلُوا،
وَعَرَّتِي أَهْلُ بَيْتِي، فَإِنَّهُ نَبَّأَنِي اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ أَنَّهُمَا لَنْ يَنْقُضِيَا حَتَّى
يَرِدَا عَلَيَّ الْحَوْضَ» [٥٥].

المعجم الكبير،
الطبراني، أبو الطُّفَيْلِ
عَامِرُ بْنُ وَائِلَةَ عَنْ
حُذَيْفَةَ بْنِ أَسِيدٍ،
ج ٣ ص ١٨٠، رقم
٣٠٥٢. رَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ،
وَفِيهِ زَيْدُ بْنُ الْحَسَنِ
الْأَنْمَاطِيُّ، قَالَ أَبُو
خَاتِمٍ: مُتَكَرِّرُ الْحَدِيثِ،
وَوَقَّعَهُ ابْنُ جَبَّانٍ، وَبَقِيَّةُ
رِجَالِ أَحَدِ الْإِسْنَادَيْنِ
ثِقَاتٌ. مجمع الروائد،
الهيتمي، كتاب
الْمَنَاقِبِ، بَابُ فِي
فَضْلِ أَهْلِ الْبَيْتِ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ،
ج ٩ ص ١٦٤، رقم
١٤٩٦٦.

H. Hasan [ra] ve H. Hüseyin [ra] Hakkında

• İbn Abbâs'tan [ra] rivayetle:

Resûlullah (sas) ikinci namazını kılıyordu. Dördüncü rek'atta iken Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin yanına geldiler ve sırtına bindiler. Selam verdiğinde onları önüne koydu. Hz. Hüseyin tekrar O'na (sas) yöneldi. Bunun üzerine Resûlullah (sas) Hz. Hasan'ı sağ omzuna, Hz. Hüseyin'i de sol omzuna koydu. Sonra insanlara şöyle buyurdu:

“Ey insanlar! Sizlere insanların en hayırlılarının dedeler ve neneler olduğunu haber vermedim mi? Sizlere insanların en hayırlılarının amcalar ve halalar olduğunu haber vermedim mi? Sizlere insanların en hayırlılarının dayılar ve teyzeler olduğunu haber vermedim mi? Sizlere insanların en hayırlılarının babalar ve anneler olduğunu haber vermedim mi?”

Bunlar Hasan ve Hüseyin'dir. Onların dedesi Resûlullah'tır (sas). Neneleri Hz. Hatice bt. Huveylid'dir. Anneleri Fâtıma bt. Resûlullah'tır. Babaları Ali b. Ebû Tâlib'dir. Amcaları Ca'fer b. Ebû Tâlib'dir. Halaları Ümmü Hânî bt. Ebû Tâlib'dir. Dayıları el-Kâsım b. Resûlullah'tır. Teyzeleri ise Resûlullah'ın (sas) kızları Zeyneb, Rukayye ve Ümmü Külsûm'dür [ra].

Onların dedeleri cennettedir. Babaları cennettedir. Amcaları cennettedir. Halaları cennettedir. Teyzeleri cennettedir. Kendileri de cennettedirler. Kim onları severse o da cennettedir.”^[56]

56 Taberânî, *el-Mu'ce-mu'l-Kebir*, III, 66 (2682); Taberânî, *el-Mu'ce-mu'l-Evsat*, VI, 298 (6462). Taberânî bu hadisi el-Kebir ve el-Evsat'ta rivayet etmiştir. Her iki kitap-taki senette de Ahmed b. Muhammed b. Ömer b. Yunus el-Yemâmî yer alır. Bu ravinin [rivayeti] metrûktur. Hey-semî, *Mec-mau'z-Zevâid, el-Menâkib*, IX, 184 (15097).

خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا

• عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ:

صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَاةَ الْعَصْرِ، فَلَمَّا كَانَ فِي الرَّابِعَةِ أَقْبَلَ الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ حَتَّى رَكِبَا عَلَى ظَهْرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَلَمَّا سَلَّمَ وَضَعَهُمَا بَيْنَ يَدَيْهِ، وَأَقْبَلَ الْحُسَيْنُ، فَحَمَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْحَسَنَ عَلَى عَاتِقِهِ الْأَيْمَنِ، وَالْحُسَيْنَ عَلَى عَاتِقِهِ الْأَيْسَرِ، ثُمَّ قَالَ:

«أَيُّهَا النَّاسُ، أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِخَيْرِ النَّاسِ جَدًّا وَجَدَّةً؟ أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِخَيْرِ النَّاسِ عَمًّا وَعَمَّةً؟ أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِخَيْرِ النَّاسِ خَالًا وَخَالَةً؟ أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِخَيْرِ النَّاسِ أَبًا وَأُمًّا؟

هُمَا الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ، جَدُّهُمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَجَدَّتُهُمَا خَدِيجَةُ بِنْتُ خُوَيْلِدٍ، وَأُمُّهُمَا فَاطِمَةُ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَأَبُوهُمَا عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، وَعَمَّتُهُمَا جَعْفَرُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ، وَعَمَّتُهُمَا أُمُّ هَانِيٍّ بِنْتُ أَبِي طَالِبٍ، وَخَالُهُمَا الْقَاسِمُ بْنُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَخَالَاتُهُمَا زَيْنَبُ، وَرُقِيَّةُ، وَأُمُّ كُلْثُومٍ بِنَاتُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ،

جَدُّهُمَا فِي الْجَنَّةِ، وَأَبُوهُمَا فِي الْجَنَّةِ، وَعَمَّتُهُمَا فِي الْجَنَّةِ، وَعَمَّتُهُمَا فِي الْجَنَّةِ، وَخَالَاتُهُمَا فِي الْجَنَّةِ، وَهُمَا فِي الْجَنَّةِ، وَمَنْ أَحَبَّهُمَا فِي الْجَنَّةِ» [٥٦].

٥٦ المعجم الكبير، الطبراني، بَقِيَّةُ أَخْبَارِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، ج ٣ ص ٦٦، رقم ٢٦٨٢. المعجم الأوسط، الطبراني، من اسمه: مُحَمَّدٌ، ج ٦ ص ٢٩٨، رقم ٦٤٦٢. رَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ فِي الْكَبِيرِ وَالْأَوْسَطِ، وَفِيهِمَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ عَمْرِ بْنِ يُوسُفَ الْيَمَامِيُّ، وَهُوَ مَثْرُوكٌ. مجمع الروائد، الهيثمي، كتاب المناقب، باب فيما اشترك فيه الحسن والحسين رضي الله عنهما من الفضل، ج ٩ ص ١٨٤، رقم ١٥٠٩٧.

- Ebû Sa'îd el-Hudrî'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

"Hasan ve Hüseyin (ra), cennet gençlerinin iki efendisidir."^[57]

- el-Berâ'dan (ra) rivayetle:

Peygamber (sas) Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'e bakarak:

"Allah'ım, ben onları seviyorum, sen de sev!" diye dua etti.^[58]

- Ya'lâ b. Mürre'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

"Hüseyin bendendir, ben de Hüseyin'denim. Hüseyin'i seveni Allah sever. Hüseyin torunlardan bir torundur."^[59]

470

Hz. Hasan (ra) Hakkında

- Ebû Bekre'den (ra) rivayetle:

Bir gün Resûlullah (sas) Hz. Hasan'ı çıkardı, onunla beraber minbere çıktı. Şöyle buyurdu: *"Bu oğlum efendidir. Umulur ki Allah, Müslümanlardan iki grubun arasını onun ile düzeltir."*^[60]

⁵⁷ Tirmizî, *Menâkib*, 3768.

⁵⁸ Tirmizî, *Menâkib*, 3782.

⁵⁹ Tirmizî, *Menâkib*, 3775.

⁶⁰ Buhârî, *Menâkib*, 3629.

- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ:
قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
«الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ»^[٥٧].
- عَنْ الْبَرَاءِ:
أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَبْصَرَ حَسَنًا وَحُسَيْنًا فَقَالَ:
«اللَّهُمَّ إِنِّي أُحِبُّهُمَا فَأَحِبَّهُمَا»^[٥٨].
- عَنْ يَعْلَى بْنِ مُرَّةٍ، قَالَ:
قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
«حُسَيْنٌ مِنِّي وَأَنَا مِنْ حُسَيْنٍ، أَحَبَّ اللَّهُ مَنْ أَحَبَّ حُسَيْنًا،
حُسَيْنٌ سِبْطٌ مِنْ الْأَسْبَاطِ»^[٥٩].

٤٧٠

خُطْبَتُهُ فِي الْحَسَنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ

- عَنْ أَبِي بَكْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ:
أَخْرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ الْحَسَنَ، فَصَعِدَ بِهِ
عَلَى الْمِنْبَرِ، فَقَالَ: «ابْنِي هَذَا سَيِّدٌ، وَلَعَلَّ اللَّهَ أَنْ يُصْلِحَ بِهِ بَيْنَ فِتْنَتَيْنِ
مِنَ الْمُسْلِمِينَ»^[٦٠].

^{٥٧} سنن الترمذي، ٤٦ -

أَبْوَابُ الْمَنَاقِبِ، بَابُ

مَنَاقِبِ أَبِي مُحَمَّدٍ

الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ

أَبِي طَالِبٍ وَالْحُسَيْنِ

بْنِ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ

رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، ج ٥

ص ٦٥٦، رقم ٣٧٦٨.

^{٥٨} سنن الترمذي، ٤٦ -

أَبْوَابُ الْمَنَاقِبِ، بَابُ،

ج ٥ ص ٦٦١، رقم

٣٧٨٢.

^{٥٩} سنن الترمذي، ٤٦ -

أَبْوَابُ الْمَنَاقِبِ، بَابُ،

ج ٥ ص ٦٥٨، رقم

٣٧٧٥.

^{٦٠} صحيح البخاري،

كِتَابُ الْمَنَاقِبِ،

بَابُ عَلَامَاتِ النَّبِيِّ

فِي الْإِسْلَامِ، ج ٤

ص ٢٠٤، رقم ٣٦٢٩.

Hiz. Ali [ra] Ebû Cehil'in Kızı ile Evlenmek İsteyince Resûlullah'ın [sas] İrad Ettiği Hutbe

• el-Misver b. Mahreme'den [ra] rivayetle:

Hiz. Ali b. Ebû Tâlib, Hiz. Fâtıma bt. Resûlullah [sas] ile evli iken Ebû Cehil'in kızı ile evlenme talebinde bulundu.

Hiz. Fâtıma [ra] bunu duyunca Peygamber'in [sas] yanına geldi ve O'na: "Kavmin, kızların için hiç gadaplanmayacağından bahsediyor. İşte, Ali ise Ebû Cehil'in kızını nikâhlamak istiyor." dedi.

el-Misver [ra] anlatmaya devam etti: Bunu duyan Resûlullah [sas] ayağa kalktı. Şehâdet getirdiğini duydum. Buyurdu ki:

"Ben Ebû'l-Âs b. Rebî'ye (kızımı) nikâhladım. O da benimle konuştu ve bana doğruyu söyledi. Muhakkak ki Fâtıma bt. Muhammed benden bir parçadır. Muhakkak ki onun üzülmekten hiç hoşlanmam. Allah'a yemin olsun ki Resûlullah'ın [sas] kızı ile Allah düşmanının kızı aynı adamda bir araya asla gelmeyeceklerdir."

Râvi devam etti: Bunun üzerine Hiz. Ali [ra] evlilik talebin-den vazgeçti.^[61]

⁶¹ Müslim, *Fe-dâilu's-Sahabe*, 2449; Buhârî, *Ashâbu'n-Nebî*, 3729

٤٧١

خُطْبَتُهُ حِينَما أَرَادَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ زَوَاجَ بِنْتِ أَبِي جَهْلٍ

• عن الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ:

أَخْبَرَهُ أَنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ خَطَبَ بِنْتَ أَبِي جَهْلٍ، وَعِنْدَهُ
فَاطِمَةُ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ،

فَلَمَّا سَمِعَتْ بِذَلِكَ فَاطِمَةُ أَتَتْ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ،
فَقَالَتْ لَهُ: إِنَّ قَوْمَكَ يَتَحَدَّثُونَ أَنَّكَ لَا تَغْضَبُ لِبَنَاتِكَ، وَهَذَا عَلِيٌّ
نَاكِحًا ابْنَةَ أَبِي جَهْلٍ،

قَالَ الْمِسْوَرُ: فَقَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَسَمِعْتُهُ حِينَ
تَشَهَّدَ ثُمَّ قَالَ:

«أَمَّا بَعْدُ، فَإِنِّي أَنْكَحْتُ أَبَا الْعَاصِ بْنَ الرَّبِيعِ، فَحَدَّثَنِي، فَصَدَقَنِي
وَإِنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ مُضْغَةً مِنِّي، وَإِنَّمَا أَكْرَهُ أَنْ يَفْتِنُوهَا، وَإِنَّهَا
وَاللَّهِ لَا تَجْتَمِعُ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ وَبِنْتُ عَدُوِّ اللَّهِ عِنْدَ رَجُلٍ وَاحِدٍ أَبَدًا»
قَالَ: فَتَرَكَ عَلِيٌّ الْخُطْبَةَ [٦١] .

٦١ صحيح مسلم،

٤٤ - كتاب فضائل

الصَّحَابَةِ رَضِيَ اللَّهُ

تَعَالَى عَنْهُمْ، ١٥ -

بَابُ فَضَائِلِ فَاطِمَةَ

بِنْتِ النَّبِيِّ عَلَيْهَا

الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ،

ج ٤ ص ١٩٠٣، رقم

٢٤٤٩. صحيح

البخاري، ٦٢ - كتاب

أصحاب النبي صلى

الله عليه وسلم، بَابُ

ذِكْرِ أَصْهَارِ النَّبِيِّ صَلَّى

الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ج ٥

ص ٢٢، رقم ٣٧٢٩.

H. Ca'fer'i (ra) Övgü ile Anlatması

• İbn Abbâs'tan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) oturuyordu. Esmâ bt. Umeys (ra) de yakınındaydı. Bir an Resûlullah (sas) birinin selamını aldı. Sonra şöyle buyurdu:

“Ey Esmâ! Bu Ca'fer b. Ebû Tâlib (ra) idi. Cibrîl ve Mikâil (as) ile beraberdi. Onların selamını aldım. Yanımızdan geçtiler ve bizlere selam verdiler. Ben de selamlarına karşılık verdim. Ca'fer (ra) şu, şu günde müşriklerle karşılaştıklarını anlattı: ‘Bedenimin ön kısmından yetmiş üç darbe aldım. Sancağı sağ elime aldım, sağ elim kesildi. Sol elime aldım, sol elim de kesildi. Allah (cc) iki elimin karşılığında bana iki kanat verdi. Böylece ben de Cibrîl ve Mikâil (as) ile beraber cennette uçuyorum. Cennette istediğim yere gidiyor, istediğim yere iniyor, istediğim meyvelerinden yiyorum.’ dedi.”

H. Esmâ (ra) dedi ki: “Ca'fer'e kutlu olsun! Rabbim onu ne de güzel hayırlar ile rızıklandırmış! Ancak ben insanların bana inanmamasından korkuyorum. Minbere çık da insanlara da bunları haber ver Yâ Resûlullah!”

Resûlullah (sas) minbere çıktı. Allah'a hamd-ü sena ettikten sonra şöyle buyurdu:

“Ey insanlar! Ca'fer b. Ebû Tâlib (ra), Cibrîl ve Mikâil (as) ile beraber yanımdan geçtiler. Ca'fer'in (ra) iki kanadı vardı. Allah (cc) iki eli karşılığında ona bu kanatları verdi. Artık o, cennette kanatları ile istediği gibi uçuyor. Bana selam verdi.”

Resûlullah (sas) insanlara, H. Ca'fer'in müşriklerle karşılaşınca neler yaptığını anlattı. Böylece insanlar H. Ca'fer'in (ra) o gün kendileri ile karşılaştığını öğrenmiş oldular. Bundan sonra H. Ca'fer (ra) cennette uçan Ca'fer (Ca'fer-i Tayyâr) olarak isimlendirildi.^[62]

⁶² Taberânî, el-Mu'cemu'l-Ev-sat, VII, 87 (6939).

٤٧٢

خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الثَّنَاءِ عَلَى جَعْفَرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ

• عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ:

بَيْنَمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَالِسٌ وَأَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَيْسٍ قَرِيبَةٌ مِنْهُ إِذْ رَدَّ السَّلَامَ، ثُمَّ قَالَ:

«يَا أَسْمَاءُ، هَذَا جَعْفَرُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ مَعَ جِبْرِيلَ وَمِيكَائِيلَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيْهِمَا، مُرُّوا فَسَلِّمُوا عَلَيْنَا، فَرَدَدْتُ عَلَيْهِمُ السَّلَامَ، وَقَدْ أَخْبَرَنِي أَنَّهُ لَقِيَ الْمُشْرِكِينَ يَوْمَ كَذَا وَكَذَا، فَأُصِبْتُ فِي جَسَدِي مِنْ مَقَادِيمي ثَلَاثًا وَسَبْعِينَ بَيْنَ طَعْنَةٍ وَضَرْبَةٍ، ثُمَّ أَخَذْتُ اللَّوَاءَ بِيَدِي الْيُمْنَى فَقَطَّعْتُ، ثُمَّ أَخَذْتُهُ بِالْيَدِ الْيُسْرَى فَقَطَّعْتُ، فَعَوَّضَنِي اللَّهُ مِنْ يَدَيَّ جَنَاحَيْنِ أَطِيرُ بِهِمَا مَعَ جِبْرِيلَ وَمِيكَائِيلَ فِي الْجَنَّةِ، أَنْزَلُ مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُ، وَأَكُلُ مِنْ ثَمَارِهَا مَا شِئْتُ»

فَقَالَتْ أَسْمَاءُ: هَنِيئًا لَجَعْفَرٍ مَا رَزَقَهُ اللَّهُ مِنَ الْخَيْرِ، وَلَكِنِّي أَخَافُ أَلَّا يُصَدِّقَنِي النَّاسُ، فَاصْعَدِ الْمِنْبَرَ، فَأُخْبِرْ بِهِ النَّاسَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَصَعِدَ الْمِنْبَرَ، فَحَمِدَ اللَّهَ، وَاثْنَى عَلَيْهِ، ثُمَّ قَالَ:

«أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ جَعْفَرَ بْنَ أَبِي طَالِبٍ مَرَّ مَعَ جِبْرِيلَ وَمِيكَائِيلَ، لَهُ جَنَاحَانِ، عَوَّضَهُ اللَّهُ مِنْ يَدَيْهِ، يَطِيرُ بِهِمَا فِي الْجَنَّةِ حَيْثُ شَاءَ، فَسَلِّمَ عَلَيَّ»، وَأَخْبَرَهُمْ كَيْفَ كَانَ أَمْرُهُ حَيْثُ لَقِيَ الْمُشْرِكِينَ، فَاسْتَبَانَ لِلنَّاسِ بَعْدَ ذَلِكَ الْيَوْمِ أَنَّ جَعْفَرًا لَقِيَهُمْ، فَسُمِّيَ جَعْفَرًا الطَّيَّارَ فِي الْجَنَّةِ [٦٢].

• İbn Abbâs'tan (ra) rivâyetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Ca’fer b. Ebû Tâlib’i iki kanadıyla cennette istediği gibi uçan bir melek olarak gördüm. Kan damlayan kısa kanatları vardı.”^[63]

473

Ensârlı Birinin Kureyş’i Ayıplaması Karşısında Kureyş’i Övmesi

• Adî b. Hâtim’den (ra) rivâyetle:

Bedir’den geldiğinde Resûlullah’ın (sas) yanında oturuyordum.

Ensârdan bir adam: “Bizler ancak asılı kabak gibi duran aciz insanlar ile karşılaştık ve onları boğazladık.” dedi.

Resûlullah’ın (sas) yüzü değişti, nar tanesi gibi kızardı. Sonra buyurdu ki: “Ey kardeşimin oğlu, böyle söyleme! Onlar Kureyş’in ileri gelenleridir. Eğer onları Mekke’de meclislerinde görseydin onlardan korkardın.”

Adî b. Hâtim (ra) anlatmaya devam etti: Allah’a yemin olsun ki ben Mekke’ye gittiğimde onları meclislerinde otururlarken görmüştüm ve heybetlerinden dolayı onlara selam vermeye güç yetiremedim. Böyle olunca Resûlullah’ın (sas) şu sözünü hatırladım:

“Ey insanlar topluluğu! Kureyş’i sevin! Çünkü Kureyş’i seven beni de sevmiştir! Kureyş’e buğzeden de bana da buğzetmiştir! Allah (cc), bana kavmimi sevdirdi. Onlara (Kureyş’e) azabın acilen gelmesini istemem ve onlara verilen nimetleri de çok görmem. Allah’ım! Sen Kureyş’in evveline ceza tattırdın, ahirine de hediye tattır! Allah (cc) benim kalbimdeki kavmime olan sevgimi bilir ve onlar konusunda beni sevindirir.”

63 Taberânî, *el-Mu’cemu’l-Evsat*, II, 107 (1467). Taberânî bu hadisi iki senet ile rivayet etti. Senetlerden birisi hasendir. Heysemî, *Mecmau’z-Zevâid*, IX, 273 (15495, 15496).

• عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«رَأَيْتُ جَعْفَرَ بْنَ أَبِي طَالِبٍ، مَلَكًا يَطِيرُ فِي الْجَنَّةِ، ذَا جَنَاحَيْنِ

يَطِيرُ بِهِمَا، حَيْثُ يَشَاءُ مَفْصُوصَةً قَوَادِمُهُ بِالدِّمَاءِ^[٦٣]».

٤٧٣

خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الشَّاءِ
عَلَى قُرَيْشٍ وَقَدْ عَابَهُمْ أَنْصَارِي

• عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ:

كُنْتُ قَاعِدًا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ جَاءَ مِنْ بَدْرٍ .

فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ: وَهَلْ لَقِينَا إِلَّا عَجَائِرَ كَالْحِرْزِ الْمُعَقَّلَةِ

فَنَحَرْنَاَهُمْ،

فَتَغَيَّرَ وَجْهُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى رَأَيْتُهُ كَأَنَّهُ تَفَقَّأَ

فِيهِ حَبُّ الرُّمَّانِ، ثُمَّ قَالَ: «يَا ابْنَ أَخِي لَا تَقُلْ ذَلِكَ، أُولَئِكَ الْمَلَأُ

الْأَكْبَرُ مِنْ قُرَيْشٍ، أَمَا لَوْ رَأَيْتُهُمْ فِي مَجَالِسِهِمْ بِمَكَّةَ لَهَبَّتُهُمْ»

فَوَاللَّهِ لَا تَيْتُ مَكَّةَ فَرَأَيْتُهُمْ قُعُودًا فِي الْمَسْجِدِ، فَمَا قَدَرْتُ أَنْ أَسْلَمَ

عَلَيْهِمْ مِنْ هَيْبَتِهِمْ، فَذَكَرْتُ قَوْلَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«يَا مَعَاشِرَ النَّاسِ أَحِبُّوا قُرَيْشًا فَإِنَّهُ مِنْ أَحَبِّ قُرَيْشًا فَقَدْ أَحْبَبَنِي،

وَمَنْ أَبْغَضَ قُرَيْشًا فَقَدْ أَبْغَضَنِي، وَإِنَّ اللَّهَ حَبَّ إِلَيَّ قَوْمِي فَلَا أَتَعَجَّلُ لَهُمْ

نِقْمَةً، وَلَا أَسْتَكْثِرُ لَهُمْ نِعْمَةً، اَللَّهُمَّ إِنَّكَ أَذَقْتَ أَوَّلَ قُرَيْشٍ نِكَالًا فَادِقُ

آخِرَهَا نَوَالًا، إِلَّا أَنَّ اللَّهَ عَلِمَ مَا فِي قَلْبِي مِنْ حُبِّي لِقَوْمِي فَسَرَّنِي فِيهِمْ»

٦٣ المعجم الكبير،

الطبراني، جَعْفَرُ بْنُ

أَبِي طَالِبٍ الطُّيَّارُ فِي

الْجَنَّةِ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ،

ج ٢ ص ١٠٧، رقم

١٤٦٧. رَوَاهُ الطُّيَّارِيُّ

يَأْسَنَادِينَ وَأَخَذَهُمَا

حَسَنٌ. مَجْمَعُ الزَّوَادِ،

الهيثمي، كِتَابُ

الْمَنَاقِبِ، بَابُ مَنَاقِبِ

جَعْفَرِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ

- رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ،

ج ٩ ص ٢٧٣، رقم

١٥٤٩٦١٥٤٩٥.

Allah Azze ve Celle buyurdu ki: “... Yakın akrabalarını uyar! Sana uyan müminlere (merhamet) kanadını indir.” [Şuara, 26/215] yani kavmimi.

Sıddık'ı, şehidi ve imamları benim kaviminden çıkaran Allah'a hamd olsun. Allah, kullarını evirdi çevirdi, içlerinde Arapların en hayırlısı Kureyş oldu.

Kureyş Allah'ın (cc) buyurduğu ağaçtır: “Misali, güzel bir ağaç gibi olan güzel bir sözdür...” [İbrahim, 14/24] Yani Kureyş ileidir. “...kökü sağlam olan (bir ağaç)...” [İbrahim, 14/24] Onun kökü, aslı keremdir. “... dalları gökyüzüne uzanan...” [İbrahim, 14/24]

Şeref, Allah'ın onları doğru yola ileterek ve ehli kılı olarak şerefleştirdiği İslâm'dır. Sonra da onlar hakkında kitabında muhkem bir sûre indirdi.

“Kureyş'e sevdirmiş olmasından yani kış ve yaz seyahatleri onlara sevimli kılınmasından ötürü onlar, kendilerini açlıktan doyuran ve her çeşit korkudan emîn kılan bu evin Rabbine kulluk etsinler.” [Kureyş, 106/1-4]

Adî b. Hâtim (ra) devam etti: Resûlullah'ın (sas) ne zaman yanında Kureyş hayır ile anılsa mutlu olmadığı tek bir anı görmedim. Ne kadar mutlu olduğu yüzünden apaçık anlaşılırdı ve sonrasında: “Doğrusu Kur'ân, sana ve kavmine bir öğüttür. İleride ondan sorumlu tutulacaksınız.” [Zuhruf, 43/44] ayetini tilavet ederdi. [64]

64 Taberânî, el-Mu'ce-mu'l-Kebir, XVII, 86 (201). Taberânî'nin rivayet senedinde kim olduğunu bilmediğim Hüseyin es-Selûlî isim bir kimse yer alır. Diğer raviler sıkadırlar. Heysemî, Mec-mau'z-Zevâid, X, 23, (16445).

قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: {وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ، وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ} [الشعراء: ٢١٥] يَعْنِي قَوْمِي،

فَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ الصَّدِيقَ مِنْ قَوْمِي، وَالشَّهِيدَ مِنْ قَوْمِي، وَالْأَيِّمَةَ مِنْ قَوْمِي، إِنَّ اللَّهَ قَلْبَ الْعِبَادَ ظَهْرًا لِبَطْنٍ فَكَانَ خَيْرَ الْعَرَبِ، قُرَيْشٌ وَهِيَ الشَّجَرَةُ الَّتِي قَالَ اللَّهُ: {مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ} [إبراهيم: ٢٤] يَعْنِي بِهَا قُرَيْشًا، {أَصْلُهَا ثَابِتٌ} [إبراهيم: ٢٤] يَقُولُ: أَصْلُهَا كَرَمٌ، {وَفَرَعُهَا فِي السَّمَاءِ} [إبراهيم: ٢٤]

يَقُولُ: الشَّرَفُ الَّذِي شَرَّفَهُمُ اللَّهُ بِالْإِسْلَامِ الَّذِي هَدَاهُمْ لَهُ وَجَعَلَهُمْ أَهْلَهُ، ثُمَّ أَنْزَلَ فِيهِمْ سُورَةً مِنْ كِتَابِ اللَّهِ مُحْكَمَةً،

{لِإِيلَافِ قُرَيْشٍ إِيلَافِهِمْ، رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ، فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ، الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ} [قريش: ١-٤]

قَالَ عَدِيُّ بْنُ حَاتِمٍ: مَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذُكِرَتْ عِنْدَهُ قُرَيْشٌ بِخَيْرٍ قَطُّ إِلَّا سَرَّهُ حَتَّى يَتَبَيَّنَ ذَلِكَ الشُّرُورُ فِي وَجْهِهِ، وَكَانَ يَتْلُو هَذِهِ الْآيَةَ {وَإِنَّهُ لَذِكْرٌ لَكَ وَلِقَوْمِكَ وَسَوْفَ تُسْأَلُونَ} [الزخرف: ٤٤] ﴿٦٤﴾ .

٦٤ المعجم الكبير، الطبراني، خَيْثَمَةُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ، ج ١٧ ص ٨٦، رقم ٢٠١. رَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ، وَفِيهِ حُسَيْنُ السَّلُولِيُّ، وَلَمْ أَعْرِفْهُ، وَتَبَيَّنَ رِجَالُهُ ثِقَاتٌ. مجمع الزوائد، الهيثمي، كتاب المناقب، باب ما جاء في فضل قُرَيْشٍ، ج ١٠ ص ٢٣، رقم ١٦٤٤٥.

Resûlullah'ın (sas), Kureyş'i Çalışmaya Teşviki

- İsmail b. Ubeyd b. Rifâ'a babasından, o da babasından (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas), Hz. Ömer'e (ra): “Benim için kavmini topl-la!” buyurdu. Hz. Ömer (ra) de insanları Resûlullah'ın (sas) evinin yanında topladı.

Ardından Resûlullah'ın (sas) yanına girdi: “Yâ Resûlullah, insanları mı senin yanına alayım yoksa sen mi onların yanına çıkarsın?” diye sordu. Resûlullah (sas): “Ben çıkanm.” buyurdu.

Sonra insanların yanına geldi: “İçinizde sizden olmayan birisi var mı?” diye sordu.

“Evet; müttetiklerimiz, kız kardeşlerimizin oğulları ve mevâlilerimiz de buradadır.” dediler.

Resûlullah (sas): “Müttetikleriniz de kız kardeşlerinizin çocukları da ve dahi mevâlileriniz de bizdendirler. Duymuyor musunuz ki benim yakınlarımla sizlerin müttetiklerinizdir/analasmanızdır. Şayet onlardansanız (müttetikler iseniz) öyle kalın, eğer öyle değilseniz iyi bilin ki insanlar kıyamet gününde amelleri çokça gelirken sizler de dünya ağırlıklılarıyla gelirsiniz de sizden yüz çevirilir.”

Sonra elini kaldırdı, şöyle buyurdu: “Kim onların kametlerine bir leke bulaştırmak isterse Allah, onun burnunu yere sürtsün.” Üç defa bu sözünü tekrarladı.^[65]

65 Bezzâr, *Müsned*, IX, 176, (3725); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebir*, V, 45 (4544). Hadisi, yukarıdaki lafızlar ile Bezzâr rivayet etmiştir. Ahmed [b. Hanbel], daha kısa bir şekilde yalnız şu ifade ile rivayet etmiştir: “Allah, onu yüzüstü ateşe (cehennem) atar.” Taberânî de Bezzâr'ın metnine benzer bir rivayette bulundu ancak metni şöyledir: “Hz. Ömer, Resûlullah'ın (sas) yanına girdi ve: ‘Kavmimi senin için topladım’ dedi. Ensâr, bunu duyunca: ‘Kureyş hakkında vahiy indi.’ dediler. Resûlullah'ın (sas), Kureyş'e ne diyeceğini duymak için oraya geldi. Hz. Peygamber (sas) yanlarına çıkıp aralarında durdu...” Devamını Bezzâr'ın rivayetiyle benzer şekilde değişik senetlerle rivayet etti. Ahmed ve Bezzâr'ın ravileri ile Taberânî'nin senedinin ravileri sikadır. Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, X, 26 (16454).

خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي إِغْرَاءِ قُرَيْشٍ بِالْأَعْمَالِ

• عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ رِفَاعَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ:

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ لِعُمَرَ: «اجْمَعْ لِي قَوْمَكَ» فَجَمَعَهُمْ عُمَرُ عِنْدَ بَيْتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ دَخَلَ عَلَيْهِ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَدْخِلْهُمْ عَلَيْكَ أَوْ تَخْرُجْ إِلَيْهِمْ؟ فَقَالَ: «بَلْ أَخْرُجُ إِلَيْهِمْ»

قَالَ: فَاتَاهُمْ، فَقَالَ: «هَلْ فِيكُمْ أَحَدٌ مِنْ غَيْرِكُمْ؟» قَالُوا: نَعَمْ، فِينَا حُلَفَاؤُنَا، وَفِينَا أَبْنَاءُ أَخَوَاتِنَا، وَفِينَا مَوَالِينَا،

فَقَالَ: «حُلَفَاؤُنَا مِنَّا، وَبَنُو أَخْتِنَا مِنَّا، وَمَوَالِينَا مِنَّا، وَأَنْتُمْ أَلَّا تَسْمَعُونَ أَنَّ أَوْلِيَاءِي مِنْكُمْ الْمُتَّقُونَ؟ فَإِنْ كُنْتُمْ أَوْلِيَاءُ فَذَلِكَ، وَإِلَّا فَانظُرُوا أَنْ لَا يَأْتِيَ النَّاسُ بِالْأَعْمَالِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَتَأْتُونَ بِالْأَثْقَالِ فَيُعْرَضُ عَنْكُمْ»

ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ، فَقَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ قُرَيْشًا أَهْلُ أَمَانَةٍ فَمَنْ بَعَاهُمْ الْعَوَائِرَ أَكْبَهُ اللَّهُ بِمَنْخَرِيهِ» قَالَهَا ثَلَاثًا [٦٥].

٦٥ مسند البرار، مُسْنَدُ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، حَدِيثُ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ، ج ٩ ص ١٧٦، رقم ٣٧٢٥. المعجم الكبير، الطبراني، رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ الزُّرْقِيُّ الْأَنْصَارِيُّ عَقَبِيُّ بَدْرِيِّ، ج ٥ ص ٤٥، رقم ٤٥٤٤. رَوَاهُ الْبُزَّارُ وَاللَّفْظُ لَهُ، وَأَحْمَدُ بِاخْتِصَارٍ وَقَالَ: «كَتَبَهُ اللَّهُ فِي النَّارِ لَوَجْهِهِ». وَالطَّبْرَانِيُّ بِنَحْوِ الْبُزَّارِ، وَقَالَ فِي رِوَايَةٍ: «إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - دَخَلَ عَلَيْهِ عُمَرُ فَقَالَ: قَدْ جَمَعْتَ لَكَ قَوْمِي، فَسَمِعَ بِذَلِكَ الْأَنْصَارُ فَقَالُوا: قَدْ نَزَلَ فِي قُرَيْشٍ الْوَحْيُ، فَجَاءَ الْمُسْتَمْعِ وَالنَّاطِرُ مَا يَقُولُ لَهُمْ، فَخَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَقَامَ بَيْنَ أَظْهُرِهِمْ». فَذَكَرَ نَحْوَ الْبُزَّارِ بِأَسَانِيدَ، وَرِجَالُ أَحْمَدَ وَالْبُزَّارِ، وَإِسْنَادُ الطَّبْرَانِيِّ ثِقَاتٌ. مجمع الزوائد، الهيثمي، كِتَابُ الْمَنَاقِبِ، بَابُ مَا جَاءَ فِي فَضْلِ قُرَيْشٍ، ج ١٠ ص ٢٦، رقم ١٦٤٥٤.

Emirler Kureyş'tendir

- Hz. Ali'den (ra) rivayetle:

Bir gün Resûlullah (sas) insanlara hutbe îrad etti, buyurdu ki:

“Dikkat edin! Emirler Kureyş'tendir! Emirler Kureyş'tendir. Şu üç şeyi yerine getirdikleri sürece emirler Kureyş'tendir:

Adaletle hüküm verdiklerinde ahitlerine vefa gösterdiklerinde ve merhamet istendiğinde merhamet ettiklerinde. Hangi Kureyşli de bunları yapmazsa Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların laneti onun üzerine olsun!”^[66]

Kendisinin, Ashâbının ve Yıldızların Birer Emniyet Olduğu

- Ebû Mûsâ'dan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) ile birlikte akşam namazını kıldık. Sonra aramızda: “Yatsıyı da Resûlullah (sas) ile birlikte kılmak için beklesek.” dedik. Biz beklerken yanımıza çıktı:

“Hâlâ burada mısınız?” diye sordu.

“Evet, Yâ Resûlullah! Seninle beraber yatsı namazını da kılalım dedik.” diye cevapladık.

“İyi yapmışsınız -ya da isabet etmişsiniz-.” buyurdu. Sonra başını semaya kaldırdı. Başını sıkça semaya kaldırırdı. Ardından buyurdu ki:

“Yıldızlar semanın emniyetidir. Yıldızlar yok olup gittiğinde vadolunan şey semaya gelir (kıyamet kopar). Ben de ashâbımın emniyetiyim. Ben gittiğimde ashâbıma vadolunanlar gelir. Ashâbım da ümmetimin emniyetidir. Ashâbım gittiğinde de ümmetime vadolunanlar gelir.”^[67]

⁶⁶ Ebû Ya'lâ, *Müsned*, I, 425, (564). Ahmed b. Hanbel'in *Müsned*'inde de yakın manalı bir hadis yer alır. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXXIII, 26 (19782).

⁶⁷ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXXII, 335, (19566). Müslim, *Fezâilu's-Sahâbe*, 2531.

٤٧٥

خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْأُمَرَاءِ مِنْ قُرَيْشٍ

• عَنْ عَلِيٍّ:

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطَبَ النَّاسَ ذَاتَ يَوْمٍ، فَقَالَ: «أَلَا إِنَّ الْأُمَرَاءَ مِنْ قُرَيْشٍ، أَلَا إِنَّ الْأُمَرَاءَ مِنْ قُرَيْشٍ، أَلَا إِنَّ الْأُمَرَاءَ مِنْ قُرَيْشٍ مَا أَقَامُوا بِثَلَاثٍ:

مَا حَكَمُوا فَعَدَلُوا، وَمَا عَاهَدُوا فَوَفَّوْا، وَمَا اسْتَرْجَمُوا فَرَحِمُوا، فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ ذَلِكَ مِنْهُمْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ» [٦٦].

٤٧٦

خُطْبَتُهُ فِي أَنَّهُ وَأَصْحَابُهُ وَالتُّجُومَ أَمَانٌ

• عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ:

صَلَّيْنَا الْمَغْرِبَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ قُلْنَا: لَوْ أَنْتَظَرْنَا حَتَّى نُصَلِّيَ مَعَهُ الْعِشَاءَ. قَالَ: فَانْتَظَرْنَا فَخَرَجَ إِلَيْنَا.

فَقَالَ: «مَا زِلْتُمْ هَاهُنَا؟»

قُلْنَا: نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قُلْنَا: نُصَلِّيَ مَعَكَ الْعِشَاءَ.

قَالَ: «أَحْسَنْتُمْ أَوْ أَصَبْتُمْ». ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ.. قَالَ:

وَكَانَ كَثِيرًا مِمَّا يَرْفَعُ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ،

فَقَالَ: «النُّجُومُ أَمَنَةٌ لِلسَّمَاءِ؛ فَإِذَا ذَهَبَتِ النُّجُومُ أَتَى السَّمَاءُ مَا

تُوَعِدُ. وَأَنَا أَمَنَةٌ لِأَصْحَابِي؛ فَإِذَا ذَهَبْتُ أَتَى أَصْحَابِي مَا يُوعَدُونَ.

وَأَصْحَابِي أَمَنَةٌ لِأُمَّتِي؛ فَإِذَا ذَهَبَ أَصْحَابِي أَتَى أُمَّتِي مَا يُوعَدُونَ» [٦٧].

٦٦ مسند أبي يعلى،
مُسْنَدُ عَلِيِّ بْنِ أَبِي
طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ،
ج ١ ص ٤٢٥، رقم
٥٦٤. وقريب منه في
مسند أحمد، حديث
أبي بَرَزَةَ الْأَسْلَمِيِّ،
ج ٣٣ ص ٢٦٦، رقم
١٩٧٨٢.

٦٧ مسند أحمد، حديث
أبي موسى الأشعري،
ج ٣٢ ص ٣٣٥، رقم
١٩٥٦٦. صحيح
مسلم، ٤٤ - كتاب
فضائل الصحابة رضي
الله تعالى عنهم، ٥١
- باب تَبَايُنِ أَنْ بَقَاءَ
النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ أَمَانٌ لِأَصْحَابِهِ،
وَبَقَاءُ أَصْحَابِهِ أَمَانٌ
لِلْأُمَّةِ، ج ٤ ص ١٩٦١،
رقم ٢٥٣١.

Razı Oldukları

- Ka'b'ın kardeşinin oğlu Sehl b. Yûsuf b. Sehl'den, o babasından, o da kendi babasından rivayetle:

Peygamber (sas) Veda Haccı'nın ardından Medine'ye geldiğinde minbere çıktı, Allah'a hamd-ü sena ettikten sonra şöyle buyurdu:

“Ey insanlar! Muhakkak ki Ebû Bekir bana hiç kötülük etmemiştir. Onun bu meziyetini takdir edin.

Ey insanlar! Ben Ebû Bekir'den, Ömer'den, Osman'dan, Ali'den, Talha'dan, Zübeyr'den, Sa'd'dan, Abdurrahman b. Avf'tan ve ilk muhacirlerden razıyım, onları takdir edin.

Ey insanlar! Benim için ashâbımı, hısımlarımı ve damatlarımı koruyun! Sakın ola ki Allah (cc) onlardan birine yaptığınız bir haksızlığın hesabını size sormasın!

Ey insanlar! Müslümanlara dil uzatmayın. Onlardan birisi öldüğünde onun hakkında iyi şeyler söyleyin.”^[68]

Dört Halife [r.anhum]

- Ebû Zer el-Gıfârî'den (ra) rivayetle:

Abdurrahman b. Avf'ın (ra) kafilesi Şam'dan Mekke'ye, Mekke'den de Medine'ye geldi. Ümâme el-Bâhilî ve Mu'âz b. Cebel (ra) de kafiledeydiler. Mu'âz ve Ümâme (ra) Resûlullah'a (sas) Şam'ın bazı köylerinden şikâyetle bulundular.

⁶⁸ Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebir, VI, 104 (5640).

٤٧٧

خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيمَنْ هُوَ رَاضٍ عَنْهُمْ

• عن سهل بن يوسف بن سهل ابن أخي كعب، عن أبيه، عن جده قال:

لَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ مِنْ حَجَّةِ الْوَدَاعِ، صَعِدَ الْمِنْبَرَ، فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ، ثُمَّ قَالَ:

«يَا أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ أَبَا بَكْرٍ لَمْ يَسْؤُنِي قَطُّ، فَاعْرِفُوا ذَلِكَ لَهُ.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ، إِنِّي رَاضٍ عَنْ أَبِي بَكْرٍ، وَعُمَرَ وَعُثْمَانَ، وَعَلِيٍّ، وَطَلْحَةَ، وَالزُّبَيْرِ، وَسَعْدٍ، وَعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ، وَالْمُهَاجِرِينَ الْأَوَّلِينَ رَاضٍ، فَاعْرِفُوا ذَلِكَ لَهُمْ،

أَيُّهَا النَّاسُ، احْفَظُونِي فِي أَصْحَابِي وَأَصْهَارِي وَأَخْتَانِي، لَا يَطْلُبَنَّكُمُ اللَّهُ بِمَظْلَمَةٍ أَحَدٍ مِنْهُمْ.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ، ارْفَعُوا الْمُسْتَنْكَرَ عَنِ الْمُسْلِمِينَ، وَإِذَا مَاتَ أَحَدٌ مِنْهُمْ فَقُولُوا فِيهِ خَيْرًا [٦٨]» .

٤٧٨

فِي الْخُلَفَاءِ الْأَرْبَعَةِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ

• عن أبي ذرٍّ الغفاري رضي الله عنه قال:

قَدِمْتُ قَافِلَةً عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ مِنَ الشَّامِ إِلَى مَكَّةَ وَمِنْ مَكَّةَ إِلَى الْمَدِينَةِ، وَكَانَ فِيهَا أَبُو أُمَامَةَ الْبَاهِلِيُّ وَمُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ، فَشَكَأ مُعَاذٌ وَأَبُو أُمَامَةَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ بَعْضِ أَهْلِ الْفُرَى بِالشَّامِ،

٦٨ المعجم الكبير، الطبراني، سهل بن مالك ابن أخي كعب كان ينزل المدينة»، ج ٦ ص ١٠٤، رقم ٥٦٤٠.

Dediler ki: “Onlar: Hz. Ebû Bekir, Hz. Osman, Hz. Ali ve Benî Hâşim’den bazı kimseleri lâıyk olmadıkları şekilde anıyorlar. Biz onları bundan nehyettik ancak kabul etmediler.”

Bu duydukları Resûlullah’ı (sas) aşırı üzdü. Sonra Hz. Bilâl’e insanları toplanmaları için çağırmasını emretti. İnsanlar toplandılar, mescid tamamen doldu.

Ardından Resûlullah (sas) minbere çıktı ve şunları buyurdu: “*Ne oluyor da sizleri ashâbıma muhâfelet ederken görüyorum? Bilmiyor musunuz, benim sevgim, Ehl-i Beyt’imin sevgisi ve ashâbımın sevgisi kıyamete dek ümmetim üzerine farzdır?*”

Sonra: “Ebû Bekir es-Sıddık nerede?” diye sordu.

Hz. Ebû Bekir (ra) öne doğru çıktı: “Buradayım Yâ Resûlullah!” dedi.

“*Bana yaklaş!*” buyurdu. Ardından Hz. Ebû Bekir’i (ra) kucakladı, alnından öptü. Resûlullah’ın (sas) gözlerinden yanaklarına akan yaşları görebiliyorduk. Sonra elini tuttu ve en yüksek sesiyle:

“*Ey Müslüman topluluğu! Bu Ebû Bekir es-Sıddık’tır! Muhacirlerin ve Ensâr’ın reisidir! Bu, Allah’ın (cc) dünyada baba (kayınpeder), ahirette de halil edinmemi emrettiği kimsedir. Dostumdur. İnsanlar beni yalanladığında o beni doğruladı. Beni kovduklarında o beni barındırdı. İnsanlar beni yalnız bıraktığında o benimle dostluğunu sürdürdü. Canı ve malı ile benimle her şeyini paylaştı. Kızı Âişe ile beni evlendirdi. Bilâl’i benim için kendi parası ile satın aldı.*”

Allah’ın laneti ve lanet edicilerin laneti ona buğzedenlerin üzerinedir! Allah o kimseden berîdir, ben de berîyim! Kim ki Allah’tan ve benden uzak olmak isterse Ebû Bekîr es-Sıddık’tan uzak olsun! Sizlerden bu sözlerime şahit olanlar, burada olmayanlara bildirsinler!”

وَقَالَا: إِنَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ أَبَا بَكْرٍ وَعُثْمَانَ وَعَلِيًّا وَقَوْمًا مِنْ بَنِي هَاشِمٍ
بِمَا لَيْسَ هُمْ بِأَهْلٍ، قَالَا: فَتَنَّهُمَا هُمْ فَلَمْ يَقْبَلُوا،
قَالَ: فَشَقَّ ذَلِكَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَشَقَّةً
عَظِيمَةً، ثُمَّ أَمَرَ بِأَلَّا أَنْ يُنَادِيَ فِي النَّاسِ: الصَّلَاةَ جَامِعَةً، فَاجْتَمَعَ
النَّاسُ حَتَّى انْغَصَصَ الْمَسْجِدُ،

ثُمَّ صَعِدَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَنِيرَ فَقَالَ: «مَا لِي أَرَاكُمْ
تَخْتَلِفُونَ فِي أَصْحَابِي؟ أَمَا عَلِمْتُمْ أَنَّ حُبِّي وَحُبَّ أَهْلِ بَيْتِي وَحُبَّ
أَصْحَابِي فَرِيضَةٌ عَلَى أُمَّتِي إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ؟».

ثُمَّ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَيُّنَ أَبُو بَكْرٍ الصَّدِيقُ؟»
قَالَ: فَوُتِبَ إِلَيْهِ أَبُو بَكْرٍ وَقَالَ: هَا أَنَا ذَا يَا رَسُولَ اللَّهِ،
قَالَ: «أَدُنُّ مِنِّْي»، فَدَنَا مِنْهُ فَضَمَّهُ إِلَى صَدْرِهِ وَقَبَّلَ بَيْنَ عَيْنَيْهِ-
وَرَأَيْنَا دُمُوعَ عَيْنَيْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَجْرِي عَلَى خَدَّيْهِ-
ثُمَّ أَخَذَ بِيَدِهِ وَقَالَ بِأَعْلَى صَوْتِهِ:

«مَعَاشِرَ الْمُسْلِمِينَ، هَذَا أَبُو بَكْرٍ الصَّدِيقُ، هَذَا شَيْخُ الْمُهَاجِرِينَ
وَالْأَنْصَارِ، هَذَا الَّذِي أَمَرَنِي اللَّهُ أَنْ أَتَّخِذَهُ وَالِدًا فِي الدُّنْيَا وَخَلِيلًا فِي
الْآخِرَةِ، هَذَا صَاحِبِي، صَدَّقَنِي حِينَ كَذَّبُونِي، وَأَوَانِي حِينَ طَرَدُونِي،
وَأَنَسَنِي حِينَ أَوْحَشُونِي، وَوَأَسَانِي بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ، وَزَوَّجَنِي ابْنَتَهُ عَائِشَةَ،
وَاشْتَرَى لِي بِأَلَّا مِنْ مَالِهِ،

فَعَلَى مُبْغِضِيهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَلَعْنَةُ اللَّاعِنِينَ، وَاللَّهُ مِنْهُ بَرِيءٌ، وَأَنَا مِنْهُ
بَرِيءٌ، فَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يَتَبَرَّأَ مِنَ اللَّهِ وَمِنْنِي فَلْيَتَبَرَّأْ مِنْ أَبِي بَكْرٍ الصَّدِيقِ،
وَلْيُبْلِغِ الشَّاهِدُ مِنْكُمْ الْغَائِبَ»، ثُمَّ قَالَ لَهُ: «اجْلِسْ أَبَا بَكْرٍ، فَقَدْ
عَرَفَ اللَّهُ ذَلِكَ لَكَ.»

Sonra Hz. Ebû Bekir'e (ra): *"Otur, Ey Ebû Bekir! Allah seni bu meziyetlerinden dolayı takdir etti."* buyurdu.

Ardından: *"Ömer b. el-Hattâb nerede?"* diye sordu.

Hz. Ömer (ra): *"Buradayım Yâ Resûlullah!"* diyerek öne atıldı.

Resûlullah (sas): *"Bana yaklaş!"* buyurdu. Ardından Hz. Ömer'i (ra) kucakladı ve alnından öptü. Resûlullah'ın (sas) yanaklarına akan gözyaşlarını görebiliyorduk. Sonra Hz. Ömer'in (ra) elini tuttu ve en yüksek sesi ile şunları buyurdu:

"Ey Müslümanlar topluluğu! Bu Ömer b. el-Hattâb'dır! Muhacirlerin ve ensânın reisidir! Allah'ın bana, yardımcı ve danışman edinmemi emrettiği kişidir. Allah'ın, kalbine, diline ve eline hakkı indirdiği kimsedir. O, hakikat yolunda arkadaşları tarafından terk edilendir. Acı da olsa hakkı söyleyendir. Allah yolunda kınayıcının kınamasından korkmayandır. Şeytanın korktuğu kişidir. Cennet ehlinin sirâcıdır. Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların laneti ona buğzedenin üzerinedir! Allah o kimseden berîdir! Ben de berîyim!"

Ardından Resûlullah (sas): *"Osman nerede?"* diye sordu.

Hz. Osman (ra): *"Buradayım Yâ Resûlullah!"* diyerek öne çıktı.

Resûlullah (sas): *"Bana yaklaş!"* buyurdu. Ardından Hz. Osman'a (ra) sarıldı ve alnından öptü. Resûlullah'ın (sas) gözlerinden yanaklarına akan yaşlarını görebiliyorduk. Hz. Osman'ın (ra) elini tuttu ve şunları buyurdu:

"Ey Müslümanlar topluluğu! Bu Osman b. el-Affân'dır. Muhacirlerin ve ensânın reisidir. Allah'ın (cc) bana, destek edinmemi ve iki kızım ile evlendirip damadım olmasını emrettiği kimsedir. Eğer üçüncü bir kızım daha olsaydı, muhakkak ki onu da Osman ile evlendirirdim. Semadaki meleklerin kendisinden hâyâ ettikleri zâttır. Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların laneti ona buğzedenlerin üzerinedir!"

ثُمَّ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَيْنَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ؟» فَوَثَبَ إِلَيْهِ عُمَرُ وَقَالَ: هَا أَنَا ذَا يَا رَسُولَ اللَّهِ،

فَقَالَ: «أَدُنْ مِنِّي»، فَدَنَا مِنْهُ فَضَمَّهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى صَدْرِهِ وَقَبَّلَ بَيْنَ عَيْنَيْهِ، وَرَأَيْنَا دُمُوعَ عَيْنِي رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَجْرِي عَلَى خَدَيْهِ، ثُمَّ أَخَذَ بِيَدِهِ وَقَالَ بِأَعْلَى صَوْتِهِ:

«مَعَاشِرَ الْمُسْلِمِينَ، هَذَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ هَذَا شَيْخُ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ، هَذَا الَّذِي أَمَرَنِي اللَّهُ أَنْ أَتَّخِذَهُ ظَهِيرًا وَمُشِيرًا، هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ اللَّهُ الْحَقَّ عَلَى قَلْبِهِ وَلِسَانِهِ وَيَدِهِ، هُوَ الَّذِي تَرَكَهُ الْحَقُّ مَا لَهُ مِنْ صَدِيقٍ، هُوَ الَّذِي يَقُولُ الْحَقَّ وَإِنْ كَانَ مُرًّا، هُوَ الَّذِي لَا يَخَافُ فِي اللَّهِ لَوْمَةً لَائِمًا، هُوَ الَّذِي يَفَرِّقُ الشَّيْطَانَ مِنْ شَخْصِهِ، هَذَا سِرَاجُ أَهْلِ الْجَنَّةِ، فَعَلَى مُبْغِضِهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ، وَاللَّهُ مِنْهُ بَرِيءٌ، وَأَنَا مِنْهُ بَرِيءٌ».

ثُمَّ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَيْنَ عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ؟»

فَوَثَبَ إِلَيْهِ عُثْمَانُ وَقَالَ: هَا أَنَا ذَا يَا رَسُولَ اللَّهِ،

فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَدُنْ مِنِّي»، فَدَنَا مِنْهُ فَضَمَّهُ إِلَى صَدْرِهِ، وَقَبَّلَ مَا بَيْنَ عَيْنَيْهِ، وَرَأَيْنَا دُمُوعَ عَيْنَيْهِ تَجْرِي عَلَى خَدَيْهِ، ثُمَّ أَخَذَ بِيَدِهِ وَقَالَ:

«مَعَاشِرَ الْمُسْلِمِينَ هَذَا عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ، هَذَا شَيْخُ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ، هَذَا الَّذِي أَمَرَنِي اللَّهُ أَنْ أَتَّخِذَهُ سَنَدًا وَخَتَنًا عَلَى ابْتَيْ، وَلَوْ كَانَ لِي ثَلَاثَةُ لَرَوَّجْتُهَا إِلَيْهِ، هَذَا الَّذِي اسْتَحْيَتْ مِنْهُ مَلَائِكَةُ السَّمَاءِ، فَعَلَى مُبْغِضِيهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ».

Sonra: “Ali b. Ebû Tâlib nerededir?” diye sordu.

Hız. Ali [ra] öne çıktı: “Buradayım Yâ Resûlullah!” dedi.

“Bana yaklaş!” buyurdu. Ardından Hız. Ali'ye [ra] sarıldı ve onu da alnından öptü. Resûlullah'ın [sas] yanaklarına akan gözyaşlarını görebiliyorduk. Hız. Ali'nin [ra] elini tuttu ve en yüksek sesi ile şunları buyurdu:

“Bu Ali b. Ebû Tâlib'dir! Muhacirlerin ve ensânın reisidir. Ali benim kardeşim, amcamın oğlu ve damadımdır. O benim etimdir, kanımdır, saçımdır. Cennet gençlerinin efendileri olan, torunlarını Hasan ve Hüseyin'in babasıdır. Tasalanmı gide-rendir. Allah'ın aslanıdır. Allah'ın yeryüzündeki düşmanlarına karşı Allah'ın kılıcıdır. Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların laneti ona buğzedenlerin üzerinedir. Allah bu kimseden berîdir! Ben de berîyim! Artık kim Allah'tan ve benden uzaklaşmak isterse Ali b. Ebû Tâlib'den uzak olsun! Bu sözlerime şahit olanlarınız, burada olmayanlara sözlerimi bildirsin!”

Ardından: “Otur Ey Ebû Hasan! Allah seni, bu meziyetlerinden dolayı takdir etti.”

Sonra Resûlullah [sas] en yüksek sesi ile şunları buyurdu: “Ey Müslümanlar topluluğu! Allah'a ibadet etmekten yay gibi eğrilseniz, oruç tutmaktan tel kadar inceliş kalsanız, namaz kılmaktan dizleriniz kurusa, sonra da on ashâbımdan birisine buğzetseniz, Allah [cc] sizi burunlarınız üzere sürüyerek ateşe atar.”

Ardından Resûlullah [sas] üzgün bir halde ağlayarak minberden indi.^[69]

⁶⁹ Nisâbü'rî, Şe-refu'l-Mustafa, VI, 30 (2527); Muhibbuddîn Taberi, er-Riyâd en-Nadra, I, 48.

ثُمَّ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَيْنَ عَلِيٌّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ؟»
فَوُتِبَ إِلَيْهِ عَلِيٌّ وَقَالَ: هَا أَنَا ذَا يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «أَدُنُّ مِنِّي»،
فَدَنَا مِنْهُ فَضَمَّهُ إِلَى صَدْرِهِ، وَقَبَّلَ مَا بَيْنَ عَيْنَيْهِ، وَرَأَيْنَا دُمُوعَ عَيْنَيْ
رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَجْرِي عَلَى خَدَّيْهِ، ثُمَّ أَخَذَ بِيَدِهِ
وَقَالَ بِأَعْلَى صَوْتِهِ:

«مَعَاشِرَ الْمُسْلِمِينَ، هَذَا عَلِيٌّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ، هَذَا شَيْخُ الْمُهَاجِرِينَ
وَالْأَنْصَارِ، هَذَا أَخِي وَابْنُ عَمِّي وَخَتَنِي، هَذَا لَحْمِي وَدَمِي وَشَعْرِي،
هَذَا أَبُو السَّبْطَيْنِ الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ سَيِّدَيِ شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ، هَذَا
مُفْرَجُ الْكَرْبِ عَنِّي، هَذَا أَسَدُ اللَّهِ وَسَيْفُهُ فِي أَرْضِهِ عَلَى أَعْدَائِهِ، فَعَلَى
مُبْغِضِيهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَلَعْنَةُ الْأَعْيُنِ، وَاللَّهُ مِنْهُ بَرِيءٌ، وَأَنَا مِنْهُ بَرِيءٌ، فَمَنْ
أَحَبَّ أَنْ يَتَبَرَّأَ مِنَ اللَّهِ وَمِنِّي فَلْيَتَبَرَّأْ مِنْ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، وَلْيَبْلُغِ
الشَّاهِدُ مِنْكُمْ الْغَائِبَ»،

ثُمَّ قَالَ: «اجْلِسْ يَا أَبَا الْحَسَنِ فَقَدْ عَرَفَ اللَّهُ لَكَ ذَلِكَ».

ثُمَّ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِأَعْلَى صَوْتِهِ: «مَعَاشِرَ الْمُسْلِمِينَ،
لَوْ عَبْدْتُمُ اللَّهَ حَتَّى تَكُونُوا كَالْحَنَائِيَا، وَصُمْتُمْ حَتَّى تَكُونُوا كَالْأَوْتَارِ،
وَصَلَّيْتُمْ حَتَّى تَحِفَّ الرُّكُوبُ مِنْكُمْ ثُمَّ أَبْغَضْتُمْ وَاحِدًا مِنْ أَصْحَابِي
الْعَشْرَةِ لَأَكْبَبَكُمُ اللَّهُ فِي النَّارِ عَلَى مَنَاقِيرِكُمْ»،

ثُمَّ نَزَلَ عَنِ الْمَنْبَرِ بَاكِيًا حَزِينًا [٦٩].

٦٩ شرف المصطفى،
النيسابوري
الخرکوشي، أبو
سعد، ٢٩٧- باب
فضائل الأربعة،
وسائر الصحابة، ج ٦
ص ٣٠، رقم ٢٥٢٧.
الرياض النضرة،
محب الدين الطبري،
الباب الرابع: فيما
جاء مختصاً بالأربعة
الخلفاء، ج ١ ص ٤٨.

Allah (cc) Benim İçin Ashâbımı Seçti

- Câbir b. Abdullah'tan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Şüphe yok ki Allah (cc) âlemler üzerinde nebiler ve resûller dışında ashâbımı seçti. Ashâbımın içinden de benim için dört kimseyi seçti. Onlar; Ebû Bekir, Ömer, Osman ve Ali'dir. Allah onlara merhamet etti, onları sahâbîlerim kıldı. Ashâbım hakkında: ‘Onların her biri hayırlıdır.’ buyurdu. Ümmetler arasından benim ümmetimi seçti. Ümmetimin de birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü asırları olmak üzere dört asrını seçti.”^[70]

Ashâbım Hakkında Allah'tan Korkun!

- İbn Abbâs'tan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Kim ashâbımı, hanımlarımı ve Ehl-i Beyt'imi sever, onlardan hiçbirisi hakkında kötü konuşmaz ve dünyada onların muhabbetleri ile ayrılırsa kıyamet günü benimle birlikte, benim yanımda olur.”^[71]

- Abdullah b. Muğaffel'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Allah, Allah! Ashâbım hakkında Allah'tan korkun! Benden sonra onları hedef olarak almayın! Onları seven bana olan sevgisi ile onları sever. Onlardan buğzeden de bana olan buğzu nedeni ile onlardan buğzeder. Kim onlara eziyet ederse bana eziyet etmiş olur. Kim de bana eziyet ederse Allah'a (cc) eziyet etmiş olur. Allah'a eziyet eden ise çok geçmeden cezalandırılır.”^[72]

⁷⁰ Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, Keşfu'l-Estar, c. 3, s. 288, 2763

⁷¹ Muhibbuddin Taberi, er-Riyâd en-Nadra, c. 1, s. 22

⁷² Tirmizî, Menâkib, 3862

٤٧٩

إِنَّ اللَّهَ اخْتَارَ لِي أَصْحَابِي

• عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«إِنَّ اللَّهَ اخْتَارَ أَصْحَابِي عَلَى الْعَالَمِينَ، سِوَى النَّبِيِّينَ وَالْمُرْسَلِينَ،
وَاخْتَارَ لِي مِنْ أَصْحَابِي أَرْبَعَةً - يَعْنِي: أَبَا بَكْرٍ، وَعُمَرَ، وَعُثْمَانَ،
وَعَلِيًّا، رَحِمَهُمُ اللَّهُ، فَجَعَلَهُمْ أَصْحَابِي، وَقَالَ فِي أَصْحَابِي: كُلُّهُمْ
خَيْرٌ، وَاخْتَارَ أُمَّتِي عَلَى الْأُمَمِ، وَاخْتَارَ أُمَّتِي أَرْبَعَ قُرُونٍ، الْقُرْنُ الْأَوَّلُ،
وَالثَّانِي، وَالثَّلَاثُ، وَالرَّابِعُ».[٧٠]

٤٨٠

اللَّهُ اللَّهُ فِي أَصْحَابِي

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ
أَحَبَّ أَصْحَابِي وَأَزْوَاجِي وَأَهْلَ بَيْتِي وَلَمْ يَطْعَنْ فِي أَحَدٍ مِنْهُمْ وَخَرَجَ
مِنَ الدُّنْيَا عَلَى مَحَبَّتِهِمْ كَانَ مَعِيَ فِي دَرَجَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ».[٧١]

• عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَغْفَلٍ، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«اللَّهُ اللَّهُ فِي أَصْحَابِي، لَا تَتَّخِذُوهُمْ غَرَضًا بَعْدِي، فَمَنْ أَحَبَّهُمْ
فِي حُبِّي أَحَبَّهُمْ، وَمَنْ أَبْغَضَهُمْ فَبِغْضِي أَبْغَضَهُمْ، وَمَنْ آذَاهُمْ فَقَدْ
آذَانِي، وَمَنْ آذَانِي فَقَدْ آذَى اللَّهَ، وَمَنْ آذَى اللَّهَ فَيُوشِكُ أَنْ يَأْخُذَهُ».[٧٢]

٧٠. كشف الأستار عن

زوائد البرز، الهيثمي،
كتاب علامات النبوة،
مناقب أصحاب رسول
الله صلى الله عليه
وسلم ورضي عنهم،
ج ٣ ص ٢٨٨، رقم
٢٧٦٣.

٧١. الرياض النضرة،

المحب الطبري،
ذكر ما جاء في فضل
أهل بدر والحديبية،
ج ١ ص ٢٢. وقال
: أخرجه الملاء في
سيرته.

٧٢. سنن الترمذي، ٤٦ -

أبواب المناقب، بآب
فيمن سب أصحاب
النبي صلى الله عليه
وسلم، ج ٥ ص ٦٩٦،
رقم ٣٨٦٢.

Ashâbın Değeri

• Câbir b. Semüre'den (ra) rivayetle:

Hiz. Ömer (ra) Câbiye'de insanlara bir konuşma yaptı. Şunları söyledi:

“Resûlullah (sas), tıpkı şimdi bu makamımda aranızda konuştuğum gibi bizim aramızda ayağa kalkarak:

‘Ashâbıma güzel muamelede bulununuz! Sonra onları takip edenlere, sonra da onları takip edenlere. Sonra bir kavim gelir ki onlardan biri kendisinden yemin etmesi istenmediği halde yemin eder, şahitlik etmesi istenmediği halde şahitlik eder. Sizden kim cennet refahına nail olmak istiyorsa cemaati bırakmasın! Muhakkak ki şeytan, bir ile beraberdir. Ancak ikiden uzaktır.

Bir adam, bir kadınla baş başa kalsın zira üçüncüleri şeytandır. Sizden kimi, kendi yaptığı iyiliği sevindiriyor, kötü-lüğü de üzüyor; o mümindir.’^[73] buyurdu.”

• İmrân b. Husayn'dan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Ümmetimin en hayırlıları benim içinde yaşadığım nesildir. Sonra onları takip eden nesil, sonra da onları takip eden nesildir.” -İmrân (ra) dedi ki: “Resûlullah (sas) içinde yaşadığı kuşaktan sonra iki nesil mi üç nesil mi zikretti, bilmiyorum.-

“Sonra sizlerden sonra bir kavim gelecektir ki onlar şahitlikleri istenmediği halde şahitlik ederler. Kendilerine güvenilmez, ihanet ederler, sözlerini yerine getirmezler. Bir de onlarda şişmanlama görülür.”^[74]

73 Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 310 (1779).

74 Buhârî, *Fezâilü's-Sahâbe*, 3650; Müslim, *Fezâilü's-Sahâbe*, 2535. Rivayete “Yemin etmeleri istenmediği halde yemin ederler” ifadesi zaidir (fazladır).

يَحْتُّ عَلَى إِكْرَامِ أَصْحَابِهِ وَعَدَمِ الْخَوْضِ فِيهِمْ

• عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ، قَالَ:

خَطَبَ عُمَرُ النَّاسَ بِالْجَابِيَةِ، فَقَالَ:

إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَامَ فِي مِثْلِ مَقَامِي هَذَا، فَقَالَ:

«أَحْسِنُوا إِلَى أَصْحَابِي، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ثُمَّ يَجِيءُ قَوْمٌ يَخْلِفُ أَحَدَهُمْ عَلَى الْيَمِينِ قَبْلَ أَنْ يُسْتَخْلَفَ عَلَيْهَا، وَيَشْهَدُ عَلَى الشَّهَادَةِ قَبْلَ أَنْ يُسْتَشْهَدَ، فَمَنْ أَحَبَّ مِنْكُمْ أَنْ يَنَالَ بُحْبُوحَةَ الْجَنَّةِ، فَلْيَلْزِمُ الْجَمَاعَةَ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ مَعَ الْوَاحِدِ، وَهُوَ مِنَ الْإِثْنَيْنِ أَبْعَدُ،

٧٣ مسند أحمد، ج ١ ص ٣١٠، مُسْنَدُ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، رَقْم ١٧٧.

٧٤ صحيح البخاري، ٦٢ - كتاب أصحاب النبي صلى الله عليه وسلم، بَابُ فَضَائِلِ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ج ٢ ص ٣٦٥.

صحيح مسلم، ٤٤ - كتاب فضائل الصحابة رضي الله تعالى عنهم، ٥٢ - بَابُ فَضْلِ الصَّحَابَةِ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ج ٤ ص ١٩٦٤، رَقْم ٢٥٣٥. وزاد في رواية «وَيَخْلِفُونَ وَلَا يُسْتَخْلَفُونَ».

وَلَا يَخْلُونَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ فَإِنَّ ثَالِثَهُمَا الشَّيْطَانُ، وَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ تَسْرُهُ حَسَنَتُهُ وَتَسْوُؤُهُ سَيِّئَتُهُ، فَهُوَ مُؤْمِنٌ [٧٣].

• عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«خَيْرُ أُمَّتِي قَرْنِي، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، - قَالَ عِمْرَانُ فَلَا أَدْرِي: أَذَكَرَ بَعْدَ قَرْنِهِ قَرْنَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا-

«ثُمَّ إِنَّ بَعْدَكُمْ قَوْمًا يَشْهَدُونَ وَلَا يُسْتَشْهَدُونَ، وَيَخُونُونَ وَلَا يُؤْتَمَنُونَ، وَيَنْدُرُونَ وَلَا يُفُونَ، وَيَظْهَرُ فِيهِمُ السَّمَنُ [٧٤]».

• Abdullah'tan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“İnsanların en hayırlıları, benim içinde yaşadığım nesildir. Sonra onları takip eden nesil gelir. Sonra da onları takip eden nesil gelir. Sonra da öyle bir nesil gelir ki şahitlikleri yeminlerini, yeminleri de şahitliklerini (yalan söylemek konusunda) geride bırakır.”^[75]

• Huzeýfe b. el-Yemân'dan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Benden sonra ashâbımın bir zellesi (sürçmesi) olacaktır. Allah (cc) onların benimle arkadaşlıklarını nedeni ile onları bağışlayacaktır. Fakat onların bu hatasını onlardan sonra gelecek bir kavim düstûr edinecektir. Allah (cc) bu kimseleri de bu nedenle yüz üstü cehenneme atacaktır.”^[76]

• Abdullah'tan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Ashâbım anıldığında (aleyhlerinde söz söylemekten kaçının, dilinizi) tutun. Yıldızlar anıldığında (ahkâm çıkarılması tarzında bir şey zikredilirse o bahse dalmaktan kendinizi) tutun. Kader bahsi anılırsa (yine ileri gitmeyip dillerinizi) tutun.”^[77]

• İbn Abbâs'tan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Kim ashâbıma söverse Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların laneti onun üzerine olsun!”^[78]

• Hz. Ali'den (k) rivayetle:

Peygamber (sas) buyurdu ki:

“Kim peygamberlerden birine söverse onu öldürün! Kim de ashâbımdan birine söverse onu (sopa vb. ile) dövün!”^[79]

75 Buhârî, Fezâilu's-Sahâbe, 3651; Müslim, Fezâilu's-Sahâbe, 2533.

76 Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsat, III, 300 (3219).

77 Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebir, X, 198 (10448).

78 Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebir, XII, 142 (12709).

79 Ebû'l-Kasım er-Râzi ed-dimeşkî, el-Fevâid, I, 295 (740). Buna yakın bir hadisi de Taberânî, el-Mu'cemu's-Sağır'da rivayet eder. el-Mu'cemu's-Sağır, I, 393 (659).

• عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ،

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ:

«خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي، ثُمَّ الَّذِينَ يُلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يُلُونَهُمْ، ثُمَّ يَحِيءُ قَوْمٌ تَسْبِقُ شَهَادَةُ أَحَدِهِمْ يَمِينَهُ، وَيَمِينُهُ شَهَادَتُهُ [٧٥]».

• عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ:

عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

«يَكُونُ لِأَصْحَابِي بَعْدِي زَلَّةٌ، يَغْفِرُهَا اللَّهُ لَهُمْ بِصُحْبَتِهِمْ، وَسَيَتَأَسَّى بِهِمْ قَوْمٌ بَعْدَهُمْ، يَكُفُّهُمْ اللَّهُ عَلَى مَنَاحِرِهِمْ فِي النَّارِ [٧٦]».

• عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«إِذَا ذُكِرَ أَصْحَابِي فَأَمْسِكُوا، وَإِذَا ذُكِرَتِ النُّجُومُ فَأَمْسِكُوا، وَإِذَا ذُكِرَ الْقَدَرُ فَأَمْسِكُوا [٧٧]».

• عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«مَنْ سَبَّ أَصْحَابِي فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ، وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ [٧٨]».

• عَنْ عَلِيٍّ:

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

«مَنْ سَبَّ نَبِيًّا مِنَ الْأَنْبِيَاءِ فَاقْتُلُوهُ، وَمَنْ سَبَّ وَاحِدًا مِنْ أَصْحَابِي فَاجْلِدُوهُ [٧٩]».

٧٥ صحيح البخاري، ٦٢ -

كتاب أصحاب النبي صلى الله عليه وسلم، بَابُ فَضَائِلِ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ج ٥ ص ٣، رقم ٣٦٥١. صحيح مسلم، ٤٤ - كتاب فَضَائِلِ الصَّحَابَةِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمْ، ٥٢ - بَابُ فَضْلِ الصَّحَابَةِ ثُمَّ الَّذِينَ يُلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يُلُونَهُمْ، ج ٤ ص ١٩٦٢، رقم ٢٥٣٣.

٧٦ المعجم الأوسط، الطبراني، مَنِ اسْمُهُ بَكَرٌ، ج ٣ ص ٣٠٠، رقم ٣٢١٩.

٧٧ المعجم الكبير، الطبراني، الإختلافُ عَنِ الْأَعْمَشِ فِي حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «عَلَيْكُمْ بِالنَّاءَةِ»، بَابٌ، ج ١٠ ص ١٩٨، رقم ١٠٤٤٨.

٧٨ المعجم الكبير، الطبراني، عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي الْهَذَلِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، ج ١٢ ص ١٤٢، رقم ١٢٧٠٩.

٧٩ الفوائد، أبو القاسم تمام الرازي الدمشقي، نُسخَةُ زَيْنِ بْنِ شُعَيْبٍ الْإِسْكَنْدَرَانِيِّ، ج ١ ص ٢٩٥، رقم ٧٤٠. وقريب منه في المعجم الصغير، الطبراني، مَنِ اسْمُهُ عُيَيْدُ اللَّهِ، ج ١ ص ٣٩٣، رقم ٦٥٩.

• Ebû Hüreyre'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Ashâbıma sövmeyin! Ashâbıma sövmeyin! Nefsim elinde olana (Allah'a) yemin olsun ki sizden biri Uhud dağı kadar altını infak etse de onlardan birinin bir müd ölçüsündeki sadakasına yetişmez. Yansına dahi yetişmez.”^[80]

482

Ashâbımın Tamamı Cennettedir

• Sehl b. Mâlik babasından, o da kendi babasından rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Ey insanlar! Muhakkak ki Allah (cc) Bedir ve Hudeybiye ehlini affetmiştir.”^[81]

• İbn Abbâs'tan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Rabbimden (cc) ashâbım için cenneti istedim, şüphesiz ki verdi!”^[82]

• Sabit'ten, o da Enes'ten (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Rabbimden akrabalarım (sıhrî hısımlık) için cenneti istedim, şüphesiz ki verdi!”^[83]

Peygamber (sas) buyurdu ki:

“Rabbimden benimle akrabalık bağı kuran ya da benim kendisi ile akrabalık bağı kurduğum insanların hiçbirisi cehenneme girdirmemesini istedim.”^[84]

80 Müslim, Fezâilu's-Sahâbe, 2540; Buhârî, Ashâbu'n-Nebî, 3673.

81 Muhibbuddîn Taberi, er-Riyâdü'n-Nadra, I, 20.

82 Muhibbuddîn Taberi, er-Riyâdü'n-Nadra, I, 42.

83 Ahmed b. Hanbel, Fezâilu's-Sahâbe, I, 524 (870).

84 İbn Abdilber, el-İstî'âb, III, 1039.

• عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«لَا تَسُبُّوا أَصْحَابِي، لَا تَسُبُّوا أَصْحَابِي، فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ أَنْفَقَ مِثْلَ أُحُدٍ ذَهَبًا، مَا أَدْرَكَ مُدَّ أَحَدِهِمْ، وَلَا نَصِيفَهُ»^[٨٠].

٤٨٢

أَصْحَابِي كُلُّهُمْ فِي الْجَنَّةِ

• عَنْ سَهْلِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ اللَّهَ قَدْ غَفَرَ لِأَهْلِ بَدْرٍ وَالْحُدَيْبِيَّةِ»^[٨١].

• عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«سَأَلْتُ رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ لِأَصْحَابِي الْجَنَّةَ فَأَعْطَانِيهَا الْبَيْتَةُ»^[٨٢].

• عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«سَأَلْتُ رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ لِأَصْهَارِي الْجَنَّةَ، فَأَعْطَانِيهَا الْبَيْتَةُ»^[٨٣].

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ:

«سَأَلْتُ رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ أَلَّا يُدْخِلَ النَّارَ أَحَدًا صَاهِرَ إِلَيَّ أَوْ صَاهَرْتُ

إِلَيْهِ»^[٨٤].

٨٠ - صحيح مسلم، ٤٤ - كتاب

فَضَائِلِ الصَّحَابَةِ رَضِيَ اللَّهُ

تَعَالَى عَنْهُمْ، ٥٤ - بَابُ تَحْرِيمِ

سَبِّ الصَّحَابَةِ رَضِيَ اللَّهُ

عَنْهُمْ، ج ٤ ص ١٩٦٧، رقم

٢٥٤٠ - صحيح البخاري،

٦٢ - كتاب أصحاب النبي

صلى الله عليه وسلم، بَابُ قَوْلِ

النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«لَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا خَلِيلًا»، ج ٥

ص ٨، رقم ٣٦٧٣.

٨١ - الرياض النضرة، المحب

الطبري، ذكر ما جاء في

فضل أهل بدر والحديبية، ج ١

ص ٢٠. وقال: أخرجه الخلعي

والحافظ الدمشقي في معجمه.

٨٢ - الرياض النضرة، المحب

الطبري، الباب الثالث: في ذكر

ما دون العشرة من العشرة، ج ١

ص ٤٢، وقال: أخرجه أبو الخير

الحاكمي القزويني.

٨٣ - فضائل الصحابة، أحمد بن

حنبل، فَضَائِلُ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ

رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، وَمِنْ فَضَائِلِ

عُثْمَانَ، ج ١ ص ٥٢٤، رقم

٨٧٠.

٨٤ - الاستيعاب في معرفة

الأصحاب، ابن عبد البر، باب

عثمان، (١٧٧٨) عثمان بن

عَفَّانَ، ج ٣ ص ١٠٣٩. الرياض

النضرة، المحب الطبري، الباب

الثالث: في ذكر ما دون العشرة

من العشرة، ج ١ ص ٤٢.

Ebû Bekir (ra) Hakkındaki Övgüler

• Ebû'd-Derdâ'dan (ra) rivayetle:

Peygamber (sas) ile birlikte oturdum. Hz. Ebû Bekir (ra) elbisesinin eteklerini dizi görünecek kadar kaldırmış geldi.

Resûlullah (sas): “Bu arkadaşınız biri ile çekişmiş.” buyurdu.

Hz. Ebû Bekir (ra) selam verdi ve şöyle dedi: “İbn el-Hat-tâb ile aramızda bir şey geçti. Üzerine yürüdüm, sonra pişman oldum. Kendisinden af diledim ancak kabul etmedi. Ben de bu yüzden sana geldim.”

Bunun üzerine Resûlullah (sas) üç kere: “Allah seni affetsin Ey Ebû Bekir!” buyurdu.

Sonra Hz. Ömer (ra) pişman olup Hz. Ebû Bekir'in (ra) evine geldi. “Ebû Bekir evde mi?” diye sordu. “Hayır.” dediler. Ardından o da Peygamber'e (sas) geldi. Resûlullah'ın (sas) yüzü değişti. Hatta Hz. Ebû Bekir (ra) korktu da dizlerinin üzerine çöktü ve iki defa:

“Yâ Resûlullah! Allah'a yemin olsun ki bu işte ben Ömer'den daha ileri gittim!” dedi.

Bunun üzerine Resûlullah (sas) şöyle buyurdu:

“Muhakkak ki Allah (cc), beni sizlere gönderdiğinde bana: ‘Yalan söyledin!’ dediniz. Ebû Bekir ise: ‘O doğru söylemiştir.’ dedi. Gerek canı gerekse malı ile bana yardımcı oldu. Şimdi sizler benim bu dostumu bu nisbeti ile bana bırakırsınız değil mi?” Bu sözünü iki defa tekrarladı.

Bu olaydan sonra bir daha kimse Hz. Ebû Bekir'i incitmedi.”^[85]

٤٨٣

فِي الثَّنَاءِ عَلَى أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ

• عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ:

كُنْتُ جَالِسًا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، إِذْ أَقْبَلَ أَبُو بَكْرٍ
آخِذًا بِطَرْفِ ثَوْبِهِ حَتَّى أَبْدَى عَنْ رُكْبَتِهِ،

فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَمَّا صَاحِبُكُمْ فَقَدْ غَامَرَ»

فَسَلَّمَ وَقَالَ: إِنِّي كَانَ بَيْنِي وَبَيْنَ ابْنِ الْخَطَّابِ شَيْءٌ، فَأَسْرَعْتُ
إِلَيْهِ ثُمَّ نِدِمْتُ، فَسَأَلْتُهُ أَنْ يَغْفِرَ لِي فَأَتَى عَلَيَّ، فَأَقْبَلْتُ إِلَيْكَ،
فَقَالَ: «يَغْفِرُ اللَّهُ لَكَ يَا أَبَا بَكْرٍ» ثَلَاثًا،

ثُمَّ إِنَّ عُمَرَ نَدِمَ، فَأَتَى مَنْزِلَ أَبِي بَكْرٍ، فَسَأَلَ: أَتَمَّ أَبُو بَكْرٍ فَقَالُوا:
لَا، فَأَتَى إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَجَعَلَ وَجْهُ النَّبِيِّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَمَعَّرُ، حَتَّى أَشْفَقَ أَبُو بَكْرٍ، فَجَنَّا عَلَى رُكْبَتَيْهِ،
فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَاللَّهِ أَنَا كُنْتُ أَظْلَمَ، مَرَّتَيْنِ،

فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«إِنَّ اللَّهَ بَعَثَنِي إِلَيْكُمْ فَقُلْتُمْ كَذَبْتَ، وَقَالَ أَبُو بَكْرٍ صَدَقَ،
وَوَاسَانِي بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ، فَهَلْ أَنْتُمْ تَارِكُوا لِي صَاحِبِي» مَرَّتَيْنِ،
فَمَا أُوذِيَ بَعْدَهَا [٨٥].

٨٥ صحيح البخاري،

٦٢ - كتاب أصحاب

النبي صلى الله عليه

وسلم، بَابُ قَوْلِ النَّبِيِّ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«لَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا

خَلِيلًا»، ج ٥ ص ٥،

رقم ٣٦٦١.

Ebû Bekir'in Bize Yaptığı İyiliklerinin Mükâfatını Allah (cc) Verecektir

- Ebû Hüreyre'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Bize kim iyilik yapmışsa mutlaka karşılığını vermişizdir. Ebû Bekir dışında. Onun bize çok iyiliği dokunmuştur. Onun mükâfatını kıyamet gününde Allah (cc) verecektir.

*Ebû Bekir'in malının bana verdiği fayda kadar hiç kimse-
nin malı fayda vermemiştir. Eğer insanlar arasında kendime bir
dost edinseydim Ebû Bekir'i dost edinirdim. İyi bilin ki sizin
arkadaşınız Allah'ın dostudur.”^[86]*

- İbn Mes'ûd'dan (ra) rivayetle:

Peygamber (sas) buyurdu ki:

*“Kimi İslâm'a davet ettiysem kısa bir süre de olsa düşün-
müştür. Ancak Ebû Bekir bunun dışındadır. Zira o bir an dahi
duraksamadan tereddütsüz kabul etti.”^[87]*

Resûlullah'ın (sas) Kendi Ölümünü Haber Vermesi ve Hz. Ebû Bekir'i (ra) Övmesi

- Ebû Sa'îd el-Hudrî'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) minbere oturdu ve buyurdu ki:

*“Allah (cc) bir kulunu dünyanın güzelliğinden kendisine di-
lediği kadar vermekle kendi katındakiler arasında muhayyer
kıldı. O kul da Allah katında olan şeyleri tercih etti.”*

⁸⁶ Tirmizî, Menâ-
kıb, 3661.

⁸⁷ ed-Deylemi,
el-Firdevs, IV, 92
(6286).

٤٨٤

اللَّهُ يُكَافِي عَنَّا أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ

• عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«مَا لِأَحَدٍ عِنْدَنَا يَدٌ إِلَّا وَقَدْ كَافَيْنَاهُ مَا خَلَا أَبَا بَكْرٍ فَإِنَّ لَهُ عِنْدَنَا

يَدًا يُكَافِيهِ اللَّهُ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ،

وَمَا نَفَعَنِي مَالٌ أَحَدٍ قَطُّ مَا نَفَعَنِي مَالُ أَبِي بَكْرٍ، وَلَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا

خَلِيلًا لَاتَّخَذْتُ أَبَا بَكْرٍ خَلِيلًا، أَلَا وَإِنَّ صَاحِبَكُمْ خَلِيلُ اللَّهِ^[٨٦]».

• عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ:

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«مَا عَرَضْتُ الْإِسْلَامَ عَلَى أَحَدٍ إِلَّا كَانَتْ لَهُ فِيهِ نَظْرَةٌ غَيْرَ أَبِي

بَكْرٍ فَإِنَّهُ لَمْ يَتَلَعَثْ^[٨٧]».

٤٨٥

يَنْعَى نَفْسَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَيَمْدَحُ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ

• عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ:

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَلَسَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَقَالَ:

«إِنَّ عَبْدًا خَيْرُهُ اللَّهُ بَيْنَ أَنْ يُؤْتِيَهُ مِنْ زَهْرَةِ الدُّنْيَا مَا شَاءَ، وَبَيْنَ

مَا عِنْدَهُ، فَاخْتَارَ مَا عِنْدَهُ»

^{٨٦} سنن الترمذي، ٤٦ -
أَبْوَابُ الْمَنَاقِبِ، بَابُ،

ج ٥ ص ٦٠٩، رقم
٣٦٦١.

^{٨٧} الفردوس، الديلمي،
- بَابُ الْيَمِيمِ، ج ٤

ص ٩٢، رقم ٦٢٨٦.

Bu söz üzerine Hz. Ebû Bekir (ra) ağladı ve: "Babalarımız, analarımız sana feda olsun!" dedi. Bizler onun bu haline hayret ettik.

İnsanlar: "Şu ihtiyara da bakın! Resûlullah (sas) Allah'ın dünyanın güzelliğinden vermek ile kendi katında olanlar arasında muhayyer kıldığı bir kuldan haber veriyor, o ise 'Babalarımız, analarımız sana feda olsun!' diyor." dediler.

Muhayyer kılınan bu zât Resûlullah (sas) imiş. Hz. Ebû Bekir (ra) bunu bizden daha iyi bilen kişiymiş.

Resûlullah (sas) buyurdu ki: *"Arkadaşlık konusunda da, mal konusunda da bana en çok iyiliği dokunan Ebû Bekir'dir! Ümmetimden birini kendime halîl edinecek olsaydım Ebû Bekir'i edinirdim. Ancak İslâm kardeşliği (şahsi dostluktan üstündür). Mescidde Ebû Bekir'in küçük kapısı dışında kapanmadık kapı kalmasın."*^[88]

• İbn Abbâs'tan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) vefatından önceki hastalığı sırasında başını bir bez ile bağlamış bir halde minberin üzerine oturdu. Allah'a hamd-ü sena ettikten sonra buyurdu ki:

"Bana Ebû Bekir b. Ebû Kuhâfe kadar gerek canı gerekse malı ile yardımda bulunan, iyiliği dokunan kimse yoktur. İnsanlar içinden kendime birini halîl edinecek olsaydım muhakkak ki Ebû Bekir'i halîl edinirdim. Ancak İslâm kardeşliği daha üstündür. Ebû Bekir'in kapısı dışında, benim tarafımdan bu mescidin her kapısını kapayın."^[89]

⁸⁸ Buhârî, *Menâ-kibu'l-Ensâr*, 3904; Müslim, *Fezâilu's-Sahâbe*, 2382.

⁸⁹ Buhârî, *Salât*, 467.

فَبَكَى أَبُو بَكْرٍ وَقَالَ: فَدَيْنَاكَ بِآبَائِنَا وَأُمَّهَاتِنَا، فَعَجَبْنَا لَهُ،
 وَقَالَ النَّاسُ: انْظُرُوا إِلَى هَذَا الشَّيْخِ، يُخْبِرُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
 عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ عَبْدِ خَيْرِهِ اللَّهُ بَيْنَ أَنْ يُؤْتِيَهُ مِنْ زَهْرَةِ الدُّنْيَا، وَيَبْنَ مَا
 عِنْدَهُ، وَهُوَ يَقُولُ: فَدَيْنَاكَ بِآبَائِنَا وَأُمَّهَاتِنَا،
 فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هُوَ الْمُخَيَّرَ، وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ
 هُوَ أَعْلَمَنَا بِهِ،

وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ مِنْ أَمَنِ النَّاسِ عَلَيَّ
 فِي صُحْبَتِهِ وَمَالِهِ أَبَا بَكْرٍ، وَلَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا خَلِيلًا مِنْ أُمَّتِي لَاتَّخَذْتُ
 أَبَا بَكْرٍ، إِلَّا خُلَّةَ الْإِسْلَامِ، لَا يَبْقَيْنَ فِي الْمَسْجِدِ خَوْخَةٌ إِلَّا خَوْخَةُ
 أَبِي بَكْرٍ» [٨٨] .

• عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ:

خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي مَرَضِهِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ،
 عَاصِبُ رَأْسِهِ بِخِرْقَةٍ، فَقَعَدَ عَلَى الْمِنْبَرِ، فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ، ثُمَّ
 قَالَ: «إِنَّهُ لَيْسَ مِنَ النَّاسِ أَحَدٌ أَمَنَ عَلَيَّ فِي نَفْسِهِ وَمَالِهِ مِنْ أَبِي بَكْرٍ
 بَنِ أَبِي قُحَافَةَ، وَلَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا مِنَ النَّاسِ خَلِيلًا لَاتَّخَذْتُ أَبَا بَكْرٍ
 خَلِيلًا، وَلَكِنْ خُلَّةَ الْإِسْلَامِ أَفْضَلُ، سُدُّوا عَنِّي كُلَّ خَوْخَةٍ فِي هَذَا
 الْمَسْجِدِ، غَيْرَ خَوْخَةِ أَبِي بَكْرٍ» [٨٩] .

٨٨ صحيح البخاري،
 ٦٣ - كتاب مناقب
 الأنصار، بَابُ هِجْرَةِ
 النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
 وَسَلَّمَ وَأَصْحَابِهِ إِلَى
 الْمَدِينَةِ، ج ٥ ص ٥٧،
 رقم ٣٩٠٤. صحيح
 مسلم، ٤٤ - كتاب
 فضائل الصحابة رضي
 الله تعالى عنهم، ١ -
 بَابُ مِنْ فَضَائِلِ أَبِي
 بَكْرٍ الصَّدِيقِ رَضِيَ اللَّهُ
 عَنْهُ، ج ٤ ص ١٨٥٤،
 رقم ٢٣٨٢.

٨٩ صحيح البخاري،
 ٨ - كتاب الصلاة،
 بَابُ الْخَوْخَةِ وَالْمَمَرِّ
 فِي الْمَسْجِدِ، ج ١
 ص ١٠٠، رقم ٤٦٧.

Ashâbımı Bana Bırakacak mısınız?

- Enes b. Mâlik'ten (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) insanlara hitâp etti ve: “Ebû Bekir’in kapısı dışında mescidin sokağa açılan tüm kapılarını kapatın.

Ebû Bekir’den daha çok arkadaşlığı ve malı ile bana yardımında bulunan bir kimseyi tanımıyorum.” buyurdu.

Bazı insanlar bu konu hakkında: “Resûlullah’ın halîlinin kapısı dışındaki kapıların tamamını kapattılar.” dediler.

Enes (ra) dedi ki: “Ben gerçekten onların kapılarının karanlık, Ebû Bekir’in kapısının üzerinde de nur gördüm. Ahiret onlar için dünyadan daha kıymetlidir.”^[90]

Ashâbının İhtilafı

- Ömer b. el-Hattâb’dan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki: “Rabbimden benden sonra ashâbımın ihtilafa düşmemelerini istedim. Buyurdu ki: ‘Ey Muhammed! Senin ashâbın benim katımda semadaki yıldızlar gibidir. Bazıları bazılarından daha parlaktır. Kim onlardan, onların ihtilaf ettikleri bir şeyi alırsa o kimse benim katımda hidâyet üzeredir.’”^[91]

⁹⁰ İbn Adî, *el-Kâmil fi’l-Duefâ*, V, 343.

⁹¹ İbn Adî, *el-Kâmil fi’l-Duefâ*, IV, 151.

٤٨٦

هَلْ أَنْتُمْ تَارِكُوا لِي صَاحِبِي

• عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطَبَ النَّاسَ فَقَالَ:
«سُدُّوا هَذِهِ الْأَبْوَابَ الشَّارِعَةَ فِي الْمَسْجِدِ إِلَّا بَابَ أَبِي بَكْرٍ.
إِنِّي لَا أَعْلَمُ أَحَدًا أَعْظَمُ عِنْدِي يَدًا فِي صُحْبَتِهِ وَذَاتَ يَدِهِ مِنْ
أَبِي بَكْرٍ»

فَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ سَدُّوا الْأَبْوَابَ كُلَّهَا إِلَّا بَابَ خَلِيلِهِ.
فَقَالَ إِنِّي رَأَيْتُ عَلَى أَبْوَابِهِمْ ظُلْمَةً وَعَلَى بَابِ أَبِي بَكْرٍ نَوْرٌ
فَكَانَتْ الْآخِرَةُ أَعْظَمَ عَلَيْهِمْ مِنَ الْأُولَى [٩٠].

٤٨٧

اِخْتِلَافُ أَصْحَابِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

• عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«سَأَلْتُ رَبِّي فِيمَا اخْتَلَفَ فِيهِ أَصْحَابِي مِنْ بَعْدِي فَأَوْحَى عَزَّ
وَجَلَّ إِلَيَّ يَا مُحَمَّدُ إِنَّ أَصْحَابَكَ عِنْدِي بِمَنْزِلَةِ النُّجُومِ فِي السَّمَاءِ
بَعْضُهُمْ أَضْوَأُ مِنْ بَعْضٍ فَمَنْ أَخَذَ بِشَيْءٍ مِمَّا هُمْ عَلَيْهِ مِنْ اخْتِلَافِهِمْ
فَهُوَ عِنْدِي عَلَى هُدًى [٩١].»

٩٠. الكامل في ضعفاء الرجال، ابن عدي، ١٠١٥- عبد الله بن صالح أبو صالح كاتب الليث مصري، ج ٥ ص ٣٤٣.
٩١. الكامل في ضعفاء الرجال، ابن عدي، ٦٩٩- زيد بن الحواري العمي بصري، يُكنى أبا الحواري. ج ٤ ص ١٥١.

• İbn Ömer'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Ashâbım yıldızlar gibidir. Onlardan hangisinin sözüne uyarsan doğru yola erersin.”^[92]

• İbn Ömer'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Ashâbım yıldızlar gibidir. Doğru yola götürürler. Hangisinin sözüne uyarsan doğru yola erişirsin.”^[93]

488

Sonuncu Sahâbînin Ne Zaman Öleceği

• Abdullah b. Ömer'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) ömrünün son zamanlarında bizlere yatsı namazını kıldırdı. Selam verdiğiğinde ayağa kalktı ve şöyle buyurdu:

“Bu gecenizi görüyorsunuz ya, işte bu geceden itibaren yüz sene başında, bugün yeryüzünde olanlardan kimse kalmayacaktır.”^[94]

• Câbir b. Abdullah'tan (ra) rivayetle:

Vefatından bir ay önce Peygamber'in (sas) şöyle buyurduğunu duydum:

“Bana kıyamet hakkında mı soruyorsunuz? Onun ilmi Allah katındadır. Allah'a yemin olsun ki geçecek yüz senede yeryüzünde bugün nefes alan nefislerin hiçbirisi kalmayacaktır.”^[95]

⁹² İbn Adî, *el-Kâmil fi'd-Duafâ*, III, 263.

⁹³ İbn Adî, *el-Kâmil fi'd-Duafâ*, III, 263.

⁹⁴ Buhârî, *el-İlim*, 116; Müslim, *Fezâilu's-Sahâbe*, 2537.

⁹⁵ Müslim, *Fezâilu's-Sahâbe*, 2538

• عن ابنِ عمر، قال:

قال رسولُ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«إِنَّمَا أَصْحَابِي مِثْلُ النُّجُومِ فَأَيُّهُمْ أَخَذْتُمْ بِقَوْلِهِ اهْتَدَيْتُمْ»^[٩٢].

• عن ابنِ عمر، قال:

قال رسولُ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«إِنَّمَا أَصْحَابِي مِثْلُ النُّجُومِ يُهْتَدَى بِهِمْ فَأَيُّهُمْ أَخَذْتُمْ بِقَوْلِهِ

اهْتَدَيْتُمْ»^[٩٣].

٤٨٨

مَتَى يَمُوتُ آخِرُ أَصْحَابِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

• عن عبدِ الله بنِ عمر، قال:

صَلَّى بِنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعِشَاءَ فِي آخِرِ حَيَاتِهِ، فَلَمَّا

سَلَّمَ قَامَ، فَقَالَ:

«أَرَأَيْتَكُمْ لَيْلَتَكُمْ هَذِهِ، فَإِنَّ رَأْسَ مِائَةِ سَنَةٍ مِنْهَا، لَا يَبْقَى مِنْ

هُوَ عَلَى ظَهْرِ الْأَرْضِ أَحَدٌ»^[٩٤].

• عن جابر بنِ عبدِ الله، قال:

سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ قَبْلَ أَنْ يَمُوتَ بِشَهْرٍ:

«تَسْأَلُونِي عَنِ السَّاعَةِ؟، وَإِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللَّهِ، وَأُقْسِمُ بِاللَّهِ مَا

عَلَى الْأَرْضِ مِنْ نَفْسٍ مَنفُوسَةٍ تَأْتِي عَلَيْهَا مِائَةُ سَنَةٍ»^[٩٥].

٩٢ الكامل في ضعفاء

الرجال، ابن عدي،

٥٠٢ - حمزة بن أبي

حمزة النصيبي، ج ٣

ص ٢٦٣.

٩٣ الكامل في ضعفاء

الرجال، ابن عدي،

٥٠٢ - حمزة بن أبي

حمزة النصيبي، ج ٣

ص ٢٦٣.

٩٤ صحيح البخاري،

٣ - كتاب العلم، باب

السَّمَرِ فِي الْعِلْمِ، ج ١

ص ٣٤، رقم ١١٦.

صحيح مسلم، ٤٤ -

كتاب فضائل الصحابة

رضي الله تعالى

عَنْهُمْ، ٥٣ - باب

قَوْلِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ: «لَا تَأْتِي مِائَةُ

سَنَةٍ، وَعَلَى الْأَرْضِ

نَفْسٌ مَنفُوسَةٌ الْيَوْمَ»،

ج ٤ ص ١٩٦٥، رقم

٢٥٣٧.

٩٥ صحيح مسلم، ٤٤ -

كتاب فضائل الصحابة

رضي الله تعالى

عَنْهُمْ، ٥٣ - باب

قَوْلِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ: «لَا تَأْتِي مِائَةُ

سَنَةٍ، وَعَلَى الْأَرْضِ

نَفْسٌ مَنفُوسَةٌ الْيَوْمَ»،

ج ٤ ص ١٩٦٦، رقم

٢٥٣٨.

Hz. Âdem'in [as] Yakarışı

- Ömer b. el-Hattâb'dan [ra] rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Hz. Âdem o hatayı işlediğinde başını semaya kaldırdı ve şöyle dedi: ‘Beni Muhammed’in hakkı için affetmeni istiyorum!’”

Allah (cc) ona şöyle vahyetti: ‘Muhammed’in hakkı nedir? Muhammed de kimdir?’

Hz. Âdem cevap verdi: “Senin ismin yücedir. Beni yarattığında başımı kaldırıp arşa baktım. Orada ‘Allah’tan başka ilâh yoktur, Muhammed onun resûlüdür.’ yazılıydı. Anladım ki senin katından ondan daha değerlisi yoktur. Çünkü sen onun ismi ile kendi ismini yan yana getirdin.’

Allah (cc): ‘Ey Âdem! O senin zürriyetinden gelen, peygamberlerin sonuncusudur. Onun ümmeti de zürriyetinin son ümmetidir. Eğer o olmasaydı Ey Âdem! Seni yaratmazdım.’ buyurdu.”^[96]

- Ömer b. el-Hattâb'dan [ra] rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Hz. Âdem hatayı işlediğinde dedi ki: ‘Ey Rabbim! Muhammed’in hakkı için beni bağışlamamı istiyorum!’”

Allah (cc) buyurdu ki: ‘Ey Âdem! Ben daha onu yaratmamışken sen Muhammed’i nasıl bildin?’

Hz. Âdem dedi ki: ‘Ey Rabbim! Sen beni yarattığında ve ruhundan üflediğinde başımı kaldırdım ve arşın direklerinde: ‘Allah’tan başka ilâh yoktur, Muhammed onun resûlüdür.’ yazdığını gördüm. Anladım ki sen ismini, yarattıklarının içinden en sevdiğinin ismi ile ancak yan yana getirirsin.’

⁹⁶ Taberânî, el-Mu’ce-mu’l-Evsat, VI, 313 (6502); Taberânî, el-Mu’cemu’s-Sağır, II, 182, (992).

٤٨٩

فِي تَوْسُلِ آدَمَ بِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

• عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«لَمَّا أَذْنَبَ آدَمُ الَّذِي أَذْنَبَهُ، رَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى الْعَرْشِ، فَقَالَ: أَسْأَلُكَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ إِلَّا غَفَرْتَ لِي،

فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَيْهِ: وَمَا مُحَمَّدٌ؟ وَمَنْ مُحَمَّدٌ؟

فَقَالَ: تَبَارَكَ اسْمُكَ، لَمَّا خَلَقْتَنِي رَفَعْتَ رَأْسِي إِلَى عَرْشِكَ، فَإِذَا فِيهِ مَكْتُوبٌ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ، فَعَلِمْتُ أَنَّهُ لَيْسَ أَحَدٌ أَعْظَمُ عِنْدَكَ قَدْرًا مِمَّنْ جَعَلْتَ اسْمَهُ مَعَ اسْمِكَ،

فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَيْهِ: يَا آدَمُ إِنَّهُ آخِرُ النَّبِيِّينَ مِنْ ذُرِّيَّتِكَ، وَإِنَّ أُمَّتَهُ آخِرُ الْأُمَمِ مِنْ ذُرِّيَّتِكَ، وَلَوْلَا هُوَ يَا آدَمُ مَا خَلَقْتُكَ^[٩٦]» .

• وَفِي رِوَايَةٍ أُخْرَى

عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«لَمَّا اقْتَرَفَ آدَمُ الْخَطِيئَةَ قَالَ: يَا رَبِّ أَسْأَلُكَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ لَمَّا

غَفَرْتَ لِي،

فَقَالَ اللَّهُ: يَا آدَمُ، وَكَيْفَ عَرَفْتَ مُحَمَّدًا وَلَمْ أَخْلُقْهُ؟

قَالَ: يَا رَبِّ، لِأَنَّكَ لَمَّا خَلَقْتَنِي بِيَدِكَ وَنَفَخْتَ فِيَّ مِنْ رُوحِكَ رَفَعْتَ رَأْسِي فَرَأَيْتُ عَلَى قَوَائِمِ الْعَرْشِ مَكْتُوبًا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ فَعَلِمْتُ أَنَّكَ لَمْ تُضِفْ إِلَى اسْمِكَ إِلَّا أَحَبَّ الْخَلْقِ إِلَيْكَ،

٩٦ المعجم الأوسط،

الطبراني، من اسمه:

مُحَمَّدٌ، ج ٦ ص ٣١٣،

رقم ٦٥٠٢. المعجم

الصغير، الطبراني، من

اسمه مُحَمَّدٌ، ج ٢

ص ١٨٢، رقم ٩٩٢.

Yüce Allah (cc): ‘Doğru söyledin Ey Âdem! O yarattıklarım içinde bana en sevgili olmandır. Bana onun hakkı ile dua et. Seni bağışladım. Eğer Muhammed olmasaydı seni yaratmazdım.’^[97] diye buyurdu.”

490

Ümmetinden Kardeşlerini Görebilme Temennisi

• Ebû Hüreyre’den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) kabristana geldi ve şöyle buyurdu:

“Allah’ın selâmı üzerinize olsun Ey müminler topluluğunun diyan! Muhakkak ki bizler Allah’ın izni ile sizlerle buluşacağız. Kardeşlerimizi görmeyi çok arzuluyorum.”

Orada bulunanlar: “Bizler senin kardeşlerin değil miyiz Yâ Resûlullah?” diye sordular.

Resûlullah (sas) da şöyle buyurdu: “Sizler benim as-hâbımsınız. Bahsettiğim kardeşlerimiz ise henüz gelmemiş olanlardır.”

Bunun üzerine: “Ümmetinden olup henüz dünyaya gelmemiş kimseleri nasıl tanır ve bilirsin Yâ Resûlullah?” diye sordular.

O da (sas) şöyle buyurdu: “Bir adam, alını beyaz ve parlak olan atını, tamamen siyah ve alacası olmayan bir at sürüsü arasında tanıyamaz mı? Ne dersiniz?”

Orada bulunanlar: “Evet, tanır ve bilir Yâ Resûlullah!” diye cevapladılar.

97 Hâkim, Müstedrek, II, 672 (4228). [Hâkim] rivayet hakkında dedi ki: “Hadis sahihu’l-isnad’dır.”

فَقَالَ اللَّهُ: صَدَقْتَ يَا آدَمُ، إِنَّهُ لِأَحَبُّ الْخَلْقِ إِلَيَّ ادْعُنِي بِحَقِّهِ
فَقَدْ غَفَرْتُ لَكَ وَلَوْلَا مُحَمَّدٌ مَا خَلَقْتُكَ [٩٧].

٤٩٠

تَمَنِّيهِ رُؤْيَا إِخْوَانِهِ مِنْ أُمَّتِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

• عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ:

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَى الْمَقْبَرَةَ، فَقَالَ:
«السَّلَامُ عَلَيْكُمْ دَارَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ، وَإِنَّا إِنْ شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَاحِقُونَ،
وَدِدْتُ أَنَا قَدْ رَأَيْنَا إِخْوَانَنَا»

قَالُوا: أَوْلَسْنَا إِخْوَانَكَ؟ يَا رَسُولَ اللَّهِ

قَالَ: «أَنْتُمْ أَصْحَابِي وَإِخْوَانُنَا الَّذِينَ لَمْ يَأْتُوا بَعْدُ»

فَقَالُوا: كَيْفَ تَعْرِفُ مَنْ لَمْ يَأْتِ بَعْدُ مِنْ أُمَّتِكَ؟ يَا رَسُولَ اللَّهِ

فَقَالَ: «أَرَأَيْتَ لَوْ أَنَّ رَجُلًا لَهُ خَيْلٌ غُرٌّ مُحَجَّلَةٌ بَيْنَ ظَهْرَيْ خَيْلٍ

دُهُمٍ بِهِمْ أَلَا يَعْرِفُ خَيْلَهُ؟»

قَالُوا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ

٩٧ المستدرک، الحاكم،

کتاب تاریخ
المتقدِّمین من الأنبياء
والمُرسلین، ومن
کتاب آیات رسول الله
صلی الله علیه وسلّم
التي هي دلائل البُیوة،
ج ٢ ص ٦٧٢، رقم
٤٢٢٨. وقال عنه:
هذا حديث صحيح
الإشناد.

Bunun üzerine Resûlullah (sas) şöyle buyurdu:

“İşte görmediğim ümmetim de, abdest âzâları beyaz ve parlak bir şekilde gelecekler. Ben de Kevser Havuzu’nda onları bekliyor olacağım. Dikkat edin, kaybolmuş yabancı bir devenin sürüden uzaklaştırıldığı gibi bazı kimseler de benim havuzumdan uzaklaştırılır.

‘Haydi siz de gelin!’ diye onları çağırdığımda: ‘Onlar senden sonra kendilerini değiştirdiler.’ denilecektir.

Ben de: ‘Yazık onlara, yazık onlara!’ diyeceğim.” [98]

491

Şemail-i Nebî

• Eş’as’tan (ra) rivayetle:

Benî Mâlik b. Kinâne’den yaşlı bir zât bana şu rivayette bulundu: Resûlullah’ı (sas) Zü’l-Mecâz panayırında sokak sokak dolaşıyorken gördüm, şöyle buyuruyordu:

“Ey insanlar! Allah’tan başka ilâh yoktur deyin, kurtulun!”

Bunun üzerine Ebû Cehil, O’nun (sas) üzerine toprak saçarak: *“Ey insanlar! Bu adam sizi dininiz konusunda aldatmasın! O, sizlerin ilâhlarınızı, Lât ve Uzzâ’yı terk etmenizi istiyor!”* diyor-du.

Resûlullah (sas) ise hiç ona iltifat etmiyordu.

Dedik ki: “Bize Resûlullah’ı (sas) tarif edebilir misin?”

Dedi ki: “Kırmızı çizgili iki elbise giymiş, orta boylu birisiydi. Vücudu etine dolgun, güzel yüzlüydü. Saçları simsiyah, teni ise bembeyazdı ve saçları gür idi.”[99]

98 Müslim, Tahâret, 249; Nesâî, Tahâret, 143. Buhârî bir kısmını şöyle rivayet etmiştir: Sehl b. Sa’d’dan rivayetle: Peygamber’in (sas) şöyle buyurduğunu duydum: “ Ben (Kevser) Havuz yanında sizleri bekliyor olacağım. Havuza gelen onun suyundan içer. Kim de bu sudan içerse ebediyen bir daha susamaz. Benim onları tanıdığım onların da beni tanıdığı kavimler bana doğru gelirler. Ancak benim ve onların arasına engel konur.” Ebû Hâzım dedi ki: “en-Nu’mân b. Ebû Ayyâş ben bu hadisi rivayet ederken beni duydu ve dedi ki: “Bu hadisi Sehl’den mi duydun?” Dedim ki: “Evet.” Dedi ki: “Ben Ebû Saïd’e şahitlik ederim ki: “O kimseler muhakkak bendendir, diyeceğim. Bana denildi ki: “Sen senden sonra onların değiştiklerini bilmiyorsun.” Ben de diyeceğim ki: “Benden sonra değişenlere yazık oldu, vay hallerine!” Buhârî, Fiten, 7050.

قَالَ: « فَإِنَّهُمْ يَأْتُونَ غُرًّا مُحَجَّلِينَ مِنَ الْوُضُوءِ، وَأَنَا فَرَطُهُمْ عَلَى الْحَوْضِ أَلَا لِيَذَادَنَّ رِجَالٌ عَنْ حَوْضِي كَمَا يَذَادُ الْبَعِيرُ الضَّالُّ، أَنَادِيهِمْ : أَلَا هَلُمَّ ، فَيَقَالُ: إِنَّهُمْ قَدْ بَدَّلُوا بَعْدَكَ، فَأَقُولُ : سُحْقًا سُحْقًا^[٩٨] » .

٤٩١

شَمَائِلُ النَّبِيِّ

• عَنْ أَشْعَثَ قَالَ:

حَدَّثَنِي شَيْخٌ مِنْ بَنِي مَالِكٍ بْنِ كِنَانَةَ، قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِسُوقِ ذِي الْمَجَازِ يَتَخَلَّلُهَا يَقُولُ:

«يَا أَيُّهَا النَّاسُ، قُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ تَفْلِحُوا»،

قَالَ: وَأَبُو جَهْلٍ يَحِثِّي عَلَيْهِ التُّرَابَ وَيَقُولُ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ، لَا يَغُرَّتْكُمْ هَذَا عَنْ دِينِكُمْ، فَإِنَّمَا يُرِيدُ لِيَتَرَكُوا إِلَهَتَكُمْ، وَتَتَرَكُوا اللَّاتَ وَالْعُزَّى،

قَالَ: وَمَا يَلْتَفِتُ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ،

قَالَ: قُلْنَا: انْعَتَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ،

قَالَ: «بَيْنَ بُرْدَيْنِ أَحْمَرَيْنِ، مَرْبُوعٌ كَثِيرُ اللَّحْمِ، حَسَنُ الْوَجْهِ،

شَدِيدُ سَوَادِ الشَّعْرِ، أَبْيَضُ شَدِيدُ الْبَيَاضِ، سَابِغُ الشَّعْرِ^[٩٩] » .

٩٨ صحيح مسلم، كتاب الطَّهَارَةِ، بَابُ اسْتِخْبَابِ إِطَالَةِ الْغُرَّةِ وَالتَّحْجِيلِ فِي الْوُضُوءِ، ج ١ ص ٢١٨، رقم ٢٤٩. سنن النسائي، كتاب الطَّهَارَةِ، جُلَيْئُهُ الْوُضُوءِ، ج ١ ص ١٣٠، رقم ١٤٣. وقد روى البخاري بعضه ((عن سهل بن سعد، قال: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «أَنَا فَرَطُكُمْ عَلَى الْحَوْضِ، فَمَنْ وَرَدَهُ شَرِبَ مِنْهُ، وَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ لَمْ يَطْمَأْ بَعْدَهُ أَبَدًا، لِيَرُدَّ عَلَى أَقْوَامٍ أَعْرَفُهُمْ وَيَعْرِفُونِي، ثُمَّ يُحَالُ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ» قَالَ أَبُو حَارِمٍ: فَسَمِعَنِي الثَّعْمَانُ بْنُ أَبِي عِيَّاشٍ - وَأَنَا أَحَدُهُمْ هَذَا، فَقَالَ: هَكَذَا سَمِعْتُ سَهْلًا، فَقُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: وَأَنَا - أَشْهَدُ عَلَى أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، لَسَمِعْتُهُ يُرِيدُ فِيهِ قَالَ: «إِنَّهُمْ مَيِّ، فَيَقَالُ: إِنَّكَ لَا تَدْرِي مَا بَدَّلُوا بَعْدَكَ، فَأَقُولُ: سُحْقًا سُحْقًا لِمَنْ بَدَّلَ بَعْدِي «صحيح البخاري، كتاب الفِئَةِ، بَابُ مَا جَاءَ فِي قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى: {وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُغِيِبُ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً} ج ٩ ص ٤٦، رقم ٧٠٥٠.

Resûlullah'ın (sas) Kendisine Yalan İsnâd Edenlerle İlgili Hutbesi

- Abdurrahmân b. Abdullah b. Mes'ûd, babasından (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) bizleri topladı. Kırk kişiydik. Abdullah dedi ki: “Ben de en son gelen kişiydim.” Sonra buyurdu ki:

“Sizler, Allah tarafından ganimetlendirilen ve yardımcı olunanlarsınız. Yeryüzünün toprakları sizlere açılacaktır. Sizden kim o zamana yetişirse Allah’tan korksun, iyiliği emredip kötülükten nehyetsin. Kim kasten bana yalan isnâd ederse cehennemdeki yerine hazırlansın!”^[100]

Şefaati İle İlgili Hutbesi

- Ebû Nadrâ’dan (ra) rivayetle:

İbn Abbâs (ra), Basra’da minberde bizlere bir hutbe verdi. Şunları söyledi: “Resûlullah (sas):

‘Her peygamberin dünyada kabul edilmiş bir duası vardır. Ben ise duamı kıyamet gününde ümmetime şefaati olarak sakladım. Ben kıyamet günü Âdemoğlu’nun efendisi olacağım. Bunda böbürlenme yoktur. Kıyamet günü dirilmek için yerin yanılmasıyla kabirden ilk çıkacak olan benim. Bunda böbürlenme yoktur. Hamd bayrağı elimde olacaktır. Bunda böbürlenme yoktur. Hz. Âdem ve ondan sonra gelenlerin hepsi benim bayrağım altında olacaktır. Bunda böbürlenme yoktur.

⁹⁹ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XX-VII, 148 (16603).

¹⁰⁰ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VII, 221 (3694).

٤٩٢

خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيْمَنْ كَذَبَ عَلَيْهِ

• عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ:
جَمَعَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَنَحْنُ أَرْبَعُونَ، قَالَ عَبْدُ
اللَّهِ: فَكُنْتُ مِنْ آخِرِ مَنْ أَتَاهُ، فَقَالَ:

«إِنَّكُمْ مُصِيبُونَ، وَمَنْصُورُونَ، وَمَفْتُوحٌ لَكُمْ، فَمَنْ أَدْرَكَ ذَلِكَ
مِنْكُمْ، فَلْيَتَّقِ اللَّهَ، وَلْيَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ، وَلْيَنْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ، وَمَنْ كَذَبَ
عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا، فَلْيَتَّبِعُوا مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ»^[١٠٠].

٤٩٣

خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي شَفَاعَتِهِ

• عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، قَالَ:

خَطَبَنَا ابْنُ عَبَّاسٍ عَلَى مِنْبَرِ الْبَصْرَةِ، فَقَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

« إِنَّهُ لَمْ يَكُنْ نَبِيٌّ إِلَّا لَهُ دَعْوَةٌ قَدْ تَنْجِزُهَا فِي الدُّنْيَا، وَإِنِّي قَدْ
اخْتَبَأْتُ دَعْوَتِي شَفَاعَةً لِأُمَّتِي، وَأَنَا سَيِّدُ وَلَدِ آدَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَلَا
فَخْرَ، وَأَنَا أَوَّلُ مَنْ تَنْشَقُّ عَنْهُ الْأَرْضُ، وَلَا فَخْرَ، وَيَبْدِي لَوَاءُ الْحَمْدِ،
وَلَا فَخْرَ، آدَمُ فَمَنْ دُونَهُ تَحْتَ لَوَائِي، وَلَا فَخْرَ،

٩٩ مسند أحمد، حديث
شيع من نبي مالك بن
كنانة، ج ٢٧ ص ١٤٨،
رقم ١٦٦٠٣.

١٠٠ مسند أحمد، مسند
عبد الله بن مسعود
رضي الله تعالى عنه،
ج ٦ ص ٢٢١، رقم
٣٦٩٤.

Kıyamet günü insanların üzerine çöktüğünde birbirlerine diyecekler ki: 'Haydi beşerin babası olan Hz. Âdem'e gidelim! Rabbimiz katında bizim için şefa'at etsin, Rabbimiz de aramızda hüküm versin!'

Böylece Hz. Âdem'e (as) gelirler: 'Ey Âdem! Allah seni eli ile yarattı, seni cennetine yerleştirdi, meleklerini sana secde ettirdi. Bizler için Rabbimiz katında şefa'atçi ol, aramızdaki hüküm versin.' derler.

Hz. Âdem (as) şöyle cevap verir: 'Sizin geleceğiniz yer ben değilim. Ben hatam sebebiyle cennetten çıkarıldım. Bugün nefsimden başkasını düşünemiyorum. Sizler, peygamberlerin ilki Hz. Nuh'a gidin!'

Hz. Nuh'a giderler ve şöyle derler: 'Ey Nuh! Bizler için Rabbimiz katında şefa'atçi ol, aramızdaki hüküm versin.'

Hz. Nuh (as) şöyle cevaplar: 'Sizin geleceğiniz yer ben değilim. Ben bir duada bulundum da yeryüzü halkı boğuldu. Bugün nefsimden başkasını düşünemiyorum. Siz, Halilullah olan İbrahim'e gidin!'

Onlar da Hz. İbrahim'e giderler. Derler ki: 'Ey İbrahim! Bizler için Rabbimiz katında şefa'atçi ol, aramızdaki hüküm versin!'

Hz. İbrahim (as) şu cevabı verir: 'Sizin gitmeniz gereken kişi ben değilim. Ben İslâm'da üç kez yalan söyledim. -Allah'a yemin olsun ki bunları söylemekteki tek kastım Allah'ın dinine yardım etmektir. Bunlardan biri: '**Ben hastayım.**' [Saffât, 37/89], diğeri: '**Belki de bu işi şu büyükleri yapmıştır. Hadi onlara sorun, eğer konuşuyorlarsa.**' [Enbiya, 21/63], -üçüncüsü de kralın huzuruna geldiğinde karısı için: 'Kız kardeşimdir.' demesidir.- Bugün ben kendi nefsimden başkasını düşünemiyorum. Sizler, Allah'ın risâlet ve kelâm etmesi ile üstün kıldığı Musa'ya gidin!'

وَيَطُولُ يَوْمُ الْقِيَامَةِ عَلَى النَّاسِ، فَيَقُولُ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ: انْطَلِقُوا بِنَا
إِلَى آدَمَ أَبِي الْبَشَرِ، فَيَشْفَعُ إِلَى رَبِّنَا عَزَّ وَجَلَّ، فَلْيَقْضِ بَيْنَنَا،
فَيَأْتُونَ آدَمَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَيَقُولُونَ: يَا آدَمُ، أَنْتَ الَّذِي
خَلَقَكَ اللَّهُ بِيَدِهِ، وَأَسْكَنْكَ جَنَّتَهُ، وَأَسْجَدَ لَكَ مَلَائِكَتُهُ، اشْفَعْ لَنَا
إِلَى رَبِّنَا فَلْيَقْضِ بَيْنَنَا،

فَيَقُولُ: إِنِّي لَسْتُ هُنَاكُمْ، إِنِّي قَدْ أُخْرِجْتُ مِنَ الْجَنَّةِ بِخَطِيئَتِي،
وَأَنَّهُ لَا يُهْمُنِي الْيَوْمَ إِلَّا نَفْسِي، وَلَكِنْ ائْتُوا نُوحًا رَأْسَ النَّبِيِّينَ،
فَيَأْتُونَ نُوحًا، فَيَقُولُونَ: يَا نُوحُ، اشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّنَا فَلْيَقْضِ بَيْنَنَا،
فَيَقُولُ: إِنِّي لَسْتُ هُنَاكُمْ، إِنِّي دَعَوْتُ بِدَعْوَةٍ أَغْرَقْتَ أَهْلَ الْأَرْضِ،
وَأَنَّهُ لَا يُهْمُنِي الْيَوْمَ إِلَّا نَفْسِي، وَلَكِنْ ائْتُوا إِبْرَاهِيمَ خَلِيلَ اللَّهِ،
فَيَأْتُونَ إِبْرَاهِيمَ، فَيَقُولُونَ: يَا إِبْرَاهِيمُ، اشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّنَا، فَلْيَقْضِ
بَيْنَنَا،

فَيَقُولُ: إِنِّي لَسْتُ هُنَاكُمْ، إِنِّي كَذَبْتُ فِي الْإِسْلَامِ ثَلَاثَ
كَذَبَاتٍ - وَاللَّهِ إِنْ حَاوَلَ بِهِنَّ إِلَّا عَنْ دِينِ اللَّهِ: قَوْلُهُ: {إِنِّي
سَقِيمٌ} [الصافات: ٨٩]، وَقَوْلُهُ: {بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هَذَا فَاسْأَلُوهُمْ إِنْ كَانُوا
يَنْطِقُونَ} [الأنبياء: ٦٣]، وَقَوْلُهُ لِامْرَأَتِهِ حِينَ أَتَى عَلَى الْمَلِكِ: أُخْتِي -
وَأَنَّهُ لَا يُهْمُنِي الْيَوْمَ إِلَّا نَفْسِي، وَلَكِنْ ائْتُوا مُوسَى الَّذِي اصْطَفَاهُ
اللَّهُ بِرِسَالَتِهِ وَكَلَامِهِ،

Hemen Hz. Musa'nın yanına giderler ve derler ki: 'Ey Musa! Sen Allah'ın risâlet ve kelâm etmesi ile üstün kıldığsın! Bizlere Rabbimizin katında şefaâtçi ol, aramızdaki hükmü versin!'

Hz. Musa (as) şöyle cevaplar: 'Sizin yanına varmanız gereken kişi ben değilim! Ben, bana emredilmediği halde bir adam öldürdüm. Bugün ben kendi nefsimden başkasını düşünemiyorum. Sizler Ruhullah ve Kelimetullah olan İsa'ya gidin!'

Hz. İsa'nın (as) yanına gittiler ve şöyle dediler: 'Ey İsa! Bizlere Rabbimiz katında şefaâtçi ol, aramızdaki hükmü versin!'

Hz. İsa (as) şu yanıtı verdi: 'Sizin yanına varmanız gereken kişi ben değilim! Ben, Allah'ın yanında başka bir ilâh olarak edinildim. Bugün ben kendimden başkasını düşünemiyorum! Ne dersiniz, ağzı mühürlü, içinde eşyalar olan bir kabin, mühürünü açmadan içindikileri alabilir misiniz?'

'Hayır!' dediler.

'Muhammed (sas) peygamberlerin sonuncusudur. O, bugün gelmiş ve geçmiş tüm günahları affolunmuş bir halde gelmiştir ve O'nun gelmiş geçmiş tüm günahları bağışlanmıştır.'

Resûlullah (sas) anlatmaya devam etti: 'Ardından bana gelirler ve şöyle derler: "Ey Muhammed! Bizlere Rabbimiz katında şefaâtçi ol, aramızdaki hükmü versin."

Ben de şöyle cevaplanm: 'Benim buna yetkim vardır. Zira Allah (cc) bana, kendisinin dilediği ve razı olduğu kimselere şefaât etmem için izin vermiştir. Allah (cc) yarattıklarını ayırmak istediğinde bir münadi şöyle seslenecek:

'Ahmed ve ümmeti nerededir?' Bizler ilkleriz, sonuncularız. Bizler ümmetlerin sonuncusu, hesaba çekileceklerin ise ilkleriyiz. Diğer ümmetler bizim yolumuzu açacaklar. Bizler abdest âzâlanımız parlar bir şekilde ak yüzlerle yürüyeceğiz.

فَيَأْتُونَهُ، فَيَقُولُونَ: يَا مُوسَى، أَنْتَ الَّذِي اصْطَفَاكَ اللَّهُ بِرِسَالَتِهِ
وَكَلَّمَكَ، فَاشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّكَ، فَلْيَقْضِ بَيْنَنَا،

فَيَقُولُ: لَسْتُ هُنَاكُمْ إِنِّي قَتَلْتُ نَفْسًا بَغَيْرِ نَفْسٍ، وَإِنَّهُ لَا يُهْمُنِي
الْيَوْمَ إِلَّا نَفْسِي، وَلَكِنْ ااتُوا عِيسَى رُوحَ اللَّهِ وَكَلِمَتَهُ،

فَيَأْتُونَ عِيسَى فَيَقُولُونَ: اشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّكَ، فَلْيَقْضِ بَيْنَنَا.

فَيَقُولُ: إِنِّي لَسْتُ هُنَاكُمْ، إِنِّي اتَّخَذْتُ إِلَهًا مِنْ دُونِ اللَّهِ، وَإِنَّهُ
لَا يُهْمُنِي الْيَوْمَ إِلَّا نَفْسِي، وَلَكِنْ أَرَأَيْتُمْ لَوْ كَانَ مَتَاعٌ فِي وَعَاءٍ مَخْتُومٍ
عَلَيْهِ، أَكَانَ يُقَدَّرُ عَلَى مَا فِي جَوْفِهِ حَتَّى يُفْضَ الْخَاتَمُ؟

قَالَ: فَيَقُولُونَ: لَا،

قَالَ: فَيَقُولُ إِنَّ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَاتَمُ النَّبِيِّينَ، وَقَدْ
حَضَرَ الْيَوْمَ وَقَدْ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ»

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « فَيَأْتُونِي فَيَقُولُونَ: يَا
مُحَمَّدُ، اشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّكَ، فَلْيَقْضِ بَيْنَنَا،

فَأَقُولُ: أَنَا لَهَا، حَتَّى يَأْذَنَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ، لِمَنْ شَاءَ وَيَرْضَى، فَإِذَا
أَرَادَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَنْ يَصْذَعَ بَيْنَ خَلْقِهِ نَادَى مُنَادٍ:

أَيْنَ أَحْمَدُ وَأُمَّتُهُ؟ فَتَحْنُ الْآخِرُونَ الْأَوَّلُونَ، نَحْنُ آخِرُ الْأُمَمِ، وَأَوَّلُ
مَنْ يُحَاسَبُ، فَتَفْرُجُ لَنَا الْأُمَمُ عَنْ طَرِيقِنَا، فَنَمْضِي غُرًّا مُحَجَّلِينَ مِنْ
أَثَرِ الطُّهُورِ،

Diğer ümmetler hakkımızda: ‘Bu ümmetin neredeyse tamamı enbiya olacak!’ diyecekler. Ardından cennetin kapısına geleceğim. Kapının tokmağını tutacağım ve kapıyı çalacağım.

‘Sen kimsin?’ denilecek.

‘Ben Muhammed’im!’ diyeceğim. Kapı bana açılacak. Rabbinin kürsisine -ya da seririne (Hammad burada şüphe etti)- varacağım ve secdeye kapanacağım. Benden önce kimsenin hamd etmediği ve benden sonra da kimsenin hamd etmeyeceği hamdler ile O’na (cc) hamd edeceğim.

Denilecek ki: ‘Ey Muhammed! Başını kaldır! İşte, istediğin verilecek! Söyle, sözün duyulacak! Şefaet et, şefaatin kabul edilecek!’

Ben de başımı kaldıracığım ve diyeceğim ki: ‘Ey Rabbim! Ümmetim, ümmetim!...’

Buyuracak ki: ‘Kalbinde zerre miktarı şundan bulunanların -Hammad burayı ezberlememişti.- çıkart!’ Sonra ben tekrar dönüp secde edeceğim ve sözlerimi tekrar edeceğim.

Denilecek ki: ‘Başını kaldır! İşte, istediğin verilecek! Söyle, sözün duyulacak! Şefaet et, şefaatin kabul edilecek!’

Ben de diyeceğim ki: ‘Ey Rabbim! Ümmetim, ümmetim!’

Buyuracak ki: ‘Kalbinde zerre miktarı şundan bulunanların -ilkinden başka- çıkart!’ Sonra ben tekrar dönüp secde edeceğim ve sözlerimi tekrar edeceğim.

Denilecek ki: ‘Başını kaldır! İşte, istediğin verilecek! Söyle, sözün duyulacak! Şefaet et, şefaatin kabul edilecek!’

Ben de diyeceğim ki: ‘Ey Rabbim! Ümmetim, ümmetim!’

Buyuracak ki: ‘Kalbinde zerre miktarı şundan bulunanların -diğerlerinden başka- çıkart!’^[101] diye buyurdu.”

فَتَقُولُ الْأُمَمُ: كَادَتْ هَذِهِ الْأُمَّةُ أَنْ تَكُونَ أَنْبِيَاءَ كُلِّهَا، فَآتِي بَابَ
الْجَنَّةِ، فَأَخْذُ بِحَلْقَةِ الْبَابِ، فَأَقْرَعُ الْبَابَ،

فَيَقَالُ: مَنْ أَنْتَ؟

فَأَقُولُ: أَنَا مُحَمَّدٌ، فَيُفْتَحُ لِي، فَآتِي رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ عَلَى كُرْسِيِّهِ -
أَوْ سَرِيرِهِ شَكَّ حَمَّادٌ - فَأَخِرُّ لَهُ سَاجِدًا، فَأَحْمَدُهُ بِمَحَامِدَ لَمْ يَحْمَدْهُ
بِهَا أَحَدٌ كَانَ قَبْلِي، وَلَيْسَ يَحْمَدُهُ بِهَا أَحَدٌ بَعْدِي،

فَيَقَالُ: يَا مُحَمَّدُ ارْفَعْ رَأْسَكَ، وَسَلِّ تُعْطَهُ، وَقُلْ تُسْمِعْ، وَاشْفَعْ
تُشَفَّعَ،

فَأَرْفَعُ رَأْسِي فَأَقُولُ: أَيُّ رَبِّ، أُمَّتِي أُمَّتِي،

فَيَقُولُ: أَخْرِجْ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ كَذَا وَكَذَا - لَمْ يَحْفَظْ
حَمَّادٌ -، ثُمَّ أَعُودُ فَأَسْجُدُ فَأَقُولُ: مَا قُلْتُ،

فَيَقَالُ: ارْفَعْ رَأْسَكَ، وَقُلْ تُسْمِعْ، وَسَلِّ تُعْطَهُ، وَاشْفَعْ تُشَفَّعَ،

فَأَقُولُ: أَيُّ رَبِّ أُمَّتِي، أُمَّتِي، فَيَقُولُ: أَخْرِجْ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ
مِثْقَالُ كَذَا وَكَذَا، دُونَ الْأَوَّلِ، ثُمَّ أَعُودُ، فَأَسْجُدُ، فَأَقُولُ مِثْلَ ذَلِكَ،

فَيَقَالُ لِي: ارْفَعْ رَأْسَكَ، وَقُلْ تُسْمِعْ، وَسَلِّ تُعْطَهُ، وَاشْفَعْ تُشَفَّعَ،

فَأَقُولُ: أَيُّ رَبِّ أُمَّتِي، أُمَّتِي؟

فَقَالَ: أَخْرِجْ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ كَذَا وَكَذَا، دُونَ ذَلِكَ ^[١٠١]».

Hız. Fâtıma'nın (r.anhâ) Evliliği

- Enes b. Mâlik'ten (ra) rivayetle:

Hız. Ebû Bekir (ra), Peygamber'e (sas) kızı Fâtıma ile evlenme talebinde bulundu.

Ancak Peygamber (sas) ona: “Ey Ebû Bekir! Bu konu ile ilgili bir hüküm inmedi.” buyurdu.

Sonra Hız. Ömer, Kureyş'ten bazı kimselerle beraber aynı teklifte bulundu. Ancak Resûlullah (sas) ona da aynı cevabı verdi.

Bunların üzerine Hız. Ali'ye: “Eğer sen Hız. Peygamber'e (sas) gidip Hız. Fâtıma ile evliliği talep edersen belki seni onunla evlendirir.” denildi. Hız. Ali: “Nasıl olur ki Kureyş'in ileri gelenleri ona talip oldu da kabul edilmedi?” diye cevapladı. Daha sonra Peygamber'e (sas) gitti ve Hız. Fâtıma ile evlenme talebinde bulundu.

Resûlullah (sas) buyurdu ki: “Rabbim bana bunu emretti.”

Enes (ra) anlatmaya devam etti: Bunun ardından Peygamber (sas) günler sonra beni yanına çağırdı: “Ey Enes! Git ve Ebû Bekir es-Sıddık'ı, Ömer b. el-Hattâb'ı, Osman b. Affân'ı, Abdurrahmân b. Avf'ı, Sa'd b. Ebû Vakkâs'ı, Talha'yı, ez-Zübeyr'i ve ensârdan birkaç kişiyi çağır.” buyurdu.

Hepsini çağırdım. Hepsi toplandığında Resûlullah onları meclise oturttu. Hız. Ali, Resûlullah'ın bir isteğini yerine getirmekle meşgul olduğundan orada değildi.

٤٩٤

خُطْبَتُهُ فِي زَوَاجِ السَّيِّدَةِ فَاطِمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا

• عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ:

خَطَبَ أَبُو بَكْرٍ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ابْنَتَهُ فَاطِمَةَ فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا أَبَا بَكْرٍ لَمْ يَنْزِلِ الْقَضَاءُ» ثُمَّ خَطَبَهَا عُمَرُ مَعَ عِدَّةٍ مِنْ قُرَيْشٍ كُلُّهُمْ يَقُولُ لَهُ مِثْلَ قَوْلِهِ لِأَبِي بَكْرٍ،

فَقِيلَ لِعَلِيِّ: لَوْ خَطَبْتَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاطِمَةَ عَسَى أَنْ يُزَوِّجَكَهَا. قَالَ: وَكَيْفَ وَخَطَبَهَا أَشْرَافُ قُرَيْشٍ فَلَمْ يُزَوِّجَهَا؟ فَخَطَبَهَا

فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «فَقَدْ أَمَرَنِي رَبِّي بِذَلِكَ».

قَالَ أَنَسٌ: ثُمَّ دَعَانِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَ أَيَّامٍ فَقَالَ لِي: «يَا أَنَسُ اخْرُجْ وَادْعُ لِي أَبَا بَكْرٍ الصَّدِيقَ، وَعُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ، وَعُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ، وَعَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ، وَسَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ، وَطَلْحَةَ، وَالزُّبَيْرَ، وَبِعِدَّةٍ مِنَ الْأَنْصَارِ».

قَالَ: فَدَعَوْتُهُمْ، فَلَمَّا اجْتَمَعُوا عِنْدَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَخَذُوا مَجَالِسَهُمْ، وَكَانَ عَلِيٌّ غَائِبًا فِي حَاجَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ،

Sonra Resûlullah (sas) şöyle buyurdu: “Hamd Allah’adır. Verdiği nimetlerle övülmeye lâyık olan O’dur. Kuvvet ve kudretinden dolayı kendisine ibadet edilen O’dur. Mülk ve saltanatından dolayı kendisine itaat edilen O’dur. Azabından ve kudretinden korkulan O’dur. Yerde ve göklerde hükmünü yürüten O’dur. Kudretiyle mahlûkatı yaratan, hikmetiyle onları seçkin kılan ve onları dini ile izzet sahibi yapan, peygamberi Muhammed (sas) ile onları ikramlandırıran O’dur.

Allah Tebâreke ve Teâlâ, ismi ve azâmeti ile karşılıklı hı-sımlığı nesepleri birleştirilmeye sebep ve yerine getirilmesi gereken bir emir kıldı. Böylece akrabalık bağlarını tesis etmek ile insanları birbirine bağladı. Allah Azze ve Celle buyurur ki: ‘**Sudan bir beşer yaratıp da onu nesep ve sıhriyet (kan ve evlilik bağından doğan) yakınlığa dönüştüren O’dur. Rabbinin gücü her şeye yeter.**’ [Furkan, 25/54]

Allah’ın her bir emri bir hükme [kazaya] bağlıdır, her hüküm [kaza] da bir kader içinde meydana gelir. Her hükmün [kazanın] bir kaderi vardır. Her kaderin de bir müddeti [eceli] vardır. Her müddetin [ecelin] de kitapta [Kitab-ı Mübîn’de] yeri vardır [yazılmıştır]. ‘**Allah ne dilerse (onu yapar. Bazısını) imha eder (vücuda getirmez, bazısını da) vücuda getirir. Ümmü’l-Kitab onun nezdindedir.**’ [Ra’d, 13/39]

Allah (cc) bana Fâtıma bt. Hatice’yi, Ali b. Ebû Tâlib ile evlendirmemi emretti. Şahit olun ki ben, dört yüz miskâl gümüş mehir karşılığında şayet Ali b. Ebû Tâlib de razı ise Fâtıma’yı ona nikâhladım.”

Sonra bir tabak ham hurma getirtti ve önümüze koydu. “Yiyin!” buyurdu. Bizler de yemeye başladık. Bu sırada Hz. Ali, Resûlullah’ın (sas) yanına geldi.

Resûlullah (sas) ona tebessüm etti ve şöyle dedi: “Allah bana, Fâtıma’yı eğer sen de razıysan dört yüz miskâl gümüş mehir ile seninle evlendirmemi emretti.”

فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْحَمْدُ لِلَّهِ الْمَحْمُودِ بِنِعْمَتِهِ،
الْمَعْبُودِ بِقُدْرَتِهِ، الْمُطَاعِ بِسُلْطَانِهِ، الْمَرْهُوبِ مِنْ عَذَابِهِ وَسَطَوْتِهِ،
النَّافِذِ أَمْرِهِ فِي سَمَائِهِ وَأَرْضِهِ الَّذِي خَلَقَ الْخَلْقَ بِقُدْرَتِهِ وَمَيَّزَهُمْ
بِأَحْكَامِهِ وَأَعَزَّهُمْ بِدِينِهِ وَأَكْرَمَهُمْ بِنَبِيِّهِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى اسْمُهُ وَعَظُمَتُهُ جَعَلَ الْمُصَاهِرَةَ سَبَبًا لَاحِقًا
وَأَمْرًا مُفْتَرَضًا، أَوْشَجَ بِهِ الْأَرْحَامَ وَالزَّمَةَ لِلْإِنْسَانِ فَقَالَ عَزَّ مِنْ قَائِلٍ:
{وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَصِهْرًا وَكَانَ رَبُّكَ
قَدِيرًا} [الفرقان: ٥٤]

فَأَمَرَ اللَّهُ تَعَالَى يَجْرِي إِلَى قَضَائِهِ وَقَضَاؤُهُ يَجْرِي إِلَى قَدَرِهِ، وَلِكُلِّ
قَضَاءٍ قَدَرٌ، وَلِكُلِّ قَدَرٍ أَجَلٌ، وَلِكُلِّ أَجَلٍ كِتَابٌ، {يَمْحُو اللَّهُ مَا يَشَاءُ
وَيُثَبِّتُ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ} [الرعد: ٣٩]،

ثُمَّ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَمَرَنِي أَنْ أُزَوِّجَ فَاطِمَةَ بِنْتَ خَدِيجَةَ مِنْ عَلِيِّ
بْنِ أَبِي طَالِبٍ، فَاشْهَدُوا أَنِّي قَدْ زَوَّجْتُهُ عَلَى أَرْبَعِمِائَةٍ مِثْقَالِ فِضَّةٍ إِنْ
رَضِيَ بِذَلِكَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ»

ثُمَّ دَعَا بِطَبَقٍ مِنْ بُسْرِ فَوَضَعَهُ بَيْنَ أَيْدِينَا ثُمَّ قَالَ «انْهَبُوا» فَنَهَبْنَا
فَبَيْنَا نَحْنُ نَنْهَبُ إِذْ دَخَلَ عَلِيٌّ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

فَتَبَسَّمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي وَجْهِهِ ثُمَّ قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ
أَمَرَنِي أَنْ أُزَوِّجَكَ فَاطِمَةَ عَلَى أَرْبَعِمِائَةٍ مِثْقَالِ فِضَّةٍ إِنْ رَضِيتَ بِذَلِكَ»،

Hiz. Ali: "Ben buna razıyım Yâ Resûlullah." dedi. Resûlullah (sas) Hiz. Fâtıma ve Hiz. Ali hakkında şöyle buyurdu:

"Allah sizin (kaplerinizdeki) dağınkılgı toplasın! Ecdadınızı mutlu kılsın! Sizi mübârek kılsın! İkinizden güzel, temiz ve pek çok nesil çıkarsın!"

Enes dedi ki: "Allah'a yemin olsun ki Allah o ikisinden pek çok temiz, güzel nesiller çıkardı."^[102]

495

Ümmet-i Muhammed'in Farklılığı

• Abdullah'tan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) sırtını deri bir kubbeye dayamıştı. Bizlere şöyle buyurdu:

"İyi bilin ki Müslüman kimseden başka kimse cennete giremez! Allah'ım, tebliğ ettim mi? Allah'ım, şahit ol! Cennet ehlinin dörtte birinin siz olmasını ister miydiniz?"

"Evet, Yâ Resûlullah!" dedik.

"Cennet ehlinin üçte birinin siz olmasını ister miydiniz?" buyurdu.

"Evet, Yâ Resûlullah!" dedik.

"Ben, cennet ehlinin yansının siz olmasını isterim. Sizler başka ümmetlerin içinde ancak beyaz öküzün cildindeki kara kıl kadar ya da kara öküzün cildindeki beyaz kıl gibisiniz." buyurdu.^[103]

¹⁰²Ali el-Kârî, *Mirkâtü'l-Mefâtih*, IX, 3945 (6104); Taberî, *er-Riyadu'n-Nadra*, III, 145.

¹⁰³Müslim, *İmân*, 221.

فَقَالَ: قَدْ رَضِيتُ بِذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ
 قَالَ أَنَسٌ: فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
 « جَمَعَ اللَّهُ شَمْلَكُمْ وَأَسْعَدَ جَدَّكُمْ وَبَارَكَ عَلَيْكُمْ وَأَخْرَجَ
 مِنْكُمْ كَثِيرًا طَيِّبًا »
 قَالَ أَنَسٌ: فَوَ اللَّهُ لَقَدْ أَخْرَجَ مِنْهُمَا كَثِيرًا طَيِّبًا^[١٠٢] .

٤٩٥

تَمِيزُ الْأُمَّةِ الْمُحَمَّدِيَّةِ

• عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ:
 خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَسْنَدَ ظَهْرَهُ إِلَى قُبَّةِ
 آدَمَ، فَقَالَ:
 «أَلَا لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ إِلَّا نَفْسٌ مُسْلِمَةٌ، اللَّهُمَّ هَلْ بَلَّغْتُ؟ اللَّهُمَّ
 اشْهَدْ، أَتُحِبُّونَ أَنْكُمْ رُبْعَ أَهْلِ الْجَنَّةِ؟»
 فَقُلْنَا: نَعَمْ، يَا رَسُولَ اللَّهِ،
 فَقَالَ: «أَتُحِبُّونَ أَنْ تَكُونُوا ثُلُثَ أَهْلِ الْجَنَّةِ؟»
 قَالُوا: نَعَمْ، يَا رَسُولَ اللَّهِ
 قَالَ: «إِنِّي لَأَرْجُو أَنْ تَكُونُوا أَهْلَ الْجَنَّةِ، مَا أَنْتُمْ فِي سِوَاكُمْ
 مِنَ الْأُمَمِ إِلَّا كَالشَّعْرَةِ السَّوْدَاءِ فِي الثَّوْرِ الْأَبْيَضِ، أَوْ كَالشَّعْرَةِ الْبَيْضَاءِ
 فِي الثَّوْرِ الْأَسْوَدِ^[١٠٣]» .

١٠٢ مرقاة المفاتيح شرح
 مشكاة المصابيح،
 علي بن (سلطان)
 الملا الهروي القاري،
 كِتَابُ الْمَنَاقِبِ
 وَالْفَضَائِلِ، بَابُ
 مَنَاقِبِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي
 طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ
 عَنْهُ، ج ٩ ص ٣٩٤،
 رقم ٦١٠٤. الرياض
 النضرة في مناقب
 العشرة، محب
 الدين الطبري، الباب
 الرابع: في مناقب
 أمير المؤمنين علي
 بن أبي طالب،
 الفصل السادس:
 في خصائصه، ج ٣
 ص ١٤٥.

١٠٣ صحيح مسلم، ١ -
 كِتَابُ الْإِيمَانِ، ٩٥ -
 بَابُ كَوْنِ هَذِهِ الْأُمَّةِ
 نِصْفَ أَهْلِ الْجَنَّةِ،
 ج ١ ص ٢٠١، رقم
 ٢٢١.

İnleyen Kütük

- Enes b. Mâlik'ten (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) cuma günü ayakta, sırtını mesciddeki kütüğe yaslar ve insanlara hutbe verirdi.

Bir gün Rûmî birisi geldi, Resûlullah'a (sas): "Sana oturabileceğin ancak ayakta imiş gibi olacağın bir şey yapayım." dedi.

Sonra Resûlullah'a (sas) iki basamaklı bir minber yaptı. Üçüncü basamağa da oturuluyordu. Peygamber (sas) bu minbere oturduğunda kütük, öküzün böğürmesi gibi böğürmeye başladı. O kadar ki mescid bile Resûlullah'tan ayrılma hüznü sebebiyle onun inlemelerinden sarsıldı. Kütüğün sesi dinmiyordu. Resûlullah (sas) ona dokununca sustu. Buyurdu ki:

"Muhammed'in nefsi elinde olana (Allah'a) yemin olsun ki eğer ona dokunmasaydım kıyamet gününe dek Resûlullah'a hüznü ile böyle inlemeye devam edecekti."^[104]

Sonra Resûlullah (sas) emretti ve gömüldü.

٤٩٦

أَنِينُ الْجَذَعِ

• عن أنس بن مالك رضي الله عنه:

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُومُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَيُسْنِدُ ظَهْرَهُ إِلَى جَذَعٍ فِي الْمَسْجِدِ فَيَخْطُبُ النَّاسَ،

فَجَاءَهُ رُومِيٌّ، فَقَالَ: أَلَا أَصْنَعُ لَكَ شَيْئًا تَقْعُدُ عَلَيْهِ وَكَأَنَّكَ قَائِمٌ؟

فَصَنَعَ لَهُ مِنْبَرًا لَهُ دَرَجَتَانِ، وَيَقْعُدُ عَلَى الثَّالِثَةِ، فَلَمَّا قَعَدَ نَبِيُّ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى ذَلِكَ الْمِنْبَرِ، خَارَ الْجَذَعُ كَخَوَارِ الثَّوَرِ

حَتَّى ارْتَجَّ الْمَسْجِدُ حُزْنًا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَنَزَلَ

إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْمِنْبَرِ، فَالْتَزَمَهُ وَهُوَ يَخُورُ،

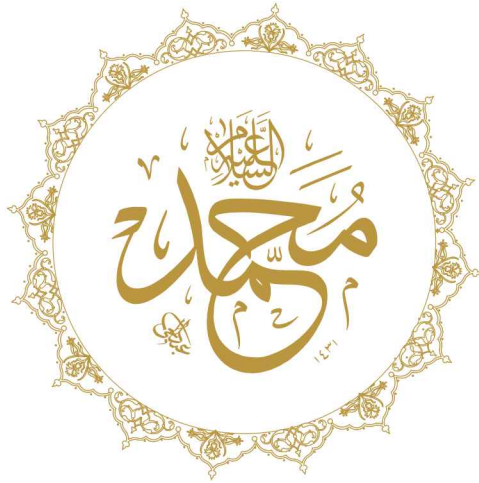
فَلَمَّا التَزَمَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، سَكَنَ، ثُمَّ قَالَ:

«أَمَّا وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَوْ لَمْ أَلْتَزِمَهُ، لَمَا زَالَ هَكَذَا إِلَى

يَوْمِ الْقِيَامَةِ حُزْنًا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ»،

فَأَمَرَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَدُفِنَ [١٠٤].

﴿ الفصل السابع ﴾

الساعة و الآخرة

﴿ Yedinci Bölüm ﴾

Kıyamet ve Ahiret

Ölüm ve Kabir

• Ebû Sa'îd'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) mescide girdi, bazı kimselerin güldüğünü görünce buyurdu ki:

“Eğer ağız tadını kaçıranı anmayı çoğaltsaydınız sizleri şu an gördüğüm bu halden alıkoyardı. Ağızların tadını kaçıran ölümü anmayı çoğaltın! Ümitleri kıran ölümü çok düşünün çünkü kabir her gün şu sözleri mutlaka tekrarlar: ‘Ben gurbet ve aynlık eviyim. Ben yalnızlık eviyim. Ben toprak eviyim. Ben kurt ve böcek eviyim.’

Mümin kulun cenazesi gömülünce kabir ona: ‘Hoş geldin, sefalar getirdin. Üzerimde yürüyenlerin arasında en çok sevdiğim sendin. Bugün benim himayemdesin. Bugün bana döndün. Sana yapacağım iyilikleri göreceksin’ der ve Allah kabri ona gözünün alabildiği yere kadar genişletir ve kabrine cennetten bir kapı açılır.

Fâcir veya kâfir bir kul defnedilince de kabir ona: ‘Sana burada ne hoşluk var ne de rahatlık. Üzerimde yürüyenlerin arasında en sevmediğim sensin. Bugün benim sorumluluğumdasın. Bugün bana döndün. Sana yapacaklarımı göreceksin.’ der, hemen üzeri daralmaya başlar. Kabir o kadar daralır ki kaburga kemikleri birbirine girer.”

Resûlullah (sas) bunu söylerken parmaklarını birbirine geçirdi ve anlatmaya devam etti:

“Ona azap etmek için yetmiş ejderha (büyük yılan) gönderilir. Eğer onun bir tanesi dünyada olsa nefesinden çıkan zehrin etkisinden yeryüzünde hiçbir şey bitmezdi. İşte o yılanlar kıyamet gününde hesaba çekilinceye kadar ona azap edecekler.”

٤٩٧

المَوْتُ وَالْقَبْرُ

• عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، قَالَ:

دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُصَلَّاهُ فَرَأَى نَاسًا كَانَهُمْ يَكْتَشِرُونَ قَالَ:

«أَمَا إِنَّكُمْ لَوِ أَكْثَرْتُمْ ذِكْرَ هَازِمِ اللَّذَاتِ لَشَعَلَكُمْ عَمَّا أَرَى، فَأَكْثَرُوا مِنْ ذِكْرِ هَازِمِ اللَّذَاتِ الْمَوْتِ، فَإِنَّهُ لَمْ يَأْتِ عَلَى الْقَبْرِ يَوْمٌ إِلَّا تَكَلَّمَ فِيهِ فَيَقُولُ: أَنَا بَيْتُ الْعُرْبَةِ وَأَنَا بَيْتُ الْوَحْدَةِ، وَأَنَا بَيْتُ التُّرَابِ، وَأَنَا بَيْتُ الدُّودِ، فَإِذَا دُفِنَ الْعَبْدُ الْمُؤْمِنُ قَالَ لَهُ الْقَبْرُ: مَرْحَبًا وَأَهْلًا أَمَا إِنْ كُنْتَ لَأَحَبَّ مَنْ يَمْشِي عَلَى ظَهْرِي إِلَيَّ، فَإِذْ وَلَّيْتُكَ الْيَوْمَ وَصِرْتَ إِلَيَّ فَسَتَرَى صَنِيعِي بِكَ» قَالَ: «فَيَتَسَبَّحُ لَهُ مَدَّ بَصَرِهِ وَيُفْتَحُ لَهُ بَابٌ إِلَى الْجَنَّةِ.

وَإِذَا دُفِنَ الْعَبْدُ الْفَاجِرُ أَوِ الْكَافِرُ قَالَ لَهُ الْقَبْرُ: لَا مَرْحَبًا وَلَا أَهْلًا أَمَا إِنْ كُنْتَ لَأَبْغَضَ مَنْ يَمْشِي عَلَى ظَهْرِي إِلَيَّ، فَإِذْ وَلَّيْتُكَ الْيَوْمَ وَصِرْتَ إِلَيَّ فَسَتَرَى صَنِيعِي بِكَ» قَالَ: «فَيَلْتَمِسُ عَلَيْهِ حَتَّى تَلْتَقِيَ عَلَيْهِ وَتَخْتَلِفَ أَضْلَاعُهُ»،

قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: بِأَصَابِعِهِ، فَأَدْخَلَ بَعْضُهَا فِي جَوْفِ بَعْضٍ قَالَ:

«وَيُقَيِّضُ اللَّهُ لَهُ سَبْعِينَ تَنِيْنًا لَوْ أَنَّ وَاحِدًا مِنْهَا نَفَخَ فِي الْأَرْضِ مَا أَنْبَتَتْ شَيْئًا مَا بَقِيَتْ الدُّنْيَا فَيَنْهَشُنَّهُ وَيَخْدِشُنَّهُ حَتَّى يُفْضَى بِهِ إِلَى الْحِسَابِ»

Resûlullah (sas) sözlerinin sonunda şöyle buyurdu:

“Kabir ya cennet bahçelerinden bir bahçedir veya cehennem çukurlarından bir çukurdur.”^[1]

498

Ölüm Anında Dünya ve Âdemoğlu’nun Misali

- Übey b. Ka’b’dan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Sizlere ölüm zamanında Ademoğlu ile dünyanın halini anlatayım. Bu hal şunun gibidir:

Üç yakın arkadaşı olan bir adam ölüm döşeğinde iken bu arkadaşlarından birini yanına çağırır, der ki: ‘Sen benim için bir dosttun. Ben de sana kıymet verirdim. Gördüğün gibi artık benim için Allah’ın emri geldi. Bana verebileceğin ne var?’

Dostu der ki: ‘Ne mi verebilirim? Bu Allah’ın emridir ve bu konuda ben ancak mağlup olurum. Sıkıntılarını gideremem, kederini dindiremem. Gidişini erteleyemem. Ancak işte karşıdayım. Sana fayda verecek olan, yanında azık olarak götürebileceğini benden al!’

Sonra adam ikinci dostunu çağırır. Ona da der ki: ‘Sen benim dostumdun. Üçünüz içinde en değer verdiğimdin. Ancak gördüğün gibi artık benim için Allah’ın emri geldi. Bana verebileceğin ne var?’

‘Ne mi var? Bu Allah’ın emridir ve bu beni aşar. Senin sıkıntılarını gideremem, kederini dindiremem, gidişini erteleyemem. Ancak hastalığında sana bakanım, öldüğünde de yıkandığından emin olurum, kefenini sağlarım, bedenini ve avret mahallerini örterim.’

1 Tirmizî, Sıfatü’l-Kıyamet, 2460.

قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«إِنَّمَا الْقَبْرُ رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ أَوْ حُفْرَةٌ مِنْ حُفْرِ النَّارِ»^[١].

٤٩٨

مَثَلُ الدُّنْيَا وَابْنِ آدَمَ عِنْدَ الْمَوْتِ

• عَنْ أَبِي بِنِ كَعْبٍ:

عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

«إِنِّي ضَرَبْتُ لِلدُّنْيَا مَثَلًا لِابْنِ آدَمَ عِنْدَ الْمَوْتِ، مَثَلُهُ مَثَلُ رَجُلٍ لَهُ ثَلَاثَةُ أَخِلَاءَ،

فَلَمَّا حَضَرَهُ الْمَوْتُ قَالَ لِأَحَدِهِمْ: إِنَّكَ كُنْتَ لِي خِلًا، وَكُنْتُ لِي مُكْرِمًا مُؤَثِّرًا، وَقَدْ حَضَرَنِي مِنْ أَمْرِ اللَّهِ مَا تَرَى، فَمَاذَا عِنْدَكَ؟
فَيَقُولُ خَلِيلُهُ ذَلِكَ: وَمَاذَا عِنْدِي وَهَذَا أَمْرُ اللَّهِ تَعَالَى قَدْ غَلَبَنِي عَلَيْكَ؟ وَلَا أَسْتَطِيعُ أَنْ أَنْفَسَ كُرْبَتَكَ، وَلَا أُفَرِّجَ غَمَّكَ، وَلَا أُؤَخِّرَ سَعْيَكَ، وَلَكِنْ هَا أَنَا ذَا بَيْنَ يَدَيْكَ، فَخُذْ مِنِّي زَادًا تَذْهَبُ بِهِ مَعَكَ فَإِنَّهُ يَنْفَعُكَ.

قَالَ: ثُمَّ دَعَا الثَّانِي فَقَالَ: إِنَّكَ كُنْتَ لِي خَلِيلًا، وَكُنْتُ آثَرَ الثَّلَاثَةِ عِنْدِي، وَقَدْ نَزَلَ بِي مِنْ أَمْرِ اللَّهِ مَا تَرَى، فَمَاذَا عِنْدَكَ؟
قَالَ: يَقُولُ: وَمَاذَا عِنْدِي؟ وَهَذَا أَمْرُ اللَّهِ قَدْ غَلَبَنِي، وَلَا أَسْتَطِيعُ أَنْ أَنْفَسَ كُرْبَتَكَ، وَلَا أُفَرِّجَ غَمَّكَ، وَلَا أُؤَخِّرَ سَعْيَكَ، وَلَكِنْ سَأَقُومُ عَلَيْكَ فِي مَرَضِكَ، فَإِذَا مِتَّ أَتَقَنَّتْ غُسْلُكَ، وَجَوَّدْتُ كِسْوَتَكَ، وَسَتَرْتُ جَسَدَكَ وَعَوَرَتَكَ

Ardından adam üçüncü dostunu çağırdı ve ona da şöyle dedi: ‘Gördüğün gibi artık Allah’ın emri benim için gelip çat-tı. Benim için üçünüz içinde en az değer verdiğim sendin. Seni zayi ettim ve sana çok cimrilik ediyordum. Sen benim için ne yapabilirsin?’

‘Ben senin dünyada da ahirette de yakının ve müttefiğim. Sen girdiğinde seninle beraber kabrine gireceğim. Sen kabrin-den çıktığında seninle beraber çıkacağım ve senden asla ayrılmayacağım.’

Peygamber (sas) buyurdu ki:

“İşte bunlar onun malı, ailesi ve amelidir. Ona benden azı-ğımı al diyen mahdır, ikincisi ailesi ve üçüncüsü de amelidir.”^[2]

499

Nefis Muhasebesi ve Ahiret İçin Azık Edinme

- Şeddâd b. Evs’ten (ra) rivayetle:

Peygamber (sas) buyurdu ki:

“Akıllı kişi kendini hesaba çeken ve ölümden sonrası için amel edendir. Aciz kişi; nefsinin hevâlarına tâbi olan ve Allah’tan temennilerde bulunup durandır.”

Bu hasen bir hadistir. Hadisin metninde geçen “Nefsini aşılamak”ın anlamı şöyledir: Nefsini aşağı gören kimse kıya-met gününde hesaba çekilmeden önce dünyada nefsinin hesaba çeker.

- Ömer b. el-Hattâb’dan (ra) rivayet edilir, dedi ki:

“Hesaba çekilmeden önce siz kendinizi hesaba çekin, bü-yük gün için süslenin! Kıyamet günü hesap ancak nefsinin dün-yada hesaba çekenler için hafif olacaktır.”

2 Râmezhürmizî, *Emsâlu'l-Ha-dis*, s. 110; et-Tartûşî, *Sirâ-cü'l-Mülûk*, s. 27

قَالَ: ثُمَّ دَعَا الثَّالِثَ فَقَالَ: نَزَلَ بِي مِنْ أَمْرِ اللَّهِ مَا تَرَى، وَكُنْتُ أَهْوَنَ الثَّلَاثَةِ عَلَيَّ، وَكُنْتُ لَكَ مُضَيِّعًا، وَفِيكَ زَاهِدًا، فَمَاذَا عِنْدَكَ؟
قَالَ: عِنْدِي أَنِّي قَرِينُكَ وَحَلِيفُكَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، أَدْخُلُ مَعَكَ قَبْرَكَ حِينَ تَدْخُلُهُ، وَأَخْرُجُ مِنْهُ حِينَ تَخْرُجُ مِنْهُ، وَلَا أَفَارِقُكَ أَبَدًا».

فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«هَذَا مَالُهُ، وَأَهْلُهُ، وَعَمَلُهُ، أَمَّا الْأَوَّلُ الَّذِي قَالَ: خُذْ مِنِّي زَادًا فَمَالُهُ، وَالثَّانِي أَهْلُهُ، وَالثَّالِثُ عَمَلُهُ»^[٢].

٤٩٩

خُطْبَتُهُ فِي مُحَاسَبَةِ النَّفْسِ وَالتَّزَوُّدِ لِلْآخِرَةِ

• عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ:

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ:

«الْكَيْسُ مَنْ دَانَ نَفْسُهُ وَعَمِلَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ، وَالْعَاجِزُ مَنْ أَتْبَعَ نَفْسَهُ هَوَاهَا وَتَمَتَّى عَلَى اللَّهِ»

هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَمَعْنَى قَوْلِهِ: مَنْ دَانَ نَفْسُهُ يَقُولُ حَاسَبَ نَفْسَهُ فِي الدُّنْيَا قَبْلَ أَنْ يُحَاسَبَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

• وَيُرَوَّى عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، قَالَ:

«حَاسِبُوا أَنْفُسَكُمْ قَبْلَ أَنْ تُحَاسَبُوا، وَتَزَيِّنُوا لِلْعَرْضِ الْأَكْبَرِ، وَإِنَّمَا يَخِيفُ الْحِسَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى مَنْ حَاسَبَ نَفْسَهُ فِي الدُّنْيَا».

أمثال الحديث،
الرامهرمزي، باب
الْكِنَايَةِ، ص ١١٠.
سراج الملوك،
الطرطوشي، الباب
الأول: في مواعظ
الملوك، ص ٢٧.

- Meymûn b. Mihrân'dan rivayetle, dedi ki:

“Kul, ortağının kendisini yediği ve giydiğine dair hesaba çekmesi gibi kendini hesaba çekmedikçe takva ehlinden olmaz.”^[3]

500

Niyetiniz Ahiret Olsun

- Ebû Sa'îd el-Hudrî'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Allah'ın gazabına sebep olarak insanları memnun etmen, Allah'ın rızıklan sebebiyle insanları övmen, Allah'ın vermediklerinden dolayı insanları yermen yakînin (ahirete olan iman) zayıflığındandır. Muhakkak ki hırs sahibinin elde etme arzusu, Allah'ın takdir ettiği rızık önüne geçemez. Kötü kimsenin kötülüğü de onu Allah'ın rızıkından menetmez. Allah hükmü ve celaliyle huzur ve mutluluğu nza ve yakînde (ahirete olan imanda) kıldı. Keder ve hüznü de şüphe ve öfkede kıldı.”^[4]

501

Allah Katında Bulunanlara Rağbet

- Sehl b. Sa'd es-Sâ'ide'den (ra) rivayetle:

Resûlullah'a (sas) bir adam geldi ve şöyle dedi: “Yâ Resûlullah! Bana, edâ ettiğim zaman Allah'ın ve insanların beni sevecekleri bir amel söyle.”

Resûlullah (sas) şöyle buyurdu:

“Dünyadan yüz çevir, Allah seni sevsin. İnsanların ellerinde bulunanlardan yüz çevir, insanlar seni sevsin.”^[5]

3 Tirmizî, Sıfatu'l-Kıyamet, 2459.

4 Beyhakî, Şua-bu'l-İmân, I, 328 (203).

5 İbn Mace, ez-Zühed, 4102.

• وَيُرَوَّى عَنْ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ، قَالَ:

«لَا يَكُونُ الْعَبْدُ تَقِيًّا حَتَّى يُحَاسِبَ نَفْسَهُ كَمَا يُحَاسِبُ شَرِيكَهُ
مِنْ أَتَيْنَ مَطْعَمُهُ وَمَلْبَسُهُ»^[٣]

٥٠٠

اجْعَلُوا هَمَّكُمْ الْآخِرَةَ

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ مِنْ ضَعْفِ الْيَقِينِ أَنْ
تُرْضِيَ النَّاسَ بِسَخَطِ اللَّهِ، وَأَنْ تَحْمَدَهُمْ عَلَى رِزْقِ اللَّهِ، وَأَنْ تَذِمَّهُمْ
عَلَى مَا لَمْ يُؤْتِكَ اللَّهُ، إِنَّ رِزْقَ اللَّهِ لَا يَجْرُهُ حِرْصُ حَرِيصٍ، وَلَا يَرُدُّهُ
كُزُّهُ كَارِهِ، إِنَّ اللَّهَ بِحُكْمِهِ وَجَلَالِهِ جَعَلَ الرِّوْحَ وَالْفَرَحَ فِي الرِّضَا
وَالْيَقِينِ، وَجَعَلَ الْغَمَّ وَالْحُزْنَ فِي الشَّكِّ وَالسَّخَطِ»^[٤].

٥٠١

خُطْبَتُهُ فِي التَّرْغِيبِ فِيمَا عِنْدَ اللَّهِ

عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ، قَالَ:

أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ دُلَّنِي
عَلَى عَمَلٍ إِذَا أَنَا عَمِلْتُهُ أَحَبَّنِي اللَّهُ وَأَحَبَّنِي النَّاسُ؟
فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«ازْهَدْ فِي الدُّنْيَا يُحِبُّكَ اللَّهُ، وَازْهَدْ فِيمَا فِي أَيْدِي النَّاسِ يُحِبُّكَ

النَّاسُ»^[٥].

٣ سنن الترمذي، أبواب
صفة القيامة والرفائق
والورع، باب، ج ٤
ص ٦٣٨، رقم ٢٤٥٩.
شعب الإيمان،
البيهقي، القدر خيره
وشره من الله عز و
جل، ج ١ ص ٣٨٢،
رقم ٢٠٣.
سنن ابن ماجه، كتاب
الزهد، باب الزهد في
الدنيا، ج ٢ ص ١٣٧٣،
رقم ٤١٠٢.

Küçük Kıyametin Alâmetleri

- İbn Abbâs'tan [ra] rivayetle:

Resûlullah [sas] Veda Haccı'nı edâ etti. Sonra Kâbe kapısının halkasından tutu ve:

“Ey insanlar! Sizlere kıyametin alâmetlerini haber vereyim mi?” buyurdu.

Selmân [ra] ayağa kalktı: “Anam babam sana feda olsun Ey Allah'ın Resûlü, haber ver!” dedi.

Bunun üzerine Resûlullah [sas] şöyle buyurdu: *“Namazın terk edilmesi, heva ve arzulara meyledilmesi ve mal sahibine tazim edilmesi kıyamet alâmetlerindendir.”*

Selmân [ra]: “Bunlar olacak mı Yâ Resûlullah?” diye sordu.

Resûlullah [sas]: *“Evet, Muhammed'in nefsi elinde olana (Allah'a) yemin olsun ki bunlarla beraber ey Selmân; zekât para cezası, fey de ganimet olarak alınacak, yalancı doğrulanacak, doğru söyleyen de yalanlanacak, haine güvenilecek, güvenilir kimseye ise hain muamelesi yapılacaktır, o zamanda rüveybida konuşacaktır.”*

Sahâbîler: “Rüveybida da nedir?” diye sordular.

Buyurdu ki: *“İnsanlar içinde konuşmaması gerektiği halde konuşan insanlar konuşacak. Onların onda dokuzu hakkı inkâr eder. İslâm geriye gidecek sadece adı kalacak. Kur'an gidecek geriye sadece adı kalacak.”*

٥٠٢

عَلَامَاتُ السَّاعَةِ الصُّغْرَى

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ:

حَجَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حُجَّةَ الْوَدَاعِ، ثُمَّ أَخَذَ بِحَلَقَةِ

بَابِ الْكَعْبَةِ فَقَالَ:

«أَيُّهَا النَّاسُ أَلَا أُخِيرُكُمْ بِأَشْرَاطِ السَّاعَةِ؟»

فَقَامَ إِلَيْهِ سَلْمَانُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: أَخِيرْنَا فِدَاكَ أَيُّيَ وَأُمِّي يَا

رَسُولَ اللَّهِ.

قَالَ: «إِنَّ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ إِضَاعَةُ الصَّلَاةِ، وَالْمِيلُ مَعَ الْهَوَى،

وَتَعْظِيمُ رَبِّ الْمَالِ»،

فَقَالَ سَلْمَانُ: وَيَكُونُ هَذَا يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «نَعَمْ وَالَّذِي

نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ، فَعِنْدَ ذَلِكَ يَا سَلْمَانُ تَكُونُ الزَّكَاةُ مَغْرَمًا، وَالْفَيْءُ

مَغْنَمًا، وَيُصَدَّقُ الْكَاذِبُ، وَيُكَذَّبُ الصَّادِقُ، وَيُؤْتَمَنُ الْخَائِنُ، وَيَخُونُ

الْأَمِينُ، وَيَتَكَلَّمُ الرُّؤْيِيضَةُ»،

قَالُوا: وَمَا الرُّؤْيِيضَةُ؟

قَالَ: «يَتَكَلَّمُ فِي النَّاسِ مَنْ لَمْ يَتَكَلَّمْ، وَيُنْكِرُ الْحَقَّ تِسْعَةَ

أَعْشَارِهِمْ، وَيَذْهَبُ الْإِسْلَامُ فَلَا يَبْقَى إِلَّا اسْمُهُ، وَيَذْهَبُ الْقُرْآنُ فَلَا

يَبْقَى إِلَّا رِسْمُهُ،

Mushaflar altın yıldızlar ile süslenecek. Ümmetin erkekleri şişmanlayacak. Cariyelere danışılacak, çocuklar minberlerden insanlara hitap edecekler. Konuşmaları kadınlar yapacak. Kiliselerin ve sinagogların süslendiği gibi mescidlerde süslenecek, minberler genişleyip yükselecek, mescidlerde saflar çoğalacak ama kalpler birbirine düşman, diller birbirinin aleyhinde olacak; heva ve hevesler yoğunlaşacak.

Selmân [ra] tekrardan: “Bunlar olacak mı Yâ Resûlullah?” diye sordu.

Resûlullah [sas] buyurdu ki: “Evet, Muhammed’in nefsi elinde olana (Allah’a) yemin olsun ki ey Selmân bunlar olacak, işte o zaman mümin kimse cariyeden daha zelil olacak, gördüğü kötülükleri değiştirecek bir şeyler yapamadığı için tuzun suda eridiği gibi onun da kalbi eriyecektir. Erkekler erkekler ile kadınlar da kadınlar ile yetinecekler de bakire cariyelere üşüşür gibi genç erkeklere üşüşecekler. İşte o zaman ey Selmân! Emirler fâsık, vezirler fâcir, emin kimseler ise hâinler olacaktır. Namazı yitirecekler, şehvetlerine uyacaklardır. O zamana yettiğinizde namazlarınızı vaktinde kılın.

Ey Selmân, bir de o zaman doğudan bir ordu ve batıdan bir ordu gelecek. Bedenleri insan bedeni ancak kalpleri şeytan kalpleridir. Küçüklere merhamet etmez, büyüklere saygı göstermezler.

İşte o zaman ey Selmân! İnsanlar bu Beytü’l-Harâm’a hac için gelecekler. Ancak esasında kralları eğlence ve gezmek maksatlı, zenginleri ticaret maksatlı, miskinleri dilenmek maksatlı, Kur’ân okuyanları ise riya ve şöhret maksatlı gelirler.”

Selmân [ra]: “Bunlar da olacak mı Yâ Resûlullah?” diye tekrar sordu.

وَتُحَلَّى الْمَصَاحِفُ بِالذَّهَبِ، وَتَتَسَمَّنُ ذُكُورُ أُمَّتِي، وَتُكُونُ
الْمَشُورَةُ لِلْإِمَاءِ، وَيَخْطُبُ عَلَى الْمَنَابِرِ الصَّبِيَّانُ، وَتُكُونُ الْمُخَاطَبَةُ
لِلنِّسَاءِ، فَعِنْدَ ذَلِكَ تُزَخَرُ الْمَسَاجِدُ كَمَا تُزَخَرُ الْكَنَائِسُ وَالْبَيْعُ،
وَتُطَوَّرُ الْمَنَابِرُ، وَتَكْثُرُ الصُّفُوفُ مَعَ قُلُوبٍ مُتَبَاغِضَةٍ، وَالسِّنُّ مُخْتَلِفَةٍ،
وَأَهْوَاءٌ جَمَّةٌ».

قَالَ سَلْمَانُ : وَيَكُونُ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟

قَالَ : «نَعَمْ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ عِنْدَ ذَلِكَ يَا سَلْمَانُ يَكُونُ
الْمُؤْمِنُ أَذَلَّ مِنَ الْأَمَةِ، يَذُوبُ قَلْبُهُ فِي جَوْفِهِ كَمَا يَذُوبُ الْمِلْحُ فِي
الْمَاءِ مِمَّا يَرَى مِنَ الْمُنْكَرِ فَلَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يُغَيِّرَهُ، وَيَكْتَفِي الرِّجَالُ
بِالرِّجَالِ، وَالنِّسَاءُ بِالنِّسَاءِ، وَيُعَارُ عَلَى الْعُلَمَانِ كَمَا يُعَارُ عَلَى الْجَارِيَةِ
الْبَكْرِ، فَعِنْدَ ذَلِكَ يَا سَلْمَانُ يَكُونُ أَمْرَاءُ فَسَقَةٍ، وَوُزَرَاءُ فَجَرَةٍ، وَأَمَنَاءُ
خَوْنَةٍ يُضِيعُونَ الصَّلَاةَ، وَيَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ، فَإِنْ أَدْرَكْتُمُوهُمْ فَصَلُّوا
صَلَاتَكُمْ لَوْفَتِهَا،

عِنْدَ ذَلِكَ يَا سَلْمَانُ يَجِيءُ سَبْيٌ مِنَ الْمَشْرِقِ، وَسَبْيٌ مِنَ الْمَغْرِبِ
جُثَاؤُهُمْ جُثَاءُ النَّاسِ، وَقُلُوبُهُمْ قُلُوبُ الشَّيَاطِينِ، لَا يَرْحَمُونَ صَغِيرًا
وَلَا يُوقِّرُونَ كَبِيرًا،

عِنْدَ ذَلِكَ يَا سَلْمَانُ يَحُجُّ النَّاسُ إِلَى هَذَا النَّبِيِّ الْحَرَامِ، تَحُجُّ
مُلُوكُهُمْ لَهْوًا وَتَنْزَهًا، وَأَغْنِيَاؤُهُمْ لِلتَّجَارَةِ، وَمَسَاكِينُهُمْ لِلْمَسْأَلَةِ وَقَرَاؤُهُمْ
رِيَاءً وَسُمْعَةً».

قَالَ : وَيَكُونُ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟

Resûlullah (sas) buyurdu ki: “Evet, nefsim elinde olana (Allah’a) yemin ederim ki olacak. O zaman geldiğinde ey Selmân, yalan yayılacak, günah yıldızı görünecek, kadın kocası ile ticarette ortak olacak ve çarşılar birbirlerine yaklaşacak.”

Selmân (ra): “Onları yaklaştıracak olan da nedir?” diye sordu.

Resûlullah (sas): “Satışların ve kârın azlığı. O zaman geldiğinde ey Selmân, Allah (cc) içerisinde sanılanların olduğu bir rüzgâr gönderecek. Bu rüzgâr, kötülüğü görüp de değiştirmeyen âlimlerin önderlerini önüne katıp götürecektir.” buyurdu.

Selmân (ra) tekrardan: “Bunlar da mı olacak Ya Resûlullah?” diye sordu.

Resûlullah (sas): “Evet, Muhammed’i hak ile gönderene (Allah’a) yemin olsun ki bunlar olacak.” buyurdu. [6]

503

Kıyametin Alâmetleri

• Huzeyfe’den (ra) rivayetle:

Peygamber (sas) bizlere bir hutbe verdi. Kıyamet kopana dek olacaklar hakkında anlatmadık bir şey bırakmadı. Ondan öğrenen öğrendi, öğrenemeyen cahil kaldı.

Eğer ben şimdi unuttuğumu sandığım bir şeyi görüp de hatırlıyorsam bu bilgim, kişinin bildiği bir şeyi hafızasından kaybolup da sonra onu görüp de bilmesi gibidir. [7]

• Huzeyfe’den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“İçki, nebiz ismi altında; faiz, alışveriş olarak ve rüşvet dahi hediye diye helal kılındığı zaman, zekât ile ticaret yapıldığı vakit, işte o gün onların günahları artacak ve bu onların helâkı olacaktır.” [8]

6 Suyûtî, *ed-Dür-ru’l-Mensûr*, VII, 474. Suyûtî dedi ki: “Bu rivayeti İbn Merdûye tahrir etmiştir.”

7 Buhârî, *Kader*, 6604; Müslim, *Fiten*, 2891.

8 Deylemî, *Firdevs*, I, 334, (1331).

قَالَ: «نَعَمْ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، عِنْدَ ذَلِكَ يَا سَلَمَانُ يَفْشُو
الْكَذِبُ، وَيَظْهَرُ الْكُوكَبُ لَهُ الذَّنْبُ، وَتُشَارِكُ الْمَرْأَةُ زَوْجَهَا فِي
التَّجَارَةِ، وَتَتَقَارَبُ الْأَسْوَاقُ».

قَالَ: وَمَا تَقَارُبُهَا ؟

قَالَ: «كَسَادُهَا، وَقَلَّةُ أَرْبَاحِهَا، عِنْدَ ذَلِكَ يَا سَلَمَانُ يَبْعَثُ اللَّهُ رِيحًا
فِيهَا حَيَّاتٌ صُفْرٌ فَتَلْتَقِطُ رُؤُسَاءَ الْعُلَمَاءِ لَمَّا رَأَوُا الْمُنْكَرَ فَلَمْ يُعَيِّرُوهُ».

قَالَ: وَيَكُونُ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟

قَالَ: «نَعَمْ وَالَّذِي بَعَثَ مُحَمَّدًا بِالْحَقِّ^[٦]» .

٥٠٣

مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ

• عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ:

لَقَدْ خَطَبَنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خُطْبَةً، مَا تَرَكَ فِيهَا شَيْئًا
إِلَّا قِيَامَ السَّاعَةِ إِلَّا ذَكَرَهُ»، عَلِمَهُ مَنْ عَلِمَهُ وَجَهِلَهُ مَنْ جَهِلَهُ،
إِنْ كُنْتُ لَأَرَى الشَّيْءَ قَدْ نَسِيتُ، فَأَعْرِفُ مَا يَعْرِفُ الرَّجُلُ إِذَا
غَابَ عَنْهُ فَرَأَاهُ فَعَرَفَهُ^[٧].

• عَنْ حُذَيْفَةَ:

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

«إِذَا اسْتَحَلَّتِ الْحَمَرُ بِالنَّبِيدِ وَالرَّبَّا بِالْبَيْعِ وَالسُّحْتُ بِالْهَدِيَّةِ
وَاتَّجَرُوا بِالزَّكَاةِ فَعِنْدَ ذَلِكَ هَلَاكُهُمْ لِيَزْدَادُوا إِثْمًا^[٨]».

الدر المنثور،

السيوطي، تفسير آيات

١٦ و ١٧ و ١٨ و ١٩، ج ٧

ص ٤٧٤. وقال عنه :

أخرجه ابن مردويه .

✓ صحيح البخاري،

٨٢ - كتاب القدر،

باب {وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ

قَدْرًا مَقْدُورًا}، ج ٨

ص ١٢٣، رقم ٦٦٠٤

صحيح مسلم، ٥٢ -

كتاب الفتن وأشراط

السَّاعَةِ، ٦ - باب

إِخْبَارِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيمَا يَكُونُ

إِلَى قِيَامِ السَّاعَةِ،

ج ٤ ص ٢٢١، رقم

٢٨٩١.

✱ الفردوس، الديلمي،

باب الألف، ج ١

ص ٣٣٤، رقم ١٣٣١.

• Ali b. Ebû Tâlib'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Yakında öyle bir zaman gelecek ki İslâm'ın yalnızca adı, Kur'ân'ın ise resmi kalacak. Mescidler dış görünüşleri ile marmur ancak içerisi hidâyetten mahrum olacak. Âlimleri gök kubbenin altındaki en şerli kimseler olacak. Fitne onlardan çıkacak ve yine onlara geri dönecek.” [9]

504

Kıyametin Büyük Alâmetleri

• Amr b. Abdullah'tan, o da Ebû Ümâme el-Bâhilî'den rivayetle:

Resûlullah (sas) bizlere bir hutbe îrad etti. Hutbelerinin en uzununu idi ve Deccâl hakkındaydı. Bizleri ona karşı uyardı. Buyurduğu şeylerden bazıları şöyleydi:

“Allah (cc), Hz. Âdem'in zürriyetini yarattığından beri Deccâl'in fitnesinden daha büyük bir fitne yeryüzünde çıkmadı. Allah'ın (cc) gönderdiği her peygamber, ümmetini Deccâl fitnesine karşı uyardı. Ben peygamberlerin sonuncusuyum, sizler de ümmetlerin sonuncusunuz. Deccâl, çare yok, sizin içinizden çıkacaktır. Eğer ben sizlerin arasında iken çıkarsa ben her bir Müslüman'ı ona karşı savunurum. Ama benden sonra çıkarsa herkes kendini savunsun. Allah (cc) da her Müslüman hakkında benim vekilimdir. Deccâl, Şam ile Irak arasındaki bir yoldan çıkacak, sağa sola saldırıp bozgunculuk yapacak.

Ey Allah'ın kullan! Sebat ediniz. Şimdi ben sizlere onu öyle vasıflandıracağım ki benden önceki hiçbir peygamber böyle vasıflandırmamıştır.

9 Beyhâkî, Şu'abu'l-İmân, III, 318, (1763).

• عَنْ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«يُوشِكُ أَنْ يَأْتِيَ عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لَا يَبْقَى مِنَ الْإِسْلَامِ إِلَّا اسْمُهُ، وَلَا يَبْقَى مِنَ الْقُرْآنِ إِلَّا رِسْمُهُ، مَسَاجِدُهُمْ عَامِرَةٌ وَهِيَ خَرَابٌ مِنَ الْهُدَى، عُلَمَاؤُهُمْ شَرٌّ مَنْ تَحْتَ أَدِيمِ السَّمَاءِ مَنْ عِنْدَهُمْ تَخْرُجُ الْفِتْنَةُ وَفِيهِمْ تَعُودُ» [٩].

٥٠٤

عَلَامَاتُ السَّاعَةِ الْكُبْرَى

• عَنْ عَمْرِو بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ، قَالَ:

خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَكَانَ أَكْثَرَ خُطْبَتِهِ حَدِيثًا، حَدَّثَنَا عَنْ الدَّجَالِ، وَحَدَّثَنَا، فَكَانَ مِنْ قَوْلِهِ أَنْ قَالَ: «إِنَّهُ لَمْ تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ، مُنْذُ ذَرَأَ اللَّهُ ذُرِّيَّةَ آدَمَ، أَعْظَمَ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَالِ، وَإِنَّ اللَّهَ لَمْ يَبْعَثْ نَبِيًّا إِلَّا حَذَّرَ أُمَّتَهُ الدَّجَالَ، وَأَنَا آخِرُ الْأَنْبِيَاءِ، وَأَنْتُمْ آخِرُ الْأُمَمِ، وَهُوَ خَارِجٌ فِيكُمْ لَا مَحَالَةَ، وَإِنْ يَخْرُجُ وَأَنَا بَيْنَ ظَهْرَانِيكُمْ، فَأَنَا حَاجِجٌ لِكُلِّ مُسْلِمٍ، وَإِنْ يَخْرُجُ مِنْ بَعْدِي، فَكُلُّ امْرِئٍ حَاجِجٌ نَفْسِهِ، وَاللَّهُ خَلِيفَتِي عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ، وَإِنَّهُ يَخْرُجُ مِنْ خَلَّةٍ بَيْنَ الشَّامِ، وَالْعِرَاقِ، فَيَعِثُ يَمِينًا وَيَعِثُ شِمَالًا،

يَا عِبَادَ اللَّهِ فَانْتَبِهُوا، فَإِنِّي سَأَصِفُهُ لَكُمْ صِفَةً لَمْ يَصِفْهَا إِلَّا ه

نَبِيِّ قَبْلِي،

شعب الإيمان،

البيهقي، ١٨- نشر

العلم، فصل: وينبغي

لطالب العلم، ج ٣

ص ٣١٨، رقم ١٧٦٣

O Deccâl önce: ‘Ben peygamberim!’ diyecek. Hâlbuki ben-den sonra peygamber yoktur. Sonra ikinci bir iddiada daha bulunacak da: ‘Ben sizin rabbinizim!’ diyecek. Hâlbuki sizler Rabbinizi ölünceye dek göremezsiniz. Deccâl, âverdir (yani tek gözü sakattır). Ancak sizin Rabbiniz âver değildir. Onun iki gözü arasında ‘Kâfir’ yazılıdır. Okuma yazma bilen ya da bil-meyen her mümin bunu okur.

Onun bir fitnesi de beraberinde bulunan cennet ve cehen-nemdir. Aslında cehennemi cennet, cenneti de cehennemdir. Kim onun cehennemi ile belaya uğrarsa Allah’tan yardım dilesin. Kehf suresinin ilk ayetlerini okusun da, ateşin Hz. İbrahim’e olduğu gibi ona da serin ve selamet olsun.

Bir diğer fitnesi de şudur: Bir bedevîye: ‘Senin anne ve babanı diriltirsem benim Rabbin olduğuma şehâdet eder misin?’ diyecek ve bedevî de: ‘Evet.’ diyerek bu teklifi kabul edecek. Böylece iki şeytan o kimsenin anne ve babasının kılığına girecekler ve: ‘Ey oğulcuğum, ona tâbi ol! Zira odur senin Rabbin.’ diyecekler.

Başka bir fitnesi de şöyledir: Bir kimseye musallat olacak, onu öldürecek. Testere ile ikiye bölecek. Sonra insanlara: ‘Şu ku-luma bakın! Şimdi ben onu dirilteceğim, o ise benden başkasının Rabbi olduğunu iddia edecek.’ diyecek. Allah bu kulu diriltecek.

Bu habîs Deccâl ona: ‘Senin Rabbin kim?’ diye soracak.

O da: ‘Rabbim Allah’tır. Sense Allah’ın düşmanısın. Sen Deccâl’sin. Allah’a yemin olsun ki hiçbir zaman senin hakkında bugünkü kadar basiretli olmamıştım.’ diyecek.”

• Ebû Sa’îd’den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“(Deccâl’in öldürdüğü) O adam, ümmetim içinde derecesi en yüksek olandır.”

Ravi dedi ki: Ebû Sa’îd (ra): “Allah’a yemin olsun ki biz bu kimsenin vefat edinceye kadar Ömer b. el-Hattâb’dan başkası olduğunu düşünmüyorduk.” dedi.

إِنَّهُ يَبْدَأُ، فَيَقُولُ: أَنَا نَبِيٌّ وَلَا نَبِيَّ بَعْدِي، ثُمَّ يُنَبِّئِي فَيَقُولُ: أَنَا رَبُّكُمْ وَلَا تَزُونَ رَبَّكُمْ حَتَّى تَمُوتُوا، وَإِنَّهُ أَعْوَرُ، وَإِنَّ رَبَّكُمْ لَيْسَ بِأَعْوَرُ، وَإِنَّهُ مَكْتُوبٌ بَيْنَ عَيْنَيْهِ كَافِرٌ، يَقْرَأُ كُلُّ مُؤْمِنٍ، كَاتِبٍ أَوْ غَيْرِ كَاتِبٍ، وَإِنَّ مِنْ فِتْنَتِهِ أَنَّ مَعَهُ جَنَّةً وَنَارًا، فَنَارُهُ جَنَّةٌ، وَجَنَّتُهُ نَارٌ، فَمَنْ ابْتَلَا بِنَارِهِ، فَلَيْسَتْ عِثٌّ بِاللَّهِ، وَلَيَقْرَأَ فَوَاتِحَ الْكَهْفِ فَتَكُونَ عَلَيْهِ بَرْدًا وَسَلَامًا، كَمَا كَانَتِ النَّارُ عَلَى إِبْرَاهِيمَ،

وَإِنَّ مِنْ فِتْنَتِهِ أَنْ يَقُولَ لِأَعْرَابِيٍّ: أَرَأَيْتَ إِنْ بَعَثْتُ لَكَ أَبَاكَ وَأُمَّكَ، أَتَشْهَدُ أَنِّي رَبُّكَ؟ فَيَقُولُ: نَعَمْ، فَيَتَمَثَّلُ لَهُ شَيْطَانَانِ فِي صُورَةِ أَبِيهِ، وَأُمِّهِ، فَيَقُولَانِ: يَا بُنَيَّ، اتَّبِعْهُ، فَإِنَّهُ رَبُّكَ،

وَإِنَّ مِنْ فِتْنَتِهِ أَنْ يُسَلِّطَ عَلَى نَفْسٍ وَاحِدَةٍ، فَيَقْتُلَهَا، وَيَنْشُرَهَا بِالْمِنْشَارِ، حَتَّى يُلْقَى شِقَّتَيْنِ، ثُمَّ يَقُولُ: انْظُرُوا إِلَى عَبْدِي هَذَا، فَإِنِّي أَبْعَثُهُ الْآنَ، ثُمَّ يَزْعُمُ أَنَّ لَهُ رَبًّا غَيْرِي، فَيَبْعَثُهُ اللَّهُ،

وَيَقُولُ لَهُ الْخَبِيثُ: مَنْ رَبُّكَ؟

فَيَقُولُ رَبِّي اللَّهُ، وَأَنْتَ عَدُوُّ اللَّهِ، أَنْتَ الدَّجَالُ، وَاللَّهُ مَا كُنْتُ بَعْدَ أَشَدَّ بَصِيرَةً بِكَ مِنِّي الْيَوْمَ»،

• عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«ذَلِكَ الرَّجُلُ أَرْفَعُ أُمَّتِي دَرَجَةً فِي الْجَنَّةِ».

قَالَ: قَالَ أَبُو سَعِيدٍ: وَاللَّهِ مَا كُنَّا نَرَى ذَلِكَ الرَّجُلَ إِلَّا عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ حَتَّى مَضَى لِسَبِيلِهِ.

el-Muhâribî dedi ki: Sonra Ebû Râfî'nin hadisine geri döndük.

Resûlullah (sas) buyurdu ki: “Deccâl'in bir fitnesi de şöyledir: Göğe yağmur yağdırmasını emreder, yağmur yağar. Yere ot bitirmesini emreder, yerde ot biter.

Başka bir fitnesi de şudur: Bir kabileye uğrar da onlar onu yalanlarlar. Bunun ardından o kabilenin helâk olmamış bir hayvanı dahi kalmaz.

Başka bir fitnesi de şöyledir: Bir kabileye uğrar da onlar onu doğrularlar. O da göğe yağmur yağdırmasını emreder, yağmur yağar. Yere ot bitirmesini emreder, yerde otlar biter. O kadar ki hayvanları o günlerinden itibaren öncekine göre daha şişman, daha büyük, böğürleri daha şişkin ve memeleri daha çok sütle dolu bir hale gelirler.

Deccâl'in, Mekke ve Medine haricinde yeryüzünde ayak basmadığı ve üstün gelmediği bir yer kalmaz. O, Mekke ve Medine'ye hangi delikten girmek istese melekler ona kılıç çekecekler. Sonunda çorak arazinin bulunduğu ez-Zuraybü'l-Ahmar'da konaklar. Bunun üzerine Medine, ehli ile üç defa şiddetle sarsılır. Erkek kadın bir münafık dahi orada kalmaz, terk ederler. Böylece körüğün demiri kirlerinden arındırdığı gibi bu sarsıntılar da Medine'yi münafıklardan arındırır. O güne: 'Kurtuluş Günü' denir.”

Ümmü Şerîk bt. Ebû'l-Aker dedi ki: “Yâ Resûlullah, o gün Araplar nerededirler?”

Buyurdu ki: “O gün onlar azdırlar. Çoğunluğu Beytü'l-Makdis'te bulunacak, imamları da salih bir kimse olacak. İmamları sabah namazını kıldırmak için öne doğru geçerken Hz. İsa b. Meryem birden gelecek. İmam da namazı kıldırmaktan vazgeçerek geri dönecek. Hz. İsa'nın namazı kıldırması için geri geri yürüyecek. Hz. İsa (as) elini onun iki omzu arasına koyacak ve: 'Öne geç ve namazı kıldır. Zira kamet senin için getirildi.' diyecek.

قَالَ الْمُحَارِبِيُّ، ثُمَّ رَجَعْنَا إِلَى حَدِيثِ أَبِي رَافِعٍ،
 قَالَ: «وَإِنَّ مِنْ فِتْنَتِهِ أَنْ يَأْمُرَ السَّمَاءَ أَنْ تُمْطَرَ فْتُمْطَرُ، وَيَأْمُرَ
 الْأَرْضَ أَنْ تُنْبِتَ فْتُنْبِتَ،
 وَإِنَّ مِنْ فِتْنَتِهِ أَنْ يَمُرَّ بِالْحَيِّ فَيَكْذِبُونَهُ، فَلَا تَبْقَى لَهُمْ سَائِمَةٌ إِلَّا
 هَلَكَتْ،

وَإِنَّ مِنْ فِتْنَتِهِ أَنْ يَمُرَّ بِالْحَيِّ فَيُصَدِّقُونَهُ، فَيَأْمُرَ السَّمَاءَ أَنْ تُمْطَرَ
 فْتُمْطَرُ، وَيَأْمُرَ الْأَرْضَ أَنْ تُنْبِتَ فْتُنْبِتَ، حَتَّى تَرْوَحَ مَوَاشِيَهُمْ، مِنْ
 يَوْمِهِمْ ذَلِكَ أَسْمَنَ مَا كَانَتْ وَأَعْظَمُهُ، وَأَمَدُهُ خَوَاصِرَ، وَأَدْرَهُ ضُرُوعًا،
 وَإِنَّهُ لَا يَبْقَى شَيْءٌ مِنَ الْأَرْضِ إِلَّا وَطْنُهُ، وَظَهَرَ عَلَيْهِ، إِلَّا مَكَّةَ،
 وَالْمَدِينَةَ، لَا يَأْتِيهِمَا مِنْ نَقَبٍ مِنْ نِقَابِهِمَا إِلَّا لَقِيَتْهُ الْمَلَائِكَةُ بِالسُّيُوفِ
 صَلَّتَهُ، حَتَّى يَنْزِلَ عِنْدَ الظُّرَيْبِ الْأَحْمَرِ، عِنْدَ مُنْقَطَعِ السَّبَخَةِ، فَيَرْجُفُ
 الْمَدِينَةُ بِأَهْلِهَا ثَلَاثَ رَجَفَاتٍ، فَلَا يَبْقَى مُنَافِقٌ، وَلَا مُنَافِقَةٌ إِلَّا خَرَجَ
 إِلَيْهِ، فَيَنْفِي الْحَبْثَ مِنْهَا كَمَا يَنْفِي الْكَبِيرُ، حَبَثَ الْحَدِيدِ، وَيُدْعَى
 ذَلِكَ الْيَوْمُ يَوْمَ الْخَلَاصِ»،

فَقَالَتْ أُمُّ شَرِيكِ بِنْتُ أَبِي الْعَكْرِ: يَا رَسُولَ اللَّهِ فَأَيْنَ الْعَرَبُ يَوْمَئِذٍ؟
 قَالَ «هُمْ يَوْمَئِذٍ قَلِيلٌ، وَجُلُّهُمْ بَيْتُ الْمَقْدِسِ، وَإِمَامُهُمْ رَجُلٌ
 صَالِحٌ، فَيَنْبِئُهُمْ قَدْ تَقَدَّمَ يُصَلِّي بِهِمُ الصُّبْحَ، إِذْ نَزَلَ عَلَيْهِمُ
 عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ الصُّبْحَ، فَرَجَعَ ذَلِكَ الْإِمَامُ يَنْكُصُ، يَمْشِي الْقَهْقَرَى،
 لِيَتَقَدَّمَ عِيسَى يُصَلِّي بِالنَّاسِ، فَيَضَعُ عِيسَى يَدَهُ بَيْنَ كَتِفَيْهِ، ثُمَّ يَقُولُ
 لَهُ: تَقَدَّمَ فَصَلِّ، فَإِنَّهَا لَكَ أُقِيمَتْ،

İmam onlara namazı kıldıracak. Namaz bitince Hz. İsa [as]: ‘Kapıyı açın!’ buyuracak. Kapı açılacak. Arkasında yetmiş bin Yahudi ile Deccâl olacak. Her birisi süslü kılıçlarını kuşanmış, yeşil sanki olacak. Deccâl, Hz. İsa’ya bakınca tuzun suda erimesi gibi eriyecek ve kaçmaya başlayacak.

Hz. İsa [as] ona: ‘Senin için öyle bir darbem var ki ondan kurtulamayacaksın!’ diyecek. Doğudaki Lüdd kapısında ona yetiyecek ve onu öldürecek. Allah Yahudileri hezimete uğratacak.

Artık Allah’ın yarattığı hiçbir şey kalmayacak ki onunla gizlenen bir Yahudi’nin varlığını bildirmesi için Allah onu konuşturmasın. ‘Ey Allah’ın kulu Müslüman, bu Yahudi’dir! Gel ve onu öldür!’ demeyen ne bir taş, ne bir ağaç, ne bir duvar, ne de bir hayvan olmayacaktır. Yalnız Garkad ağacı bu hükmün dışındadır. Çünkü bu ağaç onların ağaçlarındandır, konuşmayacaktır.”

Resûlullah [sas] buyurdu ki: “Deccâl’in günleri kırk yıldır. Bir senesi yarım sene, bir senesi bir ay, bir ayı bir cuma, son günleri kıvılcım gibi kısa olacak. Öyle ki sabahleyin Medine kapısında olan biriniz, diğer kapıya gidmeden akşam olacak.”

Denildi ki: “Yâ Resûlullah! Bu kısa günlerde namazları nasıl kılacağız?”

Buyurdu ki: “Bu uzun günlerde hesaplayıp kıldığınız gibi o kısa günlerde de hesaplar ona göre kılsınız.”

Sonra Resûlullah [sas] buyurdu ki: “İsa b. Meryem [as] ümmetime adaletle hükmedecek, adil bir imam olacak. Haçı kırarak, domuzu öldürecek, cizyeyi koyacak, sadakayı (zekâtı) terk edecek. Artık ne koyun ne de ineğe zekât memuru gönderilecek. İnsanlar arasındaki düşmanlıklar ve kin kalkacak. Zehirli olan her hayvanın da zehri alınacak. Hatta bir çocuk elini yılanın ağzına soksa da yılan ona zarar vermeyecek. Kız çocuğu da aslanı kaçmaya zorlayacak da aslan ona zarar vermeyecek.

فَيُصَلِّي بِهِمْ إِمَامُهُمْ، فَإِذَا انْصَرَفَ، قَالَ عِيسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ:
اِفْتَحُوا الْبَابَ، فَيُفْتَحُ، وَوَرَاءَهُ الدَّجَالُ مَعَهُ سَبْعُونَ أَلْفَ يَهُودِيٍّ،
كُلُّهُمْ ذُو سَيْفٍ مُحَلَّى وَسَاجٍ، فَإِذَا نَظَرَ إِلَيْهِ الدَّجَالُ ذَابَ، كَمَا
يَذُوبُ الْمِلْحُ فِي الْمَاءِ، وَيَنْطَلِقُ هَارِبًا،

وَيَقُولُ عِيسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِنَّ لِي فِيكَ ضَرْبَةً، لَنْ تَسْبِقَنِي بِهَا،
فَيُدْرِكُهُ عِنْدَ بَابِ الدِّ الشَّرْقِيِّ، فَيَقْتُلُهُ، فَيَهْزِمُ اللَّهُ الْيَهُودَ،

فَلَا يَبْقَى شَيْءٌ مِمَّا خَلَقَ اللَّهُ يَتَوَارَى بِهِ يَهُودِيٌّ إِلَّا أَنْطَقَ اللَّهُ ذَلِكَ
الشَّيْءَ، لَا حَجَرَ، وَلَا شَجَرَ، وَلَا حَائِطَ، وَلَا دَابَّةَ، إِلَّا الْغَرَقَدَةُ، فَإِنَّهَا مِنْ
شَجَرِهِمْ، لَا تَنْطِقُ، إِلَّا قَالَ: يَا عَبْدَ اللَّهِ الْمُسْلِمَ هَذَا يَهُودِيٌّ، فَتَعَالَ اقْتُلْهُ»
قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وإِنَّ أَيَّامَهُ أَرْبَعُونَ سَنَةً،
السَّنَةُ كَنِصْفِ السَّنَةِ، وَالسَّنَةُ كَالشَّهْرِ، وَالشَّهْرُ كَالْجُمُعَةِ، وَآخِرُ أَيَّامِهِ
كَالشَّرَرَةِ، يُضْبِحُ أَحَدُكُمْ عَلَى بَابِ الْمَدِينَةِ، فَلَا يَبْلُغُ بَابَهَا الْآخَرَ
حَتَّى يُمْسِيَ»،

فَقِيلَ لَهُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ نُصَلِّي فِي تِلْكَ الْأَيَّامِ الْقِصَارِ؟
قَالَ: «تَقْدُرُونَ فِيهَا الصَّلَاةَ كَمَا تَقْدُرُونَهَا فِي هَذِهِ الْأَيَّامِ الطَّوَالِ،
ثُمَّ صَلُّوا»،

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «فَيَكُونُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ عَلَيْهِ
السَّلَامُ فِي أُمَّتِي حَكَمًا عَدْلًا، وَإِمَامًا مُقْسِطًا، يَدُقُّ الصَّلِيبَ، وَيَذْبَحُ
الْخَنْزِيرَ، وَيَضَعُ الْحِزْيَةَ، وَيَتْرُكُ الصَّدَقَةَ، فَلَا يُسْعَى عَلَى شَاةٍ، وَلَا بَعِيرٍ،
وَتُرْفَعُ الشَّحَنَاءُ، وَالتَّبَاغُضُ، وَتُنَزَعُ حُمَةُ كُلِّ ذَاتِ حُمَةٍ، حَتَّى يُدْخَلَ
الْوَلِيدُ يَدَهُ فِي فِي الْحَيَّةِ، فَلَا تَضُرُّهُ، وَتُفَرِّ الْوَلِيدَةُ الْأَسَدَ، فَلَا يَضُرُّهَا،

Kurt koyunlara çoban köpeği gibi olacak. Suyun kovayı doldurması gibi yeryüzünü selamet dolduracak. Din bir olacak, Allah'tan başkasına tapılmayacak. Savaşa dair hiçbir şey kalmayacak. Kureyş'ten hükümdarlık alınacak. Yeryüzü gümüş sofrası gibi olacak. Hz. Âdem'in [as] zamanında olduğu gibi bitkiler, otlar bitecek. Hatta bir salkım üzerinde birkaç kişi toplansa o bir salkım onları doyuracak. Bir narın üzerinde birkaç kişi toplansa o nar hepsini doyuracak. Bir öküzün fiyatı şu kadar, şu kadar, bir atın fiyatı ise birkaç dirhem olacak.”

Sahâbîler: “Yâ Resûlullah, atı ucuzlatan da nedir?” diye sordular.

Buyurdu ki: “Savaş için ona bir daha binilmeyeceği için.”

Denildi ki: “Peki, öküzün fiyatını artıran nedir?”

Buyurdu ki: “Yeryüzünün tamamı ekileceği için. Deccâl'in çıkmasından üç sene önce çok şiddetli kuraklık olacak. İnsanlara çok şiddetli açlık isabet edecek. Allah semaya ilk sene, yağmurunun üçte birini tutmasını, yeryüzüne de bitkilerinin üçte birini tutmasını emredecek. İkinci sene semaya yağmurun üçte ikisini, yeryüzüne de bitkilerin üçte ikisini tutmasını emredecek. Üçüncü sene ise semaya yağmurun tamamını tutmasını emredecek. Bir damla dahi yağmayacak. Yeryüzüne de bitkilerin tamamını tutmasını isteyecek, tek bir yeşillik dahi bitmeyecek. Allah'ın diledikleri dışında çift tırnaklı hiçbir hayvan kalmayacak, hepsi helâk olacaktır.”

Denildi ki: “Peki, o zamanlarda insanları yaşatacak olan nedir?”

Buyurdu ki: “Tehlil, tekbir, tesbih ve tahmiddir. Bunlar onlar için yemek yerini tutacaktır.”

Ebû Abdullah dedi ki: Ebû'l-Hasan et-Tenâfisî'nin şöyle dediğini duydum: “Abdurrahmân el-Muhâribî'den şöyle duydum: Bu hadisin bir muallime verilip okullarda çocuklara öğretilmesi gerekir.”^[10]

وَيَكُونُ الذَّنْبُ فِي الْغَنَمِ كَأَنَّهُ كَلْبُهَا، وَتُمَلَأُ الْأَرْضُ مِنَ السَّلَمِ
كَمَا يُمَلَأُ الْإِنَاءُ مِنَ الْمَاءِ، وَتَكُونُ الْكَلِمَةُ وَاحِدَةً، فَلَا يُعْبَدُ إِلَّا اللَّهُ،
وَتَضَعُ الْحَرْبُ أَوْزَارَهَا، وَتُسَلِّبُ قُرَيْشٌ مُلْكَهَا، وَتَكُونُ الْأَرْضُ كَفَأْثُورِ
الْفِضَّةِ، تُنْبِتُ نَبَاتَهَا بِعَهْدِ آدَمَ حَتَّى يَجْتَمِعَ النَّفَرُ عَلَى الْقِطْفِ مِنَ الْعِنَبِ
فَيُشَبِّعُهُمْ، وَيَجْتَمِعَ النَّفَرُ عَلَى الرُّمَانَةِ فَتُشَبِّعُهُمْ، وَيَكُونُ الثَّوْرُ بِكَذَا وَكَذَا
مِنَ الْمَالِ، وَتَكُونُ الْفَرَسُ بِالْدَّرِينِمَاتِ»،

قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا يُرْخِصُ الْفَرَسُ؟

قَالَ «لَا تُرَكَّبُ لِحَرْبٍ أَبَدًا»،

قِيلَ لَهُ: فَمَا يُغْلِي الثَّوْرُ؟

قَالَ «تُحَرِّثُ الْأَرْضُ كُلَّهَا، وَإِنَّ قَبْلَ خُرُوجِ الدَّجَالِ ثَلَاثَ
سَنَوَاتٍ شِدَادٍ، يُصِيبُ النَّاسَ فِيهَا جُوعٌ شَدِيدٌ، يَأْمُرُ اللَّهُ السَّمَاءَ
فِي السَّنَةِ الْأُولَى أَنْ تَحْبِسَ ثُلُثَ مَطَرِهَا، وَيَأْمُرُ الْأَرْضَ فَتَحْبِسَ ثُلُثَ
نَبَاتِهَا، ثُمَّ يَأْمُرُ السَّمَاءَ، فِي الثَّانِيَةِ فَتَحْبِسُ ثُلُثِي مَطَرِهَا، وَيَأْمُرُ الْأَرْضَ
فَتَحْبِسَ ثُلُثِي نَبَاتِهَا، ثُمَّ يَأْمُرُ اللَّهُ السَّمَاءَ، فِي السَّنَةِ الثَّالِثَةِ، فَتَحْبِسُ
مَطَرَهَا كُلَّهُ، فَلَا تُقْطِرُ قَطْرَةً، وَيَأْمُرُ الْأَرْضَ، فَتَحْبِسُ نَبَاتَهَا كُلَّهُ، فَلَا
تُنْبِتُ خَضِرَاءَ، فَلَا تَبْقَى ذَاتُ ظِلْفٍ إِلَّا هَلَكَتْ، إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ»،

قِيلَ: فَمَا يُعِيشُ النَّاسُ فِي ذَلِكَ الزَّمَانِ؟

قَالَ «التَّهْلِيلُ، وَالتَّكْبِيرُ، وَالتَّسْبِيحُ، وَالتَّحْمِيدُ، وَيُجْرَى ذَلِكَ

عَلَيْهِمْ مُجْرَى الطَّعَامِ»،

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: سَمِعْتُ أَبَا الْحَسَنِ الطَّنَافِسِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ
عَبْدَ الرَّحْمَنِ الْمُحَارِبِيَّ، يَقُولُ: «يَنْبَغِي أَنْ يُدْفَعَ هَذَا الْحَدِيثُ إِلَى
الْمُؤَدِّبِ، حَتَّى يُعَلِّمَهُ الصَّبِيَّانَ فِي الْكِتَابِ» [١٠].

١٠ سنن ابن ماجه،
كتاب الفتن، باب
فتنة الدجال، وخروج
عيسى ابن مريم،
ج ٢ ص ١٣٥٩، رقم
٤٠٧٧.

Deccâl, Hz, İsa (as) ve Ye'cûc ve Me'cûc

• en-Nevvâs b. Sem'ân'dan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) bir sabah Deccâl'den bahsetti. Kısık sesi-
ni birden yükseltti. Biz de onun hurmalığın içinde olduğunu
zannettik. O'nun yanına gittiğimizde halimizin farkına varmış
olacak ki: “Size ne oldu?” diye sordu.

“Yâ Resûlullah, sabahleyin Deccâl hakkında konuştun, se-
sini alçalttın ve yükselttin. Onun hurmalıkta olduğunu zan-
nettik.” dedik.

Buyurdu ki: “*Hakkınızda korktuğum başka bir Deccâl'dir. Eğer ben aranızda iken çıkarsa ona karşı sizi savunurum. Eğer benden sonra çıkarsa herkes kendi nefsiyi savunur. Allah her Müslüman'ın hakkında bana vekildir.*

Deccâl, kıvrıkcık saçlı bir gençtir. Gözleri fırlamıştır. Abdül-
luzza b. Katan'a benziyor. Sizden kim ona yetişirse ona karşı
Kehf Sûresi'nin ilk ayetlerini okusun.

O, Şam ile Irak arasındaki bir yoldan çıkacak. Sağa sola
fesat saçacak. Ey Allah'ın kulları, sizler sebat edin!”

“Yâ Resûlullah, o yeryüzünde ne kadar kalacaktır?” diye
sorduk.

“Kırk gün kalacaktır. Bir günü bir sene gibi, bir günü bir
ay gibi, bir günü bir cuma gibi diğer günleri de sizin günleriniz
gibi olacaktır.” buyurdu.

“Yâ Resûlullah, bu bir sene gibi olacak günde bir günün
namazı bize kâfi gelecek mi?” diye sorduk.

“Hayır, sizler o gün için miktan takdir edin!” buyurdu.

٥٠٥

الدَّجَالُ، وَعِيسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ، وَيَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ

• عَنِ النَّوَّاسِ بْنِ سَمْعَانَ، قَالَ:

ذَكَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الدَّجَالَ ذَاتَ غَدَاةٍ، فَخَفَّضَ فِيهِ وَرَفَعَ، حَتَّى ظَنَّنَاهُ فِي طَائِفَةِ النَّحْلِ، فَلَمَّا رُحْنَا إِلَيْهِ عَرَفَ ذَلِكَ فِينَا، فَقَالَ: «مَا شَأْنُكُمْ؟»

قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ ذَكَرْتَ الدَّجَالَ غَدَاةً، فَخَفَّضْتَ فِيهِ وَرَفَعْتَ، حَتَّى ظَنَّنَاهُ فِي طَائِفَةِ النَّحْلِ،

فَقَالَ: «غَيْرُ الدَّجَالِ أَخَوْفُنِي عَلَيْكُمْ، إِنْ يَخْرُجُ وَأَنَا فِيكُمْ، فَأَنَا حَاجِبُهُ دُونَكُمْ، وَإِنْ يَخْرُجُ وَلَسْتُ فِيكُمْ، فَاْمُرُّوْا حَاجِبُ نَفْسِهِ وَاللَّهُ خَلِيفَتِي عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ،

إِنَّهُ شَابٌّ قَطَطٌ، عَيْنُهُ طَافِقَةٌ، كَأَنِّي أَشَبَّهُهُ بِعَبْدِ الْعُرَى بْنِ قَطَنِ، فَمَنْ أَدْرَكَهُ مِنْكُمْ، فَلْيَقْرَأْ عَلَيْهِ فَوَاتِحَ سُورَةِ الْكَهْفِ،

إِنَّهُ خَارِجٌ خَلَّةً بَيْنَ الشَّامِ وَالْعِرَاقِ، فَعَاثَ يَمِينًا وَعَاثَ شِمَالًا، يَا عِبَادَ اللَّهِ فَانْبُتُّوا»

قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا لَبُثُهُ فِي الْأَرْضِ؟

قَالَ: «أَرْبَعُونَ يَوْمًا، يَوْمٌ كَسَنَةٍ، وَيَوْمٌ كَشَهْرٍ، وَيَوْمٌ كَجُمُعَةٍ، وَسَائِرُ أَيَّامِهِ كَأَيَّامِكُمْ»

قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ فَذَلِكَ الْيَوْمُ الَّذِي كَسَنَةٍ، أَتَكْفِينَا فِيهِ صَلَاةُ يَوْمٍ؟

قَالَ: «لَا، اقْدُرُوا لَهُ قَدْرَهُ»

“Yâ Resûlullah, onun yeryüzündeki sürati ne olacak?” diye sorduk.

“Arkasından rüzgâr esen yağmur gibidir. Bir kavme gelerek onları davet edecek. Onlar da ona iman edecek ve icabette bulunacaklar. Gökyüzüne yağmur yağdırmasını emredecek, yağmur yağacak. Yeryüzüne bitkiler, otlar bitirmesini emredecek, bitkiler, otlar bitecek. Akşamleyin sürüleri, önceki hallerine göre hörgüçleri daha uzun, memeleri daha çok süt dolu, böğürleri daha dolgun olarak gelecekler.

Sonra bir kavme gelecek. Onları da davet edecek. Ancak onlar onun sözlerini reddedecekler. O da yanlarından ayrılacak. Bu kimseler de kıtlık içinde sabahlayacaklar. Elllerinde mallarına dair bir şey kalmayacak.

Bir harabeye uğrayacak: “Hazinelerini çıkart!” diyecek. Hazinele an kovanları gibi onu takip edecekler.

Sonra babayiğit bir genci çağırarak. Kılıcı ile bir vuruşta o genci ikiye ayıracak. Parçaları arası bir mızrak boyu kadar uzak olacak. Sonra (öldürdüğü) o genci tekrar çağırarak. Genç parlak bir yüzle ve gülerek ona [Deccâl'e] gelecek. O bu halde iken Allah [cc], el-Mesîh b. Meryem'i gönderecek. Dımeşk'in doğusundaki beyaz minareye iki boyalı elbise içinde ellerini iki meleğin kanatlarına koymuş olarak inecek. Başını eğdiği zaman su damlayacak, kaldırdığında ise ondan inci gibi gümüş taneleri yuvarlanacak. Onun nefesinin kokusunu duyan her kâfir mutlaka ölecektir. Nefesi de gözünün görebildiği yere dek varacaktır. Sonra Mesih bu adamı arayacak, sonunda Lüdd kapısında yetişecek ve onu öldürecektir.

Sonra İsa b. Meryem'e, Allah'ın bu adamın şerrinden koruduğu bir kavim gelecek. İsa [as] onların yüzlerini silecek ve onlara, onların cennetteki derecelerinden bahsedecek.

Bu halde iken Allah [cc], Hz. İsa'ya [as]: ‘Muhakkak ki ben, bazı kullanımı çıkardım ki kimsenin eli onlarla savaşmaya varmaz. Şimdi sen benim kullanımı Tûr'a götür.’ diye vahyedecek.

قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا إِسْرَاعُهُ فِي الْأَرْضِ؟

قَالَ: «كَالْغَيْثِ اسْتَدْبَرْتُهُ الرِّيحُ، فَيَأْتِي عَلَى الْقَوْمِ فَيَدْعُوهُمْ، فَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَجِيبُونَ لَهُ، فَيَأْمُرُ السَّمَاءَ فْتُمْطِرُ، وَالْأَرْضَ فْتَنْبِتُ، فَتَرْوِحُ عَلَيْهِمْ سَارِحَتَهُمْ، أَطْوَلَ مَا كَانَتْ دُرًّا، وَأَسْبَعَهُ ضُرُوعًا، وَأَمَدَهُ خَوَاصِرَ،

ثُمَّ يَأْتِي الْقَوْمَ، فَيَدْعُوهُمْ فَيَرُدُّونَ عَلَيْهِ قَوْلَهُ، فَيَنْصَرِفُ عَنْهُمْ، فَيَصْبِحُونَ مُنْحِلِينَ لَيْسَ بِأَيْدِيهِمْ شَيْءٌ مِنْ أَمْوَالِهِمْ، وَيَمُرُّ بِالْخَرِيبَةِ، فَيَقُولُ لَهَا: أَخْرِجِي كُنُوزَكَ، فَتَتَّبِعُهُ كُنُوزُهَا كَيْعَاسِيبِ النَّحْلِ،

ثُمَّ يَدْعُو رَجُلًا مُمْتَلِئًا شَبَابًا، فَيَضْرِبُهُ بِالسِّيفِ فَيَقْطَعُهُ جَزَلَتَيْنِ رَمِيَةِ الْغَرَضِ، ثُمَّ يَدْعُوهُ فَيُقْبِلُ وَيَتَهَلَّلُ وَجْهُهُ، يَضْحَكُ، فَبَيْنَمَا هُوَ كَذَلِكَ إِذْ بَعَثَ اللَّهُ الْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ، فَيَنْزِلُ عِنْدَ الْمَنَارَةِ الْبَيْضَاءِ شَرْقِيَّ دِمَشْقَ، بَيْنَ مَهْرُودَتَيْنِ، وَاضِعًا كَفَّيْهِ عَلَى أَجْنِحَةِ مَلَكَيْنِ، إِذَا طَاطَأَ رَأْسَهُ قَطَرَ، وَإِذَا رَفَعَهُ تَحَدَّرَ مِنْهُ جُمَانٌ كَاللُّؤْلُؤِ، فَلَا يَحِلُّ لِكَافِرٍ يَجِدُ رِيحَ نَفْسِهِ إِلَّا مَاتَ، وَنَفْسُهُ يَنْتَهِي حَيْثُ يَنْتَهِي طَرْفُهُ، فَيَطْلُبُهُ حَتَّى يُدْرِكَهُ بَبَابٍ لُدٍّ، فَيَقْتُلُهُ،

ثُمَّ يَأْتِي عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ قَوْمٌ قَدْ عَصَمَهُمُ اللَّهُ مِنْهُ، فَيَمْسَحُ عَنْ وُجُوهِهِمْ وَيُحَدِّثُهُمْ بِدَرَجَاتِهِمْ فِي الْجَنَّةِ،

فَبَيْنَمَا هُوَ كَذَلِكَ إِذْ أَوْحَى اللَّهُ إِلَى عِيسَى: إِنِّي قَدْ أَخْرَجْتُ عِبَادًا لِي، لَا يَدَانَ لِأَحَدٍ بِقَتَالِهِمْ، فَحَرَّزَ عِبَادِي إِلَى الطُّورِ

Allah [cc], Ye'cûc ve Me'cûc'ü gönderecek. Onlar her tepeden akıp gelecekler. Onların başındakiler Tuberiyye gölünden geçecek ve suyunun tamamını içecekler. Son gelenleri de oradan geçecekler ve "Burada bir zamanlar su vardı." diyecekler.

Allah'ın peygamberi İsa [as] ile ashâbı, muhasara edilecekler. Hatta o gün onlar için bir öküzün başı, bugünkü yüz dinarınızdan daha değerli olacak. Allah'ın peygamberi İsa [as] ve ashâbı Allah'a yalvaracaklar. Allah da [cc] Ye'cûc ve Me'cûc'un boyunlarına develerde bulunan kurtlardan gönderecek. Böylece bir kişinin ölmesi gibi hepsi ölecekler.

Allah'ın peygamberi İsa [as] ile ashâbı tepeden indiklerinde yerde onların leşleri ve pislikleri ile dolmadık bir karış yer bulamayacaklar.

Allah'ın peygamberi İsa [as] ile ashâbı Allah'a yalvaracaklar. Allah [cc], Horasan develerinin boyunları gibi kuşlar gönderecek, kuşlar da onların cesetlerini taşıyarak Allah'ın dilediği yere götürecekler. Sonra Allah [cc] öyle bir yağmur gönderecek ki ne kerpiç ev ne de çadır ondan korunabilecektir. Yeryüzünü yıkayacak, onu ayna gibi yapacaktır.

Sonra yeryüzüne: 'Ürünlerini bitir, bereketini ver!' denilecektir. O gün insanlar nar yiyecekler ve onun kabuğunda gölgeleneceklerdir. Süte bereket verilecek. O kadar ki yeni doğurmuş bir devenin sütü bir sürü insana yetecek. Yeni doğurmuş bir ineğin sütü bir kabile insana yetecek. Yeni doğurmuş bir koyunun sütü bir topluluğa yetecek.

Onlar bu halde iken Allah [cc], hoş bir rüzgâr gönderecek. Bu rüzgâr onları koltuk altlarından yakalayacak ve her mümin ve her Müslüman'ın ruhunu kabzedecek. Geriye insanların şerlileri kalacak. Eşekler gibi hercü merc olacaklar ve kıyamet işte onların üzerine kopacak."^[11]

11 Müslim, Fiten, 2937; Tirmizi, Fiten, 2240. Hadisin bir kısmı Ebû Dâvûd'un Sünen'inde de yer almaktadır. Ebû Dâvûd, Melâhim, 4321.

وَيَبْعَثُ اللَّهُ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ، وَهُمْ مِنْ كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ، فَيَمُرُّ
أَوَائِلُهُمْ عَلَى بُحَيْرَةِ طَبْرِيةَ فَيَشْرَبُونَ مَا فِيهَا، وَيَمُرُّ آخِرُهُمْ فَيَقُولُونَ: لَقَدْ
كَانَ بَيْنَهُمْ مَرَّةً مَاءً،

وَيُخَصِّرُ نَبِيُّ اللَّهِ عِيسَى وَأَصْحَابُهُ، حَتَّى يَكُونَ رَأْسُ الثَّوْرِ
لِأَحَدِهِمْ خَيْرًا مِنْ مِائَةِ دِينَارٍ لِأَحَدِكُمْ الْيَوْمَ، فَيَرْغَبُ نَبِيُّ اللَّهِ عِيسَى
وَأَصْحَابُهُ، فَيُرْسِلُ اللَّهُ عَلَيْهِمُ التَّغَفَّ فِي رِقَابِهِمْ، فَيُصْبِحُونَ فَرَسَى
كَمَوْتِ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ،

ثُمَّ يَهْبِطُ نَبِيُّ اللَّهِ عِيسَى وَأَصْحَابُهُ إِلَى الْأَرْضِ، فَلَا يَجِدُونَ فِي
الْأَرْضِ مَوْضِعَ شِبْرٍ إِلَّا مَلَأَهُ زَهْمُهُمْ وَنَتْنُهُمْ،

فَيَرْغَبُ نَبِيُّ اللَّهِ عِيسَى وَأَصْحَابُهُ إِلَى اللَّهِ، فَيُرْسِلُ اللَّهُ طَيْرًا
كَاعْنَاقِ الْبُخْتِ فَتَحْمِلُهُمْ فَتَطْرَحُهُمْ حَيْثُ شَاءَ اللَّهُ، ثُمَّ يُرْسِلُ اللَّهُ
مَطَرًا لَا يَكُنْ مِنْهُ يَبْتُ مَدْرٍ وَلَا وَبَرٍ، فَيَغْسِلُ الْأَرْضَ حَتَّى يَتْرُكَهَا
كَالزَّلْفَةِ،

ثُمَّ يُقَالُ لِلْأَرْضِ: أَنْتِ ثَمَرَتِكَ، وَرُدِّي بَرَكَتِكَ، فَيَوْمئِذٍ تَأْكُلُ
الْعِصَابَةُ مِنَ الرُّمَانَةِ، وَيَسْتَظِلُّونَ بِقَحْفِهَا، وَيُبَارِكُ فِي الرِّسْلِ، حَتَّى أَنَّ
اللَّقْحَةَ مِنَ الْإِبِلِ لَتَكْفِي الْفِئَامَ مِنَ النَّاسِ، وَاللَّقْحَةَ مِنَ الْبَقَرِ لَتَكْفِي
الْقَبِيلَةَ مِنَ النَّاسِ وَاللَّقْحَةَ مِنَ الْغَنَمِ لَتَكْفِي الْفَحْدَ مِنَ النَّاسِ،

فَبَيْنَمَا هُمْ كَذَلِكَ إِذْ بَعَثَ اللَّهُ رِيحًا طَيِّبَةً، فَتَأْخُذُهُمْ تَحْتَ
آبَاتِهِمْ، فَتَقْبِضُ رُوحَ كُلِّ مُؤْمِنٍ وَكُلِّ مُسْلِمٍ، وَيَبْقَى شِرَارُ النَّاسِ،
يَتَهَارَجُونَ فِيهَا تَهَارَجَ الْحُمُرِ، فَعَلَيْهِمْ تَقُومُ السَّاعَةُ [١١١].

١١ صحيح مسلم،
٥٢ - كتاب الفتن
وأشراط الساعة،
٢٠ - باب ذكر
الدجال وصفته وما
معه، ج ٤ ص ٢٢٥١،
رقم ٢٩٣٧. سنن
الترمذي، ٣١ - أبواب
الفتن، باب ما جاء
في فتنة الدجال،
ج ٤ ص ٥١٠، رقم
٢٢٤٠. وبعضه في
سنن أبي داود، ٣٦ -
كتاب الملاحم، باب
خروج الدجال، ج
٤ ص ١١٧، رقم ٤٣٢١.

Beklenen Mehdi

- Resûlullah'ın (sas) hanımı Ümmü Seleme'den (ra) rivayetle:

Peygamber (sas) buyurdu ki:

“Halifenin ölümü üzerine ihtilaf çıkacak. Medine ehlinde bir adam Mekke'ye kaçıp gidecek. Mekkelilerden bazı kimseler, gönlü olmadığı halde onu çıkartacaklar ve Rûkn ile Makam arasında ona biat edecekler. Şam'dan bir ordu bu adama gönderilecek. Ancak bu kimseler Mekke ve Medine arasındaki çölde batacaklar. Bunu gören Şam beldelerinden insanlar, Irak ehlinde gruplar bu adama gelecek ve Rûkn ile Makam arasında ona biat edecekler. Sonra dayılan Kelb kabilesinden olan Kureyşli bir adam çıkacak ve onlar üzerine bir birlik gönderecek.

Kelb kabilesinden olan bu birlik mağlup olacak. Kelb'ten elde edilen ganimetten istifade edemeyenler, ziyandadırlar. Ganimet taksim edilecek, insanlara Peygamberlerinin (sas) sünneti ile muamele edilecek. İslâm yeryüzünde bütünüyle yerleşecek. Bu kişi yedi yıl kalacak sonra ölecek ve Müslümanlar namazını kılacaklar. “

Ebû Dâvûd dedi ki: Bazı kimseler Hâşim'den rivayetle: “Dokuz yıl kalacaktır.” dediler.^[12]

¹² Ebû Dâvûd, Mehdi, 4286.

٥٠٦

خُطْبَةٌ فِي الْمَهْدِيِّ الْمُنْتَظَرِ

• عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ، زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

«يَكُونُ اخْتِلَافٌ عِنْدَ مَوْتِ خَلِيفَةٍ، فَيَخْرُجُ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ
الْمَدِينَةِ هَارِبًا إِلَى مَكَّةَ، فَيَأْتِيهِ نَاسٌ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ فَيُخْرِجُونَهُ وَهُوَ
كَارِهٌ، فَيَبَايَعُونَهُ بَيْنَ الرُّكْنِ وَالْمَقَامِ، وَيُبْعَثُ إِلَيْهِ بَعْثٌ مِنْ أَهْلِ الشَّامِ،
فَيُخَسَفُ بِهِمْ بِالْبَيْدَاءِ بَيْنَ مَكَّةَ وَالْمَدِينَةِ، فَإِذَا رَأَى النَّاسُ ذَلِكَ أَتَاهُ
أَبْدَالُ الشَّامِ، وَعَصَائِبُ أَهْلِ الْعِرَاقِ، فَيَبَايَعُونَهُ بَيْنَ الرُّكْنِ وَالْمَقَامِ، ثُمَّ
يُنْشَأُ رَجُلٌ مِنْ قُرَيْشٍ أَخُوَالُهُ كُلُّهُ، فَيُبْعَثُ إِلَيْهِمْ بَعْثًا،
فَيُظْهِرُونَ عَلَيْهِمْ، وَذَلِكَ بَعْثُ كُلِّ، وَالْخَيْفَةُ لِمَنْ لَمْ يَشْهَدْ
غَنِيمَةَ كُلِّ، فَيَقْسِمُ الْمَالَ، وَيَعْمَلُ فِي النَّاسِ بِسُنَّةِ نَبِيِّهِمْ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَيُلْقِي الْإِسْلَامَ بِجِرَانِهِ فِي الْأَرْضِ، فَيَلْبِثُ سَبْعَ سِنِينَ،
ثُمَّ يَتَوَفَّى وَيُصَلِّي عَلَيْهِ الْمُسْلِمُونَ»

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: قَالَ بَعْضُهُمْ عَنْ هِشَامٍ: «تَسَعُ سِنِينَ»^[١٢].

Mehdi ve Bazı Sıfatları

• Ebû Ümâme el-Bâhili'den [ra] rivayetle:

Resûlullah [sas] bizlere bir hutbe îrad etti. En uzun hutbe-siydi ve Deccâl'den bahsetti. Bizleri ona karşı uyardı. Sözlerin-den bir kısmı şöyleydi:

“Medine, ehli ile üç defa şiddetle sarsılacak. Erkek kadın bir münafık dahi orada kalmayacak, terk edecekler. Böylece körüğün demiri kirlerinden arındırdığı gibi bu sarsıntılar da Medine'yi münafıklardan arındıracak. O güne, ‘Kurtuluş Günü’ denecek.”

Ümmü Şerik bt. Ebü'l-Aker dedi ki: “Yâ Resûlullah, o gün Araplar nerededirler?”

Buyurdu ki: “O gün onlar azdırlar. Çoğunluğu Beytü'l-Mak-dis'te bulunacak, imamları da salih bir kimse olacak. İmamları sabah namazını kıldırmak için öne doğru geçerken Hz. İsa b. Meryem birden gelecek. İmam da namazı kıldırmaktan vazgeçerek geri dönecek. Hz. İsa'nın namazı kıldırması için geri geri yürüyecek. Hz. İsa [as] elini onun iki omzu arasına koyacak ve: “Öne geç ve namazı kıldır. Zira kamet senin için getirildi.” diyecek. İmam onlara namazı kıldıracak.”^[13]

• Abdullah'tan [ra] rivayetle:

Resûlullah [sas] buyurdu ki:

“Dünyanın tek bir günü kalsa bile adı adıma, babasının adı da babamın adına uygun Ehl-i Beyt'imden bir adamı göndermek için, Allah [cc] o günü uzatır. Bu adam, zulüm ve haksızlıkla dolu olan yeryüzünü adalet ve insafla dolduracaktır.”^[14]

¹³ İbn Mace, Fiten, 4077.

¹⁴ Taberânî el-Mu'ce-mu'l-Evsat, II, 55 (1233); Ebû Dâvûd, Mehdi, 4282; Tirmizî, Fiten, 2231

٥٠٧

في المهديّ وبعض صفاته

• عَنْ أَبِي أَمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ، قَالَ:

خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَكَانَ أَكْثَرَ خُطْبَتِهِ حَدِيثًا، حَدَّثَنَا عَنْ الدَّجَالِ، وَحَدَّثَنَا، فَكَانَ مِنْ قَوْلِهِ أَنْ قَالَ: «فَتَرْجُفُ الْمَدِينَةُ بِأَهْلِهَا ثَلَاثَ رَجَفَاتٍ، فَلَا يَبْقَى مُنَافِقٌ، وَلَا مُنَافِقَةٌ إِلَّا خَرَجَ إِلَيْهِ، فَتَنْفِي النِّحْبَتَ مِنْهَا كَمَا يَنْفِي الْكَبِيرُ، حَبْتَ الْحَدِيدِ، وَيُدْعَى ذَلِكَ الْيَوْمُ يَوْمَ الْخَلَاصِ»، فَقَالَتْ أُمُّ شَرِيكِ بِنْتُ أَبِي الْعَكْرِ: يَا رَسُولَ اللَّهِ فَأَيْنَ الْعَرَبُ يَوْمَئِذٍ؟

قَالَ « هُمْ يَوْمَئِذٍ قَلِيلٌ، وَجُلُثُهُمْ بَيْتُ الْمَقْدِسِ، وَإِمَامُهُمْ رَجُلٌ صَالِحٌ، فَيَنْبَغُ إِمَامُهُمْ قَدْ تَقَدَّمَ يُصَلِّي بِهِمُ الصُّبْحَ، إِذْ نَزَلَ عَلَيْهِمْ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ الصُّبْحَ، فَرَجَعَ ذَلِكَ الْإِمَامُ يَنْكُصُ، يَمْشِي الْفَهْقَرَى، لِيَتَقَدَّمَ عِيسَى يُصَلِّي بِالنَّاسِ، فَيَضَعُ عِيسَى يَدَهُ بَيْنَ كَتِفَيْهِ، ثُمَّ يَقُولُ لَهُ: تَقَدَّمَ فَصَلِّ، فَإِنَّهَا لَكَ أُقِيمَتْ، فَيُصَلِّي بِهِمْ إِمَامُهُمْ^[١٣] ».

• عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«لَوْ لَمْ يَبْقَ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا يَوْمٌ لَطَوَّلَ اللَّهُ ذَلِكَ الْيَوْمَ حَتَّى يَبْعَثَ رَجُلًا مِنْ أَهْلِي، يُوَاطِئُ اسْمُهُ اسْمِي، وَاسْمُ أَبِيهِ اسْمَ أَبِي، يَمْلَأُ الْأَرْضَ قِسْطًا وَعَدْلًا، كَمَا مِلْتُ ظُلْمًا وَجَوْرًا^[١٤] » .

١٣ سنن ابن ماجه،
كتاب الفتن، باب
فتنة الدجال، وخروج
عيسى ابن مريم، ج ٢
ص ١٣٥٩، رقم ٤٠٧٧
١٤ المعجم الأوسط،
الطبراني، من اسمه
أحمد، ج ٢ ص ٥٥،
رقم ١٢٣٣ . سنن
أبي داود، ٣٥ -
كتاب المهدي، ج ٤
ص ١٠٦، رقم ٤٢٨٢ .
سنن الترمذي، ٣١ -
أبواب الفتن، باب ما
جاء في المهدي، ج ٤
ص ٥٠٥، رقم ٢٢٣١ .

• Ebû Sa'îd el-Hudrî'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Sizleri Mehdi ile müjdeliyorum! İnsanlar arasında anlaşmazlıklar baş gösterdiği ve depremlerin yaşandığı bir zamanda ümmetimin içinden gönderilecektir. Zulüm ve haksızlıkla dolu olan yeryüzünü, adalet ve insafla dolduracaktır.

Göğün ve yerin sakinleri ondan razı olacaklar. O, malı doğru olarak paylaştıracaktır.”

Birisi: “Doğru paylaşması da nedir?” diye sordu.

Resûlullah (sas): “İnsanların arasında eşit dağıtmasıdır.” buyurdu.

Ardından devam etti: “Allah (cc), Muhammed ümmetinin kalbini zenginlikle dolduracaktır. Aralarında adaleti genişletecektir. Öyle ki bir münâdi: “Mala ihtiyacı olan da kimdir?” diye sorması emredilecek de ona cevaben insanlar içinden sadece bir kişi ayağa kalkıp ve: “Benim!” diyecek.

Münâdi: “O halde hazinedara git ve ona: ‘Mehdi bana mal vermeni emrediyor, de!’ diyecek. Bunu üzerine hazinedar da adama: ‘Seç!’ diyecek. Adam maldan kucaklayınca pişman olacak.

‘Ben Muhammed ümmetinin en açgözlüsü müyüm ya da onlara genişleyen mal bana yetmedi mi?’ diyecek. Ardından al-dıklarınnı bırakacak ancak ondan kabul edilmeyecek.

‘Bizler verdiklerimizi almayız.’ denilecek.

Bu hal yedi -sekiz ya da dokuz- sene devam edecek. Ondan sonra yaşamda bir hayır yoktur -ya da ondan sonra hayatta bir hayır yoktur-‘ dedi.”^[15]

¹⁵ Ahmed b. Hanbel, Müsned, XVII, 426 (11326).

• عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أُبَشِّرُكُمْ بِالْمَهْدِيِّ يُنْعَثُ فِي أُمْتِي عَلَى اخْتِلَافٍ مِنَ النَّاسِ وَزَلَزِلَ، فَيَمْلَأُ الْأَرْضَ قِسْطًا وَعَدْلًا، كَمَا مِلْتُ جَوْرًا وَظُلْمًا،

يَرْضَى عَنْهُ سَاكِنُ السَّمَاءِ وَسَاكِنُ الْأَرْضِ، يَقْسِمُ الْمَالَ صِحَاحًا»
فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: مَا صِحَاحًا؟

قَالَ: «بِالسَّوِيَّةِ بَيْنَ النَّاسِ»

قَالَ: «وَيَمْلَأُ اللَّهُ قُلُوبَ أُمَّةٍ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غِنًى، وَيَسْعُهُمْ عَدْلُهُ، حَتَّى يَأْمُرَ مُنَادِيًا فَيَنَادِي فَيَقُولُ: مَنْ لَهُ فِي مَالٍ حَاجَةٌ؟ فَمَا يَقُومُ مِنَ النَّاسِ إِلَّا رَجُلٌ فَيَقُولُ أَنَا،

فَيَقُولُ: أَنْتِ السَّدَانُ - يَعْنِي الْخَازِنَ - فَقُلْ لَهُ: إِنَّ الْمَهْدِيَّ يَأْمُرُكَ أَنْ تُعْطِيَنِي مَالًا، فَيَقُولُ لَهُ: احْبِ حَتَّى إِذَا جَعَلَهُ فِي حِجْرِهِ وَأَبْرَزَهُ نَدِمَ،

فَيَقُولُ: كُنْتُ أَجْشَعُ أُمَّةٍ مُحَمَّدٍ نَفْسًا، أَوْ عَجَزَ عَنِّي مَا وَسِعَهُمْ؟
قَالَ: فَيَرُدُّهُ فَلَا يَقْبَلُ مِنْهُ،

فَيَقَالُ لَهُ: إِنَّا لَا نَأْخُذُ شَيْئًا أُعْطَيْنَاهُ،

فَيَكُونُ كَذَلِكَ سَبْعَ سِنِينَ - أَوْ ثَمَانِ سِنِينَ، أَوْ تِسْعَ سِنِينَ - ثُمَّ لَا خَيْرَ فِي الْعَيْشِ بَعْدَهُ - أَوْ قَالَ: ثُمَّ لَا خَيْرَ فِي الْحَيَاةِ بَعْدَهُ - [١٥]».

Cennet ve Cehennemi Unutmayın

- İbn Ömer'den (ra) rivayetle:

Resûlullah'ı (sas) şöyle buyururken işittim:

“İki büyük şeyi unutmayın!”

Bizler: “İki büyük şey de nedir Yâ Resûlullah?” dedik.

“Cennet ve cehennemdir.” buyurdu. Sözlerini tekrarladı. Ardından o kadar ağladı ki gözyaşları sakallarının iki yanından aktı. Sonra şöyle buyurdu:

“Muhammed'in nefsi elinde olana (Allah'a) yemin olsun ki ahiret hakkında bildiklerimi bilseydiniz yüksek bir yere çıkar (günahlarınızdan dolayı) başlarınıza toprak saçardınız.”^[16]

- Küleyb b. Hazn'dan (ra) rivayetle:

Resûlullah'ı (sas) şöyle buyururken işittim:

“Ey cemaat! Gücünüzün yettiği kadar cenneti isteyin ve gücünüzün yettiği kadar da cehennemden kaçın! Şüphesiz ki cenneti isteyen uyumaz! Cehennemden kaçan uyumaz! İyi bilin ki ahiret zorluklarla kuşatılmıştır. Dünya ise arzularla sanılmıştır.”^[17]

¹⁶ İbn Ebû'd-Dünya, *er-Rikkatü ve'l-Bükâ*, s. 97, 102.

¹⁷ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, XIX, 200 (449); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Evsat*, IV, 73 (3642). Taberânî, *el-Kebîr ve el-Evsat*'ta kısaca rivayet etmiştir. Senette çok zayıf kabul edilen Mu'lâ b. el-Eşdak yer alır. Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, X, 230 (17708).

٥٠٨

لَا تَنْسُوا الْجَنَّةَ وَالتَّارَ

• عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ:

سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ وَهُوَ يَقُولُ:

«لَا تَنْسُوا الْعَظِيمَتَيْنِ»

قُلْنَا: وَمَا الْعَظِيمَتَانِ؟

قَالَ: «الْجَنَّةُ وَالتَّارُ»، فَذَكَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا

ذَكَرَ، ثُمَّ بَكَى حَتَّى جَرَى أَوَائِلُ دُمُوعِهِ جَانِبَيْ لِحْيَتَيْهِ، ثُمَّ قَالَ:

«وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ، لَوْ تَعْلَمُونَ مِنْ عِلْمِ الْآخِرَةِ مَا أَعْلَمُ،

لَمَشَيْتُمْ إِلَى الصَّعِيدِ، فَلَحَيْتُمْ عَلَى رُءُوسِكُمُ التُّرَابَ^[١٦]» .

• عَنْ كُلَيْبِ بْنِ حَزْنٍ، قَالَ:

سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ:

«يَا قَوْمُ اطْلُبُوا الْجَنَّةَ جَهْدَكُمْ، وَاهْرُبُوا مِنَ النَّارِ جَهْدَكُمْ، فَإِنَّ

الْجَنَّةَ لَا يَنَامُ طَالِبُهَا، وَإِنَّ النَّارَ لَا يَنَامُ هَارِبُهَا، أَلَا إِنَّ الْآخِرَةَ الْيَوْمَ

مُحَفَّفَةٌ بِالْمَكَارِهِ، وَإِنَّ الدُّنْيَا مُحَفَّفَةٌ بِالشَّهَوَاتِ^[١٧]».

١٦ الرقة والبكاء، ابن أبي الدنيا، مَنْ وَعَظَ وَبَكَى، ص ٩٧، رقم ١٠٢.

١٧ المعجم الكبير، الطبراني، كُلَيْبُ بْنُ حَزْنٍ، ج ١٩ ص ٢٠٠، رقم ٤٤٩. المعجم الأوسط، الطبراني، مِنْ اسْمُهُ سَلَامَةٌ، ج ٤ ص ٧٣، رقم ٣٦٤٣. رَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ فِي الْكَبِيرِ وَالْأَوْسَطِ بِإِخْتِصَارٍ عَنْهُ، وَفِيهِ مُعَلَّى بْنُ الْأَشَدِّي، وَهُوَ ضَعِيفٌ جِدًّا.

مجمع الزوائد، الهيثمي، ٤١ - كِتَابُ الرَّهْدِ، [بَابُ]، ج ١٠ ص ٢٣٠، رقم ١٧٧٠٨.

İnsanların Çıplak Haşredilmesi

• İbn Abbâs'tan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) bizlere öğüt vermek için hutbe îrad etmek üzere ayağa kalktı ve şöyle buyurdu:

“Ey insanlar! Hiç şüphe yok ki siz, Allah'ın huzurunda ya-lın ayak, çıplak, sünnetsiz olarak haşredileceksiniz.

‘Tıpkı ilk yaratmaya başladığımız gibi onu tekrar o hale getiririz. (Bu) Üzerimize aldığımız bir vaad oldu. Biz, (va-dettiğimizi) yaparız.’ [Enbiya, 21/104]

İyi bilin ki kıyamet günü mahlûkatın ilk giydirileni Hz. İb-rahim (as) olacaktır. Dikkat edin; benim ümmetimden bazı kim-seler getirilecekler fakat sol tarafa alınacaklar.

Ben: ‘Yâ Rabbi! Bunlar benim ashâbımdır!’ diyeceğim.

Bana: ‘Sen, senden sonra neler çıkardıklarını bilmiyorsun.’ denilecek.

Ben de salih kulun dediği gibi: ‘Eğer onlara azap edersen şüphe yok ki onlar senin kullarıdır ve eğer kendilerini ba-ğışlarsan yine şüphe yok ki sen mutlak gâlibsin ve hükmünde hikmet sahibisin.’ [Maide, 5/118] diyeceğim. Bana: ‘Sen onlar-dan ayrıldığından beri onlar topukları üzere geriye dönmeye devam ettiler.’ denilecek.”^[18]

¹⁸ Müslim, Cennet, 2860; Buhârî, Rikâk, 6526.

٥٠٩

خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَشْرِ النَّاسِ عُرَاةً

• عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ:

قَامَ فِينَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطِيبًا بِمَوْعِظَةٍ، فَقَالَ:
«يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّكُمْ تُحْشَرُونَ إِلَى اللَّهِ حُفَاةً عُرَاةً غُرُلًا،

{كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعَدَّا عَلَيْنا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ} [الأنبياء: ١٠٤]

أَلَا وَإِنَّ أَوَّلَ الْخَلَائِقِ يُكْسَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ، أَلَا
وَأَنَّهُ سَيُجَاءُ بِرِجَالٍ مِنْ أُمَّتِي، فَيُؤْخَذُ بِهِمْ ذَاتَ الشِّمَالِ،

فَأَقُولُ: يَا رَبِّ أَصْحَابِي،

فَيُقَالُ: إِنَّكَ لَا تَدْرِي مَا أَحْدَثُوا بَعْدَكَ،

فَأَقُولُ، كَمَا قَالَ الْعَبْدُ الصَّالِحُ: {وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَا دُمْتُ

فِيهِمْ، فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتُ أَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ، وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ

شَهِيدٌ، إِنْ تُعَذِّبُهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ، وَإِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ، فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ

الْحَكِيمُ} [المائدة: ١١٨] قَالَ: فَيُقَالُ لِي: إِنَّهُمْ لَمْ يَزَالُوا مُرْتَدِّينَ عَلَى

أَعْقَابِهِمْ مِنْذُ فَارَقْتَهُمْ [١١٨]».

١٨ صحيح مسلم، ٥١

- كتابُ الْجَنَّةِ وَصِفَةِ

نَعِيمِهَا، ١٤ - بَابُ

فَنَاءِ الدُّنْيَا وَتَبَايَ

الْحَشْرِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ،

ج ٤ ص ٢١٩٤، رقم

٢٨٦٠. صحيح

البخاري، ٨١ - كِتَابُ

الرِّفَاقِ، بَابُ: كَيْفَ

الْحَشْرِ، ج ٨ ص ١٠٩،

رقم ٦٥٢٦.

Allah Azze ve Celle'nin Kıyamet Günü Hakkında Buyurdıkları

• Abdullah b. Ömer'den (ra) rivayetle:

Resûlullah'ı (sas) şu minberde ayakta gördüm. Yani Resûlullah'ın minberinde. Rabbi Azze ve Celle hakkında konuşuyordu, buyurdu ki:

“Muhakkak ki Allah Azze ve Celle kıyamet günü yedi semayı ve yedi arzı kabzasında toplayacak. Sonra onları yatacak.

Sonra ise: ‘Ben Allah’ım! Ben er-Rahmân’ım! Ben el-Melik’im! Ben el-Kuddûs’üm! Ben es-Selâm’ım! Ben el-Mü’min’im! Ben el-Müheymin’im! Ben el-Azîz’im! Ben el-Cebbâr’ım! Ben el-Mütekebbir’im!

Hiçbir şey yokken dünyayı başlatan onu hazırlayan benim! Nerede krallar? Nerede zorbalar?’^[19] buyuracak.”

Kıyamet Günü Kula Sorulacaklar

• Mu’âz b. Cebel'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Kul, kıyamet günü şu dört şeyden hesaba çekilmedikçe ayakları kıpırdamaz: Ömrünü nerede harcadığı, gençliğini nerede eskittiği, malını nerede kazandığı ve nerede harcadığı, ilmi ile ne amelde bulunduğu.”^[20]

19 Ebû Ali el-Hasan b. Arefe el-Bağdâdî, *Cüz’ü İbn Arefe el-Abdî*, XLVI, 9; İsmâil Hakkı b. Mustafa, *Rûhu'l-Beyân*, IX, 464.

20 Taberânî, *el-Mu’cemu'l-Kebir*, XX, 60 (111). Buna yakın bir hadisi de Tirmizî, *Sünen*'inde rivayet etmiştir. Tirmizî, *Sünen*, *Sıfatu'l-Kıyamet*, 2417. Bezzar, *Müsned*, IV, 266 (1435). Taberânî ve Bezzar da hadisi bu şekliyle rivayet etmişlerdir. Taberânî'nin ravileri, Sâmî b. Mu'âz'ın ve Adî b. Adî el-Kindî dışındakiler *Sahih*'in ravileri ile aynıdır. O ikisi de sikadır. Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, X, 346,(18373).

٥١٠

مَا يَقُولُهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

• قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ:

رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَائِمًا عَلَى هَذَا الْمِنْبَرِ، يَعْنِي مَنبَرَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَهُوَ يَحْكِي رَبُّهُ عَزَّ وَجَلَّ، قَالَ:

«إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ إِذَا كَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ جَمَعَ السَّمَاوَاتِ السَّبْعَ، وَالْأَرْضِينَ السَّبْعَ فِي قَبْضَتِهِ، ثُمَّ بَسَطَهَا،

ثُمَّ يَقُولُ: أَنَا اللَّهُ، أَنَا الرَّحْمَنُ، أَنَا الْمَلِكُ، أَنَا الْقُدُّوسُ، أَنَا السَّلَامُ، أَنَا الْمُؤْمِنُ، أَنَا الْمُهِمِّنُ، أَنَا الْعَزِيزُ، أَنَا الْجَبَّارُ، أَنَا الْمُتَكَبِّرُ، أَنَا الَّذِي بَدَأْتُ الدُّنْيَا،

وَلَمْ تَكُ شَيْئًا، أَنَا الَّذِي أَعَدْتُهَا، أَيْنَ الْمُلُوكُ؟ أَيْنَ الْجَبَابِرَةُ؟»^[١٩]

٥١١

مَا يُسْأَلُ عَنْهُ الْعَبْدُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

• عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَزُولُ قَدَمَا عَبْدٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ أَرْبَعِ خِصَالٍ: عَنْ عُمْرِهِ فِيمَا أَفْنَاهُ؟ وَعَنْ شَبَابِهِ فِيمَا أَبْلَاهُ؟ وَعَنْ مَالِهِ مِنْ أَيْنَ اكْتَسَبَهُ وَفِيمَا أَنْفَقَهُ؟ وَعَنْ عِلْمِهِ مَاذَا عَمِلَ فِيهِ؟»^[٢٠].

١٩ جزء ابن عرفة العبدى، أبو علي الحسن بن عرفة البغدادي، ص ٤٦، رقم ٩. روح البيان، إسماعيل حقي بن مصطفى الإستانبولي الحنفي، سورة الحشر، آية ٢٣، ج ٩ ص ٤٦٤.

٢٠ المعجم الكبير، الطبراني، معاذ بن جبل الأنصاري عفيي بدري، الصنابحي، عن معاذ، ج ٢٠ ص ٦٠، رقم ١١١. وقریب منه في سنن الترمذي، ٣٥ - أبواب صفة القيامة والرقائق والورع، باب في القيامة، ج ٤ ص ٦١٢، رقم ٢٤١٧. مسند

البرار، مُسْنَدُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، ابن عمر عن عبد الله بن مسعود عن النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ج ٤ ص ٢٦٦، رقم ١٤٣٥.

رواه الطبراني، والبرار بنحوه، ورجال الطبراني رجال الصحيح غير

صامت بن معاذ، وعددي بن عدي الكندي، وهما

ثقتان. مجمع الزوائد، الهيثمي، ٤٢ - كتاب

البعث، [باب ما جاء في الحساب]، ج ١٠

ص ٣٤٦، رقم ١٨٣٧٣.

Kıyamet Günü İslâm Ümmetinin Diğer Ümmetlere Şahitliği

- Ebû Sa'îd el-Hudrî'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Kıyamet günü Nuh (as) çağınır.

‘Lebbeyk ve Sa’deyk (Emrin baş göz üstüne, buyur) Yâ Rabb!’ der.

‘Tebliğ ettin mi?’ diye sorulur.

‘Evet.’ der.

Ümmetine: ‘Sizlere tebliğ etti mi?’ diye sorulur.

‘Bize bir uyanıcı gelmedi.’ derler.

Hız. Nuh’a (as): ‘Senin tebliğ ettiğine kim şahitlik eder?’ diye sorulur.

‘Muhammed (sas) ve onun ümmeti.’ diye cevap verir. Hız. Muhammed’in (sas) ümmeti de Hız. Nuh’un (as) tebliğ ettiğine şahitlik ederler. ‘ve Resûlû de sizlere şahit olsun diye..’ [Bakara, 2/143] Bu beyanım Allah’ın (cc):

‘İşte böylece sizin insanlığa şahitler olmanız, resûlün de size şahit olması için sizi vasat bir millet kıldık.’ [Bakara, 2/143]”^[21] buyruğudur.”

- Enes b. Mâlik’ten (ra) rivayetle:

Allahu Teâlâ’nın: “İşte böylece sizin insanlığa şahitler olmanız, resûlün de size şahit olması için sizi vasat bir millet kıldık..” [Bakara, 2/143] ayeti nazil olduğunda Resûlullah’ın (sas) gözlerinden yaşlar boşaldı.

²¹ Buhârî, Tef-sîru'l-Kur'an, 4487.

٥١٢

شَهَادَةُ الْأُمَّةِ الْإِسْلَامِيَّةِ عَلَى الْأُمَمِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

• عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

« يُدْعَى نُوحُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ،

فَيَقُولُ: لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ يَا رَبِّ،

فَيَقُولُ: هَلْ بَلَغْتَ؟

فَيَقُولُ: نَعَمْ،

فَيَقَالُ لِأُمَّتِهِ: هَلْ بَلَغَكُمْ؟

فَيَقُولُونَ: مَا أَتَانَا مِنْ نَذِيرٍ،

فَيَقُولُ: مَنْ يَشْهَدُ لَكَ؟

فَيَقُولُ: مُحَمَّدٌ وَأُمَّتُهُ، فَتَشْهَدُونَ أَنَّهُ قَدْ بَلَغَ: {وَيَكُونُ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ

شَهِيدًا} [البقرة: ١٤٣] فَذَلِكَ قَوْلُهُ جَلَّ ذِكْرُهُ: {وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا

لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا} [البقرة: ١٤٣] » [٢١] .

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ، قَالَ:

لَمَّا نَزَلَ قَوْلُهُ تَعَالَى: {وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا

شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا} [البقرة: ١٤٣]، دَمَعَتْ

عَيْنَا رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ،

٢١ صحيح البخاري، ٦٥

- كِتَابُ تَفْسِيرِ الْقُرْآنِ،

بَابُ قَوْلِهِ تَعَالَى:

{وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ

أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا

شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ

وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ

شَهِيدًا}، ج ٦ ص ٢١،

رقم ٤٤٨٧ .

Şöyle buyurdu: “Ey insanlar topluluğu! Muhakkak ki Allah **[cc]** beni sizlere peygamber olarak gönderdi, resûl olarak gönderdi. Sizleri de peygamberi için seçti. Beni de sizlerin üzerine, sizleri de önceki ümmetlerin ve geçmiş zamanların şahitleri kıldı.”

Ensârdan Kays b. Urve adlı bir adam kalktı ve: “Yâ Resûlullah! Bizler onlardan olmadığımız ve onların zamanından olmadığımız halde nasıl geçmiş ümmetlere şahitlik yapacağız?” diye sordu.

Peygamber **[sas]** şöyle buyurdu: “Ey İbn Urve! Kıyamet günü geldiğinde arz, arzdaki başkası ile değiştirilir, semalar kitap gibi dürülür, kimileri siyah yüzlü kimileri beyaz yüzlü olarak mahlukat haşredilir de kırk yıl böylece dururlar.”

“Yâ Resûlullah, neyi bekliyorlar?” diye soruldu.

“Allah’ın **[cc]** ‘O gün, hiçbir tarafa sapmadan o davetçiye (Sûr’a üfleyeninin çağrısına) uyarlar. Öyle ki Rahmân’ın heybetinden sesler kısılmıştır. Artık bir fısıltıdan başka hiçbir şey işitemezsin.’ [Tâhâ, 20/108] ayetinde buyurduğu Sayha’yı beklerler. Dudaklar sessizce hareket ettirilir ve hiçbir kanın akıtılmadığı yerlere doğru sevk edilir. Sonra hayvanlar getirilir, kısasları gerçekleştirilir.

Sonra onlara ‘Toprak olun!’ denir ve toprak olurlar. Bu Allah’ın **[cc]** ayetinde şöyle anlatılır: ‘Kafir ise; ‘Keşke toprak olsaydım!’ der.’ [Nebe, 78/40]

Sonra her peygamber ümmeti ile getirilir. Aralarında hakikat ile hüküm verilir ve cennet ehli ile cehennem ehli belli olur. Ardından bir münâdî: ‘Nuh **[as]** nerede?’ diye seslenir. Nuh **[as]** getirilir.

Allah **[cc]**: ‘Ey Nuh! Risâleti tebliğ edip emaneti yerine getirdin mi?’ diye buyurur. Nuh’un **[as]** ümmeti getirilir.

ثُمَّ قَالَ: «يَا مَعْشَرَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى بَعَثَنِي نَبِيًّا، وَأَرْسَلَنِي رَسُولًا، وَاخْتَارَكُمْ لِنَبِيِّهِ، وَأَشْهَدَنِي عَلَيْكُمْ، وَأَشْهَدَكُمْ عَلَى الْأُمَمِ السَّابِقَةِ وَالْقُرُونِ الْمَاضِيَةِ»

فَقَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ، يُقَالُ لَهُ قَيْسُ بْنُ عُرْوَةَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَكَيْفَ نَشْهَدُ عَلَى الْأُمَمِ السَّالِفَةِ، وَلَمْ نَكُنْ مِنْهُمْ، وَلَمْ يَكُونُوا فِي زَمَانِنَا؟

فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا ابْنَ عُرْوَةَ إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ، وَبَدَّلَتِ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ، وَطُوِّبَتِ السَّمَوَاتُ كَطَيِّ السَّجِلِّ لِلْكِتَابِ، وَحُشِرَ الْخَلَائِقُ فَمِنْهُمْ سُودُ الْوُجُوهِ، وَمِنْهُمْ بَيْضُ الْوُجُوهِ فَيَقِفُونَ أَرْبَعِينَ عَامًا».

قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَاذَا تَنْتَظِرُونَ؟

قَالَ: «الصَّيْحَةُ الَّتِي قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: {يَوْمَئِذٍ يَتَّبِعُونَ الدَّاعِيَ لَا عِوَجَ لَهُ وَخَشَعَتِ الْأَصْوَاتُ لِلرَّحْمَنِ فَلَا تَسْمَعُ إِلَّا هَمْسًا} [طه: ١٠٨]، يَعْنِي تَحْرِيكَ الشَّفَتَيْنِ مِنْ غَيْرِ نَاطِقٍ وَهُمْ يُسَاقُونَ إِلَى أَرْضٍ لَمْ يُسْفَكْ عَلَيْهَا الدَّمَاءُ، ثُمَّ يُؤْتَى بِالْبَهَائِمِ فَيُقْتَصُّ لِبَعْضِهَا مِنْ بَعْضٍ،

ثُمَّ يُقَالُ لَهَا: كُونِي تُرَابًا فَتَكُونُ تُرَابًا فَذَلِكَ قَوْلُهُ تَعَالَى: {وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ تُرَابًا} [النبا: ٤٠]،

ثُمَّ يُؤْتَى بِكُلِّ نَبِيٍّ وَأُمَّتِهِ، وَيُحْكَمُ بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ فَفَرِيقٌ فِي الْجَنَّةِ، وَفَرِيقٌ فِي السَّعِيرِ، ثُمَّ يُنَادِي مُنَادٍ أَيْنَ نُوحٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فَيُؤْتَى بِهِ، فَيَقُولُ اللَّهُ: يَا نُوحُ: هَلْ بَلَغْتَ الرِّسَالََةَ وَأَدَّيْتَ الْأَمَانَةَ، فَيُؤْتَى بِقَوْمِهِ

Onlara: ‘Ey Nuh’un kavmi! Sizlere ihlâs kelimesine davet etsin diye sizler için gönderdiğim bu Nuh [as], sizlere risâleti tebliğ etti mi?’ diye sorulur.

Onlar: ‘Ey Rabbimiz! Bizlere bir müjdeleyici ya da bir uyanıcı gelmedi.’ derler.

Allah [cc] Nuh’a [as]: ‘İşte senin ümmetin inkâr ediyorlar. Sana bu konuda şahitlik yapacak kimse var mıdır?’ diye buyurur. Nuh [as]:

‘Evet, Muhammed’in [sas] ümmeti şahitlik yapar.’ der.

Bunun üzerine bir münâdî: ‘Ey insanların içindeki en hayırlı ümmet! Ey Ramazan ayında oruç tutanlar! Saflarını, Yüce Allah’ın [cc] buyurduğu ‘Onların nişanları yüzlerindeki secde izidir.’ [Fetih, 48/29] hükmündeki gibi ikâme edenler!’ diye seslenir.

Onlar da: ‘Buyur ey Allah’ın davetçisi!’ derler.

Allah [cc]: ‘Ey Muhammed’in ümmeti! Sizler Nuh [as] için şahitlik ediyor musunuz?’ diye buyurur.

Onlar da: ‘Evet Rabbim, bizler şahidiz ki Nuh [as] risâleti tebliğ etmiş ve emaneti yerine getirmiştir.’

Bunun üzerine Nuh’un [as] kavmi: ‘Nuh peygamberlerin ilki, Muhammed ise sonuncusudur. Nasıl oluyor da zamanına ulaşamadıkları birinin şahitliklerini yapıyorlar, onun zamanını konuşuyorlar?’ diyecekler.

Hız. Muhammed’in [sas] ümmeti de Allah’ın, peygamberi Muhammed’e [sas] indirdiği kitabındaki: ‘Nuh’u kendi kavmine gönderdik’ [Nuh, 71/1] ayetini dile getirecekler. Bu ayeti sonuna kadar okuduk. Yüce Allah [cc] da: ‘Doğruyu söylediniz Ey Muhammed’in ümmeti! Ben nefsim üzerine yemin ediyorum ki ben kimseyi delilsiz azaplandırmam! Ey Muhammed’in ümmeti! Aranızda geçen haksızlıkları birbirinize hibe edin. Muhakkak ki ben kendim ve sizin aranızdakileri hibe ettim!’ [22] buyuracak.”

فَيَقَالُ: يَا أُمَّةَ نُوحٍ: هَذَا نُوحٌ بَعَثْتُهُ لَكُمْ يَدْعُوكُمْ إِلَى كَلِمَةِ
الإِخْلَاصِ، فَهَلْ بَلَغَ إِلَيْكُمْ الرِّسَالَةُ؟

فَيَقُولُونَ: يَا رَبَّنَا مَا جَاءَنَا مِنْ بَشِيرٍ وَلَا نَذِيرٍ،
فَيَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى يَا نُوحُ: هَؤُلَاءِ أُمَّتُكَ أَنْكَرُوكَ، فَهَلْ مَنْ يَشْهَدُ
لَكَ بِذَلِكَ

فَيَقُولُ: نَعَمْ أُمَّةٌ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
فَيُنَادِي مُنَادٍ يَا خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ، يَا صُومَانَ شَهْرَ رَمَضَانَ،
فَيَقُومُونَ مِنَ الصُّفُوفِ كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى فِي مُحْكَمِ تَنْزِيلِهِ: {سَيَمَاهُمْ
فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ} [الفتح: ٢٩]،
فَيَقُولُونَ: لَتَبَيَّنَ دَاعِيَ اللَّهِ،

فَيَقُولُ عَزَّ وَجَلَّ: يَا أُمَّةَ مُحَمَّدٍ هَلْ تَشْهَدُونَ لِنُوحٍ؟
فَيَقُولُونَ: أَيُّ رَبِّ نَشْهَدُ أَنَّهُ بَلَغَ الرِّسَالَةَ وَأَدَّى الْأَمَانَةَ
فَتَقُولُ أُمَّةُ نُوحٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِنَّ نُوحًا أَوَّلُ نَبِيِّ وَمُحَمَّدًا آخِرُ نَبِيِّ،
فَكَيْفَ يَشْهَدُونَ لِمَنْ لَمْ يُدْرِكُوا زَمَانَهُ؟ فَيَقُولُونَ زَمَانَهُ؟

فَيَقُولُونَ فِي كِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ الْمُنَزَّلِ عَلَى نَبِيِّهِ مُحَمَّدٍ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ {إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ} [نوح: ١]، الْآيَةَ. كُنَّا قَرَأْنَاهُ
إِلَى آخِرِهِ، فَيَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى: صَدَقْتُمْ يَا أُمَّةَ مُحَمَّدٍ، وَإِنِّي آتَيْتُ عَلَى
نَفْسِي أَنْ لَا أُعَذِّبَ أَحَدًا إِلَّا بِحُجَّةٍ، فَتَوَاهَبُوا يَا أُمَّةَ مُحَمَّدٍ الْمَظَالِمَ
فِيمَا بَيْنَكُمْ فَإِنِّي قَدْ وَهَبْتُ الَّذِي بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ [٢٢].

Kıyamet Günü Allah'ın, Kullarını İmtihanı

- Abdullah b. Mes'ûd'dan [ra] rivayetle:

Peygamber [sas] buyurdu ki:

“Allah, bilinen günün zamanında ilkleri ve sonları bir araya toplar. Hepsi ayakta, kırk yıl, gözleri semaya takılmış olarak hüküm zamanını beklerler.”

Devam etti: “Yüce Allah, buluttan gölgeliklerde, arştan kürsiye iner. Sonra bir münadi seslenir: ‘Ey insanlar! Sizleri yaratan, rızıklandıran, kendisine ibadet etmenizi ve O’na hiçbir şeyi ortak koşmamanızı sizlere emreden Rabbinizden razı değil misiniz? Şimdi herkes bağlı olduğu ve din konusunda onlara tapındığı kimselerle yüzleşsin! Bu, Rabbinizden bir adalet değil midir?’

‘Evet.’ derler.

‘O halde şimdi herkes dünya da kulluk ettiğinin yanına versin!’ denir.

Kimileri güneşe, kimileri aya, kimileri taştan putlanına, ve benzerleri kulluk ettikleri şeylerin yanlarına giderler.

İsa’ya [as] kulluk edenler için, şeytan İsa’nın kılığına girer. Üzeyr’e [as] kulluk edenler için şeytan Üzeyr’in kılığına girer. Geriye Muhammed [sas] ile ümmeti kalır.

Rabb, temessül eder ve onlara gelir, buyurur ki: ‘Sizlere ne oldu ki diğer insanlar gibi gitmediniz?’

Derler ki: ‘Bizlerin bir ilâhı vardır ki O’nu henüz görmedik.’

٥١٣

اختِبَارُ اللَّهِ عِبَادَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

• عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ:

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

«يَجْمَعُ اللَّهُ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ لِمِيقَاتِ يَوْمٍ مَعْلُومٍ قِيَامًا أَرْبَعِينَ سَنَةً شَاخِصَةً أَبْصَارُهُمْ إِلَى السَّمَاءِ يَنْتَظِرُونَ فَصَلَ الْقَضَاءِ»،

قَالَ: «وَيَنْزِلُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فِي ظُلُلٍ مِنَ الْغَمَامِ مِنَ الْعَرْشِ إِلَى الْكُرْسِيِّ، ثُمَّ يَنَادِي مُنَادٍ: أَيُّهَا النَّاسُ أَلَمْ تَرْضَوْا مِنْ رَبِّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَرَزَقَكُمْ وَأَمَرَكُمْ أَنْ تَعْبُدُوهُ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا أَنْ يُؤَلِّيَ كُلَّ نَاسٍ مِنْكُمْ مَا كَانُوا يَتَوَلَّوْنَ وَيَعْبُدُونَ فِي الدِّينِ، أَلَيْسَ ذَلِكَ عَدْلًا مِنْ رَبِّكُمْ؟
قَالُوا: بَلَى،

قَالَ: «فَلْيَنْطَلِقْ كُلُّ قَوْمٍ إِلَى مَا كَانُوا يَعْبُدُونَ فِي الدُّنْيَا»،

قَالَ: «فَيَنْطَلِقُونَ وَيُمَثِّلُ لَهُمْ أَشْيَاءَ مَا كَانُوا يَعْبُدُونَ، فَمِنْهُمْ مَنْ يَنْطَلِقُ إِلَى الشَّمْسِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْطَلِقُ إِلَى الْقَمَرِ، وَإِلَى الْأَوْثَانِ مِنَ الْحِجَارَةِ وَأَشْبَاهِ مَا كَانُوا يَعْبُدُونَ»،

قَالَ: «وَيُمَثِّلُ لِمَنْ كَانَ يَعْبُدُ عِيسَى شَيْطَانُ عِيسَى، وَيُمَثِّلُ لِمَنْ كَانَ يَعْبُدُ عُزَيْرًا شَيْطَانُ عُزَيْرٍ، وَيَبْقَى مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأُمَّتُهُ»،

قَالَ: «فَيَمَثِّلُ الرَّبُّ عَزَّ وَجَلَّ فَيَأْتِيهِمْ فَيَقُولُ: مَا لَكُمْ لَا تَنْطَلِقُونَ

كَمَا انْطَلَقَ النَّاسُ؟»

قَالَ: «فَيَقُولُونَ إِنَّ لَنَا إِلَهًا مَا رَأَيْنَاهُ بَعْدُ،

Buyurur ki: ‘O’nu gördüğünüzde tanır mısınız?’

Derler ki: ‘O’nunla bizim aramızda alâmetler vardır, o alâmetleri gördüğümüzde tanınız.’

Buyurur ki: ‘Nedir onlar?’

Derler ki: ‘Sâkının (özel alâmetinin) keşfolunmasıdır.’

Bu esnada sâk keşfolunur da sırtı eğilen herkes secde eder. Sırtlan sığır boynuzu gibi olanlar da secde etmek isterler ama güç yetiremezler.

‘Fakat onlar, sapasağlam iken de secdeye davet ediliyorlardı (fakat yine secde etmiyorlardı).’ [Kalem, 68/43]

Sonra buyurur ki: ‘Başlarınızı kaldırın!’

Başlarını kaldırırlar. Onlara amelleri miktarınca nurları verilir. Kimine büyük bir dağ kadar nur verilir, o nur onun önünden yürür. Kimine bundan daha küçük nur verilir. Kimine hurma kadar bir nur sağından verilir. Kimine de bundan daha küçük nur verilir. Hatta bir adama da ayak başparmağına nur verilir, bir yanar, bir söner. Nuru yandığında ayağını öne atar da yürür, söndüğünde ise yerinde kalır. Rabb Azze ve Celle onların önlerinde yürür ve cehennemden içinden geçer. Geriye onun kılıcın keskin tarafı gibi kaygan ve eğri izi kalır.

‘Siz de geçin!’ buyurur. Onlar da nurları miktarınca geçerler. Kimisi göz açıp kapayıncaya kadar geçer. Kimisi yıldırım gibi geçer. Kimisi bulut gibi geçer. Kimisi yıldızın kayması gibi geçer. Kimisi rüzgâr gibi geçer. Kimisi atın koşması gibi kimisi de insanın koşması gibi geçer. Nihayet kendisine ayak başparmaklarına nur verilen de yüzü ve elleri üzerine emekleyerek geçer. Bir dizi yerde kalır, diğeri asılı kalır ve bir yerine atış isabet eder. Bitirene dek bu halde devam eder. Bitirince de ayağa kalkar:

فَيَقُولُ: هَلْ تَعْرِفُونَهُ إِنْ رَأَيْتُمُوهُ؟
فَيَقُولُونَ: إِنْ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُ عَلامَةٌ إِذَا رَأَيْنَاهَا عَرَفْنَاهَا،
قَالَ: فَيَقُولُ: مَا هِيَ؟،
فَيَقُولُونَ: يَكْشِفُ عَنْ سَاقِهِ»،
قَالَ: «فَعِنْدَ ذَلِكَ يُكْشِفُ عَنْ سَاقٍ فَيَخِرُّ كُلُّ مَنْ كَانَ بَظَهْرِهِ طَبَقٌ،
وَيَبْقَى قَوْمٌ ظُهُورُهُمْ كَصَيَاصِيِّ الْبَقَرِ يُرِيدُونَ السُّجُودَ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ،
{وَقَدْ كَانَ يُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ وَهُمْ سَالِمُونَ} [القم: ٤٣]،
ثُمَّ يَقُولُ: ارْفَعُوا رُءُوسَكُمْ،
فَيَرْفَعُونَ رُءُوسَهُمْ فَيُعْطِيهِمْ نُورَهُمْ عَلَى قَدَرِ أَعْمَالِهِمْ، فَمِنْهُمْ مَنْ يُعْطَى
نُورُهُ مِثْلَ الْجَبَلِ الْعَظِيمِ يَسْعَى بَيْنَ يَدَيْهِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يُعْطَى نُورُهُ أَصْغَرَ مِنْ
ذَلِكَ، وَمِنْهُمْ مَنْ يُعْطَى نُورًا مِثْلَ النَّخْلَةِ يَمِينِهِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يُعْطَى نُورًا
أَصْغَرَ مِنْ ذَلِكَ، حَتَّى يَكُونَ رَجُلًا يُعْطَى نُورُهُ عَلَى إِبْهَامِ قَدَمِهِ يُضِيءُ مَرَّةً
وَيَفِيءُ مَرَّةً، فَإِذَا أَضَاءَ قَدَمَهُ فَمَشَى، وَإِذَا طُفِئَ قَامَ»، قَالَ: «وَالرَّبُّ
عَزَّ وَجَلَّ أَمَامَهُمْ حَتَّى يَمُرَّ فِي النَّارِ فَيَبْقَى أَثَرُهُ كَحَدِّ السَّيْفِ دَخَضَ مَرَلَّةً»،
قَالَ: «وَيَقُولُ: مُرُوا، فَيَمُرُّونَ عَلَى قَدَرِ نُورِهِمْ، مِنْهُمْ مَنْ يَمُرُّ
كَطَرْفِ الْعَيْنِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَمُرُّ كَالْبَرْقِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَمُرُّ كَالسَّحَابِ،
وَمِنْهُمْ مَنْ يَمُرُّ كَانْقِضَاضِ الْكَوْكَبِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَمُرُّ كَالرَّيْحِ، وَمِنْهُمْ
مَنْ يَمُرُّ كَشَدِّ الْفَرَسِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَمُرُّ كَشَدِّ الرَّجُلِ، حَتَّى يَمُرَّ الَّذِي
أُعْطِيَ نُورُهُ عَلَى إِبْهَامِ قَدَمَيْهِ يَحْبُو عَلَى وَجْهِهِ وَيَدْيِهِ وَرِجْلَيْهِ تَخِرُّ
رِجْلٌ، وَتَعْلُقُ رِجْلٌ، وَيُصِيبُ جَوَانِبَهُ النَّارُ، فَلَا يَزَالُ كَذَلِكَ حَتَّى
يَخْلُصَ، فَإِذَا خَلَصَ وَقَفَ عَلَيْهَا،

‘Allah’a hamd olsun ki kimseye vermediğini bana verdi de onu gördükten sonra beni kurtardı.’ der.

Cennet kapısının yanındaki göle kadar ilerler. Gölde yıkanır. Cennetliklerin rüzganı ve renkleri ona ulaşır. Kapıdan cennette neler olduğunu görür.

‘Yâ Rabbi, beni cennetine al!’ der.

Allah (cc) ona: ‘Cenneti mi istiyorsun. Ancak ben seni ateşten kurtardım?’ buyurur.

Der ki: ‘Rabbim, o halde benimle cennetin arasına bir perde koyda seslerini duymayayım.’

Allah (cc) buyurur ki: ‘Haydi, cennete gir!’

Rüyanın içindeymiş gibi bir ev görür ya da onun için yükseltilir.

Der ki: ‘Rabbim, bu evi bana ver!’

Yüce Allah buyurur ki: ‘Onu sana vermemi temenni edersin ama başkasını iste!’

Der ki: ‘Hayır, izzetine yemin olsun ki ondan başkasını istemem. Hangi ev ondan daha güzel olabilir ki!’

Rüyanın içindeymiş gibi başka bir ev görür ya da onun için yükseltilir.

Der ki: ‘Bu evi bana ver!’

Yüce Allah buyurur ki: ‘Sana bu evi vermemi temenni edersin ama başkasını iste!’

Der ki: ‘Hayır, izzetine yemin olsun ki ondan başkasını istemem. Hangi ev ondan daha güzel olabilir ki!’

İsteddiği o ev ona verilir, ona gider. Sonra susar.

Yüce Allah (cc) buyurur ki: ‘Sana ne oldu ki istemiyorsun?’

Der ki: ‘Rabbim, ben senden o kadar istedim ki senden hayâ ettim. Sana o kadar yemin ettim ki sonunda utandım.’

ثُمَّ قَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ لَقَدْ أَعْطَانِي اللَّهُ مَا لَمْ يُعْطِ أَحَدًا أَنْ نَجَّانِي مِنْهَا بَعْدَ إِذْ رَأَيْتُهَا»،

قَالَ: «فَيَنْطَلِقُ بِهِ إِلَى غَدِيرٍ عِنْدَ بَابِ الْجَنَّةِ، فَيَغْتَسِلُ فَيَعُودُ إِلَيْهِ رِيحُ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَالْوَأْنُهُمْ، فَيَرَى مَا فِي الْجَنَّةِ مِنْ خِلَالِ الْبَابِ فَيَقُولُ: رَبِّ أَدْخِلْنِي الْجَنَّةَ،

فَيَقُولُ اللَّهُ لَهُ: أَتَسْأَلُ الْجَنَّةَ، وَقَدْ نَجَّيْتُكَ مِنَ النَّارِ؟

فَيَقُولُ: رَبِّ اجْعَلْ بَيْنِي وَبَيْنَهَا حِجَابًا لَا أَسْمَعُ حَسِيسَهَا»،
قَالَ: «فَيَدْخُلُ الْجَنَّةَ»،

قَالَ: «فَيَرَى - أَوْ يُرْفَعُ لَهُ - مَنْزِلٌ أَمَامَ ذَلِكَ كَأَنَّمَا هُوَ فِيهِ إِلَيْهِ حُلْمٌ، فَيَقُولُ: رَبِّ أَعْطِنِي ذَلِكَ الْمَنْزِلَ،

فَيَقُولُ لَهُ: فَلَعَلَّكَ إِنْ أَعْطَيْتُكَه تَسْأَلُ غَيْرَهُ،

فَيَقُولُ: لَا وَعِزَّتِكَ لَا أَسْأَلُكَ غَيْرَهُ، وَأَيُّ مَنْزِلٍ يَكُونُ أَحْسَنَ مِنْهُ،
قَالَ: وَيَرَى أَوْ يُرْفَعُ لَهُ أَمَامَ ذَلِكَ مَنْزِلٌ آخَرُ كَأَنَّمَا هُوَ إِلَيْهِ حُلْمٌ، فَيَقُولُ: أَعْطِنِي ذَلِكَ الْمَنْزِلَ،

فَيَقُولُ اللَّهُ جَلَّ جَلَالُهُ: فَلَعَلَّكَ إِنْ أَعْطَيْتُكَه تَسْأَلُ غَيْرَهُ،

قَالَ: لَا وَعِزَّتِكَ لَا أَسْأَلُكَ غَيْرَهُ وَأَيُّ مَنْزِلٍ يَكُونُ أَحْسَنَ مِنْهُ،
قَالَ: فَيُعْطَاهُ فَيَنْزِلُهُ ثُمَّ يَسْكُتُ

فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: مَا لَكَ لَا تَسْأَلُ؟

فَيَقُولُ: رَبِّ لَقَدْ سَأَلْتُكَ حَتَّى اسْتَحْيَيْتُكَ، وَأَقْسَمْتُ لَكَ حَتَّى اسْتَحْيَيْتُكَ،

Yüce Allah buyurur ki: ‘Sana yarattığım zamandan, yok ettiğim zamana kadar dünyanın misli ve onun on kat fazla mislini verdim, memnun değil misin?’

Der ki: ‘Benimle alay mı edersin? Sen izzetin Rabbisin.’

Onun bu sözünden dolayı Yüce Rabb güler.”

Abdullah b. Mes’ûd’un, hadisini bu kısmını zikrederken güldüğünü gördüm. Bir adam ona dedi ki:

“Ey Ebû Abdurrahman! Senin bu hadisi zikrettiğini defalarca dinledim, bu kısmını ne zaman zikretsen gülüyorsun.”

Dedi ki: “Ben bu hadisi Resûlullah’tan (sas) defalarca duydum. O da her bu kısmını zikrettiğinde gülüyordu, hatta azı dişleri gözükiyordu.”

Sonra devam etti: “Rabb Azze ve Celle buyurur ki: ‘Ancak ben buna Kâdir’im. İste!’

Adam der ki: ‘Beni diğer insanlarla beraber eyle!’

Buyurur ki: ‘Diğer insanlarla birleş!’

Cennette, insanlara yaklaşıp kadar koşar. Onun için inciden bir saray yükseltilir. Hemen secdeye kapanır.

Ona denir ki: ‘Kaldır başını, sana ne oldu?’

Der ki: ‘Rabbimi gördüm, ya da Rabbim bana kendini gösterdi.’

Ona denir ki: ‘Bu ancak senin evlerinden birisidir.’

Sonra bir adamla karşılaşır. Hemen secdeler etmeye kalkışır ki: ‘Dur, sana ne oldu?’ denir.

‘Gördüm ki sen meleklerden bir meleksin!’

فَيَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى: أَلَمْ تَرْضَ أَنْ أُعْطِيكَ مِثْلَ الدُّنْيَا مُنْذُ خَلَقْتُهَا
إِلَى يَوْمِ أَفْنَيْتُهَا وَعَشْرَةَ أَضْعَافِهِ؟
فَيَقُولُ: أَتُسْتَهْزِئُ بِي، وَأَنْتَ رَبُّ الْعِزَّةِ، فَيَضْحَكُ الرَّبُّ عَزَّ وَجَلَّ
مِنْ قَوْلِهِ»

[قَالَ: فَرَأَيْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ إِذَا بَلَغَ هَذَا الْمَكَانَ مِنْ هَذَا
الْحَدِيثِ ضَحِكَ،

فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَدْ سَمِعْتُكَ تُحَدِّثُ هَذَا
الْحَدِيثَ مِرَارًا كُلَّمَا بَلَغْتَ هَذَا الْمَكَانَ ضَحِكَتَ،
فَقَالَ: إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُحَدِّثُ
هَذَا الْحَدِيثَ مِرَارًا كُلَّمَا بَلَغَ هَذَا الْمَكَانَ مِنْ هَذَا الْحَدِيثِ ضَحِكَ
حَتَّى تَبْدُو أَضْرَاسُهُ]

قَالَ: « فَيَقُولُ الرَّبُّ عَزَّ وَجَلَّ: وَلَكِنِّي عَلَى ذَلِكَ قَادِرٌ، سَلْ،
فَيَقُولُ: أَلْحَقْنِي بِالنَّاسِ،
فَيَقُولُ: الْحَقِ النَّاسَ،
قَالَ: فَيَنْطَلِقُ يَزُمُلُ فِي الْجَنَّةِ حَتَّى إِذَا دَنَا مِنَ النَّاسِ رُفِعَ لَهُ قَصْرٌ
مِنْ دُرَّةٍ فَيَخِرُّ سَاجِدًا،

فَيَقَالُ لَهُ: ارْفَعْ رَأْسَكَ مَا لَكَ؟
فَيَقُولُ: رَأَيْتُ رَبِّي - أَوْ تَرَأَى لِي رَبِّي -
فَيَقَالُ لَهُ: إِنَّمَا هُوَ مَنْزِلٌ مِنْ مَنَازِلِكَ،
قَالَ: ثُمَّ يَلْقَى رَجُلًا فَيَتَهَيَّأُ لِلْسُّجُودِ لَهُ فَيَقَالُ لَهُ: مَهْ، مَا لَكَ؟
فَيَقُولُ: رَأَيْتُ أَنَّكَ مَلَكٌ مِنَ الْمَلَائِكَةِ،

Der ki: ‘Ben yalnızca senin yardımcılardan biriyim, kölelerinden bir köleyim. Benim elimin altında benim halim üzere bin hizmetli daha vardır.’

Sarayın kapısı ona açılana dek ilerler.

Saray, içi oyulmuş bir incidendir. Tavanları, kapıları, kapı kulpları ve anahtarları incidendir. Onu, içi kırmızı yeşil bir oda karşılar. Her oda başka renkli bir odaya açılır. Her odada döşekler ve eşler vardır. Onların en az güzel olanı bile siyah iri gözlü ve beyaz tenli olup üzerinde yetmiş kat elbise olduğu halde baldır kemiklerinin iliği görünür. O eşlerin kalpleri adama, adamın kalbi de o eşlerin aynasıdır. Adam eşinden bir kere yüz çevirse adamın gözünde eşi daha önceki halinden yetmiş defa daha fazla (güzel) olur. Huri, adamdan bir kere yüzünü çevirse eşinin gözünde adam daha önceki halinden yetmiş defa daha fazla (güzel) olur.

Adam, eşine: ‘Vallahi, gözümde önceki halinden yetmiş defa fazla (güzel) oldun’ der.

Eşi de ona: ‘Vallahi, sen de benim gözümde yetmiş defa daha fazla (güzel) oldun’ der.

Adama şöyle denir: ‘Bak!’ Adam bakar.

Adama: ‘Senin mülkün gözünün ulaştığı yerin yüz yıllık mesafesinde bulunan her şeydir.’ denilir.”

Hiz. Ömer [ra] dedi ki: “Ey Ka’b! İbn Ümmi Abd’in, cennette menzili en düşük olan adamın nasıl onlara yükseldiği hakkında anlattıklarını duymaz mısın?”

Ka’b [ra] dedi ki: “Ey Müminlerin Emîri! Gören göz de duyan kulak da yoktur. Muhakkak ki Allah, içinde dilediğince eşler, meyveler, içecekler koyduktan sonra orayı kapattı. Sonra onu yarattıklarından kimse görmedi. Ne Cibrîl ne de meleklerinden bir başkası.”

فَيَقُولُ: إِنَّمَا أَنَا خَارِنٌ مِنْ خُزَّانِكَ، عَبْدٌ مِنْ عِبِيدِكَ تَحْتَ يَدَيِ
أَلْفٍ قَهْرَمَانٍ عَلَى مِثْلِ مَا أَنَا عَلَيْهِ،

قَالَ: فَيَنْطَلِقُ أَمَامَهُ حَتَّى يَفْتَحَ لَهُ الْقَصْرَ» ،

قَالَ: «وَهُوَ فِي دُرَّةٍ، مُجَوَّفَةٍ سَقَائِفُهَا، وَأَبْوَابُهَا، وَأَغْلَاقُهَا،
وَمَفَاتِيحُهَا مِنْهَا تَسْتَقْبِلُهُ جَوْهَرَةٌ خَضِرَاءُ مُبْطَنَةٌ بِحَمْرَاءَ كُلِّ جَوْهَرَةٍ
تُفْضِي إِلَى جَوْهَرَةٍ عَلَى غَيْرِ لَوْنٍ الْأُخْرَى فِي كُلِّ جَوْهَرَةٍ سُرْرٌ وَأَزْوَاجٌ،
وَوَصَائِفٌ أَذْنَاهُنَّ حَوْرَاءُ عَيْنَاءُ عَلَيْهَا سَبْعُونَ حُلَّةً يُرَى مُخُّ سَاقِهَا مِنْ
وَرَاءِ حُلِّهَا، كَبِدُهَا مِرَاتُهُ وَكَبِدُهُ مِرَاتُهَا، إِذَا أَعْرَضَ عَنْهَا إِعْرَاضَةً
ازْدَادَتْ فِي عَيْنِهِ سَبْعِينَ ضِعْفًا عَمَّا كَانَتْ قَبْلَ ذَلِكَ، وَإِذَا أَعْرَضَتْ
عَنْهُ إِعْرَاضَةً ازْدَادَ فِي عَيْنِهَا سَبْعِينَ ضِعْفًا عَمَّا كَانَ قَبْلَ ذَلِكَ،

فَيَقُولُ لَهَا: وَاللَّهِ لَقَدْ ازْدَدْتُ فِي عَيْنِي سَبْعِينَ ضِعْفًا،

وَتَقُولُ لَهُ: وَأَنْتَ وَاللَّهِ لَقَدْ ازْدَدْتَ فِي عَيْنِي سَبْعِينَ ضِعْفًا،

فَيَقَالُ لَهُ: أَشْرَفُ، قَالَ: فَيُشْرَفُ،

فَيَقَالُ لَهُ: مُلْكُكَ مَسِيرَةُ مِائَةِ عَامٍ يَنْفُذُهُ بَصْرُهُ»

قَالَ: فَقَالَ عُمَرُ: أَلَا تَسْمَعُ مَا يُحَدِّثُنَا ابْنُ أُمِّ عَبْدِ يَا كَعْبُ عَنْ

أَدْنَى أَهْلِ الْجَنَّةِ مَنْزِلًا، فَكَيْفَ أَعْلَاهُمْ،

فَقَالَ كَعْبُ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ: مَا لَا عَيْنٌ رَأَتْ، وَلَا أُذُنٌ سَمِعَتْ،

إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ جَعَلَ دَارًا فَجَعَلَ فِيهَا مَا شَاءَ مِنَ الْأَزْوَاجِ، وَالشَّمَرَاتِ،

وَالْأَشْرَبَةِ، ثُمَّ أَطْبَقَهَا، ثُمَّ لَمْ يَرَهَا أَحَدٌ مِنْ خَلْقِهِ، لَا جِبْرِيلُ وَلَا غَيْرُهُ

مِنَ الْمَلَائِكَةِ»،

Sonra Ka'b şu ayeti okudu: **“Yaptıklarına karşılık olarak onlar için ne mutluluklar saklandığını hiç kimse bilemez.”**

[Secde 32/ 17]

Dedi ki: “Bundan başka iki cennet daha yarattı ve dilediği gibi süsledi. Yarattıklarından dilediklerine onları gösterdi.”

Sonra dedi ki: “Kitabı İlliyyîn’de olan, İlliyyîn ehlinde dahi kimsenin görmediği bu diyara indi.” Ardından çıktı. Mülkünde dolaştı ve yüzünün nuru ve cennet kokusu ile müjdeledikleri cennetteki çadırlardan girmediği bir çadır dahi kalmadı.

Dediler ki: “Bu cennet kokusu ne kadar da hoştur! Bu adam İlliyyîn ehliendir! Çıkmış da mülkünde geziyor.”

(Hz. Ömer) Dedi ki: “Yazık sana Ka'b! Kalpler (sevinçten) gevşedi, uçtu toparla onları!”

Ka'b dedi ki: [Resûlullah dedi ki:] **“Nefsim elinde olana (Allah’a) yemin olsun ki kıyamet günü, cehenneme dair ne mukarreb bir melek ne de gönderilmiş bir peygamber yoktur ki iniltiyle, dizleri üzere secdeye kapanmış olmasın. Hatta Halîlullah İbrahim [as] dahi: “Rabbim! Nefsim, nefsim!” diyecek. Hatta yetmiş peygamberin ameli, senin ameline katılsa yine de kurtulamayacağını zannedersin.”**^[23]

23 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Ke-bîr*, IX, 357 (9763). Taberânî, hadisin tamamını birkaç tarık ile rivayet etmiştir. Tariklerden birinin ravileri -Ebû Hâlid ed-Dâlanî hariç- *Sahih*’in ravileridir. Ebû Hâlid e-Dâlanî de sikadır. Heysemî, *Mecmau’z-Zevâid*, X, 340 (18352).

Kimler Cennet Ehli, Kimler Cehennem Ehlidir?

- İyâz b. Himâr el-Mücâşîî’den rivayetle:

Resûlullah [sas] bir gün hutbesinde buyurdu ki:

“Dikkat edin! Rabbim bana öğrettiklerinden bilmediklerimizi bugün sizlere öğretmemi emretti.

ثُمَّ قَرَأَ كَعْبٌ: {فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً
بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ} [السجدة: ١٧]،

قَالَ: «وَوَلِّدَ دُونَ ذَلِكَ جَنَّتَيْنِ وَزَيَّنَهُمَا بِمَا شَاءَ وَأَرَاهُمَا مِنْ شَاءِ
مِنْ خَلْقِهِ،

ثُمَّ قَالَ: مَنْ كَانَ كِتَابُهُ فِي عِلِّيِّينَ نَزَلَ تِلْكَ الدَّارَ الَّتِي لَمْ يَرَهَا
أَحَدٌ حَتَّى إِنَّ الرَّجُلَ مِنْ أَهْلِ عِلِّيِّينَ لَيَخْرُجُ فَيَسِيرُ فِي مُلْكِهِ فَمَا تَبْقَى
خَيْمَةٌ مِنْ خَيْمِ الْجَنَّةِ إِلَّا دَخَلَهَا مِنْ ضَوْءٍ وَجْهَهُ فَيَسْتَبْشِرُونَ بِرِيحِهِ،
فَيَقُولُونَ: وَاهَا لِهَذَا الرِّيحِ، هَذَا رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ عِلِّيِّينَ، قَدْ خَرَجَ
يَسِيرُ فِي مُلْكِهِ»،

فَقَالَ: وَيَحَكَ يَا كَعْبُ، إِنَّ هَذِهِ الْقُلُوبَ قَدْ اسْتَرَسَلَتْ وَاقْبِضْهَا،
فَقَالَ كَعْبٌ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّ لِحَبْهَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَزُفْرَةً مَّا
مِنْ مَلِكٍ مُقَرَّبٍ، وَلَا نَبِيٍّ مُرْسَلٍ إِلَّا يَخْرُجُ لِرُكْبَتَيْهِ، حَتَّى إِنَّ إِبْرَاهِيمَ
خَلِيلَ اللَّهِ لَيَقُولُ: رَبِّ نَفْسِي نَفْسِي، حَتَّى لَوْ كَانَ لَكَ عَمَلٌ سَبْعِينَ
نَبِيًّا إِلَى عَمَلِكَ لَطَنَنْتَ أَنَّكَ لَا تَنْجُو» [٢٣].

٥١٤

مَنْ هُمْ أَهْلُ الْجَنَّةِ وَأَهْلُ النَّارِ؟

• عَنْ عِيَاذِ بْنِ حِمَارٍ الْمَجَاشِعِيِّ:

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ ذَاتَ يَوْمٍ فِي خُطْبَتِهِ:

«أَلَا إِنَّ رَبِّي أَمَرَنِي أَنْ أُعَلِّمَكُم مَّا جَهِلْتُمْ، مِمَّا عَلَّمَنِي يَوْمِي هَذَا،

٢٣ المعجم الكبير،
الطبراني، عَبْدُ اللَّهِ
بْنُ مَسْعُودٍ الْهَذَلِيُّ،
بَابُ، ج ٩ ص ٣٥٧،
رقم ٩٧٦٣. رَوَاهُ
كُلُّهُ الطَّبْرَانِيُّ مِنْ
طُرُقٍ، وَرَجُلٌ أَخْبَاهَا
رَجُلًا الصَّحِيحَ غَيْرَ
أَبِي خَالِدٍ الدَّالَائِي،
وَهُوَ ثِقَةٌ. مجمع
الزوائد، الهيثمي،
٤٢ - كِتَابُ الْبُغْيِ،
بَابُ جَامِعٍ فِي الْبُغْيِ،
ج ١٠ ص ٣٤٠، رقم
١٨٣٥٢.

Buyurdu ki: ‘Bir kula verdiğim her mal helaldir. Ben kullarının hepsini hanifler olarak yarattım. Ama onlara şeytanlar gelerek kendilerini dinlerinden alıp götürdüler. Benim onlara helal kıldıklarımı onlara haram kıldılar. Benim hakkında hükümler indirmedığım şeyleri bana ortak koşmalarını onlara emrettiler.’

Muhakkak ki Allah (cc) yeryüzü ehline baktı da onların Araplarından ve Acemlerinden hoşlanmadı. Ehl-i Kitab’dan geriye kalanlarsa müstesna.

Buyurdu ki: ‘Ben seni ancak imtihan etmek ve başkalarını seninle imtihan etmek için gönderdim. Sana, su götürmez (ebedi) bir kitap indirdim. Artık onu uyurken uyanırken okursun.’

Gerçekten Allah (cc) bana Kureyş’i yakmamı (helâk etmemi) emretti.

Bense: ‘Rabbim! Onlar benim başımı yararlar, onu bir etmek parçasına çevirirler.’ dedim.

‘Onlar seni nasıl çıkardılarsa sen de onları çıkar. Onlarla savaş ki sana yardım edelim. İnfakta bulun ki biz de sana infak edelim. Sen bir ordu gönder ki biz de onun beş mislini gönderelim. Sana itaat edenlerle birlikte isyan edenlere karşı savaş!’ buyurdu.

Cennetlikler üç gruptur: Hükümler sahibi, âdil, tasadduk eden, muvaffak kimse; her yakınına ve Müslüman’a karşı merhametli ve ince kalpli olan adam ve iffetli, namuslu ve çoluk çocuk sahibi olan kimse.

Cehennemlikler beş gruptur: Aklını kullanmayan zayıf kimse. Böyleleri sizin aranızda tâbi olarak bulunurlar. Hiçbir aile ve malı istemezler. Tamahını gizlemeyen hain kimse kapağına vursa ona dahi ihanet eder. Senin ehline ve malına ihanet etmeksizin ne akşamlayan ne de sabahlayan kimse. Cimriliği -ya da yalanı- zikretti. Bir de kötü huylu küfürbaz kimse.”[24]

كُلِّ مَالٍ نَحَلُّهُ عَبْدًا حَلَالًا، وَإِنِّي خَلَقْتُ عِبَادِي حُنَفَاءَ كُلَّهُمْ،
وَأَنَّهُمْ أَتَتْهُمْ الشَّيَاطِينُ فَاجْتَالَتْهُمْ عَنْ دِينِهِمْ، وَحَرَمْتُ عَلَيْهِمْ مَا
أَحَلَلْتُ لَهُمْ، وَأَمَرْتُهُمْ أَنْ يُشْرِكُوا بِي مَا لَمْ أَنْزِلْ بِهِ سُلْطَانًا،
وَإِنَّ اللَّهَ نَظَرَ إِلَى أَهْلِ الْأَرْضِ، فَمَقَّتَهُمْ عَرَبُهُمْ وَعَجَمَهُمْ، إِلَّا
بَقَايَا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ،

وَقَالَ: إِنَّمَا بَعَثْتُكَ لِأَبْتَلِيكَ وَأَبْتَلِي بِكَ، وَأَنْزَلْتُ عَلَيْكَ كِتَابًا لَا
يَغْسِلُهُ الْمَاءُ، تَقْرُؤُهُ نَائِمًا وَيَقْظَانًا،
وَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَنِي أَنْ أُحَرِّقَ قُرَيْشًا،
فَقُلْتُ: رَبِّ إِذَا يَثْلَعُوا رَأْسِي فَيَدْعُوهُ خُبْرَةٌ،

قَالَ: اسْتَخْرِجْهُمْ كَمَا اسْتَخَرَجُوكَ، وَاعِزُّهُمْ نُغْرَكَ، وَأَنْفِقْ
فَسَنُفِقَ عَلَيْكَ، وَابْعَثْ جَيْشًا نَبْعَتْ خَمْسَةٌ مِثْلَهُ، وَقَاتِلْ بِمَنْ أَطَاعَكَ
مَنْ عَصَاكَ،

قَالَ: وَأَهْلُ الْجَنَّةِ ثَلَاثَةٌ ذُو سُلْطَانٍ مُقْسِطٌ مُتَصَدِّقٌ مُوَفَّقٌ، وَرَجُلٌ
رَحِيمٌ رَقِيقُ الْقَلْبِ لِكُلِّ ذِي قُرْبَى وَمُسْلِمٍ، وَعَفِيفٌ مُتَعَفِّفٌ ذُو عِيَالٍ،
قَالَ: وَأَهْلُ النَّارِ خَمْسَةٌ: الضَّعِيفُ الَّذِي لَا زَبَرَ لَهُ، الَّذِينَ هُمْ
فِيكُمْ تَبَعًا لَا يَتَّبِعُونَ أَهْلًا وَلَا مَالًا، وَالْحَايِنُ الَّذِي لَا يَخْفَى لَهُ طَمَعٌ،
وَإِنْ دَقَّ إِلَّا خَانَهُ، وَرَجُلٌ لَا يُصْبِحُ وَلَا يُمَسِي إِلَّا وَهُوَ يُخَادِعُكَ عَنْ
أَهْلِكَ وَمَالِكَ «وَذَكَرَ» الْبُخْلَ أَوْ الْكَذِبَ وَالشَّنْظِيرُ الْفَحَّاشُ [٢٤]».

٢٤ صحيح مسلم، ٥١
- كتاب الجنة وصفة
نعيمها وأهلها، ١٦
- باب الصفات التي
يُعرف بها في الدنيا
أهل الجنة وأهل النار،
ج ٤ ص ٢١٩٧، رقم
٢٨٦٥.

Cehennem Ne Derin, Cennet Ne Geniş!

• Hâlid b. Umeyr'den [ra] rivayetle:

Utbe b. Gazvân bir konuşma yaptı. – Behz dedi ki: Bundan öncekinde demişti ki: Resûlullah [sas] bizlere bir hutbe verdi. – Dedi ki: Allah'a hamd ve sena etti sonra şöyle buyurdu:

“Dünya ayrılmak üzeredir ve hızla yol almaktadır. Dünyadan geriye sadece artık kapacak gibidir. Yavaş yavaş sahibine gidiyor. Dünyadan geriye kabın dibinde arta kalan ve sahibi onu da içip bitirmek üzere olan su gibi bir şey kalmıştır. Gerçekten sizler, buradan yok olmayacak bir diyara intikal ediyorsunuz. Artık edinebildiğiniz kadar hayırla oraya intikal edin.

Bizlere cehennemin kenarından atılan bir taşın dibine ulaşana dek yetmiş yıl süseceği zikredildi. Allah'a yemin olsun orayı dolduracaksınız. Bundan dolayı şaşırдыңız mı?

Allah'a yemin olsun ki bizlere, cennetin iki ciheti arasındaki yürüme mesafesinin kırk yıl olduğu ve muhakkak ki oranın tıka basa dolacağı günün geleceği bildirildi.”

Gerçekten ben, Resûlullah [sas] ile beraber, ağaç yapraklarından başka yemeği olmayan yedi kişinin yedincisiydim. O kadar ki ağız içlerimizi yaralar kaplamıştı. Bir elbise buldum da onu kendim ve Sa'd arasında ikiye pay ettim. O ve ben bu elbisenin yarılarını kendimize peştemal edindik.

Şimdiyse bizden bir başkente emir olmamış kimse kalmadı. Ben kendi nefsimi böyle büyük; ancak Allah katında küçük biri olmaktan Allah'a sığınırım.

Hiçbir peygamberlik yoktur ki onun son bulmasının akabinde başka bir şey gelmesin. Sonunda hilafet, saltanata dönüşür. Bizden sonra emirler (sultanlar) sınanacak ve sizler de onlar ile sınanacaksınız. “[25]

25 Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XXIX, 114, (17575).

٥١٥

مَا أَعَمَّقَ النَّارَ، وَأَفْسَحَ الْجَنَّةَ

• عَنْ خَالِدِ بْنِ عَمِيرٍ:

قَالَ: خَطَبَ عُثْبَةُ بْنُ غَزْوَانَ - قَالَ بَهْزٌ: وَقَالَ قَبْلَ هَذِهِ الْمَرَّةِ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -، قَالَ: فَحَمِدَ اللَّهُ وَأَثْنَى عَلَيْهِ، ثُمَّ قَالَ:

«أَمَّا بَعْدُ، فَإِنَّ الدُّنْيَا قَدْ آذَنْتَ بِصَرْمٍ، وَوَلَّتْ حَذَاءً، وَلَمْ يَبْقَ مِنْهَا إِلَّا صُبَابَةٌ كَصُبَابَةِ الْإِنَاءِ، يَتَصَابُهَا صَاحِبُهَا، وَإِنَّكُمْ مُنْتَقِلُونَ مِنْهَا إِلَى دَارٍ لَا زَوَالَ لَهَا، فَاثْقَلُوا بِخَيْرٍ مَا بِحَضْرَتِكُمْ،

فَإِنَّهُ قَدْ ذُكِرَ لَنَا أَنَّ الْحَجَرَ يُلْقَى مِنْ شَفِيرِ جَهَنَّمَ فَيَهْوِي فِيهَا سَبْعِينَ عَامًا مَا يُدْرِكُ لَهَا قَعْرًا، وَاللَّهُ لَتَمْلُؤُنَّهُ، أَفَعَجِبْتُمْ؟

وَاللَّهُ لَقَدْ ذُكِرَ لَنَا أَنَّ مَا بَيْنَ مَصْرَاعِي الْجَنَّةِ مَسِيرَةُ أَرْبَعِينَ عَامًا، وَلَيَاتَيْنِ عَلَيْهِ يَوْمٌ كَطِيطِ الرَّحَامِ»، وَلَقَدْ رَأَيْتُنِي سَابِعَ سَبْعَةٍ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا لَنَا طَعَامٌ إِلَّا وَرَقَ الشَّجَرِ، حَتَّى قَرِحَتْ أَشْدَاقُنَا، وَإِنِّي التَّقَطْتُ بُرْدَةً فَشَقَّقْتُهَا بَيْنِي وَبَيْنَ سَعْدٍ، فَأَنْزَرْتُ بِنِصْفِهَا، وَأَنْزَرْتُ بِنِصْفِهَا، فَمَا أَصْبَحَ مِنَّا أَحَدٌ الْيَوْمَ إِلَّا أَصْبَحَ أَمِيرَ مِصْرٍ مِنَ الْأَمْصَارِ، وَإِنِّي أَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ أَكُونَ فِي نَفْسِي عَظِيمًا وَعِنْدَ اللَّهِ صَغِيرًا، وَإِنَّهَا لَمْ تَكُنْ نُبُوَّةَ قَطُّ إِلَّا تَنَاسَخَتْ، حَتَّى يَكُونَ عَاقِبَتُهَا مُلْكًا، وَسَتَبْلُونَ أَوْ سَتُخْبِرُونَ الْأَمْرَاءَ بَعْدَنَا [٢٥]».

٢٥ مسند أحمد، حديث

عُثْبَةُ بْنُ غَزْوَانَ عَنِ

النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ج ٢٩

ص ١١٤، رقم ١٧٥٧٥

Cehennemin Dehşeti

- İmrân b. Husayn'dan (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) ile birlikte seferdeydik. Resûlullah (sas) ile ashâbı arasında seyirde bir farklılık oldu. Bunun üzerine Resûlullah (sas) yüksek sesle şu iki ayeti okudu:

**“Ey insanlar! Rabbinizden korkun! Çünkü kıyamet vak-
tinin depremi müthiş bir şeydir! Onu gördüğünüz gün, her
emzikli kadın emzirdiği çocuğu unuttur, her gebe kadın çocu-
ğunu düşürür. İnsanları da sarhoş bir halde görürsün. Oysa
onlar sarhoş değildir fakat Allah'ın azabı çok dehşetlidir!”**
[Hac, 22/1-2]

Ashâb bunu duyunca Resûlullah'ın (sas) bir şey diyeceğini anladılar, bineklerini kamçılادılar.

Resûlullah (sas): “Bu günün hangi gün olduğunu biliyor musunuz?” diye sordu.

Ashâb: “Allah ve Resûlü daha iyi bilir.” dediler.

Buyurdu ki: “Bu gün Allah'ın, Âdem'e seslendiği gündür. Rabbi, Âdem'e buyurur ki: ‘Ey Âdem, cehennemin payını gön-
der!’

Âdem de der ki: ‘Ey Rabbim, cehennemin payı nedir?’

O da: ‘Her 1000 kişinin 999'u cehenneme, kalan 1'i de cen-
nettedir.’ buyurur.”

Bu sözler karşısında insanlar ümitsizliğe kapıldılar. Hatta yüzlerinde tebessüm izi bile kalmadı. Resûlullah (sas) ashâbı-
nın halini görünce şöyle buyurdu:

**“Amel ediniz ve iyimser olunuz! Muhammed'in nefsi elinde
olana (Allah'a) yemin olsun ki sizler kiminle (hangi şeyle be-
raber) olurlarsanız onları artıran iki mahlûk ile berabersiniz;
(onlar) Ye'cûc ve Me'cûc. Ademoğulları ve İblisoğulları'ndan
ölen kimseler.”**

٥١٦

فَزِعُ جَهَنَّمَ

• عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، قَالَ:

كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ فَتَفَاوَتْ بَيْنَ أَصْحَابِهِ فِي السَّيْرِ فَرَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَوْتَهُ بِهَاتَيْنِ الْآيَتَيْنِ: {يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ} - إِلَى قَوْلِهِ - {وَلَكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ} [الحج: ٢]،

فَلَمَّا سَمِعَ ذَلِكَ أَصْحَابُهُ حَثُوا الْمَطْيَّ وَعَرَفُوا أَنَّهُ عِنْدَ قَوْلٍ يَقُولُهُ،

فَقَالَ: «هَلْ تَدْرُونَ أَيُّ يَوْمٍ ذَلِكَ؟»

قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ،

قَالَ: « ذَلِكَ يَوْمٌ يُنَادِي اللَّهُ فِيهِ آدَمَ فَيُنَادِيهِ رَبُّهُ فَيَقُولُ: يَا آدَمُ

ابْعَثْ بَعَثَ النَّارِ،

فَيَقُولُ: أَيُّ رَبِّ، وَمَا بَعَثَ النَّارِ؟

فَيَقُولُ: مِنْ كُلِّ أَلْفٍ تِسْعٌ مِائَةً وَتِسْعَةً وَتِسْعُونَ إِلَى النَّارِ وَوَاحِدٌ

فِي الْجَنَّةِ»

فَيَسِّرَ الْقَوْمُ، حَتَّى مَا أَبَدُوا بِضَاحِكَةٍ، فَلَمَّا رَأَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الَّذِي بِأَصْحَابِهِ قَالَ:

«اعْمَلُوا وَأَبْشِرُوا فَوَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ إِنَّكُمْ لَمَعَ خَلِيقَتَيْنِ

مَا كَانَتَا مَعَ شَيْءٍ إِلَّا كَثَّرْتَاهُ، يَأْجُوجٌ وَمَأْجُوجٌ، وَمَنْ مَاتَ مِنْ بَنِي

آدَمَ وَبَنِي إِبْلِيسَ»

Bunu duyunca insanlar mutlu oldular. Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Kulluk edin ve iyimser olun! Muhammed’in nefsi elinde olana (Allah’a) yemin olsun ki sizler tüm insanlar arasında devenin bir yanındaki leke gibisiniz veya binek hayvanlarının dizlerinde tümsekler gibisiniz.”^[26]

517

Cennet, Allah’ın Yardımıyladır

• Câbir b. Abdullah’tan (ra) rivayetle:

Peygamber (sas) yanımıza çıktı ve şöyle buyurdu:

“Dostum Cibrîl, az önce yanımdan ayrıldı.

Buyurdu ki: “Ey Muhammed! Seni hak üzere gönderene yemin olsun ki Allah’ın kulları içinde bir kul vardır ki Allah’a, beş yüz yıl, dört tarafı binler fersah olan denizde, genişliği ve uzunluğu otuz zirâ olan bir dağın tepesinde kulluk etmiştir.

Allah, o kulu için, bir parmak toprakta tatlı su pınarı çıkarttı. Tatlı su akıp dağın altında toplanıyordu. Her gece narları çıkan bir nar ağacı çıkarttı da o kul her gün onunla besleniyordu. Akşam olduğunda iniyor, abdest alıyor, bu narlardan alıp yiyor sonra da namazını kılıyordu. Ecel vakti geldiğinde Rabbinden canını secdede iken almasını, ne yerin ne de başka bir şeyin onun bedenini çürütüp secde halini bozmamasını ve o haliyle haşredilmesini diledi.

Allah da onun bu isteğini kabul etti. Biz gökten her inişimiz ve çıkışımızda onun yanına uğrardık. Biz o kulu, kıyamet günü nasıl diriltileceği bilgisine sahip bir halde Allah’ın huzurundayken bulduk.

Rabbi onun için: ‘Kulumu rahmetimle cennetime koyun!’ buyurdu.

O da dedi ki: ‘Yâ Rabb, bilakis amelimle!’

قَالَ: فَسُرِّيَ عَنِ الْقَوْمِ بَعْضُ الَّذِي يَجِدُونَ،
فَقَالَ: «اعْمَلُوا وَأَبْشِرُوا فَوَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ مَا أَنْتُمْ فِي
النَّاسِ إِلَّا كَالشَّامَةِ فِي جَنْبِ الْبَعِيرِ أَوْ كَالرَّقَمَةِ فِي ذِرَاعِ الدَّابَّةِ^[٢٦]»

٥١٧

الجنة بفضلِ الله عزَّ وجلَّ

• عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ:
خَرَجَ عَلَيْنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ:
«خَرَجَ مِنْ عِنْدِي خَلِيلِي جِبْرِيلُ أَنْفًا

فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ، وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ إِنَّ لِلَّهِ عَبْدًا مِنْ عِبِيدِهِ عَبْدَ
اللَّهِ تَعَالَى خَمْسَمِائَةِ سَنَةٍ عَلَى رَأْسِ جَبَلٍ فِي الْبَحْرِ عَرْضُهُ وَطُولُهُ ثَلَاثُونَ
ذِرَاعًا فِي ثَلَاثِينَ ذِرَاعًا وَالْبَحْرُ مُحِيطٌ بِهِ أَرْبَعَةُ آلَافٍ فَرَسَخٍ مِنْ كُلِّ نَاحِيَةٍ،
وَأَخْرَجَ اللَّهُ تَعَالَى لَهُ عَيْنًا عَذْبَةً بَعْرَضِ الْأَصْبَعِ تَبْضُ بِمَاءٍ عَذِبٍ
فَتَسْتَنْقِعُ فِي أَسْفَلِ الْجَبَلِ وَشَجَرَةٌ رُْمَانٍ تُخْرِجُ لَهُ كُلَّ لَيْلَةٍ رُْمَانَةً فَتُعْذِّبُهُ
يَوْمَهُ، فَإِذَا أَمْسَى نَزَلَ فَأَصَابَ مِنَ الْوُضْوءِ وَأَخَذَ تِلْكَ الرُّمَانَةَ فَأَكَلَهَا ثُمَّ
قَامَ لِصَلَاتِهِ، فَسَأَلَ رَبَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عِنْدَ وَقْتِ الْأَجَلِ أَنْ يَقْبِضَهُ سَاجِدًا وَأَنْ
لَا يَجْعَلَ لِلْأَرْضِ وَلَا لِشَيْءٍ يُفْسِدُهُ عَلَيْهِ سَبِيلًا حَتَّى بَعَثَهُ وَهُوَ سَاجِدٌ
قَالَ: فَفَعَلَ فَتَحْنُ نَمْرُ عَلَيْهِ إِذَا هَبَطْنَا وَإِذَا عَرَجْنَا فَنَجِدُ لَهُ فِي
الْعِلْمِ أَنَّهُ يُبْعَثُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيُوقَفُ بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ،

فَيَقُولُ لَهُ الرَّبُّ: أَدْخِلُوا عَبْدِي الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِي،
فَيَقُولُ: رَبِّ بَلْ بَعَمَلِي،

٢٦ سنن الترمذي، ٤٤ -
أَبْوَابُ تَفْسِيرِ الْقُرْآنِ،
بَاب: وَمِنْ سُورَةِ
الْحَجِّ، ج ٥ ص ٣٢٣،
رقم ٣١٦٩.

Rabb (cc) buyurdu ki: 'Kulumu rahmetimle cennetime koyun!'

O da tekrar: 'Yâ Rabb, bilakis amelimle!'

Rabb (cc), meleklerine buyurdu ki: 'Kuluma verilen nimetlerle onun amelini mukayese edin!'

Sadece görme nimeti, beş yüz yıllık ibadeti kapsadı (bitirdi). Sıra beden nimetine gelince ise kıyaslanacak ameli kalmadı.

Allah buyurdu ki: 'Kulumu cehenneme girdirin!' Adam ateşe kadar götürüldü.

Dedi ki: 'Rabbim, rahmetinle beni cennetine koy!'

Buyurdu ki: 'Onu geri getirin!' Allah'ın huzurunda durduruldu.

'Ey kulum! Sen hiçbir şey değilken seni kim yarattı?'

'Sen yarattın yâ Rabb!' dedi.

'Kim sana beş yüz yıllık kulluğu için güç kuvvet verdi?'

'Sen verdin yâ Rabb!' dedi.

'Kim seni denizin derinliklerinde orta yerinde bir dağda yaşattı, sana tuzlu sudan tatlı su çıkarttı, her gece senin için nar çıkarttı? Halbuki nar yılda bir defa çıkar ve benden canını secde eder bir halde iken almamı istedin, ben de yapmadım mı?'

'Yaptın yâ Rabb!' dedi.

Allah Azze ve Celle: 'İşte bunlar benim rahmetimdir. Şimdi seni rahmetimle cennetime girdiriyorum! Kulumu cennete koyun. Ey kulum! Ne mutlu sana.' buyurdu.

فَيَقُولُ الرَّبُّ: أَدْخِلُوا عَبْدِي الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِي،

فَيَقُولُ: يَا رَبِّ، بَلْ بِعَمَلِي،

فَيَقُولُ الرَّبُّ: أَدْخِلُوا عَبْدِي الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِي،

فَيَقُولُ: رَبِّ بَلْ بِعَمَلِي،

فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لِلْمَلَائِكَةِ: فَايِسُوا عَبْدِي بِنِعْمَتِي عَلَيْهِ وَبِعَمَلِهِ

فَتُوجَدُ نِعْمَةُ الْبَصَرِ قَدْ أَحَاطَتْ بِعِبَادَةِ خَمْسِ مِائَةِ سَنَةٍ وَبَقِيَتْ نِعْمَةُ

الْجَسَدِ فَضْلًا عَلَيْهِ

فَيَقُولُ: أَدْخِلُوا عَبْدِي النَّارَ، قَالَ: فَيَجْرُ إِلَى النَّارِ

فَيُنَادِي: رَبِّ بِرَحْمَتِكَ أَدْخِلْنِي الْجَنَّةَ،

فَيَقُولُ: رُدُّوهُ فَيُوقَفُ بَيْنَ يَدَيْهِ

فَيَقُولُ: يَا عَبْدِي، مَنْ خَلَقَكَ وَلَمْ تَكُ شَيْئًا؟

فَيَقُولُ: أَنْتَ يَا رَبِّ،

فَيَقُولُ: كَانَ ذَلِكَ مِنْ قَبْلِكَ أَوْ بِرَحْمَتِي؟

فَيَقُولُ: بَلْ بِرَحْمَتِكَ.

فَيَقُولُ: مَنْ قَوَّكَ لِعِبَادَةِ خَمْسِ مِائَةِ عَامٍ؟

فَيَقُولُ: أَنْتَ يَا رَبِّ،

فَيَقُولُ: مَنْ أَنْزَلَكَ فِي جَبَلٍ وَسَطَ اللَّجَّةِ وَأَخْرَجَ لَكَ الْمَاءَ الْعَذْبَ

مِنَ الْمَاءِ الْمَالِحِ وَأَخْرَجَ لَكَ كُلَّ لَيْلَةٍ رُمَانَةً وَإِنَّمَا تَخْرُجُ مَرَّةً فِي

السَّنَةِ، وَسَلَّاتَنِي أَنْ أَقْبِضَكَ سَاجِدًا فَفَعَلْتُ ذَلِكَ بِكَ؟

فَيَقُولُ: أَنْتَ يَا رَبِّ،

فَقَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: فَذَلِكَ بِرَحْمَتِي وَبِرَحْمَتِي أَدْخِلُكَ الْجَنَّةَ،

أَدْخِلُوا عَبْدِي الْجَنَّةَ فَنِعْمَ الْعَبْدُ كُنْتَ يَا عَبْدِي»

Allah [cc] kulunu cennetine girdirdi.

Cibril devamla: 'Her şey ancak Allah'ın rahmetiyledir yâ Muhammed!' ^[27] dedi."

518

Cennete Son Girecek Kişi

• Abdullah'tan [ra] rivayetle:

Peygamber [sas] buyurdu ki:

"Cehennemden son çıkacak olan ve cennete son girecek olan kişiyi biliyorum. Bu kimse ayağını yerde sürüye sürüye cehennemden çıkacak.

Allah [cc] ona: 'Haydi, git ve cennete gir!' buyuracak. Adam da cennete gidecek. Ancak cennetin tamamen dolu olduğu izlenimini edinecek.

Rabbine geri dönüp: 'Yâ Rabb! Cenneti tamamen dolu buldum.' diyecek.

Allah [cc]: 'Git ve cennete gir!' buyuracak. Adam tekrar gidecek. Ancak yine cennetin tamamen dolu olduğunu düşünecek.

Rabbine geri dönüp: 'Yâ Rabb! Cenneti tamamen dolu buldum.' diyecek.

Allah [cc] tekrar: 'Haydi, git ve cennete gir! Muhakkak ki orada dünya kadar ve dünyanın on misli kadar yer senindir.' -Ya da: 'Dünyanın on misli kadar yer senindir.' - buyuracak.

O kul: 'Sen el-Melik'sin, benimle alay mı ediyorsun?' -Ya da: 'Bana gülüyor musun?' - diyecek."

Bunu söyledikten sonra, Resûlullah'ın [sas] azı dişleri görünecek şekilde güldüğünü gördüm.

Ve şöyle buyurdu: "Bu kimse cennet ehlinin en aşağı konumunda olan birisidir." ^[28]

²⁷ Hâkim, *el-Müstedrek*, IV, 278. (7637). (Hâkim) dedi ki: Bu isnadı sahih bir hadistir.

²⁸ Buhârî, *Rikâk*, 6571; Müslim, *İman*, 186

فَيَدْخُلُهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ،

قَالَ جَبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِنَّمَا الْأَشْيَاءُ بِرَحْمَةِ اللَّهِ تَعَالَى يَا مُحَمَّدٌ» [٢٧].

٥١٨

آخِرُ مَنْ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ

• عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ:

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«إِنِّي لَأَعْلَمُ آخِرَ أَهْلِ النَّارِ خُرُوجًا مِنْهَا، وَآخِرَ أَهْلِ الْجَنَّةِ دُخُولًا، رَجُلٌ يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ كَبُوءًا،

فَيَقُولُ اللَّهُ: اذْهَبْ فَادْخُلِ الْجَنَّةَ، فَيَأْتِيهَا، فَيُخَيَّلُ إِلَيْهِ أَنَّهَا مَلَأَى،

فَيَرْجِعُ فَيَقُولُ: يَا رَبِّ وَجَدْتُهَا مَلَأَى،

فَيَقُولُ: اذْهَبْ فَادْخُلِ الْجَنَّةَ، فَيَأْتِيهَا فَيُخَيَّلُ إِلَيْهِ أَنَّهَا مَلَأَى،

فَيَرْجِعُ فَيَقُولُ: يَا رَبِّ وَجَدْتُهَا مَلَأَى،

فَيَقُولُ: اذْهَبْ فَادْخُلِ الْجَنَّةَ، فَإِنَّ لَكَ مِثْلَ الدُّنْيَا وَعَشْرَةَ أَمْثَالِهَا - أَوْ: إِنَّ لَكَ مِثْلَ عَشْرَةِ أَمْثَالِ الدُّنْيَا -

فَيَقُولُ: تَسَخَّرَ مِنِّي - أَوْ: تَضَحَّكَ مِنِّي - وَأَنْتَ الْمَلِكُ»

فَلَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ضَحِكَ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ،

وَكَانَ يَقُولُ: «ذَاكَ أَذْنَى أَهْلِ الْجَنَّةِ مَنْزِلَةً» [٢٨].

٢٧ مستدرک الحاكم،
کتاب التَّوْبَةِ وَالْإِنَابَةِ،

ج ٤ ص ٢٧٨، رقم
٧٦٣٧. وقال :

هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ
الْإِسْنَادُ.

٢٨ صحيح البخاري، ٨١
- کتاب الرِّفَاقِ، بَابُ

صِفَةِ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ، ج ٨
ص ١١٧، رقم ٦٥٧١.

صحيح مسلم،
١ - کتاب الْإِيمَانِ،

٨٣ - بَابُ آخِرِ أَهْلِ
النَّارِ خُرُوجًا، ج ١

ص ١٧٣، رقم ١٨٦.

Cennet Ehlinin Halleri

- Hz. Ali'den (ra) rivayetle:

Kendisi Resûlullah'a (sas): *“O gün takva sahiplerini heyet olarak Rahmân'ın huzuruna toplayacağız.”* [Meryem, 19/85] âyeti hakkında sordu.

Dedim ki: “Yâ Resûlullah! Bu heyet kafilе değildir de nedir?”

Peygamber (sas) buyurdu ki:

“Nefsim elinde olana (Allah'a) yemin olsun ki onlar kabirlerinden çıktıklarında üzerlerinde altından oturaklar bulunan kanatlı beyaz develerle karşılanacaklar.

Bu develerin nallannın bağı pınl pınl nurdur. Her bir adımları gözün alabildiği yere kadar olan mesafeye denktir. Cennetin kapısına vardıklarında onun kaynağından iki pınarın aktığını görürler. Birisinden içtiklerinde yüzlerini refah parlaklığı, güzelliği kaplar. Diğerinden abdest aldıklarında saçları asla bir daha dağılmaz.

Hemen kapının açılması için halkayı vururlar. Ah onun tınlamasını da bir işitseydin ey Ali! O güzel tınlama her beyaz dilbere ulaşır, eşinin gelmekte olduğunu anlar. Acele, onları kuş gibi hafif hale getirir, hizmetçisini yollar, ona kapıyı açar. Eğer Allah, o hizmetçiye (kapıya geleni) tanıtmış olsaydı onun yüzündeki nura ve güzelliğe hayran olur ve secdeye kapanırdı.

Hizmetçi der ki: ‘Ben senin emrine tâyin edilmiş hizmetçiyim.’ Adam da onu izler, peşinden gider. Eşine gelir. Telaş ve acele, onu kuş gibi hafif kılmıştır.

٥١٩

صِفَةُ دُخُولِ أَهْلِ الْجَنَّةِ

• عَنْ عَلِيٍّ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ:

أَنَّهُ سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ هَذِهِ الْآيَةِ: {يَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ إِلَى الرَّحْمَنِ وَفْدًا} [مريم: ٨٥]

قَالَ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا الْوَفْدُ إِلَّا رَاكِبٌ؟

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهُمْ إِذَا خَرَجُوا مِنْ قُبُورِهِمْ اسْتَقْبِلُوا بِنُوقٍ بَيْضٍ لَهَا أَجْنَحَةٌ عَلَيْهَا رِحَالُ الذَّهَبِ شُرُكُ نِعَالِهِمْ نُورٌ يَتَلَأَلُّ،

كُلُّ خُطْوَةٍ مِنْهَا مَدُّ الْبَصَرِ فَيَنْتَهُونَ إِلَى بَابِ الْجَنَّةِ يَبُيعُ مِنْ أَصْلِهَا عَيْنَانِ، فَإِذَا شَرِبُوا مِنْ إِحْدَاهُمَا جَرَتْ فِي وُجُوهِهِمْ نَضْرَةُ النَّعِيمِ وَإِذَا تَوَضَّعُوا مِنَ الْآخَرَى لَمْ تَشَعْتَ شُعُورُهُمْ أَبَدًا،

فَيَضْرِبُونَ الْحَلْقَةَ لِيَفْتَحَهُ فَلَوْ سَمِعْتَ طَيْنَ الْحَلْقَةِ يَا عَلِيُّ، فَيَبْلُغُ كُلَّ حَوْرَاءٍ أَنَّ زَوْجَهَا قَدْ أَقْبَلَ فَتَسْتَخِفُّهَا الْعَجَلَةُ فَتَبْعُثُ قِيَمَهَا لِيَفْتَحَ لَهُ الْبَابَ فَلَوْلَا أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ عَرَفَهُ نَفْسَهُ لَخَرَّ سَاجِدًا مِمَّا يَرَى مِنَ النُّورِ وَالْبَهَاءِ،

فَيَقُولُ: أَنَا قِيَمُكَ الَّذِي وَكَّلْتُ بِأَمْرِكَ فَيَتَّبِعُهُ فَيَقْفُو أثرَهُ، فَيَأْتِي زَوْجَتَهُ فَتَسْتَخِفُّهَا الْعَجَلَةُ،

Eşi çadırdan çıkar, adama sanılır ve şöyle der: ‘Sen benim sevgilimsin, ben de senin sevgilimim. Ben hoşnut ve memnunum, ebediyen kızmayacağım. Ben nimet doluyum, hiç fenalık görmeyeceğim. Ben kalıcıyım, asla gitmeyeceğim.’

Adam bir eve girer. Evin temelinden tavanına yüz bin zirâdır, inci ve yakuttan büyük bir kaya üzerine bina edilmiştir. Hiçbiri diğerine benzemeyen kırmızı yollar, yeşil yollar ve sarı yollar vardır.

Bir tahta gelir, üzerinde bir divan var, divanın da üzerinde yetmiş yatak, üzerinde yetmiş zevce var. Her zevcenin üzerinde yetmiş elbise, elbiselerinin içinden baldır kemiklerinin iliği görünür. Bir gece kadar bir zamanda hepsi ile birleşir.

Onların altlarından kesintisiz akan tuzsuz, bulanık olmayan, saf sudan nehirler; onların karnından çıkmamış saf baldan nehirler; içenler için lezzet olan, insanların ayakları ile ezerek suyunu çıkarmadığı içki nehirleri; tadı değişmeyen hayvanların kanlarından çıkmamış süt nehirleri..

Yemek istedikleri zaman kendilerine beyaz kuşlar gelir, kanatlarını kaldırırlar da onlar da hangi renk kuşu isterlerse onların böğürlerinden yerler, sonra kuş uçar gider. Orada sarkmış meyveler vardır, arzu ettikleri zaman, dal onlara doğru uzanır, aynılır da hangi meyveden isterlerse yerler, ister ayakta ister de yaslanarak.

Bu olay işte Allah Azze ve Celle’nin: ‘İki cennetin meyvelerini de kolayca toplarlar.’ [Rahmân, 55/54] âyetinde buyurduğu ve onların önlerinde inci gibi hizmetçiler vardır.”[29]

29 İbn Ebi’l-Dünya, Sıfatu’l-Cennet, s. 35. İbn Ebi’l-Dünya bu hadisi, Sıfatu’l-Cennet kitabında el-Hâris el-A’vâr’dan rivayet etmiştir. O da merfu olarak Hz. Ali’den almıştır. Yine İbn Ebi’l-Dünya ve Beyhakî ve ikisinin dışındakiler Âsım b. Damre’den, o da mevkuf olarak Hz. Ali’den buna yakın bir rivayette bulunmuşlardır. Bu daha sahih ve meşhurdur. Münziri, Sıfatu’l-Cennet, 5621.

فَتَخْرُجُ مِنَ الْخِيَمَةِ، فَتُعَانِقُهُ وَتَقُولُ: أَنْتَ حَبِيبِي، وَأَنَا حُبُّكَ، وَأَنَا
الرَّاضِيَةُ فَلَا أَسْخَطُ أَبَدًا، وَأَنَا النَّاعِمَةُ فَلَا أَبُؤُسُ أَبَدًا، وَأَنَا الْخَالِدَةُ فَلَا
أُظْعَنُ أَبَدًا،

فَيَدْخُلُ بَيْتًا مِنْ أَسَاسِهِ إِلَى سَقْفِهِ مِائَةُ أَلْفِ ذِرَاعٍ مَبْنِيًّا عَلَى جَنْدَلِ
اللُّؤْلُؤِ وَالْيَاقُوتِ، طَرَائِقُ حُمْرٍ، وَطَرَائِقُ خُضْرٍ، وَطَرَائِقُ صُفْرٍ، لَيْسَ
مِنْهَا طَرِيقَةٌ تُشَاكِلُ صَاحِبَتَهَا،

فَيَأْتِي الْأَرِيكَةَ فَإِذَا عَلَيْهَا سَرِيرٌ عَلَى السَّرِيرِ سَبْعُونَ فِرَاشًا، عَلَيْهَا
سَبْعُونَ زَوْجَةً عَلَى كُلِّ زَوْجَةٍ سَبْعُونَ حُلَّةً يُرَى مُخٌ سَاقِيَتِهَا مِنْ بَاطِنِ
الْحُلْلِ، يَقْضِي جَمَاعَهُنَّ فِي مَقْدَارِ لَيْلَةٍ،

تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ مُطَرَّدَةً، أَنْهَارٌ مِنْ مَاءٍ غَيْرِ آسِنٍ صَافٍ
لَيْسَ فِيهِ كَدَرٌ، وَأَنْهَارٌ مِنْ عَسَلٍ مُصَفًّى لَمْ يَخْرُجْ مِنْ بُطُونِ النَّحْلِ،
وَأَنْهَارٌ مِنْ حَمَرٍ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ لَمْ تَعَصِرْهَا الرِّجَالُ بِأَقْدَامِهِمْ، وَأَنْهَارٌ
مِنْ لَبَنٍ لَمْ يَتَغَيَّرْ طَعْمُهُ، لَمْ يَخْرُجْ مِنْ بُطُونِ الْمَاشِيَةِ،

فَإِذَا اشْتَهَوْا الطَّعَامَ جَاءَتْهُمْ طَيْرٌ بَيضٌ تَرْفَعُ أَجْنِحَتَهَا، فَيَأْكُلُونَ مِنْ
جَوَانِبِهَا مِنْ أَيِّ الْأَلْوَانِ شَاءُوا، ثُمَّ تَطِيرُ فَتَذْهَبُ وَفِيهَا ثِمَارٌ مُتَدَلِّيةٌ إِذَا
اشْتَهَوْهَا انْشَعَبَ الْغُصْنُ إِلَيْهِمْ فَيَأْكُلُونَ مِنْ أَيِّ الثَّمَارِ اشْتَهَوْا إِنْ شَاءَ
قَائِمًا، وَإِنْ شَاءَ مُتَكِنًا،

وَذَلِكَ قَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ {وَجَنَى الْجَنَّتَيْنِ دَانٍ} [الرحمن: ٥٤] وَبَيْنَ
أَيْدِيهِمْ خَدَمٌ كَانَتْهُمْ اللَّؤْلُؤُ [٢٩].

٢٩ صفة الجنة، ابن أبي الدنيا، صفة الجنة، ص ٣٥، رقم ٠٦. رَوَاهُ ابن أبي الدنيا في كتاب صفة الجنة عن الْحَارِثِ وَهُوَ الْأَعْمُورُ عَنْ عَلِيٍّ مَرْفُوعًا هَكَذَا وَرَوَاهُ ابن أبي الدنيا أَيْضًا وَابْنُ أَبِي وَغَيْرُهُمَا عَنْ عَاصِمِ بْنِ ضَمْرَةَ عَنْ عَلِيٍّ مَوْفُوفًا عَلَيْهِ بِنَحْوِهِ وَهُوَ أَصَحُّ وَأَشْهُرُ. التَّوْبَةُ وَالتَّوْبَةُ،

المنذري، كتاب صفة الجنة والثَّارِ، فصل في صفة دُخُولِ أَهْلِ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ وَغَيْرِ ذَلِكَ، ج ٤ ص ٢٧١، رقم ٥٦٢١.

Cennete Girecek İlk Zümre

- Ebû Hüreyre'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“Cennete ilk girecek zümrenin sûreti, ayın on dördüncü gecesindeki sûreti üzeredir. Onlar cennette tükürmezler, sümkürmezler, dışkı çıkarmazlar. Onların cennetteki kapları altın, tarakları altın ve gümüştedir. Buhurdanlıkları öd ağacındandır. Terleri misktir. Her birinin iki zevcesi vardır. Güzelliklerinden iki baldır kemiğinin iliği etinin altından görünür. Cennetliklerin arasında ihtilaf ya da düşmanlık yoktur. Kalpleri bir kalptir. Onlar, sabah akşam Allah'ı tesbih ederler.”^[30]

- Ebû Hüreyre'den (ra) rivayetle.

Peygamber (sas) buyurdu ki:

“Cennet ehli cennete bedenleri tüysüz, yüzleri sakalsız, beyaz tenli, kıvırcık saçlı, sürme gözlü oldukları halde girecek. Yaşları 33 ve boyları Âdem'in (as) yaratıldığı şekliyle 60 zira ve enleri 7 zira olacaktır.”^[31]

Cehennem Azaplarının Çeşitleri

- Ebû Hüreyre'den (ra) rivayetle:

Resûlullah'a (sas), bir adımı gözün alabildiği en uzak mesafeye denk olan bir at getirildi. Resûlullah (sas), Cibrîl (as) ile birlikte, bir günde ekip bir günde hasat eden bir grubun yanına vardılar. Hasat ettikleri yeniden eski hallerine geri dönüyordu.

30 Buhârî, *Bed'ül-Halk*, 3245; Müslim, *Cennet*, 2834.

31 Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XIII, 315 (7933); Taberânî, *el-Mu'cemu's-Sağır*, II, 75 (808); İbn Ebi'd-Dünya, *Sıfatu'l-Cennet*, s. 43.

٥٢٠

أَوَّلُ زُمْرَةٍ تَدْخُلُ الْجَنَّةَ

• عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ:
قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«أَوَّلُ زُمْرَةٍ تَلْجُ الْجَنَّةَ صُورَتُهُمْ عَلَى صُورَةِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ، لَا يَبْصُقُونَ فِيهَا، وَلَا يَمْتَخِطُونَ، وَلَا يَتَغَوَّطُونَ، آتَتْهُمْ فِيهَا الذَّهَبُ، أَمْشَاطُهُمْ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ، وَمَجَامِرُهُمُ الْاَلْكُوتَةُ، وَرَشْحُهُمُ الْمِسْكُ، وَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ زَوْجَتَانِ، يُرَى مِثْخُ سَوْقِيهِمَا مِنْ وَرَاءِ اللَّحْمِ مِنَ الْحُسْنِ، لَا اخْتِلَافَ بَيْنَهُمْ وَلَا تَبَاغُضَ، قُلُوبُهُمْ قَلْبٌ وَاحِدٌ، يُسَبِّحُونَ اللَّهَ بُكْرَةً وَعَشِيًّا^[٣٠]».

• عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ:

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «يَدْخُلُ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ جُرَدًا، مُرَدًّا، بَيْضًا، جِعَادًا، مُكَحَّلِينَ، أَبْنَاءَ ثَلَاثِ ثَلَاثِينَ، عَلَى خَلْقِ آدَمَ، سِتُونَ ذِرَاعًا فِي عَرْضِ سَبْعِ أَذْرُعٍ^[٣١]».

٥٢١

أَنْوَاعُ الْعَذَابِ فِي جَهَنَّمَ

• عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ:

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُتِيَ بِفَرَسٍ يَجْعَلُ كُلَّ خَطْوٍ مِنْهُ أَقْصَى بَصَرِهِ، فَسَارَ وَسَارَ مَعَهُ جَبْرِيلُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَتَى عَلَى قَوْمٍ يَزْرَعُونَ فِي يَوْمٍ وَيَحْصِدُونَ فِي يَوْمٍ، كُلَّمَا حَصَدُوا عَادَ كَمَا كَانَ،

٣٠ - صحيح البخاري، ٥٩

- كِتَابُ بَدْءِ الْخَلْقِ،

بَابُ مَا جَاءَ فِي صِفَةِ

الْجَنَّةِ وَأَنَّهَا مَخْلُوقَةٌ،

ج ٤ ص ١١٨، رقم

٣٢٤٥. صحيح

مسلم، ٥١ - كِتَابُ

الْجَنَّةِ وَصِفَةِ نَعِيمِهَا

وَأَهْلِهَا، ٧ - بَابُ

فِي صِفَاتِ الْجَنَّةِ

وَأَهْلِهَا وَتَسْبِيحِهِمْ

فِيهَا بُكْرَةً وَعَشِيًّا،

ج ٤ ص ٢١٨٠، رقم

٢٨٣٤.

٣١ - مسند أحمد، مُسْنَدُ

أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ

عَنْهُ، ج ١٣ ص ٣١٥،

رقم ٧٩٣٣. المعجم

الصغير، الطبراني، مَنْ

أَشْمُهُ مُحَمَّدٌ، ج ٢

ص ٧٥، رقم ٨٠٨.

صفة الجنة، ابن أبي

الدنيا، صِفَةُ الْجَنَّةِ،

ص ٤٣، رقم ١٣

Resûlullah (sas): “Ey Cibrîl! Bunlar da kimdir?” diye sordu.

Cibrîl (as): “Allah yolundaki mücahidlerdir. Onların bir iyiliği karşılık olarak yedi yüz bin katı artırılır. Harcadıklarının yerine yenisi verilir.” dedi.

Sonra başları kayalar ile ufalanan kimselerin yanına vardılar. Başları her ufalandığında tekrar eski haline geri dönüyordu. Bu yaşadıkları hiç dinmiyordu.

Resûlullah (sas): “Ey Cibrîl! Bunlar da kimdir?” diye sordu.

Cibrîl (as) cevap verdi: “Onlar namazları kendilerine zor gelen başlardır.”

Sonra yalnızca önleri ve arkaları kapalı, otlayan hayvanlar gibi başıboş dolaşarak kurumuş dikenler, zakkum ve cehen-nem taşları yiyen insanların yanlarına vardılar.

[Resûlullah (sas)]: “Ey Cibrîl! Bunlar da nedir?”

Dedi ki: “Bunlar mallarının zekâtlarını vermeyenlerdir. Allah onlara zulmetmedi. Allah kullarına zulmedici değildir.”

Sonra önlerinde bir kap içinde taze et ve çürümüş pis etin bulunduğu insanların yanlarına vardılar. Bunlar, pis eti yiyor, taze ve temiz olanı ise bırakıyorlardı.

Resûlullah (sas): “Ey Cibrîl! Bunlar da kim?” diye sordu.

Cibrîl (as) şu cevabı verdi: “Bu adam, ümmetindendir. O adam kendi helal eşinin yanından ayrılp başka kendisine haram olan bir kadının yanına varıp orada sabahlayandır ve bu kadın ise kendi helal kocasının yanından kalkıp kendisine haram olan bir adamın yanında geceleyendir.”

Sonra önünde taşıyamadığı bir yığın toplamış bir adamın yanına vardılar. Onu daha da arttırmak istiyordu.

Resûlullah (sas) sordu: “Ey Cibrîl! Bu da kimdir?”

فَقَالَ: يَا جِبْرِيلُ مَنْ هَؤُلَاءِ؟

قَالَ: الْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُضَاعَفُ لَهُمُ الْحَسَنَةُ بِسَبْعِ مِائَةٍ
ضِعْفٍ، وَمَا أَنْفَقُوا مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يَخْلُفُهُ،
ثُمَّ أَتَى عَلَى قَوْمٍ تُرَضِّخُ رُءُوسَهُمْ بِالصَّخْرِ، فَلَمَّا رُضِخَتْ عَادَتْ
كَمَا كَانَتْ، وَلَا يَفْتُرُ عَنْهُمْ مِنْ ذَلِكَ شَيْءٌ،

قَالَ: يَا جِبْرِيلُ مَنْ هَؤُلَاءِ؟

قَالَ: هَؤُلَاءِ تَنَاقَلَتْ رُءُوسُهُمْ عَنِ الصَّلَاةِ، ثُمَّ أَتَى عَلَى قَوْمٍ عَلَى
أَدْبَارِهِمْ رِقَاعٌ، وَعَلَى أَقْبَالِهِمْ رِقَاعٌ، يَسْرَحُونَ كَمَا تَسْرَحُ الْأَنْعَامُ إِلَى
الضَّرِيعِ، وَالرَّقُومِ، وَرَضِفَ جَهَنَّمَ،

قُلْتُ: مَا هَؤُلَاءِ يَا جِبْرِيلُ؟

قَالَ: هَؤُلَاءِ الَّذِينَ لَا يُؤَدُّونَ صَدَقَاتِ أَمْوَالِهِمْ، وَمَا ظَلَمَهُمُ اللَّهُ،
وَمَا اللَّهُ بِظَلَامٍ لِلْعَبِيدِ،

ثُمَّ أَتَى عَلَى قَوْمٍ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ لَحْمٌ فِي قَدْرِ نَضِيجٍ وَلَحْمٌ آخَرُ نِيءٍ
خَبِيثٍ، فَجَعَلُوا يَأْكُلُونَ الْخَبِيثَ وَيَدْعُونَ النَّضِيجَ الطَّيِّبَ،

قَالَ: يَا جِبْرِيلُ! مَنْ هَؤُلَاءِ؟

قَالَ: هَذَا الرَّجُلُ مِنْ أُمَّتِكَ يَقُومُ مِنْ عِنْدِ امْرَأَتِهِ حَلَالًا، فَيَأْتِي
الْمَرْأَةَ الْخَبِيثَةَ، فَيَبِيتُ مَعَهَا حَتَّى يُصْبَحَ، وَالْمَرْأَةُ تَقُومُ مِنْ عِنْدِ زَوْجِهَا
حَلَالًا طَيِّبًا، فَتَأْتِي الرَّجُلَ الْخَبِيثَ، فَتَبِيتُ عِنْدَهُ حَتَّى تُصْبَحَ،
ثُمَّ أَتَى عَلَى رَجُلٍ قَدْ جَمَعَ حِرْمَةً عَظِيمَةً لَا يَسْتَطِيعُ حَمْلَهَا،
وَهُوَ يُرِيدُ أَنْ يَزِيدَ عَلَيْهَا،

فَقَالَ: يَا جِبْرِيلُ! مَا هَذَا؟

“Bu senin ümmetinden birisidir. O insanların emanetini kabul edip de eda edemez ve daha da eklemek isterdi.” diye cevapladı.

Sonra dudaklarını ve dillerini demirden makaslarla kesen insanların yanlarına vardılar. Her kestiklerinde dudakları ve dilleri önceki haline geri dönüyordu. Bu halleri dinmiyordu.

Resûlullah [sas] sordu: “*Ey Cibrîl! Bunlar da nedir?*”

Cibrîl [as] dedi ki: “Bunlar fitne hatipleridir.”

Sonra küçük bir taşın yanına vardılar. Taştan büyük bir öküz çıkıyor ve çıktığı yere geri girmek istiyor ancak yapamıyordu.

Resûlullah [sas] sordu: “*Bu nedir ey Cibrîl?*”

Cibrîl [as] cevapladı: “Bu, büyük sözler söyleyen sonra da bundan dolayı pişman olan, sözünü geri almak isteyen ancak bunu yapamayan bir adamdır.”

Daha sonra bir vadiye vardılar. Vadide hoş bir rüzgar vardı. Misk rüzgarı ile beraber bir de ses duydu.

“*Bu nedir?*” diye sordu.

Cibrîl [as]: “Cennetin sesidir. Diyor ki: ‘Yâ Rabbi, bana ehlimi ve vadettiklerini ver. Fidanlarım, ipeklerim, sündüslerim, değerli kumaşlarım, rengarenk halılarım, mercanlarım, gümüşlerim, altınlarım, bardaklarım, tabaklarım, ibriklerim, meyvelerim, ballarım, elbiselerim, sütüm, içkim çoğaldı. Bana vadettiklerini ver.’

Allah [cc] buyurdu ki: ‘Her Müslüman erkek ve Müslüman kadın, mümin erkek ve mümin kadın senindir. Bana ve resûlüme iman eden, salih ameller işleyen, bana hiçbir şeyi ortak koşmayan, benden başkasını (ilâh) edinmeyen kimse emindedir. Kim benden isterse ona veririm. Kim de beni zemmederse karşılığını veririm. Kim bana bir borç verirse (karz-ı hasen) onun karşılığını mutlaka veririm. Kim bana tevekkül ederse ona yeterim. Muhakkak ki ben, benden başka ilâh olmayan Allah’ım! Vaadimden dönüşüm yoktur! Müminler felaha ermiştir. Allah yarattıklarının en güzelini mübarek etsin.’

قَالَ: هَذَا رَجُلٌ مِنْ أُمَّتِكَ عَلَيْهِ أَمَانَةُ النَّاسِ لَا يَسْتَطِيعُ أَدَاءَهَا،
وَهُوَ يَزِيدُ عَلَيْهَا،

ثُمَّ أَتَى عَلَى قَوْمٍ تُفَرِّضُ شِفَاهُهُمْ وَاللِّسَنُتُهُمْ بِمَقَارِضٍ مِنْ حَدِيدٍ،
فَكُلَّمَا فُرِضَتْ عَادَتْ كَمَا كَانَتْ، لَا يَفْتَرُّ عَنْهُمْ مِنْ ذَلِكَ شَيْءٌ،

قَالَ: يَا جَبْرِيلُ مَا هَؤُلَاءِ؟

قَالَ: خُطَبَاءُ الْفِتْنَةِ،

ثُمَّ أَتَى عَلَى حَجَرٍ صَغِيرٍ يَخْرُجُ مِنْهُ نَوْرٌ عَظِيمٌ، فَيُرِيدُ الثَّوْرُ أَنْ
يَدْخُلَ مِنْ حَيْثُ خَرَجَ فَلَا يَسْتَطِيعُ،

فَقَالَ: مَا هَذَا يَا جَبْرِيلُ؟

قَالَ: هَذَا الرَّجُلُ يَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ الْعَظِيمَةِ فَيَنْدُمُ عَلَيْهَا، فَيُرِيدُ أَنْ
يُرُدَّهَا فَلَا يَسْتَطِيعُ،

ثُمَّ أَتَى عَلَى وَادٍ فَوَجَدَ رِيحًا طَيِّبَةً وَوَجَدَ رِيحَ مِسْكٍ مَعَ صَوْتٍ،
فَقَالَ: مَا هَذَا؟

قَالَ: صَوْتُ الْجَنَّةِ تَقُولُ: يَا رَبِّ ائْتِنِي بِأَهْلِي وَبِمَا وَعَدْتَنِي، فَقَدْ
كَثُرَ غَرْسِي، وَحَرِيرِي، وَسُنْدُسِي، وَإِسْتَبْرَقِي وَعَبَقْرِي، وَمَرْجَانِي،
وَفُضَّتِي وَذَهَبِي، وَأَكْوَابِي، وَصِحَافِي، وَأَبَارِيقِي، وَفَوَاحِشِي، وَعَسَلِي،
وَنَيْبِي، وَلَبَنِي، وَخَمْرِي، ائْتِنِي بِمَا وَعَدْتَنِي،

فَقَالَ: لَكَ كُلُّ مُسْلِمٍ وَمُسْلِمَةٍ، وَمُؤْمِنٍ وَمُؤْمِنَةٍ، وَمَنْ آمَنَ بِي
وَبِرُسُلِي، وَعَمِلَ صَالِحًا، وَلَمْ يُشْرِكْ بِي شَيْئًا، وَلَمْ يَتَّخِذْ مِنْ دُونِي
أَنْدَادًا فَهُوَ آمِنٌ، وَمَنْ سَأَلَنِي أَعْطَيْتُهُ، وَمَنْ أَقْرَضَنِي جَزَيْتُهُ، وَمَنْ تَوَكَّلَ
عَلَيَّ كَفَيْتُهُ، إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا، لَا خُلْفَ لِمِيعَادِي، قَدْ أَفْلَحَ
الْمُؤْمِنُونَ، تَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ،

Cennet de: ‘Razı ve memnun oldum.’ der.”

Sonra Resûlullah (sas) ile Cibrîl (as) başka bir vadiye vardılar. Resûlullah (sas) kötü bir ses duydu.

“Ey Cibrîl! Bu da nedir?” diye sordu.

Cibrîl (as) dedi ki: “Bu cehennemin sesidir. Diyor ki: ‘Yâ Rabbi, bana ehlimi ve vadettiklerini ver. Zincirlerim, kelepçelerim, alevli ateşim, sıcak suyum, irinlerim çoğaldı. Çukurlarım derinleşti, sıcaklığım şiddetlendi. Bana vadettiklerini ver.’

Allah (cc) buyurdu ki: ‘Her erkek ve kadın müşrik, her kötü erkek ve kadın, her hesap gününe iman etmeyen zorba senindir.’

Cehennem de: ‘Razı ve memnun oldum...’^[32] der.”

522

Ümmetine Veda Ettiği Hutbesi

• Abdullah’tan (ra) rivayetle:

Bizlere, vefatından altı gün önce, babamın nefsimin kendisine feda olduğu Habibimiz’in, Peygamberimiz’in vefat edeceği haberi verildi. Ayrılık yaklaştığında bizi annemiz Âişe’nin (ra) evinde topladı. Bizlere baktı, gözlerinden yaşlar aktı. Sonra buyurdu ki:

“Merhaba sizlere. Allah size hayat ve selamet versin! Allah sizleri muhafaza etsin! Allah sizleri barındırsın! Allah sizlere yardım etsin! Allah (derecelerinizi) yükseltsin! Allah sizlere hidâyet versin! Allah sizleri nızıklandırsın! Allah sizlere muvaffakiyetler ihsan etsin! Allah size selamet versin! Allah (amellerinizi) kabul etsin!

32 Bezzar, *Müsned*, XVII, 7, (9518). Bu uzunca bir hadisi bir kısımdır. Bezzar bu hadisi, Rebî b. Enes’ten, o da Ebû’l-Âliye ya da başkasından, o da Ebû Hüreyre’den (ra) rivayet etmiştir. Münziri, *Sıfatu’l-Cennet ve’n-Nâr*, 5534.

فَقَالَتْ: قَدْ رَضِيتُ،

ثُمَّ أَتَى عَلَى وَاِدٍ فَسَمِعَ صَوْتًا مُنْكَرًا،

فَقَالَ: يَا جِبْرِيلُ! مَا هَذَا الصَّوْتُ؟

قَالَ: هَذَا صَوْتُ جَهَنَّمَ، يَقُولُ: يَا رَبِّ ائْتِنِي بِأَهْلِي وَبِمَا

وَعَدْتَنِي، فَقَدْ كَثُرَ سَلَاسِلِي، وَأَغْلَالِي، وَسَعِيرِي، وَحَمِيمِي، وَغَسَافِي

وَعَسْلِينِي، وَقَدْ بَعُدَ قَعْرِي، وَاشْتَدَّ حَرِّي، ائْتِنِي بِمَا وَعَدْتَنِي،

قَالَ: لَكَ كُلُّ مُشْرِكٍ وَمُشْرِكَةٍ، وَحَبِثٍ وَحَبِثَةٍ، وَكُلُّ جَبَّارٍ لَا

يُؤْمِنُ بِيَوْمِ الْحِسَابِ،

قَالَ: قَدْ رَضِيتُ...^[٣٢]»،

٥٢٢

خُطْبَتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُودِعُ أُمَّتَهُ

• عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ:

نُعِي إِلَيْنَا حَبِيبُنَا وَنَبِينُنَا بِأَبِي هُوَ وَنَفْسِي لَهُ الْفِدَاءُ قَبْلَ مَوْتِهِ بِسِتٍّ،

فَلَمَّا دَنَا الْفِرَاقَ جَمَعَنَا فِي بَيْتِ أُمِّنَا عَائِشَةَ فَنَظَرَ إِلَيْنَا فَدَمَعَتْ عَيْنَاهُ،

ثُمَّ قَالَ:

« مَرَحَبًا بِكُمْ وَحَيَّاكُمْ اللَّهُ، حَفِظَكُمْ اللَّهُ، آوَاكُمْ اللَّهُ، نَصَرَكُمْ

اللَّهُ، رَفَعَكُمْ اللَّهُ، هَدَاكُمْ اللَّهُ، رَزَقَكُمْ اللَّهُ، وَفَقَّكُمْ اللَّهُ، سَلَّمَكُمْ

اللَّهُ، قَبِلَكُمْ اللَّهُ،

٣٢ مسند البزار، ما انفرد

به البصريون، أبو

العالية أو غيره، ج ١٧

ص ٧، رقم ٩٥١٨.

وهو جزء من حديث

طويل. رواه البزار عن

الربيع بن أنس عن

أبي العالية أو غيره عن

أبي هريرة. الترغيب

والترهيب، المنذري،

كتاب صفة الجنة

والنار، ٢ - الترغيب

من النار أعادنا الله

منها بمنه وكرمه، ج ٤

ص ٢٤٦، رقم ٥٥٣٤.

Sizlere Allah'a karşı takvalı olmanızı, sakınmanızı tavsiye ederim. Sizi Allah'a ısmarlıyorum. Allah'ın size koruyucu olmasını diliyorum. Ben sizler için apaçık bir uyanıcıyım. Kullan ve beldeleri hakkında Allah'a karşı taşkınlık yapmayın! Yüce Allah bana ve sizlere

'İşte ahiret yurdu! Biz onu yeryüzünde böbürlenmeyi ve bozgunculuğu arzulamayan kimselere veririz. (En güzel) Akıbet, takva sahiplerinindir.' [Kasas, 28/83] buyuruyor."

Sonra buyurur ki: **"Kibirlenenlerin yeri cehennemde değil mi?"** [Zümer, 39/60]

Sonra buyurdu ki: **"Ecel yaklaştı, dönüş Allah'adır. Sidretü'l-Münteha'ya, Cennetü'l-Me'vâ'ya'dır. Doyurucu dolu kâseye, Yüce Dost'adır."**

Dedik ki: **"Ey Allah'ın peygamberi! Sizi kim yıkasın?"**

"Ehl-i Beyt'imden erkekler, yakınlık sırasına göre en yakın olanlar." buyurdu.

"Seni ne ile kefenleyelim?" diye sorduk.

"Dilerseniz bu elbisemle ya da Yemen kumaşıyla ya da Mısır beziyle." buyurdu.

"Bizden kim namazını kıldırır?" diye sorduk. Ağladı.

"Az bekleyin. Allah sizi affetsin. Peygamberinizden dolayı size hayırlı karşılıklar versin. Beni yıkadığınızda şu evimin içindeki kabrimin yanında duran yatağımın üzerine koyun. Sonra bir saat kadar yanımdan çıkın. Zira benim namazımı ilk kılacak olan dostum ve sohbet arkadaşım Cibrîl'dir. Sonra Mikail [as], sonra İsrâfil [as], sonra ölüm meleği ordusu ile beraber, sonra da meleklerin tamamı [as] namazımı kılarlar. Sonra grup grup yanıma girin, namazımı kılın ve selamınızı iletin. Ancak (sesli) ağlayarak bana eza vermeyin."

أَوْصِيَكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ، وَأَوْصِي اللَّهَ بِكُمْ وَأَسْتَخْلِفُهُ عَلَيْكُمْ إِنِّي لَكُمْ
نَذِيرٌ مُبِينٌ، أَنْ لَا تَعْلُوا عَلَى اللَّهِ فِي عِبَادِهِ وَبِلَادِهِ، فَإِنَّ اللَّهَ قَالَ لِي وَلَكُمْ:
{تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا
فَسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ} [القصص: ٨٣]،

ثُمَّ قَالَ: {الَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْمُتَكَبِّرِينَ} [الزمر: ٦٠]،
ثُمَّ قَالَ: «قَدْ دَنَا الْأَجَلُ وَالْمُنْقَلَبُ إِلَى اللَّهِ، وَإِلَى سِدْرَةِ الْمُنتَهَى،
وَإِلَى جَنَّةِ الْمَأْوَى، وَالْكَأْسِ الْأَوْفَى وَالرَّفِيقِ الْأَعْلَى» أَحْسَبُهُ
فَقُلْنَا: يَا نَبِيَّ اللَّهِ، فَمَنْ يُعَسِّلُكَ إِذَنْ؟
قَالَ: «رِجَالٌ أَهْلُ بَيْتِي الْأَذْنَى فَلَا أَذْنَى»،
قُلْنَا: فَفِيمَا نَكْفُنُكَ؟

قَالَ: «فِي ثِيَابِي هَذِهِ إِنْ شِئْتُمْ، أَوْ فِي حُلَّةٍ يَمْنِيَّةٍ، أَوْ فِي بَيَاضٍ
مِصْرٍ»،

قَالَ: قُلْنَا: فَمَنْ يُصَلِّي عَلَيْكَ مِنَّا؟ فَبَكَيْنَا وَبَكَى،
وَقَالَ: «مَهْلًا غَفَرَ اللَّهُ لَكُمْ وَجَزَاكُمْ عَنْ نَبِيِّكُمْ خَيْرًا، إِذَا
غَسَلْتُمُونِي ثُمَّ وَضَعْتُمُونِي عَلَى سَرِيرِي فِي بَيْتِي هَذَا عَلَى شَفِيرِ
قَبْرِي فَاخْرُجُوا عَنِّي سَاعَةً، فَإِنَّ أَوَّلَ مَنْ يُصَلِّي عَلَيَّ خَلِيلِي وَجَلِيسِي
جِبْرِيلُ، ثُمَّ ميكائيلُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ إِسْرَافِيلُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ مَلَكُ الْمَوْتِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعَ
جُنُودِهِ، ثُمَّ الْمَلَائِكَةُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِمْ بِأَجْمَعِهَا، ثُمَّ ادْخُلُوا عَلَيَّ فَوْجًا
فَوْجًا فَصَلُّوا عَلَيَّ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا وَلَا تُؤْذُونِي بِبَاكِئَةٍ

33 Bezzar, *Müsned*, V, 395, (2028). Bezzar dedi ki: “Bu hadis, Mürre-Abdullah tarikîyle bundan başka isnad ile de rivayet edilmiştir. Mürre’den gelen isnadlar birbirine yakındır. Abdurrahman ise bu hadisi Mürre’den işitmemiştir, yalnız hadis ona Mürre’den nakledilmiştir. Bunu Mürre dışında Abdullah’tan rivayet eden kimseyi de bilmiyoruz.” Bu hadisin ravileri, Muhammed b. İsmâîl b. Semure el-Ahmesî –ki o da sikadır dışındakiler *es-Sahih*’in ravileridir. Taberânî de: “Bu hadise, [Hz. Peygamber] ölmeden bir ay önce gerçekleştirmiştir.” ibaresinin yer aldığı şekliyle *el-Evsâr*’ta hadisin benzer metnini rivayet etmiştir. Bununla birlikte senette Ezdî’nin “Onun hadisleri sahih değildir” diye görüş bildirdiği Eş’as b. Tâbık da yer almaktadır. En doğrusunu Allah bilir. Heysemî, *Mecmau’z-Zevâid*, IX, 24 (14251).

34 İsmâîl Hakkı b. Mustafa, *Rûhu’l-Beyan*, VIII, 105.

Sanırım şöyle dedi: “Bağın çağırmayın. Önce Ehl-i Beyt’imin erkekleri namazımı kılsınlar. Sonra sizler kılın. Benden, nefislerinize ve burada bulunmayan kardeşlerime selam söyleyin. Onlara benden selam ulaştırın. Benden sonra, dininize giren, sizinle beraber bulunanlara benden selam söyleyin. Onlara söylediğim selama sizleri şahit tutuyorum.”

Sanırım şöyle dedi: “Bugünümde kıyamete dek dinimde bana tâbi olanlara ve bana selam olsun!”

Dedik ki: “Yâ Resûlullah, seni bizden kim kabre koysun?”

Buyurdu ki: “Ehl-i Beyt’imden erkekler, birçok meleklerle beraber beni kabre koysunlar. Sizler onları göremeyecesiniz de onlar sizi görecekler.”^[33]

• Başka Bir Rivayet

İnsanlar Resûlullah’ın [33] ayrılık haberini duyduklarında feryat ettiler, ağladılar.

“Yâ Resûlullah! Sen Rabbimizin Resûlü’sün. Bizleri bir araya getirensin. Birliğimizin yegane ışığı, halimizin burhanısın. Eğer sen gidersen işlerimizde kime danışırız?”

Buyurdu ki: “Ben sizlere gecesi gündüzü gibi aydınlık bir yol bıraktım. Bundan sonra helâk olanlar ancak o yoldan sapanlardır. Sizlere biri konuşan biri de sessiz olmak üzere iki vaiz bıraktım. Konuşan, Kur’ân; sessiz olan ise ölümdür. Bir iş size anlaşılmaz gelirse Kur’ân’a ve sünnete danışın. Kalpleriniz katılaştığında ölüm hallerini hatırlayarak onu yumuşatın.”^[34]

- أَحْسَبُهُ قَالَ -: وَلَا صَارِخَةً وَلَا رَائَةً، وَلْيَبْدَأْ بِالصَّلَاةِ عَلَيَّ رِجَالُ أَهْلِ بَيْتِي، ثُمَّ أَنْتُمْ بَعْدَ، وَأَقْرِئُوا أَنْفُسَكُمْ مِنِّي السَّلَامَ، وَمَنْ غَابَ مِنْ إِخْوَانِي فَأَبْلِغُوهُ مِنِّي السَّلَامَ، وَمَنْ دَخَلَ مَعَكُمْ فِي دِينِكُمْ بَعْدِي فَإِنِّي أَشْهَدُكُمْ أَنِّي أَقْرَأُ السَّلَامَ»

- أَحْسَبُهُ قَالَ «عَلَيَّ وَعَلَى كُلِّ مَنْ تَابَعَنِي عَلَى دِينِي مِنْ يَوْمِي إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ»

قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَمَنْ يُدْخِلُكَ قَبْرَكَ مِنَّا؟ قَالَ: «رِجَالُ أَهْلِ بَيْتِي مَعَ مَلَائِكَةٍ كَثِيرَةٍ يَرُونَكُمْ مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ [٣٣]» .

• وَفِي رِوَايَةٍ

فَلَمَّا سَمِعُوا فِرَاقَهُ صَاحُوا وَبَكَوْا، وَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنْتَ رَسُولُ رَبَّنَا وَشَمْعُ جَمْعِنَا وَبُرْهَانُ أَمْرِنَا إِذَا ذَهَبْتَ عَنَّا فَاِلَى مَنْ نَرْجِعُ فِي أُمُورِنَا،

قَالَ: «تَرَكْتُكُمْ عَلَى الْمَحَبَّةِ الْبَيْضَاءِ لَيْلَهَا كَنَهَارُهَا وَلَا يَزِيغُ بَعْدَهَا إِلَّا هَالِكٌ وَتَرَكْتُ لَكُمْ وَاعِظِينَ نَاطِقًا وَصَامِتًا فَالِنَّاطِقُ الْقُرْآنُ وَالصَّامِتُ الْمَوْتُ فَإِذَا أَشْكَلَ عَلَيْكُمْ أَمْرٌ فَارْجِعُوا إِلَى الْقُرْآنِ وَالسُّنَّةِ وَإِذَا قَسَتْ قُلُوبُكُمْ فَلْيَتُونَهَا بِالْإِعْتِبَارِ فِي أَحْوَالِ الْأَمْوَاتِ [٣٤]» .

٣٣ مسند البزار، مرة

الهمداني، عَنْ عَبْدِ

اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، ج ٥

ص ٣٩٥، رقم ٢٠٢٨ .

رَوَاهُ الْبُزَارُ، وَقَالَ: رَوَى

هَذَا عَنْ مُرَّةَ، عَنْ عَبْدِ

اللَّهِ، مِنْ غَيْرِ وَجْهِ،

وَالْأَسَانِيدُ عَنْ مُرَّةَ مُتَقَارِبَةٌ.

وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ لَمْ يَسْمَعْ

هَذَا مِنْ مُرَّةَ، إِنَّمَا أَخْبَرَهُ

عَنْ مُرَّةَ، وَلَا نَعْلَمُ رَوَاهُ

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ غَيْرَ مُرَّةَ،

قُلْتُ: رِجَالُهُ رِجَالُ

الصَّحِيحِ غَيْرَ مُحَمَّدٍ

بْنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ سَمُرَةَ

الْأَحْمَسِيِّ، وَهُوَ ثَقَّةٌ.

وَرَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ فِي الْأَوْسَطِ

بَنَحْوِهِ، إِلَّا أَنَّهُ قَالَ: قَبْلَ

مَوْتِهِ بِشَهْرٍ. وَذَكَرَ فِي

إِسْنَادِهِ ضَعْفَاءَ مِنْهُمْ:

أَشْعَثُ بْنُ طَابَقٍ. قَالَ

الْأُزْدِيُّ: لَا يَصِحُّ حَدِيثُهُ.

وَاللَّهُ أَعْلَمُ. مجمع

الروائد، الهيثمي، ٣٦ -

كُتَابُ عَلَامَاتِ النُّبُوَّةِ،

بَابُ فِي وَدَاعِهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ج ٩ ص ٢٤،

رقم ١٤٢٥١ .

٣٤ روح البیان، إسماعیل

حقی بن مصطفی

الإستانبولي الحنفي، سورة

الزمر، آية : إِنَّكَ مَيِّتٌ

وَأَنْتُمْ مُتَيَوَّنُونَ (٣٠)، ج ٨

ص ١٠٥ .

Son Söz/Güzel Son

İbn Ömer'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas), ashâbının yanından ayrılmadan önce şu duayı yapardı:

“Allah’ım bizimle günahlar arasında perde olacak korkundan, bizleri cennetine ulaştıracak kulluğundan, dünya musibetlerini gözümüzde küçültecek yakından bizlere ihsan et! Bizleri yaşattığın müddetçe kulaklarımız, gözlerimiz ve gücümüzden faydalandır. Aynılarını soyumuza da nasip et! Bize zulmedenlerden intikamımızı al! Düşmanlarımıza karşı bize yardım et. Bizi dinimiz hakkında musibete uğratma. Dünyayı en büyük gayemiz kılma!

Dünyalık bilgilerimizle sonumuzu getirme!

Bize acımayanları bize musallat etme!”

[Tirmizî, Daavât, 3502]

Ebû Hüreyre'den (ra) rivayetle:

Resûlullah (sas) buyurdu ki:

“İki kelime vardır ki dile hafif, mizanda ağır, Rahmân’a sevgilidir: Sübhânallahi ve bihamdihi, Sübhânallahi'l-Azîm / Allah'ı tesbih ederim, hamd O'nadır ve izzet ve azamet sahibi Allah tüm eksikliklerden uzaktır.”

[Buhârî, Eymân, 6682]

مِسْكُ الْخِتَامِ

عن ابنِ عُمَرَ، قَالَ:

قَلَّمَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُومُ مِنْ مَجْلِسٍ حَتَّى يَدْعُوَ بِهَؤُلَاءِ الدَّعَوَاتِ لِأَصْحَابِهِ: «اللَّهُمَّ اقْسِمْ لَنَا مِنْ خَشْيَتِكَ مَا يَحُولُ بَيْنَنَا وَبَيْنَ مَعَاصِيكَ، وَمِنْ طَاعَتِكَ مَا تُبَلِّغُنَا بِهِ جَنَّتِكَ، وَمِنَ الْيَقِينِ مَا تُهَوِّنُ بِهِ عَلَيْنَا مُصِيبَاتِ الدُّنْيَا، وَمَتِّعْنَا بِأَسْمَاعِنَا وَأَبْصَارِنَا وَقُوتِنَا مَا أَحْيَيْتَنَا، وَاجْعَلْهُ الْوَارِثَ مِنَّا، وَاجْعَلْ ثَأْرَنَا عَلَى مَنْ ظَلَمْنَا، وَانْصُرْنَا عَلَى مَنْ عَادَانَا، وَلَا تَجْعَلْ مُصِيبَتَنَا فِي دِينِنَا، وَلَا تَجْعَلِ الدُّنْيَا أَكْبَرَ هَمِّنَا وَلَا مَبْلَغَ عِلْمِنَا، وَلَا تُسَلِّطْ عَلَيْنَا مَنْ لَا يَرْحَمُنَا».

[سنن الترمذي، أبواب الدعوات، رقم ٣٥٠٢]

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كَلِمَتَانِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ، ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ، حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَنِ، سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ».

[صحيح البخاري، كتاب الأيمان والتأدُّب، رقم ٦٦٨٢]

المراجع و المصادر

Kaynakça

1. Abdurrahman b. Abdusselâm es-Safûrî, *Nüzhetü'l-mecâlis ve müntehabü'n-nefâis*, I-II, Mısır 1283.
2. Abdurrezzâk, Ebû Bekir Abdurrezzâk b. Hemmâm b. Nâfi' el-Himyerî es-San'ânî, *el-Musannef*, I-XI, thk. Habiburrahman el-A'zamî, el-Mektebetü'l-islâmî, Beyrut 1403.
3. Ahmed Zeki Safvet, *Cemheretü hutebi'l-arab fi usûri'l-arabiyyeti'z-zâhire*, I-III, el-Mektebetü'l-ilmiyye, Beyrut.
4. Aliyyü'l-Kârî, Ebû'l-Hasan Ali b. Muhammed el-Herevî el-Kârî, *Mirkâtü'l-mefâtih şerhu mişkâtî'l-mesâbih*, I-IX, Dâru'l-fikr, Beyrut 2002.
5. el-Azîmâbâdî, Ebû Abdurrahman Muhammed Eşref b. Emîr b. Ali b. Haydar, *Avnu'l-ma'bûd şerhu süneni ebî dâvud*, I-XIV, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut 1415.
6. el-Beyhakî, Ebû Bekir Ahmed b. el-Hüseyn b. Ali b. Musa el-Horâsânî, *el-Ba's ve'n-nuşûr*, thk. eş-Şeyh Âmir Ahmed Haydar, Merkezu'l-hademât ve'l-ebhâs'ü-sekâfiyye, Beyrut 1986.
7. el-Beyhakî, Ebû Bekir Ahmed b. el-Hüseyn b. Ali b. Musa el-Horâsânî, *Delâlü'n-nübüvve*, I-VII, thk. Dr. Abdulmu'tî Kal'acî, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, 1988.
8. el-Beyhakî, Ebû Bekir Ahmed b. el-Hüseyn b. Ali b. Musa el-Horâsânî, *Şu'abu'l-îmân*, I-XIV, thk. Dr. Abdulali Abdulhamid Hâmid, Mektebetü'r-rüşd, Riyad 2003.
9. el-Beyhakî, Ebû Bekir Ahmed b. el-Hüseyn b. Ali b. Musa el-Horâsânî, *Kitâbü'z-zühdü'l-kebîr*, thk. Âmir Ahmed Haydar, Müessesetü'l-kütübü's-sekâfiyye, Beyrut 1996.
10. el-Bezzâr, Ebû Bekir Ahmed b. Amr b. Abdulhalik b. Hallâd el-Atekî, *Müsned (el-Bahru'z-zâhir)*, I-XVIII, thk. Mahfûzurrahman Zeynullah vd., Mektebetü'l-ulûm ve'l-hikem, Medîdetü'l-Münevvere 2009.

١. نزهة المجالس ومنتخب النفائس، المؤلف: عبد الرحمن بن عبد السلام الصفوري (المتوفى: ٨٩٤هـ)، الناشر: المطبعة الكاستلية - مصر، عام النشر: ١٢٨٣هـ، عدد الأجزاء: ٢.
٢. المصنف، المؤلف: أبو بكر عبد الرزاق بن همام بن نافع الحميري اليماني الصنعاني (المتوفى: ٢١١هـ)، المحقق: حبيب الرحمن الأعظمي، الناشر: المجلس العلمي - الهند، من المكتب الإسلامي - بيروت، الطبعة: الثانية، ١٤٠٣، عدد الأجزاء: ١١.
٣. جمهرة خطب العرب في عصور العربية الزاهرة، المؤلف: أحمد زكي صفوت، الناشر: المكتبة العلمية بيروت-لبنان، عدد الأجزاء: ٣.
٤. مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح، المؤلف: علي بن (سلطان) محمد، أبو الحسن نور الدين الملا الهروي القاري (المتوفى: ١٠١٤هـ)، الناشر: دار الفكر، بيروت - لبنان، الطبعة: الأولى، ١٤٢٢هـ - ٢٠٠٢م، عدد الأجزاء: ٩.
٥. عون المعبود شرح سنن أبي داود، ومعه حاشية ابن القيم: تهذيب سنن أبي داود وإيضاح علله ومشكلاته، المؤلف: محمد أشرف بن أمير بن علي بن حيدر، أبو عبد الرحمن، شرف الحق، الصديقي، العظيم آبادي (المتوفى: ١٣٢٩هـ)، الناشر: دار الكتب العلمية - بيروت، الطبعة: الثانية، ١٤١٥هـ، عدد الأجزاء: ١٤.
٦. البعث والنشور للبيهقي، المؤلف: أحمد بن الحسين بن علي بن موسى الخُسْرُوْجَرْدِي الخراساني، أبو بكر البيهقي (المتوفى: ٤٥٨هـ)، الحافظ أبي بكر أحمد بن الحسين البيهقي المتوفى سنة ٤٥٨هـ، تحقيق: الشيخ عامر أحمد حيدر، الناشر: مركز الخدمات والأبحاث الثقافية، بيروت، الطبعة: الأولى، ١٤٠٦هـ - ١٩٨٦م، عدد الأجزاء: ١.
٧. دلائل النبوة، المؤلف: أحمد بن الحسين بن علي بن موسى الخُسْرُوْجَرْدِي الخراساني، أبو بكر البيهقي (المتوفى: ٤٥٨هـ)، المحقق: د. عبد المعطي قلعجي، الناشر: دار الكتب العلمية، دار الريان للتراث، الطبعة: الأولى - ١٤٠٨هـ - ١٩٨٨م، عدد الأجزاء: ٧.
٨. شعب الإيمان، المؤلف: أحمد بن الحسين بن علي بن موسى الخُسْرُوْجَرْدِي الخراساني، أبو بكر البيهقي (المتوفى: ٤٥٨هـ)، حققه وراجع نصوصه وخرج أحاديثه: الدكتور عبد العلي عبد الحميد حامد، أشرف على تحقيقه وتخريره أحاديثه: مختار أحمد الندوي، صاحب الدار السلفية بيومباي - الهند، الناشر: مكتبة الرشد للنشر والتوزيع بالرياض بالتعاون مع الدار السلفية بيومباي بالهند، الطبعة: الأولى، ١٤٢٣هـ - ٢٠٠٣م، عدد الأجزاء: ١٤ (١٣)، ومجلد للفهارس).
٩. كتاب الزهد الكبير، المؤلف: أحمد بن الحسين بن علي بن موسى الخُسْرُوْجَرْدِي الخراساني، أبو بكر البيهقي (المتوفى: ٤٥٨هـ)، المحقق: عامر أحمد حيدر، الناشر: مؤسسة الكتب الثقافية - بيروت، الطبعة: الثالثة، ١٩٩٦، عدد الأجزاء: ١.
١٠. مسند البزار المنثور باسم البحر الزخار، المؤلف: أبو بكر أحمد بن عمرو بن عبد الخالق بن خلاد بن عبيد الله العتكي المعروف بالبزار (المتوفى: ٢٩٢هـ)، المحقق: محفوظ الرحمن زين الله، (حقق الأجزاء من ١ إلى ٩)، وعادل بن سعد (حقق الأجزاء من ١٠ إلى ١٧)، وصبري عبد الخالق الشافعي (حقق الجزء ١٨)، الناشر: مكتبة العلوم والحكم - المدينة المنورة، الطبعة: الأولى، (بدأت ١٩٨٨م، وانتهت ٢٠٠٩م)، عدد الأجزاء: ١٨.

11. el-Buhârî, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail el-Cu'fî, *Sahîhu'l-Buhârî*, I-IX, thk. Muhammed Züheyr b. Nâsır, Dâru Tavki'n-necât, 1422.
12. el-Câhız, Ebû Osman Amr b. Bahr b. Mahbûb el-Leysî, *el-Beyân ve't-tebyîn*, I-III, Mektebetü'l-hilâl, Beyrut 1423.
13. Cârullah ez-Zemahşerî, *Rabiu'l-ebâr ve nusûsu'l-ehyâr*, I-V, Müessesetü'l-a'lemî, Beyrut 1412.
14. el-Cürcânî, Ebû Bekir Ahmed b. İbrahim b. İsmail b. el-Abbas el-Cürcânî, *el-Mu'cem fî esâmî şuyûhi Ebi Bekir el-İsmâilî*, I-III, thk. Dr. Ziyâd Muhammed Mansûr, Mektebetü'l-ulûm ve'l-hikem, Medinetü'l-münevvere 1410.
15. ed-Dârekutnî, Ebû'l-Hasan Ali b. Ömer b. Ahmed b. Mehdî, *Sünenü'd-dârekutnî*, I-V, thk. Şuayb el-Arnaûd, Müessesetü'r-risâle, Beyrut 2004.
16. ed-Deylemî, Ebû Şücâ' Şirûyeh b. Şehredâr b. Şirûyeh ed-Deylemî el-Hemedânî, *el-Firdevs bi meşûri'l-hattâb*, I-V, thk. es-Saîd b. Besyûnî Zağlûl, Dâru'l-kütübî'l-ilmiyye, Beyrut 1986.
17. ed-Dineverî, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim b. Kuteybe, *el-İmâm ve's-siyâse*, thk. Halil el-Mansûr, I-II, Dâru'l-kütübî'l-ilmiyye, Beyrut 1997.
18. Ebû Abdillâh Muhammed b. Ali b. el-Hasan et-Tirmizî, *Nevâdiru'l-usûl fî ehâdisu'r-Resûl (sas)*, I-IV, thk. Abdurrahman Umeyre, Dâru'l-Cîl, Beyrut.
19. Ebû Abdillâh Muhammed b. Selâme b. Cafer b. Ali el-Kudâî el-Misrî, *Müsnedü's-şihâb*, I-II, thk. Hamdî b. Abdulmecid es-Selefî, Müessesetü'r-risâle, Beyrut 1986.
20. Ebû Ali el-Hasan b. Arafe b. Yezîd el-Abdî el-Bağdâdî, *Cüz'ü'l-Hasan b. Arafe el-Abdî*, thk. Abdurrahman b. Abdulcebbar el-Firyevâî, Dâru'l-aksa, Kuveyt 1985.

١١. الجامع المسند الصحيح المختصر من أمور رسول الله صلى الله عليه وسلم وسننه وأيامه = صحيح البخاري، المؤلف: محمد بن إسماعيل أبو عبد الله البخاري الجعفي، المحقق: محمد زهير بن ناصر الناصر، الناشر: دار طوق النجاة (مصورة عن السلطانية بإضافة تزيين محمد فؤاد عبد الباقي)، الطبعة: الأولى، ١٤٢٢هـ، عدد الأجزاء: ٩.
١٢. البيان والتبيين، المؤلف: عمرو بن بحر بن محبوب الكناني بالولاء، الليثي، أبو عثمان، الشهير بالجاحظ (المتوفى: ٢٥٥هـ)، الناشر: دار ومكتبة الهلال، بيروت، عام النشر: ١٤٢٣هـ، عدد الأجزاء: ٣.
١٣. ربيع الأبرار ونصوص الأخيار، المؤلف: جابر الله الزمخشري توفي ٥٨٣هـ، الناشر: مؤسسة الأعلمي، بيروت، الطبعة: الأولى، ١٤١٢هـ، عدد الأجزاء: ٥.
١٤. المعجم في أسامي شيوخ أبي بكر الإسماعيلي، المؤلف: أبو بكر أحمد بن إبراهيم بن إسماعيل بن العباس بن مرداس الإسماعيلي الجرجاني (المتوفى: ٣٧١هـ)، المحقق: د. زياد محمد منصور، الناشر: مكتبة العلوم والحكم - المدينة المنورة، الطبعة: الأولى، ١٤١٠هـ، عدد الأجزاء: ٣.
١٥. سنن الدارقطني، المؤلف: أبو الحسن علي بن عمر بن أحمد بن مهدي بن مسعود بن النعمان بن دينار التاريخي الدارقطني (المتوفى: ٣٨٥هـ)، حققه وضبط نصه وعلق عليه: شعيب الأرناؤوط، حسن عبد المنعم شلبي، عبد اللطيف حرز الله، أحمد برهوم، الناشر: مؤسسة الرسالة، بيروت - لبنان، الطبعة: الأولى، ١٤٢٤هـ - ٢٠٠٤م، عدد الأجزاء: ٥.
١٦. الفردوس بمأثور الخطاب، المؤلف: شيرويه بن شهردار بن شيرويه بن فناخسرو، أبو شجاع الديلمي الهمداني (المتوفى: ٥٠٩هـ)، المحقق: السعيد بن بسيوني زغلول، الناشر: دار الكتب العلمية - بيروت، الطبعة: الأولى، ١٤٠٦هـ - ١٩٨٦م، عدد الأجزاء: ٥.
١٧. الإمامة والسياسة، المؤلف: أبو محمد عبد الله بن مسلم ابن قتيبة الدينوري سنة الوفاة ٢٧٦هـ. تحقيق: خليل المنصور، الناشر: دار الكتب العلمية، سنة النشر: ١٤١٨هـ - ١٩٩٧م. مكان النشر: بيروت، عدد الأجزاء: ٢.
١٨. نواذر الأصول في أحاديث الرسول صلى الله عليه وسلم، المؤلف: محمد بن علي بن الحسن بن بشر، أبو عبد الله، الحكيم الترمذي (المتوفى: نحو ٣٢٠هـ)، المحقق: عبد الرحمن عميرة، الناشر: دار الجيل - بيروت، عدد الأجزاء: ٤.
١٩. مسند الشهاب، المؤلف: أبو عبد الله محمد بن سلامة بن جعفر بن علي بن حكيمون القضاعي المصري (المتوفى: ٤٥٤هـ)، المحقق: حمدي بن عبد المجيد السلفي، الناشر: مؤسسة الرسالة - بيروت، الطبعة: الثانية، ١٤٠٧ - ١٩٨٦، عدد الأجزاء: ٢.
٢٠. جزء الحسن بن عرفة العبدى، المؤلف: أبو علي الحسن بن عرفة بن يزيد العبدى البغدادي (المتوفى: ٢٥٧هـ)، حققه وعلق عليه وخرج أحاديثه وآثاره: عبد الرحمن بن عبد الجبار الفيرواني، الناشر: دار الأقبص، الكويت، الطبعة: الأولى، ١٤٠٦هـ - ١٩٨٥م، عدد الأجزاء: ١.

21. Ebû Bekir Muhammed b. Muhammed b. Velîd el-Fihri, *Sirâcû'l-mülûk*, Mısır 1872.
22. Ebû Dâvûd, Süleyman b. el-Eş'as b. İshâk b. Beşîr es-Sicistânî, *el-Merâsîl*, thk. Şuayb Arnaûd, Müessesetü'r-risâle, Beyrut 1408.
23. Ebû Dâvûd, Süleyman b. el-Eş'as b. İshak b. Beşîr es-Sicistânî, *Sünen-ü Ebî Dâvud*, I-IV, thk. Muhammed Muh-yiddin Abdulhamid, Beyrut.
24. Ebû Hayyân Muhammed b. Yusuf b. Ali b. Yusuf el-Endelûsî, *el-Bahru'l-muhîr fi't-tefsîr*, thk. Sıdkî Muhammed Cemil, Dâru'l-fikr, Beyrut 1420.
25. Ebû Nuaym Ahmed b. Abdullah b. Ahmed b. İshak el-İsbehânî, *Târih-u İsbahân*, I-II, thk. Seyyid Kesrevî Hasan, Dâru'l-kütübî'l-ilmiyye, Beyrut 1990.
26. Ebû Nuaym, Ahmed b. Abdullah b. Ahmed b. İshak el-İsbahânî, *Ma'rifetü's-sahâbe*, I-VII, thk. Âdil b. Yusuf el-Azzâzî, Dâru'l-vatan, Riyad 1998.
27. Ebû Nuaym, Ahmed b. Abdullah b. Ahmed b. İshak el-İsbahânî, *Hilyetü'l-evliyâ' ve tabakâtü'l-asfiyâ'*, I-X, es-Seâde, Mısır 1974.
28. Ebû Nuaym, Ahmed b. Abdullah b. Ahmed b. İshâk el-İsbahânî, *Müsnedü'l-İmâm Ebî Hanîfe*, thk. Nazar Muhammed el-Faryâbî, Mektebetü'l-kevser, Riyad 1415.
29. Ebû Sa'd Abdulmelik b. Muhammed b. İbrahim en-Nîsâbü'rî, *Şerefu'l-Mustafa*, I-VI, Dâru'l-beşâiri'l-islamiyye, Mekke 1424.
30. Ebû Sa'd Mansur b. el-Hüseyin er-Râzî, *Nesru'd-durfi'l-muhâdarât*, thk. Halid Abdulğani Mahfuz, Dâru'l-kütübî'l-ilmiyye, Beyrut 2004.
31. Ebû Ya'lâ, Ahmed b. Ali b. el-Müsennâ b. Yahya el-Mevsîlî, *Müsned*, I-XIII, thk. Hüseyin Selîm Esed, Dâru'l-me'mûn li't-türâs, Dimeşk 1984.

٢١. سراج الملوك ، المؤلف: أبو بكر محمد بن محمد ابن الوليد الفهري الطرطوشي المالكي (المتوفى: ٥٢٠هـ) ، الناشر: من أوائل المطبوعات العربية - مصر ، تاريخ النشر: ١٢٨٩هـ ، ١٨٧٢م ، عدد الأجزاء: ١.
٢٢. المراسيل ، المؤلف: أبو داود سليمان بن الأشعث بن إسحاق بن بشير بن شداد بن عمرو الأزدي السجستاني (المتوفى: ٢٧٥هـ) ، المحقق: شعيب الأرنؤوط ، الناشر: مؤسسة الرسالة - بيروت ، الطبعة: الأولى، ١٤٠٨ ، عدد الأجزاء: ١.
٢٣. سنن أبي داود ، المؤلف: أبو داود سليمان بن الأشعث بن إسحاق بن بشير بن شداد بن عمرو الأزدي السجستاني (المتوفى: ٢٧٥هـ) ، المحقق: محمد محيي الدين عبد الحميد ، الناشر: المكتبة العصرية، صيدا - بيروت ، عدد الأجزاء: ٤.
٢٤. البحر المحيط في التفسير ، المؤلف: أبو حيان محمد بن يوسف بن علي بن يوسف بن حيان أثير الدين الأندلسي (المتوفى: ٧٤٥هـ) ، المحقق: صدقي محمد جميل ، الناشر: دار الفكر - بيروت ، الطبعة: ١٤٢٠ هـ.
٢٥. تاريخ أصبهان = أخبار أصبهان ، المؤلف: أبو نعيم أحمد بن عبد الله بن أحمد بن إسحاق بن موسى بن مهران الأصبهاني (المتوفى: ٤٣٠هـ) ، المحقق: سيد كسروي حسن ، الناشر: دار الكتب العلمية - بيروت ، الطبعة: الأولى، ١٤١٠ هـ - ١٩٩٠م ، عدد الأجزاء: ٢.
٢٦. معرفة الصحابة ، المؤلف: أبو نعيم أحمد بن عبد الله بن أحمد بن إسحاق بن موسى بن مهران الأصبهاني (المتوفى: ٤٣٠هـ) ، تحقيق: عادل بن يوسف العازي ، الناشر: دار الوطن للنشر - الرياض ، الطبعة: الأولى ١٤١٩ هـ - ١٩٩٨ م ، عدد الأجزاء: ٧ (٦ ، ومجلد فهارس) .
٢٧. حلية الأولياء وطبقات الأصفياء ، المؤلف: أبو نعيم أحمد بن عبد الله بن أحمد بن إسحاق بن موسى بن مهران الأصبهاني (المتوفى: ٤٣٠هـ) ، الناشر: السعادة - بجوار محافظة مصر، ١٣٩٤هـ - ١٩٧٤م.
٢٨. مسند الإمام أبي حنيفة رواية أبي نعيم ، المؤلف: أبو نعيم أحمد بن عبد الله بن أحمد بن إسحاق بن موسى بن مهران الأصبهاني (المتوفى: ٤٣٠هـ) ، المحقق: نظر محمد الفارابي ، الناشر: مكتبة الكوثر - الرياض ، الطبعة: الأولى، ١٤١٥ هـ ، عدد الأجزاء: ١.
٢٩. شرف المصطفى ، المؤلف: عبد الملك بن محمد بن إبراهيم النيسابوري الخركوشي ، أبو سعد (المتوفى: ٤٠٧هـ) ، الناشر: دار البشائر الإسلامية - مكة ، الطبعة: الأولى - ١٤٢٤ هـ ، عدد الأجزاء: ٦.
٣٠. نثر الدر في المحاضرات ، المؤلف: منصور بن الحسين الرازي، أبو سعد الآبي (المتوفى: ٤٢١هـ) ، المحقق: خالد عبد الغني محفوظ ، الناشر: دار الكتب العلمية - بيروت / لبنان ، الطبعة: الأولى، ١٤٢٤هـ - ٢٠٠٤م ، عدد الأجزاء: ٧×٤.
٣١. مسند أبي يعلى ، المؤلف: أبو يعلى أحمد بن علي بن المثنى بن يحيى بن عيسى بن هلال التميمي، الموصلي (المتوفى: ٣٠٧هـ) ، المحقق: حسين سليم أسد ، الناشر: دار المأمون للتراث - دمشق ، الطبعة: الأولى، ١٤٠٤ - ١٩٨٤ ، عدد الأجزاء: ١٣.

32. Ebû'l-Abbas Ahmed b. Abdullah b. Muhammed Muhibbuddîn et-Taberî, *er-Riyadu'n-nadra fî menâkibi'l-aşera*, I-IV, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye.
33. Ebû'l-ferec, Ali b. İbrahim b. Ahmed el-Halebî, *İnsânu'l-uyûn fî sîreti'l-emîni'l-me'mûn*, I-III, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut 1427.
34. Ebû'l-Hasan Ali b. Musa b. Saîd el-Mağribî el-Endelûsî, *el-Muktetif min ezâhiri't-taraf*, Şirketü emel, Kahire 1425.
35. Ebû'l-Kasım Temmâm b. Muhammed b. Abdullah b. Cafer el-Becelî er-Râzî, *el-Fevâid*, I-II, thk. Hamdi Abdulmecid es-Selefî, Mektebetü'r-rüşd, Riyad 1412.
36. Ebû't-tayyib Muhammed b. Ahmed b. İshak b. Yahya el-Vişâ', *el-Fâdıl fî sıfati'l-edebi'l-kâmil*, thk. Yahya Vüheyb el-Cebûrî, Dâru'l-ğarbi'l-islâmî, 1411.
37. ed-Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdurrahman b. el-Fadl ed-Dârimî es-Semerkindî, *Müsned*, I-IV, thk. Hüseyin Selim Esed ed-Dârânî, Dâru'l-muğnî, Suud 2000.
38. el-Gazzalî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed, *İhyâ-u Ulûmu'd-dîn*, I-IV, Dâru'l-ma'rife, Beyrut.
39. el-Hâkim, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdullah b. Muhammed b. Hamdûyeh en-Nîsâbü'rî, *el-Müstedrek ala's-sahîhayn*, I-IV, thk. Mustafa Abdulkadir Atâ, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut 1990.
40. el-Hatîb, Ebû Bekir Ahmed b. Ali b. Sâbit b. Ahmed el-Bağdâdî, *Târîh-u Bağdâd*, I-XVI, thk. Dr. Beşşâr Avvâd Ma'rûf, Dâru'l-ğarbi'l-islâmî, Beyrut 2002.
41. el-Heysemî, Ebû'l-Hasan Nureddin Ali b. Ebi Bekir b. Süleyman el-Heysemî, *Mecmeu'z-zevâid ve men-beu'l-fevâid*, I-X, thk. Hüsameddin el-Kudsî, Mektebetü'l-kudsî, Kahire 1994.

٣٢. الرياض النضرة في مناقب العشرة ، المؤلف: أبو العباس، أحمد بن عبد الله بن محمد، محب الدين الطبري (المتوفى: ٦٩٤هـ)، الناشر: دار الكتب العلمية، الطبعة: الثانية، عدد الأجزاء: ٤.

٣٣. السيرة الحلبية = إنسان العيون في سيرة الأمين المأمون ، المؤلف: علي بن إبراهيم بن أحمد الحلبي، أبو الفرج، نور الدين ابن برهان الدين (المتوفى: ١٠٤٤هـ)، الناشر: دار الكتب العلمية - بيروت، الطبعة: الثانية - ١٤٢٧هـ، عدد الأجزاء: ٣.

٣٤. المقتطف من أزاهر الطرف ، المؤلف: أبو الحسن علي بن موسى بن سعيد المغربي الأندلسي (المتوفى: ٦٨٥هـ)، الناشر: شركة أمل، القاهرة، عام النشر: ١٤٢٥ هـ، عدد الأجزاء: ١.

٣٥. الفوائد ، المؤلف: أبو القاسم تمام بن محمد بن عبد الله بن جعفر بن عبد الله بن الجنيد البجلي الرازي ثم الدمشقي (المتوفى: ٤١٤هـ)، المحقق: حمدي عبد المجيد السلفي، الناشر: مكتبة الرشد - الرياض، الطبعة: الأولى، ١٤١٢، عدد الأجزاء: ٢.

٣٦. الفاضل في صفة الأدب الكامل، تأليف: أبي الطيب محمد بن أحمد بن إسحاق بن يحيى الوشاء ت ٣٢٥، تحقيق: د. يحيى وهيب الجبوري، دار الغرب الإسلامي، الطبعة الأولى - ١٤١١.

٣٧. مسند الدارمي المعروف بـ (سنن الدارمي)، المؤلف: أبو محمد عبد الله بن عبد الرحمن بن الفضل بن بهرام بن عبد الصمد الدارمي، التميمي السمرقندي (المتوفى: ٢٥٥هـ)، تحقيق: حسين سليم أسد الداراني، الناشر: دار المغني للنشر والتوزيع، المملكة العربية السعودية، الطبعة: الأولى، ١٤١٢ هـ - ٢٠٠٠ م، عدد الأجزاء: ٤.

٣٨. إحياء علوم الدين ، المؤلف: أبو حامد محمد بن محمد الغزالي الطوسي (المتوفى: ٥٠٥هـ)، الناشر: دار المعرفة - بيروت، عدد الأجزاء: ٤.

٣٩. المستدرك على الصحيحين ، المؤلف: أبو عبد الله الحاكم محمد بن عبد الله بن محمد بن حمدويه بن نعيم بن الحكم الضبي الطهماني النيسابوري المعروف بابن البيع (المتوفى: ٤٠٥هـ)، تحقيق: مصطفى عبد القادر عطا، الناشر: دار الكتب العلمية - بيروت، الطبعة: الأولى، ١٤١١ - ١٩٩٠، عدد الأجزاء: ٤.

٤٠. تاريخ بغداد ، المؤلف: أبو بكر أحمد بن علي بن ثابت بن أحمد بن مهدي الخطيب البغدادي (المتوفى: ٤٦٣هـ)، المحقق: الدكتور بشار عواد معروف، الناشر: دار الغرب الإسلامي - بيروت، الطبعة: الأولى، ١٤٢٢هـ - ٢٠٠٢ م، عدد الأجزاء: ١٦.

٤١. مجمع الزوائد ومنبع الفوائد ، المؤلف: أبو الحسن نور الدين علي بن أبي بكر بن سليمان الهيثمي (المتوفى: ٨٠٧هـ)، المحقق: حسام الدين القدسي، الناشر: مكتبة القدسي، القاهرة، عام النشر: ١٤١٤ هـ، ١٩٩٤ م، عدد الأجزاء: ١٠.

42. el-Heysemî, Ebû'l-Hasan Nureddin Ali b. Ebi Bekir b. Süleyman el-Heysemî, *el-Maksidu'l-ali fî zevâidi Ebi Ya'lâ el-Mevsilî*, I-IV, thk. Seyyid Kisrevî Hasan, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut.
43. el-Heysemî, Nureddin Ali b. Ebi Bekir b. Süleyman el-Heysemî, *Keşfu'l-estâr an zevâidi'l-bezzâr*, I-IV, thk. Habiburrahman el-A'zamî, Müessesetü'r-risâle, Beyrut 1979.
44. İbn Abdilber, Ebû Ömer Yusuf b. Abdullah b. Muhammed el-Kurtubî, *el-İstiâb fî ma'rifeti'l-ashâb*, thk. Ali Muhammed el-Becâvî, I-IV, Dâru'l-celîl, Beyrut 1992.
45. İbn Abdilber, Ebû Ömer Yusuf b. Abdullah b. Muhammed el-Kurtubî, *et-Temhîd limâ fî'l-muvatta' mine'l-meânî ve'l-esânîd*, I-XXIV, thk. Mustafa b. Ahmed el-Alevî-Muhammed Abdulkemîr el-Bekrî, Vizârat-umumi'l-evkâf ve's-şuûni'l-islâmî, Mağrib 1387.
46. İbn Abdilber, Ebû Ömer Yusuf b. Abdullah b. Muhammed el-Kurtubî, *Câmiu beyâni'l-ilmi ve fadlihî*, I-II, thk. Ebû'l-eşbâl ez-Züheyri, Dâru İbni'l-cevzî, Suud 1414.
47. İbn Abdirabbih, Ebû Ömer Şihâbeddin Ahmed b. Muhammed b. Abdirabbih b. Habîb, *el-'İkdü'l-ferîd*, I-VIII, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut 1404.
48. İbn Adiy, Ebû Ahmed b. Adiy el-Cürcânî, *el-Kâmil fî'd-du'afâi'r-ricâl*, thk. Adil Ahmed Abdulmevcûd vd., el-Kütübi'l-ilmiyye, Beyrut 1997.
49. İbn Arrâk, Nureddin Ali b. Muhammed b. Ali b. Abdurrahman, *Tenzihü's-şerî'atü'l-merfu'a ani'l-ahbâri's-şen'iatî'l-mevzû'a*, I-II, thk. Abdulvehhab Abdullatif-Abdullah Muhammed Sıddık el-Ğumârî, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut 1399.
50. İbn Asâkir, Ebû'l-Fadl Muhammed b. Mükerrrem b. Ali el-İfrikî, *Muhtasar Târîhu Dimeşk*, I-XXIX, thk. Rûhiyye en-Nuhâs vd., Dâru'l-fıkr, Dimeşk 1984.

٤٢. المقصد العلي في زوائد أبي يعلى الموصلي ، المؤلف: أبو الحسن نور الدين علي بن أبي بكر بن سليمان الهيثمي (المتوفى: ٨٠٧هـ) ، تحقيق: سيد كسروي حسن ، الناشر: دار الكتب العلمية، بيروت - لبنان ، عدد الأجزاء: ٤ .
٤٣. كشف الأستار عن زوائد البزار ، المؤلف: نور الدين علي بن أبي بكر بن سليمان الهيثمي (المتوفى: ٨٠٧هـ) ، تحقيق: حبيب الرحمن الأعظمي ، الناشر: مؤسسة الرسالة، بيروت ، الطبعة: الأولى، ١٣٩٩ هـ - ١٩٧٩ م ، عدد الأجزاء: ٤ .
٤٤. الاستيعاب في معرفة الأصحاب ، المؤلف: أبو عمر يوسف بن عبد الله بن محمد بن عبد البر بن عاصم النمري القرطبي (المتوفى: ٤٦٣هـ) ، المحقق: علي محمد البجاوي ، الناشر: دار الجبل، بيروت ، الطبعة: الأولى، ١٤١٢ هـ - ١٩٩٢ م ، عدد الأجزاء: ٤ .
٤٥. التمهيد لما في الموطأ من المعاني والأسانيد ، المؤلف: أبو عمر يوسف بن عبد الله بن محمد بن عبد البر بن عاصم النمري القرطبي (المتوفى: ٤٦٣هـ) ، تحقيق: مصطفى بن أحمد العلوي ، محمد عبد الكبير البكري ، الناشر: وزارة عموم الأوقاف والشؤون الإسلامية - المغرب ، عام النشر: ١٣٨٧ هـ ، عدد الأجزاء: ٢٤ .
٤٦. جامع بيان العلم وفضله ، المؤلف: أبو عمر يوسف بن عبد الله بن محمد بن عبد البر بن عاصم النمري القرطبي (المتوفى: ٤٦٣هـ) ، تحقيق: أبي الأشبال الزهيري ، الناشر: دار ابن الجوزي، المملكة العربية السعودية ، الطبعة: الأولى، ١٤١٤ هـ - ١٩٩٤ م ، عدد الأجزاء: ٢ .
٤٧. العقد الفريد ، المؤلف: أبو عمر، شهاب الدين أحمد بن محمد بن عبد ربه ابن حبيب ابن حدير بن سالم المعروف بابن عبد ربه الأندلسي (المتوفى: ٣٢٨هـ) ، الناشر: دار الكتب العلمية - بيروت ، الطبعة: الأولى، ١٤٠٤ هـ ، عدد الأجزاء: ٨ .
٤٨. الكامل في ضعفاء الرجال ، المؤلف: أبو أحمد بن عدي الجرجاني (المتوفى: ٣٦٥هـ) ، تحقيق: عادل أحمد عبد الموجود-علي محمد معوض ، شارك في تحقيقه: عبد الفتاح أبو سنة ، الناشر: الكتب العلمية - بيروت-لبنان ، الطبعة: الأولى، ١٤١٨هـ-١٩٩٧م .
٤٩. تنزيه الشريعة المرفوعة عن الأخبار الشنيعة الموضوعة ، المؤلف: نور الدين، علي بن محمد بن علي بن عبد الرحمن ابن عراق الكناني (المتوفى: ٩٦٣هـ) ، المحقق: عبد الوهاب عبد اللطيف ، عبد الله محمد الصديق الغماري ، الناشر: دار الكتب العلمية - بيروت ، الطبعة: الأولى، ١٣٩٩ هـ ، عدد الأجزاء: ٢ .
٥٠. مختصر تاريخ دمشق لابن عساكر ، المؤلف: محمد بن مكرم بن علي ، أبو الفضل، جمال الدين ابن منظور الانصاري الرويفي الإفريقي (المتوفى: ٧١١هـ) ، المحقق: روحية النحاس، رياض عبد الحميد مراد، محمد مطيع ، دار النشر: دار الفكر للطباعة والتوزيع والنشر، دمشق - سوريا ، الطبعة: الأولى، ١٤٠٢ هـ - ١٩٨٤ م ، عدد الأجزاء: ٢٩ .

51. İbn Asâkir, Ebû'l-kasım Ali b. el-Hasan b. Hibetullah, *Târîh-u Dimeşk*, I-LXXX, thk. Amr b. Ğarâme, Dâru'l-fikr, 1995.
52. İbn Asâkir, Ebû'l-kasım Ali b. el-Hasan b. Hibetullah, *Zemmü zi'l-vecheyni ve'l-lisâneyn*, thk. Ebû Abdullah Meş'al b. Bânî, Dâu İbn Hazm, 2001.
53. İbn Ebi'd-Dünya, Ebû Bekir Abdullah b. Muhammed b. Ubeyd b. Süfyân el-Bağdâdî, *el-İhlâs ve'n-niyyeh*, thk. İyâd Halid et-Tabbâ', Dâru'l-beşâir, 1413.
54. İbn Ebi'd-Dünya, Ebû Bekir Abdullah b. Muhammed b. Ubeyd b. Süfyân el-Bağdâdî, *el-Evliyâ'*, thk. Muhammed es-Saïd b. Besyûnî Zağlûl, Müessesetü'l-kütübî's-sekâfiyyeh, Beyrut 1413.
55. İbn Ebi'd-Dünya, Ebû Bekir Abdullah b. Muhammed b. Ubeyd b. Süfyân el-Bağdâdî, *Zemmü'l-ğiybe ve'n-nemîme*, thk. Beşîr Muhammed Uyûn, Mektebetü Dâri'l-beyân, Riyad 1992.
56. İbn Ebi'd-Dünya, Ebû Bekir Abdullah b. Muhammed b. Ubeyd b. Süfyân el-Bağdâdî, *Zemmü'l-melâhî*, thk. Amr Abdulmun'im Selim, Mektebetü İbn Teymiyye, Mısır 1416.
57. İbn Ebi'd-Dünya, Ebû Bekir Abdullah b. Muhammed b. Ubeyd b. Süfyân el-Bağdâdî, *er-Rikka ve'l-bûkâ'*, thk. Muhammed Hayr Ramazan Yusuf, Dâru İbn Hazm, Beyrut 1998.
58. İbn Ebi'd-Dünya, Ebû Bekir Abdullah b. Muhammed b. Ubeyd b. Süfyân el-Bağdâdî, *ez-Zühd*, Dâru İbn Kesîr, Dimeşk 1999.
59. İbn Ebi'd-Dünya, Ebû Bekir Abdullah b. Muhammed b. Ubeyd b. Süfyân el-Bağdâdî, *Sifatü'l-cenne*, thk. Amr Abdulmun'im Selim, Mektebetü İbn Teymiyye (Kahire)-Mektebetü'l-ilm (Cidde).

٥١. تاريخ دمشق، المؤلف: أبو القاسم علي بن الحسن بن هبة الله المعروف بابن عساكر (المتوفى: ٥٧١هـ)، المحقق: عمرو بن غرامة العمروي، الناشر: دار الفكر للطباعة والنشر والتوزيع، عام النشر: ١٤١٥ هـ - ١٩٩٥ م، عدد الأجزاء: ٨٠ (٧٤ و ٦ مجلدات فهارس).
٥٢. ذم ذي الوجهين واللسانين، المؤلف: ثقة الدين، أبو القاسم علي بن الحسن بن هبة الله المعروف بابن عساكر (المتوفى: ٥٧١هـ)، المحقق: أبو عبد الله مشعل بن باني الجبرين المطيري، الناشر: دار ابن حزم [طبع ضمن مجموع فيه عدة أجزاء لابن عساكر]، الطبعة: الأولى ١٤٢٢ هـ - ٢٠٠١ م، عدد الأجزاء: ١.
٥٣. الإخلاص والنية، المؤلف: أبو بكر عبد الله بن محمد بن عبيد بن سفيان بن قيس البغدادي الأموي القرشي المعروف بابن أبي الدنيا (المتوفى: ٢٨١هـ)، حققه وعلق عليه: إياذ خالد الطباع، الناشر: دار البشائر، الطبعة: الأولى، ١٤١٣ هـ، عدد الأجزاء: ١.
٥٤. الأولياء، المؤلف: أبو بكر عبد الله بن محمد بن عبيد بن سفيان بن قيس البغدادي الأموي القرشي المعروف بابن أبي الدنيا (المتوفى: ٢٨١هـ)، المحقق: محمد السعيد بن بسيوني زغلول، الناشر: مؤسسة الكتب الثقافية - بيروت، الطبعة: الأولى، ١٤١٣ هـ، عدد الأجزاء: ١.
٥٥. ذم الغيبة والنميمة، المؤلف: أبو بكر عبد الله بن محمد بن عبيد بن سفيان بن قيس البغدادي الأموي القرشي المعروف بابن أبي الدنيا (المتوفى: ٢٨١هـ)، حققه وخرج أحاديثه وعلق عليه: بشير محمد عيون، الناشر: مكتبة دار البيان، دمشق - سورية، مكتبة المؤيد، الرياض - السعودية، الطبعة: الأولى، ١٤١٣ هـ - ١٩٩٢ م، عدد الأجزاء: ١.
٥٦. ذم الملاهي لابن أبي الدنيا، المؤلف: أبو بكر عبد الله بن محمد بن عبيد بن سفيان بن قيس البغدادي الأموي القرشي المعروف بابن أبي الدنيا (المتوفى: ٢٨١هـ)، تحقيق ودراسة: عمرو عبد المنعم سليم، الناشر: مكتبة ابن تيمية، القاهرة - مصر، مكتبة العلم، جدة - السعودية، الطبعة: الأولى، ١٤١٦ هـ، عدد الأجزاء: ١.
٥٧. الرقة والبكاء، المؤلف: أبو بكر عبد الله بن محمد بن عبيد بن سفيان بن قيس البغدادي الأموي القرشي المعروف بابن أبي الدنيا (المتوفى: ٢٨١هـ)، تحقيق: محمد خير رمضان يوسف، دار النشر: دار ابن حزم، بيروت - لبنان، الطبعة: الثالثة، ١٤١٩ هـ - ١٩٩٨ م، عدد الأجزاء: ١.
٥٨. الزهد لابن أبي الدنيا، المؤلف: أبو بكر عبد الله بن محمد بن عبيد بن سفيان بن قيس البغدادي الأموي القرشي المعروف بابن أبي الدنيا (المتوفى: ٢٨١هـ)، الناشر: دار ابن كثير، دمشق، الطبعة: الأولى، ١٤٢٠ هـ - ١٩٩٩ م، عدد الأجزاء: ١.
٥٩. صفة الجنة لابن أبي الدنيا، المؤلف: أبو بكر عبد الله بن محمد بن عبيد بن سفيان بن قيس البغدادي الأموي القرشي المعروف بابن أبي الدنيا (المتوفى: ٢٨١هـ)، تحقيق ودراسة: عمرو عبد المنعم سليم، الناشر: مكتبة ابن تيمية، القاهرة - مصر، مكتبة العلم، جدة - السعودية، عدد الأجزاء: ١.

60. İbn Ebi'd-Dünya, Ebû Bekir Abdullah b. Muhammed b. Ubeyd b. Süfyân el-Bağdâdî, *Sifatü'n-nâr*, thk. Muhammed Hayr Ramazan Yusuf, Dâru İbn Hazm, Beyrut 1997.
61. İbn Ebi'd-Dünya, Ebû Bekir Abdullah b. Muhammed b. Ubeyd b. Süfyân el-Bağdâdî, *es-Samt ve âdâbu'l-lisân*, thk. Ebû İshâk el-Huveynî, Dâru'l-kütübî'l-arabiyye, Beyrut 1410.
62. İbn Ebi'd-Dünya, Ebû Bekir Abdullah b. Muhammed b. Ubeyd b. Süfyân el-Bağdâdî, *el-İyâl*, I-II, thk. Dr. Necm Abdurrahman Halef, Dâru İbni'l-kayyım, Dammâm 1990.
63. İbn Ebi'd-Dünya, Ebû Bekir Abdullah b. Muhammed b. Ubeyd b. Süfyân el-Bağdâdî, *Kasru'l-emel*, thk. Muhammed Hayr Ramazan Yusuf, Dâru İbn Hazm, Beyrut 1997.
64. İbn Ebi'd-Dünya, Ebû Bekir Abdullah b. Muhammed b. Ubeyd b. Süfyân el-Bağdâdî, *el-Kanâ'a ve't-teaffuf*, thk. Mustafa Abdulkadir Atâ, Müessesetü'l-kütübü's-sekâfiyye, Beyrut 1993.
65. İbn Ebi'l-Hadîd, Ebû Hâmid Abdulhamid b. Hibetullah b. Muhammed b. el-Hüseyin, *Şerhu nehci'l-belâğa*, thk. Muhammed Ebû'l-fadl İbrahim, Dâru ihyâ-i'l-kütübî'l-arabiyye.
66. İbn Hacer el-Heytemî, Ahmed b. Muhammed b. Ali b. Hacer el-Heytemî el-Ensârî, *Keffu'r-ri'â' an muharrame-ti'l-lehvi ve's-semâ'*, thk. Adil Abdulmun'in Ebû'l-Abbâs, Mektebetü'l-kur'an.
67. İbn Hacer el-Heytemî, Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Muhammed b. Ali, *ez-Zevâcir an iktirâfi'l-kebâir*, I-II, Dâru'l-fıkr, 1987.
68. İbn Hacer, Ebû'l-fadl Ahmed b. Ali b. Hacer el-Askalânî, *Fethu'l-bârî şerhu sahîhi'l-buhârî*, I-XIII, Dâru'l-ma'rife, Beyrut 1379.

٦٠. صفة النار , المؤلف: أبو بكر عبد الله بن محمد بن عبيد بن سفيان بن قيس البغدادي الأموي القرشي المعروف بابن أبي الدنيا (المتوفى: ٢٨١هـ) , المحقق: محمد خير رمضان يوسف , الناشر: دار ابن حزم - لبنان / بيروت , الطبعة: الأولى، ١٤١٧هـ - ١٩٩٧م , عدد الأجزاء: ١.
٦١. الصمت وآداب اللسان , المؤلف: أبو بكر عبد الله بن محمد بن عبيد بن سفيان بن قيس البغدادي الأموي القرشي المعروف بابن أبي الدنيا (المتوفى: ٢٨١هـ) , المحقق: أبو إسحاق الحويني , الناشر: دار الكتاب العربي - بيروت , الطبعة: الأولى، ١٤١٠هـ , عدد الأجزاء: ١.
٦٢. العيال , المؤلف: أبو بكر عبد الله بن محمد بن عبيد بن سفيان بن قيس البغدادي الأموي القرشي المعروف بابن أبي الدنيا (المتوفى: ٢٨١هـ) , المحقق: د نجم عبد الرحمن خلف , الناشر: دار ابن القيم - السعودية - الدمام , الطبعة: الأولى، ١٤١٠هـ - ١٩٩٠م , عدد الأجزاء: ٢.
٦٣. قصر الأمل , المؤلف: أبو بكر عبد الله بن محمد بن عبيد بن سفيان بن قيس البغدادي الأموي القرشي المعروف بابن أبي الدنيا (المتوفى: ٢٨١هـ) , المحقق: محمد خير رمضان يوسف , الناشر: دار ابن حزم - لبنان / بيروت , الطبعة: الثانية، ١٤١٧هـ - ١٩٩٧م , عدد الأجزاء: ١.
٦٤. القناعة والتعفف , المؤلف: أبو بكر عبد الله بن محمد بن عبيد بن سفيان بن قيس البغدادي الأموي القرشي المعروف بابن أبي الدنيا (المتوفى: ٢٨١هـ) , دراسة وتحقيق: مصطفى عبد القادر عطا , الناشر: مؤسسة الكتب الثقافية، بيروت - لبنان , الطبعة: الأولى، ١٤١٣هـ - ١٩٩٣م , عدد الأجزاء: ١.
٦٥. شرح نهج البلاغة , المؤلف: عبد الحميد بن هبة الله بن محمد بن الحسين بن أبي الحديد، أبو حامد، عز الدين (المتوفى: ٦٥٦هـ) , المحقق: محمد أبو الفضل إبراهيم , الناشر: دار احياء الكتب العربية عيسى البابي الحلبي وشركاه.
٦٦. كف الرعاع عن محرّمات اللهو والسماع , المؤلف: أحمد بن محمد بن علي بن حجر الهيثمي السعدي الأنصاري، شهاب الدين شيخ الإسلام (المتوفى: ٩٧٤هـ) , المحقق: عادل عبد المنعم أبو العباس , مكتبة القرآن , عدد الأجزاء: ١.
٦٧. الزواجر عن اقتراف الكبائر , المؤلف: أحمد بن محمد بن علي بن حجر الهيثمي السعدي الأنصاري، شهاب الدين شيخ الإسلام، أبو العباس (المتوفى: ٩٧٤هـ) , الناشر: دار الفكر , الطبعة: الأولى، ١٤٠٧هـ - ١٩٨٧م , عدد الأجزاء: ٢.
٦٨. فتح الباري شرح صحيح البخاري , المؤلف: أحمد بن علي بن حجر أبو الفضل العسقلاني الشافعي , الناشر: دار المعرفة - بيروت ، ١٣٧٩ ، تحقيق: أحمد بن علي بن حجر أبو الفضل العسقلاني الشافعي , عدد الأجزاء: ١٣.

69. İbn Hacer, Ebû'l-Fadl Ahmed b. Ali b. Muhammed b. Ahmed el-Askalânî, *Lisânu'l-mîzân*, I-X, thk. Abdulfetâh Ebû Ğudde, Dâru'l-beşâiri'l-islâmiyye, 2002.
70. İbn Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî, *Müsned*, I-L, thk. Şuayb Arnaûd vd., Müessesetü'r-risâle, 2001.
71. İbn Hanbel, Ebû Abdullâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî, *Fedâilu's-sahâbe*, I-II, Müessesetü'r-risâle, Beyrut 1983.
72. İbn Hibban, Ebû Hâtim Muhammed b. Hibbân b. Ahmed b. Hibbân et-Temîmî, *el-İhsân fî takrîb-i sahîh-i ibn hibbân*, I-XVIII, thk. Şuayb el-Arnaûd, Müessesetü'r-risâle, Beyrut 1988.
73. İbn Hişâm, Ebû Muhammed Abdulmelik b. Hişâm b. Eyüb el-Himyerî, *es-Sîretü'n-nebeviyye*, I-II, thk. Mustafa es-Sakâ vd., Mektebe ve Matbaa Mustafa el-Bâbâ el-Halebî, Mısır 1955.
74. İbn Huzeyme, Ebû Bekir Muhammed b. İshak b. Huzeyme b. el-Muğîre en-Nisâbü'rî, *Sahih*, I-II, thk. Dr. Muhammed Mustafa el-A'zamî, el-Mektebetü'l-islamî, 2003.
75. İbn Kayyım el-Cevziyye, Muhammed b. Ebû Bekir b. Eyüb b. Sa'd, *Zâdu'l-meâd fî hedyi hayri'l-ibâd*, I-V, Müessesetü'r-risâle, Kuveyt 1994.
76. İbn Kesîr, Ebû'l-fidâ' İsmail b. Ömer el-Basrî, *el-Bidâye ve'n-nihâye*, I-XXI, thk. Abdullah b. Abdu'l-muhsin et-Türkî, Dâru Hecer, 1997, 2003.
77. İbn Manzûr, Ebû'l-Fadl Muhammed b. Mükerrerem b. Ali el-İfrikî, *Lisânu'l-arab*, I-XV, Dâru Sâdır, Beyrut 1414.
78. İbn Sa'd, Muhammed b. Sa'd b. Menî' ez-Zührî, *Kita-bu't-tabakâtü'l-Kebîr*, I-XI, thk. Ali Muhammed Ömer, Mektebetü'l-hâncî, Kahire 2001.

٦٩. لسان الميزان ، المؤلف: أبو الفضل أحمد بن علي بن محمد بن أحمد بن حجر العسقلاني (المتوفى: ٨٥٢هـ) ، المحقق: عبد الفتاح أبو غدة ، الناشر: دار البشائر الإسلامية ، الطبعة: الأولى، ٢٠٠٢ م ، عدد الأجزاء: ١٠ ، العاشر فهارس .
٧٠. مسند الإمام أحمد بن حنبل ، المؤلف: أبو عبد الله أحمد بن محمد بن حنبل بن هلال بن أسد الشيباني (المتوفى: ٢٤١هـ) ، المحقق: شعيب الأرناؤوط - عادل مرشد، وآخرون ، إشراف: د عبد الله بن عبد المحسن التركي ، الناشر: مؤسسة الرسالة ، الطبعة: الأولى، ١٤٢١ هـ - ٢٠٠١ م .
٧١. فضائل الصحابة ، المؤلف: أبو عبد الله أحمد بن محمد بن حنبل بن هلال بن أسد الشيباني (المتوفى: ٢٤١هـ) ، المحقق: د. وصي الله محمد عباس ، الناشر: مؤسسة الرسالة - بيروت ، الطبعة: الأولى، ١٤٠٣ - ١٩٨٣ ، عدد الأجزاء: ٢ .
٧٢. الإحسان في تقريب صحيح ابن حبان ، المؤلف: محمد بن حبان بن أحمد بن حبان بن معاذ بن معبد، التميمي، أبو حاتم، الدارمي، البستي (المتوفى: ٣٥٤هـ) ، ترتيب: الأمير علاء الدين علي بن بلبان الفارسي (المتوفى: ٧٣٩ هـ) ، حققه وخرج أحاديثه وعلق عليه: شعيب الأرناؤوط ، الناشر: مؤسسة الرسالة، بيروت ، الطبعة: الأولى، ١٤٠٨ هـ - ١٩٨٨ م ، عدد الأجزاء: ١٨ (١٧ جزء ومجلد فهارس).
٧٣. السيرة النبوية لابن هشام ، المؤلف: عبد الملك بن هشام بن أيوب الحميري المعافري، أبو محمد، جمال الدين (المتوفى: ٢١٣هـ) ، تحقيق: مصطفى السقا وإبراهيم الأبياري وعبد الحفيظ الشلبي ، الناشر: شركة مكتبة ومطبعة مصطفى البابي الحلبي وأولاده بمصر ، الطبعة: الثانية، ١٣٧٥هـ - ١٩٥٥ م ، عدد الأجزاء: ٢ .
٧٤. صحيح ابن خزيمة ، المؤلف: أبو بكر محمد بن إسحاق بن خزيمة بن المغيرة بن صالح بن بكر السلمي النيسابوري (المتوفى: ٣١١هـ) ، حققه وعلق عليه وخرج أحاديثه وقدم له: الدكتور محمد مصطفى الأعظمي ، الناشر: المكتب الإسلامي ، الطبعة: الثالثة، ١٤٢٤ هـ - ٢٠٠٣ م ، عدد الأجزاء: ٢ .
٧٥. زاد المعاد في هدي خير العباد ، المؤلف: محمد بن أبي بكر بن أيوب بن سعد شمس الدين ابن قيم الجوزية (المتوفى: ٧٥١هـ) ، الناشر: مؤسسة الرسالة، بيروت - مكتبة المنار الإسلامية، الكويت ، الطبعة: السابعة والعشرون ، ١٤١٥هـ / ١٩٩٤م ، عدد الأجزاء: ٥ .
٧٦. البداية والنهاية ، المؤلف: أبو الفداء إسماعيل بن عمر بن كثير القرشي البصري ثم الدمشقي (المتوفى: ٧٧٤هـ) ، تحقيق: عبد الله بن عبد المحسن التركي ، الناشر: دار هجر للطباعة والنشر والتوزيع والإعلان ، الطبعة: الأولى، ١٤١٨ هـ - ١٩٩٧ م ، سنة النشر: ١٤٢٤ هـ / ٢٠٠٣ م ، عدد الأجزاء: ٢١ (٢٠ ومجلد فهارس).
٧٧. لسان العرب ، المؤلف: محمد بن مكرم بن علي، أبو الفضل، جمال الدين ابن منظور الأنصاري الرويفعي الإفريقي (المتوفى: ٧١١هـ) ، الناشر: دار صادر - بيروت ، الطبعة: الثالثة - ١٤١٤ هـ ، عدد الأجزاء: ١٥ .
٧٨. الطبقات الكبير ، المؤلف: محمد بن سعد بن منيع الزهري ، المتوفى: ٢٣٠ هـ ، المحقق: علي محمد عمر ، الناشر: مكتبة الخانجي - القاهرة ، الطبعة: الأولى، ٢٠٠١ م ، عدد الأجزاء: ١١ ، العاشر فهارس .

79. İbn Şahin, Ebû Hafs Ömer b. Ahmed b. Osman el-Bağdâdî, *et-Terğîb fî fedâili'l-a'mâli ve sevâbi zâlik*, thk. Muhammed Hasan İsmail, Dâru'l-kütübî'l-ilmiyye, 2004.
80. İbnu'l-Esîr, Ebû'l-Hasan Ali b. Ebi'l-Kerem Muhammed b. Muhammed b. Abdülkerim, *el-Kâmil fî't-târih*, I-X, thk. Ömer Abdusselam Tedmirî, Dâru'l-kitâbî'l-arabî, Beyrut 1997.
81. İbnü'l-Esîr, Mecdüddin Ebû's-sâdât el-Mübârek b. Muhammed b. Muhammed eş-Şeybânî, *Câmiu'l-usûl fî ehâdisü'r-resûl*, thk. Abdulkadir el-Arnaûd, Mektebetü'l-hulvânî.
82. İsmail Hakkı b. Mustafa el-İstanbulî, *Rûhu'l-beyân*, Dâru'l-fıkr, Beyrut.
83. Kasım b. Sellâm, Ebû Ubeyd el-Kasım b. Sellam b. Abdullah el-Herevî, *Fedâilu'l-kur'an*, thk. Mervân el-Atiyye vd., Dâru İbn Kesîr, Dimeşk-Beyrut 1995.
84. Kivâmu's-sünneh, Ebû'l-kasım İsmail b. Muhammed b. el-Fadl el-İsbahânî, *et-Terğîb ve't-terhib*, I-III, thk. Eymen b. Salih b. Şaban, Dâru'l-hadîs, 1993.
85. Kurtubî, Ebû Mervân Abdulmelik b. Habîb b. Habîb b. Süleyman b. Harun es-Sülemî, *Edebü'nisai'l-mevsûm bi kitâbi'l-inâyeti ve'n-nihâye*, thk. Abdulmecid Türkî, dâru'l-ğarbi'l-islâmî, 1992.
86. el-Kurtûbî, *et-Tezkâr fî efdali'l-ezkâr mine'l-kur'ani'l-kerîm*, Dâru'l-kütübî'l-ilmiyye, 1986.
87. el-Makdisî, Ziyaüddin Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdulvâhid, *Sifatü'n-nebi*, thk. Fevvâz Ahmed, Dâru İbn Hazm, Beyrut 2004.
88. el-Makrizî, Ebû'l-Abbas Ahmed b. Ali b. Abdulkadir el-Hüseynî, *İmtâu'l-esmâ' bimâ li'n-nebiyyi mine'l-ahvâli ve'l-emvâli ve'l-hafedeti ve'l-meta'*, I-XV, thk. Muhammed Abdulhamid en-Nümeysî, Dâru'l-kütübî'l-ilmiyye, Beyrut 1999.

٧٩. الترغيب في فضائل الأعمال وثواب ذلك، المؤلف: أبو حفص عمر بن أحمد بن عثمان بن أحمد بن محمد بن أيوب بن أزداد البغدادي المعروف بـ ابن شاهين (المتوفى: ٣٨٥هـ)، تحقيق: محمد حسن محمد حسن إسماعيل، الناشر: دار الكتب العلمية، بيروت - لبنان، الطبعة: الأولى، ١٤٢٤ هـ - ٢٠٠٤ م، عدد الأجزاء: ١.
٨٠. الكامل في التاريخ، المؤلف: أبو الحسن علي بن أبي الكرم محمد بن محمد بن عبد الكريم بن عبد الواحد الشيباني الجزري، عز الدين ابن الأثير (المتوفى: ٦٣٠هـ)، تحقيق: عمر عبد السلام تدمري، الناشر: دار الكتاب العربي، بيروت - لبنان، الطبعة: الأولى، ١٤١٧هـ / ١٩٩٧م، عدد الأجزاء: ١٠.
٨١. جامع الأصول في أحاديث الرسول، المؤلف: مجد الدين أبو السعادات المبارك بن محمد بن محمد بن محمد ابن عبد الكريم الشيباني الجزري ابن الأثير (المتوفى: ٦٠٦هـ)، تحقيق: عبد القادر الأرئوط - التتمة تحقيق بشير عيون، الناشر: مكتبة الحلواني - مطبعة الملاح - مكتبة دار البيان، الطبعة: الأولى.
٨٢. روح البيان، المؤلف: إسماعيل حقي بن مصطفى الإستانبولي الحنفي الخلوتي، المولى أبو الفداء (المتوفى: ١١٢٧هـ)، الناشر: دار الفكر - بيروت.
٨٣. فضائل القرآن للقاسم بن سلام، المؤلف: أبو عبيد القاسم بن سلام بن عبد الله الهروي البغدادي (المتوفى: ٢٢٤هـ)، تحقيق: مروان العطية، ومحسن خرابة، ووفاء تقي الدين، الناشر: دار ابن كثير (دمشق - بيروت)، الطبعة: الأولى، ١٤١٥ هـ - ١٩٩٥ م.
٨٤. الترغيب والترهيب، المؤلف: إسماعيل بن محمد بن الفضل بن علي القرشي الطليحي التيمي الأصهباني، أبو القاسم، الملقب بقوام السنة (المتوفى: ٥٣٥هـ)، المحقق: أيمن بن صالح بن شعبان، الناشر: دار الحديث - القاهرة، الطبعة: الأولى ١٤١٤ هـ - ١٩٩٣ م، عدد الأجزاء: ٣.
٨٥. أدب النساء الموسوم بكتاب العناية والنهاية، المؤلف: عبد الملك بن حبيب بن حبيب بن سليمان بن هارون السلمي الإلبيري القرطبي، أبو مروان (المتوفى: ٢٣٨هـ)، المحقق: عبد المجيد تركي، الناشر: دار الغرب الإسلامي، الطبعة: الأولى ١٤١٢ هـ - ١٩٩٢ م، عدد الأجزاء: ١.
٨٦. التذكار في أفضل الأذكار من القرآن الكريم، المؤلف: القرطبي (٦٧١ هـ)، الناشر: دار الكتب العلمية، الطبعة الأولى ١٤٠٦ هـ - ١٩٨٦ م، عدد الأجزاء: ١.
٨٧. صفة النبي صلى الله عليه وسلم وأجزاء حديثه أخرى [من حديث أبي نصر العكبري. ومن حديث أبي بكر النصيب. ومن حديث خيثمة الأطرابلسي. صفة النبي صلى الله عليه وسلم رواية أبي علي محمد بن هارون بن شعيب الأنصاري، عن شيوخه. ومن حديث عنبسة بن سعيد]، المؤلف (جمع): ضياء الدين أبو عبد الله محمد بن عبد الواحد المقدسي (المتوفى: ٦٤٣هـ)، المحقق: فواز أحمد زمرلي، الناشر: دار ابن حزم - بيروت، الطبعة: الأولى، ٢٠٠٤ هـ.
٨٨. إمتاع الأسماع بما للنبي من الأحوال والأموال والحفدة والمتاع، المؤلف: أحمد بن علي بن عبد القادر، أبو العباس الحسيني العبيدي، تقي الدين المقرئ (المتوفى: ٨٤٥هـ)، المحقق: محمد عبد الحميد النميسي، الناشر: دار الكتب العلمية - بيروت، الطبعة: الأولى، ١٤٢٠ هـ - ١٩٩٩ م، عدد الأجزاء: ١٥.

89. Mâlik, Mâlik b. Enes b. Mâlik b. Âmir el-Asbahî el-Medenî, *Muvatta'*, thk. Muhammed Fuad Abdulbakî, Dâru İhyâit-türâsi'l-arabî, Beyrut 1985.
90. Mâverdi, Ebû'l-Hasan Ali b. Muahmmmed. Muhammed b. Habîb el-Bağdadî, *Edebü'd-dünya ve'd-dîn*, Dâru Mektebeti'l-hayah, 1986.
91. Muhammed b. Afîf el-Bâcûrî, *Nuru'l-yakîn fî sîreti sey-yidi'l-mürselîn*, Dâru'l-feyhâ', Dimeşk 1425.
92. Muhammed b. Yusuf es-Sâlihî eş-Şâmî, *Sübülü'l-hüdâ ve'r-reşâd fî sîreti hayri'l-ibâd*, I-XII, thk. Âdil Ahmed Abdulmevcûd-Ali Muhammed Muavvaz, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut 1993.
93. el-Münzirî, Ebû Muhammed Abdulazim b. Abdulkavi b. Abdullah, *et-Terğîb ve't-terhîb mine'l-hadîsi's-şerif*, I-IV, thk. İbrahim Şemseddin, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut 1417.
94. Müslim, Ebû'l-Hasan Müslim b. el-Haccâc el-Kuşeyrî en-Nisâbü'rî, *Sahîh*, I-V, thk. Muhammed Fuad Abdulbakî, Dâru İhyâit-türâsi'l-arabî, Beyrut.
95. Nesâî, Ebû Abdurrahman Ahmed b. Şuayb b. Ali el-Horâsânî el-Nesâî, *el-Müctebâ mine's-sünen*, I-IX, thk. Abdulfettâh Ebû Ğudde, Mektebü'l-matbûâtî'l-islâmiyye, Halep 1986.
96. en-Nesâî, Ebû Abdurrahman Ahmed b. Şuayb b. Ali el-Horâsânî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, I-X, thk. Hassan Abdulmun'im Şelebî, Müessesetü'r-risâle, Beyrut 2001.
97. er-Râmehürmizî, Ebû Muhammed el-Hasan b. Abdurrahman b. Hallâd el-Fârisî, *Emsâlü'l-hadîsi'l-merviyeh an'î-nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem*, thk. Ahmed Abdullah el-Fettâh Temmâm, Müessesetü'l-kütübi's-sekâfiyyeh, Beyrut 1409.

٨٩. موطأ الإمام مالك ، المؤلف: مالك بن أنس بن مالك بن عامر الأصبحي المدني (المتوفى: ١٧٩هـ) ، صححه ورقمه وخرج أحاديثه وعلق عليه: محمد فؤاد عبد الباقي ، الناشر: دار إحياء التراث العربي، بيروت - لبنان ، عام النشر: ١٤٠٦ هـ - ١٩٨٥ م ، عدد الأجزاء: ١.
٩٠. أدب الدنيا والدين، المؤلف: أبو الحسن علي بن محمد بن محمد بن حبيب البصري البغدادي، الشهير بالماوردي (المتوفى: ٤٥٠هـ) ، الناشر: دار مكتبة الحياة ، تاريخ النشر: ١٩٨٦ م ، عدد الأجزاء: ١.
٩١. نور اليقين في سيرة سيد المرسلين ، المؤلف: محمد بن عفيفي الباجوري، المعروف بالشيخ الخضري (المتوفى: ١٣٤٥هـ) ، الناشر: دار الفيحاء - دمشق ، الطبعة: الثانية - ١٤٢٥ هـ ، عدد الأجزاء: ١.
٩٢. سبل الهدى والرشاد، في سيرة خير العباد، وذكر فضائله وأعلام نبوته وأفعاله وأحواله في المبدأ والمعاد، المؤلف: محمد بن يوسف الصالح الشامي (المتوفى: ٩٤٢هـ) ، تحقيق وتعليق: الشيخ عادل أحمد عبد الموجود، الشيخ علي محمد معوض ، الناشر: دار الكتب العلمية بيروت - لبنان ، الطبعة: الأولى، ١٤١٤ هـ - ١٩٩٣ م ، عدد الأجزاء: ١٢.
٩٣. الترغيب والترهيب من الحديث الشريف ، المؤلف: عبد العظيم بن عبد القوي بن عبد الله، أبو محمد، زكي الدين المنذري (المتوفى: ٦٥٦هـ) ، المحقق: إبراهيم شمس الدين ، الناشر: دار الكتب العلمية - بيروت ، الطبعة: الأولى، ١٤١٧ هـ ، عدد الأجزاء: ٤.
٩٤. المسند الصحيح المختصر بنقل العدل عن العدل إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم ، المؤلف: مسلم بن الحجاج أبو الحسن القشيري النيسابوري (المتوفى: ٢٦١هـ) ، المحقق: محمد فؤاد عبد الباقي ، الناشر: دار إحياء التراث العربي - بيروت ، عدد الأجزاء: ٥.
٩٥. المجتبى من السنن = السنن الصغرى للنسائي ، المؤلف: أبو عبد الرحمن أحمد بن شعيب بن علي الخراساني، النسائي (المتوفى: ٣٠٣هـ) ، تحقيق: عبد الفتاح أبو غدة ، الناشر: مكتب المطبوعات الإسلامية - حلب ، الطبعة: الثانية، ١٤٠٦ - ١٩٨٦ ، عدد الأجزاء: ٩ (٨ ومجلد للفهارس).
٩٦. السنن الكبرى ، المؤلف: أبو عبد الرحمن أحمد بن شعيب بن علي الخراساني، النسائي (المتوفى: ٣٠٣هـ) ، حققه وخرج أحاديثه: حسن عبد المنعم شليبي ، أشرف عليه: شعيب الأرنؤوط ، قدم له: عبد الله بن عبد المحسن التركي ، الناشر: مؤسسة الرسالة - بيروت ، الطبعة: الأولى، ١٤٢١ هـ - ٢٠٠١ م ، عدد الأجزاء: (١٠ و ٢ فهارس).
٩٧. أمثال الحديث المروية عن النبي صلى الله عليه وسلم ، المؤلف: أبو محمد الحسن بن عبد الرحمن بن خلاد الراهزمي الفارسي (المتوفى: ٣٦٠هـ) ، المحقق: أحمد عبد الفتاح تمام ، الناشر: مؤسسة الكتب الثقافية - بيروت ، الطبعة: الأولى، ١٤٠٩ هـ ، عدد الأجزاء: ١.

98. es-Sehâvî, Şemseddin Ebû'l-Hayr Muhammed b. Abdurrahman b. Muhammed es-Sehâvî, *el-Kavlû'l-bedî' fi's-salâti ale'l-habibi's-şefî'*, Dâru'r-reyyân li't-türâs.
99. es-Semerkandî, Ebû'l-leys Nasr b. Muhammed b. Ahmed b. İbrahim, Tenbîhu'l-ğâfilîn bi ehâdîsi seyyidi'l-enbiyâi ve'l-mürselîn, thk. Yusuf Ali Bedîvî, Dâru İbn Kesîr, Beyrut 2000.
100. es-Suyûtî, Celalettin Abdurrahman b. Ebi Bekir b. Muhammed, *ed-Dürrü'l-mensûr*, I-VIII, Dâru'l-fikr, Beyrut.
101. es-Suyûtî, Celalettin Abdurrahman b. Ebi Bekir b. Muhammed, *el-Câmiu's-sağîr min hadisi'l-beşîri'n-nezîr*.
102. eş-Şafiî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdris b. el-Abbas b. Osman el-Kureşî, *Müsned*, I-II, thk. es-Seyyid Yusuf Ali ez-Zevâvî, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut 1951.
103. es-Şafiî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdris b. el-Abbas b. Osman el-Kureşî, *el-Ümm*, I-VIII, Dâru'l-ma'rife, Beyrut 1990.
104. Şeyhu't-tâife, Ebû Cafer Muhammed b. el-Hasan b. Ali et-Tûsî, *Tehzîbu'l-ahkâm fî şerhi'l-mükni'a*, I-X, thk. Muhammed Cafer Şemseddin, Dâru't-te'âruf, Beyrut 1992.
105. et-Taberânî, Ebû'l-kasım Süleyman b. Ahmed b. Eyüb eş-Şâmî, *er-Ravdu'd-dânî el-Mu'cemu's-sağîr*, I-II, thk. Muhammed Şekûr Mahmud, el-Mektebetü'l-islâmî, Beyrut 1985.
106. et-Taberî, Ebû Cafer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd b. Kesîr el-Âmilî, *Târihu't-taberî*, I-XI, Dâru't-türâs, Beyrut 1387.
107. et-Taberî, Ebû Cafer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd b. Kesîr el-Âmilî, *Tefsîru't-taberî*, I-XXVI, thk. Dr. Abdullâh b. Abdulmuhsin et-Türkî, Dâr-u Hecer, 2001.

٩٨. القولُ البديعُ في الصَّلَاةِ عَلَى الْحَبِيبِ الشَّفِيعِ ، المؤلف: شمس الدين أبو الخير محمد بن عبد الرحمن بن محمد السخاوي (المتوفى: ٩٠٢هـ) ، الناشر: دار الريان للتراث ، عدد الأجزاء: ١ .
٩٩. تنبيه الغافلين بأحاديث سيد الأنبياء والمرسلين للسمرقندي ، المؤلف: أبو الليث نصر بن محمد بن أحمد بن إبراهيم السمرقندي (المتوفى: ٣٧٣هـ) ، حققه وعلق عليه: يوسف علي بدوي ، الناشر: دار ابن كثير، دمشق - بيروت ، الطبعة: الثالثة، ١٤٢١ هـ - ٢٠٠٠ م ، عدد الأجزاء: ١ .
١٠٠. الدر المنثور ، المؤلف: عبد الرحمن بن أبي بكر، جلال الدين السيوطي (المتوفى: ٩١١هـ) ، الناشر: دار الفكر - بيروت ، عدد الأجزاء: ٨ .
١٠١. الجامع الصغير من حديث البشير النذير المؤلف : الإمام جلال الدين عبد الرحمن بن أبي بكر بن محمد بن سابق الدين السيوطي .
١٠٢. مسند الإمام الشافعي ، المؤلف: الشافعي أبو عبد الله محمد بن إدريس بن العباس بن عثمان بن شافع بن عبد المطلب بن عبد مناف المطلبي القرشي المكي (المتوفى: ٢٠٤هـ) ، رتبته على الأبواب الفقهية: محمد عابد السندي ، عرف للكتاب وترجم للمؤلف: محمد زاهد بن الحسن الكوثري ، تولى نشره وتصحيحه ومراجعة أصوله على نسختين مخطوطتين: السيد يوسف علي الزواوي الحسني ، السيد عزت العطار الحسني ، الناشر: دار الكتب العلمية، بيروت - لبنان ، عام النشر: ١٣٧٠ هـ - ١٩٥١ م ، عدد الأجزاء: ٢ .
١٠٣. الأم ، المؤلف: الشافعي أبو عبد الله محمد بن إدريس بن العباس بن عثمان بن شافع بن عبد المطلب بن عبد مناف المطلبي القرشي المكي (المتوفى: ٢٠٤هـ) ، الناشر: دار المعرفة - بيروت، سنة النشر: ١٤١٠هـ/١٩٩٠م ، عدد الأجزاء: ٨ .
١٠٤. تهذيب الأحكام في شرح المقنعة للشيخ المفيد ، تأليف: شيخ الطائفة أبي جعفر محمد بن الحسن بن علي الطوسي ، ضبطه وصححه وخرج أحاديثه وعلق عليه: محمد جعفر شمس الدين ، الناشر: دار التعارف للمطبوعات - بيروت لبنان ، الطبعة: الأولى ١٩٩٢ ، عدد الأجزاء: ١٠ .
١٠٥. الروض الداني (المعجم الصغير) ، المؤلف: سليمان بن أحمد بن أيوب بن مطير اللخمي الشامي، أبو القاسم الطبراني (المتوفى: ٣٦٠هـ) ، المحقق: محمد شكور محمود الحاج أمير ، الناشر: المكتب الإسلامي ، دار عمار - بيروت ، عمان ، الطبعة: الأولى، ١٤٠٥ هـ - ١٩٨٥ ، عدد الأجزاء: ٢ .
١٠٦. تاريخ الطبري = تاريخ الرسل والملوك، وصلة تاريخ الطبري ، المؤلف: محمد بن جرير بن يزيد بن كثير بن غالب الأملي، أبو جعفر الطبري (المتوفى: ٣١٠هـ) ، (صلة تاريخ الطبري لعريب بن سعد القرطبي، المتوفى: ٣٦٩هـ) ، الناشر: دار التراث - بيروت ، الطبعة: الثانية - ١٣٨٧ هـ ، عدد الأجزاء: ١١ .
١٠٧. تفسير الطبري = جامع البيان عن تأويل آي القرآن ، المؤلف: محمد بن جرير بن يزيد بن كثير بن غالب الأملي، أبو جعفر الطبري (المتوفى: ٣١٠هـ) ، تحقيق: الدكتور عبد الله بن عبد المحسن التركي ، بالتعاون مع مركز البحوث والدراسات الإسلامية بدار هجر الدكتور عبد السند حسن يمامة ، الناشر: دار هجر للطباعة والنشر والتوزيع والإعلان ، الطبعة: الأولى، ١٤٢٢ هـ - ٢٠٠١ م ، عدد الأجزاء: ٢٦ مجلد ٢٤ مجلدان فهارس.

108. et-Taberî, Ebû'l-Kâsım Süleyman b. Ahmed b. Eyüb eş-Şâmî, *el-Mu'cemu'l-evsat*, I-X, thk. Târik İvadallah b. Muhammed vd., Dâru'l-harameyn, Kahire.
109. et-Taberî, Ebû'l-Kâsım Süleyman b. Ahmed b. Eyüb eş-Şâmî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, I-XXV, thk. Hamdî b. Abdulmecid es-Selefî, Mektebetü İbn Teymiyye, Kahire.
110. et-Tabersî, eş-Şeyh Raziyyuddin Nasru'l-Hasan b. el-Fadl, *Mekârimu'l-ahlâk*, Mektebetü'l-elfeyn, Kuveyt.
111. et-Tayâlisî, Ebû Dâvûd Süleyman b. Dâvûd b. el-Cârüd et-Tayâlisî, *Müsned*, I-IV, thk. Dr. Muhammed Abdulmuhsin et-Türkî, Dâru'l-hecer, Mısır 1999.
112. Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa b. Sevra b. Musa, *Sünenü't-tirmizî*, I-V, thk. Ahmed Muhammed Şâkir-Muhammed Fuad Abdulbaki-İbrahim Atve İvaz, Mısır 1975.
113. el-Vâkîdî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer b. Vâkid es-Sehmî el-Medenî, *el-Meğâzî*, I-III, thk. Mârisden Cöns, Dâru'l-a'lemî, Beyrut 1989.
114. ez-Zehebî, Şemseddin Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Osman b. Kaymâz, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, I-XXV, thk. Komisyon, Müessesetü'r-risâle, 1985.
115. Zeynuddin Muhammed el-Med'û bi Abdurraûf b. Tâculârifin b. Ali el-Münâvî, *et-Teysîr bi şerhi'l-câmiî's-sağîr*, I-II, Mektebü'l-imâmi's-şafiî, Riyad 1988.

١٠٨. المعجم الأوسط ، المؤلف: سليمان بن أحمد بن أيوب بن مطير اللخمي الشامي، أبو القاسم الطبراني (المتوفى: ٣٦٠هـ) ، المحقق: طارق بن عوض الله بن محمد ، عبد المحسن بن إبراهيم الحسيني ، الناشر: دار الحرمين - القاهرة ، عدد الأجزاء: ١٠ .
١٠٩. المعجم الكبير ، المؤلف: سليمان بن أحمد بن أيوب بن مطير اللخمي الشامي، أبو القاسم الطبراني (المتوفى: ٣٦٠هـ) ، المحقق: حمدي بن عبد المجيد السلفي ، دار النشر: مكتبة ابن تيمية - القاهرة ، الطبعة: الثانية ، عدد الأجزاء: ٢٥ ، ويشمل القطعة التي نشرها لاحقا المحقق الشيخ حمدي السلفي من المجلد ١٣ (دار الصميعي - الرياض / الطبعة الأولى، ١٤١٥ هـ - ١٩٩٤ م).
١١٠. مكارم الاخلاق ، تأليف: الشيخ رضي الدين نصر الحسن بن الفضل الطبرسي، الناشر: مكتبة الافين - الكويت ، عدد الصفحات: ٦١٠ .
١١١. مسند أبي داود الطيالسي ، المؤلف: أبو داود سليمان بن داود بن الجارود الطيالسي البصري (المتوفى: ٢٠٤هـ) ، المحقق: الدكتور محمد بن عبد المحسن التركي ، الناشر: دار هجر - مصر ، الطبعة: الأولى، ١٤١٩ هـ - ١٩٩٩ م ، عدد الأجزاء: ٤ .
١١٢. سنن الترمذي ، المؤلف: محمد بن عيسى بن سَورة بن موسى بن الضحاك، الترمذي، أبو عيسى (المتوفى: ٢٧٩هـ) ، تحقيق وتعليق: أحمد محمد شاكر (ج ١ ، ٢) ومحمد فؤاد عبد الباقي (ج ٣) وإبراهيم عطوة عوض المدرس في الأزهر الشريف (ج ٤ ، ٥) ، الناشر: شركة مكتبة ومطبعة مصطفى البابي الحلبي - مصر ، الطبعة: الثانية، ١٣٩٥ هـ - ١٩٧٥ م ، عدد الأجزاء: ٥ .
١١٣. المغازي ، المؤلف: محمد بن عمر بن واقد السهمي الأسلمي بالولاء، المدني، أبو عبد الله، الواقدي (المتوفى: ٢٠٧هـ) ، تحقيق: مارسدن جونس ، الناشر: دار الأعلمي - بيروت ، الطبعة: الثالثة - ١٩٨٩/١٤٠٩ ، عدد الأجزاء: ٣ .
١١٤. سير أعلام النبلاء ، المؤلف : شمس الدين أبو عبد الله محمد بن أحمد بن عثمان بن قَائِمَاز الذهبي (المتوفى : ٧٤٨هـ) ، المحقق : مجموعة من المحققين بإشراف الشيخ شعيب الأرنؤوط ، الناشر : مؤسسة الرسالة ، الطبعة : الثالثة ، ١٤٠٥ هـ / ١٩٨٥ م ، عدد الأجزاء : ٢٥ (٢٣ ومجلدان فهارس).
١١٥. التيسير بشرح الجامع الصغير ، المؤلف: زين الدين محمد المدعو بعبد الرؤوف بن تاج العارفين بن علي بن زين العابدين الحدادي ثم المناوي القاهري (المتوفى: ١٠٣١هـ) ، الناشر: مكتبة الإمام الشافعي - الرياض ، الطبعة: الثالثة، ١٤٠٨هـ - ١٩٨٨م ، عدد الأجزاء: ٢ .

